

วารสาร มหาคจุฬาวិชาการ

Mahachula Academic Journal

ISSN : 2408 1078 (Print)

ISSN : 2651-2440 (Online)

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๓ Vol.7. No.1 January – April 2020

● วัตถุประสงค์

วารสารมहाจุฬาวิชาการ เป็นวารสารวิชาการ ราย ๔ เดือน (ปีละ ๓ ฉบับ) คือ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม-เมษายน, ฉบับที่ ๒ เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ ๓ เดือนกันยายน-ธันวาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัยในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ในขอบข่ายเนื้อหา สาขาวิชาสังคมวิทยา ศิลปศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมहाจุฬาวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมहाจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
- ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย ๒ ท่านต่อบทความ
- ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารมहाจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสารมहाจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๒)

● **เจ้าของ**

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ห้อง ๓๐๕ เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ถ.พหลโยธิน ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘๐๐๐ ต่อ ๘๗๗๓, โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘๐๑๓

● **ที่ปรึกษาวารสารมหาจุฬาริชาการ**

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์
พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระราชปริยัติมุนี, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระราชสุตาภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
พระศรีสิทธิมุนี	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์

● **บรรณาธิการ**

รองศาสตราจารย์ ดร. โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
-----------------------------------	------------------------------------

● **หัวหน้ากองบรรณาธิการ**

นายสุชนา ศิริธัญญ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
--------------------	------------------------------------

● **กองบรรณาธิการ :**

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ พรหมเลิศ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมั่น	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.วีรชาติ นิมนงค์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
นายคะนอง ปาลิภัทรางกูร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นายสุกฤษฏ์ สุตจันท์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ (Peer Review)**

สาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, ครุศาสตร์, มนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

พระราชปรียัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร. พระราชปรียัติมุนี, รองศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

รองศาสตราจารย์ ดร.เวทย์ บรรณกรกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

รองศาสตราจารย์รังษี สุพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศุภสร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เริงชัย หมั่นชนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร สุษะใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระกาญจน์ กนกกมลเลิศ

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย**

ศาสตราจารย์ พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ

ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร.วัชรระ งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา จันท์แก้ว

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิษชุดา หุ่นวิไล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมมานุภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สนธิ สัตโยภาส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.เสริมศรี ไชยศรี

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ สยาม ดำปรีดา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

(๔)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ณ นคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม
ดร.วีรชาติ นิมนงค์
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ
ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ

มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

● ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พิธีกรอักษร

พระมหาขวัญชัย ปุตุตวิโส
นายสุภูฐาน สุดาจันทร์
นางสาวสุจิตรา ขวดรัมย์
นางสาวสังเวียน พุเพื่อง

งานสมาชิก

นายสุภูฐาน สุดาจันทร์

บันทึกข้อมูล

นายจิระศักดิ์ ธารสุขกระจำง

งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายณพดล เพ็ญประชุม

● นิติกร

นายธวัช แยมปัว

● ภาพ/ศิลปะ

พระมหาสุระศักดิ์ ธีรวโส

นายสินชัย วงษ์จำนงค์
นายเอกลักษณ์ เทพวิจิตร
นายสันทัต จันทร์ทาทอง

นายสมบูรณ์ เฟ่งพิศ

● ออกแบบปก

ดร.จุฬารัตน์ วิชานาติ

- จัดรูปเล่ม

นายสมบูรณ์ เฟ่งพิศ

- พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๕๕๕-๘๕๕๙ โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๕๔๕

- จำนวนที่ตีพิมพ์ ๕๐๐ เล่ม

วารสารมหาจุฬาวិชาการ
เป็นสมาชิกเครือข่ายวารสารวิชาการ
ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (JSH)

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๓ ได้รวบรวมบทความวิชาการของผู้บริหาร คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงคณาจารย์ต่างสถาบันได้ส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการมาร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทำให้มีคณาจารย์ ได้มีโอกาสศึกษาพุทธธรรมและการนำไปประยุกต์ บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหลักคำสอนทางพระศาสนาอันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม ในฉบับนี้ กองบรรณาธิการและคณะทำงานฝ่ายประสานงานได้รับเกียรติจากผู้เขียนทั้งในและภายนอก ส่งบทความทางวิชาการ เพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน ๒๒ บทความ แบ่งเป็น ๒ ภาค คือ ภาคภาษาไทย มี ๒๐ บทความ และภาคภาษาอังกฤษ ๒ บทความ ในบทความทั้งหมด แบ่งเป็นบทความวิชาการ ๔ บทความ บทความวิจัย ๑๘ บทความ อีกทั้งมีบทวิพากษ์หนังสือ ซึ่งรายละเอียดบทความต่าง ๆ กองบรรณาธิการ ได้กล่าวถึงเนื้อหาของแต่ละบทความโดยสรุปดังนี้

บทความวิจัยที่ ๑ เรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง” โดย นางสาวรัชณี สิทธิดำรงค์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ดวงสมร โสภณธาดา และ รศ.ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า ๑) ของอัตลักษณ์ของบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร กลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากร ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายและกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอยู่ในระดับดีมาก และ ๒) อัตลักษณ์ของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร และกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่ายมีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงตามลำดับ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบขององค์กรสมรรถนะสูงซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีการสอดประสานกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมของสมาชิกที่ดีในองค์กร ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจเทคโนโลยีโครงข่าย รวมทั้งกลุ่มบริษัทเคเบิลทีวีทั้งปัจจุบันและที่จะจัดตั้งขึ้นในอนาคตที่จะนำพาองค์กรสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงต่อไป

บทความวิชาการที่ ๒ เรื่อง “ส่วนประสมการตลาดบริการสำหรับโรงเรียนเอกชน” โดย ผศ.สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ อาจารย์พิภู ผ่องสุวรรณ รศ.สุขุม เฉลยทรัพย์ และ รศ.ศิริโรจน์ ผลพันธิน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้เสนอไว้ว่า ส่วนประสมการตลาดบริการเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการแข่งขันในด้านชื่อเสียงและ

คุณภาพของโรงเรียนที่มีความสำคัญมากขึ้นในภาคการศึกษา นอกจากนี้ส่วนประสมการตลาดบริการสำหรับโรงเรียนเอกชนยังเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้โรงเรียนส่งมอบสิ่งที่มีคุณค่าให้กับผู้ปกครอง เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับบริการของโรงเรียนที่ต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายในปัจจุบัน ช่วยผู้บริหารในการบริหารให้โรงเรียนให้เป็นผู้นำและมีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา และทำให้ผู้ปกครองสามารถตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่เป็นทางเลือกที่ดีให้กับบุตรหลาน ส่วนประสมการตลาดบริการที่สำคัญสำหรับโรงเรียนเอกชนประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการให้บริการ

บทความวิจัยที่ ๓ เรื่อง “บทบาทของทัพอากาศในการจัดหายุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อป้องกันทะเลไทย” โดย เรือโทสตี ธัญนันท์ และ รศ.ดร.สมิหรา จิตตลดากร มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ผลการศึกษาพบว่า (๑) สภาพของกองทัพอากาศในการจัดหายุทธโปกรณ์ของประเทศไทยต้องมีความทันสมัยเพื่อการป้องกันประเทศ มุ่งเน้นทั้งการรักษาความสงบภายในประเทศ โดยการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามหลักการถ่วงดุลอำนาจทางทหาร ซึ่งดำเนินการตามนโยบายกระทรวงการคลัง ด้านความมั่นคงและข้อจำกัดของการให้ข้อมูลกับประชาชนถึงความสำคัญของการจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์ (๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสนับสนุนในการจัดหายุทธโปกรณ์ของกองทัพอากาศกองทัพอากาศต้องมีความพร้อมในการจัดหายุทธโปกรณ์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมหลักของกองทัพอากาศจากสภาพภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นแบบ Two Oceans คือฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน ควรพัฒนาขีดความสามารถด้านอาวุธยุทธโปกรณ์ของกำลังทางเรือให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมความมั่นคง ดำเนินการโดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการจัดหายุทธโปกรณ์หลักของกองทัพอากาศที่ใช้อยู่ในปัจจุบันกับแนวทางการจัดหายุทธโปกรณ์ของต่างประเทศ และวิเคราะห์กำหนดเนื้องานที่ต้องปฏิบัติเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ (๓) การพัฒนาศักยภาพของกองทัพอากาศในฐานะหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ กองทัพอากาศในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ในสภาวะที่ภูมิภาคอาเซียนตกอยู่ในพื้นที่อิทธิพลและแสวงหาผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจ ทำให้กองทัพอากาศประเทศอาเซียนต้องรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาสภาวะแวดล้อมความมั่นคงให้เอื้อต่อระบบการค้าระหว่างประเทศซึ่งจะช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจและเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในประชาคมอาเซียน

(๘)

บทความวิจัยที่ ๔ เรื่อง “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด” โดย นางสาวอร่าม วัฒนะ รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์ และ ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ๒) คุณภาพครู ๓) การวางแผนกลยุทธ์ ๔) เครือข่ายความร่วมมือ ๕) คุณภาพนักเรียน ๖) การบริหารจัดการ ๗) การพัฒนานุเคราะห์ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ส่วนที่ ๒ ส่วนเนื้อหาประกอบด้วย องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และ กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ส่วนที่ ๓ เจาะใจความสำเร็จ การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความถูกต้อง ๒) ด้านความเหมาะสม ๓) ด้านความเป็นไปได้ และ ๔) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

บทความวิจัยที่ ๕ เรื่อง “การพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครสวรรค์” โดย นางสาวรัตติยา เหนืออำนาจ พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร. และ ศ.พล.ต.ท.หญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ CCBT=REALITYS ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือส่วนที่ ๑ แปรเปลี่ยน คือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ มีองค์ประกอบ ๘ ด้าน ส่วนที่ ๒ ห้าเหลี่ยม คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ๕ กลุ่มคน ประกอบด้วย ชุมชน, เครือข่าย/ผู้ประกอบการ, ภาครัฐ, นักท่องเที่ยว และ สื่อมวลชน ส่วนที่ ๓ ศักยภาพ ๓ ด้าน ๘ องค์ประกอบ ประกอบด้วยด้านที่ ๑ ศักยภาพด้านพื้นที่ ประกอบด้วย REAL R-Reciprocating แลกเปลี่ยนเรียนรู้, E-Experiencing ร่วมทำรู้จัก, A-Appreciating ตระหนักคุณค่า, L-Lifelong Learning พัฒนาสร้างสรรค์, ด้านที่ ๒ ศักยภาพด้านการจัดการ ประกอบด้วย IT-Technology การใช้เทคโนโลยี และด้านที่ ๓ ศักยภาพด้านคน ประกอบด้วย YS-Young Blood การสืบสาน รักษา และต่อยอด และ S- Service Mind การบริการด้วยใจ กลยุทธ์ ๔ ร ประกอบด้วย รุก รับ รอ และรา

บทความวิจัยที่ ๖ เรื่อง “องค์ประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์กรณีศึกษาผู้บริโภคเครื่องสำอาง” โดย นางสาวฉัตรวรรณ สกุลวงศ์ศิริโชค และ ผศ.ดร.ณัฐพันธ์ เผ่าพันธุ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ จะเกิดขึ้นภายหลังการบริโภคสินค้าและเกิดความประทับใจ เชื่อมัน ผู้บริโภคจะมีพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ ที่แบ่งออกเป็น ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior)

บทความวิจัยที่ ๗ เรื่อง “การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย” โดย พระมหาอุทตนา นรเชฏฺโฐ, ดร. และ ดร.จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ตามหลักการของศาสนาที่สำคัญในประเทศไทย คือพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาซิกข์ มีความสอดคล้องกันคือ การอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเพื่อก่อกุศลกัน เคารพในความแตกต่างของกันและกัน และการมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ตามหลักการทางศาสนาและหลักสิทธิมนุษยชน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือหลักการอยู่ร่วมกันของแต่ละศาสนาแม้จะมีลักษณะเฉพาะคำสอนที่แตกต่างกัน แต่มีหลักการที่ใกล้เคียงกัน เช่น หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา บัญญัติ ๑๐ ประการในศาสนาคริสต์ หลักศรัทธา ๖ ประการในศาสนาอิสลาม เป็นต้น

บทความวิจัยที่ ๘ เรื่อง “รูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา” โดย นางสาวพวงขมณาด จริยะจินดา และ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ นักวิชาการอิสระ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน ได้แก่ การเผชิญปัญหา-ค้นคว้าความต้องการ-ประสานเครือข่ายช่วย-ดูแลด้วยหลักภาวนา ๔-มีการพัฒนาตน-มุ่งประเมิณผลตนเอง และสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสรุป ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้เป็นผลจากคุณลักษณะของผู้ดูแลที่มีหลักอิทธิบาท ๔ โดยส่งผ่านการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา

บทความวิจัยที่ ๙ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดย นางสาวฉัตรวิ ลัมสกุล ผศ.ดร.อัญชลี ขยานุวัตร วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัย พบว่า ๑) ครูให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของครูดีตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูมากที่สุด คือ ครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ๒) ครูให้ความสำคัญกับระดับความสำคัญของคุณลักษณะครูดี มากกว่าระดับการปฏิบัติตนเองในทุกด้าน ๓) แนวทาง การพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี พบว่า คุณลักษณะของครูดีที่ควรได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านความเป็นครู ด้านทักษะ การสอนและการวิจัย ด้านทักษะการทำงาน ด้านการครองตนและปรัชญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิต และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เมื่อได้ผลการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยไปตรวจสอบยืนยัน ผลการวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๖ คน พบว่า มีความเห็นสอดคล้องตรงกันกับผลการวิจัย สามารถ นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดีได้

บทความวิจัยที่ ๑๐ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัย ในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓” โดย นางสาวศุภกรกัญญา กุลทองคำ รศ. ดร.ปรีชา วิหคโต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ผลการวิจัย พบว่า ๑) สารสนเทศเพื่อการบริหารการทำวิจัยในชั้นเรียนมี ๖ ด้าน คือ (๑) ข้อมูลครู (๒) ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย (๓) การดำเนินงานการทำวิจัย (๔) การสนับสนุนของผู้บริหารในการทำวิจัย (๕) ประสิทธิภาพจากการทำวิจัย และ (๖) การเผยแพร่งานวิจัย ๒) โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยใน ชั้นเรียนพัฒนาขึ้นบนระบบปฏิบัติการ โดยใช้ระบบฐานข้อมูล MySQL กับใช้ภาษา PHP ในโปรแกรม Macromedia Dreamweaver 8 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้ง (๑) ด้านปัจจัยนำเข้า (๒) ด้านการใช้งานและความสามารถและ (๓) ด้านผลลัพธ์ของโปรแกรม ๓. ประสิทธิภาพโปรแกรมสารสนเทศโดยรวมอยู่ระดับดีมากคือ = ๔.๖๔ และ S.D = ๐.๔๘

บทความวิจัยที่ ๑๑ เรื่อง “พุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วย โรคมะเร็งต่อรังไข่” โดย จำสับตำราวจหญิง กนกวรรณ ขวัญอ่อน และ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ นักวิชาการอิสระ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วย โรคมะเร็งต่อรังไข่ ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตนเอง ๘ ขั้นตอน คือ ๑) รู้จัก ตัวเราเข้าใจเขา ๒) เผชิญประณตน ๓) ค้นหาสภาวะ ๔) ทะยานสู่หนทาง ๕) ขวนขวายทางเลือก ๖) ขยายแผนชีวิต ๗) พิตลงมือทำ และ ๘) วัด skill พร้อมติดตาม แบ่งออกเป็น ๑๓ กิจกรรมเชิง

ปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการบูรณาการตามหลักพุทธจิตวิทยา 6-I 3-R (I have, I am, I can, I message, I plan, I do, Right Understanding, Right Effort, Right Mindfulness) นอกจากนี้ การประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมพุทธจิตวิทยาการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่แตกต่างกับระยะติดตามแสดงว่า มีความคงทนของระดับความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่เป็นผลจากการใช้โปรแกรม

บทความวิชาการที่ ๑๒ เรื่อง “คิดและเขียนอย่างไรให้มีเหตุผลเชิงปรัชญา ?” โดย ดร.สงวน หล้าโพทนันทน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และ รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย เสนอว่า การใช้เหตุผล หมายถึงการอ้างอิงแนวคิด ทฤษฎีหรือหลักการ เพื่อความสมเหตุสมผลในการวิพากษ์วิจารณ์งานเขียนทั้งหลาย หรือการวิจารณ์อย่างมีเหตุผล การให้เหตุผล หมายถึงการโต้เถียง มีข้อโต้แย้ง หรือมีข้อพิสูจน์ด้วยการอ้างอิงเอกสารทั้งที่เป็นหนังสือ ตำราและงานวิจัยต่างๆ เพื่อสนับสนุนประเด็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็น ด้วย แล้วสรุปลงด้วยการสังเคราะห์ ซึ่งหมายถึงการถกทอ การหลอมรวม การรวบรวมและเรียบเรียงให้เป็นเนื้อเดียวกัน ด้วยสำนวนและภาษาของผู้เขียนหรือผู้วิจัย และบทความนี้ได้วิเคราะห์เรื่องอัตตา (ตัวตน) ในพุทธศาสนสุภาษิตและปรัชญานันทตาเป็นกรณีศึกษา เมื่อศึกษาแล้วทำให้ได้คำตอบว่า การสอนอัตตาในพุทธสุภาษิตและปรัชญานันทตามีวิธีการที่คล้ายกัน คือ เริ่มสอนจากคำว่า มี ไปสู่คำว่า ไม่มี หรือจาก สิ่งมี ไปสู่ สิ่งไม่มี โดยแนะนำให้ศึกษาคำว่า มีหรือสิ่งมีก่อน เพราะคำว่า ไม่มีหรือสิ่งไม่มีก็มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า มีหรือสิ่งมี

บทความวิจัยที่ ๑๓ เรื่อง “ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่ำ” โดย อาจารย์ฤกษ์เชาว์ นันทสุตแสง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ๑) ทัศนคติของนักศึกษาที่มีระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษโดยรวม นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มีอยู่ในระดับต่ำ มีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านแนวโน้มพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ๒) นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ๓) นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีสภาพการเรียนภาษาอังกฤษด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๔) นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีความพึง

(๑๒)

พอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๐๐-๓.๙๙) และมีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก (= ๔.๐๐-๔.๙๙) ๕) อาจารย์สอนวิชา Preparatory English for University Study มีความคิดเห็นว่า นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ส่วนใหญ่มักมองเห็นความสำคัญที่แท้จริงของภาษาอังกฤษน้อย บางคนแสดงพฤติกรรมสนใจเรียน แต่บางคนไม่สนใจเรียน บางคนก็มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แต่บางคนก็ไม่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม สิ่งที่นักศึกษาคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการเรียนภาษาอังกฤษคือการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และทักษะเบื้องต้นในการทำงาน

บทความวิจัยที่ ๑๔ เรื่อง “การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ ส่วนงานเพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ” โดย นายณพดล เพ็ญประชุม และ ดร.นฤมล เทพนวล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัย พบว่า ๑) บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ และมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ ๒) บุคลากรภาครัฐมีทักษะด้านดิจิทัลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๒๐.๕๖/๑๕.๑๕ และการทดสอบค่าทีก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ ๓) บุคลากรภาครัฐมีความพึงพอใจต่อบทเรียนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓

บทความวิจัยที่ ๑๕ เรื่อง “การผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตย รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓” โดย นางสาวจุฑาทิพย์ อรุณรัตน์ และ ผศ.เทียมยศ ปะสาวะโน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัย พบว่า ๑) สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตยรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ คุณภาพสื่ออยู่ในระดับคุณภาพดีมาก คุณภาพเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก หลังเรียนสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตยแล้วผู้เรียนเกิดเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

บทความวิจัยที่ ๑๖ เรื่อง “การถอดบทเรียนการพัฒนาทุนมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข จังหวัดสระแก้ว” โดย อาจารย์ฉัตรเกษม ดาศรี อาจารย์พรณี พิมพ์โพธิ์ อาจารย์ยชญ์ศักดิ์ เอี่ยมนอก และอาจารย์นิติภรณ์ ศรีกันต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขภายใต้ ๔ ดี วิถีพอเพียง มีระบบและกลไกการขับเคลื่อนที่มีความชัดเจน ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วนคือ (๑) ภาควิชาการ (๒) ภาคประชาสังคม และ (๓) ภาครัฐ/ท้องถิ่นผ่านคณะทำงานใน ๔ ระดับ ประกอบไปด้วยระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับชุมชน ซึ่งในหมวดคนดี มีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนซึ่งได้อาศัยรูปแบบการสานพลังประชารัฐ (บ้าน วัด และส่วนราชการ) ในส่วนของระดับอำเภอนั้น อำเภอตาพระยาได้ยกระดับการขับเคลื่อนหมวดคนดีด้วยกิจกรรมถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคม จากพื้นที่นำร่องตำบลทัพไทย ไปสู่การขับเคลื่อนในระดับอำเภอ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการระดมทุนจากคนในอำเภอเพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนเรารักตาพระยา คนตาพระยาไม่ทอดทิ้งกัน และมีการจัดทำธรรมนูญบ้านแห่งความสุข ๔ ดี วิถีพอเพียงขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนให้เกิดรูปธรรมที่ชัดเจนและมีความยั่งยืน

บทความวิจัยที่ ๑๗ เรื่อง “การบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตร ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” โดย พระครูสมุห์หัตถพร ปิยธมโม, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า ๑) หลักโยนิโสมนสิการ เป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีคือ คิดแบบสามัญลักษณ์ คิดแบบอริยสัจ คิดแบบคุณโทษและทางออก เป็นวิธีคิดที่ส่งเสริมชักนำไปในทางที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อการขัดเกลาและบรรเทาปัญหา หลักกัลยาณมิตร คือคุณสมบัติของมิตรแท้ในการคบหาบุคคลเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ เช่น เป็นที่รักเคารพ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ๒) แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้น ผู้เรียนสามารถแปลความหมาย ตีความ หรือสรุปความสำคัญในสิ่งที่รับรู้ สามารถนำความเข้าใจที่เกิดจากการรับรู้อย่างสร้างสรรค์มาสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนขึ้น ๓) การบูรณาการในการเสริมสร้างการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนเข้าใจการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่า รู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต โดยอาศัยความรักและความอบอุ่นในครอบครัวช่วยในการแก้ไขปัญหาของเยาวชน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหายั่งยืน

บทความวิชาการที่ ๑๘ เรื่อง “การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานพุทธศาสนา ประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การธุรกิจ” โดย ผศ.ดร.เปชนางค์ ยอดมณี วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้เสนอไว้ว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงพระเมตตาพระราชดำรัสแก่ปวงชนชาวไทยนั้นไม่ได้จำกัดเพียงการใช้ในภาคเกษตรกรรมเท่านั้น สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การธุรกิจเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนขององค์การได้ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการกำหนดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยความยั่งยืน ภายใต้ความบอบซ้ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ภายใต้ความผันผวน แปรปรวน ของสภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันโดยยึดหลัก ๓ ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดี อยู่บน ๒ เงื่อนไข นั่นคือ การใช้หลักความรู้ คู่คุณธรรม บนความไม่ประมาท อันจะเป็นสิ่งที่ทำให้องค์การธุรกิจของไทย สามารถที่จะดำเนินธุรกิจของตน โดยการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

บทความวิจัยที่ ๑๙ เรื่อง “ผลกระทบโครงสร้างเงินทุนและกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” โดย นางสาว สุขศรี บุตรวงศ์ และ ผศ.ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัย พบว่า กระแสเงินสด ไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ ในส่วนของโครงสร้างเงินทุน มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕

บทความวิจัยที่ ๒๐ เรื่อง “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ” โดย นาวาเอก บรรจบ มูลเชื้อ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือ ตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ที่พิจารณาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวแปร ที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

Article I “**The Imperative of A Global Ethic in A Global Society**” By Dr. Khaimook Laopipattana from No. 55-5 Soi Phiphatthana 1, Sukhumvit Road, Si Racha District, Chon Buri Province 20110, Thailand. The author proposed That : To achieve ethical consensus that would offer a solid foundation for ‘A Global Ethic’ is a big challenge. This common human ethic has to tolerate and understand differences, to transcend religious and cultural conflicts and most importantly to alleviate the sufferings of all mankind in our global society. Mankind’s global society is in need of a global ethic. Hans Kung, a renowned Catholic theologian has confirmed that this world only has a chance of survival if it is endowed with a common, universal standard of values, ideals and goals that serve as an adhesive that holds a global society together.

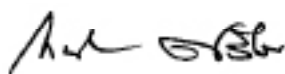
Research Article II “**Development of a Causal Model for Sustainable Employee Engagement with Buddhist Psychological Traits** By Miss Bundhita Thiratsakun Mahachulalongkornrajavidyalaya University The author proposed That : The findings of goodness of fit test for the developed models, the result found that the model fit with the empirical data, Chi-Square (X^2) = 79.06, degree of freedom = 63, P-value = 0.833, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.022, accounting for the variations in sustainable employee engagement at 95 percent.

บทวิพากษ์หนังสือเรื่อง “**ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**” งานเขียนของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) โดย พระมหาขวัญชัย ภูตติวิโสโส นักวิชาการศึกษา และ นายสุชนา ศิริธัญญกร กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงหนังสือนี้ไว้ว่า หนังสือเล่มนี้ เป็นผลงานเขียน พระธรรมโกศาจารย์ (ปัจจุบัน คือ พระพรหมบัณฑิต) ซึ่งหนังสือเล่มนี้ พระเดชพระคุณได้เรียบเรียงไว้ เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเมธีธรรมาภรณ์ และเขียนคำนำ โดย ศาสตราจารย์พิเศษ จ्ञานงค์ ทองประเสริฐ : ราชบัณฑิต นับเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าทางปรัชญาอย่างยิ่งทีเดียว ดังคำที่ท่านอาจารย์ได้ให้ทัศนะต่อหนังสือเล่มนี้ไว้ว่า เป็นหนังสือที่ดีมีคุณค่ายิ่งเล่มหนึ่ง การเรียบเรียงของท่านนับว่ามีหลักฐานที่มาน่าเชื่อถือ ทั้งท่านยังได้แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ ประกอบไว้อีกส่วนหนึ่ง จึงนับว่ามีประโยชน์อย่างมากต่อนิสิตนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจในความคิดของ นักปรัชญาตะวันตกในสมัยโบราณ หนังสือ “ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก” จึงนับว่าเป็นหนังสือวิชาการที่มีคุณค่าสามารถนำไปศึกษาและอ้างอิงได้เป็นอย่างดี

(๑๖)

เนื้อหาของบทความเหล่านี้ เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการ ที่ได้รับจากคณาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ล้วนให้มุมมองในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา รวมทั้งพุทธศาสนา ที่บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ในสาขาวิชาสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้อย่างรอบครอบคลุมและลึกซึ้ง

สำหรับรายละเอียดบทความทั้งหมดเหล่านี้ ผู้ใดต่อการศึกษาเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้จากบทความดังกล่าว ในวารสารฉบับนี้ และพบกันอีกในวารสารมหาจุฬาวិชาการ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๓

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง)

บรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาวิชาการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(๖)
ภาคภาษาไทย	
กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง	๑
นางสาวรัชณี สิทธิดำรงค์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ดวงสมร ไสภณธาดา และ รศ.ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	
ส่วนประสมการตลาดบริการสำหรับโรงเรียนเอกชน	๑๘
ผศ.สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ อาจารย์พิภู ผ่องสุวรรณ รศ.สุขุม เกลยทรัพย์ และ รศ.ศิริโรจน์ ผลพันธิน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	
บทบาทกองทัพอากาศในการจัดหายุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อป้องกันทะเลไทย	๓๗
เรือโทสิต วัฒนันท์ และ รศ. ดร.สมิหรา จิตตลดากร มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	
รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ	
ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	๕๕
นางสาวอร่าม วัฒนะ รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์ ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	
การพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์	๗๒
นางสาวรัตติยา เหนืออำนาจ พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร. และ ศ.พล.ต.ท.หญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
องค์ประกอบพฤติกรรมกรรมการสนับสนุนแบรนด์กรณีศึกษาผู้ประกอบการเครื่องสำอาง	๘๙
นางสาวถิรวรรณ สุกุลวงศ์ศิริโชค และ ผศ.ดร.ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม	

(๑๘)

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย	๑๐๒
พระมหาจุฑาธนา นรเชฏฺโฐ, ดร. และดร.จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
รูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา	๑๑๙
นางสาวพวงขมนาถ จริยะจินดา และ ดร.พุทธชาติ แผนสมบูรณ์ นักวิชาการอิสระ	
แนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ระดับชั้นประถมศึกษา	
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑๓๒
นางสาวฉัตรวิ ลีมสกุล ผศ.ดร.อัญชลี ชยานุวัตร วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต	
การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน	
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓	๑๔๕
นางสาวศุภกรันยา กุลทองคำ รศ.ดร.ปรีชา วิหคโต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	
พุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง	๑๖๐
จำสปีตำรวจหญิง กนกวรรณ ขวัญอ่อน และ ดร.พุทธชาติ แผนสมบูรณ์ นักวิชาการอิสระ	
คิดและเขียนอย่างไรให้มีเหตุผลเชิงปรัชญา ?	๑๗๓
ดร.สงวน หล้าโพนทัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่ำ	๑๘๙
อาจารย์กฤษเชาว์ นันทสุดแสง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	
การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน	
เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ	๒๐๔
นายณพดล เพ็ญประชุม และ ดร.นฤมล เทพนวล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	

การผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณา รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

๒๑๘

นางสาวจุฑาทิพย์ อรุณรัตน์ และ ผศ.เทียมยศ ปะสาวะโน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

การถอดบทเรียนการพัฒนาทุนมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตามโครงการ

สระแก้วเมืองแห่งความสุข จังหวัดสระแก้ว

๒๓๒

อาจารย์ฉัตรเกษม ดาศรี อาจารย์พรณี พิมพ์โพธิ์

อาจารย์ขจรศักดิ์ เอี่ยมนอก และอาจารย์นิติภรณ์ ศรีกันต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว

การบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการกับหลักกลยาณมิตร ในการเสริมสร้างการเรียนรู้

ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๒๔๗

พระครูสมุห์หัตถพร ปิยธมโม, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานพุทธศาสนา

ประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การธุรกิจ

๒๖๔

ผศ.ดร.เปชณางค์ ยอดมณี

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลกระทบโครงสร้างเงินทุนและกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์

ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

๒๗๗

นางสาวสุขศรี บุตรวงศ์ และ ผศ.ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

๒๘๘

นาวาเอก บรรจบ มูลเชื้อ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

English

The Imperative of A Global Ethic in A Global Society 301

Dr. Khaimook Laopipattana

From No. 55-5 Soi Phiphatthana 1, Sukhumvit Road, Si Racha District,
Chon Buri Province 20110,Thailand

Development of a Causal Model for Sustainable Employee Engagement with Buddhist Psychological Traits 315

Miss Bundhita Thiratitsakun

From Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทวิพากษ์หนังสือเรื่อง “ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก” ๓๓๓

งานเขียนของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

โดย พระมหาขวัญชัย ปุตุตฺติเสโส นักวิชาการศึกษา

และนายสุชนา ศิริธัญญกร กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬาราชการ

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาราชการ ๓๔๘
- แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณาลงในวารสารมหาจุฬาราชการ ๓๕๕
- กระบวนการจัดทำวารสารมหาจุฬาราชการ ๓๕๗
- ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมหาจุฬาราชการ ๓๕๘

กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่าย
สู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง
Strategic Development of Human Resource Network Technology
Towards High Performance Organizations

รัชณี สิตติดำรงค์*

Ratchanee Sittidamrong

ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร**

Assoc.Prof. Dr.Siravit Koolrojanapat

ดวงสมร โสภณธาดา***

Duangsamorn Sophontada

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajaphat University, Thailand

E-mail : binfaa@gmail.com

Received : February 24, 2019

Revised : march 4, 2019

Accepted : April11, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) สภาพของอัตลักษณ์ของบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร กลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่าย และ ๒) กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง และศึกษาอิทธิพลของอัตลักษณ์ของบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร และกลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่ายที่มีต่อกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรในธุรกิจโครงข่ายที่เป็นบริษัทจำกัดมหาชนจำนวน ๔๐๐ คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูล

* รัชณี สิตติดำรง Ratchanee Sittidamrong มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Suan Sunandha Rajaphat University

** พ.ต.ท.หญิง ดร.ดวงสมร โสภณธาดา Pol.Lt.Col. Dr. Duangsamorn Sophontada มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Suan Sunandha Rajaphat University

*** รศ. ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร Assoc.Prof. Dr.Siravit Koolrojanapat มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Suan Sunandha Rajaphat University

โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิจัยแบบเคสฟาย เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี โครงข่ายและผู้บริหารงานธุรกิจเทคโนโลยีโครงข่าย ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคำอธิบายฐานและส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ของบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร กลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากร ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายและกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอยู่ในระดับดีมาก และมีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

คำสำคัญ : เทคโนโลยีโครงข่าย, กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, องค์กรสมรรถนะสูง

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the current state of personal identities, job characteristics of personnel, personnel management policies, strategies for personnel development for network technology, and strategies for human resource development for network technology which lead towards a high performance organization; and 2) examine the influence of personal identities, job characteristics of personnel, personnel management policies, and strategies for personnel development for network technology on strategies for human resource development for network technology which lead towards a high performance organization. This study employed a mixed research approach combining quantitative and qualitative methods. For the quantitative research part, the sample consisted of 400 personnel of network technology companies which were public limited companies. They were selected by simple random sampling. Data were collected via the use of a questionnaire and analyzed with a structural equation model. As for the qualitative research, the Delphi method was used. Data were gathered from 10 informants including experts in the field of network technology and executives from network technology businesses, selected by purposive sampling. Collected data were analyzed to identify median and quartile deviation. The research findings revealed that personal identities, job characteristics of personnel, personnel management policies, strategies for personnel development

for network technology, and strategies for human resource development for network technology which lead towards a high performance organization were all rated at a very high level and had an influence on strategies for human resource development for network technology which lead towards a high performance organization.

Keywords : Network Technology, Human Resource Development Strategy, High Performanc Organizations.

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากส่งผลต่อการประกอบธุรกิจ ความเจริญทางวัตถุนั้นยังมิได้มีความสมดุลควบคู่กันไปกับความเจริญทางด้านจิตใจแต่หากผู้ประกอบการหรือพนักงานของบริษัทที่มีมาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการเพื่อผลตอบแทนตามคุณค่าของการลงทุนโดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ทั้งเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน ผู้รับบริการ ผู้บริโภค รัฐบาลและสังคมยึดหลักการมีจริยธรรมทางธุรกิจจะทำให้เกิดความสุขและความเจริญก้าวหน้าในสังคมอันจะส่งผลต่อธุรกิจในทุกประเภทมีความเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย^๑

เนื่องจากความต้องการโครงข่ายมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเทคโนโลยีโครงข่ายจึงเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมของประเทศเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร แพชั่น ท่องเที่ยว ยานยนต์และอวกาศ^๒ ประกอบกับมีปัจจัยเสริมจากการเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นส่วนประกอบสำคัญ เทคโนโลยีสารสนเทศก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีระบบเครือข่ายเพิ่มเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันไม่สามารถสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านบริหารระบบเครือข่ายได้ทันกับความต้องการ และไม่มีหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตทางด้านระบบเครือข่ายโดยตรง จึงทำให้บุคลากรระบบเครือข่ายที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นวิกฤติของอุตสาหกรรมโครงข่ายยังมีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนบุคลากรด้านโครงข่ายที่มีคุณภาพมีจำนวนจำกัด หน่วยงานต่างๆ ต้องแย่งตัวกันทำให้ค่าตอบแทนของบุคลากรค่อนข้างสูง ส่งผลต่อบุคลากรรุ่นใหม่จะมีทัศนคติที่เปลี่ยนไป เปลี่ยนงานบ่อย และขาดความอดทน อีกปัจจัยด้วยค่านิยมของบุคลากรรุ่นใหม่ที่นิยมจะประกอบอาชีพอิสระและบางส่วนฝันที่จะเป็น Startup บริษัทด้านไอทีขนาดใหญ่จึงมีจำนวนน้อยมากเพราะเป็นเรื่องยากที่จะหาบุคลากร

^๑ สุนีย์ ล่องประเสริฐและปลื้มใจ ไพจิตร, จริยธรรมทางธุรกิจของธุรกิจการท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี, วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๙).

^๒ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, การจัดการนวัตกรรมสำหรับนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ๒๕๕๗).

จำนวนมากมาทำงานในองค์กร ดังนั้น ความเป็นไปได้ในการขยายหรือสร้างบริษัทขนาดใหญ่ที่มีพนักงานด้านไอทีจำนวนมากเป็นพันคนในประเทศย่อมเป็นไปได้ยากมาก จนแทบเป็นไปไม่ได้ ขณะที่บัณฑิตด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่สามารถจะพัฒนาซอฟต์แวร์และเข้าสู่อุตสาหกรรมไอทีได้มีจำนวนน้อยกว่ามาก และที่น่าสนใจคือกลุ่มที่ผลิตบัณฑิตสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจจะมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเอกชน ส่วนบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่จำนวนมากหากพิจารณาจากเนื้อหาหลักสูตรแล้วคงมีเพียงมหาวิทยาลัยชั้นนำเพียงไม่กี่แห่งที่มีหลักสูตรที่สามารถพัฒนาซอฟต์แวร์หรือทำงานในอุตสาหกรรมได้ แต่ในขณะเดียวกันในด้านโครงข่ายซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต้นทางที่สำคัญกลับไม่มีนักศึกษาสนใจเข้าเรียน จึงทำให้บัณฑิตที่จบทางด้านนี้มีไม่เพียงพอต่อความต้องการและเป็นปัญหาสำหรับผู้ประกอบการด้านโครงข่ายในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพและธำรงรักษาบุคลากรคุณภาพเหล่านี้ไว้เพื่อพัฒนาองค์กรในระยะยาว^๓

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพของอัตลักษณ์ของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร กลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่าย และกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

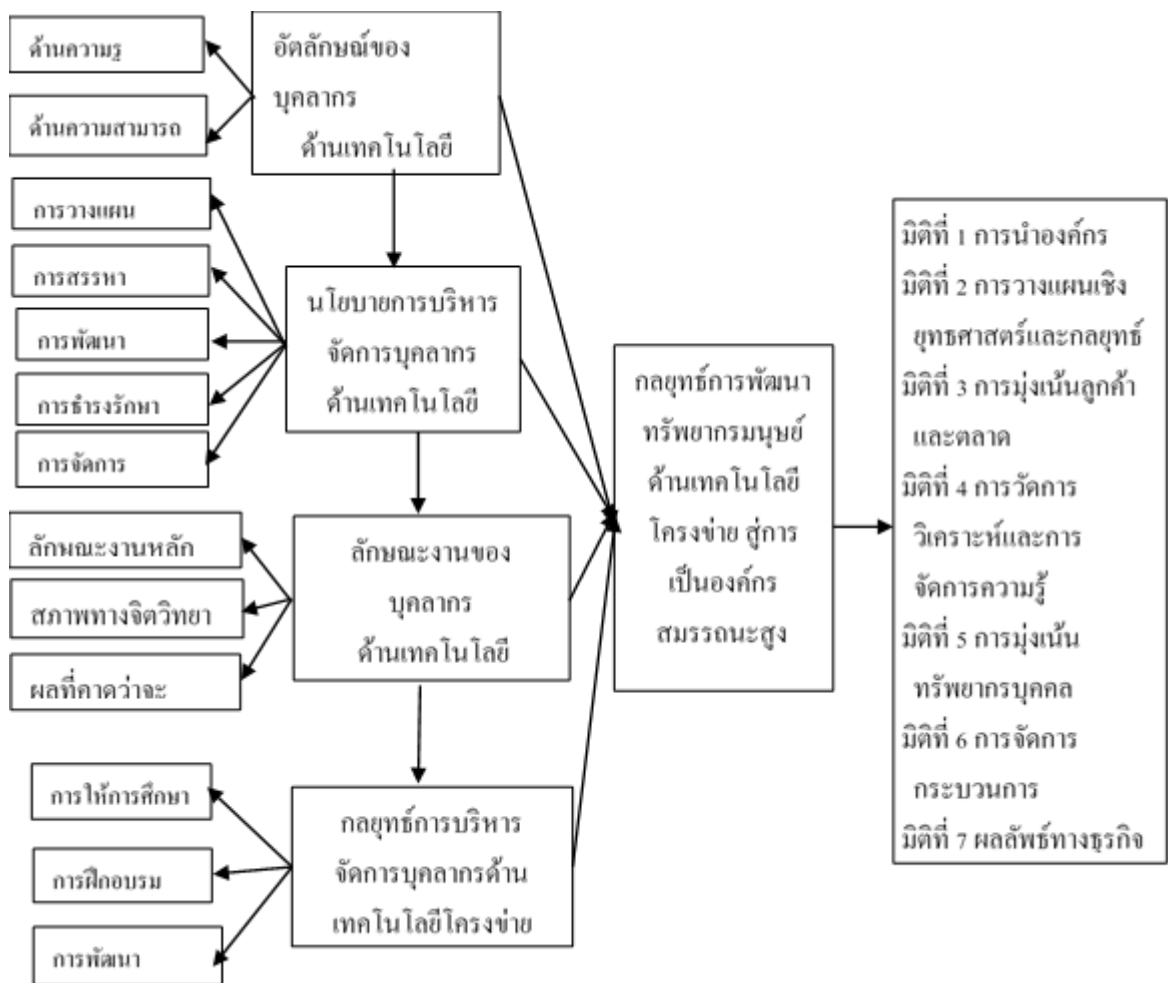
๒. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอัตลักษณ์ของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร และกลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่าย ที่มีต่อกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

วิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากรนโยบายด้านการบริหารจัดการและกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่ายเพื่อมุ่งสู่องค์กรสมรรถนะสูง โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

^๓ สำนักงานส่งเสริมเทคโนโลยีโครงข่ายแห่งชาติ, โครงการสำรวจข้อมูลตลาดโครงข่ายและบริการโครงข่าย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมเทคโนโลยีโครงข่ายแห่งชาติ, ๒๕๕๗).

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โครงข่ายสายใยแก้วนำแสงที่สามารถเรียกได้ว่าเป็น Backbone Broadband Network คือ โครงข่ายของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน): TOT และโครงข่ายของบริษัท กสท.โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) : CAT ซึ่งเป็นลักษณะโครงตลาดแบบตลาดผู้แข่งขันน้อยราย ที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการเข้าสายใยแก้วนำแสงสำหรับลูกค้าของการใช้บริการสายใยแก้วนำแสงคือหน่วยงานเอกชนที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เช่น บริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) : TRUE, บริษัท แอ็ดวான் อินโฟร์เซอวิสเซ จำกัด (มหาชน): AIS , บริษัทสามารท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน): SMART และบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน): TT&T ซึ่งองค์กรเอกชนเหล่านี้จะนำโครงข่ายใยแก้วนำแสงของตนเอง

มาเชื่อมต่อกับโครงข่ายใยแก้วนำแสง Backbone Broadband Network ของทั้ง TOT และ CAT ปัจจัยสำคัญที่ใช้สะท้อนถึงปริมาณความต้องการใช้สายใยแก้วนำแสงคือการใช้งานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและการใช้งานเกี่ยวเนื่องต่างๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

การให้บริการเช่าสายใยแก้วนำแสงจะให้บริการแก่ผู้ให้บริการด้านส่งข้อมูลที่มีปริมาณมากและต้องการความมีเสถียรภาพในการส่งข้อมูลสูง เช่น การใช้สายใยแก้วนำแสงเป็นสื่อส่งสัญญาณในการส่งสัญญาณ เคเบิลทีวีและให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

ประเทศไทยมีองค์กรเอกชนที่ได้ให้บริการให้เช่าสายใยแก้วนำแสงที่สำคัญประกอบด้วย บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) และ กลุ่มบริษัท ทรู คอเปอร์เรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้มีการนำสายใยแก้วนำแสงดังกล่าวมาใช้ประโยชน์นอกเหนือจากการให้เช่าเพียงอย่างเดียว เช่น บริษัทในกลุ่มทรู ได้นำสายใยแก้วนำแสงมาให้บริการส่งสัญญาณเคเบิลทีวี ไปยังสมาชิก ส่วนบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ก็ได้นำสายใยแก้วนำแสงและระบบดาวเทียมมาให้บริการร่วมกันที่เรียกว่า Leased Line ซึ่งจะเป็นการให้บริการคู่สายเช่า วงจรเช่า ใช้ในการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีใยแก้วนำแสง และดาวเทียม เพื่อรับส่งภาพ เสียงและข้อมูล จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และปลอดภัย จากการละเมิดข้อมูล ความเร็วในการรับ-ส่งตั้งแต่ ความเร็ว ๙.๖ กิโลบิตต่อวินาที (Kbps) จนถึงความเร็ว ๑๕๕ เมกกะบิตต่อวินาที (Mbps) ตามมาตรฐานของ ITU โดยมีศูนย์ควบคุมการทำงานของโครงข่ายด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (Network Management System – NMS) จึงเหมาะสำหรับราชการ สถาบันการเงิน ธนาคาร สถานีวิจัย สถาบันโทรทัศน์รวมถึงธุรกิจผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และ E-Commerce

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์

การบริหารจัดการและบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ต่อองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐกิจเอกชนหรือแม้กระทั่งในหน่วยงานราชการเอง เพราะไม่ว่าองค์กรจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทางใด ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลทั้งสิ้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างยิ่งย่นขององค์กรนั้นอยู่ที่ “คุณภาพของคน” ในองค์กรนั้นๆ^๔ ก่อนที่องค์กรต่างๆ จะเริ่มเห็นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ แพร่หลายอย่างมากในสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภาคปฏิบัติ (HR Practice) อย่างไรก็ดีตามเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีความคิดทางวิชาการเกื้อหนุนอยู่เบื้องหลัง การจะเข้าใจเรื่องเหล่านี้อย่างถ่องแท้ จึงจำเป็นต้องเข้าใจหลักทางความคิดด้วย คำว่า “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” หรือ HRD เป็นคำที่เพิ่งจะมีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๓ นักวิชาการในประเทศไทยหลายท่านได้ให้ความหมายและนิยามของ

^๔ สุภาพร พิศาลบุตร และ ยงยุทธ เกษสาคร, แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (ม.ม.ท.: เอชอาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๕๕).

“การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่า หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ขององค์กรเป็นรายบุคคลให้เขามีความพร้อมที่จะทำงานในหน้าที่ของเขาให้ได้ผลดีต่อองค์กรมากที่สุด^๕ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) หรือ การพัฒนากำลังคน (Manpower Development) หรือการพัฒนาและฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ (Training & Development) คือ กระบวนการในการพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต^๖ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือการปรับปรุง คุณภาพลักษณะจ้างงานโดยเน้นความสามารถ ทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้งานอย่างมีประสิทธิภาพ^๗ ทรัพยากรมนุษย์หรือคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในองค์กรโดยใช้แรงงาน ร่างกาย สมอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ วางแผน ประสานงาน อำนาจความสะดวกต่อสิ่งต่างๆ เพื่อจุดมุ่งหมายขององค์กร เมื่อบุคลากรมีความตั้งใจปฏิบัติงาน ด้วยความร่วมมือความสามารถ องค์กรนั้นย่อมจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย ดังนั้นการจะให้คนหรือบุคลากรมีคุณภาพและประสิทธิภาพจึงต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ผลผลิตย่อมมีความจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี^๘ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการเสริมสร้าง ป้องกัน และแก้ไขทักษะความรู้ และจิตลักษณะของบุคลากรหรือกลุ่มเพื่อให้เขาเหล่านั้นมีความรู้ ความสามารถ มีพฤติกรรมและการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างแท้จริงขององค์กร^๙ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีกระบวนการพัฒนาอยู่ ๒ ลักษณะ คือการพัฒนาตามธรรมชาติ และการพัฒนาในลักษณะที่มีผู้กำกับควบคุม กล่าวคือ ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดา ก็จะมีการพัฒนาเรื่อยมา ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาตามธรรมชาติ และเมื่อคลอดจากครรภ์มารดาและได้รับการเลี้ยงดูและอบรมบ่มนิสัยจากสถาบันครอบครัว โรงเรียนและสังคมต่างๆ ทั้งจากกลุ่มเพื่อน ครู อาจารย์จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา^{๑๐}

^๕ มัลลี เวชาชีวะ, พฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เนท, ๒๕๕๔).

^๖ พรชัย เจดามาน, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร, (กรุงเทพมหานคร : สุภา, ๒๕๕๔).

^๗ จีระ หงส์ดารมภ์, แนวทางปลูกและเก็บเกี่ยวทุนมนุษย์ในยุคหลังวิกฤติมหาอุทกภัย, JOBSPAPER, ๒๕๕๔ :

๑ (๑).

^๘ เป็รื่อง กิจรัตน์กร, “มุมมองเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ”, เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง บทบาทของสภามหาวิทยาลัยกับการกำกั้นนโยบายในสหรัฐอเมริกา: ประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน เพื่อการพัฒนาสภามหาวิทยาลัยของไทย ณ โรงแรม แกรนด์เมอร์เคียวฟอรฺจูน ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒.

^๙ บังอร โสฬส, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : ความเป็นมาและกระบวนการที่ควรจะเป็นไป, วารสารสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (๒๕๕๖).

^{๑๐} ดนัย เทียนพุม และคณะ, การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า. พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คืองานอันดับหนึ่งขององค์กรใดๆ การอยู่รอดและความเจริญเติบโตขององค์กรขึ้นอยู่กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงาน และถ้าเขาได้รับการพัฒนามันจะเป็นประโยชน์ต่อเขาในการช่วยก่อให้เกิดความเจริญเติบโตแก่องค์กร^{๑๑}

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การสมรรถนะสูง (High Performance Organization : HPO)

การศึกษาลักษณะความเป็นองค์การสมรรถนะสูงเกิดขึ้นในช่วงท้ายๆ ของศตวรรษที่ ๒๐ เมื่อองค์การต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอันมีผลมาจากการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ อีกทั้งการดำเนินธุรกิจที่มีจำนวนการแข่งขันมากขึ้น สินค้าและบริการหรือวงจรอายุขององค์การ เริ่มสั้นลง (De Waal, ๒๐๐๗: ๑๗๙) นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างระบบการบริหารจัดการ เครื่องมือพัฒนาและวัดประสิทธิภาพขององค์การเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ทำให้ที่ผ่านมาการพิสูจน์ให้เห็นว่าการสร้างประสิทธิภาพในองค์การเพียงอย่างเดียวมันไม่เพียงพอ^{๑๒} ส่งผลให้องค์การต่างๆ ต้องหันมามองสิ่งที่อยู่รอบตัวท่ามกลางสภาพแวดล้อมการดำเนินธุรกิจที่มีการแข่งขันในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันรุนแรงมากขึ้น เพราะฉะนั้นตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. ๑๙๘๐ เป็นต้นมาจึงได้เริ่มมีการศึกษาความแตกต่างในลักษณะการเปรียบเทียบขององค์การที่มีผลการดำเนินงานดีเหนือองค์การอื่นๆ เพื่อให้ทราบปัจจัยและคุณลักษณะขององค์การที่มีความเป็นเลิศแตกต่างจากองค์การอื่นๆ เพื่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์การได้อย่างยั่งยืน และหาปัจจัยเป็นตัวกำหนดความสำเร็จดังกล่าว ซึ่งสิ่งนี้ได้กลายมาเป็นจุดเน้นในการศึกษาขององค์การสมรรถนะสูงในผลงานของนักวิชาการและบุคคลต่างๆ ในเวลาต่อมา

แนวคิดและทฤษฎีกับปัจจัยด้านลักษณะงาน

แนวคิดการพัฒนาแบบจำลองลักษณะงานของ Richard Hackman และ Greg Oldham สามารถนำไปใช้ในการออกแบบงานเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ คือ ลักษณะงานหลัก สภาพทางจิตวิทยาที่สำคัญ และผลที่คาดว่าจะได้รับ (Core Job Characteristics) ลักษณะงานจะทำให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงาน และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากงาน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ๕ ประการ ได้แก่ ความหลากหลายของทักษะความมีอัตลักษณ์ของภาระงานความสำคัญของภาระงาน ความเป็นอิสระ และผลป้อนกลับของงาน ดังนั้น ลักษณะงาน ๕ ประการนี้ มีผลกระทบต่อแรงจูงใจ ความพอใจในงาน และมีผลทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรสูงขึ้น เพราะลักษณะนี้มีผลต่อสภาพจิตวิทยาที่สำคัญ ๓ ประการด้วยกัน ได้แก่ ประสบการณ์ที่มีคุณค่าที่ได้รับ

^{๑๑} ชาลนชัย อาจินสมการย์, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, ๒๕๕๗).

^{๑๒} วรภัทร ภูเจริญ, การบริหารนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร : อริยชน, ๒๕๕๐).

จากตัวงาน ประสบการณ์ที่มีคุณค่าที่ได้รับจากความรับผิดชอบในงาน และความรู้ผลลัพธ์ของงาน^{๑๓} ซึ่งปัจจุบันบุคลากรมีความรู้เพิ่มขึ้น มีทัศนคติ และความต้องการในการทำงาน ตลอดจนการใช้ชีวิตที่ต่างจากอดีต สังคมมีความซับซ้อนเกี่ยวข้อกันมากขึ้นพนักงานรุ่นใหม่ที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถมากขึ้นพร้อมที่จะรับผิดชอบมากขึ้น และมักต่อต้านการปฏิบัติงานที่คอยรับคำสั่งเพียงอย่างเดียว แต่บุคคลจะต้องการอำนาจในการตัดสินใจ ความพอใจ และความภาคภูมิใจในงาน เพื่อที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความรู้ความสามารถ^{๑๔} ลักษณะของงานประกอบด้วยการที่ผู้ปฏิบัติงานรับทราบว่าจะงานที่ทำมีความท้าทาย มีลักษณะสร้างสรรค์งานมีความน่าสนใจ มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้การได้รับมอบงานที่สามารถควบคุมการทำงาน และงานนั้นมีโอกาสที่จะทำงานให้เสร็จจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ลักษณะงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติในการทำงาน โดยลักษณะงานที่เป็นสิ่งจูงใจจะมีผลให้พนักงานมีอารมณ์และความรู้สึกไปในทางบวกทำให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างดี ในทางกลับกันถ้าหากว่าลักษณะงานไม่เป็นสิ่งจูงใจพนักงานจะรู้สึกไม่ชอบงานไม่พอใจในงานถ้าต้องทนทำงานในลักษณะนี้เป็นเวลานานพนักงานจะรู้สึกเบื่อหน่าย^{๑๕}

สรุปได้ว่าคุณลักษณะงานคือ การสร้างความรับรู้ การระบุคุณค่าในงานที่ทำให้สามารถสนองความต้องการบรรลุผลการปฏิบัติงานเป็นการตอบสนองความต้องการระดับหนึ่งของบุคคลอันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลในการทำงาน และคุณประโยชน์ต่อองค์กร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผสมผสานกัน โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจเทคโนโลยีโครงข่ายจำนวน ๑๐ ท่าน ได้แก่

๑. อาจารย์และ/หรือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านโครงข่าย หรือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) จำนวน ๘ ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติ ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า ๕ ปี

๒. ผู้บริหารในธุรกิจเทคโนโลยีโครงข่ายจำนวน ๒ท่านจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์บริหารงานทางด้านระบบสื่อสารสารสนเทศ (IT) ระบบสื่อสารโครงข่ายสายใยแก้วนำแสงมีความรู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

^{๑๓} อำนาจ อธิระวินช, การจัดการยุคใหม่ Modern management, พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓).

^{๑๔} ฌ็อง-ฌัก เซอร์เกน, พฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิ.พรินท์. ๒๕๕๑).

^{๑๕} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๕).

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกเป็นบุคคลสำคัญที่ให้ข้อมูล มีคุณสมบัติดังนี้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการ และดูแลการทำงานของระบบโครงข่าย ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้ด้านสาขาวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ สาขาวิศวกรรมสื่อสารโทรคมนาคมหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง มีความรู้เกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี และมีความรู้ เชี่ยวชาญด้านระบบโครงข่ายสื่อสารใยแก้วนำแสง ทั้งด้านฮาร์ดแวร์ ระบบปฏิบัติการ โปรแกรมระบบคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะพนักงานหรือบุคลากรด้านโครงข่ายในธุรกิจเทคโนโลยีโครงข่ายซึ่งจากโครงการสำรวจตลาดโครงข่ายและบริการโครงข่ายประจำปี ๒๕๕๙ ของซีป้า (SIPA) ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับโครงข่ายและบริการโครงข่ายเนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ไม่ทราบจำนวนประชากร และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แต่เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน ๔๐๐ คน

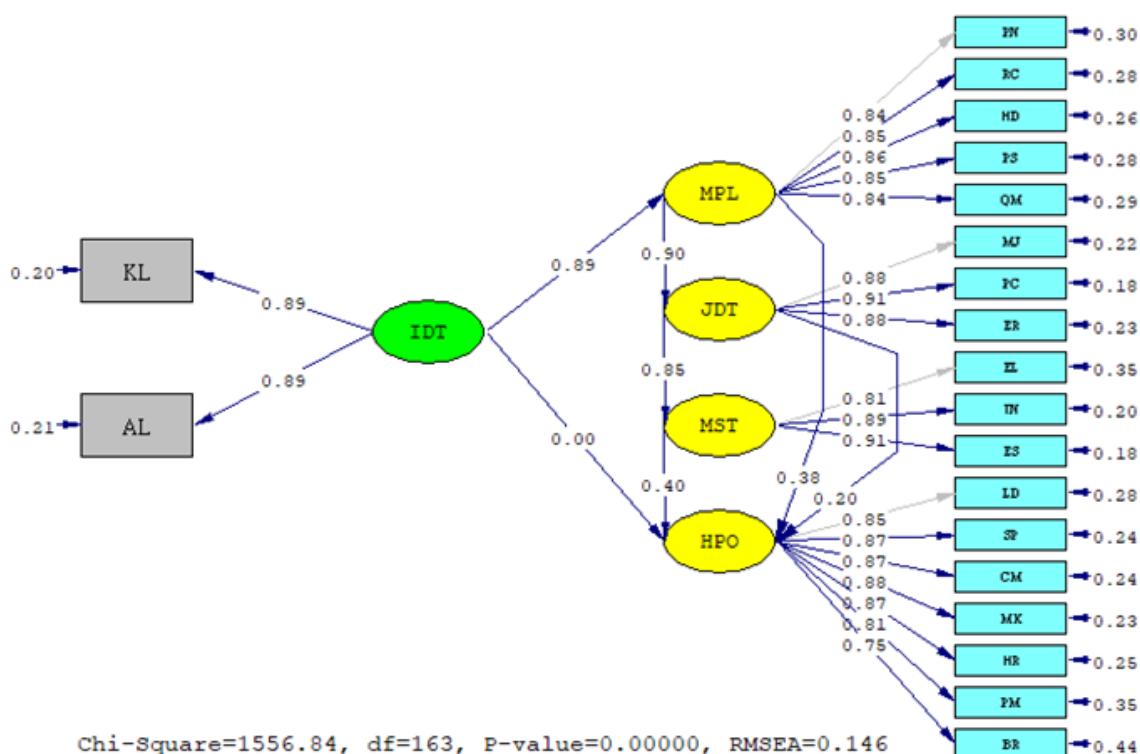
ผลการวิจัย

๑. ผลการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอัตลักษณ์ของบุคลากร ลักษณะงานของบุคลากร นโยบายการบริหารจัดการบุคลากร และกลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่ายที่มีต่อกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในการวิจัยเรื่องนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative data) ประกอบด้วย (๑) การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistic) และ (๒) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และการวิเคราะห์ลิสเรล (LISREL analysis) โดยใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อในการนำเสนอ ดังนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบลักษณะงานของบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่าย (JDT) นโยบายการบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่าย (MPL) กลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากรด้านเทคโนโลยีโครงข่าย (MST) และ กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (HPO)

๒. โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL ๘.๘๐ เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ดัชนีค่า Chi-Square, χ^2/df , GFI, AGFI, และ RMSEA ซึ่งผลการวิเคราะห์โมเดลครั้งแรก พบว่า ค่าดัชนีความกลมกลืนยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยพิจารณาจากค่า $\chi^2 = ๑๕๕๖.๘๔$, $df = ๑๖๓$, $p\text{-value} = 0.000$, $GFI = ๐.๗๒$, $AGFI = ๐.๖๔$ และ $RMSEA = ๐.๑๔๖$ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังแผนภาพที่ ๒ แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวมและตารางที่ ๒ แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวม

ภาพที่ ๒ โมเดลสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (ก่อนปรับ)

ตารางที่ ๑. ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (ก่อนปรับ)

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df (๑๕๕๖.๘๔/๑๖๓)	< ๒.๐๐	๙.๕๕๑	ไม่ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ ๐.๙๕	๐.๗๒	ไม่ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ ๐.๙๐	๐.๖๔	ไม่ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< ๐.๐๕	๐.๑๔๖	ไม่ผ่านเกณฑ์

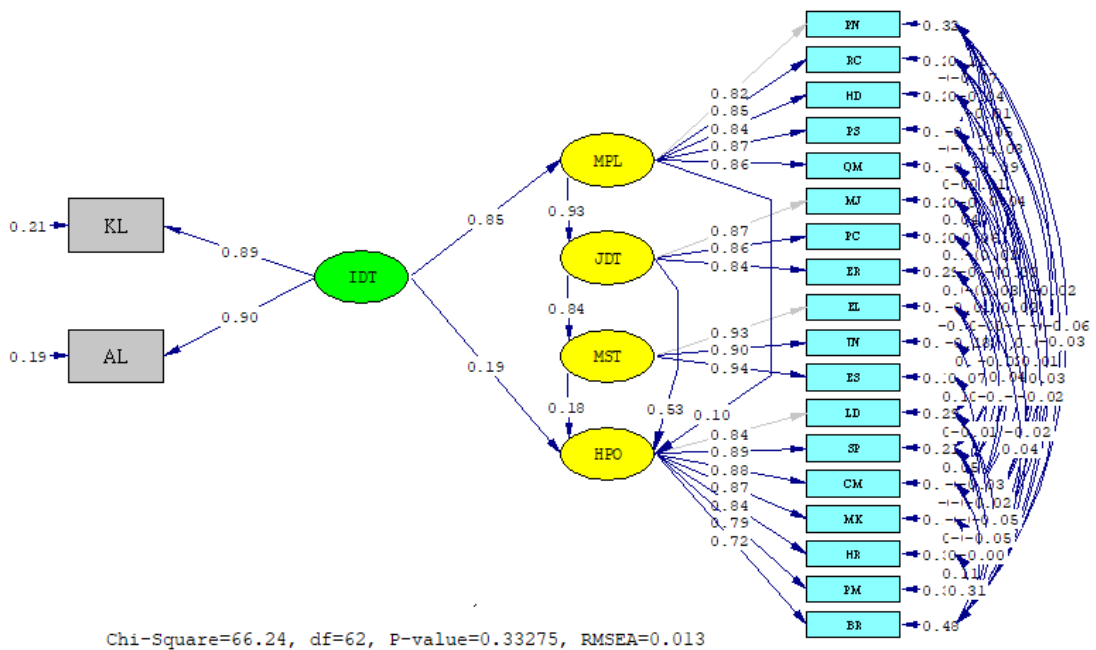
จากตารางที่ ๑ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องยังไม่มี ความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่คำนวณได้ คือ $\chi^2 = ๑๕๕๖.๘๔$, $df = ๑๖๓$, $p\text{-value} = ๐.๐๐๐$, $GFI = ๐.๗๒$, $AGFI = ๐.๖๔$ และ $RMSEA = ๐.๑๔๖$ ซึ่งค่าสถิติที่สำคัญทุกตัวยังไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ (Joreskog&Sorbom, 1996) ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับโมเดล (Model Modification) โดยพิจารณาจากคำแนะนำในการปรับพารามิเตอร์ในโมเดลด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) จากนั้นปรับพารามิเตอร์โดยยินยอมให้ผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นให้ค่าความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ จนกระทั่งค่าดัชนีความกลมกลืน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลโดยรวม หลังจากที่ได้ดำเนินการปรับโมเดลทำให้สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ ๒ แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวมหลังจากการปรับแก้โมเดล เพื่อให้มีความสอดคล้องกลมกลืน (Model Fit) กับข้อมูลเชิงประจักษ์และแผนภาพที่ ๓ แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวมหลังจากการปรับแก้โมเดล

ตารางที่ ๒ ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (หลังปรับ)

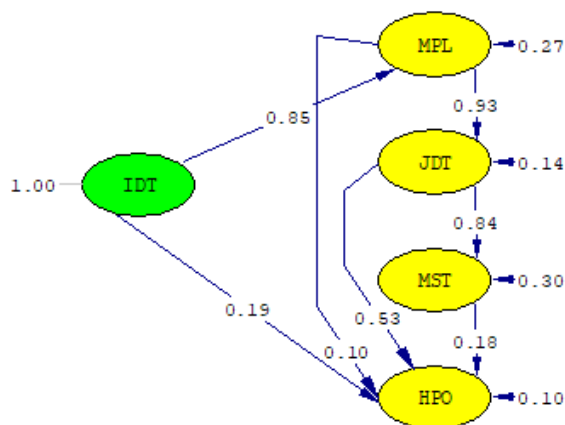
ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df (๖๖.๒๔/๖๒)	< ๒.๐๐	๑.๐๖๘	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ ๐.๙๕	๐.๙๘	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ ๐.๙๐	๐.๙๔	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< ๐.๐๕	๐.๐๑๓	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในครั้งแรก (ก่อนปรับ) ค่าดัชนีต่างๆ ยังไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา แต่เมื่อมีการปรับโมเดลแล้วพบว่า ค่าดัชนีต่างๆ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกข้อ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 4 ดัชนีที่ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือค่าดัชนี $\chi^2/df = ๑.๐๖๘$, $GFI = ๐.๙๘$, $AGFI = ๐.๙๔$ และ $RMSEA = ๐.๐๑๓$ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง หรือรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement model) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัว แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้ต่างๆ มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ตัวแปรแฝงแต่ละตัว

ภาพที่ ๓ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง(หลังปรับ)

Chi-Square=66.24, df=62, P-value=0.33275, RMSEA=0.013

ภาพที่ ๔ โมเดลสมการโครงสร้างของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีโครงข่ายการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (หลังปรับ)

จากการอธิบายโดยใช้ทฤษฎีมุมมองโครงสร้างตามสถานการณ์มุมมองด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะทำให้เกิดความตระหนักของนักบริหารที่ต้องให้ความสำคัญกับคนและทีมงานในการพัฒนาองค์การไปสู่องค์กรสมรรถนะสูงและทำให้ผู้บริหารต้องมาทบทวนบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าในด้านโครงสร้างมีอะไรที่ต้องดำเนินการและมองข้ามความสำคัญของการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไรก็ตามการที่มีการนำเทคนิคเครื่องมือที่นำมาใช้มากมายจะเป็นองค์การที่เป็น HPO ผู้บริหารมีหน้าที่สร้างความไว้วางใจเชื่อใจสร้างบรรยากาศและกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพขององค์การโดยดึงศักยภาพของแต่ละคนมาใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กรที่ผลักดันไปสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

บทสรุป

จากผลการศึกษา ทำให้ทราบว่า ทฤษฎีโครงสร้างตามสถานการณ์มององค์การเป็นระบบที่มีเหตุผลท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงองค์การจำเป็นต้องปรับตัวตอบสนองและควบคุมสิ่งแวดล้อม การประเมินติดตามและทำความเข้าใจตลอดจนสามารถทำนายการเปลี่ยนแปลงได้ถูกต้องรวดเร็วและแม่นยำเพื่อวางแผนเชิงรุกเป็นสิ่งที่เป็นอย่างคุณสมบัติพื้นฐานขององค์การแบบ HPO นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับงานได้แก่ผู้รับบริการคู่แข่งและผู้ส่งมอบวัตถุดิบตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็เป็นสิ่งที่ HPO คำนึงถึงโดยหาข้อมูลต่างๆ เช่นความต้องการของผู้รับบริการข้อมูลเกี่ยวกับคู่แข่งและผู้ส่งมอบวัตถุดิบเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ที่เกิดจากความเชื่อมโยงในลักษณะห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain

Management) การตระหนักถึงสภาพแวดล้อมภายนอกนี้ทำให้องค์กรสามารถหายุทธศาสตร์ให้อยู่รอด และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอีกทั้งยังกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวขององค์กรสิ่งที่ปรากฏในองค์การแบบ HPO ในปัจจุบันคือการพยายามสร้างความสอดคล้องระหว่างองค์กรกับปัจจัยภายนอกที่เห็นเป็นรูปธรรมได้แก่กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่อาศัยการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกรวมทั้งตัวองค์กรเอง

วิธีการที่องค์การควบคุมสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกสะท้อนถึงกลไกในการปรับตัวขององค์การแบบ HPO รูปแบบหนึ่งเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมภายนอก ขณะที่ความสอดคล้องยังต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบภายในองค์กรเริ่มตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ซึ่งต้องมีความเชื่อมโยงกับพันธกิจและกำหนดเป้าประสงค์หรือผลลัพธ์ให้มีความชัดเจนทั้งระยะสั้นและระยะยาวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการขณะที่ยังต้องมีความเชื่อมโยงกับการตั้งศักยภาพของบุคคลที่มีความแตกต่างกันเพื่อนำไปสู่การสร้างสมรรถนะหลักขององค์กรอีกด้วย ความสามารถเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ HPO สามารถผลักดันให้เกิดขึ้นผ่านระบบการจัดการผลการปฏิบัติงานและการวัดผลที่มีความเชื่อมโยงกับระบบการให้แรงจูงใจความเชื่อมโยงนี้เป็นบ่อเกิดสำคัญขององค์การแบบ HPO เนื่องจากจะทำให้พฤติกรรมของสมาชิกในองค์กรตระหนักถึงการยกระดับคุณภาพการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

๑. การออกแบบโครงสร้างแบบ HPO มุ่งเน้นโครงสร้างในแนวราบเพื่อลดช่องว่างระหว่าง ผู้บริหาร กับพนักงานมีการบริหารที่ข้ามสายงานเพื่อผสมผสานความแตกต่างของบุคลากรการทำลายกำแพง ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานจะช่วยขจัดความซับซ้อนของระบบราชการและสร้างความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกนอกเหนือจากนี้ องค์การแบบ HPO ยังต้องการการพัฒนาโครงสร้างให้มีลักษณะเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของพนักงานในการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลาย HPO ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการติดต่อสื่อสารการจัดการข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจทำให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายอย่างไรก็ตามเทคโนโลยีที่นำมาใช้ก็ต้องมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับกระบวนการทำงานและพนักงานส่วนการจัดการกระบวนการ เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่องค์การแบบ HPO ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการกระจายทรัพยากรกระบวนการให้บริการและกระบวนการใดๆ ที่สามารถระบุถึงลูกค้าได้ ทั้งลูกค้าภายในและลูกค้าภายนอกเพื่อที่จะพัฒนาในแต่ละจุดของกระบวนการให้สามารถเพิ่มคุณค่าให้กับลูกค้ากระบวนการดังกล่าวต้องมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ผู้ส่งมอบวัตถุดิบและทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัย นำเข้าสู่กระบวนการเพื่อส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้าขณะที่การจัดการกระบวนการต้องพัฒนาประสิทธิภาพ

ลดขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาให้สั้นลงการจัดการกระบวนการนี้ยังต้องพิจารณาถึงกระบวนการสนับสนุนซึ่งเป็นส่วนที่อยู่เบื้องหลังการบริการซึ่งมักมองไม่เห็นไม่ชัด

๒. แนวคิดขององค์การที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้องค์การต้องแสวงหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันแนวคิดนี้เกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้องค์การของรัฐต้องทำการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนผู้มาใช้บริการและได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินผลองค์การโดยเพิ่มความหลากหลายในแง่ของการวัดผลเพิ่มขึ้นเช่นมิติด้านความพึงพอใจของพนักงานของลูกค้าหรือของประชาชนเป็นต้นปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ทำให้องค์การภาครัฐต้องพิจารณาเพิ่มตัวชี้วัดประสิทธิผลขององค์การเช่นมุมมองลูกค้าและมุมมองของพนักงาน

๓. HPO คือองค์การที่มีการพัฒนาต้องเน้นดำเนินการผ่านสมาชิกในองค์การตั้งแต่ผู้นำไปจนถึงพนักงานในทุกระดับล้วนมีบทบาทในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ HPO ผู้บริหารมีหน้าที่สร้างความไว้วางใจเชื่อใจสร้างบรรยากาศและกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงการพัฒนาความสามารถขององค์การโดยดึงศักยภาพของแต่ละคนมาใช้และเป็นกลไกที่สำคัญขององค์การในการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงนอกจากนี้ผู้บริหารยังมีหน้าที่สร้างวัฒนธรรมที่พึงประสงค์เช่นวัฒนธรรมคุณภาพวัฒนธรรมของการเรียนรู้โดยกำหนดวิสัยทัศน์อาจใช้แนวทางการมีส่วนร่วมและผู้บริหารจำเป็นจะต้องกำหนดค่านิยมร่วมกัน

บรรณานุกรม

จิระ หงส์ดามรงค์. แนวทางปลูกและเก็บเกี่ยวทุนมนุษย์ในยุคหลังวิกฤติมหาอุทกภัย. JOBS PAPER ๑ (๑). ๒๕๕๔.

ชาญชัย อาจินสมาจารย์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ. ๒๕๕๗.

ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พริ้นท์. ๒๕๕๑.

ดนัย เทียนพุฒ และคณะ. การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๒.

บังอร โสฬส. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: ความเป็นมาและกระบวนการที่ควรจะเป็นไป. วารสารสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (๒๕๕๖).

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด) ๒๕๕๕.

เปรี๊ญ กิจรัตน์กร. มุมมองเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง บทบาทของสภามหาวิทยาลัยกับการกำก้นนโยบายในสหรัฐอเมริกา : ประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน เพื่อการพัฒนาสภามหาวิทยาลัยของไทย ณ โรงแรม แกรนด์เมอรั เคียวฟอร์จูน. ๒๕๕๖.

พรชัย เจดามาน. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: สุภา. ๒๕๕๔.

มัลลี เวชชาชีวะ. พฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท. ๒๕๕๔.

วรภัทร์ ภูเจริญ. การบริหารนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : อริยชน, ๒๕๕๐.

สุภาพร พิศาลบุตร และ ยงยุทธ เกษสาคร. ม.ป.ท. : แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. เอชอาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๕๕.

สุณีย์ ล่องประเสริฐ และ ปลื้มใจ ไพจิตร. จริยธรรมทางธุรกิจของธุรกิจการท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๙).

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. การจัดการนวัตกรรมสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ๒๕๕๗.

สำนักงานส่งเสริมเทคโนโลยีโครงข่ายแห่งชาติ. โครงการสำรวจข้อมูลตลาดโครงข่ายและบริการโครงข่าย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมเทคโนโลยีโครงข่ายแห่งชาติ. ๒๕๕๗.

อำนาจ ชีระวนิช. การจัดการยุคใหม่ Modern management. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๕๓.

ส่วนประสมการตลาดบริการสำหรับโรงเรียนเอกชน

Service Marketing Mix for Private Schools

สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์*

Supaporn Tungdamnarnsawad

พิภู ผ่องสุวรรณ**

Phiphu Phongsuwan

สุขุม เฉลยทรัพย์***

Sukhum Chaleysub

ศิโรจน์ ผลพันธิน ****

Siroj Polpuntin

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Doctor of Education, Program in Educational Leadership Suan Dusit University, Thailand

E-mail : ying_stang@hotmail.com

Received : September 1, 2019

Revised : September 30, 2019

Accepted : November, 2019

บทคัดย่อ

โรงเรียนเอกชนเป็นพลังสำคัญในการช่วยรัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะสามารถผลิตนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถตามความต้องการของประเทศ โรงเรียนเอกชนมีความมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาของประเทศ โรงเรียนเอกชนไม่ใช่ธุรกิจการศึกษาเพื่อหวังกำไร แต่ในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่กำลังเข้าสู่วิกฤตทั้งภาวะทางสังคม โครงสร้างประชากรวัยเรียนที่ลดลง ภาวะทางเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐ ดังนั้นโรงเรียนเอกชนจึงต้องหาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียน เพื่อให้สามารถดำเนินการต่อและอยู่รอดได้

ส่วนประสมการตลาดบริการเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการแข่งขันในด้านชื่อเสียงและคุณภาพของโรงเรียนที่มีความสำคัญมากขึ้น ในภาคการศึกษา นอกจากนี้ส่วนประสมการตลาดบริการสำหรับโรงเรียนเอกชนยังเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้โรงเรียนส่งมอบสิ่งที่มีคุณค่าให้กับผู้ปกครอง เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับบริการของโรงเรียนที่ต้อง

* ผศ.สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ Assist.Prof.Supaporn Tungdamnarnsawad

** นายพิภู ผ่องสุวรรณ Mr.Phiphu Phongsuwan

*** รศ.สุขุม เฉลยทรัพย์ Assoc.Prof.Sukhum Chaleysub,

**** รศ.ศิโรจน์ ผลพันธิน Assoc.Prof.Siroj Polpuntin

เผชิญกับความท้าทายมากมายในปัจจุบัน ช่วยผู้บริหารในการบริหารให้โรงเรียนให้เป็นผู้นำและ มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา และทำให้ผู้ปกครองสามารถตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่เป็นทางเลือกที่ดีให้กับ บุตรหลาน ส่วนประสมการตลาดบริการที่สำคัญสำหรับโรงเรียนเอกชนประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการให้บริการ

คำสำคัญ : ส่วนประสมการตลาด, การบริการ, โรงเรียนเอกชน

Abstract

Private schools are an important force in helping the government to manage basic education that can produce students with knowledge and skills according to the needs of the country. Private schools are committed to improving the education of the country. Private schools are not educational businesses for profit. At present, most private schools are entering a crisis; social conditions, reduced people age population structure, economic conditions, and government policy. Therefore, private schools have to find the ways to improve school administration in order to continue and survive.

Service marketing mix is one of the important factors that help to enhance the quality of school education and enable school administrators to compete in the reputation and quality of schools that are more important in the education sector. In addition, the service marketing mix is necessary for private school in order to allow the school to deliver valuable things to parents, promote the strengthen of school's services that face many challenges. The important of service marketing mix for private schools consisted of products, price, distribution channels (place), promotion, people, physical evidence, and processes.

Keyword : Marketing Mix, Service, Private Schools

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจของเด็ก ความสามารถและบุคลิกภาพ การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้การศึกษาช่วยเพิ่มการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศผ่านความรู้ความเชี่ยวชาญและจุดแข็งที่เป็นนวัตกรรมของนักเรียน กระบวนการของการศึกษาของนักเรียนเริ่มจากโรงเรียน ตามด้วยการศึกษาระดับวิทยาลัยและจบลงที่ระดับสูงขึ้นไปคือการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย^๑ โรงเรียนเอกชนบริหารจัดการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ในอดีตโรงเรียนเอกชนจำนวนมากได้จัดการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ และโรงเรียนเอกชนเหล่านั้นต่างก็ได้รับความนิยมจากสังคม เพราะมีความเชื่อมั่นและความศรัทธาต่อการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อต่อ ยอดให้นักเรียนมีความพร้อมสำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและให้ความสำคัญกับนักเรียนอย่างจริงจังมากกว่าโรงเรียนรัฐหลายแห่ง ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและบริบทของโลก โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนรัฐมากกว่าโรงเรียนเอกชนอย่างชัดเจนในทุกด้านของภารกิจโรงเรียน โรงเรียนรัฐกลับเป็นคู่แข่งที่สำคัญของโรงเรียนเอกชน

ยิ่งไปกว่านั้นวิกฤตโรงเรียนเอกชนในปัจจุบันประสบปัญหาโรงเรียนปิดตัวลง โดยในปีการศึกษา ๒๕๖๒ มีโรงเรียนเอกชนทุกประเภทปิดตัวรวมกัน ๘๐ แห่ง เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ปิดประมาณปีละ ๒๐ แห่ง โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่กำลังเข้าสู่วิกฤต ทั้งภาวะทางสังคม โครงสร้างประชากรวัยเรียนที่ลดลง ภาวะทางเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำของเงินอุดหนุนรายหัวของนักเรียนและอาหารกลางวันของนักเรียนและสวัสดิการครูโรงเรียนเอกชนที่ได้รับน้อยกว่าโรงเรียนรัฐ ดังนั้น โรงเรียนเอกชนจึงต้องได้รับการเยียวยาจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะรัฐบาลอย่างเร่งด่วน โรงเรียนเอกชนที่มีเกียรติประวัติ มีต้นทุนทางสังคมอย่างยาวนาน ผู้บริหารหรือเจ้าของโรงเรียนยังมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครูที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ก็ยังคงดำเนินการต่อด้วยภาระ ที่หนัก แต่จะอยู่รอดได้ยาวนานอย่างไร^๒

๑๐๐ ปี การศึกษาเอกชน มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาไทย เนื่องในวันการศึกษาเอกชน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีประเด็นที่สำคัญที่นักวิชาการกล่าวถึงเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน ดังนี้

๑) การจัดการศึกษาเอกชน มีจุดแข็งในเรื่องการบริหารจัดการ ความคล่องตัว การก้าวทันด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง ที่รวดเร็ว สามารถปรับหลักสูตรใช้สื่อการสอนกระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้าง

^๑ Malik, S. A.. Survey on Marketing Tactics Used to Build Private School Image and Increase Parents' Loyalty. (Int. J. Management in Education, Vol. 9, No. 2, (2015) : 180-199.

^๒ กนกวรรณ วิลาวัลย์. 'เอกชน' หลัง ร.ร.วิกฤตแห่ปิดตัวเพิ่ม เร่งช่วย 'ครูคน.' ไม่ได้บรรจุกเพียบ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : [https:// www.matichon.co.th/education/news_1592108](https://www.matichon.co.th/education/news_1592108) [๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒]

แรงจูงใจในการเรียนรู้ทำให้เด็ก ครู ผู้ปกครองมีความสุข ดังนั้น เชื่อมั่นได้ว่าโรงเรียนเอกชนจะเป็นพลังสำคัญในการช่วยรัฐจัดการศึกษาที่จะสามารถผลิตคนให้ทันกับความต้องการของประเทศได้

๒) ปัจจุบันการศึกษาเอกชนต้องปรับตัวมากขึ้น เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กเปลี่ยนไป จึงมีประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการ ได้แก่

๑. การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ให้มีองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมที่เด็กสามารถเรียนรู้จากทั่วโลกได้ใน

๒. เพิ่มความรู้ทักษะอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงทักษะทางวิชาการ แต่ต้องมีทักษะในการใช้ชีวิต ทักษะทางอาชีพ

๓. การสอนให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม ทำให้รู้ถึงวิถีความเป็นไทย

๔. พละนันทนาการ ใส่ใจต่อสุขภาพของเด็ก

๓) การจัดการศึกษาเอกชนในอนาคตอีก ๒๐ ปีข้างหน้า รัฐและเอกชนจะร่วมกันจัดการศึกษา ๕๐ : ๕๐ โดยกระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายที่ต้องให้เอกชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษา และขับเคลื่อนในรูปแบบของเครือข่ายภาคเอกชนที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน^๓

สิ่งที่สำคัญที่สุดของการศึกษาเอกชนมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาไทย คือประชาชนทั่วไปต้องมองการจัดการศึกษาเอกชนว่า ไม่ใช่การศึกษาเชิงธุรกิจ เอกชนสร้างคุณภาพทางการศึกษาของประเทศ โดยมีรัฐบาลสนับสนุนการจัดการศึกษามากขึ้น พร้อมสร้างขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนเอกชน ดูแลครูเอกชนด้านสวัสดิการ หรือรายได้ให้มากกว่านี้ เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในความเป็นครูจึงไม่ควรแยกว่าเป็นข้าราชการครู และลูกจ้างของเอกชน และเพื่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่ดี สังคมมีความเชื่อมั่นและความศรัทธาในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชน โรงเรียนเอกชนต้องมีการให้บริการการศึกษาที่ดีขึ้น

ส่วนประสมการตลาดบริการเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน และทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการแข่งขันในด้านชื่อเสียงและคุณภาพของโรงเรียนที่มีความสำคัญมากขึ้น ในภาคการศึกษา ด้วยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในปัจจุบันมีการแข่งขันอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษาใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีความมั่นใจในทางเลือกที่มีอยู่ในแต่ละโรงเรียน ส่วนประสมการตลาดบริการที่แตกต่างกันของแต่ละโรงเรียนถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครอง

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, ๑๐๐ ปี การศึกษาเอกชน มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาไทย, งานมหกรรมวันการศึกษาเอกชน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑, เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเซ็นทรา บายเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชัน เซ็นเตอร์ ถนนแจ้งวัฒนะ, จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, ๒๕๖๑.

และผู้เกี่ยวข้องเชื่อมั่นไว้วางใจ มีความจงรักภักดี และสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง^๔ โดยส่วนประสมการตลาด บริการที่นำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย ๗Ps ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด คน (ผู้ให้บริการ) กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ^๕

การศึกษาเกี่ยวกับการบริการ

การศึกษาเป็นบริการที่เป็นเศรษฐกิจบริการ คือ มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีโรงเรียนทั้งของรัฐและเอกชน มีจำนวนคนที่ทำงานในภาคการศึกษา ๑๓.๓ ล้านคน ครึ่งหนึ่งของบุคลากรนั้นทำงานเป็นผู้สอนหนังสือ อาชีพที่เกี่ยวกับการศึกษามีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง^๖

การบริการมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยว การพบแพทย์ การไปวัดหรือโบสถ์ การไปธนาคาร การพบกับตัวแทนประกันภัย การรับประทานอาหาร ที่ร้านอาหาร รวมถึงทุกๆ วันที่นักเรียนไปโรงเรียน ในหลายประเทศการบริการมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอุตสาหกรรมที่พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสร้างขึ้นโดยภาคบริการของประเทศ การเจริญเติบโตของภาคบริการไม่เพียงแต่อยู่ในอุตสาหกรรมบริการแบบดั้งเดิม เช่น บริการ การพักผ่อน บริการที่พัก การต้อนรับ การศึกษา บริการสุขภาพ และบริการทางการเงิน การบริการในอุตสาหกรรมที่เป็นแบบอัตโนมัติ การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยอุตสาหกรรมจำนวนมากมายังต้องใช้การบริการในการดำเนินงานเพื่อสร้างข้อได้เปรียบที่แตกต่างในตลาด รวมถึงการสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับองค์กร โดยใช้การบริการในการแข่งขันทางการตลาด การบริการสามารถเปลี่ยนจุดเน้นในการแข่งขันจากตัวผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ไปสู่การให้บริการผู้บริโภคที่ไม่มีใครเทียบและไร้คู่แข่ง^๗

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมาย “บริการ” หมายถึง ปฏิบัติรับใช้ หรือ ให้ความสะดวกต่างๆ ดังนั้น การให้บริการจึงหมายถึง งานที่มีผู้คอยช่วยอำนวยความสะดวก ซึ่งเรียกว่า “ผู้ให้บริการ” และ “ผู้มารับบริการ” ก็คือผู้มารับความสะดวก^๘

^๔ Friedman, B. A., Bobrowski, P. E. & Markow, D.. Predictors of Parents' Satisfaction with Their Children's School, *Journal of Educational Administration*, Vol. 45, No. 3, (2007) : 278-288.

^๕ Mustafa, L. M.. *An Overview of Private Preschool in Malaysia: Marketing Strategies and Challenges*, (Procedia-Social and Behavioral Sciences, 130, 2014), p. 105 –113.

^๖ Hoffman, K. D., & Bateson, J.E.. *Services Marketing Concepts, Strategies, & Cases*. (USA: OH, South-Western Cengage Learning, 2008), 32.

^๗ Hoffman, K. D., & Bateson, J.E.. *Services Marketing Concepts, Strategies, & Cases*. (USA: OH, South-Western Cengage Learning, 2008), p. 3.

^๘ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๕๔).

“การบริการ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Service” ในความหมายที่ว่าเป็นการกระทำที่เปี่ยมไปด้วยความช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์^๙

คำว่า “เขตพื้นที่การศึกษา” ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Educational Service Area” เป็นระบบการจัดแบ่งเขตพื้นที่เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ^{๑๐} จะเห็นว่า ในคำดังกล่าวมีการใช้คำว่า “Service” ที่มีความหมายว่า “การบริการ”

การบริการ คือ การกระทำหรือการปฏิบัติใดๆ ก็ตามที่ฝ่ายหนึ่งเสนอให้ต่ออีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจจับต้องได้ และจึงไม่มีการยกกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของใดๆ ทั้งสิ้น ผลลัพธ์ของการบริการนี้อาจจะผูกติดหรือไม่ผูกติดกับตัวสินค้าก็ได้^{๑๑}

การให้บริการ คือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอให้อีกฝ่ายหนึ่ง โดยส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อส่งผลต่อผู้บริโภคที่มีความต้องการอย่างรวดเร็วและถูกต้อง เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเงิน เวลา ความพยายาม โดยผู้บริโภคคาดหวังว่าจะได้รับคุณค่าจากสินค้า แรงงาน ทักษะ การอำนวยความสะดวก แต่ผู้บริโภคไม่สามารถครอบครองสิ่งเหล่านั้นได้^{๑๒}

โดยทั่วไปสินค้า (Goods) สามารถกำหนดเป็นวัตถุ อุปกรณ์ หรือสิ่งต่างๆ ในขณะที่บริการ (Services) สามารถกำหนดเป็นการกระทำ ความพยายามหรือการปฏิบัติงานที่แสดงออกมา นอกจากนี้เมื่อกล่าวถึงคำว่า ผลิตภัณฑ์ (Product) จะหมายถึงทั้งสินค้าและบริการ ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างสินค้าและบริการ คือ การเป็นทรัพย์สินของความไม่แน่นอน ตามคำนิยามของผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีตัวตน ไม่มีสารทางกายภาพ เป็นผลให้ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ ต้องเผชิญกับปัญหาการตลาดบริการที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอ

ความแตกต่างพื้นฐานระหว่างสินค้าและบริการ ได้แก่ ขนาดของตลาดผลิตภัณฑ์ตามความต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากความสามารถในการเปลี่ยนแทนกันที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้ โดยความไม่มีตัวตนที่โดดเด่น (Tangible Dominant) สินค้าเด่นที่จับต้องได้ มีคุณสมบัติทางกายภาพที่สามารถสัมผัสได้ ลิ้มรสและเห็นก่อนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค บริการไม่มีตัวตนที่โดดเด่น (Intangible Dominant) ขาดคุณสมบัติทางกายภาพที่ผู้บริโภคสามารถสัมผัสได้ก่อนตัดสินใจซื้อ^{๑๓}

^๙ Cambridge University Press, **Meaning of service in English**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/service> [๑ สิงหาคม ๒๕๖๒]

^{๑๐} กระทรวงศึกษาธิการ, **กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖).

^{๑๑} Kotler, P., **Marketing Management**, (New Jersey: Prentice-Hall, 2003), p. 4.

^{๑๒} Lovelock, C., & Wright, L., **Service Marketing**, (6th ed.), (New Jersey: Prentice Hall, Inc, 2007), p. 5.

^{๑๓} Hoffman, K. D., & Bateson, J. E., **Services Marketing Concepts, Strategies, & Cases**, (USA: OH, South-Western Cengage Learning, 2008), p. 4.

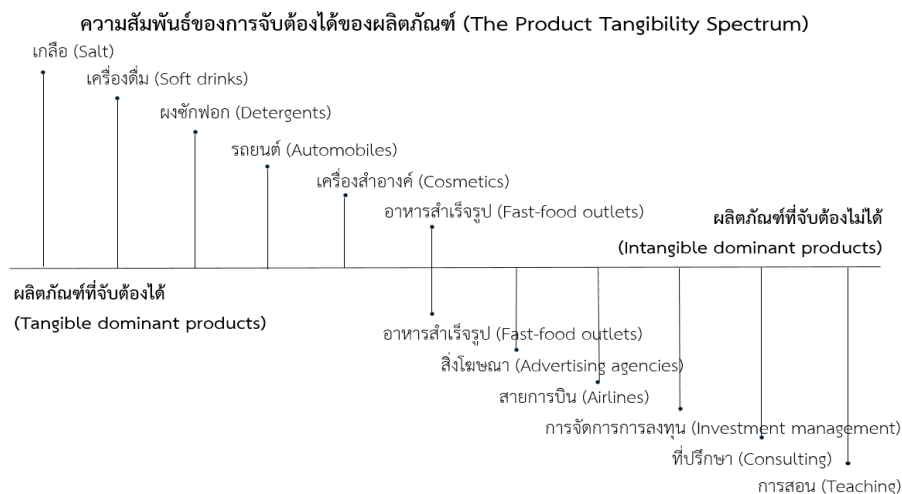
สรุปได้ว่าการศึกษากับการบริการ เป็นการกระทำที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตามภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริการมีความสำคัญกับประเทศในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อให้ผู้รับบริการได้ประโยชน์สูงสุด การศึกษาเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และการขัดเกลาทางสังคม ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่าการบริการ

คุณลักษณะที่สำคัญของการบริการ

คุณลักษณะที่สำคัญของการบริการ (Distinctive Characteristics of Services) มีดังนี้^{๑๔}

๑. ความจับต้องไม่ได้ (Intangibility) ความจับต้องไม่ได้ทำให้ผู้รับบริการประเมินผลงานบริการได้ยากกว่าการประเมินคุณสมบัติวัตถุดิบค่า ผู้ให้บริการจึงต้องคำนึงถึงลักษณะที่ว่าและหาทางสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค โดยพยายามทำให้งานบริการมีองค์ประกอบบางประการที่เป็นขึ้นเป็นอันที่สามารถสัมผัสได้ เช่น การออกแบบสถานที่ให้บริการ หรือการออกแบบชุดพนักงานให้สอดคล้องกับจุดยืนธุรกิจของผู้ให้บริการ

ตามแผนภาพความสัมพันธ์ของการจับต้องได้ของผลิตภัณฑ์ (The Product Tangibility Spectrum) ดังแผนภาพที่ ๑ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การสอน (Teaching) เป็นผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้

Reference: Shostack, 1977, Journal of Marketing, Vol. 41, April, pp.73-80

ภาพที่ ๑ ความสัมพันธ์ของการจับต้องได้ของผลิตภัณฑ์ (The Product Tangibility Spectrum) ที่มา: Shostack, G. L. (1982)^{๑๕}

^{๑๔} Kotler, P., & Keller, K. L., *Marketing Management: Designing and Managing Services*, (Pearson Education, Inc. Publishing as Prentice Hall, 2009), p. 11.

^{๑๕} Shostack, G. L., *How to Design a Service*, (European Journal of Marketing, 16 (1), 1982) : 49-64.

๒. ความแยกไม่ได้ (Inseparability) บริการถูกสร้างขึ้นและถูกบริโภคไปพร้อมๆ กันโดย ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ณ จุดที่เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางการค้า เช่น บริการตัดผมที่ผู้ให้บริการนำเสนอพร้อมๆ กับที่ผู้รับบริการได้รับโอกาสการตัดผมไปพร้อมๆ กัน คุณลักษณะนี้ทำให้ผู้ให้บริการต้องพิจารณา ใส่ใจอย่างยิ่งถึงการบริหารเหตุการณ์เฉพาะหน้าและการสร้างความพึงพอใจ ณ จุดที่เกิดการบริการทันที

๓. ความแปรผันหลายหลาก (Variability) ทำให้ไม่สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ให้งานบริการทุกชิ้นออกมามีลักษณะเหมือนกันทุกกระเปียดแบบกรณีการผลิตสินค้าได้ แม้แต่งานบริการจากพนักงานคนเดียวก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และปัจจัยแวดล้อม

๔. ความสูญสลาย (Perishability) การได้รับบริการมาพร้อมกับการใช้ไป คุณลักษณะนี้ทำให้ผู้รับบริการอาจเกิดความลังเลในการตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการ เพราะท้ายที่สุดไม่สามารถนำอะไรติดตัวกลับไปได้นอกจากความพึงพอใจจากการได้รับบริการ ผู้ให้บริการจึงควรทำให้ผู้รับบริการเห็นว่า แม้จะไม่มีอะไรที่เป็นตัวตน แต่สิ่งที่ได้คือความประทับใจจากบริการที่จะอยู่ในความทรงจำไม่มีวันลืมเลือน

สรุปได้ว่าคุณลักษณะที่สำคัญของการบริการ ได้แก่ ความจับต้องไม่ได้ ผู้ให้และผู้รับบริการต้องดำเนินการไปพร้อมกัน มีความแปรผันตามปัจจัยและบริบทต่างๆ และเมื่อมีการบริการเกิดขึ้น การถูกใช้บริการจะเกิดขึ้นไปพร้อมๆ กัน

การกำหนดคุณภาพการบริการ

การกำหนดคุณภาพการบริการ (Determinants of Service Quality) มีดังนี้^{๑๖}

๑. ความเชื่อถือได้ (Reliability) ความสามารถในการให้บริการนั้นตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้รับบริการบริการที่ให้บริการทุกครั้งมีความถูกต้องเหมาะสมและมีความสม่ำเสมอในทุกครั้งของบริการที่จะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าการบริการที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือสามารถให้ความไว้วางใจได้

๒. การตอบสนองด้วยความกระตือรือร้น (Responsiveness) ผู้ให้บริการมีความพร้อมและเต็มใจที่จะให้บริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันทั่วทั้งที่ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย และได้รับความสะดวกจากการมาใช้บริการ

๓. ความมั่นใจ (Assurance) ผู้ให้บริการมีทักษะความรู้ความสามารถในการให้บริการและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการด้วยความสุภาพ รวมทั้งการเอาใจใส่มีกิริยาท่าทางและมารยาทที่ดีในการให้บริการ รวมทั้งสามารถทำให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจ และเกิดความมั่นใจในการรับบริการได้

๔. การเอาใจใส่ (Empathy) ความสามารถในการดูแลความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างกันของผู้รับบริการ

^{๑๖} Kotler, P., *Marketing Management*, (New Jersey : Prentice-Hall, 2003), p. 5-6.

๕. สิ่งที่ต้องได้ทางกายภาพ (Tangibles) การบริการที่นำเสนอในลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และสามารถสัมผัสได้ เช่น สถานที่ อาคารสำนักงาน การตกแต่งและบริเวณของสถานที่ให้บริการผู้บริโภค อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย อรรถาธิบายไมตรีของผู้ให้บริการ และการแต่งกาย

สรุปได้ว่าการให้บริการที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย ความเชื่อถือได้ตรงตามที่บอกกล่าว ผู้ให้บริการมีความพร้อมและเต็มใจให้บริการด้วยความมั่นใจและเอาใจใส่ รวมถึงสิ่งที่สามารถจับต้องได้ทางกายภาพที่เสริมสร้างความน่าเชื่อถือของบริการ

แนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการ

ส่วนประสมการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix: ๔Ps) คือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้โดยมีกิจกรรมผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) ประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่กิจการใช้เพื่อให้มีอิทธิพลโน้มน้าวความต้องการผลิตภัณฑ์ขององค์กร โดยส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix: ๔Ps) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) มีรายละเอียด ดังนี้^{๑๗}

๑. ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ สินค้าหรือบริการที่เป็นหัวใจสำคัญขององค์กรที่องค์กรเสนอให้ลูกค้า โดยมีคุณภาพคือลักษณะที่สำคัญ ซึ่งคุณภาพนั้นหมายรวมถึง ความเหมาะสมสำหรับการใช้งาน การออกแบบ คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และเครื่องบ่งชี้ภาพลักษณ์ขององค์กร

๒. ราคา (Price) คือ มูลค่าของสินค้าหรือบริการ ซึ่งราคาสินค้ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพผลิตภัณฑ์

๓. การจัดจำหน่าย (Place) คือ วิธีการที่จะนำสินค้าหรือบริการไปยังลูกค้าให้ทันต่อความต้องการ และเกิดค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

๔. การส่งเสริมการขาย (Promotion) คือ กิจกรรมการส่งเสริมการขาย เป็นกลยุทธ์ที่ใช้กระตุ้นความสนใจของผู้บริโภคให้สนใจสินค้าหรือบริการมากยิ่งขึ้น

ส่วนประสมการตลาดบริการ

ส่วนประสมการตลาดบริการ (Service Marketing Mix) คือ เครื่องมือหรือปัจจัยทางการตลาดที่ควบคุมได้ที่ธุรกิจต้องใช้ร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย หรือเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายเกิดความต้องการสินค้าและบริการของตน ซึ่งหมายถึง

^{๑๗} Kotler, P., **Marketing Management**, (New Jersey: Prentice-Hall, 2003), p. 20-22.

ส่วนประกอบที่เป็นปัจจัยในการวางแผนการตลาดในสินค้าหรือบริการ โดยมากแล้วหากเป็นสินค้าจะมี ส่วนประสม ๔ ปัจจัยคือ สินค้า/บริการ (Product/Service) ราคา (Price) ช่องทางการจำหน่าย (Distribution Channel/Place) และกิจกรรมการส่งเสริมการขาย (Promotion) แต่ส่วนประสมการตลาด บริการจะมีความแตกต่างจากส่วนผสมทางการตลาดของสินค้าธรรมดาทั่วไป เพราะต้องมีการเน้นที่ พนักงาน การให้บริการในกระบวนการต่างๆ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งปัจจัยทั้ง ๓ นี้ประสมกัน เป็นหลักของการส่งมอบบริการ สำหรับองค์การที่เกี่ยวข้องกับบริการจะมีการทำการตลาดในส่วนปัจจัย ส่วนผสมทางการตลาดเพิ่มอีก ๓ ปัจจัยคือ ผู้ให้บริการ (People) กระบวนการให้บริการ (Process) และสภาพแวดล้อมในการให้บริการ (Physical Evidence) เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับผู้บริโภค จะเห็นได้ว่ก่อนที่จะมีการซื้อ ผู้ให้บริการจะต้องพยายามวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคุณภาพ และประโยชน์ ที่จะได้จากบริการที่จะได้รับ ผู้ให้บริการต้องสร้างความเชื่อมั่น โดยจะต้องพยายามหาหลักประกันให้ผู้รับ บริการสามารถทำการตัดสินใจได้เร็วขึ้น ซึ่งก็คือส่วนประสมการตลาดบริการ ๗Ps^{๑๘}

แนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการ (Service Marketing Mix: ๗Ps) สำหรับองค์การที่เกี่ยวข้อง กับการบริการ มีดังนี้^{๑๙}

๑. ผลิตภัณฑ์ (Products) หมายถึง สิ่งที่สามารถสนองความจำเป็นรวมทั้งความต้องการของ มนุษย์ได้ ซึ่งผู้ขายจะต้องมอบให้แก่ผู้บริโภค และผู้บริโภคจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ นั้นๆโดยทั่วไปแล้วผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะคือ ผลิตภัณฑ์ที่อาจสามารถจับต้องได้ และผลิตภัณฑ์ ที่ไม่สามารถจับต้องไม่ได้ กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์สามารถเป็นได้ทั้งสินค้าและบริการ โดยทั่วไปการผลิต ผลิตภัณฑ์ต้องมีการพิจารณาคุณภาพสินค้า ลักษณะการออกแบบ ขนาด และการรับประกัน เป็นต้น ซึ่งสามารถสนองตอบความต้องการของผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจได้

๒. ราคา (Price) หมายถึง คุณค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของ (Cost) ผู้บริโภค ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ผลิตภัณฑ์กับราคา (Price) ของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคา ผู้บริโภคก็จะตัดสินใจซื้อ ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาจะต้องคำนึงถึงคุณค่า เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการในรูปเงินตราเกี่ยวข้อง โดยตรงกับวิธีการกำหนดราคา นโยบายและกลยุทธ์ต่างๆ อีกทั้งในการกำหนดราคาผู้ขายจะต้องคำนึงถึง คุณค่าที่รับรู้ (Perceived Value) ในมุมมองของผู้บริโภค ซึ่งต้องพิจารณาว่าการยอมรับจากผู้บริโภค ในคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้นๆ สูงกว่าราคาของผลิตภัณฑ์

^{๑๘} Lovelock, C., & Wright, L., **Service Marketing**, (New Jersey : Prentice Hall, Inc, 2007), p. 6-7.

^{๑๙} Friedman, B. A., Bobrowski, P. E. & Markow, D.. Predictors of Parents' Satisfaction with Their Children's School, **Journal of Educational Administration**, Vol. 45, No. 3, (2007) : 278-288.

๓. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place or Channel Distribution) หมายถึง สถานที่ให้บริการ เริ่มต้นโดยการเลือกทำเลที่ตั้ง (Location) ของธุรกิจบริการนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะธุรกิจบริการที่ผู้บริโภคต้องไปรับบริการในสถานที่ที่ผู้ให้บริการจัดไว้ ดังนั้นทำเลที่ตั้งจึงเป็นตัวกำหนดกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายที่จะเข้ามาใช้บริการ สถานที่ให้บริการจึงต้องสามารถครอบคลุมพื้นที่ในการให้บริการกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด และต้องพิจารณาถึงทำเลที่ตั้งของคู่แข่งด้วย ซึ่งความสำคัญของทำเลที่ตั้งจะมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของธุรกิจบริการแต่ละประเภท สำหรับธุรกิจบริการนั้น ช่องทางการให้บริการถือเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของการวางกลยุทธ์ทางการตลาด เพราะหากสามารถหาช่องทางเข้าถึงผู้บริโภคได้มากเท่าไร ผลกำไรก็จะเพิ่มสูงขึ้นมากเท่านั้น

๔. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารทางข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้บริโภค เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด (Marketing Mix's) หรือส่วนประสมในการติดต่อสื่อสาร (Communication Mix) ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารโดยใช้พนักงานขายดำเนินการขาย (Personal Selling) รวมทั้งการติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้บุคคล (Non Personal Selling) เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายประเภท ต้องใช้หลักการเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารแบบประสมประสานกัน (Integrated Marketing Communication) โดยเครื่องมือส่งเสริมการตลาดมีดังนี้

๑) การสื่อสารโดยใช้บุคคล (Personal Communication) เป็นการใช้บุคคลในการสื่อสารไปยังผู้บริโภค กล่าวคือ การขายโดยใช้พนักงานขาย เส้นทางของข้อมูลข่าวสารจะเป็นไปแบบสองทาง (Two-Way Communication) ทำให้พนักงานผู้ให้บริการได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับผู้บริโภคโดยตรง และการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth Communication) เป็นการเล่าประสบการณ์โดยตรงจากผู้บริโภคคนหนึ่งที่เคยใช้บริการไปสู่ผู้บริโภคคนอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคทั้งในทิศทางด้านบวกและลบ

๒) การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ได้แก่ การจัดแถลงข่าว การจัดกิจกรรมพิเศษขึ้น และการสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่เป็นการตอบสนองต่อสังคม ได้แก่ โครงการ CSR (Corporate Social Responsibility) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและการจดจำที่ดีต่อธุรกิจบริการ โดยใช้วิธีต่างๆ ให้ผู้บริโภคจดจำตราสินค้าได้ และเป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาผู้บริโภคกับธุรกิจบริการ

๓) การโฆษณา (Advertising) เป็นการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการบริการ โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ต่างๆ สื่อออนไลน์ สื่อกลางแจ้ง เช่น แผ่นโฆษณา โปสเตอร์ รวมไปถึงสื่อการโฆษณาแบบเคลื่อนที่ เช่น ป้ายโฆษณาที่ติดข้างข้างรถไฟฟ้า หรือสื่อแบบเจาะจง เช่น การสื่อสารถึงผู้บริโภคโดยตรงผ่านอีเมล หรือไปรษณีย์ ที่ช่วยให้ส่งข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้มากกว่าแบบอื่น

๔) อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในบริการ (Instructional Materials) ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีความทันสมัย ช่วยลดเวลา และทำให้ผู้ให้และผู้รับบริการมีความสะดวกสามารถเพิ่มมูลค่าการให้บริการได้

๕) การออกแบบภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Design) เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการสื่อสารทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ ได้แก่ ป้ายสัญลักษณ์ขององค์การ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวอักษร การใช้สี เครื่องแบบพนักงาน มีผลต่อการสร้างความจดจำของผู้บริโภคที่มีต่อองค์กร

๖) การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ช่องทางการขายและพนักงานสามารถขายหรือให้บริการได้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคทำการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการเร็วขึ้นหรือมากขึ้นในช่วงที่ทำการส่งเสริมการขาย เช่น การให้ส่วนลด การให้สิทธิพิเศษ การจัดรายการพิเศษในการให้บริการ

๕. บุคลากร (People) หรือพนักงาน (Employees) หมายถึง พนักงานผู้ให้บริการขององค์การ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการผลิตและบริการ ซึ่งต้องผ่านการคัดเลือก (Selection) การฝึกอบรม (Training) และการจูงใจพนักงานเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคได้เหนือคู่แข่ง ดังนั้นเพื่อคุณภาพในการบริการองค์การจึงจำเป็นต้องมีการอบรมพนักงาน มีการสนับสนุนที่จำเป็นในการมอบหมายอำนาจและหน้าที่ เพื่อสร้างพนักงานให้มีความรู้ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ มีทัศนคติที่ดี มีความรับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับผู้บริโภค มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมถึงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๖. ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง สิ่งที่ปรากฏแก่สาธารณชนเพื่อสร้างคุณค่าให้กับผู้บริโภค (Customer Value Proposition) และช่วยสื่อให้ผู้บริโภครับรู้ถึงภาพลักษณ์และคุณภาพของการบริการ เช่น ความรวดเร็วในการบริการ ความสะอาด หรือ ประโยชน์อื่นๆ ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ การตกแต่งภายใน วัสดุตกแต่ง โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม เฟอร์นิเจอร์ และการวางผังร้าน สภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการ การออกแบบ ตกแต่งและแบ่งสัดส่วนของพื้นที่ภายในอาคาร และลักษณะกายภาพอื่นๆที่สามารถดึงดูดผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคมองเห็นภาพการให้บริการได้อย่างชัดเจน รวมถึงอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีไว้ให้บริการ

๗. กระบวนการให้บริการ (Process) หมายถึง กระบวนการให้บริการเพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการได้อย่างประทับใจผู้บริโภคและรวดเร็ว (Customer Satisfaction) กระบวนการให้บริการเป็นส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญมาก ต้องอาศัยพนักงานที่มีประสิทธิภาพ มีเครื่องมือทันสมัยที่ก่อให้เกิดการสร้างกระบวนการบริการที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการเชื่อมโยงกันได้เป็นอย่างดี หากมีขั้นตอนไหนผิดพลาดเพียงขั้นตอนเดียวก็จะทำให้การบริการอาจไม่เป็นที่ประทับใจแก่ผู้บริโภค หรือไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร การปรับปรุงกระบวนการให้บริการจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำ

อย่างสม่ำเสมอและจริงจังจะต้องออกเป็นนโยบายและแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งยังต้องอาศัยการระดมความคิดเห็นจากพนักงานและผู้บริโภค

สรุปได้ว่าส่วนประสมการตลาดบริการที่สำคัญ (Service Marketing Mix: ๗Ps) สำหรับโรงเรียนเอกชนประกอบด้วย

๑. ผลิตภัณฑ์ (Products)	๒. ราคา (Price)
๓. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	๔. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)
๕. บุคลากร (People)	๖. ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และ
๗. กระบวนการให้บริการ (Process)	

การวิเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้ส่วนประสมการตลาดบริการสำหรับโรงเรียนเอกชน

ส่วนประสมการตลาดบริการของโรงเรียนเอกชนเป็นสิ่งที่จำเป็น เนื่องจากการบริหารโรงเรียนมีการแข่งขันสูงระหว่างโรงเรียนรัฐและเอกชน และเอกชนกับเอกชนด้วยกันเอง เป้าหมายของส่วนประสมการตลาดบริการ คือการส่งมอบคุณค่าให้กับผู้ปกครอง รวมทั้งเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับบริการของโรงเรียนเอกชนที่ต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายในปัจจุบัน

ส่วนประสมการตลาดบริการช่วยให้โรงเรียนเอกชนแต่ละแห่งสามารถส่งมอบหลักสูตรการศึกษาและบริการที่ดีที่สุดกับนักเรียนได้ ดังนั้นจึงมีการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้เป็นการบริการทางการศึกษาเพื่อให้ชื่อของโรงเรียนเอกชนเป็นเสมือนตราสินค้าที่เป็นที่นิยมของผู้ปกครอง ส่วนประสมการตลาดบริการสามารถช่วยผู้บริหารในการบริหารให้โรงเรียนกลายเป็นผู้นำและมีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา และทำให้ผู้ปกครองสามารถเลือกโรงเรียนที่เป็นทางเลือกที่ดีให้กับบุตรหลาน^{๒๐}

การประยุกต์ใช้ส่วนประสมการตลาดบริการกับโรงเรียนเอกชน มีจุดมุ่งหมายดังนี้

๑. การปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน
๒. การจัดหาข้อเสนอที่เหมาะสมและเป็นไปได้ของราคาเพื่อให้คุ้มค่าและมีมูลค่าในความคิดการตัดสินใจของลูกค้า
๓. การคิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่สอดคล้องกันกับโครงการกิจกรรมที่จัดเพิ่มให้กับนักเรียน
๔. การให้บริการในสถานที่ที่เหมาะสมและในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดี
๕. การสนับสนุนการบริการของโรงเรียนด้วยวิธีการส่งเสริมการขายอย่างถูกต้อง
๖. การสร้างสรรค์โครงสร้างองค์กรด้านการตลาดของโรงเรียน

^{๒๐} Friedman, B. A., Bobrowski, P. E. & Markow, D., Predictors of Parents' Satisfaction with Their Children's School, *Journal of Educational Administration* Vol. 45, No. 3, (2007) : 278-288.

ดังนั้น การประยุกต์ใช้ส่วนประสมการตลาดบริการจึงมีความสำคัญมากสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้บริหารโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถส่งมอบบริการที่มีคุณค่าและมีมูลค่าตามความคาดหวังของผู้ปกครองได้

นักวิชาการได้ศึกษาการนำส่วนประสมการตลาดบริการมาใช้กับโรงเรียนเอกชนของประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานที่ดีขึ้น ผู้ปกครองให้ความเชื่อถือโรงเรียนมากขึ้น โดยส่วนประสมการตลาดบริการที่นำมาใช้ประกอบด้วย ๗Ps ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด คน (ผู้ให้บริการ) กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีรายละเอียด ดังนี้^{๒๑}

๑. ผลงานของนักเรียน (Product) คือเหตุผลหลักที่ผู้ปกครองให้ความไว้วางใจที่จะลงทะเบียนบุตรหลานของตนในโรงเรียนเอกชน เพราะโรงเรียนเอกชนมีผลงานของนักเรียนที่ดี โดยเฉพาะความก้าวหน้าในการอ่าน การเขียน การนับตัวเลข และการคิด ซึ่งผลงานของนักเรียนนี้เป็นเกณฑ์ที่สำคัญมากที่สุดที่ผู้ปกครองจะพิจารณาลงทะเบียนบุตรหลานของตน

๒. ราคา (Price) คือค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายในการศึกษาของโรงเรียนมีผลกระทบอย่างมากจากระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ซื้อบริการให้บุตรหลาน โดยผู้ปกครองมักจะจ่ายราคาที่สูงขึ้น เพราะทำให้มีความพอใจมากขึ้นในคุณภาพการบริการ แม้ว่าค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนมีราคาแพงเมื่อเทียบกับโรงเรียนเอกชนของรัฐ อย่างไรก็ตามผู้ปกครองก็เต็มใจที่จะจ่ายในราคาที่สูงหรือเพิ่มเติมถ้าราคามีมูลค่าเท่ากับหรือสูงกว่าการได้รับการบริการที่ดี

๓. สถานที่ที่มีความใกล้ชิดกับลูกค้า (Place) คือความเป็นไปได้ในการซื้อสินค้าบางครั้งจะขึ้นอยู่กับความสะดวกสบายของสถานที่ตั้งของร้านค้าเป็นสิ่งสำคัญ สถานที่ตั้งของโรงเรียนจะเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองใช้ในการประเมิน เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเลือกสถานที่ตั้งโรงเรียนของบุตรหลานที่อยู่ใกล้บ้านหรือใกล้ที่ทำงานของผู้ปกครอง

๔. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีบทบาทในการรับรู้ผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่อาจเป็นไปได้เกี่ยวกับบริการของอนุบาล การส่งเสริมการตลาดนำไปสู่การรับรู้การให้บริการ (ชื่อเสียงของโรงเรียน) และสร้างการรับรู้เพื่อประเมินคุณภาพของบริการตามลูกค้าที่มีศักยภาพ เครื่องมือการส่งเสริมการตลาดที่นิยมของผู้ปกครอง คือ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน และภาพกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนในสื่อต่างๆ รวมถึงเว็บไซต์ของโรงเรียน

๕. คน (ผู้ให้บริการ) (People) เป็นสิ่งสำคัญในการให้บริการ ครูที่มีคุณภาพอาจมีส่วนร่วมในการแสดงออกของเด็กๆ ได้อย่างมากในห้องเรียน รอยยิ้มของครูช่วยให้เด็กมีสภาพแวดล้อมที่ดี เพราะครูได้

^{๒๑} Mustafa, L. M., *An Overview of Private Preschool in Malaysia: Marketing Strategies and Challenges*, (Procedia-Social and Behavioral Sciences, 130, 2014), p. 105 –113.

เอาใจใส่เสมอ การฝึกอบรมแบบเข้มข้นสำหรับการพัฒนาทักษะของครูช่วยให้นักเรียนที่มีคุณภาพมีผล การเรียนที่ดี

๖. หลักฐานทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก (Physical Evidence) มีผลต่อความพึงพอใจ ของนักเรียนและผู้ปกครอง หลายครั้งที่การให้บริการที่ไม่มีตัวตนของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับผู้อื่นซึ่งนำในการ ตัดสินการเสนอขาย ดังนั้นหลักฐานทางกายภาพจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่รู้สึกว่ามันน่าสนใจ อุปกรณ์สนามเด็กเล่น กระดาน(บอร์ด) การสร้างสรรค์ข้อมูลของนักเรียน และการออกแบบภายนอกของ อาคารเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียน และสภาพแวดล้อมรอบๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนเอกชน

๗. กระบวนการบริการ (Process) ด้วยการบริการมีคุณลักษณะที่ไม่มีตัวตน ดังนั้น กระบวนการ บริการจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สร้างความมั่นใจได้ว่ามาตรฐานที่จะได้รับนั้นมีการปฏิบัติตาม กระบวนการบริการ มีการดำเนินการที่ดี มีการควบคุมตรวจสอบ ทำให้ผู้ปกครองมั่นใจได้ว่าบริการที่ ได้รับนั้นดี ดังนั้นความเชื่อมั่นของผู้ปกครองก็เนื่องจากการจัดการกระบวนการบริการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ส่วนประสมการตลาดบริการเป็นการนำความคิดของชื่อเสียงและ ภาพลักษณ์ของโรงเรียนมาเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าอย่างมาก โรงเรียนจะต้องได้รับการยอมรับชื่อเสียงของ โรงเรียนจากผู้ปกครองในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

๑) การบริหารคุณภาพ	๒) การจัดการเรียนรู้
๓) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	๔) ครูที่ดี

ในระยะแรกของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองหรือนักเรียนส่วนใหญ่ต้องอาศัย ความเชื่อถือที่ได้รับรู้ของผู้ให้บริการคือครู และโรงเรียนต้องแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นความน่าเชื่อถือ และความเหนือกว่าในการให้บริการ ดังนั้นโรงเรียนต้องแสดงชื่อเสียงและภาพลักษณ์อย่างถูกต้อง ถ้าใช้ ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียนได้เหมาะสมถูกต้อง โรงเรียนอาจได้รับผลกำไรที่ดีขึ้น การลงทะเบียน ของนักเรียนที่สูงขึ้น และการเพิ่มความจงรักภักดีของผู้ปกครอง นอกจากนี้นักวิชาการได้ยืนยันว่าผู้ปกครอง ที่ซื่อสัตย์จะดำเนินการเพื่อส่งเสริมโรงเรียน โดยแนะนำโรงเรียนเฉพาะกับผู้ปกครองใหม่ และด้วยวิธีนี้ จะช่วยให้โรงเรียนเข้าใจผู้ปกครองและโรงเรียนมีชื่อเสียง ผู้ปกครองแสดงความจงรักภักดีหลายวิธี เช่น ผู้ปกครองที่แสดงความชอบโรงเรียนหนึ่งมากกว่าโรงเรียนอื่นๆ จะส่งบุตรหลานของตนเรียนที่โรงเรียน ที่ตนเองชอบ และจะเชิญชวนผู้ปกครองนักเรียนคนอื่นให้ส่งบุตรหลาน มาเรียนด้วยกัน การดำเนินการ ศึกษาในโรงเรียนเอกชนนั้น ความพึงพอใจของผู้ปกครองเป็นตัวแปรสำคัญในการอยู่รอดของโรงเรียนเอกชน ความพึงพอใจของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบรรยากาศของโรงเรียน สภาพแวดล้อมทาง จริยธรรมในโรงเรียน และคุณภาพการบริการของโรงเรียน^{๒๒}

^{๒๒} Li, C. K. & Hung, C. H., Marketing Tactics and Parents' Loyalty: the Mediating Role of School Image. *Journal of Educational Administration*, Vol. 47, No. 4, (2009) : 477-489.

บทสรุป

ส่วนประสมการตลาดบริการไม่ได้เป็นเรื่องใหม่สำหรับภาคการศึกษา ส่วนประสมการตลาดบริการมีบทบาทสำคัญและความสำคัญต่อการเลือกโรงเรียนเพื่อลงทะเบียนของนักเรียน และการสรรหาบุคลากร ส่วนประสมการตลาดบริการนำไปสู่การสร้างภาพของโรงเรียนที่แข็งแกร่งและโดดเด่น และนำไปสู่ความจงรักภักดีของผู้ปกครอง นอกจากนี้ส่วนประสมการตลาดบริการเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องนำมาใช้เพื่อการแข่งขันในตลาดที่เผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง ในปัจจุบันตลาดการศึกษามีการคุกคามการอยู่รอดของการดำเนินงานด้านการศึกษา

ส่วนประสมการตลาดบริการ ๗Ps เป็นหนึ่งในกรอบความคิดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดสำหรับการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์การตลาด โดยมีรายละเอียดดังนี้

๔Ps ที่มีความสำคัญกับการตลาดบริการของโรงเรียนเอกชน คือ People Place Promotion และ Physical Evidence มีรายละเอียดดังนี้

People เป็นเครื่องมือหลักในกระบวนการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยทุกคนถือเป็นบุคคลสำคัญในการบรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งโรงเรียนเอกชน เอกชน ผู้บริหารควรพัฒนายุทธศาสตร์จากขั้นตอนการวางแผน ครูเป็นผู้ดำเนินการตามแผนตามคำสั่งของผู้บริหาร ผู้ปกครองต้องทำงานร่วมกับครูโดยการติดตามการบ้านที่ครูกำหนดและเข้าร่วมประชุมการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน การประเมินผลงานทางวิชาการและคุณธรรมที่ดี นักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี โรงเรียนจะสร้างคนที่มีทัศนคติและวิธีการคิดเชิงบวก

Place การเลือกสถานที่ หลังจาก que ผู้บริหารทำการสำรวจความต้องการโดยลูกค้า มีการจัดเตรียมการเดินทางขนส่ง การอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองที่อยู่ไกลจากโรงเรียน หรือไม่มี สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางขนส่งให้กับบุตรหลาน

Promotion อาจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะใช้ก่อนและระหว่างการเปิดโรงเรียนเอกชน การโฆษณาต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้กับนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับความสำคัญของการให้นักเรียน การได้รับโปรแกรมหลักสูตรต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์การทดลอง คณิตศาสตร์ ภาษา ศิลปะการแสดง เอกลักษณ์และโปรแกรมพิเศษที่จะดึงดูดผู้ปกครอง ให้เลือกโรงเรียนเอกชนเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนของรัฐ แม้ว่าจะมีค่าบริการรายเดือนฟรี และมีช่องทางมากมายในติดต่อสื่อสาร โรงเรียนเอกชนสามารถใช้แผ่นพับ แบนเนอร์ และเว็บไซต์ที่ใช้โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู อย่างไรก็ตามการโฆษณาทางโทรทัศน์และโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องที่พบเห็นได้น้อยในภาคธุรกิจของการศึกษา^{๒๓}

^{๒๓} Bell, L. & Rowley A., The Impact of Educational Policy on Headship in Primary Schools in England, 1994-2001, *J. Educ. Admin.*, 40(3), (2002) : 195-196.

Physical Evidence หลักฐานทางกายภาพที่มีความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ทันสมัย ช่วยเพิ่มความน่าดึงดูดใจของโรงเรียนเอกชน เช่น กระดานแจ้งข้อมูล และอาคารตกแต่งชุดอุปกรณ์ของ สนามเด็กเล่น เป็นปัจจัยสำคัญดึงดูดให้เด็กรู้สึกมีความสุขในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ที่โรงเรียน

นอกจากนี้การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนยังต้องใช้ประสานแบบบูรณาการกับ 3Ps ได้แก่ Price Process และ Product มีรายละเอียดดังนี้

Price ราคาเป็นจำนวนเงินที่ผู้ซื้อจ่ายให้กับผู้ให้บริการ ค่าเล่าเรียนสำหรับนักเรียนต้องใช้กลวิธีที่ไม่แพงและมีความยืดหยุ่นในระหว่างการทำธุรกรรม ความรู้สึกสะดวกสบายสำหรับผู้ปกครองในการชำระเงินรายเดือน เช่น การฝากเงินเข้าเครื่องโอนเงินอัตโนมัติ หรือโอนเงินผ่านธนาคารออนไลน์ ส่วนลดสำหรับผู้ปกครองที่ภักดีหรือผู้ปกครองที่ลงทะเบียนนักเรียนมากขึ้นมากกว่าหนึ่ง และเมื่อครูทำผลงานได้ดีในการให้ความรู้แก่นักเรียนผู้บริหารต้องให้ค่าแรงจูงใจให้กับครูด้วย

Process กระบวนการเป็นกระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวกับการบริหารและการทำงานของบุคลากร ทุกคนของโรงเรียนเอกชน คือ การลงทะเบียนการศึกษา การเดินทาง การเรียนรู้ กิจกรรมทางสังคม และวันสำเร็จการศึกษา การสื่อสารที่ดี กระบวนการระหว่างผู้ปกครองและครูเป็นไปตามเกณฑ์ที่เป็นภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนเอกชน การร่วมมือกันของครูเพื่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการและเลือกที่จะให้บุตรหลานลงทะเบียนที่โรงเรียนเอกชนมากกว่าโรงเรียนเอกชนของรัฐ

Product ผลลัพธ์ในภาคการศึกษาเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานของนักเรียนเนื่องจากเป็นสิ่งที่แสดงคุณภาพสำหรับตัวนักเรียนเอง บริการส่วนใหญ่เป็นตัวแทนขององค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมและไม่มีตัวตน คุณภาพของบริการทางการศึกษาสามารถรับรู้ได้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความคาดหวังและความปรารถนาของนักเรียน บริการนี้ไม่ได้กำหนดโดยความพึงพอใจของผู้ใช้บริการนั้น แต่เป็นการรับรู้ถึงบริการไม่มีความพึงพอใจ ดังนั้นการตัดสินใจของผู้ปกครองจะกำหนดโดยแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น สื่อ เพื่อน สมาคม และอื่นๆ สำหรับการสร้างแบรนด์เป็นกลยุทธ์เพื่อเพิ่มความไว้วางใจจากลูกค้า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ตอบรับข้อเสนอแนะเชิงบวกเกี่ยวกับการสร้างแบรนด์ เนื่องจากการโฆษณาจำนวนมากเพื่อเพิ่มความน่าไว้วางใจของผู้ปกครอง คำประจักษ์พยานให้การรับประกันสำหรับนักเรียนในการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่พร้อมให้บริการ

ความรู้และทักษะของครูที่พร้อมสำหรับนักเรียน เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองใช้ในการตัดสินใจที่สำคัญที่สุด เมื่อพิจารณาการผสมผสานด้านการตลาดของโรงเรียนก็เพื่อให้แน่ใจว่าขั้นตอนต่างๆ มีจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนต้องให้ความสำคัญกับส่วนประสมการตลาดบริการ ดังนี้

- ๑) ครูและบุคลากรผู้ให้ความรู้ ค้นหาและติดตามข้อมูลและความก้าวหน้าการศึกษา
- ๒) สถานที่ที่นักเรียนเลือกจะได้เรียนรู้

- ๓) โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่เป็นสื่อกลางในการให้ความสำคัญกับการศึกษาในวัยเด็ก
- ๔) หลักฐานทางกายภาพประกอบด้วย อาคารตกแต่งและกระดานแจ้งข้อมูล เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ
- ๕) ราคา คือเงินที่จ่ายสำหรับการลงทะเบียนค่าเล่าเรียนรายเดือนและรายปี
- ๖) กระบวนการให้บริการ คือส่วนของการดำเนินการ เช่น การถ่ายทอดความรู้และทักษะไปสู่ผลลัพธ์ด้วยหลักสูตรที่มีคุณภาพ
- ๗) หลักสูตรหลัก และหลักสูตรเสริมเพิ่มเติม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำหรับการตัดสินใจของผู้ปกครอง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย ครูที่มีคุณภาพและสามารถใช้อุปกรณ์และเครื่องมือในการสอนได้เป็นอย่างดีมีผลดีต่อประสิทธิภาพของนักเรียน ดังนั้นหลักสูตรและครูที่มีคุณภาพจึงต้องมีพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖.

กระทรวงศึกษาธิการ. ๑๐๐ ปี การศึกษาเอกชน มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาไทย. งานมหกรรมวันการศึกษาเอกชน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑, เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ถนนแจ้งวัฒนะ, จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, ๒๕๖๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๕๔.

Bell, L. & Rowley A.. The Impact of Educational Policy on Headship in Primary Schools in England, 1994-2001. *J. Educ. Admin.*, 40(3), (2002) : 195-210.

Friedman, B. A., Bobrowski, P. E. & Markow, D.. Predictors of Parents' Satisfaction with their Children's School'. *Journal of Educational Administration*, Vol. 45, No. 3, (2007) : 278-288.

Hoffman, K. D., & Bateson, J.E.. *Services Marketing Concepts, Strategies, & Cases*. USA: OH, South-Western Cengage Learning, 2008.

Kotler, P., & Keller, K. L.. *Marketing Management: Designing and Managing Services*. Pearson Education, Inc. Publishing as Prentice Hall, 2009.

Kotler, P.. *Marketing Management*. New Jersey: Prentice-Hall, 2003.

- Li, C. K. & Hung, C. H.. Marketing Tactics and Parents' Loyalty: the Mediating Role of School Image. **Journal of Educational Administration**, Vol. 47, No. 4, (2009) : 477–489.
- Lovelock, C., & Wright, L.. **Service Marketing**. New Jersey: Prentice Hall, Inc. 2007.
- Malik, S. A.. Survey on Marketing Tactics Used to Build Private School Image and Increase Parents' Loyalty. **Int. J. Management in Education**, Vol. 9, No. 2, (2015) : 180-199.
- Mustafa, L. M.. An Overview of Private Preschool in Malaysia: Marketing Strategies and Challenges. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 130, 2014, 105 –113.
- Shostack, G. L.. How to Design a Service. **European Journal of Marketing**, 16 (1), (1982) : 49–64.

เว็บไซต์

- กนกวรรณ วิลาวลย์. 'เอกชน' หลัง ร.ร.วิฤตแห่ปิดตัวเพิ่ม เร่งช่วย 'ครูกศน.' ไม่ได้บรรจุเทียบ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://www.matichon.co.th/education/news_1592108 [22 กรกฎาคม 2562]
- Cambridge University Press. **Meaning of service in English**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/service> [1 สิงหาคม 2562]

บทบาทกองทัพอากาศเรือในการจัดหายุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อป้องกันทะเลไทย

The Navy Role in the Provision of Advanced Equipment to Protect the Sea of Thailand

สิต ธัญนันท์*

Sit Thanyanan

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Doctorate of Philosophy in Public Administration, Western University

สมิหรา จิตตลดากร**

Samira Chittaladakorn

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Public Administration, Western University, Thailand

Email : sitkun@hotmail.com

Received : February 29, 2019

Revised : march 26, 2019

Accepted : September 26, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (๑) สภาพของยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยในการป้องกันทะเลไทย (๒) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสนับสนุนในการจัดหายุทโธปกรณ์ของกองทัพอากาศ และ (๓) การพัฒนาศักยภาพของกองทัพอากาศในฐานะหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผลการศึกษาพบว่า (๑) สภาพของกองทัพอากาศในการจัดหายุทโธปกรณ์ของประเทศไทยต้องมีความทันสมัยเพื่อการป้องกันประเทศ มุ่งเน้นทั้งการรักษาความสงบภายในประเทศ โดยการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามหลักการถ่วงดุลอำนาจทางทหาร ซึ่งดำเนินการตามนโยบายกระทรวงการคลัง ด้านความมั่นคง และข้อจำกัดของการให้ข้อมูลกับประชาชนถึงความสำคัญของการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ (๒) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสนับสนุนในการจัดหายุทโธปกรณ์ของกองทัพอากาศต้องมีความพร้อมในการจัดหายุทโธปกรณ์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมหลักของกองทัพอากาศจากสภาพภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นแบบ Two Oceans คือผืนอ่าวไทย

* เรือโทสิต ธัญนันท์ Lieutenant Junior Grade Sit Thanyanan

* รศ.ดร.สมิหรา จิตตลดากร Asso.Prof.Dr.Samira Chittaladakorn

และอันตามัน ควรพัฒนาขีดความสามารถด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ของกำลังทางเรือให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมความมั่นคง ดำเนินการโดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการจัดหายุทโธปกรณ์หลักของกองทัพเรือที่ใช้อยู่ในปัจจุบันกับแนวทางการจัดหายุทโธปกรณ์ของต่างประเทศ และวิเคราะห์กำหนดเนื้องานที่ต้องปฏิบัติเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ (๓) การพัฒนาศักยภาพของกองทัพเรือในฐานะหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ กองทัพเรือในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ในสถานะที่ภูมิภาคอาเซียนตกอยู่ในพื้นที่อิทธิพลและแสวงหาผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจ ทำให้กองทัพของประเทศอาเซียนต้องรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาสภาวะแวดล้อมความมั่นคงให้เอื้อต่อระบบการค้าระหว่างประเทศซึ่งจะช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจและเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ : บทบาทกองทัพเรือ, ยุทโธปกรณ์ทันสมัย, รักษาความมั่นคงทางทะเล

Abstract

This research aimed to examine (1) the condition of the equipment to ensure that protected sea Thailand (2) factors affecting support in supplying military equipment of the fleet, and (3) the development of fleet capacity. Agencies that provide public assistance and development. Using Qualitative Research (Qualitative research) results showed that (1) the condition of the fleet in the supply of military equipment must be modern defense. Focus entirely on keeping the peace in the country. By strengthening the stability of the institutions of the nation. And democracy According to the balance of military power The implementation of the policy of the Ministry of Finance. Security restrictions and providing information to the public about the importance of the supply of armaments (2) factors affecting support in supplying military equipment of the fleet, the Navy must be ready to supply military hardware to support. The fleet of the geopolitical conditions is the Two Oceans Gulf of Thailand and Andaman Sea. Should develop the capacity of the armament of the ships are in compliance with environmental stability. Run by a comparative analysis of the supply of military equipment of the fleet currently in use on the supply of military equipment abroad. Analyze and define the work to be performed in accordance with the law. The procurement and management

of public procurement Act 2560 (3) the development of the navy as agencies that provide public assistance and development. Navy within the framework of cooperation in maritime security. To promote cooperation in politics. Economic and Social Promote peace and stability in the region. And promote cooperation between ASEAN and other countries and international organizations. Conditions in the region fall within the area of influence and exploitation of foreign powers. Forces in the country must unite in order to maintain an environment conducive to the stability of the international trading system which will stimulate the economy and improve the well-being of the people of ASEAN.

Keywords : The Role of the Navy, Modern Equipment, Maintain Maritime Security

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้เข้ายุคโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีอันเจริญก้าวหน้า ได้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันทำให้โลกมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นความเป็นไปทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของระบบทุนนิยม ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของโลก นอกจากจะเชื่อมโยงกันแล้ว ยังทำให้มีการเกิดขึ้นของประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย รัสเซีย บราซิล เกาหลีใต้ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป กลุ่มประเทศอาเซียน นอกจากนี้ โลกยุคโลกาภิวัตน์ยังส่งผลรูปแบบของภัยคุกคามได้เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ ภัยคุกคามอันเกิดจากรัฐ กำลังทหารหรือการเกิดสงครามขนาดใหญ่ได้ลดลง นอกจากทำให้รัฐต่าง ๆ มีศักยภาพลดลงในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงแล้วยังทำให้เกิดภัยคุกคามรูปแบบใหม่^๑ ซึ่งครอบคลุมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะข้ามชาติและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ ตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม โดยมีกองบัญชาการกองทัพไทยเป็นผู้กำหนดแผนการปฏิบัติการกิจของกองทัพให้เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ทางทหารของรัฐบาล ให้สามารถขับเคลื่อนบ้านเมืองไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ๖ ด้าน ประกอบด้วย (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๔) ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่

^๑ ศรุตฯ สมพอง, โครงการติดตามประเมินผลลัพธ์และผลกระทบการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับถ่ายโอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๗).

เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๖) และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยรัฐบาลดำเนินการพิจารณาใน ๓ เรื่อง คือ ปัญหาในอดีตที่ต้องเร่งแก้ไข ปัจจุบันที่ต้องดำเนินการต่อไป และการวางพื้นฐานอนาคต การเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือในการปฏิบัติการทางเรือโดยบทบาทนำด้านนโยบาย ได้แก่ การริเริ่มเสนอมาตรการในการแก้ปัญหาสำคัญของประชาคมอาเซียน ในการพิทักษ์รักษาสภาพผลประโยชน์ทางทะเลร่วมกันของทุกชาติ ผ่านการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน และการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน เป็นนโยบายลงสู่การประชุมระดับเสนาธิการ ได้แก่ การประชุม Navy to Navy Talks จนเป็นแผนประจำปีของกองทัพเรือประชาคมอาเซียน (ASEAN Navy Year Plans) ที่ชัดเจนทั้งเรื่องแผนการฝึกซ้อมและผสม การเยือนของผู้บังคับบัญชาและการเยี่ยมเมืองท่าของหมู่เรือ การแลกเปลี่ยนการศึกษา ความร่วมมือ ด้านการข่าวทางทะเล การพัฒนาบรรณสาร การปฏิบัติงานร่วมกันของกองทัพเรืออาเซียน หรือ SOP^๒ และที่สำคัญ คือ แผนงานการปฏิบัติการทางเรือร่วมกันในลักษณะกองทัพเรืออาเซียน สำหรับบทบาทนำในระดับการปฏิบัติการทางเรือ คือ กองทัพเรือ ที่มีความพร้อมและขีดความสามารถของกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ในการปฏิบัติการทางเรือร่วมกับกองทัพเรือในชาติอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือความเป็นมืออาชีพ โดยหน่วยเตรียมกำลังรบ กองเรือยุทธการหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน หน่วยต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การรักษากฎหมายตามที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ทหารเรือเป็นเจ้าหน้าที่รวมถึง การให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ การสนับสนุนการดำเนินนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐบาล^๓ และใช้หรือแสดงกำลังเพื่อสนับสนุนการเจรจาต่อรองเมื่อมีความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ของชาติหรือเหตุการณ์วิกฤติที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติโดยตรง

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพของยุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัยในการป้องกันทะเลไทย
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสนับสนุนในการจัดหายุทธโศปกรณ์ของกองทัพเรือ
๓. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยการพัฒนาศักยภาพของกองทัพเรือในฐานะหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ

^๒ Somphong S. The Project monitoring, assessment of the results and impact of operations according to the task at hand, Transfer of local governments. Bangkok: the Office of decentralized local administrative organizations The Office of the Permanent Secretary, Prime Minister's Office, 2014.

^๓ กรมข่าวทหารเรือกองทัพเรือ, ระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย, (กองทัพเรือ, ๒๕๓๑).

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย (๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน ๗ คน ประกอบไปด้วย หัวหน้าฝ่ายเสนาธิการ ผู้บัญชาการฐานทัพเรือ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้คำถามหลักเพื่อขอรายละเอียดและความชัดเจนตามวัตถุประสงค์การวิจัย (๒) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ ผลการวิจัย บทความวิชาการ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลใหม่ให้ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยกำหนดหัวข้อคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างเหมาะสม เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดระเบียบค้นหาคำความหมายของข้อความต่างๆ จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา จัดประเภทข้อมูลตามความหมายที่ปรากฏและมีนัยต่อเรื่องที่ศึกษา ให้รหัสข้อมูลนำข้อมูลที่ใส่รหัสเข้ารวมกลุ่มตามประเด็นการวิเคราะห์ เพื่อตีพิมพ์ความผลการวิจัย การสร้างข้อสรุปและยืนยันการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพของยุทธโศภณที่ทันสมัยในการป้องกันทะเลไทย ปัจจุบันประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเลทั้งทางด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามันซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่มาของผลประโยชน์ของชาติที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมากมายมหาศาล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทะเลจะเป็นแหล่งผลประโยชน์ที่สำคัญของชาติแล้ว แต่ในอีกมุมหนึ่งทะเลยังเป็นแหล่งก่อให้เกิดปัญหาภัยคุกคามต่างๆ มากมาย ทั้งในเรื่องของการกระทำผิดกฎหมายในทะเลหรือภัยทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติอย่างร้ายแรง อันจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมากมายไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของทรัพยากรสิน ชีวิตของประชาชนและสัตว์น้ำ รวมทั้งสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยาต่างๆ ซึ่งปัญหาภัยคุกคาม ดังกล่าว จำเป็นต้องมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ดังนั้น กองทัพเรือ จึงเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในทางนโยบาย ยุทธศาสตร์ และวิชาการ ตลอดจนงานบูรณาการ และประสานการปฏิบัติในเขตทางทะเลได้อย่างสมบูรณ์แบบ ปัจจุบันสถานการณ์ของโลก ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากส่งผลให้ประเทศต่างๆ มีแนวความคิดที่ต้องการจะแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมากยิ่งขึ้น เนื่องจากทะเลเป็นแหล่งที่มาของผลประโยชน์ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศได้ พื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยมีอยู่ด้วยกัน ๒ ด้าน ประกอบด้วย พื้นที่ด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทยและพื้นที่ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา โดยมีพื้นที่อาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย รวมแล้วประมาณ ๓๒๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว เป็นแหล่งกำเนิดของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ที่มีมูลค่ามหาศาลต่อประเทศไทย เช่น การทำประมง แหล่งพลังงาน การขนส่งทางทะเล แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้ง การสร้างเศรษฐกิจต่าง ๆ อาทิเช่น การท่องเที่ยว ร้านอาหาร อุตสาหกรรมต่อเนื่อง เป็นต้น ซึ่งได้มีการประเมินกันว่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ผ่านมาพบว่า มีมูลค่าประมาณ ๒๔ ล้านล้านบาทต่อปี และในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทย ยังมีแนวโน้มจะเพิ่มมูลค่ามากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทย ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยเท่านั้น แต่หากยังรวมถึง ทะเลหลวงหรือน่านน้ำสากลที่มีอาณาเขตทางทะเลของประเทศอื่น ๆ ที่สามารถทำความข้อตกลงกันได้ ดังนั้น ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีมูลค่ามากมายดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาให้มีความมั่นคงตลอดไป จากการที่ทะเลมีความสำคัญตามที่กล่าวมา ขณะเดียวกันทะเลก็เป็นแหล่งก่อให้เกิดปัญหาภัยคุกคาม ทั้งในเรื่องของการทำผิดกฎหมาย และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งนับวันจะมีความซับซ้อนและยุ่งยากมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลรวมทั้งผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทย อาทิเช่น การปล้นเรือหรือการกระทำอันเป็นโจรสลัด การทำประมงผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเถื่อน การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย การลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย การก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย การสร้างมลภาวะทางทะเลและภัยธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งปัญหาภัยคุกคามดังกล่าว กองทัพเรือจำเป็นต้องรับผิดชอบในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสนับสนุนในการจัดหายุทธโปกรณ์ของกองทัพเรือ การจัดหายุทธโปกรณ์ (Defense Acquisition) เป็นกระบวนการหรือระบบที่ดำเนินการให้ได้มาซึ่งยุทธโปกรณ์ตามที่วางแผนไว้ภายในระยะเวลางบประมาณ คุณสมบัติและขีดความสามารถที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามวงรอบการจัดหา การจัดหาจะประสบผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้ สิ่งแรก ซึ่งถือว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ก็คือ หลักการในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องพยายามจัดหาพัสดุให้ดีที่สุด (Best Buy) กล่าวคือ จะต้องดำเนินการจัดหาพัสดุให้ได้คุณภาพถูกต้อง (Right Quality) จำนวนที่ถูกต้อง (Right Quantity) ราคาที่ถูกต้อง (Right Price) จากแหล่งขาย/รับจ้างที่ถูกต้อง (Right Sources) ในจังหวะเวลาที่ถูกต้อง (Right Time) และ ณ สถานที่ที่ถูกต้อง (Right Place) โดยสามารถนำรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีที่สุด มาประกอบการพิจารณาได้

การพัฒนาศักยภาพของกองทัพเรือในฐานะหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ การพัฒนากองทัพให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ และสามารถปฏิบัติการตามบทบาทหน้าที่ของทหารที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของข้อจำกัดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านงบประมาณ ในการนี้กองทัพเรือ จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๗ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและพัฒนากำลังรบให้สอดคล้องและสนับสนุนแนวความคิด ดังกล่าว โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้งการดำเนินการ

ในภาวะปกติจนถึงภาวะความขัดแย้ง ที่ต้องใช้กำลังรบเข้าปฏิบัติการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างบทบาทนำในความร่วมมือด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์การป้องกันปรามและยุทธศาสตร์การปฏิบัติการเชิงรุก ได้ทำการประเมินยุทธศาสตร์และกำหนดโครงสร้างกำลังรบใหม่ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อรองรับภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของกองทัพอากาศในอนาคต โดยจะเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังรบให้มีความทันสมัย ศักยภาพสูง และมีดุลกำลังรบที่เหมาะสม ในการยับยั้งความคิดของฝ่ายตรงข้าม ที่จะใช้กำลังต่อเราได้ ด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบที่หลากหลายของกองทัพอากาศ นอกจากจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ยังจำเป็นต้องพึ่งพายุทโธปกรณ์สมัยใหม่ที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปราย

แนวทางการจัดหายุทโธปกรณ์หลักของกระทรวงกลาโหมเครื่องรัฐออสเตรเลีย

การจัดหายุทโธปกรณ์หลักของกระทรวงกลาโหมเครื่องรัฐออสเตรเลีย เป็นการดำเนินการที่ต่อเนื่องจาก การกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ และให้เป็นไปตามแผนพัฒนาขีดความสามารถของกำลังรบ (Defense Capability Plan : DCP) โดยเป็นการจัดหาขีดความสามารถตลอดอายุการใช้งาน (Capability Systems Life Cycle : CSLC) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นการกำหนดความต้องการ (Needs Phase)

๒) ขั้นการเสนอความต้องการ (Requirements Phase)

๓) ขั้นการจัดหา (Acquisition Phase)

๔) ขั้นการใช้งาน (In-service Phase) ขีดความสามารถที่จัดหาจะถูกนำไปใช้งาน โดยมีการสนับสนุน และปรับปรุงขีดความสามารถตามความต้องการที่กำหนด

๕) ขั้นการจำหน่าย (Disposal Phase)

สำหรับการจัดหาขีดความสามารถที่ต้องการซึ่งได้เลือกให้แต่ละเหล่าทัพในขั้นการจัดหา (Acquisition Phase) นั้น จะดำเนินการโดย The Capability Acquisition and Sustainment Group(CASG) โดยหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่จัดหาและส่งมอบอาวุธยุทโธปกรณ์ ระบบและอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามที่กระทรวงกลาโหมเครื่องรัฐออสเตรเลียต้องการ เพื่อดำรงรักษาและเสริมสร้าง ขีดความสามารถในการรบของกองทัพอากาศ ตลอดจนรับผิดชอบในการประสานการสนับสนุนระหว่างภาคอุตสาหกรรม การป้องกันประเทศกับกระทรวงกลาโหม แนวทางการจัดหายุทโธปกรณ์หลักของกระทรวงกลาโหมสหราชอาณาจักร การจัดหายุทโธปกรณ์หลักของกระทรวงกลาโหมสหราชอาณาจักรยึดถือแนวทางการจัดหายุทโธปกรณ์แบบชาญฉลาด (Smart Acquisition) ที่มีขั้นตอนการจัดหา ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นการกำหนดแนวความคิด (Concept)

๒) ขั้นการประเมินค่า (Assessment) เป็นขั้นตอนจัดทำเอกสารความต้องการระบบ (System Requirements Document : SRD)

๓) ขั้นการสาธิตทดลอง (Demonstration)

๔) ขั้นการผลิต (Manufacture)

๕) ขั้นการนำเข้าประจำการ (In - service)

๖) ขั้นการปลด/การจำหน่าย (Disposal)

หน่วยกำหนดขีดความสามารถยุทธโประณ์ มีหน้าที่กำหนดความต้องการ จัดลำดับความเร่งด่วน และสร้างสมดุลงบประมาณในการลงทุนระหว่าง/ภายในขีดความสามารถของยุทธโประณ์ ขออนุมัติใช้ขีดความสามารถ ดำเนินการตรวจรับและยืนยันว่าขีดความสามารถเป็นไปตามที่ต้องการ โดยมีผู้อำนวยการของหน่วยกำหนดขีดความสามารถยุทธโประณ์ (ECC) เป็นผู้ประสานงานกับคณะทำงานบริหารโครงการ (IPT) ซึ่งอยู่ในหน่วยจัดหายุทธโประณ์ (Defense Procurement Agency : DPA) และกับหน่วยส่งกำลังบำรุง (DLO)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Kooiman J. จะต้องเข้าใจความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันในภาพรวมเพื่อเข้าใจการสร้างนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติในขั้นตอนนี้ รัฐบาลไม่ให้ความสำคัญต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะแต่ให้ความสำคัญต่อผู้กระทำทางสังคมกลุ่มอื่นๆ เพื่อร่างกฎหมายและผลของการใช้กฎหมาย^๔

ทิศทางแนวโน้มและการรักษาสถลของอำนาจกำลังรบทางเรือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัจจุบันผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล มีความสำคัญทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและเส้นทางการเดินเรือ (Sea Lane of Communication : SLOC) สำคัญ เป็นแหล่งการทำประมงและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับสถานการณ์ ความตึงเครียดจากข้อพิพาทระหว่างประเทศในหลายพื้นที่ อาทิเช่น ทะเลจีนตะวันออก ทะเลจีนใต้ เป็นต้น ทำให้ชาติมหาอำนาจทั้งที่เป็นประเทศคู่ความขัดแย้งโดยตรงและโดยอ้อมเข้ามาขยายอิทธิพลในภูมิภาค มากขึ้น อาทิเช่น จีน ญี่ปุ่น อินเดียและสหรัฐ ฯ รวมทั้งหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ บรูไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดแนวโน้มการแข่งขันในการสะสมอาวุธของประเทศในอาเซียนได้ทั้งนี้จากการตรวจสอบการเสริมสร้างกำลังทางเรือของประเทศในภูมิภาคในห้วงเวลาที่ผ่านมาและแนวโน้มใน ๑๐ ปีข้างหน้า พบว่า ประเทศต่าง ๆ กำลังพัฒนากำลังทางเรือทำให้มีความ

^๔ Kooiman J, for a survey of governance 5 Kaplan, (approaches, and also, 1999), p. 53.

ทันสมัย เพื่อทดแทนกำลังรบรุ่นเก่าที่กำลังจะหมดอายุใช้งาน จึงมีการจัดหากำลังรบที่มีขีดความสามารถสูงเข้าประจำการใหม่จำนวนมาก หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่เพิ่มงบประมาณทางการทหารมากขึ้น ทำให้เกิดแนวโน้มของการแข่งขันสะสมอาวุธมากขึ้นในภูมิภาคและส่งผลให้ประเทศในภูมิภาคมีแผนรองรับและดำเนินการจัดซื้ออาวุธยุทธโศภณเพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ฌ็องแซกัว อุนตรงจิตร ได้อธิบายเรื่องดุลแห่งอำนาจไว้ดังนี้ ดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) เป็นคำที่มีความสำคัญที่สุดคำหนึ่งในวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เราใช้แนวคิดเรื่องดุลแห่งอำนาจเพื่อวิเคราะห์ประเภทของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เช่น ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรียกว่า ดุลแห่งอำนาจเท่าเทียม แต่เมื่อใดที่รัฐใดรัฐหนึ่งมีความอ่อนแอกว่ารัฐหนึ่งโดยเปรียบเทียบ จะเรียกว่า ดุลแห่งอำนาจไม่เท่าเทียม เช่น สหภาพโซเวียตกับจีนในช่วงสงครามเย็น แต่ดุลแห่งอำนาจก็อาจจะไม่เป็นอย่างเดิมตลอดไป หากรัฐใดรัฐหนึ่งสร้างความเข้มแข็งขึ้นมาโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง จะทำให้ดุลแห่งอำนาจนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่นปี ๑๙๘๒ อิสราเอลซึ่งเคยมีดุลแห่งอำนาจน้อยกว่าประเทศอาหรับ ได้ยกทัพเข้าไปในเลบานอน ฆ่าทหารซีเรีย และบังคับให้ขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ออกจาก PLO ทำให้ดุลอำนาจของอิสราเอลกลับมามีอำนาจเหนือชาติอาหรับทันที^๕

บทบาทภารกิจกองทัพเรือ ที่จะดำเนินการให้สามารถจัดหากำลังรบทางเรือได้ตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์กองทัพเรือ ๒๕๕๘ - ๒๕๖๗ โดยเฉพาะ เรือดำน้ำ กำลังทางเรือ ที่เป็นกำลังรบหลัก ตามความต้องการของยุทธศาสตร์ ฉบับนี้ (รายละเอียดตามตารางโครงสร้างกำลังรบหลักของกองทัพเรือ ใน ๑๐ ปีข้างหน้า) มีจำนวนและขีดความสามารถที่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกำลังทางเรือกับประเทศในภูมิภาคที่สำคัญใน ๑๐ ปีข้างหน้า ตามตารางที่ ๑ เปรียบเทียบกำลังรบหลักกับประเทศในภูมิภาคใน ๑๐ ปีข้างหน้า จะทำให้กองทัพเรือ มีกำลังทางเรืออยู่ในกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและความทันสมัย และมีดุลอำนาจกำลังรบที่เหมาะสมกับประเทศในภูมิภาค พบว่า ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค จะมีเรือดำน้ำ รวมกันประมาณ ๒ - ๖ ลำ และเรือที่ติดตั้งอาวุธนำวิถีประมาณ ๑๒ - ๓๘ ลำ โดยประเทศไทย มีเรือดำน้ำ ๓ ลำ และเรือติดตั้งอาวุธปล่อยนำวิถี ประมาณ ๑๒ ลำ อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบความเป็นไป ด้านงบประมาณ จึงต้องพิจารณาค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการปรับปรุง การจัดหาทดแทนและการจัดหาเพิ่มเติม เพื่อให้กองทัพเรือมีโครงสร้างกำลังรบและยุทธโศภณที่มีขีดความสามารถที่ทันสมัยตามที่พิจารณาไว้แล้วข้างต้น เพื่อเปรียบเทียบกับแนวโน้มด้านงบประมาณที่กองทัพเรือ จะได้รับการสนับสนุนใน ๑๐ ปีข้างหน้า เมื่อพิจารณารวมค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงการจัดหาทดแทน การจัดหาเพิ่มเติมอาวุธยุทธโศภณที่ทันสมัย

^๕ ฌ็องแซกัว อุนตรงจิตร, การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์, คณะสารสนเทศและการสื่อสาร, (เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๘), หน้า ๒๓๘-๒๓๙.

และการพัฒนาส่วนการสนับสนุนจำนวนงบประมาณ ๑๐๙,๔๐๐ ล้านบาท กับงบประมาณที่กองทัพเรือจะได้รับในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ประมาณปีละ ๓๖,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ ล้านบาทแล้วหากสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำรงความพร้อมรบและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการกิจในยามปกติ ไม่ให้เพิ่มขึ้นเกินกว่าอัตราการเพิ่มของงบประมาณในภาพรวมของแต่ละปีแล้ว จะมีงบประมาณเพียงพอในการจัดหาเพิ่มเติม ทดแทน และปรับปรุงยุทโธปกรณ์ตามแนวความคิดทางยุทธศาสตร์และโครงสร้างกำลังรบที่ได้ประเมินไว้และมีความเป็นไปได้ด้านงบประมาณและเพื่อเป็นการบริหารความเสี่ยงในการบรรลุมารกิจของกองทัพเรือ ในภาพรวม การปรับปรุง การจัดหาทดแทน การจัดหาเพิ่มเติมอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย จะต้องจัดลำดับความสำคัญตามลำดับวัตถุประสงค์ที่ได้พิจารณาไว้

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Simon ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ มีโนทัศน์ (Concept) ของบทบาท คือ การแสวงหามาตรฐานทางสังคมเพื่อใช้ในการอธิบายถึงพฤติกรรม เช่น กัปตันเรือยอมต้องเดินทางไปกับเรือ เพราะถูกยอมรับในบทบาทแห่งการเป็น กัปตันเรือ หมายความว่ากัปตันเรือยอมที่จะมีอำนาจการควบคุมหรือสั่งการต่าง ๆ ในการ เดินเรือด้วย เป็นต้น^๖

ยุทธศาสตร์และการพัฒนาขีดความสามารถกำลังทางเรือ จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมที่มีภัยคุกคามความมั่นคงทางทะเลที่หลากหลายมากขึ้นรวมทั้ง จากการประเมินอำนาจกำลังรบของประเทศเพื่อนบ้าน พบว่ามีการเสริมสร้างขีดความสามารถทางด้านกลางทางเรือเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการรบทางเรือในอนาคต จะเป็นการรบที่รุนแรง รวดเร็วและเด็ดขาด ซึ่งการเตรียมกำลังจะเป็นไปได้น้อยหรือเป็นไปได้ไม่ได้เลย อีกทั้ง กองทัพเรือ ยังมีการกิจอื่นนอกเหนือจากการสงครามทั้งในและต่างประเทศ อาทิเช่น การช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย การเข้าร่วมรักษาสันติภาพและการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน

นอกจากนี้ จากการวิวัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านสมุทรศาสตร์ ทำให้การค้นหาแสวงหาประโยชน์ จากบริเวณพื้นดินท้องทะเลทรัพยากรใต้ผิวดินท้องทะเล ทรัพยากรจากน้ำทะเลและทรัพยากรในทะเลลึก จะทำให้ประเทศมหาอำนาจมีความได้เปรียบทางเทคโนโลยีและกำลังอำนาจทางทะเลที่เหนือกว่า จึงมีโอกาสมากกว่าในการแสวงหาและใช้ประโยชน์ในแหล่งทรัพยากรจากทะเล อีกทั้ง สามารถแสดงกำลังในพื้นที่ที่ยังคงเป็นข้อพิพาทในการถือสิทธิ์ครอบครอง ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง อันเนื่องจากการแย่งชิงทรัพยากรในทะเลในอนาคตอันใกล้ ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ การที่กองทัพมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน ยกตัวอย่างเช่น กองกำลังป้องกันตนเองของประเทศญี่ปุ่น หรือ ที่เรียกว่า Self Defense Force (SDF) ที่มีค่าใช้จ่ายทางการทหารจะต้องไม่เกินร้อยละ ๑

^๖ Simon, Herbert A. From substantive to procedural rationality”, in Spiro J. Latsis, *Method and Appraisal in Economics*, (Cambridge : Cambridge University Press: 1976), p. 129-148.

ของ GDP รวมของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการทหารของญี่ปุ่นอย่างมาก ถ้ามองย้อนกลับไปในอดีตที่ผ่านมาที่ผ่านพ้นไปได้และประชาชนยังไม่ให้การสนับสนุน เรียก SDF ว่า “พวกเปลืองภาษี” ทำให้ไม่สามารถทำการขยายกองกำลังป้องกันตนเองของประเทศญี่ปุ่นได้ ดังนั้น นาย ชินโซะ อาเบะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น จึงได้สั่งการให้ทำการปรับปรุงภาพลักษณ์ใหม่ให้กับกองกำลังป้องกันตนเอง (SDF) ทันที ก่อนที่จะสั่งการเป็นทางการประเทศญี่ปุ่น ได้เกิดเหตุการณ์ Tsunami ขึ้นมาเสียก่อน แต่ทว่า มันกลับเป็นสิ่งที่ร่วมสร้างภาพพจน์ให้กับ SDF เพราะว่า กองกำลังของ SDF นี้เอง ที่เข้าไปช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับผู้ประสบภัย ภาพข่าวการปฏิบัติหน้าที่ของ SDF ได้เผยแพร่ออกไปทั่วประเทศสร้างความรู้สึกดีต่อ SDF เป็นอย่างมาก ต่อมา นาย ชินโซะ อาเบะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ได้สั่งการให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อสร้างภาพพจน์ให้กับ SDF เต็มที่ ได้แก่ ทำรายการโทรทัศน์เป็นละครเกี่ยวกับกองทัพ การเก็บภาพชีวิตการฝึกของกองกำลัง SDF ที่มีดาราเข้าไปร่วมฝึกด้วยมาเผยแพร่ ทางโทรทัศน์ รวมทั้งใช้เกมออนไลน์ เพื่อสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชนคนรุ่นใหม่ด้วยเช่นกัน

การพัฒนาขีดความสามารถกำลังรบทางเรือที่ต้องการ เมื่อพิจารณาจากบทบาทและภารกิจ ประกอบกับสภาพภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยที่มีลักษณะเป็น ๒ ชายฝั่งทะเล (Two Oceans) รวมทั้งสถานะแวดล้อมภัยคุกคามความมั่นคงทางทะเล ที่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศไทย ตามที่กล่าวไว้ อาทิเช่น การรักษาอุลตร้าเส้นทางเดินเรือที่สำคัญ สถานการณ์ความมั่นคงใน ๓ จังหวัดชายแดนใต้ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติ การประมงผิดกฎหมาย พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล และพื้นที่พัฒนาร่วมไทย - มาเลเซีย (Joint Development Area : JDA) รวมถึงปัญหาน้ำมันเถื่อนประกอบกับปัญหาความมั่นคงบริเวณน่านน้ำภายในประเทศที่เป็นพื้นที่ที่รับผิดชอบ ได้แก่ การลักลอบลำเลียงและค้ายาเสพติด การลักลอบค้าไม้ การลักลอบนำเข้าสินค้าหนีภาษี สถานการณ์แรงงานต่างด้าว ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและการดูตรวจล่าว้างล้ำเขตแดนของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

ทั้งนี้ การกำหนดขีดความสามารถและกำลังรบของกำลังทางเรือ จะพิจารณาในส่วนของการเตรียมกำลังทางเรือ ให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่มีภัยคุกคามด้านความมั่นคง โดยภารกิจสำคัญที่ควรให้ความสำคัญตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์เฉพาะ อาทิเช่น การป้องกันราชอาณาจักรและรักษาสีทืออธิปไตยเหนืออาณาเขตทางทะเลของไทย การคุ้มครองและรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเลของไทย และการสนับสนุนการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาขีดความสามารถกำลังรบทางเรือ ในปัจจุบัน ถือว่า ยังไม่เพียงพอต่อการรับมือกับสถานะแวดล้อมทางด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาเสริมสร้างกำลังรบทางเรือในส่วนของการเตรียมกำลัง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งการปฏิบัติการในภาวะปกติและภาวะขัดแย้ง เช่น การจัดหายุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย ให้สามารถสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดหา

เรือตรวจการณ์ระยะใกล้ฝั่ง เรือตรวจการณ์ระยะปานกลางเรือตรวจการณ์ระยะไกลฝั่ง และเรืออเนกประสงค์ยกพลขึ้นบก โดยเรืออเนกประสงค์ยกพลขึ้นบก สามารถใช้ในการกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยขนาดใหญ่ได้อีกด้วย

การเสริมสร้างขีดความสามารถอาวุธยุทโธปกรณ์ (Material)

จากสภาพภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นแบบ Two Oceans คือ ฝั่งทะเลอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ทำให้ควรมีการพัฒนาขีดความสามารถด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยของกำลังทางเรือให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ทั้งนี้ NCW จะทำให้ผู้บังคับบัญชาทั้งในระบบยุทธศาสตร์ ศูนย์อำนวยการร่วมทุกเหล่าทัพทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เห็นภาพสถานการณ์เดียวกัน รวมทั้ง มีการประสานการใช้อาวุธเพื่อสนับสนุนการกิจร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดข้อจำกัดด้านขีดความสามารถในการควบคุมบังคับบัญชาในระดับภาค หรือ หน่วยเฉพาะกิจ ตามที่กล่าวไว้แล้ว ยังเป็นการใช้ทรัพยากรของ เหล่าทัพอย่างคุ้มค่าด้วย การบรรเทาเหล่าทัพ จึงจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ภายใต้สภาวะแวดล้อมความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และข้อจำกัดด้านทรัพยากรในอนาคต ดังนั้น จึงควรผลักดันการใช้แนวคิด NCW ให้เกิดผลอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีการใช้งบประมาณสูงในการลงทุนช่วงแรกก็ตาม

การเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วม/ผสมแบบการบูรณาการระหว่างเหล่าทัพ

การปฏิบัติการในทางรุกที่มีประสิทธิภาพในอนาคต แบบการทำสงครามอากาศทะเล (Air Sea Battle : ASB) ในอนาคตแม้ว่าแนวโน้มของการเกิดสงครามตามแบบอาจไม่เกิดขึ้น เนื่องจากมีกรอบความร่วมมือของการเกิดสงครามตามแบบอาจไม่เกิดขึ้น เพราะมีกรอบความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ที่เป็นกลไกในการยับยั้งความขัดแย้ง แต่อย่างไรก็ดี มีแนวคิดการปฏิบัติการในทางรุกที่มีประสิทธิภาพในอนาคตควรอยู่ในรูปแบบการทำสงครามอากาศทะเล (Air Sea Battle : ASB) โดยการยอมรับความสำคัญของกำลังทางอากาศและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของการปฏิบัติการทางเรือ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจุบันเรือหลวงจักรีนฤเบศร์สามารถเชื่อมโยงระบบเข้ากับเครื่องบินของกองกำลังทางอากาศได้ ดังนั้น จึงควรพัฒนา ขีดความสามารถกำลังทางเรือให้เกิดการแลกเปลี่ยนและใช้งานยุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยระหว่างเหล่าทัพร่วมกัน โดยผ่านการฝึกซ้อมระหว่างเหล่าทัพ

การพัฒนาระบบทางด้านการข่าว พัฒนาระบบเครื่องมือในการปฏิบัติการด้านข่าวสาร พัฒนาระบบตรวจการณ์ทางทะเล และระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล เพื่อการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล รวมทั้ง มีการพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชาและสั่งการมุ่งสู่การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ^๗ จากการปฏิรูปแนวทางการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบเทศบาลที่ผ่านมา มีผลให้มีหน่วยงานเทศบาลจำนวนมาก มีผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับนโยบายกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาตามกรอบยุทธศาสตร์ พัฒนาประเทศไทย ๒๐ ปี คือ การพัฒนาขีดความสามารถขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะสูง และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายในด้านการบริหาร งานให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยแนวทางการพัฒนาองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้ประสิทธิภาพจะสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายโครงการติดตามประเมินผลลัพธ์และ ผลกระทบการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อเสนอ ให้ทำการประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แบบ ๓๖๐ องศา คือ การประเมินตนเองจากภายในองค์กร และการประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกองค์กร ทั้งภาคประชาชน หน่วยงานภาคีฯ

ปัจจัยที่มีผลต่อการประชาสัมพันธ์ของกองทัพอเรือ การประชาสัมพันธ์ของกองทัพอเรือ พบว่า ภาพลักษณ์ของกองทัพอเรือ ที่กำหนดบทบาทว่าจะเป็น “กองทัพอเรือเพื่อประเทศชาติและประชาชน” ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากยังมีปัญหาในการทำการประชาสัมพันธ์และข้อที่ ควรปรับปรุงเพิ่มเติม โครงสร้างหน่วยงานประชาสัมพันธ์ การจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการ ประชาสัมพันธ์ของกองทัพอเรือมีหลายหน่วยงาน อันได้แก่ สำนักงานเลขานุการกองทัพอเรือกรมกิจการ พลเรือนทหารเรือ ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบแยกกันอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติกรมกิจการพลเรือน ทหารเรือ มีส่วนในการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมของกองทัพอเรือ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานย่อยในแต่ละ พื้นที่ ได้แก่ กองกิจการพลเรือนทหารเรือ กองบัญชาการหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน แต่ละหน่วยมีการ ประสานงานในการทำงาน แต่เป็นการประสานงานในระดับการขออนุญาต หรือ บอกกล่าวไม่ใช่ระดับ การปฏิบัติการร่วม (Integrate) บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้มารับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ ยังไม่ได้รับ ศึกษาศาสตร์ด้านการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบและอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพราะงานด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นงานด้านวิชาชีพเฉพาะ จำเป็นต้องมีองค์ความรู้อย่างลึกซึ้ง เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ตามยุทธศาสตร์ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ กองทัพอเรือ ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างภาพลักษณ์ คือ ต้องการให้เกิด ภาพลักษณ์ว่า “กองทัพอเรือเพื่อประเทศชาติและประชาชน” การกำหนดกลยุทธ์ การประชาสัมพันธ์เพื่อ ให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ในแต่ละปียังไม่เจาะจง แต่เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือแนวทางการปฏิบัติ อย่างกว้าง ๆ สำหรับให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปกำหนดเป็นเป้าหมาย ขั้นตอน และการปฏิบัติเอง จึงก่อ

^๗ ศรุตดา สมพอง, โครงการติดตามประเมินผลลัพธ์และผลกระทบการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๗).

ให้เกิดการประชาสัมพันธ์ในลักษณะประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ทำในแต่ละส่วน มากกว่าที่จะกำหนดการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ การวางแผนประชาสัมพันธ์ของกองทัพเรือ เป็นแบบเชิงรับมากกว่าเชิงรุก กล่าว คือ ในแต่ละปีมีกิจกรรมอะไร ก็จะทำประชาสัมพันธ์ไปตามกิจกรรมนั้น ๆ แต่ถ้าเป็นเชิงรุกจะกำหนดกลยุทธ์ชัดเจนว่าปีนี้จะใช้ Theme อะไร แล้ว จึงนำกิจกรรมที่มีอยู่มาจัดเข้าหมวดหมู่ตาม Theme และกลยุทธ์ หากกิจกรรมไหนไม่สอดคล้องก็ปรับเปลี่ยนใหม่ให้สอดคล้อง อีกทั้ง การวางแผนร่วมกัน แล้วแบ่งงานกันไปทำ เวลาลงมือทำก็ต้องประสานงานร่วมกัน การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของกองทัพเรือ ยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร เป็นการขอรับการสนับสนุนหรือฝากข่าวสารส่วนใหญ่จะเน้นสื่อภายในกองทัพเรือเป็นหลัก สื่อมวลชนสัมพันธ์ กองทัพเรือ ให้ความสนใจในการสร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน ในระดับผู้บริหารและผู้สื่อข่าว รวมทั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน มีการโยกย้ายกำลังพลบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการประสานด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การประเมินผลของกองทัพเรือ เป็นการประเมินผลในระดับการปฏิบัติงาน ด้านการประชาสัมพันธ์เท่านั้น ซึ่งทำให้อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังขาดการประเมินผล อันเกิดจากการประชาสัมพันธ์ คือ การประเมินภาพลักษณ์ของกองทัพเรือ (Corporate Image Survey) งบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์ของกองทัพเรือในแต่ละปี ได้รับการจัดสรรค่อนข้างน้อย ทำให้การวางแผนงานประชาสัมพันธ์ไม่สามารถดำเนินงานในเชิงรุกได้ ทั้งในเรื่องการจัดซื้ออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การพัฒนาบุคลากร และงานด้านสื่อสารมวลชนสัมพันธ์ การกำหนดบทบาทของผู้บริหารในการให้ข่าวกับสื่อมวลชน กองทัพเรือได้จัดทำแนวทางบทบาทของผู้บริหารแต่ละคนในการให้ข่าวกับสื่อมวลชนอย่างชัดเจนแล้ว และมีการสั่งการแต่ผู้ให้ข่าวมักไม่ชอบให้ข่าวและไม่มั่นใจว่าตนจะควรเป็นผู้ให้ข่าวได้เอง

แนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อรองรับการจัดหายุทธโปกรณ์หลักของกองทัพเรือ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ โดยใช้โครงการจัดหาเรือดำน้ำ เป็นกรณีศึกษา ตลอดจนปัจจัยที่มีผลกระทบในด้านการจัดองค์กร บุคลากรและองค์ความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาสัมพันธ์แบบมืออาชีพ เมื่อนำเอาหลักการทฤษฎี ที่ยอมรับทางด้านวิชาการ ตลอดจนแบบอย่างที่ดีของการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัย สามารถสรุปแนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อรองรับการจัดหายุทธโปกรณ์หลักของกองทัพเรือ โดยกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางการประชาสัมพันธ์ ได้ดังนี้

๑) การจัดหายุทธโปกรณ์หลัก ที่มีมูลค่าสูง ๆ เช่น เรือดำน้ำ ถือได้ว่าเป็นโครงการใหญ่และเป็นยุทธโปกรณ์ที่กองทัพเรือขาดองค์ความรู้มานานไม่ต่ำกว่า ๖๖ ปี จำเป็นต้องใช้งบประมาณมหาศาล หากประชาชนไม่ทราบสาเหตุ และความจำเป็นแล้วอาจเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกองทัพเรือ แต่ในทางกลับกัน หากประชาชนมีความเข้าใจ และเห็นด้วยก็จะเกิดแรงสนับสนุน ตลอดจนความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อกองทัพเรือเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ จึงควร

กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์ อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน เพื่อกำหนดการทำงาน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ของกองทัฟเรือ นั้น ยังไม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ การสร้างภาพลักษณ์หรือ การกำหนดภาพลักษณ์ที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของกองทัฟเรือไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น จุดเริ่มต้นในการทำงาน ประชาสัมพันธ์ให้สัมฤทธิ์ผล จะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ก่อน โดยการกำหนดนั้น จะมาจากการระดมความคิด ของผู้บริหารระดับสูงและหัวหน้าหน่วยประชาสัมพันธ์ เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้วางยุทธศาสตร์ ขององค์กร ส่วนหัวหน้าหน่วยประชาสัมพันธ์ จะนำยุทธศาสตร์ขององค์กรมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ภาพลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์องค์กรอีกทอดหนึ่ง หลังจากนั้น ผู้บริหาร ระดับสูงและหัวหน้าหน่วยประชาสัมพันธ์พิจารณาร่วมกัน เพื่อสรุปเป็นยุทธศาสตร์ภาพลักษณ์ในการ ประชาสัมพันธ์ จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรลงนามเห็นชอบ โดยผู้บริหารระดับสูง เพื่อใช้ยุทธศาสตร์ ดังกล่าว เป็นหัวใจสำคัญในการเข้าสู่กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ดำเนินการ ประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ Social Media ในการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ หลักของกองทัฟเรือ ให้มีความน่าสนใจ และรณรงค์ให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วม

๒) จัดตั้งคณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ในลักษณะผสมผสานการทำงานระหว่างบุคลากร จากหน่วยงานของกองทัฟเรือ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมและ บุคลากร ภาคเอกชน ที่มีความเป็นมืออาชีพด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งอาจเป็นการทำสัญญาจ้างเพื่อแก้ปัญหา ข้อจำกัดในภารกิจที่ซ้ำซ้อน ขาดเอกภาพการบังคับบัญชา ข้อจำกัดด้านองค์บุคคลองค์ความรู้และองค์วัตถุ โดยมีการบูรณาการทางด้านบุคลากร เครื่องมือและสื่อที่ใช้ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ตามแนวคิด เรื่องหลักการประชาสัมพันธ์ นั้น หน่วยงานประชาสัมพันธ์ควรเป็นหน่วยงานเดียวและขึ้นตรงต่อผู้บริหาร ระดับสูง เพื่อจะได้เข้าถึงนโยบาย การวางยุทธศาสตร์ การวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันอย่างใกล้ชิด อันจะ ส่งผลให้การทำงานประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างคล่องตัว เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ จากการที่ กองทัฟเรือ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านประชาสัมพันธ์อยู่ ๒ หน่วยงาน และแต่ละหน่วยไม่ได้ขึ้นตรง ต่อกัน ได้แก่ กองประชาสัมพันธ์ขึ้นตรงกับสำนักงานเลขาธิการกองทัฟเรือ และแผนกประชาสัมพันธ์ ขึ้นตรงกับกรมกิจการพลเรือนทหารเรือ ถึงแม้จะมีการทำงานประสานกัน แต่เป็นการประสานงานในระดับ ของการขออนุมัติและการแจ้ง เพื่อทราบ ทำให้งานด้านประชาสัมพันธ์เสมือนต่างคนต่างทำ ขาดความเป็น เอกภาพและกลยุทธ์ ซึ่งบางครั้ง อาจเกิดช่องว่างหรืออาจเกิดความซ้ำซ้อนกันได้ ดังนั้น จึงควรให้ หน่วยงานทั้งสอง มีการร่วมมือกัน ช่วยกันวางแผนกลยุทธ์ตลอดทั้งปี แล้วจึงแบ่งหน้าที่กันทำและสามารถ ระดมกำลังช่วยกันทำให้ภารกิจที่สำคัญ เช่น การแถลงข่าวใหญ่ประจำปี โดยผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นต้น

การวางแผนกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์

แนวความคิดการวางแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ จะต้องมาจากยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์หรือภาพลักษณ์สูงสุด ที่ต้องการในการประชาสัมพันธ์แล้ว จึงจัดทำ เพื่อนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ต้องการ โดยการวางแผนจะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก คือ การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ การติดตามกระแสสังคม การกำหนดนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหาในอนาคต การคำนวณค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น การกำหนดเป้าหมาย และจัดลำดับความสำคัญของส่วนประกอบต่าง ๆ ในแผนการประชาสัมพันธ์ของกองทัพเรือในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ นั้น กองทัพเรือ กำหนดยุทธศาสตร์แบบกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การทำการประชาสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะการจัดกิจกรรมแล้ว จึงทำประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จัดเป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า กิจกรรมเป็นหลัก (Activities Base) เป็นแนวทางการประชาสัมพันธ์แบบตั้งรับ กิจกรรมนั้นจัดหมวดหมู่ตามภาพลักษณ์ที่ต้องการ ข้อจำกัดของกองทัพเรือ ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์เกิดจากการขาดนโยบายในการประชาสัมพันธ์โครงการจัดหาทุโประกรณ์หลัก (เรือดำน้ำ) ประกอบกับโครงสร้างภารกิจของหน่วยงานหลักในด้านการประชาสัมพันธ์ที่เกิดความซ้ำซ้อน ไม่มีเอกภาพในการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ บุคลากรและเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ไม่เพียงพอขาดความเข้าใจ ในหลักการและทฤษฎีของการประชาสัมพันธ์ ขาดความเป็นมืออาชีพและที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ กองทัพเรือ ยังมิได้ใช้ประโยชน์ในการใช้การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้กองทัพเรือ ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน องค์กร สถาบันที่เกี่ยวข้องในการจัดหาทุโประกรณ์หลักที่มีมูลค่าสูง สำหรับกรอบแนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อรองรับการจัดหาทุโประกรณ์หลักของกองทัพเรือ ควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์ อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน เพื่อกำหนดการทำงาน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ของกองทัพเรือ นั้น ยังไม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างภาพลักษณ์หรือการกำหนดภาพลักษณ์ที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของ กองทัพเรือไว้อย่างชัดเจน จัดตั้งคณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ในลักษณะผสมผสานการทำงานระหว่าง บุคลากรจากหน่วยงานของกองทัพเรือ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมและ บุคลากรภาคเอกชนที่มีความเป็นมืออาชีพด้านการประชาสัมพันธ์ การวางแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ แนวความคิดการวางแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์จะต้องมาจากยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์หรือภาพลักษณ์สูงสุด ที่ต้องการในการประชาสัมพันธ์แล้ว จึงจัดทำเพื่อนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ต้องการ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพเรือ

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทกองทัพอากาศในการจัดหายุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อป้องกันทะเลไทยวิเคราะห์จากสถานะแวดล้อมความมั่นคงที่เปลี่ยนไป รวมทั้งภัยคุกคามส่วนใหญ่จะเป็นภัยคุกคามไม่ตามแบบ แต่อาจนำมาสู่การปะทะกัน โดยการใช้กำลังทางเรือได้ และเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันตามสถานการณ์ ทั้งนี้ สิ่งที่กำลังทางเรือควรมีการเตรียมกำลังและร่วมกันวางแผนในระยะยาว เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลจึงมีข้อเสนอเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑) การปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ในกรณีพื้นที่พัฒนาร่วมไทย - มาเลเซีย (Joint Development Area : JDA) ซึ่งข้อตกลงระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซียกำลังจะหมดสัญญาลง ในปี พ.ศ.๒๕๖๘ อันอาจนำมาสู่การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวของทั้งสองประเทศอีกครั้ง เนื่องจากในอดีตศักดิ์สงครามของไทยสูงกว่ามาเลเซีย ทำให้ไทยสามารถเจรจาได้สะดวก แต่ทั้งนี้ ปัจจุบันมาเลเซีย มีการเตรียมกำลังทางเรือ โดยใช้เงื่อนไข เพื่อเตรียมความพร้อมในทะเลจีนใต้ ดังนั้นหากมีการปิดเส้นทางเดินเรือ จากทางฝั่งมาเลเซีย อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยได้ จึงควรมีการวางนโยบายหรือแผนการดำเนินงาน ตั้งแต่ในระดับรัฐบาล เพื่อเตรียมความพร้อมในประเด็นดังกล่าว รวมทั้ง ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพของกำลังทางเรือ เพื่อเป็นการป้องกันปราม

๒) การพัฒนาเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับกำลังทางเรือของไทย เนื่องจากกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน อาทิเช่น เมียนมา มีการพัฒนาศักยภาพกำลังทางเรือ อย่างก้าวหน้า โดยมีการต่อเรือที่ได้รับเทคโนโลยีจากจีน รวมทั้ง มาเลเซีย ซึ่งปัจจุบัน มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทางทะเล โดยใช้ข้อพิพาทบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ มาเป็นเงื่อนไขในการพัฒนา ดังนั้น ประเทศไทย จึงควรมีการพัฒนายุทธโปกรณ์ที่ทันสมัย ที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และมีความเป็นเอกประสงค์ที่จะสามารถนำไปใช้ได้ ทั้งในภารกิจทางทหารและช่วยเหลือประชาชน

๓) การประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ โดยใช้แนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อรองรับการจัดหายุทธโปกรณ์หลักของกองทัพอากาศ โดยกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางการประชาสัมพันธ์ กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างภาพลักษณ์หรือการกำหนดภาพลักษณ์ที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของกองทัพอากาศอย่างชัดเจน จัดตั้งคณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ในลักษณะผสมผสานการทำงานระหว่างบุคลากรจากหน่วยงานของกองทัพอากาศ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวม และบุคลากรภาคเอกชนที่มีความเป็นมืออาชีพด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ต้องการ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพอากาศ

บรรณานุกรม

กรมข้าวทหารเรือกองทัพเรือ. ระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย. กองทัพเรือ, ๒๕๓๑.
ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์. คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัย
แม่โจ้, ๒๕๔๘.

ศรุดา สมพอง. โครงการติดตามประเมินผลลัพธ์และผลกระทบการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับ
ถ่ายโอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
การกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๗.

Kooiman J. **for a survey of governance** 5 Kaplan, approaches, and also, 1999.

Somphong S. **The Project monitoring, assessment of the results and impact of
operations according to the task at hand.** Transfer of local governments.
Bangkok: the Office of decentralized local administrative organizations
The Office of the Permanent Secretary, Prime Minister's Office, 2014.

Simon, Herbert A. **From substantive to procedural rationality**, in Spiro J. Latsis, Method
and Appraisal in Economics, Cambridge: Cambridge University Press : 1976.

Simon, Herbert A. From substantive to procedural rationality”, in Spiro J. Latsis, Method
and Appraisal in Economics, Cambridge : Cambridge University Press : 1976.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

The Model of Administration for Excellence of Schools under the Provincial Administrative Organization

อร่าม วัฒนนะ*

Aram Wattana

นันทิยา น้อยจันทร์, สาธร ทรัพย์รวงทอง**

Nantiya Noichun, Satorn Subruangthong

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ประเทศไทย

Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

Email: anond7949@gmail.com

Received : September 30, 2018

Revised : February 24, 2019

Accepted : March 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๒) สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๓) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ๗ คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕๕๒ คน ขั้นตอนที่ ๒ สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการสมมติของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๑ คน ขั้นตอนที่ ๓ ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑๐ คน ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ๒) คุณภาพครู ๓) การวางแผนกลยุทธ์ ๔) เครือข่ายความร่วมมือ ๕) คุณภาพนักเรียน ๖) การบริหารจัดการ ๗) การพัฒนาบุคลากร รูปแบบการ

* ดร.อร่าม วัฒนนะ (ผู้เขียน) Dr.Aram Wattana (Author)

** รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์, ผศ.ดร.สาธร ทรัพย์รวงทอง (กรรมการที่ปรึกษา) Assoc.Prof.Dr.Nantiya Noichun, Asst.Prof.Dr.Satorn Subruangthong (Advisory Committee)

บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ส่วนที่ ๒ ส่วนเนื้อหาประกอบด้วย องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ส่วนที่ ๓ เจาะลึกความสำเร็จ การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความถูกต้อง ๒) ด้านความเหมาะสม ๓) ด้านความเป็นไปได้ และ ๔) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา , ความเป็นเลิศ , โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

Abstract

This research aimed to: 1) study the components of administration for excellence of schools under the provincial administrative organization, 2) develop a model of administration for excellence of schools under the provincial administrative organization, and 3) evaluate the developed model of administration for excellence of schools under the provincial administrative organization. The research had three stages. Stage 1 was to analyze the components of administration for excellence of schools under the provincial administrative organization from related documents, interviewing 7 experts, and collecting data from a sample group of 552 people. Step 2 was to develop the model of administration for excellence of schools under the provincial administrative organization by way of holding a connoisseurship of 11 experts. Step 3 was to evaluate the developed model of administration for excellence of schools under the provincial administrative organization by collecting the data from 10 schools directors. The findings revealed that there were 7 components, namely 1) administrators' leadership, 2) teachers' quality, 3) strategic planning, 4) cooperation network, 5) students' quality, 6) administration and management, and 7) personnel development. The model of administration for excellence of schools under the provincial administrative organization comprised 3 parts. Part 1: introduction. Part 2 contents, consisting of components model and administration process. Part 3: conditions for success. Evaluation of the developed model of administration for excellence of schools under the

provincial administrative organization found that the aspects of 1) correctness, 2) suitability, 3) feasibility and 4) utility were the highest level.

Keywords: school administration model, excellence, schools under the provincial administrative organization

บทนำ

ในสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาปัจจัยยุทธศาสตร์ทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม^๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้สรุปว่าระบบการศึกษาไทยมีผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพอใจเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากและต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย จึงมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์แผนการศึกษาชาติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ที่กำหนดให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ การบริหารการศึกษาต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นพลวัตเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในเวทีโลก^๒ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานของการศึกษานั้นว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นนักเรียนทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นเลิศ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาระบบการศึกษาไปสู่ระบบการศึกษาที่มีศักยภาพสูง (High performing Education System) ประเด็นสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา คือ การที่มีโรงเรียนดีมีคุณภาพ^๓

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ -๒๕๖๔), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑ - ๓.

^๒ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙, (กรุงเทพมหานคร: פרקחאנא กราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ค - จ.

^๓ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: פרקחאנא กราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๕๓.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดขึ้นทุกจังหวัดเพื่อจัดทำกิจการส่วนจังหวัด ที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่การบริหารราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัด อำนาจหน้าที่ด้านการศึกษาขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔๕ (๘) กำหนดให้ “การจัดการศึกษา” เป็นกิจการหนึ่งที่ส่วนราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเห็นสมควรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำให้^๕ จากการประเมินคุณภาพการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี ๒๕๕๘ โดยภาพรวมระดับประเทศพบว่าผลการประเมินสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนไม่เป็นที่น่าพอใจ และมีบางสมรรถนะต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด^๖ จากสภาพดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าโรงเรียนยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาที่กำหนดและไม่สามารถเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพ และกฎเกณฑ์สำคัญที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพนั่นคือ คุณภาพการบริหารโรงเรียน^๗ ความเป็นเลิศของโรงเรียนเป็นการพัฒนาด้านคุณภาพของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การจัดการศึกษาของระบบสากล โดยโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาความเป็นเลิศ ได้นำหลักเกณฑ์การจัดการศึกษาตามรางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา มาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาจนเกิดผลสำเร็จ และไทยได้นำมาปรับใช้ในการศึกษา เรียกว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน^๘

การศึกษาไทยได้มีความพยายามในการส่งเสริมสถานศึกษาให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศมาโดยตลอด โดยการส่งเสริมคุณภาพจัดทำระบบบริหารจัดการคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่สามารถพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้^๙ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาด้านคุณภาพที่พบในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นแนวทาง

^๕ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาปัจจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑ – ๑๓.

^๖ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, รายงานการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔๒ – ๑๔๓.

^๗ Thomas, J.S, The Principalsip: Reflective practice perspective, 2nd ed. (Needham Heights, MA: Allyn and Bacon, 1991), p.76

^๘ โชติช่วง พันธ์เวส, แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO Model, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๗.

^๙ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓) , หน้า ๘.

ให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาและเกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ๑) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด
- ๒) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด
- ๓) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๗ คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง นำข้อมูลมาสังเคราะห์เนื้อหา เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม นำไปเก็บข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง ๑๘๔ โรงเรียน จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น ๕๕๒ คน รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และตั้งชื่อองค์ประกอบตามปัจจัยที่ สัมพันธ์กัน
- ๒) การสร้างรูปแบบ การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด โดยการนำองค์ประกอบที่ได้จากขั้นตอนที่ ๑ มาดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญการวิจัย การบริหารการศึกษา และการจัดการศึกษา จำนวน ๑๑ คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบด้านความถูกต้องและความเหมาะสม
- ๓) การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด และสร้างเครื่องมือการประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ การบริหารสถานศึกษาสู่ความ เป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่งให้ผู้บริหาร จำนวน ๑๐ คน เพื่อประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผลการศึกษา

๑. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๑) ในภาพรวม ตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑

๒) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ มีความสำคัญตามลำดับ โดยใช้จำนวนตัวแปรที่มากกว่าเป็นเกณฑ์ผลเป็นดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบที่ ๑ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย ๑๗ ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .๕๗๔-๗๘๖ มีค่า Eigenvalue = ๕๓.๘๒๓ ค่าร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่ ๑ = ๔๙.๓๗๙ องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ ๔๙.๓๗๙ และเมื่อเทียบกับค่า Eigenvalues กับองค์ประกอบอื่นแล้วองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ ๑

๒.๒ องค์ประกอบที่ ๒ คุณภาพครู ประกอบด้วย ๑๕ ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .๕๑๖-๗๒๘ มีค่า Eigenvalues = ๔.๖๗๒ ค่าร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่ ๒ = ๔.๓๖๙ องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ ๔.๓๖๙ เมื่อเทียบกับค่า Eigenvalues กับองค์ประกอบอื่นแล้วองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ ๒

๒.๓ องค์ประกอบที่ ๓ การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย ๑๕ ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .๕๐๙-๖๗๕ มีค่า Eigenvalues = ๓.๓๒๐ ค่าร้อยละ ความแปรปรวนที่อธิบายความแปรปรวนได้ด้วยองค์ประกอบที่ ๓ = ๓.๐๔๖ องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ ๓.๐๔๖ เมื่อเทียบกับค่า Eigenvalues กับองค์ประกอบอื่นแล้วองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ ๓

๒.๔ องค์ประกอบที่ ๔ เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย ๗ ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .๕๔๓-๖๔๕ มีค่า Eigenvalues = ๒.๕๑๖ ค่าร้อยละของความแปรปรวนรวมที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่ ๔ = ๒.๓๐๘ องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ ๒.๓๐๘ และเมื่อเทียบกับค่า Eigenvalues กับองค์ประกอบอื่นแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ ๔

๒.๕ องค์ประกอบที่ ๕ คุณภาพนักเรียน ประกอบด้วย ๗ ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .๕๐๐-๘๑๖ มีค่า Eigenvalues = ๒.๓๑๐ ค่าร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่ ๕ = ๒.๑๒๐ องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ ๒.๑๒๐ และเมื่อเทียบกับค่า Eigenvalues กับองค์ประกอบอื่นแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ ๕

๒.๖ องค์ประกอบที่ ๖ การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ๖ ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .๕๑๗-๖๒๑ มีค่า Eigenvalues = ๑.๖๖๒ ค่าร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่ ๖ = ๑.๕๒๕ องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ ๑.๕๒๕ และเมื่อเทียบกับค่า Eigenvalues กับองค์ประกอบอื่นแล้ว องค์ประกอบนี้ มีความสำคัญเป็นอันดับ ๖

๒.๗ องค์ประกอบที่ ๗ การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย ๔ ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .๕๐๐-๗๒๐ มีค่า Eigenvalues = ๑.๕๓๖ ค่าร้อยละความแปรปรวนรวมที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่ ๗ = ๑.๔๐๙ องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ ๑.๔๐๙ เมื่อเทียบกับค่า Eigenvalues กับองค์ประกอบอื่นแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ ๗

๒. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๑) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ หลักการพื้นฐานของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนที่ ๒ เนื้อหาและกระบวนการ ตามองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายและแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร คุณภาพครู การวางแผนกลยุทธ์ เครือข่ายความร่วมมือ คุณภาพนักเรียน การบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร โดยกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นประเมินผล ขั้นการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนที่ ๓ เงื่อนไขความสำเร็จ

๒) ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่า การยืนยันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความเหมาะสม

๓) ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ คน ในการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบมีความคิดเห็นว่า คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๖ ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐

๓. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๑) ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความถูกต้องในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๑

๒) ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๙๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๖

๓) ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๑

๔) ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๙๔ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๔

๕) ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

๑. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร คุณภาพครู การวางแผนกลยุทธ์ เครือข่ายความร่วมมือ คุณภาพนักเรียน การบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมโลกมีความเชื่อมโยง

ใกล้ชิดกันมากขึ้น จนเป็นสภาพไร้พรมแดน มีการพัฒนาเทคโนโลยีและการพัฒนาคนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้มีมาตรฐานการศึกษาที่ทัดเทียมกัน โดยพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ และมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐ ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศควรดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง ๗ องค์ประกอบ ซึ่งครอบคลุมภารกิจและเป้าหมายสำคัญของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมกิต บุญยะโพธิ์^๙ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรบุคคล กระบวนการบริหารจัดการและความคาดหวังต่อความสำเร็จของผู้เรียน เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบพบว่า

๑.๑ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสำคัญเป็นอันดับ ๑ เมื่อพิจารณาข้อคำถามของแบบสอบถามประกอบด้วย ๑๗ ตัวแปร แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลประเด็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเห็นสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง ๑๗ ตัว สามารถจัดอยู่ในองค์ประกอบที่ ๑ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักตัวแปรมากที่สุด ซึ่งอธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำโดยจะต้องเป็นทั้งผู้นำทางความคิด ผู้นำมีอาชีพ ผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำโรงเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี มุ่งเน้นคุณภาพ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรับผิดชอบงานคุณภาพการศึกษามีการบริหารงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ สามารถกำหนดนโยบายและผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อนักเรียนผู้ปกครองและทุกภาคส่วน ส่งเสริมบรรยากาศในการปฏิบัติงานให้โรงเรียนมีคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศและสามารถบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ Singapore : Ministration^{๑๐} ที่กล่าวถึงความสำคัญด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

^๙ สมกิต บุญยะโพธิ์, “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕).

^{๑๐} Ministry of Ministration, *The School excellence mode: A guide Singapore*, The School Appraisal Branch, School Division, Ministry of Ministration. (2000), p.28

ที่ต้องมีภาวะผู้นำค่านิยม ด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของนักเรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม สอดคล้องกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพ รางวัลความเป็นเลิศแห่งชาติประเทศต่าง ๆ ที่มีองค์ประกอบสำคัญเรื่องภาวะผู้นำ

๑.๒ องค์ประกอบด้านคุณภาพครู ประกอบด้วย ๑๕ ตัวแปร มีความสำคัญเป็นอันดับ ๒ แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลประเด็นด้านคุณภาพครูของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง ๑๕ ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ ๒ ซึ่งอธิบายได้ว่า คุณภาพครู เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในระดับถัดมาต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าบทบาทของครูที่จะพัฒนาและสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้ตามที่ดีเหมาะสม เป็นครูที่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายชัดเจนทันสมัย หลากหลายสอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น ครูมีเทคนิควิธีการ มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาความเป็นเลิศ และนำพาเด็กสู่ความสำเร็จได้ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา^{๑๑} ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูที่ต้องพัฒนาและสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไว้ว่า ครูต้องเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นผู้เรียนรู้สื่อใหม่และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้วิธีการและนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

๑.๓ องค์ประกอบด้านการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย ๑๕ ตัวแปร มีความสำคัญเป็นอันดับ ๓ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลประเด็นการวางแผนกลยุทธ์ การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันแสดงว่าตัวแปรทั้ง ๑๕ ตัวแปร สามารถจัดอยู่ในองค์ประกอบที่ ๓ ซึ่งอธิบายได้ว่า การวางแผนกลยุทธ์เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับถัดมาต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จไปสู่คุณภาพและมาตรฐาน จะต้องเกิดจากการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ที่เน้นความเป็นเลิศ โดยโรงเรียนต้องมีการทบทวนวิสัยทัศน์และเป้าหมายเพื่อความชัดเจนในการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ซึ่งการจัดทำแผนกลยุทธ์จะต้องครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน สอดคล้องกับแนวคิดความเป็นเลิศของ National Institute of Standard and Technology :NIST^{๑๒} กล่าวว่าความเป็นเลิศ

^{๑๑} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ๙๑ – ๙๒.

^{๑๒} National Institute of Standards and Technology, **Burbidge National Quality Program Educational Criteria for Performance Excellence**, (Gaithersburg.MD:Author.NIST, 2008), pp. 1–22.

ประกอบด้วย ๗ ประการ คือ ภาวะผู้นำ การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัดผลการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การจัดการด้านกระบวนการและผลลัพธ์ โดยการวางแผนกลยุทธ์เป็นการจัดทำยุทธศาสตร์ เป็นการจัดทำยุทธศาสตร์โรงเรียน ทำอย่างไรในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งมีหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การทำให้ผลการดำเนินการโดยภาพรวมดีขึ้น และการทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ

๑.๔ องค์ประกอบด้านเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย ๗ ตัวแปร มีความสำคัญเป็นอันดับ ๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลประเด็นด้านเครือข่ายความร่วมมือของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง ๗ ตัวแปร สามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ ๔ ซึ่งอธิบายได้ว่า เครือข่ายความร่วมมือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับถัดมาต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการดำเนินการใด ๆ ของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จมีคุณภาพมาตรฐาน จะต้องใช้กระบวนการหลากหลายมีประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนสังกัดเดียวกัน โรงเรียนต่างสังกัด หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับประเทศหรือระดับนานาชาติ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างและแสวงหาความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชา พัฒนาการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการเทียบเคียง (Benchmark) กับโรงเรียนที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ โสภพร ทะโพนชัย^{๑๓} ได้สรุปการเตรียมความพร้อมด้านเครือข่ายพัฒนาของโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยการเข้าร่วมการประชุม สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และเข้าร่วมอบรมพัฒนาทักษะต่าง ๆ

๑.๕ องค์ประกอบด้านคุณภาพนักเรียน ประกอบด้วย ๗ ตัวแปร มีความสำคัญเป็นอันดับ ๕ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลประเด็นด้านคุณภาพนักเรียนของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง ๗ ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ ๕ ซึ่งอธิบายได้ว่าคุณภาพนักเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับถัดมาต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานนั้น จะต้องมีการบริหารจัดการของผู้บริหารและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถประเมินผลและตรวจสอบได้จากผลผลิตด้านคุณภาพนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิด ของรางวัลความ

^{๑๓} โสภพร ทะโพนชัย, “สภาพความพร้อมด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อรองรับการเข้าสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๒”, วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทางการศึกษา, ๗(๑), ๖๒๔-๖๔๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.chula.ac.th/ojed> [๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑]

เป็นเลิศของประเทศฮ่องกง^{๑๔} ที่จะมอบรางวัลความเป็นเลิศให้แก่โรงเรียน ซึ่งสามารถแสดงผลสัมฤทธิ์ และการปฏิบัติที่มีความเป็นเลิศ ๔ ด้าน ได้แก่ การจัดการและการจัดองค์กร การเรียนการสอน การสนับสนุน จุดมุ่งหมายของนักเรียนและโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาของนักเรียน

๑.๖ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วยตัวแปร ๖ ตัวแปร มีความสำคัญเป็นอันดับ ๖ แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลประเด็นด้านการบริหารจัดการของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง ๖ ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ ๖ ซึ่งอธิบายได้ว่า การบริหารจัดการของการบริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในลำดับถัดมาต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องนำหลักการ แนวคิด เทคนิค วิธีการ และทักษะที่จำเป็นมาใช้ในการบริหารจัดการ โดยโรงเรียนต้องมีหลักสูตรความเป็นเลิศที่เข้มข้น เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนรายบุคคล มีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญในด้านที่โรงเรียนต้องการมุ่งเน้น จัดหาครูที่เก่งมีคุณภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจด้านความเป็นเลิศให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา^{๑๕} ที่ได้กล่าวถึง องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านกระบวนการบริหาร มีทักษะจำเป็นในการดำเนินการ ประกอบด้วย ทักษะความคิด ทักษะเชิงมนุษย์ ทักษะด้านเทคนิคและการบริหารจัดการ ผู้บริหารจะสามารถบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจให้มีคุณภาพได้นั้น ผู้บริหารต้องมีเครื่องมือในการบริหารจัดการ

๑.๗ องค์ประกอบด้านพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย ๔ ตัวแปร มีความสำคัญเป็นอันดับ ๗ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลประเด็นด้านพัฒนาบุคลากรของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง ๔ ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ ๗ ซึ่งอธิบายได้ว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับถัดมาต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการบริหารงานเพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย โดยโรงเรียนจะต้องส่งเสริมบุคลากรให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรตามศักยภาพของแต่ละคน ให้พัฒนาความรู้

^{๑๔} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, โรงเรียนรางวัลเป็นเลิศของครูและประเทศฮ่องกง (The Outstanding Teacher and School Awards: HK. Consolation Document), (กรุงเทพมหานคร: วีทีซีคอมมูนิเคชั่น, ๒๕๕๓), หน้า ๒๔-๓๒.

^{๑๕} สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, การจัดการองค์การทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๙), หน้า ๔.

ความสามารถจนเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้บุคลากรได้รับการยอมรับจากนักเรียน ผู้ปกครอง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแรงจูงใจที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ศรีไพรวรรณ^{๑๖} ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา พบว่า กลยุทธ์รองเน้นเรื่องการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาเส้นทาง ความก้าวหน้าในวิชาชีพ (Career Planning) พัฒนาระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร (Community Participation in School Culture) พัฒนาสถานศึกษาน่าอยู่และปลอดภัย (Safety School) และสร้างขีดความสามารถของบุคลากร (Empowerment)

๒. การสร้างองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหาและส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ส่วนประกอบทั้ง ๓ ส่วน ของรูปแบบนั้นเป็นโครงสร้างสำคัญในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่มีความสัมพันธ์กัน โดยส่วนที่ ๑ ส่วนนำเป็นส่วนที่กำหนดกรอบการดำเนินการพัฒนารูปแบบ บอกถึงแนวคิดพื้นฐานหลักการที่กำหนดการพัฒนารูปแบบเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ แนวคิดหลักการให้กับผู้บริหารก่อนที่จะนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดไปใช้ในโรงเรียน ส่วนที่ ๒ ส่วนเนื้อหา เป็นการแสดงรายละเอียดขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ที่อธิบายถึงจุดมุ่งหมาย แนวทางการพัฒนา ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละองค์ประกอบ และกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ อธิบายถึงวิธีการ ขั้นตอนการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ตลอดจนภารกิจที่ต้องดำเนินการตามรูปแบบนี้ ในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของแต่ละองค์ประกอบ มีจุดมุ่งหมาย แนวทางพัฒนา เพื่อนำไปสู่ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถกำกับติดตามผลที่เกิดในแต่ละองค์ประกอบและสามารถประเมินในองค์กรรวม ตามกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งได้ประยุกต์ใช้แนวคิด วงจรเดมมิง ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับและส่วนที่ ๓ ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศประสบผลสำเร็จ เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง

^{๑๖} ราตรี ศรีไพรวรรณ, “การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา”, ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

และสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเกิดประสิทธิภาพมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบญจนารถ อมรประสิทธิ์^{๑๗} ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมี ๓ ขั้นตอน ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างรูปแบบ โดยนำข้อมูล จากขั้นตอนที่ ๑ มายกร่างและตรวจสอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ ๓ การประเมินความเป็นไปได้และ สอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner^{๑๘} ที่มีแนวคิดการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะเน้นการวิเคราะห์และ วิจัยอย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง ในเรื่องที่จะประเมิน โดยพัฒนามาแบบการวิจารณ์งานศิลปะ ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัย ผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้นิรนัย รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีความเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี

๓. การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด พบว่าผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบ การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ผ่านกระบวนการ ต่าง ๆ มาอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งในระดับนโยบายและ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารที่ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลความเป็นเลิศ ด้านต่างๆ การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดทุกภูมิภาค โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพสู่ความ เป็นเลิศ รวมทั้งในการสร้างรูปแบบมีกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนได้ผ่าน การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบการบริหาร สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สมมาตร ลีภัยรัตน์^{๑๙} พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับ

^{๑๗} เบญจนารถ อมรประสิทธิ์, “รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด”, วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๕๘), หน้า ๑ – ๙.

^{๑๘} Eisner, E. “Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation,” *Journal of Aesthetic Evaluation or Education*, Vol. 10 No. 1 (April, 1976), pp. 135–150

^{๑๙} สมมาตร ลีภัยรัตน์, “รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์), ๒๕๖๐.

ประถมศึกษา มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในภาพรวมในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะทั่วไป ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ไปใช้ผู้บริหารควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ จากคู่มือการใช้รูปแบบฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับความตระหนักในความสำเร็จของความเป็นเลิศ การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของตนเองให้มีคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยประยุกต์พัฒนาตามรูปแบบฯ ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ความพร้อมของบุคลากร สร้างความตระหนักในการร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในแต่ละด้าน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์สู่การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหา และความต้องการของโรงเรียน ควรมีการทำวิจัยเชิงประจักษ์เพื่อนำผลไปพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและขยายผลการนำไปใช้ในสถานศึกษาสังกัดอื่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. รายงานการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในการศึกษา สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๕๘.
- โชติช่วง พันธ์เวส. แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO Model. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑.
- เบญจนารถ อมรประสิทธิ์. รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๘).
- ราตรี ศรีไพรวรรณ. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สมกิต บุญยะโพธิ์. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕.**

สมาพร ลีภัยรัตน์. รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๖๐.**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **โรงเรียนรางวัลเป็นเลิศของครูและประเทศฮ่องกง (The Outstanding Teacher and School Awards: HK. Consolation Document). กรุงเทพมหานคร: วีทีซี คอมมูนิเคชั่น, ๒๕๕๓.**

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ -๒๕๖๔).** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. **การจัดองค์กรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๙.**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๐.**

_____. **แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๗.**

_____. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐.**

โสภภาพ ทะโพนชัย. “สภาพความพร้อมด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อรองรับการเข้าสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๒”. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทางการศึกษา ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑, ๖๒๔-๖๔๐. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.chula.ac.th/ojed> [๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑].**

Eisner, E. “Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation,” **Journal of Aesthetic Evaluation or Education. Vol. 10 (1): (April, 1976).**

Ministry of Ministration, **The School excellence mode: A guide Singapore**. The School Appraisal Branch, School Division, Ministry of Ministration., 2000.

National Institute of Standards and Technology. **Burbidge National Quality Program Educational Criteria for Performance Excellence**. Gaithersburg. MD : Author. NIST., 2008.

Thomas, J.S. **The Principalship: Reflective practice perspective**, 2nd ed. (Needham Heights. MA: Allyn and Bacon)., 1991.

การพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์
ในจังหวัดนครสวรรค์
Developing Model of Creative Community Based Tourism Management
in Nakornsawan Province

รัตติยา เหนืออำนาจ*

Rattiya Promkan

พระเทพปริยัติเมธี**

Phratheppariyattimedhi

นัยนา เกิดวิชัย***

Naiyana Girdwichai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email : rattitik.prom@gmail.com

Received : August 21, 2019

Revised : August 26, 2019

Accepted : October 10, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒๗ รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างซึ่งมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ ๑ และวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นตัวแบบจำลองและประเมินผลด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และการใช้ประโยชน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน ๘ รูป/คน ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์อยู่ในระดับมาก-มากที่สุดทุกด้าน และวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อนำไปพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยว

* นางสาวรัตติยา เหนืออำนาจ Miss Rattiya Nuaamnat

** พระเทพปริยัติเมธี รองศาสตราจารย์ ดร. Phratheppariyatimethi, Asst. Prof. Dr.

*** ศาสตราจารย์พล.ต.ท.หญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย Prof. Pol.Lt.Gen.Dr.Naiyana Kerdvichai

โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ CCBT=REALITYS (Creative Community Based Tourism= REALITYS) ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือส่วนที่ ๑ แปดเหลี่ยม คือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ มีองค์ประกอบ ๘ ด้าน ส่วนที่ ๒ ห้าเหลี่ยม คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ๕ กลุ่มคน ประกอบด้วย ชุมชน, เครือข่าย/ผู้ประกอบการ, ภาครัฐ, นักท่องเที่ยว และสื่อมวลชน ส่วนที่ ๓ ศักยภาพ ๓ ด้าน ๘ องค์ประกอบ ประกอบด้วยด้านที่ ๑ ศักยภาพด้านพื้นที่ ประกอบด้วย REAL R-Reciprocating แลกเปลี่ยนเรียนรู้, E-Experiencing ร่วมทำรู้จัก, A-Appreciating ตระหนักคุณค่า, L-Lifelong Learning พัฒนาสร้างสรรค์, ด้านที่ ๒ ศักยภาพด้านการจัดการ ประกอบด้วย IT-Technology การใช้เทคโนโลยี และด้านที่ ๓ ศักยภาพด้านคน ประกอบด้วย YS-Young Blood การสืบสาน รักษา และต่อยอด และ S- Service Mind การบริการด้วยใจ กลยุทธ์ ๔ ร ประกอบด้วย รุก รับ รอ และรา

คำสำคัญ: การพัฒนา, ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์, จังหวัดนครสวรรค์

Abstract

Objectives of this research were to develop a model of the creative community-based tourism in Nakornsawan Province. Methodology was the qualitative research collected data from 27 key informants with structured in-depth-interview transcript that had validity level at 1 and SWOT analysis to create a model that was evaluated for correctness, appropriateness and practicality by 8 experts in tourism. The result was at high and highest level in all aspects. The TOWS Matrix was also analyzed to create the management model of the creative community-based tourism in Nakornsawan Province and data was also analyzed by descriptive interpretation. Findings were as follows: The management model of the creative community-based tourism in Nakornsawan Province: CCBT=REALITYS (Creative Community Based Tourism= REALITYS) consisted of 3 parts; Part 1 Octagon; the management of the creative community-based tourism in Nakornsawan Province consisted of 8 sides. Part 2 consisted of pentagon, people participating in the management of the creative community-based tourism in Nakornsawan Province consisted of 5 groups: community, network, entrepreneur, state agency, tourists and mass media. Part 3 capability in 3 areas with 8 components, consisting of area 1, area capability consisting of REALR: Reciprocating, exchange,

learning. Experiencing, cooperating, knowing, Appreciating, acknowledging, values, Lifelong learning, development, creation. Area 2, Management capability, consisting of ITI: Technology using capability and Area 3, Human capability, consisting of YS: Young blood; heritage, maintaining and extending and Service mind, giving service with heart and 4 R's strategy: proactive act, receiving, waiting and departing.

Keywords: Developing, Model of Tourism Management, Creative Community Based Tourism Management, Nakornsawan Province

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่น่าเอารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานเข้ากับศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวและของชุมชน ดังนั้น แนวคิดเรื่องนี้นี้จึงเป็นของใหม่แต่ก็ได้รับการยอมรับจากองค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) แล้วว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ควรได้รับการสนับสนุนและปัจจุบันก็ได้มีการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวหลายแห่งให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้เป็นกลไกการชักนำนักท่องเที่ยวให้ไปเยือน^๑ การนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาปรับใช้กับภาคการท่องเที่ยวและบริการเพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มค่าและมูลค่านั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงไม่ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของเทคโนโลยีที่ทันสมัย หรือแรงงานจำนวนมากแต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรจะเป็นการนำปัจจัย ๔ ประการ คือ “ทุน” มาบวก กับ “ความคิดสร้างสรรค์” และผสมเข้ากับ “สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม” และ “ทักษะเฉพาะตัว” ทั้ง ๔ ปัจจัยดังกล่าวนำมาสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว จุดสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมโดยมีวิธีการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของนักท่องเที่ยวนับเป็นหัวใจสำคัญ^๒ ถือเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสร้างความยั่งยืนให้ชุมชนท้องถิ่นให้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจะเป็นการเปิดโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

^๑ วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์, “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์”, *ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์*, (บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ๒๕๕๕), หน้า ๓๑.

^๒ สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, *องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คู่มือและแนวทางปฏิบัติ*, (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน): มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘), หน้า ๒๐๘-๒๐๙.

และร่วมกันพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ร่วมกัน^๓ จากการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) ที่ระบุว่าหน้าที่ประชาชนท้องถิ่นร่วมทำงานกับนักพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน โดยเป็นกระบวนการตัดสินใจของประชาชนและเป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวของประชาชนท้องถิ่นเอง ทำให้เกิดอำนาจ และการควบคุมกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกคนในหมู่บ้าน ลักษณะการวางแผนโครงการจะเป็นลักษณะการวางแผนจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (Bottom-up Planning) ซึ่งนับว่าเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่พึงปรารถนามากที่สุด นอกจากนั้นการดำเนินงานจะเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนท้องถิ่นเอง รวมทั้งมีการสร้างส่วนแบ่งให้กับสมาชิกโครงการซึ่งสามารถสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของให้กับประชาชนทุกคนและมีการกระจายรายได้ไปอย่างทั่วถึงอย่างมีกฎเกณฑ์ตามข้อตกลง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาที่เป็นแนวคิดจากผู้นำชุมชนนั่นเอง

การท่องเที่ยวในเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวของโลก แม้จะยังไม่มีผลการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ที่ชัดเจน แต่สามารถกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยรวมนั้นจะมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี การจัดการท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์แม้จะให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวฯ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)^๔ ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์มีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บ่งบอกเอกลักษณ์ชุมชน^๕ แต่ในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวแต่ยังเป็นการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะแยกส่วน ไม่มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน ไม่มีแก่นเรื่องที่จะสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวหรือกลับมาเที่ยวซ้ำได้ ส่งผลให้การท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่องและพัฒนาเป็นส่วน ๆ ในระยะยาวชุมชนก็ไม่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวจนก่อให้เกิดการดุดกสิ่งแวดล้อมหรือย่ำถิ่นฐานได้ แม้แหล่งท่องเที่ยวมีจะศักยภาพและมีความพร้อมเพียงใด หากแต่ยังอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด

^๓ Richards, G, "Tourism development trajectories-From Culture to Creativity?", Paper presented to the Asia-Pacific Creativity Forum on Culture and Tourism, Jeju Island, Republic of Korea, June 3-5, 2009: 42, (Mimeographed).

^๔ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)", ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๓ (ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๙๔.

^๕ วรพท วงศ์รอด, "แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์", วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒๖ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗) : ๑๓.

การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนแทนที่การนำรายได้กลับมาพัฒนาชุมชนบนฐานการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนก็จะไม่สามารถทำให้ประชาชนสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเกิดการจัดการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนได้ ดังนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมโยงเส้นทางศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม และรูปแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งโดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม ก็จะเป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ให้มีความยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน อันจะเป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และการประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์

วิธีการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนาต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกระบวนการ ดังนี้

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและตัวแทนชุมชน จำนวน ๒๗ รูป/คน จำแนกเป็น ๖ ด้าน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย ด้านองค์กรภาครัฐท้องถิ่น หรือภาคีเครือข่าย เป็นผู้แทนจากองค์กรท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายในพื้นที่, ด้านผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ท้องถิ่น, นักวิชาการท้องถิ่น, ด้านภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว, ประชาชน และชุมชน และนักท่องเที่ยว รวมถึงการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ตัวแปรศึกษาคือแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

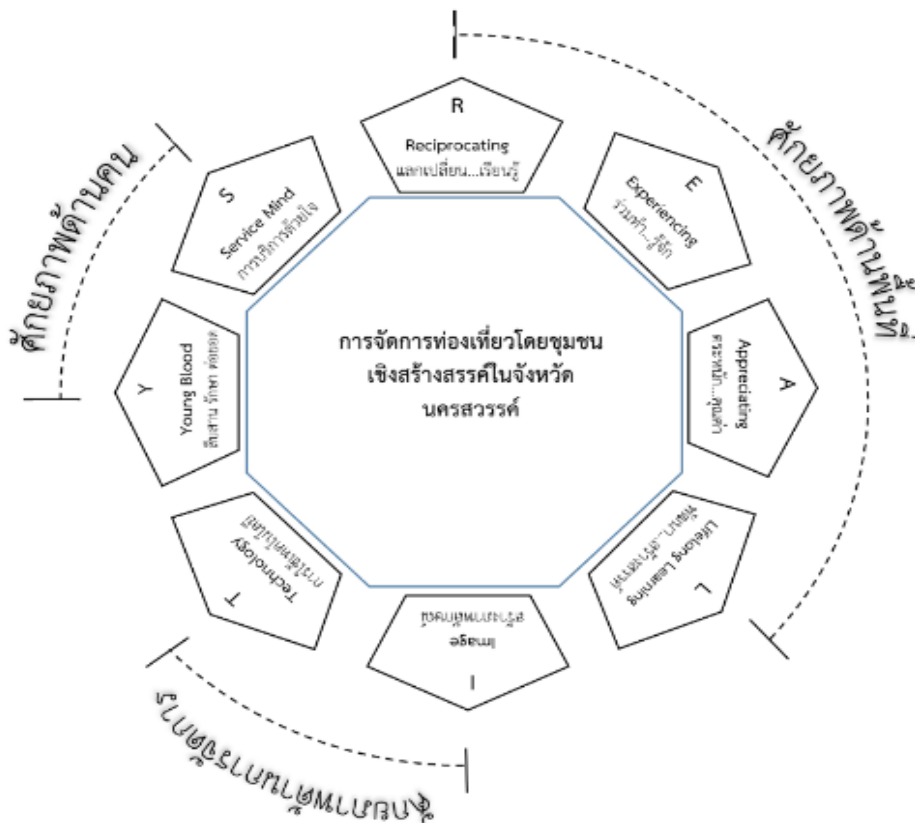
๒) การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) และการวิเคราะห์ TOWS Matrix เป็นการวิเคราะห์การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และศักยภาพ หลังจากที่มีการประเมินสภาพแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดแล้ว ก็จะนำมาข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบแมทริกซ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดเพื่อกำหนดออกมาเป็นกลยุทธ์ ๔ ร ประกอบด้วย รุก (กลยุทธ์เชิงรุก (แรง รุก บุกเร็ว) (SO)), รับ (กลยุทธ์

เชิงรับ (ตั้ง รับ ปรับแก้ไข) (WO)), รอ (กลยุทธ์เชิงป้องกัน (รั้ง รอ ขอจังหวะ) (ST)), และรา (กลยุทธ์หลีกเลี่ยง (เลิก รา หาแผนใหม่) (WT))

๓) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ศาสนา ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์อย่างรอบด้านด้วยความละเอียดลึกซึ้ง จำนวน ๘ รูป/คน

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลจากการนำตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเข้าสู่การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ๘ รูป/คน เพื่อยืนยันตัวแบบตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ ในประเด็นที่ว่าตัวแบบฯ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และ การใช้ประโยชน์จริงในพื้นที่ซึ่งในภาพรวม พบว่า ใน ๔ ด้าน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (แลกเปลี่ยนเรียนรู้), การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว (ร่วมทำรู้จัก), การชื่นชมและเข้าใจจิตวิญญาณของพื้นที่ (ตระหนักคุณค่า) และด้านการเรียนรู้สิ่งใหม่ (พัฒนาสร้างสรรค์) อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ต่อยอดตัวแบบฯ และผู้วิจัยจึงได้นำผลการสนทนากลุ่มดำเนินการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางการพัฒนา ผู้วิจัยขอสรุปวิเคราะห์เพื่อให้เห็นตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและรอบด้าน ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา พบว่า

ภาพที่ ๑ ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์

ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ CCBT-NSN = REALITYS (Creative Community Based Tourism Management in Nakorn Sawan Province = REALITYS) หมายถึง ความจริงแท้อันเป็นคุณค่าทางการท่องเที่ยวของชุมชน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งโดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม อันเป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ให้มีความยั่งยืน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ แปดเหลี่ยม คือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ มีองค์ประกอบ ๘ ด้าน เป็นมรรค ๘ อันจะนำไปสู่กระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม

ส่วนที่ ๒ ห้าเหลี่ยม คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ๕ กลุ่มคน ประกอบด้วย

๑) ชุมชน คือ เจ้าของบ้าน ผู้จัดการ และผู้ปกป้องทุนของชุมชน มรดกทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่การท่องเที่ยวไม่สามารถทำลายได้

๒) เครือข่าย/ผู้ประกอบการ คือ ผู้ส่งเสริมบริการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนท้องถิ่น และสรรหาตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมให้กับกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน

๓) ภาครัฐ คือ ผู้ส่งเสริม ประสาน และสนับสนุนเพื่อเชื่อมโยงโอกาส และเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

๔) นักท่องเที่ยว คือ ผู้อุดหนุนบริการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนท้องถิ่น

๕) สื่อมวลชน คือ ผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้แก่สาธารณชนมีความเข้าใจทางเลือกของการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ ๓ ศักยภาพ ๓ ด้าน ๘ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่สำคัญที่แต่ละชุมชนควรมีในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย

ด้านที่ ๑ ศักยภาพด้านพื้นที่ คือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนชุมชนต้องรู้จักรักและหวงแหน เห็นคุณค่าของทรัพยากรชุมชนของตน สามารถนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้ชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย ประกอบด้วย REAL

องค์ประกอบที่ ๑ R-Reciprocating แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ การจัดการท่องเที่ยวที่เริ่มต้นจากคนชุมชนท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการประชุมระดมสมอง การวางแผน ติดตาม ประเมินผลในการจัดการท่องเที่ยว การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ขณะเดียวกันยังพบว่า การเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม, การระดมสมองทำเป็นแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน, การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และการสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้จะทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน

๒) การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว

๓) การจัดการด้านการสื่อสาร

๔) การมีใจจดจ่อ และรับผิดชอบต่องานที่ทำ (อิทธิบาท ๔)

๕) การเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (อัตถจริยา)

๖) การระดมสมองของคณะกรรมการชุมชน

๗) การพัฒนาศักยภาพของคนชุมชนในเรื่องการท่องเที่ยว

๘) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวการสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ ๒ E-Experiencing ร่วมทำรู้จัก คือ การจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นได้โดยสมาชิกชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง และเอกลักษณ์ของชุมชน และยังคงค้นพบว่าการเป็นเจ้าบ้านที่ดี กิจกรรมที่นำเสนอต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ต้องอยู่บนพื้นฐานของทุนชุมชนท้องถิ่น การทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี และยึดฐานประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก (สาราณียธรรม) การสร้างเสน่ห์ให้ชุมชนท่องเที่ยวด้วย ๕S จะทำให้การร่วมทำรู้จักในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

- ๑) การสนับสนุนให้คนชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด
- ๒) การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก
- ๓) การเป็นเจ้าบ้านที่ดี
- ๔) กิจกรรมที่นำเสนอต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว
- ๕) กิจกรรมที่นำเสนอต้องอยู่บนพื้นฐานของทุนชุมชนท้องถิ่น
- ๖) การทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี และยึดฐานประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก (สาราณียธรรม)
- ๗) การสร้างเสน่ห์ให้ชุมชนท่องเที่ยวด้วย ๕S

องค์ประกอบที่ ๓ A-Appreciating ตระหนักคุณค่า คือ การจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นได้โดยคนชุมชนมีความภูมิใจ และตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวต้องเริ่มจากฐานของชุมชนเน้นคุณค่า และไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการสร้าง และพัฒนาผู้นำ จะทำให้การตระหนักคุณค่าในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

- ๑) การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว
- ๒) การประชาสัมพันธ์
- ๓) การสร้างจิตสำนึกให้เกิดความภูมิใจ และตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ๔) การสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต้องเริ่มจากฐานของชุมชน เป็นการพัฒนาจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน
- ๕) เปิดโอกาสให้ชาวบ้านในท้องถิ่นตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อคนชุมชน
- ๖) กิจกรรมที่นำเสนอไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชน และไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน
- ๗) การสร้าง และพัฒนาผู้นำ (ทศิตยาปณิธิธรรม)

องค์ประกอบที่ ๔ L-Lifelong Learning พัฒนาสร้างสรรค์ คือ การจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นได้โดยคนชุมชนมีความภูมิใจ และตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวต้องเริ่มจากฐานของชุมชนเน้นคุณค่า และไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการสร้าง และพัฒนา

ผู้นำ จะทำให้การพัฒนาสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

- ๑) การจัดกิจกรรม
- ๒) นักท่องเที่ยวสามารถทดลองทำสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้
- ๓) ชุมชนจะต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน
- ๔) นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการออกแบบสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชนเองได้
- ๕) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน
- ๖) ชุมชนต้องให้ความสำคัญกับความผูกพันของนักท่องเที่ยว กับชุมชน

ด้านที่ ๒ ศักยภาพด้านการจัดการ คือ ชุมชนจะต้องมีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับมีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีความพร้อมในการประสานงานและต้องร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย IT

องค์ประกอบที่ ๕ I-Image สร้างภาพลักษณ์ คือ การจัดการท่องเที่ยวที่เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ชุมชน กำหนดแผนที่ทิศทางการท่องเที่ยวและการสร้างตัวชี้วัดของตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อกำหนดภาพของชุมชนที่ต้องการสื่อให้กับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

- ๑) การวิเคราะห์ชุมชน
- ๒) การสร้างแผนที่การท่องเที่ยวของชุมชน
- ๓) การสร้างตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ ๖ T-Technology การใช้เทคโนโลยี คือ การจัดการท่องเที่ยวที่ต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ความรู้ เครื่องมือ ความคิด หลักการ เทคนิค ความรู้ ระเบียบวิธี กระบวนการและสารสนเทศมาส่งเสริม สนับสนุน และขยายช่องทางการตลาดเพื่อการสื่อสารระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

- ๑) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนและนักท่องเที่ยว
- ๒) ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ และออฟไลน์ในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์
- ๓) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริการการท่องเที่ยว และสนับสนุนองค์ความรู้ และเครื่องมือแก่ชุมชน

ด้านที่ ๓ ศักยภาพด้านคน คือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ต้องเริ่มที่คนชุมชน ต้องรู้จักวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเองให้ดีเพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนชุมชนต้องมีความพร้อม

ที่จะเรียนรู้มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของชุมชน เนื่องจากชุมชนจะต้องมีการร่วมกันคิดวางแผน ดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงาน เนื่องจากการท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนชุมชน ประกอบด้วย YS

องค์ประกอบที่ ๗ Y-Young Blood การสืบสาน รักษา และต่อยอด คือ การจัดการองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว ภูมิปัญญา อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชุมชนผ่านการค้นหา จัดเก็บ ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อรักษา กระตุ้นการตระหนักรู้ และพัฒนาต่อยอดในการขยายผลการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

๑) การค้นหาองค์ความรู้	๒) การจัดเก็บองค์ความรู้
๓) การถ่ายทอดองค์ความรู้	๔) การประยุกต์ใช้ความรู้

องค์ประกอบที่ ๘ S- Service Mind การบริการด้วยใจ คือ การบริการของผู้ต้นคิด ผู้นำและผู้ทำด้วยจิตสำนึก จิตสาธารณะ และจิตอาสาในการร่วมมือของชุมชน และเครือข่ายการท่องเที่ยวด้วยการระเบิดจากภายใน ผ่านกระบวนการคิดที่มีโลกทัศน์ มโนทัศน์ และวิสัยทัศน์ของคนชุมชน ประกอบด้วย กระบวนการ ดังนี้ ๑) การมีจิตสำนึกในการตื่นรู้ในคุณค่าของชุมชนท่องเที่ยว ๒) การมีจิตสาธารณะในการตระหนักรู้ในประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และ ๓) การมีจิตอาสาในการสมัครใจ เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา กำหนดออกมาเป็นกลยุทธ์ ๔ ร ประกอบด้วย รุก รับ รอ และรา ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก (เร่ง รุก บุกเร็ว) (Strange-Opportunity =SO Strategy) การส่งเสริมและพัฒนาจุดแข็งซึ่งได้จากการนำจุดแข็งกับโอกาส เป็นแนวทางการพัฒนาที่ได้นำจุดแข็งการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์มาแสวง ประโยชน์จากโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาและตัวชี้วัด ดังนี้

๑.๑ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ให้มีมาตรฐาน (ตัวชี้วัด: จำนวนชุมชนที่ผ่านการประเมินมาตรฐาน)

๑.๒ ส่งเสริมการจัดประชุมเครือข่าย แบบประชุมสัญจร เพื่อสร้างความร่วมมือ และความช่วยเหลือระหว่างชุมชนท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนครั้งที่ประชุมและจำนวนตัวแทนที่เข้าร่วมประชุม)

๑.๓ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ผ่านเจ้าของชุมชน และไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนชุมชน รวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรมและร้อยละของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว)

๑.๔ สร้างมูลค่าเพิ่มให้การท่องเที่ยวชุมชน โดยการตลาด ประชาสัมพันธ์ และการยกระดับสินค้าและบริการของชุมชน (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรมและชุมชนที่เข้าร่วมงาน)

๑.๕ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ๕ เสา ระหว่างชุมชน เครือข่าย/ผู้ประกอบการ ภาครัฐ นักท่องเที่ยว และสื่อมวลชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด : จำนวนคน/หน่วยงานที่เข้าร่วม)

๑.๖ สนับสนุนกิจกรรมชุมชนที่ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างคนชุมชน รวมถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการตระหนักในคุณค่าของชุมชนท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรมที่จัด)

๑.๗ เพิ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง และจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเผยแพร่ทางออนไลน์ (ตัวชี้วัด: จำนวนเครือข่ายและเส้นทางท่องเที่ยว)

๒. กลยุทธ์เชิงรับ (ตั้ง รับ ปรับแก้ไข) (Weakness-Opportunity = WO Strategy) การแก้ไขจุดอ่อนเพื่อใช้โอกาสที่มีอยู่ขององค์กร เป็นแนวทางที่ชุมชนมุ่งเน้นปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัดของตนเองเพื่อฉกฉวยประโยชน์จากโอกาส และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาและตัวชี้วัด ดังนี้

๒.๑ พัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยวชุมชนและสมาชิกเครือข่ายให้มีทักษะ และความชำนาญเฉพาะด้าน (ตัวชี้วัด: จำนวนบุคลากรและสมาชิกที่ได้รับการพัฒนา)

๒.๒ พัฒนาระบบสารสนเทศ และการสื่อสารทั้งออนไลน์ และออฟไลน์เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนสื่อ/เครื่องมือที่ได้รับการพัฒนา)

๒.๓ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: ร้อยละที่ได้รับการปรับปรุง)

๒.๔ ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรชุมชนและต่อยอดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับยุคสมัย (ตัวชี้วัด: ร้อยละที่ได้รับการปรับปรุง)

๒.๕ จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ในการดูแล รักษา และปรับปรุงทรัพยากรการท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๒.๖ สร้างความรู้ความเข้าใจกับคนชุมชนเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้ทราบถึงหลักการขั้นพื้นฐาน วิธีการ ประโยชน์ของการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๒.๗ สร้างความรู้ความเข้าใจในกฎ กติกา ระบบ และแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกัน พร้อมทั้งเผยแพร่ให้คนชุมชนรับทราบ และเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี (จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (รู้จัก รอ ขอจังหวะ) (Strength- Threat = ST Strategy) การอาศัยจุดแข็งด้านและตรึง ภาวะคุกคามที่มีต่อวัตถุประสงค์ของชุมชน เป็นแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนใช้จุดแข็งมาลดทอนอิทธิพลของภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาและตัวชี้วัด ดังนี้

๓.๑ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและความสามารถของคณะกรรมการชุมชน (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๓.๒ ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๓.๓ ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยให้คนชุมชนเข้ามามีร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนคนที่เข้าร่วม/จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๓.๔ จัดหาและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทุนในการดำเนินงานท่องเที่ยวของชุมชน (ตัวชี้วัด: จำนวนหน่วยงานที่สนับสนุน)

๓.๕ พัฒนารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๔. กลยุทธ์หลีกเลี่ยง (เลิก รา หาแผนใหม่) (Weakness-Threat = WT Strategy) การคิดวิเคราะห์รอบ SWOT หาแนวทางเพื่อผ่านพ้นจุดอ่อนและเสี่ยงภาวะคุกคามที่บดบังวัตถุประสงค์ของชุมชน เป็นแนวทางการพัฒนาที่พยายามลดจุดอ่อนภายในชุมชน ขณะเดียวกันก็พยายามหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นภัยคุกคาม ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาและตัวชี้วัด ดังนี้

๔.๑ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ พร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เกิดการรวมกลุ่ม (ตัวชี้วัด: จำนวนผู้ประกอบการที่เข้าร่วม/จำนวนกลุ่ม)

๔.๒ สร้างมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งชุมชน (ตัวชี้วัด: ร้อยละของเหตุการณ์ความขัดแย้ง)

๔.๓ พัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการกับคนชุมชน เพื่อเพิ่มพูนทักษะ และสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรมท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรม/โครงการ)

๔.๔ พัฒนาความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว (ตัวชี้วัด: จำนวนกิจกรรม/จำนวนผู้เข้าร่วม)

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ CCBT-NSN = REALITYS ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ แปรเหลี่ยม คือ องค์ประกอบ ๘ ด้านเป็นมรรค ๘ อันจะนำไปสู่กระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม

ส่วนที่ ๒ ห้าเหลี่ยม คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ๕ กลุ่มคน สอดคล้องกับงานวิจัยของคมพล สุวรรณภูมิ และคณะ^๖ ได้ศึกษาวิจัย “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง” พบว่า องค์ประกอบหลักในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรม ๕ ประการ คือ

- ๑) คน/บุคคลากร ที่ใช้ในการต้อนรับ
- ๒) สถานที่ที่ใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
- ๓) คุณภาพและความเพียงพอของผลผลิตที่ใช้ในการรองรับนักท่องเที่ยว
- ๔) กิจกรรมและการบริการ
- ๕) การสนับสนุน/ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง

และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์^๗ ได้ศึกษาวิจัย “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” พบว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มี ๕ องค์ประกอบ คือ

- ๑) คนชุมชน เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
- ๒) ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมท้องถิ่น
- ๓) หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุน
- ๔) ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว
- ๕) นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

^๖ คมพล สุวรรณภูมิ และคณะ, “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง”, รายงานวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.): มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘).

^๗ วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์, “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์”, ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์, (บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ๒๕๕๕).

ทั้งนี้คนชุมชนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการโดยการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่จะต้องให้การดำเนินการเป็นไปตามคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์^๘ ได้ศึกษาวิจัย “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดกำแพงเพชร ต้องอาศัยความร่วมมือของไตรภาคี คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น นโยบาย มีทิศทาง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน

ส่วนที่ ๓ ศักยภาพ ๓ ด้าน ๘ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่สำคัญที่แต่ละชุมชนควรมี ในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย ศักยภาพด้านพื้นที่ ศักยภาพด้านการจัดการ และศักยภาพด้านคน สอดคล้องกับงานวิจัยของลักษณ์ เกตุราพันธ์ และคณะ^๙ ได้ศึกษาวิจัย “การพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตรเพื่อยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นคือ ทีเอชซีแอลซีเอพีซี โมเดล “ThCLCAPC Model” ประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ โดยที่ Th คือ Thai Phuan (ชาวไทยพวน) C หมายถึง Creation (การสร้างสรรค) L คือ Learning (การเรียนรู้) C คือ Conservation (การอนุรักษ์) A คือ Awareness (ความตระหนัก) P คือ Participation of Community (การมีส่วนร่วมของชุมชน) และ C คือ Cultural Tourism Activity (กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) ซึ่งผลการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดย ผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมมาก สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมชุมชนชาวไทยพวน และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของกันตภณ แก้วสง่า และนิศาชล จันทศรี^{๑๐} ได้ศึกษาวิจัย “การจัดการความรู้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประยุกต์ใช้สามารถนำมาใช้ในการจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

^๘ พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์, “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดกำแพงเพชร”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘).

^๙ ลักษณ์ เกตุราพันธ์ และคณะ, “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตรเพื่อยกระดับ ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี”, ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘).

^{๑๐} กันตภณ แก้วสง่า และนิศาชล จันทศรี, “การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา”, วารสารเทคโนโลยีสุรนารี Suranaree Journal of Social Science, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (ธันวาคม ๒๕๕๘).

ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอยังได้เป็นอย่างดี ในการค้นหาองค์ความรู้ สามารถจำแนกความรู้ได้เป็น ๔ ด้าน คือ

- ๑) แหล่งท่องเที่ยว
- ๒) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว
- ๓) ด้านนักท่องเที่ยว
- ๔) ด้านธุรกิจ

การจัดเก็บความรู้สามารถแบ่งความรู้ออกเป็น ๕ หมวดใหญ่ ๑๗ หมวดย่อย ๕๗ หมู่ย่อย กำหนดชุดข้อมูลที่จำเป็นที่ใช้ในการอธิบายแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งได้เป็น ๙ องค์ประกอบ โดยกลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ทั้งหมวดหมู่ความรู้ ฐานข้อมูล และเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นมีเนื้อหาที่ครอบคลุม ละเอียด ชัดเจน และสามารถช่วยในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเบื้องต้นได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้พัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ (CCBT-NSN=REALITYS) จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรกำหนดกลยุทธ์ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพของคนชุมชน หน่วยงาน (จังหวัดนครสวรรค์, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดนครสวรรค์อย่างต่อเนื่อง

๒) ควรกำหนดกลยุทธ์ด้านการจัดการด้านพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นระบบ มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากกว่า ๑ รูปแบบ ตามศักยภาพของชุมชน นอกเหนือจากการท่องเที่ยวชมธรรมชาติเพียงอย่างเดียว รวมถึงสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์พื้นที่อื่น ๆ หรือชุมชนต่าง ๆ ที่มีข้อมูลยืนยันในเชิงประจักษ์ว่าสามารถพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์เพื่อทำให้ทราบถึงศักยภาพของแต่ละชุมชน หรือขีดความสามารถในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

- กันตภณ แก้วสง่า และนิศาชล จำนงศรี. “การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา”. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี Suranaree Journal of Social Science**. (ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๘).
- คมพล สุวรรณภูมิ และคณะ. “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง”. **รายงานวิจัย**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว.: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘.
- พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์. “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดกำแพงเพชร”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘.
- ลักขณา เกตุราพันธ์ และคณะ. “การพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตรเพื่อยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี”. **ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.
- วรภพ วงศ์รอด. “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์”. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒๖ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗) : ๑๓.
- วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์. “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์”. **ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์**. บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ๒๕๕๕.
- วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์. “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์”. **ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์**. บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ๒๕๕๕.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔”. **ราชกิจจานุเบกษา** ๑๓๓ ธันวาคม ๒๕๕๙ : ๙๔.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. **องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คู่มือและแนวทางปฏิบัติ**. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘.
- Richards. G. “Tourism development trajectories-From Culture to Creativity?”. **Paper presented to the Asia-Pacific Creativity Forum on Culture and Tourism**. Jeju Island. Republic of Korea. June 3-5, 2009: 42. (Mimeographed).

องค์ประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ กรณีศึกษาผู้บริโภคเครื่องสำอาง

The Dimension of Brand Advocacy Behavior, A Case Study of Dietary supplement Consumers

ฉัตรวรรณ สกุลวงศ์ศิริโชค*

Thirawan Sakulwongsirichok

ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์**

Natsapan Paopan

มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย

Sripatum University, Thailand

Email : binfaa@gmail.com

Received : February 26, 2019

Revised : March 26, 2019

Accepted : April 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุงค์ประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ของผู้บริโภคเครื่องสำอางในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการการจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๓๕ คน และพบว่าข้อมูลมีความอึดตัว ทั้งนี้แบ่งคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น ๓ กลุ่ม โดยหลักการแบบไขว้ไปไขว้มา หรือสามเส้า ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง และกลุ่มระบุเพศไม่ได้ การวิเคราะห์ ทั้งนี้ได้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และใช้ค่าสถิติจำนวนและร้อยละ ในการนำเสนอผลการสัมภาษณ์ในรูปแบบตาราง

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ จะเกิดขึ้นภายหลังการบริโภคสินค้าและเกิดความประทับใจ เชื่อมกัน ผู้บริโภคจะมีพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ ที่แบ่งออกเป็น ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วม ผู้บริโภคเครื่องสำอาง

* นางสาวฉัตรวรรณ สกุลวงศ์ศิริโชค Mrs.Thirawan Sakulwongsirichok คณะบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม Faculty of Business Administration Sripatum university

** ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์ Natsapan Paopan วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย College of Graduate Studies in Management, Sripatum University

Abstract

The purpose of this research to indicate Thai consumer's brand advocacy's behavioral elements by qualitative researches using methods as conducting related documentary research to indicate brand advocacy's behavioral elements and conducting in-depth interviews with semi-structure interviews from 35 samples, however the information was found to be saturated. There were 3 key informants using the triangulation method divided into Male, Female, and unidentified gender groups. This content analysis was to find the summary of key points from the interviews using statistics to present the result in a grid form.

The result indicated that brand advocacy's behavioral elements come after product consumption, impression, and confidence. There are 3 factors of brand advocacy's behavioral elements such as Repurchase Behavior, Word-of-mouth Behavior, and Participation Behavior.

Keyword: Behavior, Brand Advocacy, Participation, Cosmetic Products Consumers.

บทนำ

ความเจริญทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมพร้อมทั้งความเจริญของเทคโนโลยีด้านข่าวสารข้อมูลและการสื่อสารจากล่อมนำมนุษย์ผลิตผลิตลุ่มหลงอยู่ในความมัวเมาต่างๆมากกว่าจะใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์การพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ยังส่งผลให้เกิดปัญหามากมายในปัจจุบันสืบเนื่องจากยังขาดการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำแนวคิดการพัฒนาคุณภาพมนุษย์โดยใช้หลักการพัฒนาทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน^๑ การดำรงมั่นในสัจจะ ซื่อตรง ซื่อสัตย์จริงใจ พุดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยอมรับไว้วางใจได้โดยการฝึกตนบังคับควบคุมตนเองปรับตัวให้ตนเองก้าวหน้าดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ และมีความอดทนขยันหมั่นเพียรไม่หวั่นไหว มีความเสียสละ มีน้ำใจ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตนตามหลักธรรม ๔ ประการ^๒ ส่งผลให้สังคมสามารถ

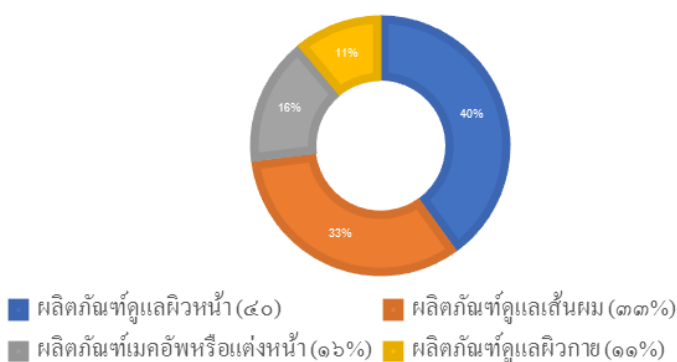
^๑ พระณัฐวุฒิ วุฑฒิโก(สัพโส), ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์, เอี่ยมพร หลินเจริญและประพัฒน์ ศรีกุล, “การพัฒนาคุณภาพตามหลักพระพุทธศาสนา: การนำเสนอแนวคิดจากพระสูตรตันตปิฎก”, วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (มหาวิทยาลัยนเรศวร, กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๘).

^๒ วิมลสิริ บุญมานะ, พระเมธาวิญญู, “แนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๑๓ ฉบับพิเศษ เล่ม ๑ (มิถุนายน ๒๕๖๐) หน้า ๑๓๔-๑๔๕.

อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล สร้างทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการและประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนได้

อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เป็นตลาดที่มีศักยภาพและความแข็งแกร่ง สามารถทนต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของปัญหาเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ในช่วงเศรษฐกิจซาลง อุตสาหกรรมเครื่องสำอางยังสามารถเติบโตได้ถึงแม้ในระดับที่ลดลง สาเหตุมาจากเครื่องสำอางเป็นสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Customer Want and Need)^{๑)} เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถตอบโจทย์และจบการทำงานของลูกค้ (Customer's Job-To-Be-Done) ในด้านอารมณ์ (Emotion) ที่ตอบสนองความรู้สึกและความสุขในการดำเนินความงามรวมไปถึงด้านสังคม (Social) ที่ตอบสนองด้านการดูดีในสายตาผู้อื่นหรือคนในสังคม เครื่องสำอางจึงเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแบรนด์ จึงเป็นการลงทุนที่มหาศาลเพื่อหวังผลการซื้อสินค้า การซื้อซ้ำและการบอกต่อ สินค้าเครื่องสำอางจึงมีการพัฒนานวัตกรรมและรูปแบบอย่างต่อเนื่องจากการคัดสรรวัตถุดิบทั่วโลก เพื่อสร้างความแปลกใหม่ ความตื่นตาตื่นใจ ความประทับใจในการใช้สินค้า เพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าเดิมตลอดจนลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ

การพัฒนาของสินค้าประเภทเครื่องสำอางที่ต่อเนื่องนำไปสู่การสร้างศักยภาพด้านการเติบโต สถิติข้อมูลตลาดเปิดเผยโดย Brandinside.asia (2018)^{๒)} พบว่าภาพรวมตลาดปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑ ตลาดมีมูลค่าสูงถึง ๕๗,๐๐๐ ล้านบาท เติบโตต่อเนื่องร้อยละ ๓.๘ ต่อปี โดยสามารถแบ่งกลุ่มสัดส่วนได้ดังนี้ ผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้า (ร้อยละ ๔๐) ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม (ร้อยละ ๓๓) ผลิตภัณฑ์เมคอัพหรือแต่งหน้า (ร้อยละ ๑๖) และผลิตภัณฑ์ดูแลผิวกาย (ร้อยละ ๑๑) ตามลำดับ

ภาพที่ ๑ สัดส่วนมูลค่าตลาดจำแนกตามผลิตภัณฑ์

^{๑)} Wunker, S., & Law J.L., “Cost ovation: Innovation that Gives Your Customers Exactly What They Want-And Nothing More”, (New York, AMACOM, 2018).

^{๒)} Brandinside.asia, “เจาะลึกตลาดเครื่องสำอาง และความงามในไทย ยุคที่ผู้บริโภคต้องการสวยเร่งด่วน”, [Online], Available : <https://brandinside.asia/mkt-gantar-research-1/> [2018].

ปัจจุบันการแข่งขันของแบรนด์เครื่องสำอางเกิดขึ้นและรุนแรงอย่างต่อเนื่อง จากการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว เช่น ยุคอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things) เทคโนโลยี ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และบริการ ตลอดจนการสื่อสาร และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ที่รวดเร็ว และมีปริมาณมหาศาล การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการเข้ามาของสินค้าแบรนด์ใหม่ที่เกิดขึ้นจากผู้ผลิตมากมาย เช่น สินค้าแบรนด์ ที่สร้างขึ้นจากดารานักแสดง นักลงทุน หรือ OEM (Original Equipment Manufacturing) โรงงานที่รับ ผลิตสินค้า เป็นต้น การแข่งขันที่รุนแรงนอกเหนือจากการวางกลยุทธ์การส่งเสริมการขายในการจัดกิจกรรม การตลาดต่างๆ การสร้างแบรนด์เป็นทางเลือกที่สำคัญและจำเป็นที่แบรนด์ได้กลับมาให้ความสนใจและ ลงทุนด้านการตลาดเพื่อการสร้างแบรนด์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และสื่อออนไลน์^๕ เช่น Google Ads ในการทำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ รวมไปถึงการสนับสนุนแบรนด์ ของผู้บริโภค เช่น การบอกต่อผ่านเว็บไซต์ หรือกระทู้ออนไลน์ เป็นต้น การสร้างแบรนด์ของธุรกิจ เครื่องสำอางจึงเกิดการแข่งขันที่รุนแรงเพื่อสร้างฐานลูกค้าของตนเองและพัฒนาประสบการณ์ในการใช้ ผลิตภัณฑ์ไปสู่การเป็นผู้สนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) พฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์จึงเป็นเรื่อง สำคัญ ที่องค์กรหรือธุรกิจต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมที่ผู้บริโภคจะแสดงออกในการสนับสนุนแบรนด์เพื่อที่จะ นำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารแบรนด์และกระตุ้นให้เกิดยอดขายที่เติบโตขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนออกแบบเส้นทางเดินลูกค้า (Customer Journey) เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ ที่ธุรกิจคาดหวัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อระบอบุคคลประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ของผู้บริโภคเครื่องสำอางในประเทศไทย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy)

การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและทัศนคติของลูกค้าหรือ ผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์โดยการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับแบรนด์ สินค้า บริการที่มีประสบการณ์เพื่อการสร้าง หรือให้ประโยชน์ต่อผู้อื่น บุคคลอื่นเพื่อการตัดสินใจซื้อและการบริโภค การสนับสนุนแบรนด์อาจไม่ได้ เป็นไปอย่างเฉพาะเจาะจงเพื่อใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นการโพสต์บนเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ หรือกล่าว

^๕ Dib, A., "The 1-Page Marketing Plan: Get New Customers, Make More Money, And Stand Out From The Crowd", (Miami: Successwise, 2016).

ต่อกลุ่มคนที่สนใจจำนวนมากก็ได้ ทั้งนี้เป็นการแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกที่ตนเองมีต่อแบรนด์ สินค้า หรือบริการ และโน้มน้าวให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึก และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ^๖

การสนับสนุนแบรนด์ มีความแตกต่างจากการโฆษณา เพราะการโฆษณา คือ สิ่งที่ธุรกิจจะสื่อสาร เพื่อคาดหวังให้เกิดพฤติกรรมอย่างที่ธุรกิจต้องการเช่น การสร้างการรับรู้ การสร้างความน่าเชื่อถือ การกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อ เป็นต้น แต่การสนับสนุนแบรนด์ เกิดขึ้นจากภายในหรือฝั่งของลูกค้า หรือผู้บริโภค ที่ต้องการแบ่งปันความรู้สึก ประสบการณ์ต่อแบรนด์ สินค้าหรือบริการไปยังชุมชน (Community) ของพวกเขา แบรนด์ชั้นนำจำนวนมาก เช่น Zippos, Google, Apple, Red Bull และ Amazon เป็นต้น ได้ใช้กลยุทธ์การสนับสนุนแบรนด์เป็นหลัก พวกเขาสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า ของตนเอง เพื่อให้เกิดการสนับสนุนแบรนด์ เช่น การบอกต่อ (Word of Mouth: WOM) ผ่านกลไก ที่ออกแบบไว้โดยธุรกิจ^๗ เช่น ระบบแนะนำ (Recommendation) ของ Amazon สามารถสร้างรายได้ และการเติบโตมากกว่า ๑๓๕ พันล้านเหรียญสหรัฐ และหากพิจารณาถึงข้อมูลรายได้จากลูกค้าต่อหัว พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าบริษัทคู่แข่งหลายเท่า ระบบการแนะนำของ Amazon มีหลักการทำงานแบบ วิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Science) ที่จะเก็บข้อมูลลูกค้ามาจัดกลุ่มและทำนายว่าลูกค้ารายนั้นมีแนวโน้ม ที่จะซื้ออะไรต่อไปเพื่อนำเสนอหน้าจอการแสดงผลให้เหมาะสม และเพิ่มมุมมองในส่วนของการอ่านรีวิว จากลูกค้ารายได้ (Customer Review) ซึ่งเป็นกลไกหลักเพื่อสร้างปัจจัยกระตุ้น (Trigger) ให้ลูกค้ามีพื้นที่ และความต้องการในการแสดงความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูล หรือการบอกต่อ ซึ่งจะก่อให้เกิดกลไกการสนับสนุนแบรนด์เกิดขึ้นได้^๘

การสนับสนุนแบรนด์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคสูงขึ้นในยุคดิจิทัล ที่อินเทอร์เน็ตเข้ามา มีบทบาท ตลาดการค้าในประเทศไทยเดิมโตเพิ่มขึ้นจากการเพิ่มช่องทาง (Channel) ออนไลน์สำหรับการขายสินค้า และสื่อสารกับลูกค้า เนื่องจากการสนับสนุนแบรนด์ เกิดขึ้นจากลูกค้า หรือผู้บริโภคตัวจริง เป็นกลไกหลักในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับแบรนด์หรือสินค้าและบริการไปยังชุมชนสังคมออนไลน์ (Online Community) จึงสร้างความน่าเชื่อถือ (Trust) ได้มากกว่าการโฆษณา (Advertising)^๙ เช่น การรีวิวจาก

^๖ Samuel, M. D., “Strategies Retailers Use to Build Brand Loyalty and Improve Customer Experience”, (10746775 D.B.A., Walden University, 2018).

^๗ Allen, D. N., “A Study of the Relationship Service Quality Has on Customer Loyalty, Repeat Visits, and Willingness to Recommend”, (10636234 D.B.A., Capella University, 2017).

^๘ Holiday. R., “Growth. Hacker Marketing: A Primer on the Future of PR, Marketing, and Advertising”, (USA: Portfolio, 2014).

^๙ Dodson, I, “The Art of Digital Marketing: The Definitive Guide to Creating Strategic, Targeted, and Measurable Online Campaigns”, (New Jersey: Wiley, 2016).

ลูกค้าในเว็บบอร์ดหรือชุมชน Pantip.com นำไปสู่การตัดสินใจวางแผนด้านการท่องเที่ยว หรือการเดินทางไปรับประทานอาหารตามร้านที่มีการรีวิว ทำให้ในปัจจุบันมีแบรนด์หรือธุรกิจจำนวนมากที่พยายามสร้างการโฆษณาแฝงในรูปแบบการสนับสนุนแบรนด์ นำไปสู่การสร้างอาชีพนักรีวิวสินค้า หรือ Influencer ในโลกออนไลน์ แต่ด้วยรูปแบบการเลือกเนื้อหา (Content) ภาพถ่าย หรือการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเชิงลึกของสินค้า ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่รับข่าวสารที่อาจจะเป็นลูกค้าหรือยังไม่ใช่ลูกค้า มีจุดสังเกตและสามารถตัดสินใจได้ว่าเป็นโพส หรือการสื่อสารแบบการสนับสนุนแบรนด์แท้จริง หรือเป็นการโฆษณาแฝงจากผู้ผลิตหรือเจ้าของแบรนด์ เนื่องจากหัวใจสำคัญที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาของ การสนับสนุนแบรนด์ จะเต็มไปด้วยประสบการณ์ส่วนตัวของลูกค้าหรือผู้บริโภคแต่ละราย ที่พร้อมจะแบ่งปันและส่งเสริมประสบการณ์ไปยังผู้อื่น ดังนั้นผู้บริโภคที่มีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนแบรนด์ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์เชิงบวกและมีความสุขหรือชื่นชอบการแบ่งปันข้อมูลการซื้อสินค้าและการใช้บริการกับผู้อื่นและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการช่วยเหลือผู้อื่นในการสำรวจตลาดตลอดจนกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม การซื้อที่เหมือนกัน จากมุมมองของนักการตลาดการสนับสนุนแบรนด์มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจและความมุ่งมั่นในระดับสูงที่จะเกิดพฤติกรรม การสนับสนุนแบรนด์

ระเบียบวิธีวิจัย

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้นำมาใช้ในการศึกษารั้งนี้โดยแบ่งเป็น

๑) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research)^{๑๐} จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ เพื่อระบอบุคคลประกอบ หรือประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนแบรนด์ หลังจากนั้นทำการยืนยันและอธิบายองค์ประกอบต่างๆ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) ด้วยเครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)^{๑๑} โดยประเด็นคำถามเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีพฤติกรรมหลังการซื้อและใช้สินค้าเครื่องสำอางอย่างไร โดยมุ่งเน้นที่พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการสนับสนุนแบรนด์ เช่น การซื้อซ้ำ การบอกต่อ และการมีส่วนร่วมกับแบรนด์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ค้นพบจากการศึกษาเชิงเอกสาร การศึกษาวิจัยได้มุ่งไปที่กลุ่มผู้บริโภคสินค้าเครื่องสำอางที่มีประสบการณ์ซื้อและใช้สินค้าด้วยตนเองมาตลอด ๑ ปี ก่อนวันที่สัมภาษณ์ โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น ๓ กลุ่มแบบ หลักการไขว้ไปไขว้มา หรือสามเส้า (Triangulation) คือ เพศหญิง เพศชายและระบุเพศไม่ได้ (กลุ่มที่ไม่ได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเพศตนเองแต่กำเนิด) ทั้งนี้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key

^{๑๐} McCulloch, G., "Documentary Research: In Education, History and the Social Sciences (Social Research and Educational Studies Series, 22)", (Abingdon-on-Thames: Routledge, 2004).

^{๑๑} Merriam, S, R., "Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation. 4th Edition", (San Francisco: jossey-Bass, 2015).

Informants)^{๑๒} ทั้งสิ้น ๓๕ ท่าน ซึ่งปรากฏว่าข้อมูลมีการอึดตัวและไม่ได้ค้นพบประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม จึงปิดการสัมภาษณ์ทั้งหมด ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นรายการสำคัญต่างๆ และนำเสนอในรูปแบบจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจผลการศึกษา^{๑๓}

ผลการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบวัตถุประสงค์ การระบุองค์ประกอบพฤติกรรม การสนับสนุนแบรนด์ของผู้บริโภคเครื่องสำอางในประเทศไทย ทั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเป็น ๒ วิธี คือ การวิจัยเชิงเอกสารผ่านการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแสดงผลการวิจัยได้ดังนี้

๑) การทบทวนวรรณกรรม พบว่า การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการตลาด โดยเฉพาะในมุมมองของการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก ประทับใจและจดจำ ซึ่งจะส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานขององค์กร ในด้านยอดขาย ผลกำไร ต่อองค์กร การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ทำให้เกิดการสร้างผู้สนับสนุน (Promoter) หรือลูกค้าขององค์กรที่ประทับใจและพร้อมทำตัวเป็น Reviewer ให้กับแบรนด์เพื่อกระตุ้นคนอื่นในสื่อสังคมออนไลน์ หรือสังคมใกล้ชิดให้เกิดความต้องการ หรือการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในแบบเดียวกัน

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยต่างประเทศ พบองค์ประกอบสำคัญของการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ได้แก่ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) ดังตารางที่ ๑

^{๑๒} Chevalier, J, M, & Buckles, D, J., “Participatory Action Research: Theory and Methods for Engaged Inquiry”. (Abingdon-on-Thames: Routledge, 2013).

^{๑๓} Creswell, J, W, & Creswell, J, D, “Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches”, (5th Edition, California: SAGE Publications, 2018).

นักวิจัยและนักวิชาการ	พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior)	พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior)	พฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior)
Fuggetta (2012)	✓	✓	✓
Carvalho (2017)	✓	✓	✓
Allen (2017)	✓	✓	✓
Carter (2017)	-	✓	✓
Cohen (2017)	✓	✓	✓
Groveunder (2017)	✓	✓	✓
Gunn (2017)	✓	✓	✓
Jacobsen (2017)	✓	✓	✓
Kang (2017)	-	✓	✓
Roberts (2017)	✓	✓	✓
Kirksey (2017)	-	✓	✓
Spangler (2017)	✓	✓	✓
Torkzadeh (2017)	✓	✓	✓
Woo (2017)	✓	✓	✓
Cardenas (2018)	✓	✓	✓
Hubbard (2018)	✓	✓	✓
Samuel (2018)	✓	✓	✓
Thorsson (2018)	✓	✓	✓
Yee (2018)	✓	✓	✓

ตารางที่ ๑ สรุปองค์ประกอบการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) จากงานวิจัยต่างประเทศ

การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีพฤติกรรมที่จะปรากฏและเกิดขึ้นภายหลังการบริโภคสินค้าและบริการ จนกระทั่งเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ประทับใจ ๓ พฤติกรรมด้วยกันโดยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) เป็นพฤติกรรมที่พบว่า งานวิจัยต่างๆ สนับสนุนว่า เกิดขึ้นเป็นลำดับแรกสุดของการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy)^{๑๔} มีลักษณะของพฤติกรรมเป็นการ

^{๑๔} Gunn, M. D., “Share Repurchases: Market Timing and Abnormal Returns”, (10606026 Ph.D., The University of Chicago, Ann Arbor, 2017).

กลับมาซื้อหรือใช้บริการซ้ำ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับแรงกระตุ้นจากสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ครั้งใหม่ของแบรนด์ก็ได้ เพราะจะเกิดขึ้นจากความรู้สึกประทับใจสินค้าและบริการที่ใช้อยู่ที่สามารถตอบสนองความต้องการและจบการทำงานของลูกค้า (Customer's Job-To-Be-Done) ได้ในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ด้านการใช้งานสินค้าและบริการ (Function) ด้านอารมณ์ (Emotion) หรือด้านสังคม (Social) และนำไปสู่การซื้อหรือใช้บริการซ้ำโดยอัตโนมัติ^{๑๕}

พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) เป็นพฤติกรรมที่แสดงคุณลักษณะของการเป็นผู้สนับสนุน หรือ Promoter ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและเติบโตของแบรนด์ เพราะปัจจุบันผู้สนับสนุน (Promoter) ได้กลายมาเป็น Reviewer หรือผู้มีอิทธิพล (Influencer) ต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดกลุ่มอื่นๆ ที่ต้องการข้อมูลที่ไม่ได้มาจากการสื่อสารการตลาดด้วยเจ้าของแบรนด์แต่เป็นข้อมูลจริงจากผู้ใช้งาน พฤติกรรมการบอกต่อจึงสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างโอกาสให้เกิดยอดขายเพิ่มขึ้นกับทางเจ้าของแบรนด์ พฤติกรรมการบอกต่อเกิดขึ้นจากความรู้สึกและประทับใจในสินค้า บริการ หรือการกระทำบางอย่างของแบรนด์ เช่น การบริการลูกค้า การแก้ไขข้อร้องเรียน ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) การแก้ไขปัญหาวิกฤตด้านแบรนด์ การส่งเสริมการตลาดอื่นๆ เป็นต้น พฤติกรรมการบอกต่อจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องประทับใจแบบฝังลงไปในการรู้สึกของลูกค้าและเหนือกว่าพฤติกรรมการซื้อซ้ำ การบอกต่อจึงช่วยองค์กรในการสื่อสารการตลาดในโลกดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน^{๑๖}

พฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) การทบทวนวรรณกรรมพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วม เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ยากกว่าสองพฤติกรรมแรกเป็นการสนับสนุนแบรนด์ในระดับสูงที่จะมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมการตลาดเกือบจะทั้งหมดที่แบรนด์สื่อสารออกไปยังกลุ่มเป้าหมาย เช่น การเข้าร่วมเล่นเกมหรือกิจกรรมส่งเสริมการขายการให้ข้อมูลหรือสนับสนุนการพัฒนาสินค้า บริการและภาพลักษณ์แบรนด์ และการปกป้องแบรนด์จากการถูกโจมตีบนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น หรือกล่าวคือเมื่อแบรนด์มีการสื่อสารการตลาดใดๆ ออกไปผู้สนับสนุน (Promoter) จะพร้อมเข้าร่วมกิจกรรมหรือเกิดพฤติกรรมบางอย่างดังกล่าวด้วยความสมัครใจ^{๑๗}

^{๑๕} Yee, A. M., "The Impact of Participation in Ecotourism on Tourists' Behavior on the Island of Kauai, Hawaii", (10752107 M.S., California State University, Long Beach., 2018).

^{๑๖} Carter, E. H., "Examining Off-Campus Students' Sense of Belonging and Behaviors in a Town-Gown Context", (10621773 Ph.D., Michigan State University, 2017).

^{๑๗} Cardenas, E. M., "An Exploration of How Hispanic-Americans Make Repeat Purchase Decisions: A Qualitative Case Study", (13421598 Ph.D., Northcentral University, 2018).

๒) การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริโภคหรือลูกค้าสินค้าประเภทเครื่องสำอาง จำนวน ๓๕ ท่าน ที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ๔ กลุ่ม หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต่อไปนี้ ผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้า ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม ผลิตภัณฑ์เมคอัพหรือแต่งหน้า และผลิตภัณฑ์ดูแลผิวกาย โดยเป็นทั้งลูกค้า (Customer) คือ ผู้ตัดสินใจซื้อและซื้อสินค้าด้วยตนเอง และผู้บริโภค (Consumer) ที่ใช้สินค้านั้นด้วยตนเอง เป็นประจำตลอดระยะเวลา ๑ ปีที่ผ่านมา (นับจากวันสัมภาษณ์) โดยผลการสัมภาษณ์จากทั้ง ๓๕ ท่าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เพศของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	๑๒	๓๔.๓
ชาย	๑๑	๓๑.๔
ระบุเพศไม่ได้	๑๒	๓๔.๓

ตารางที่ ๒ สัดส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริโภคหรือลูกค้าสินค้าประเภทเครื่องสำอางจำนวน ๓๕ ท่าน แบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน ๑๒ ท่านคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓ เป็นเพศชายจำนวน ๑๑ ท่านคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ และระบุเพศไม่ได้จำนวน ๑๒ ท่านคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓

การสัมภาษณ์ได้สอบถามถึงพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ตามองค์ประกอบทั้ง ๓ ที่ค้นพบ ได้แก่ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) เพื่อพิจารณาว่ามีพฤติกรรมหรือการกระทำที่สอดคล้องกับองค์ประกอบหรือไม่

ผลการสัมภาษณ์พบประเด็นน่าสนใจ กล่าวคือ ผู้หญิง และระบุเพศไม่ได้ มีจำนวน ๑๒ ท่านเท่ากัน โดยมีพฤติกรรมที่สอดคล้อง หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีองค์ประกอบที่เกิดขึ้นในการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ครบทั้ง ๓ องค์ประกอบสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) ขณะที่กลุ่มเพศชายจำนวน ๑๑ ท่าน มี ๘ ท่าน ที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับกลุ่มเพศหญิง และระบุเพศไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๗ มีเพียง ๓ ท่าน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ ที่ไม่ได้เกิดพฤติกรรมครบทั้ง ๓ องค์ประกอบ โดยไม่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) รายละเอียดของพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า เกิดขึ้นต่อเมื่อประทับใจหรือพึงพอใจในสินค้าที่ใช้งาน โดยต้องรู้สึกผลลัพธ์ที่จับต้องได้หรือรู้สึกได้ เช่น ผิวขาวขึ้น สิวลดลงหรือหาย เป็นต้น ขณะเดียวกันรวมถึงการได้รับคำชมจากคนรอบข้างในสังคม เช่น ทำไมขาวขึ้น ทำอะไรมาสวยหรือดูดีขึ้น เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่การเกิดความมั่นใจในสินค้าและซื้อซ้ำเป็นประจำโดยไม่เปลี่ยนแปลงแบรนด์

พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) ที่พบส่วนใหญ่เกิดขึ้นหลังจากได้รับคำชมจากเพื่อนๆ ในสังคมใกล้ชิด ทำให้เกิดประเด็นในการสนทนาและบอกต่อถึงสินค้าใช้งาน โดยเป็นการบอกต่อในประเด็น เช่น สรรพคุณของสินค้า วิธีการใช้งาน ประสิทธิภาพตรงของตนเอง ผลลัพธ์ที่ได้ ระยะเวลาการใช้งาน เป็นต้น เมื่อเกิดพฤติกรรมดังกล่าวบ่อยครั้งขึ้นจึงจะเริ่มเกิดการกระตุ้นหรือบอกต่อในโลกสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การโพสรีวิวสินค้า เป็นต้น นอกจากนี้พบว่าการโพสแสดงความรู้สึกประทับใจหรือรีวิวสินค้านำไปสู่การผันตนเองไปเป็นพ่อค้าหรือแม่ค้าออนไลน์ ในการนำสินค้าที่ตนประทับใจมาจัดจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง โดยเฉพาะสินค้าแบรนด์ออนไลน์ หรือสินค้าเคาเตอร์แบรนด์ที่หิ้วมาจากต่างประเทศ และมีต้นทุนถูกกว่าการซื้อในห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

พฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) เป็นพฤติกรรมที่พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางท่าน ซึ่งเป็นผู้ชาย ๓ ท่านจาก ๑๑ ท่านไม่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ ๒๗ ของเพศชายทั้งหมด หรือเพียงร้อยละ ๘ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๓๕ ท่าน) โดยเฉพาะพฤติกรรมการแสดงตนสนับสนุนแบรนด์แบบชัดเจน การปกป้องแบรนด์ หรือกิจกรรมบางอย่าง เลือกที่จะปฏิเสธหรือไม่เข้าร่วม ขณะที่เพศหญิงหรือระบุเพศไม่ได้ พบว่า มีการถกเถียงหรือปกป้องแบรนด์เวลาที่มีการสนทนาในกลุ่มสังคมตนเอง เช่น สินค้าดีหรือไม่ดี ใช้แล้วผลลัพธ์เป็นอย่างไร เป็นต้น

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการทบทวนวรรณกรรมพบองค์ประกอบที่สำคัญและสอดคล้องกับการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ได้แก่ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) และเมื่อได้ทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าเกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องและแสดงให้เห็นว่าเป็นพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ทั้งสามองค์ประกอบครบถ้วน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) โดยการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า องค์ประกอบของการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ คือ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repurchase Behavior) คือ การซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่องเมื่อสินค้าหมด และใช้อย่างต่อเนื่องโดยไม่จำเป็นต้องได้รับแรง

กระตุ้นจากการสื่อสารของแบรนด์เพื่อให้ซื้อ พฤติกรรมการบอกต่อ (Word-of-mouth Behavior) คือ ความประทับใจและพึงพอใจใน แบรนด์ที่ส่งต่อไปยังกลุ่มเพื่อนหรือคนในสังคมใกล้ชิดทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์ เพื่อบอกเล่าความประทับใจ หรือการรีวิวสินค้าและนำไปสู่การนำสินค้ามาจัดจำหน่ายต่อ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior) การเข้าร่วมกิจกรรมการตลาดต่างๆ ของแบรนด์ ตลอดจนการแสดงออกในการปกป้องแบรนด์เมื่อถูกโจมตีหรือตำหนิจากบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้ พบว่า เมื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๓๕ ท่าน โดยเป็นเพศหญิง (๑๒ ท่าน) เพศชาย (๑๑ ท่าน) และระบุเพศไม่ได้ (๑๒ ท่าน) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่ามีความสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรม โดยค้นพบว่ามีพฤติกรรมทั้ง ๓ ประการตรงตามองค์ประกอบที่ค้นคว้าและทบทวน มีเพียง ๓ ท่านซึ่งเป็นเพศชาย ที่ไม่มีการแสดงออกหรือการกระทำที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (Participation Behavior)

บรรณานุกรม

- พระณัฐภูมิ วุฑฒิกโก(สัพโส). ภาณุวัฒน์ รักติวงศ์. เอี่ยมพร หลินเจริญ และประพัฒน์ ศรีกุล. “การพัฒนา มนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา: การนำเสนอแนวคิดจากพระสูตรตันตปิฎก”. **วารสารศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร**. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๘).
- วิมลสิริ บุญมานะ. พระเมธาวันยรส. “แนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์** ปีที่ ๑๓ ฉบับ พิเศษ เล่ม ๑ (มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๓๔-๑๔๕.
- Allen, D. N. “A Study of the Relationship Service Quality Has on Customer Loyalty”. Repeat Visits and Willingness to Recommend. **10636234 D.B.A.** Capella University. 2017.
- Cardenas, E. M. "An Exploration of How Hispanic-Americans Make Repeat Purchase Decisions: A Qualitative Case Study". **13421598 Ph.D.** Northcentral University. 2018.
- Carter, E. H. "Examining Off-Campus Students' Sense of Belonging and Behaviors in a Town-Gown Context". **10621773 Ph.D.**, Michigan State University. 2017.
- Chevalier, J.M. & Buckles D. "J.Participatory Action Research: Theory and Methods for Engaged Inquiry". **Abingdon-on-Thames: Routledge**. 2013.
- Creswell, J. W. & Poth C.N. "Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches. (5th Edition)". **California: SAGE Publications**. 2017.

- Gunn, M.D. "Share Repurchases: Market Timing and Abnormal Returns". **10606026 Ph.D.** The University of Chicago. Ann Arbor. 2017.
- Dib, A. "The 1-Page Marketing Plan: Get New Customers, Make More Money And Stand Out From The Crowd". Miami : Successwise. 2016.
- Dodson, I. "The Art of Digital Marketing : The Definitive Guide to Creating Strategic. Targeted. and Measurable Online Campaigns". New Jersey: Wiley. 2016.
- Holiday, R. "Growth Hacker Marketing: A Primer on the Future of PR, Marketing, and Advertising". USA: Portfolio. 2014.
- Mcculloch, G. "Documentary Research: In Education, History and the Social Sciences (Social Research and Educational Studies Series. 22)". Abingdon-on-Thames : Routledge. 2004.
- Merriam, S.R. "Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation. 4th Edition". San Francisco: jossey-Bass. 2015.
- Samuel, M.D. "Strategies Retailers Use to Build Brand Loyalty and Improve Customer Experience". **10746775 D.B.A.** Walden University. 2018.
- Wunker, S. & Law J.L. "Costovation: Innovation That Gives Your Customers Exactly What They Want-And Nothing More". New York: AMACOM. 2018.
- Yee, A.M. "The Impact of Participation in Ecotourism on Tourists' Behavior on the Island of Kauai, Hawaii". **10752107 M.S.**, California State University, Long Beach. 2018.
- Brandinside.asia. "เจาะลึกตลาดเครื่องสำอาง และความงามในไทย ยุคที่ผู้บริโภคต้องการสวยเร่งด่วน" [Online], Available : <https://brandinside.asia/mkt-gantar-research-1/>. [2018].

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

Coexistence of Peoples in Multicultural Societies of Thailand

ยุทธาน นรเชฏโฐ*

Yutthana Narajettho

จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์**

Juthara Thonginjan

คณะพุทธศาสตร์

Faculty of Buddhism

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail. : Jutarattonginchan@gmail.com

Received : January 17, 2019

Revised : December 12, 2019

Accepted : December 16, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ๓ ประการ คือเพื่อศึกษาหลักการอยู่ร่วมกันทางศาสนาของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยตามหลักการทางศาสนาและหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อนำเสนอหลักการและรูปแบบการอยู่ร่วมกันตามหลักการของศาสนาของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย กับการสร้างมั่นคงทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อยทั้ง ๕ โครงการ แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ที่เหมาะสมสำหรับคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

ผลการศึกษา พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ตามหลักการของศาสนาที่สำคัญในประเทศไทย คือพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาซิกข์ มีความสอดคล้องกันคือ การอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน เคารพในความแตกต่างของกันและกัน และการมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยตามหลักการทางศาสนาและหลักสิทธิมนุษยชน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือหลักการอยู่ร่วมกันของแต่ละศาสนาแม้จะมีลักษณะเฉพาะคำสอนที่

* พระมหายุทธาน นรเชฏโฐ, ดร. Phramaha Yutthana Narajettho, Dr. (Faculty of Buddhism)

** ดร.จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์, Dr.Juthara Thonginjan (Faculty of Buddhism)

แตกต่างกัน แต่มีหลักการที่ใกล้เคียงกัน เช่น หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา บัญญัติ ๑๐ ประการ ในศาสนาคริสต์ หลักศรัทธา ๖ ประการ ในศาสนาอิสลาม เป็นต้น ขณะที่หลักการอยู่ร่วมกันจากโครงการย่อยทั้ง ๕ พื้นที่วิจัยมีผลการวิจัยสอดคล้องกัน คือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของในศาสนาของตนเอง การเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน และการมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนนั้นที่เน้นการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกันในฐานะที่ทุกคนเป็นมนุษย์ด้วยกัน โดยทุกคนในสังคมต้องให้ความสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และพลเมือง ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในประเด็นสุดท้าย หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยกับการสร้างมั่นคงทางสังคม จึงตั้งอยู่บนแนวทางที่พึงประสงค์สำหรับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย คือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขเกิดขึ้นแก่คน องค์กร และส่วนรวมในสังคม โดยคำนึงความเจริญ และความสงบสุขของประเทศชาติเป็นสำคัญ

จากงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนให้ศาสนิกชนของแต่ละศาสนามีแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาควรตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของการปฏิบัติตามหลักคำสั่งสอนในศาสนาของตนเองอย่างถูกต้อง ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วในชุมชนหรือสังคมด้วยความจริงใจ และปรับทัศนคติต่อการอยู่ร่วมกันให้ถูกต้อง

คำสำคัญ : การอยู่ร่วมกัน, สังคมพหุวัฒนธรรม, ประเทศไทย

Abstract

This research article aimed to study the principles of coexistence of peoples in multicultural societies of Thailand, to analyze the principles of coexistence of peoples in multicultural societies of Thailand, and to present the principles and model of the principles of coexistence of peoples in multicultural societies of Thailand and create concretely the social stabilities. Research methodology was the qualitative research with documentary analysis and data synthesis from the fives sub-research projects and then the researcher will summarize all them to be the new acknowledges for all peoples in multicultural societies of Thailand.

From the research, it was found that the principles of coexistence of peoples in multicultural societies of Thailand according to the principles of fives important religions

in Thailand, i.e. Buddhism, Islam, Christianity, Hinduism, and Sikhs. Most of them, they have conformed to the principles that are loving-kindness, charity, respect in diversity, and cooperation of them into any activities continuously. The principles of coexistence of peoples in multicultural societies of Thailand in both of principles of religions and human right harmonized into the same ways. Because of them, religions in Thailand have different identities, but theirs teachings are similar to these points. For examples, the five precepts of Buddhism, the ten commitments of Christianity, the six faiths of Islam, etc. Meanwhile, the principles of coexistence of the five sub-research projects from the field researches have balanced that are: Coexistence of peoples in peace, practice follow up the teachings of their religions, respects the rights and freedom of each other and cooperation of them in communities continuously. These have balanced to the human right which focused on the rights and freedom of each other as we all are the world. They have to emphasize to the basic rights and freedom of humanity and civil rights into Constitutional Law of Nation. In the last point, the principles of coexistence of peoples in multicultural societies of Thailand and creation of social stability based on the proper ways of the principles of coexistence of peoples in multicultural societies of Thailand are coexistence of peoples in peace of each other, cooperation of them in any activities continuously and creation of happy for all peoples, organizations, and societies. They have to focus the growth and peace of peoples and Nation in the end.

From the research, the researcher would like to suggest that government should have peaceful coexistence of religious followers. They should aware their roles and functions, solve happened problems with together without hidden agendas and changes their views of coexistence from the negative views into the positive views.

Keywords: Coexistence, Multicultural Societies, Thailand

บทนำ

สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society)^๑ เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา การแต่งกาย การเป็นอยู่ ฯลฯ เพราะแต่ละกลุ่มชนมีความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบียนกัน ไม่ทำร้ายกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเอง อย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวถ่วงละเมิด หรือก่อกวนซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

การศึกษาวิเคราะห์สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) เป็นการศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ทำความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้หรือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข ภายใต้ความหลากหลายหรือความแตกต่าง ทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนาและวิถีชีวิตบนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละคนในสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการอคติหรือความลำเอียงทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ผิวพรรณวรรณะ หรือเผ่าพันธุ์^๒

ในประเทศไทย มีชุมชนที่มีลักษณะความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอยู่หลายชุมชน เช่น ชุมชนชาวตำบลคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นชุมชนของชาวพุทธคริสต์และอิสลามที่อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในภาคกลาง ชุมชนบ้านสองคอน อำเภอหัวหินใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร ชุมชนบ้านท่าแร่-หนองแสง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนของชาวพุทธและชาวคริสต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นชุมชนของชาวพุทธและอิสลามในภาคใต้ ที่มีทุนทางสังคมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เป็นต้น

^๑ สังคมพหุวัฒนธรรม ได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานความคิด ๓ ฐาน คือวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชน, ดูเพิ่มเติมในอนันต์ กาญจนพันธุ์, “พหุวัฒนธรรมในบริบทของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและวัฒนธรรม”, รายงานการวิจัย, ศูนย์ภูมิภาคทางสังคมศาสตร์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๒๖๔-๒๖๕.

^๒ ดูเพิ่มเติมในอชิปต์ย์ คลี่สุนทร, “การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education)”, ในสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ, ๒๕๕๒), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.moe.go.th [๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑].

การศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมที่ผ่านมา เป็นการศึกษาในลักษณะเป็นการเปรียบเทียบและการศึกษาเพื่อหาแสงหาจุดร่วมและสวามยวตต่างกันของชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่มีความแตกต่างกันทาง เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกัน เช่น งานของสุริยา วานี^๓ ที่ศึกษาการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนชาวพุทธและมุสลิมในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิม และศึกษาแนวทางการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ตำบลทรายขาว เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ทนทางทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ระบบการปกครองที่มีความยุติธรรม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการสื่อสารภาษาเดียว เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ตำบลทรายขาว ในงานวิจัยของบรรจง ฟารุ่งแสง ได้ศึกษาประเด็นการศึกษาในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้ สรุปได้ว่า ประเด็นที่ควรศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมได้ ๓ ประการ ได้แก่

- ๑) แนวคิดหรือมโนทัศน์ (idea or concept)
- ๒) แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา (educational reform movement)
- ๓) กระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม (process)^๔

และการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีรูปแบบการเรียนรู้ ๓ รูปแบบ^๕ คือ รูปแบบที่เน้นเนื้อหา รูปแบบที่เน้นตัวผู้เรียน รูปแบบที่เน้นสังคม ซึ่งรูปแบบทั้ง ๓ นี้มีเป้าหมายที่แตกต่างกัน ทั้งการเปลี่ยนแปลงตนเอง เปลี่ยนแปลงสถานศึกษา และระบบการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

บทความวิจัยนี้ เป็นการสังเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย จากโครงการวิจัยย่อยทั้ง ๕ โครงการ เพื่อให้ได้หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ซึ่งได้แก่

- ๑) โครงการวิจัยย่อยที่ ๑ กรณีศึกษาชุมชนในเขตบางรักกรุงเทพมหานคร
- ๒) โครงการวิจัยย่อยที่ ๒ กรณีศึกษาชุมชนในตำบลโมคลาน อำเภอนครหลวง จังหวัดนครราชสีมา
- ๓) โครงการวิจัยย่อยที่ ๓ กรณีศึกษาชุมชนในตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร
- ๔) โครงการวิจัยย่อยที่ ๔ กรณีศึกษาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- ๕) โครงการวิจัยย่อยที่ ๕ กรณีศึกษาชุมชนในตำบลท่าพี่เลี้ยง จังหวัดสุพรรณบุรี

^๓ สุริยา วานี, “การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี”, วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๖ - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) : ๒๐๔-๒๑๙.

^๔ บรรจง ฟารุ่งแสง, การศึกษาในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนสามัญ สมองใจ พริ้นท์ แอนด์ ก๊อปปี้ เซ็นเตอร์, ๒๕๕๗), หน้า ๖๘.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๖.

ซึ่งคณะผู้วิจัยของทุกโครงการ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในชุมชนเหล่านี้ในเชิงลึก ได้องค์ความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน เป็นประโยชน์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ ความสันติสุขระหว่างคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่มีความหลากหลายทางศาสนา ภาษา ชาติพันธุ์และวัฒนธรรมในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหลักการอยู่ร่วมกันตามแนวทางของศาสนาของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย
๒. เพื่อวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมตามหลักการของศาสนาและหลักสิทธิมนุษยชน
๓. เพื่อนำเสนอหลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมกับการสร้างมั่นคงทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ประโยชน์ของการวิจัย

๑. ได้องค์ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมประเทศไทยตามหลักการของศาสนาทั้งหลายในชุมชนต่างๆ ที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง ๕ ชุมชนของประเทศไทย ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของคนในชุมชนอื่นๆ ที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมได้
๒. ได้ข้อสรุปจากโครงการวิจัยที่ครอบคลุมทั่วทุกภาคของประเทศ และศาสนาทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศไทย โดยผ่านกระบวนการศึกษาการวิเคราะห์วิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักการอยู่ร่วมกันของคน/ชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมตามหลักการของศาสนาที่สำคัญ และยังได้องค์ความรู้ และหลักการสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏอยู่ในแต่ละชุมชน โดยผ่านกระบวนการศึกษาวิเคราะห์อย่างระบบ
๓. สามารถนำไปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้ง ๕ โครงการวิจัยนี้ ไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับพื้นที่ในชุมชนต่างๆ ในกระบวนการสร้างสรรค์สันติภาพ ความสงบสุข ให้เกิดขึ้นกับชุมชนที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีความขัดแย้งหรือชุมชนที่มีความเสี่ยงที่มีแนวโน้มจะเกิดความขัดแย้ง ความรุนแรงอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งมีมากขึ้นในปัจจุบัน
๔. สามารถใช้เป็นรูปแบบ (Model) ในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนอื่นๆ ในประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่การศึกษาทั้ง ๕ ชุมชน สามารถใช้เป็นแนวทางในการรูปแบบของการสร้างความมั่นคงทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างยั่งยืนในปัจจุบันและอนาคตได้

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษา รวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่การศึกษา (Field Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลจริงเชิงประจักษ์ ตามขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษา วิจัย

๒) สังเคราะห์ผลศึกษาข้อมูลจากโครงการวิจัยทั้ง ๕ ซึ่งได้ข้อมูลจากพื้นที่การศึกษาด้วยการ สัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุมกลุ่ม ในหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่การวิจัย ในช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

๓) เรียบเรียงข้อมูล ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในสารบัญ ด้วยวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกข้อมูล เป็นหมวดหมู่ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

๔) รายงานความก้าวหน้าของการวิจัยแก่ผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ตามระยะ เวลาที่กำหนด ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งรายงานฉบับสมบูรณ์

๕) นำเสนอผลการวิจัยในวารสารวิชาการที่ได้มาตรฐาน TCI หรือในการประชุมวิชาการ ระดับชาติ/นานาชาติในโอกาสต่อไป

๒. กลุ่มตัวอย่าง/พื้นที่วิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ไม่ได้ศึกษาจากพื้นที่วิจัยโดยตรง แต่เป็นวิเคราะห์และสังเคราะห์ จากโครงการวิจัยวิจัยย่อยทั้ง ๕ ชุมชนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมใน ๕ ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่

๑) ชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร มีประชาชนเข้าร่วมให้ข้อมูล ประมาณ ๑๕-๒๐ คน

๒) ชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลโมคลาน อำเภอนาทม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชาชนเข้าร่วมให้ข้อมูลประมาณ ๑๕-๒๐ คน

๓) ชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อำเภอมือ จังหวัดสกลนคร มีประชาชนเข้าร่วม ให้ข้อมูลประมาณ ๑๕-๒๐ คน

๔) ชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมในประตู่ท่าแพ อำเภอมือ จังหวัดเชียงใหม่ มีประชาชนเข้าร่วม ให้ข้อมูลประมาณ ๑๕-๒๐ คน

๕) ชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอมือ จังหวัดสุพรรณบุรี มีประชาชน เข้าร่วมให้ข้อมูลประมาณ ๑๕-๒๐ คน

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- ๑) แบบสอบถาม/แนวคำถาม ที่เกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม และหลักการของศาสนา
- ๒) เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป
- ๓) กระดาษ เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม
- ๔) นักวิจัย ประกอบด้วยหัวหน้าโครงการวิจัย ผู้ร่วมวิจัย ผู้ช่วยวิจัยและผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่

ทุกคน

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรม หลักการของศาสนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม และการสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อยทั้ง ๕ ในพื้นที่การศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตการสังเกตวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เช่น การประกอบอาชีพ พิธีกรรมทางศาสนา การปฏิบัติตามจารีตประเพณี เป็นต้น และมีการประชุมระดมความคิดเห็น ในรูปแบบการเสวนาโต๊ะกลม โดยเชิญแกนนำ หรือคนสำคัญในหมู่บ้าน ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของศาสนาต่างๆ

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการจำแนก จัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามสารบัญที่กำหนดไว้ และตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ด้วยการอธิบาย การตีความ การพรรณนาและการเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดการวิจัยและตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

๑. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ คือเพื่อศึกษาหลักการอยู่ร่วมกันตามแนวทางศาสนาของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย จากผลการศึกษา สรุปได้ว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนพหุวัฒนธรรมตามหลักการของศาสนาที่สำคัญในประเทศไทย คือพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาซิกข์ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาแล้ว จะเห็นได้ว่า แต่ละศาสนามีหลักการและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันในรายละเอียด ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละศาสนา และคัมภีร์เฉพาะทางธรรมะที่เรียกแตกต่างกันไป เช่น ศาสนาพุทธมีหลักธรรมหลายหมวดที่เกี่ยวกับหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยเฉพาะหลักการของศีล ๕ และเบญจธรรม ๕ มีความสำคัญในฐานะเป็นหลักมนุษยธรรม หรือธรรมสำหรับความเป็นมนุษย์ ที่เอื้ออำนวยให้มนุษย์และสัตว์สามารถอยู่ร่วมกันของคนในศาสนาเดียวกัน และระหว่างศาสนา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ศาสนาคริสต์ ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามบัญญัติ ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นคำสอนที่เป็นหลักการและ

ข้อปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผู้นับศาสนาคริสต์ที่ต้องเชื่อศรัทธาและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อแสดงให้เห็นว่า ตนเองเป็นศาสนิกชนที่ดีที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาในพระเจ้าอย่างสูงสุด ในขณะเดียวกันก็สามารถอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมได้ ขณะที่ศาสนาอิสลาม ให้ความสำคัญต่อศรัทธา ๕ ประการและการปฏิบัติตามศรัทธา ๖ ประการ เพราะเป็นหลักการที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่า ตนเองเป็นผู้ศรัทธาและปฏิบัติตามพระบัญญัติขององค์พระอัลลอฮ์อย่างเคร่งครัด และสามารถอนุโลมตามศรัทธานั้นในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรมด้วย ส่วนศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ให้ความสำคัญต่อหลักพรหมธรรม ๔ ประการ ซึ่งคล้ายกับพรหมวิหาร ๔ ในพระพุทธศาสนา และหลักธรรม ๑๐ ประการในพระธรรมศาสตร์ ๑๐ ในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามปกติ และการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เช่น ธฤติ ความพอใจ คล้ายๆ กับความสันโดษ ในพระพุทธศาสนา กษมา ความอดกลั้น ความอดทน ทมะ ความระงับจิตใจ ความข่มใจ อสฺเตยยะ ความไม่ลักขโมย ไม่กระทำโจรกรรม เป็นต้น ส่วนในศาสนาซิกข์ แม้จะเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือในประเทศไทยจำนวนน้อย แต่ก็มีหลักการที่สำคัญ คือ ชาวซิกข์ให้ความสำคัญต่อมนุษย์ด้วยกันในฐานะที่เพื่อนร่วมโลกเดียว พวกเขาถือว่า “มนุษย์คือมวลมิตร หาใช้ศัตรู หาใช้ผู้แปลกหน้า” ด้วยเหตุนี้ชาวซิกข์จึงมีความสัมพันธ์ผูกมิตรกับศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ ด้วยความรัก ความเคารพ อ่อนน้อม ถ่อมตน ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ แม้จะแตกต่างกันด้านเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ชาวซิกข์เชื่อว่า “พระเจ้าเป็นนามธรรมภายในจิตใจของแต่ละคน เราจะเห็นและสัมผัสกับพระเจ้าเมื่อเราปฏิบัติดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น” ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดามารดา บุตร สามี ภรรยา ต้องเป็นความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาอาศัยกัน ประองดองสามัคคีกัน ร่วมมือกัน ครอบครัวเปรียบเหมือนเรือใหญ่ที่แล่นฝ่าคลื่นมหาสมุทร สมาชิกทุกคนในเรือต้องทำหน้าที่ของตนเองให้บริบูรณ์ จึงสามารถนำพาเรือนี้ไปถึงฝั่งได้ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ชาวซิกข์สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับมนุษย์ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ทุกเผ่าพันธุ์ เพราะการถือหลักการที่สำคัญในพระคัมภีร์ที่ว่า “มนุษย์คือมวลมิตร หาใช้ศัตรู หาใช้คนแปลกหน้า” โดยเฉพาะในประเทศไทย ชาวซิกข์มีสัมพันธภาพที่ดีกับศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ เป็นอย่างมาก ชาวซิกข์ไม่เคยขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนาใดๆ เลย เพราะไม่มีข้อห้ามใด ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ที่ห้ามหรือขัดขวางการไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา สังคมหรือวัฒนธรรมกับศาสนาอื่นๆ

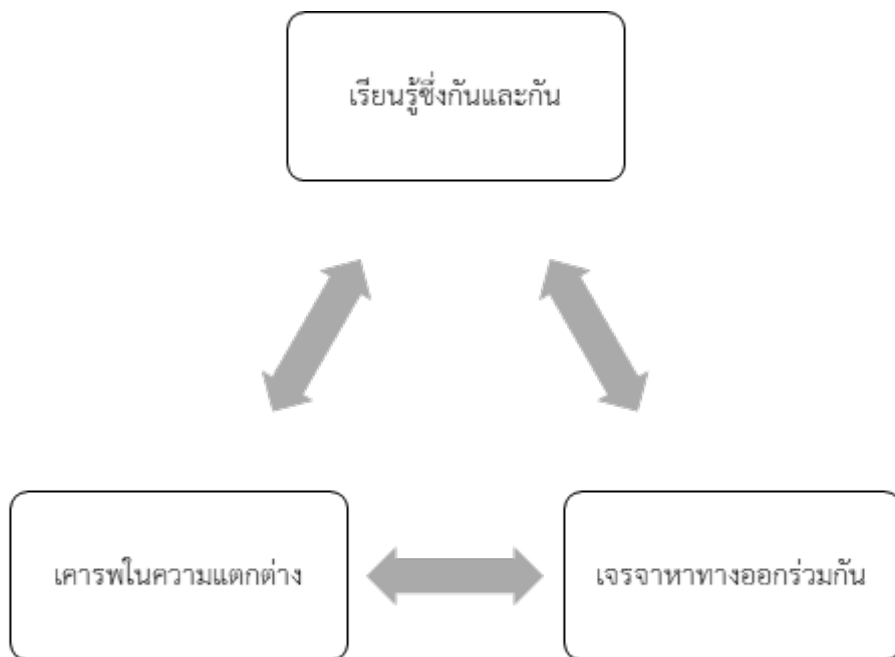
จะเห็นได้ว่า หลักการและแนวทางปฏิบัติของศาสนาทั้งหลายมีความสอดคล้องกันในประเด็นที่สำคัญ คือการให้ความสำคัญต่อคนในศาสนาอื่นๆ ที่ต่างกันั้น ในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน เป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน มีธรรมชาติเหมือนกัน และทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องนับถือศาสนาเดียวกัน หรือเชื่อเหมือนกัน เพราะความแตกต่าง ความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ได้เป็นปัญหา หรือข้อจำกัดที่ขัดขวางการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การไม่เรียนรู้ ไม่เข้าใจและการไม่การปฏิบัติตามหลักคำสอนในศาสนาของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมต่างหาก เป็นปัญหาของมนุษย์ และเป็นประเด็นที่

ทำลายศักยภาพหรือความสามารถของมนุษย์ทั้งหลายในการอยู่ร่วมกัน ภายใต้ความแตกต่างทางด้านศาสนา สังคมและวัฒนธรรม

๒. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ คือเพื่อวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมตามหลักการของศาสนาและหลักสิทธิมนุษยชน จากผลการศึกษา สรุปได้ว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมวัฒนธรรม ตามหลักการของศาสนาให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนในแต่ละศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น ศาสนาพุทธ เน้นการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ และเบญจธรรม เพราะเมื่อคนในศาสนาพุทธปฏิบัติตามหลักการของศีล ๕ อย่างสมบูรณ์แล้ว ย่อมเป็นหลักประกันแห่งความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว สังคมและสุขภาวะของปัจเจกบุคคลและคนอื่นๆ ในสังคมได้ นั้นย่อมหมายความว่าชาวพุทธทั้งหลายย่อมสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างปกติสุข เพราะเมื่อในระดับบุคคลได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว โดยเฉพาะศีล ๕ และเบญจธรรม ๕ นั้น เมื่อบุคคลยึดถือและปฏิบัติตามอย่างบริบูรณ์แล้ว ย่อมส่งผลให้ชุมชนและสังคมมีความสงบสุขไปโดยปริยาย ในขณะที่ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ในชีวิตประจำวันเน้นการปฏิบัติตามบัญญัติ ๑๐ ประการ ซึ่งพระเจ้าได้ประทาน ไว้เป็นหลักแห่งการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และที่สำคัญหลักการแห่งความรักเพื่อนมนุษย์ให้เหมือนรักตนเองนั้น เป็นหลักการสำคัญยิ่งที่ทำให้ชุมชนของผู้นับถือ สามารถอยู่ร่วมกันกับคนต่างศาสนาสังคมและวัฒนธรรมได้ เพราะเมื่อทุกคนมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว ย่อมไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ให้อภัยต่อกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หลักแห่งความรักต่อเพื่อนมนุษย์จึงเป็นหลักการที่โดดเด่นและมีความสำคัญต่อสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ส่วนหลักการของศาสนาอิสลาม เน้นให้ผู้ที่มีนับถือศาสนาหรือชาวมุสลิมทั้งหลายมีความศรัทธา ๕ ประการ และปฏิบัติตามหลักการศรัทธา ๖ ประการ อย่างเคร่งครัด ย่อมทำให้ชุมชนหรือสังคมของชาวมุสลิมมีความสงบสุข และสามารถอยู่ร่วมกันกับคนที่มีความแตกต่างกันได้อย่างปกติ เพราะหลักแห่งศรัทธาและการปฏิบัติตามหลักศรัทธา ๖ ประการนั้น ก็คือการปฏิบัติตนเป็นคนดีตามศาสนบัญญัติหรือตามโอองการของพระเจ้านั่นเอง

ส่วนหลักการสิทธิมนุษยชนนั้น การอยู่ร่วมกันระหว่างคนในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น เน้นให้ทุกคนให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และพลเมืองตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งสอดคล้องตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ พ.ศ. ๒๔๙๑ เช่น ข้อ ๑ มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ที่ก่อปรด้วยเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ ข้อนี้ให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในความเป็นมนุษย์ที่เกิดมาบนโลกนี้แล้ว ย่อมมีเท่าเทียมกัน การอยู่ร่วมกันจะต้องไม่ละเมิดสิทธิของกันและกันและอยู่ร่วมกันในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน ข้อ ๒ ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพทั้งปวงตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากการ

แบ่งแยกไม่ว่าชนิดใด อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น พื้นเพทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิด หรือสถานะอื่น นอกเหนือจากนี้ จะไม่มีการแบ่งแยกใดบนพื้นฐานของสถานะทางการเมือง ทางกฎหมาย หรือทางการระหว่างประเทศของประเทศ หรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้จะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยอื่นใด ข้อนี้ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และอยู่ร่วมกันด้วยการเคารพในความแตกต่างระหว่างกัน ในขณะที่หลักการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ที่ได้รับจากโครงการวิจัยย่อยทั้ง ๕ โครงการ มีบทสรุปที่สำคัญที่ตรงกัน คือ ๑) ชุมชนแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะตนทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ๒) หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ จะต้องเรียนรู้ในวัฒนธรรมของกันและกัน ต้องเคารพในความแตกต่างของกันและกัน และเมื่อมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นในสังคม จะต้องมีการทำความเข้าใจระหว่างกัน ด้วยการเจรจาพูดคุยกันเพื่อทางหาออกร่วมกัน ด้วยความรักความปรารถนาและความจริงใจต่อกัน ปราศจากวาระซ่อนเร้นหรือเจตนาแอบแฝงบางอย่าง

แผนภูมิที่ ๑ แสดงหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมประเทศไทย

จากแผนภูมินี้ชี้ให้เห็นว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย มีลักษณะเป็นพลวัต เคลื่อนไหวเชื่อมโยงถึงกันทุกทิศทาง หมายความว่า การอยู่ร่วมกันอาจจะเริ่มจากส่วนใดก็ได้ เช่น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดการเคารพในความแตกต่างของกันและกัน และเมื่อมีปัญหา

ความขัดแย้งกัน ก็ต้องเจรจาหาทางออกร่วมกันอย่างสันติ หรืออาจจะเริ่มจากการเคารพในความแตกต่างกัน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการเจรจาหาทางออกร่วมกันเป็นวิธีการแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น

๓. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ คือเพื่อนำเสนอหลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยกับการสร้างมั่นคงทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม จากผลการศึกษา สรุปได้ว่าหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนทั้ง ๕ แห่งที่เป็นพื้นที่การศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ มีความสอดคล้องกัน และสามารถใช้เป็นหลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันคือ การเน้นให้ทุกคนในชุมชนหรือสังคม ตระหนักถึงความสำคัญในหลักคำสอนในศาสนาของตนเอง และปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้นอย่างถูกต้องเหมาะสม การเน้นให้ทุกคนเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน การเน้นให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยสันติวิธีปราศจากความรุนแรง ซึ่งในหลักการเหล่านี้ สิ่งที่ต้องตระหนัก คือการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น ทุกคนทุกฝ่ายต้องตระหนักว่า ทุกคนในสังคมจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนาของกันและ และ การปฏิบัติตามหลักการและพิธีกรรมในทางศาสนา ในขณะที่ได้มีการมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างคนภายในชุมชน จะเป็นกลไกหรือเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนหรือทำให้การอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างกันด้านศาสนา สังคม และวัฒนธรรม ดำเนินไปอย่างสันติและสร้างสรรค์ เพราะการมีกิจกรรมร่วมกันจะช่วยให้มีการติดต่อประสานกัน การทำความเข้าใจกัน การแก้ปัญหาร่วมกัน ลดความหวาดระแวงระหว่างกันด้วย และเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ศาสนา สังคม และวัฒนธรรมของกันและกัน

ส่วนแนวทางการสร้างความมั่นคงทางสังคมในสังคมพหุวัฒนธรรมทั้ง ๕ ชุมชนนั้นมีความสอดคล้องกันและสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงทางสังคม คือ การส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การส่งเสริมให้ทุกคนเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของในศาสนาของตนเอง การเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน และการมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างคนในชุมชน ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะเกิดขึ้นมิได้จะต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนภายในชุมชนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมปัจจุบันนั้น จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กัน การประสานงานกัน การตระหนักรู้ถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนและการร่วมกันหาทางแก้ปัญหาด้วยกัน ด้วยการเจรจาพูดคุยกันในลักษณะเป็นการสานเสวนา (Religious Dialogue) ระหว่างผู้นำทางศาสนาหรือผู้นับถือศาสนาต่างๆ และผู้นำของผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ในชุมชนด้วย โดยปราศจากวาระซ่อนเร้น หรือเจตนาที่ไม่ดีแอบแฝงในการพูดคุยเจรจากัน ซึ่งจะทำให้แนวทางการอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างสันติปราศจากความขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกันได้ หรือถึงแม้มีความขัดแย้งก็สามารถแก้ไขร่วมกัน

อย่างสันติวิธีได้ เพราะมีการพูดคุย การเจรจาไกล่เกลี่ย หรือการปรึกษาจะทำให้เกิดความเข้าใจกัน ความไว้วางใจระหว่างกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมได้

ในขณะเดียวกัน รูปแบบของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยนั้น ต้องเน้นการเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน ไม่เบียดเบียน ซึ่งกันและกัน และการจัดการแก้ไขความขัดแย้งหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน ด้วยการเจรจาพูดคุยกันหาทางออกร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น แนวทางที่พึงประสงค์ สำหรับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย จึงเป็นกระบวนการที่เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติไม่เบียดเบียน ซึ่งกันและกัน เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเน้นการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขเกิดขึ้นแก่คน องค์กรและส่วนรวมในสังคมโดยเฉพาะทุกคนทุกฝ่ายต้องคำนึง ความเจริญ ความรุ่งเรือง ความสงบสุขของบ้านเมือง ความเป็นคนไทยด้วยกัน และความเป็นมนุษย์ด้วยกัน เพราะการคำนึงเช่นนี้ เป็นความคิดความดำริที่สร้างสรรค์ที่ดีงาม จะเป็นจุดเริ่มต้นของการทำความดีอื่นๆ ในสังคมร่วมกันด้วย

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ในพื้นที่วิจัย ทั้ง ๕ ชุมชนในประเทศไทย ได้แก่

- ๑) ชุมชนในเขตบางรักกรุงเทพมหานคร
- ๒) ชุมชนในเขตตำบลโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๓) ชุมชนท่าแร่ – หนองแสง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- ๔) ชุมชนในเขตประตูท่าแพ เทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- ๕) ชุมชนในเขตตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

มีความสอดคล้องกัน คือ หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม มี ๔ ประการ คือ การศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การมีกิจกรรมร่วมกัน การมีความเคารพในความแตกต่างของกันและกัน และเมื่อมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นในชุมชนจะต้องดำเนินการแก้ไขด้วยการเจรจากันด้วยสันติวิธี มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุไรยา วานี^๖ ที่พบว่า ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ของชาวไทยพุทธ และชาวมลายูมุสลิม ในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ได้แก่ระบบการปกครองที่มีความยุติธรรม มีความพร้อมทางทรัพยากรธรรมชาติ มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และ

^๖ สุไรยา วานี, “การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี”, วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๖ - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) : ๒๐๔-๒๑๙.

การสื่อสารภาษาเดียวกัน สอดคล้องกับงานของพรอุษา ประสงค์วรรณ^๗ ที่ได้ศึกษาชุมชนต้นแบบที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างชุมชนชาวพุทธ คริสต์ และอิสลามในแขวงวัดกัลยาณ์ ที่พบว่า การมีความสามัคคี การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน การมีกิจกรรมร่วมกัน และการมีจิตสำนึกแห่งความเป็นชนชาติเดียวกัน เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และสอดคล้องกับงานของครองชัย หัตถา^๘ ที่ได้ศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมกับความมั่นคงกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่า การแก้ไขความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยอย่างยั่งยืนนั้น ต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันในประเด็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการความเป็นมาอย่างยาวนานและที่มีความแตกต่างกัน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า มีความสำคัญมาก เพราะเมื่อคนในสังคมพหุวัฒนธรรมเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มต่างๆ แล้วสามารถยอมรับในความเข้าแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรมของกันและกันได้ ย่อมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข และสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาธานินทร์ อาทิตวโร (คำมล)^๙ ที่พบว่า บทบัญญัติพื้นฐานทางศาสนาที่สำคัญในประเทศไทย คือศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม มีแนวคิดการสร้างสันติภาพในสังคมไทย มีลักษณะใกล้เคียงได้แก่ ศีล ๕ ในศาสนาพุทธ บัญญัติ ๑๐ ประการในศาสนาคริสต์ และการปฏิบัติตามหลักศรัทธา ๕ ประการในศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกว่า คนในชุมชนทั้ง ๕ แห่งจากโครงการวิจัยย่อยทั้ง ๕ นี้ สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาความขัดแย้งกันนั้น เป็นเพราะแต่ละกลุ่มชนมีศาสนสถานเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของกลุ่มชนและมีผู้นำทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ บาทหลวง หรืออิหม่ามที่มีความพอใจในความเป็นพหุวัฒนธรรมของคนในชุมชน และเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนาของตนเอง จึงสามารถอธิบายหลักการที่ถูกต้องในศาสนาของตนเองได้อย่างถูกต้องชัดเจน ปราศจากอคติหรือวาระซ่อนเร้นแอบแฝงในการเผยแพร่หลักคำสอนในศาสนาของตนเอง คนในชุมชนเหล่านี้จึงอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยไม่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน

^๗ พรอุษา ประสงค์วรรณ, “การศึกษาชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๘ ครองชัย หัตถา, รศ.ดร., “สังคมพหุวัฒนธรรมกับความมั่นคงของชาติ กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้”, รายงานการศึกษาวิจัย, สนับสนุนการวิจัยโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐), หน้าบทสรุปสำหรับผู้บริหาร.

^๙ พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร (คำมล), ดร., “บทบัญญัติทางศาสนา : แนวคิดการสร้างสันติในสังคมไทย”, รายงานการวิจัย, (พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ประการแรก คณะรัฐบาล และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความมั่นคง ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ควรมีนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุนการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเฉพาะนโยบายด้านความมั่นคงและ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ควรมีความชัดเจนในการสนับสนุนส่งเสริม ทั้งยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้คนหรือชุมชนที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขร่มเย็น ลดความหวาดระแวงความไม่ไว้วางใจและการแทรกแซงระหว่างกัน

ประการที่สอง คณะสงฆ์ และผู้นำทางศาสนาทุกศาสนาและทุกระดับในสังคมไทย ควรตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ในการร่วมมือกันป้องกันปัญหาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วร่วมกันอย่างจริงจัง โดยถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องทำให้ผู้ที่นับถือศาสนาของตน ศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจ หลักธรรมคำสั่งสอนที่ถูกต้องในศาสนาของตน และสามารถนำเอาสาระสำคัญของคำสอนนั้น เข้าไปอยู่ในภาคปฏิบัติในวิถีชีวิตของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

ประการที่สาม ทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดๆ ต้องให้ปรับเปลี่ยนทรศนะต่อการอยู่ร่วมกันในแนวทางดีงาม สร้างสรรค์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในสังคมให้มากขึ้น เพราะจากสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้การดำเนินชีวิตของทุกคนเป็นไปอย่างเร่งรีบคำนึงถึงแต่ตนเองขาดความรัก ความปรารถนาดีต่อคนอื่น มุ่งเน้นแต่ประโยชน์ตนเอง

๒. ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อ มีประเด็นที่ควรศึกษาต่อดังนี้

๑) ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนหรือสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย การศึกษาประเด็นนี้อาจจะศึกษาเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ การศึกษาประเด็นนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ เพราะที่ผ่านมายังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนเพียงพอ การศึกษาในประเด็นนี้จะช่วยให้ได้องค์ความรู้ ที่สามารถใช้เป็นต้นแบบของชุมชนอื่นๆ ได้

๒) ศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบหลักการอยู่ร่วมกันในพระพุทธศาสนากับหลักการของศาสนาอื่นๆ ที่สำคัญ การศึกษาประเด็นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการของศาสนาต่างๆ อย่างชัดเจน ในประเด็นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกันจากหลักการในพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์

ในการแสวงหาจุดร่วมกันระหว่างศาสนาทั้งหลาย เพื่อสร้างความสมานฉันท์ ความปรองดอง ความสามัคคี ให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๓) ศึกษากระบวนการในการประยุกต์หลักการอยู่ร่วมกันสู่การดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาทั้งหลายในประเทศไทย การศึกษาประเด็นนี้จะช่วยให้ได้รูปแบบ และวิธีการในการประยุกต์หลักการอยู่ร่วมกันในภาคปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ของสังคมมนุษย์อย่างแท้จริง เพราะปัจจุบันนี้แม้ว่าผู้นับถือศาสนาทั้งหลายจะประกาศตนว่าในศาสนาของตนเองมีหลักการที่ดีงาม แต่ยังไม่สามารถสั่งสอนปลูกฝังหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนาของตนเอง ให้สามารถนำมาสู่ภาคปฏิบัติได้ในชีวิตจริงได้ การศึกษาเรื่องนี้ จะทำให้คนในสังคมไทยมีแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และได้แนวทางในการประยุกต์สู่ภาคปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๔) ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในคัมภีร์ที่อาจเป็นต้นเหตุนำไปสู่ความรุนแรงของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ เช่น การตีความหลักการในคัมภีร์เพื่อตอบสนองการกระทำของตนเอง การยกเหตุการณ์ในทางประวัติศาสตร์เป็นข้อสนับสนุนในการก่อการณ์ของกลุ่มคนบางกลุ่ม โดยอ้างความสอดคล้องกับหลักการที่ปรากฏในคัมภีร์ และอ้างเหตุผลทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชนมาสนับสนุนรองรับการกระทำของตนเอง เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีความอ่อนไหว และเป็นประเด็นทางจริยศาสตร์และทางศาสนาด้วย

บรรณานุกรม

ครองชัย หัตถา, รศ.ดร. สังคมพหุวัฒนธรรมกับความมั่นคงของชาติ กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงาน

การศึกษาวิจัย. สนับสนุนการวิจัยโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐.

บรรจง พำรุ่งสา. **การศึกษาในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนสามัญ สมใจนึก พรินท์ แอนด์ ก๊อบปี เซ็นเตอร์, ๒๕๕๗

พระมหาดานินทร์ อาทิตวโร (คำกมล), ดร., บทบัญญัติทางศาสนา : แนวคิดการสร้างสันติในสังคมไทย.

รายงานการวิจัย. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พรอุษา ประสงค์วรณะ. การศึกษาชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

สุไรยา วานี. การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี. วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๖ - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗).

อานันท์ กาญจนพันธ์. พหุวัฒนธรรมในบริบทของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและวัฒนธรรม. รายงานการวิจัย. ศูนย์ภูมิภาคทางสังคมศาสตร์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

อติปตัย คีลีสุนทร. “การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education)”. ในสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ, ๒๕๕๒. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.moe.go.th [๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑].

รูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา

A Structural Equation Model of Elderly Care in Family

Following Buddhist Psychology

พวงชนนาถ จริยะจินดา*

Poungchomnad Jariyajinda

พุทธชาติ แผนสมบุญ**

Phutthachat Phaensomboon

เลขที่ ๑๐ ซอยเปรมรุทัย ๒๓/๑๑ ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐, ประเทศไทย

10 Soi Premruthai 23/11 Tiwanon Road, Mueang District, Nonthaburi 11000, Thailand

chomnadj@hotmail.com

Received : March 28, 2019

Revised : April 4, 2019

Accepted : April 28, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา และ ๓) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยที่ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๐ รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแบบสถิติบรรยาย และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมลิสรล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การเผชิญปัญหา ๒) ค้นหาความต้องการ ๓) ประสานเครือข่ายช่วย ๔) ดูแลด้วยหลักภavana ๕) มีการพัฒนาตน และ ๖) มุ่งประเมินผลตนเอง และสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสรุป ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้เป็นผลจากคุณลักษณะของผู้ดูแลที่มีหลักอิทธิบาท ๔ โดยส่งผ่านการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลโดยครอบครัว หลักพุทธจิตวิทยา

* นางสาวพวงชนนาถ จริยะจินดา Miss Poungchomnad Jariyajinda

** ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ Dr. Phutthachat Phaensomboon

Abstract

The purposes of this research article were: 1) to study models of elderly care in family following Buddhist Psychology; 2) to develop a framework for the elderly care structural based on family following Buddhist Psychology; and 3) to examine the consistency of the structural equation model of elderly care in family following Buddhist Psychology with the empirical data. This research used mixed methods research. For qualitative research, the design used in-depth interviews with 20 key informants with purposive sampling. For quantitative research, simple random sampling method was used and 220 samples were sampling from population. The research instruments were in-depth interview and questionnaires. Content analysis and analytic induction were used for a qualitative data analysis. For quantitative data, descriptive statistics and relationships between the model and empirical data was analyzed by LISREL program. The research results were models of elderly care in family following Buddhist Psychology that studied from related research and literature consisted of 6 steps which were 1) coping, 2) searching for need, 3) connecting network, 4) taking care with Bhavana IV, 5) having self-development and 6) assessing themselves. Structural equation model of elderly care in family following Buddhist Psychology fit with the empirical data. In conclusion, elderly can have good quality of life usually comes from elderly care qualification with Iddhibada IV mediated by elderly care in family following Buddhist Psychology.

Keywords: Elderly, care in family, Buddhist Psychology

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) คือมีอัตราประชากรผู้สูงอายุร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด มาตั้งแต่ ปีพ.ศ.๒๕๔๘ และคาดว่าโครงสร้างประชากรไทยจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)^๑ ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ โดยอัตราประชากรผู้สูงอายุจะสูงขึ้นถึงประมาณร้อยละ ๒๐

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๐), หน้า ๓๙.

ของประชากรทั้งหมด และจากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ พ.ศ.๒๕๕๙^๒ พบว่าผู้สูงอายุไทยป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน ข้ออักเสบ ข้อเสื่อม และ ไตวาย มากขึ้น ภาวะแทรกซ้อนของโรคดังกล่าว ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้น้อยลง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิต หรือกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องใช้ชีวิตในสังคมภายนอกบ้าน ดังนั้น ผู้สูงอายุเหล่านี้จึงมีความต้องการการดูแลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สำหรับสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เป็นสังคมชาวพุทธ รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่สำคัญ^๓ คือ การดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ศีลธรรม จริยธรรม และประเพณีปฏิบัติที่มีต่อกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีสภาวะทางร่างกายที่อ่อนแอกว่าให้สามารถใช้ชีวิตแต่ละวันอย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันหลักในการดูแลสมาชิกในครอบครัว และที่พึ่งพิงสำคัญของผู้สูงอายุก็คือสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ บุตรหลาน หรือญาติที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน อาจเป็นสามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง จะรับหน้าที่ในการดูแล และนิยมเรียกว่า ญาติผู้ดูแล (Family Caregiver) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สมาชิกในครอบครัว เข้ามารับบทบาทเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุนั้น คือหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการทดแทนบุญคุณ อันเป็นค่านิยมทางสังคมในเรื่องความกตัญญู กตเวทิตะ

เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงในทางที่ลดลงของเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุ ที่เกิดจากการลดลงของสมาชิกในครอบครัว และคาดว่าจะเป็ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวอ่อนแอลง อาจถึงระดับที่ไม่สามารถรับกับบทบาทการดูแลที่เป็นที่คาดหวังของสังคมได้ รวมถึงภาครัฐก็ไม่สามารถรองรับการดูแลผู้สูงอายุได้ครอบคลุม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ให้กับครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งขึ้น และการดูแลจะบรรลุผลเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น คุณสมบัติของผู้ดูแล วิธีการดูแลของครอบครัว ปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย เป็นต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงศึกษา รูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีเป้าหมายเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และ เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาผู้ดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทยต่อไป

^๒ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.๒๕๕๙, (นครปฐม: บริษัทพรินเตอร์ จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ๓๗.

^๓ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ผู้ดูแลผู้สูงอายุ: การสังเคราะห์องค์ความรู้, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา
๒. เพื่อพัฒนารอบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา
๓. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยากับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี^๔ (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Extend Qualitative Results) โดยเริ่มจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลโดยครอบครัว เครือข่าย และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนา รวมทั้งสิ้น ๒๐ รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำผลจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพไปตรวจสอบยืนยันด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแบบสถิติบรรยายและวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์และวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

โดยรูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยามีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย ตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร คือ

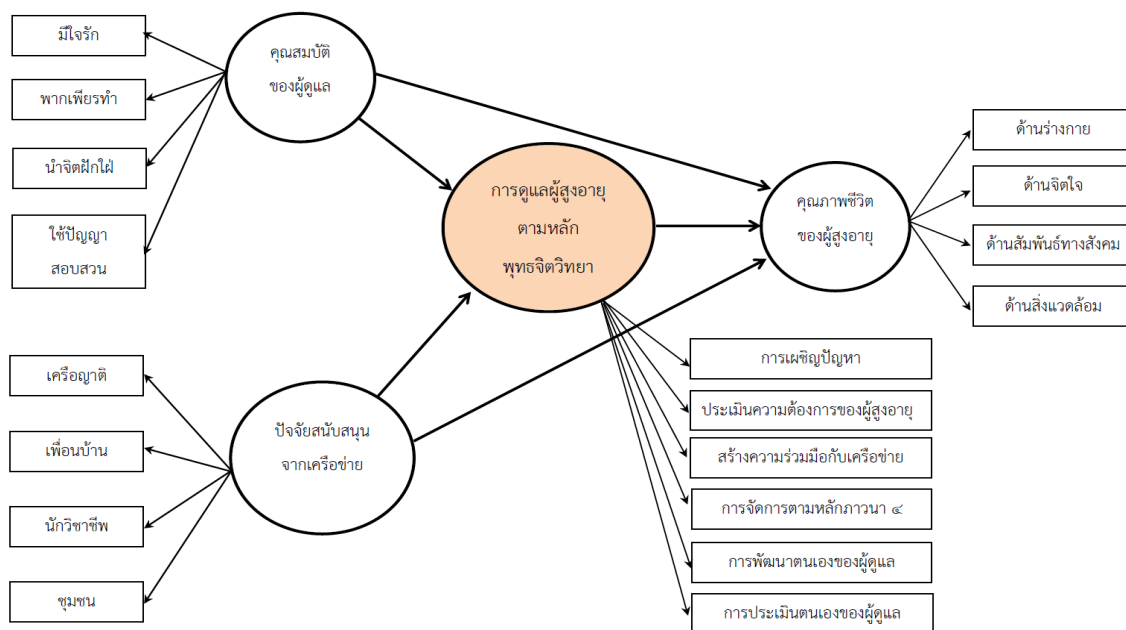
๑) การดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้แก่ การเผชิญปัญหา การประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ การสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย การดูแลตามหลักภavana ๔ การพัฒนาตนเองของผู้ดูแล การประเมินตนเองของผู้ดูแล

๒) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และมีตัวแปรภายนอกแฝง ๒ ตัวแปร คือ

^๔ ลำพอง กลมกุล, “อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๖.

- ๑) คุณสมบัติของผู้ดูแล ได้แก่ มีใจรัก พากเพียรทำ นำจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน
- ๒) ปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย ได้แก่ เครือญาติ เพื่อนบ้าน นักวิชาชีพ ชุมชน แสดงได้ดัง

ภาพ ๑

ภาพที่ ๑ รูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา

สรุปผลการวิจัย

การเสนอสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอสาระจากการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แยกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๑. รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา

ผลการศึกษาด้วยวิธีการเชิงคุณภาพพบว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี ๖ ขั้นตอน คือ

- ๑) การเผชิญปัญหา
- ๒) การประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ
- ๓) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย
- ๔) การดูแลผู้สูงอายุตามหลักภวนา ๔
- ๕) การพัฒนาตนเองของผู้ดูแล
- ๖) การประเมินตนเองของผู้ดูแล

เมื่อนำผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากวิธีการเชิงคุณภาพมาบูรณาการด้วยให้เกิดความกระชับ ชัดเจนสรุปว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ การเผชิญปัญหา – ค้นหาความต้องการ – ประสานเครือข่ายช่วย – ดูแลด้วยหลักภวนา ๔

– มีการพัฒนาตน – มุ่งประเมินผลตนเอง ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยามี ๒ ปัจจัย ได้แก่ คุณสมบัติของผู้ดูแล และปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย

๒. กรอบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา

ผลการพัฒนากรอบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้เป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุซึ่งแสดงอิทธิพลขององค์ประกอบคุณสมบัตินของผู้ดูแลและองค์ประกอบปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่ายต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่มีตัวแปรการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาเป็นตัวแปรส่งผ่าน ตัวแปรในโมเดลที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วยตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร คือ

๑) องค์ประกอบคุณสมบัตินของผู้ดูแล ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ มีใจรัก พากเพียรทำ นำจิตฝึกฝน และใช้ปัญญาสอบสวน

๒) ปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ เครือญาติเพื่อนบ้าน นักวิชาชีพ และชุมชน สำหรับตัวแปรภายนอกแฝงมี ๒ ตัวแปร คือ

๑) การดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๖ ตัวแปร คือ การเผชิญปัญหา ประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ สร้างความร่วมมือกับเครือข่าย การจัดการตามหลักภาวนา ๔ การพัฒนาตนเองของผู้ดูแล การประเมินตนเองของผู้ดูแล

๒) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

๓. การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยากับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์โมเดลรูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนาขึ้น สรุปได้ว่า $\chi^2 = 111.32$, $df = 104$, $p = .29$, $GFI = .95$, $AGFI = .91$, $RMSEA = .02$ องค์ประกอบคุณสมบัตินของผู้ดูแล และปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย สามารถอธิบายความแปรปรวนการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้ร้อยละ ๘๒.๐๐ และองค์ประกอบคุณสมบัตินของผู้ดูแล ปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย และการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ ๖๒.๐๐ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่ายเท่ากับ ๐.๓๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากองค์ประกอบคุณสมบัตินของผู้ดูแล โดยผ่านการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา เท่ากับ ๐.๗๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยสรุป ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้เป็นผลจากคุณสมบัตินของผู้ดูแลที่มีหลักอิทธิบาท ๔ โดยส่งผ่านการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา พบว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาประกอบด้วย การปฏิบัติ ๖ ขั้นตอน ได้แก่ การเผชิญปัญหา – ค้นหาความต้องการ – ประสานเครือข่ายช่วย – ดูแลด้วยหลักภavana ๔ – มีการพัฒนาตน – มุ่งประเมินผลตนเอง และผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ดูแลจะมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ต้องผ่านรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้เป็นองค์ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา คือ

I – CARE Model

I – CARE Model มีคำย่อมาจาก I – Iddhipada IV

C – Coping

A – Assessment and Action with Bhavana IV

R – Relationship networking

E – Enabling and Evaluation

โดยกล่าวอธิบายได้ดังต่อไปนี้

I – Iddhipada IV คือ คุณสมบัติของผู้ดูแลอันเป็นคุณลักษณะของผู้ดูแลโดยครอบครัว คือ ญาติหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและรับผิดชอบการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ทั้งทำเป็นประจำหรือทำต่อเนื่อง มีบทบาทเป็นผู้ดูแลหลักในครอบครัว ที่ส่งผลให้การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้คือคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

๑) ฉันทะ คือ มีใจรัก หมายถึง ความพอใจ ความรัก เต็มใจ และฝึกฝนในการดูแลผู้สูงอายุ โดยทุ่มเทความสามารถและปรารถนาเพื่อที่ดูแลผู้สูงอายุให้ดีที่สุด โดยความรักนี้ผู้ดูแลจะแสดงออกทั้งทางกาย วาจา และใจ

๒) วิริยะ คือ พากเพียรทำ หมายถึง ความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจในการดูแลผู้สูงอายุ มีความอดทนและความอดทนต่อความยากลำบาก และความเหน็ดเหนื่อยในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

๓) จิตตะ คือ นำจิตฝึกฝน หมายถึง การเอาใจใส่ และให้ใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ คือการดูแลผู้สูงอายุ ไม่ปล่อยปละละเลย มีความตั้งใจ ผู้ดูแลต้องมีความเอาใจใส่ทั้งด้านอาหารการกินและความเป็นอยู่ในลักษณะที่รับรู้ถึงความรู้สึกของผู้สูงอายุ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

๔) วิมังสา คือ ใช้ปัญญาสอบสวน หมายถึง การพิจารณา ทบทวน ไตร่ตรองในการปฏิบัติดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้วิจารณ์อย่างรอบรู้และรอบคอบว่ามีปัญหา หรือข้อบกพร่องใดบ้าง ในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

CARE คือ รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา หมายถึง การดูแลผู้สูงอายุโดยผู้ดูแลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ที่ดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ และประสานความช่วยเหลือจากภายในและภายนอกครอบครัว เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีประกอบด้วย

C – Coping คือ การเผชิญปัญหา หมายถึง ความพยายามทางความรู้สึกและทางพฤติกรรมของผู้ดูแลโดยครอบครัว ที่ใช้ในการจัดการกับความเครียดหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดูแล

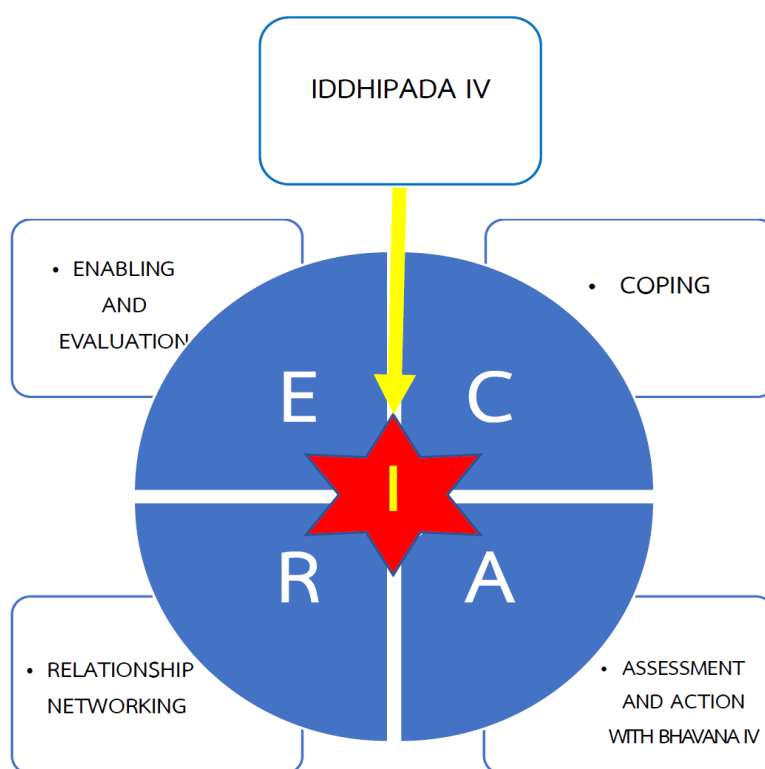
A – Assessment and Action with Bhavana IV คือ การประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ หมายถึง การประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดูแลของครอบครัว ในการตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิตประจำวัน และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และการดูแลผู้สูงอายุตามหลักภavana ๔ หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักธรรมเรื่องหลักภavana ๔ กับการดูแลผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

๑. กายภavana คือ การพัฒนาด้านร่างกายความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
๒. ศีลภavana คือ การพัฒนาด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับเพื่อนมนุษย์ มีวินัยอยู่กับผู้อื่นได้ดี
๓. จิตภavana คือ การพัฒนาด้านจิตใจ การทำให้จิตใจเข้มแข็ง มีความสุขเบิกบาน มีความมั่นคง
๔. ปัญญาภavana คือการพัฒนาด้านปัญญาโดยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุให้เข้าใจในธรรมชาติของชีวิต ไกล่ลัดหลักธรรม ลดความกังวล มีความสุข

R – Relationship networking คือ การสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย หมายถึง ผู้ดูแลต้องสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุเนื่องจาก ผู้ดูแลไม่มีศักยภาพพร้อมในทุกด้าน ที่จะตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพได้

E – Enabling and Evaluation คือ การพัฒนาตนเองของผู้ดูแล หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดูแลตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของผู้สูงอายุได้จริงและการประเมินตนเองของผู้ดูแล หมายถึง การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการปฏิบัติการให้การดูแลแต่ละครั้งเพื่อเป็นแนวทางในการนำข้อมูลมาดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการดูแล

สรุปได้ว่ารูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาเป็นการดูแลจากผู้ดูแลโดยครอบครัวด้วยใจรัก พากเพียรทำ นำจิตฝึกฝน และใช้ปัญญาสอบสวน เพื่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตาม I CARE – Model แสดงได้ดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ แผนภาพ I – CARE Model

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนออภิปรายผลการวิจัยเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี ๖ ขั้นตอน คือ

๑) การเผชิญปัญหา	๒) การประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ
๓) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย	๔) การดูแลผู้สูงอายุตามหลักภavana ๔
๕) การพัฒนาตนเองของผู้ดูแล	๖) การประเมินตนเองของผู้ดูแล

เมื่อนำผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากวิธีการเชิงคุณภาพมาบูรณาการด้วย พบว่า แนวทางการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติ ๖ ขั้นตอน ได้แก่ การเผชิญปัญหา – ค้นหาความต้องการ – ประสานเครือข่ายช่วย – ดูแลด้วยหลักภavana ๔ – มีการพัฒนาตน – มุ่งประเมินผลตนเอง สอดคล้องกับ รัตนานิกิต พละศึก และคณะ^๕ ได้ศึกษาตัวแบบของครอบครัวในการ

^๕ รัตนานิกิต พละศึก และคณะ, “ตัวแบบของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ”, วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑๔๗.

ดูแลผู้สูงอายุ พบว่า การทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุของครอบครัวมีผู้ดูแลหลักเปรียบเสมือนผู้จัดการ ที่นอกเหนือจากต้องบริหารจัดการปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ แล้ว ยังต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่จำเป็น และเรียนรู้วิธีการในการดูแลผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับ สมบูรณ์ วัฒนะ^๖ ได้ศึกษาการดูแลบิดามารดาสูงอายุตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ของครอบครัวไทยพุทธ โดยนำแนวคำสอนทางพุทธศาสนาเรื่องภาวนา ๔ มาใช้กับการดูแลบิดามารดาสูงอายุ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างไทยพุทธส่วนใหญ่ปฏิบัติตนสอดคล้องกับคำสอนนี้ เช่น การเอาใจใส่ในเรื่องสุขอนามัย การจัดหาอาหารให้ การสนับสนุนให้ออกกำลังกายที่เหมาะสม การดูแลเมื่อเจ็บป่วยและจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ การพูดคุยกับบิดามารดาสูงอายุอย่างสม่ำเสมอ การหาโอกาสให้บิดามารดาสูงอายุได้รับความเบิกบานใจ การส่งเสริมและยินดีให้บิดามารดาสูงอายุได้ปฏิบัติสมาธิ สวดมนต์ฟังเทศน์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น

๒. กรอบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้เป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งแสดงอิทธิพลขององค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ดูแล และองค์ประกอบปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย ต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่มีตัวแปรการดูแลผู้สูงอายุ โดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยาเป็นตัวแปรส่งผ่าน ตัวแปรในโมเดลที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วย ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร คือ

๑) องค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ดูแล ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ มีใจรัก พากเพียร ทำ นำจิตฝึกฝน และใช้ปัญญาสอบสวน

๒) ปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ เครือญาติ เพื่อนบ้าน นักวิชาชีพ และชุมชน สำหรับตัวแปรภายนอกแฝงมี ๒ ตัวแปร คือ

๑) การดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๖ ตัวแปร คือ การเผชิญปัญหา ประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ สร้างความร่วมมือกับเครือข่าย การจัดการตามหลักภาวนา ๔ การพัฒนาตนเองของผู้ดูแล การประเมินตนเองของผู้ดูแล

๒) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกับ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ^๗ ได้ศึกษาตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัว และชุมชนชนบทไทยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัว มีทั้งปัจจัย

^๖ สมบูรณ์ วัฒนะ, การดูแลบิดามารดาสูงอายุตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาของครอบครัวไทยพุทธ, วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (๑๐)๒, ๒๕๖๐) : ๗๘.

^๗ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ, “ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนชนบทไทย”. รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐๗.

ที่มีอยู่ในครอบครัวที่สมาชิกมีส่วนร่วมกันที่จะสร้างและดำรงไว้ด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน นอกจากนี้ยังต้องอาศัยปัจจัยที่อยู่ภายนอกครอบครัว ทั้งจากนักวิชาชีพ จากเพื่อนบ้าน จากผู้นำในชุมชน ที่ให้ความสำคัญ และเข้ามาช่วยเหลือครอบครัว

๓. โมเดลรูปแบบสมการโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนาขึ้นสรุปได้ว่า $X^2 = 111.32$, $df = 104$, $p = .29$, $GFI = .95$, $AGFI = .91$, $RMSEA = .02$ องค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ดูแล และปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย สามารถอธิบายความแปรปรวนการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้ร้อยละ ๘๒.๐๐ และองค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ดูแล ปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่าย และการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ ๖๒.๐๐ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยสนับสนุนจากเครือข่ายเท่ากับ ๐.๓๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากองค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ดูแล โดยผ่านการดูแลผู้สูงอายุตาม หลักพุทธจิตวิทยา เท่ากับ ๐.๗๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยสรุป ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้เป็นผลจากคุณลักษณะของผู้ดูแลที่มีหลักอิทธิบาท ๔ โดยส่งผ่านการดูแลผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา สอดคล้องกับ นาริรัตน์ จิตรมนตรี และคณะ^๔ ได้ศึกษาตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนเมืองและกรุงเทพมหานครพบว่า ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัว คือ การคัดเลือกผู้ดูแลหลักที่เหมาะสม ผู้ดูแลหลักดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม ผู้ดูแลหลักดูแลผู้สูงอายุบนพื้นฐานของความรักหรือความกตัญญู มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมาในอดีต และความรู้สึกลึกซึ้งในความสามารถของตนเองในการดูแลผู้สูงอายุ การรักษาและควบคุมโรคเรื้อรังของผู้สูงอายุ การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการดูแล การได้รับการสนับสนุนการดูแลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเช่นเดียวกับ นันทิยา ใจเย็น^๕ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ จะมีคนในครอบครัวคอยดูแลในด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย และจะใช้เวลาในแต่ละวันอยู่กับครอบครัวมากกว่าเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนหรือออกไปใช้บริการด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ

^๔ นาริรัตน์ จิตรมนตรี และคณะ, “ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนเมืองและกรุงเทพฯ ”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๘.

^๕ นันทิยา ใจเย็น, “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี”, การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗), หน้า ๓๖.

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกรุงเทพมหานคร ควรมีการวางแผนและกำหนดรูปแบบการส่งเสริมระบบสวัสดิการและระบบบริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่บ้าน

๒) กระทรวงแรงงาน และกรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายสนับสนุนระบบการทำงานที่บ้านให้กับผู้ดูแล เพื่อให้ผู้ดูแลที่มีศักยภาพในการทำงาน สามารถดูแลผู้สูงอายุและทำงานในเวลาเดียวกัน อันจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ดูแล และลดความเครียดจากการรับหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุแต่เพียงอย่างเดียว

๒. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑) การทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกรุงเทพมหานคร ควรจัดทำทะเบียนหรือฐานข้อมูลผู้ดูแลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว และกำหนดแนวทางให้ความช่วยเหลือ

๒) องค์การทางพระพุทธศาสนา สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุควรนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุไปประกอบในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมอันนำไปสู่การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม รวมถึงคำนึงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุด้วย

๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และกรุงเทพมหานคร ควรพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ให้มีความรู้และสามารถนำไปสู่ปฏิบัติได้ในประเด็นการประเมินสถานการณ์ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ ทั้งในมิติของการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันการเจ็บป่วย

๓. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการนำโมเดลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปทำวิจัยเชิงทดลองต่อไป เพื่อสนับสนุนว่าโมเดลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ เนื่องจากต้องการพิสูจน์ว่าการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา สามารถนำมาปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

๒) ควรมีการทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น เพื่อพัฒนาโมเดลแข่งขัน (Competing Models) ในการตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา เนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

๓) ควรมีการนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาพื้นที่นอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร คือ เขตชุมชนเมืองที่มีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร หรือ ชุมชนชนบทที่มีความแตกต่างจากกรุงเทพมหานคร ในการตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา

บรรณานุกรม

- นันทิยา ใจเย็น. “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี”. **การค้นคว้าอิสระวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗.
- นาริรัตน์ จิตรมนตรี วิไลวรรณ ทองเจริญ และ สาวิตรี ทยานศิลป์. “ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนเมืองและกรุงเทพมหานคร”. **รายงานวิจัย**. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๒.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- _____. **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๔๑. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมมิโนเครือบริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด, ๒๕๕๘.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.๒๕๕๙**. นครปฐม: บริษัท พรินเทอรี่ จำกัด, ๒๕๖๐.
- รศ.ดร.นันทิยา ใจเย็น และเบญจวรรณ ถนอมชยวัช. “ตัวแบบของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ”. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐)** : ๑๔๗.
- ลำพอง กลมกุล. “อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิภาพการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. **ผู้ดูแลผู้สูงอายุ: การสังเคราะห์องค์ความรู้**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. “ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนชนบทไทย”. **รายงานวิจัย**. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๒.
- สมบุรณ์ วัฒนะ. **การดูแลบิดามารดาสูงอายุตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาของครอบครัวไทยพุทธ**. **วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)** (๑๐) ๒, (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๗๘.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานกฤษฎีกา, ๒๕๖๐.

แนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ระดับชั้นประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
Guidelines for Teachers' Professional Excellence at Primary
Education Level of the Office of the Basic Education Commission

ฉัตรวี ลิมสกุล*

Chatrawee Limsakul

อัญชลี ชยานุวัชร**

Anchalee Chayanuvat

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand

Email : i-chatty-i@hotmail.com & anchalee.c@rsu.ac.th

Received : August 21, 2019

Revised : August 26, 2019

Accepted : October 10, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาลำดับความสำคัญของคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ๒) ศึกษาความสอดคล้องระหว่างระดับความสำคัญและระดับการปฏิบัติของคุณลักษณะของครูดี ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนในประเทศไทย และ ๓) หาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครู จำนวน ๔๓๖ คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครูที่ได้รับรางวัลครูสุุดดีประจำปี ๒๕๖๑ จำนวน ๙ คน และกรรมการคัดเลือกผู้รับรางวัลครูสุุดดี จำนวน ๙ คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายด้านด้วย Wilcoxon Signed Ranks Test การหาคุณภาพของเครื่องมือใช้ค่าดัชนี IOC แบบสอบถาม และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ๑) ครูให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของครูดีตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูมากที่สุด คือ ครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ๒) ครูให้

* นางสาวฉัตรวี ลิมสกุล Miss Chatrawee Limsakul

** ผศ.ดร.อัญชลี ชยานุวัชร Asst.Prof.Dr.Anchalee Chayanuvat

ความสำคัญกับระดับความสำคัญของคุณลักษณะครูดีมากกว่าระดับการปฏิบัติตนเองในทุกด้าน ๓) แนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี พบว่า คุณลักษณะของครูดีที่ควรได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านความเป็นครู ด้านทักษะการสอนและการวิจัย ด้านทักษะการทำงาน ด้านการครองตน และปรัชญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิต และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เมื่อได้ผลการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยไปตรวจสอบยืนยันผลการวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๖ คน พบว่า มีความเห็นสอดคล้องตรงกันกับผลการวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดีได้

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาครู, ความเป็นครูดี, ครูระดับประถมศึกษา

Abstract

This study aimed to 1) examine the prioritization of teachers' characteristics following the code of ethics of teaching profession, 2) investigate the correlation between such prioritization and the level of practice among primary school teachers under the Office of the Basic Education Commission (the upper central regional group), and 3) propose guidelines for teachers' professional excellence development. The samples in the study were 436 teachers. The key informants who were purposively selected were nine teachers who were granted the Distinguished Teacher Award of the Years 2018 and nine selection committees of the Distinguished Teacher Award. The method used to elicit the data was semi-structured interviews. The statistical analysis consisted of percentages, frequency counts, means, and standard deviations. In order to test the hypothesis, the differences in the means was tested using Wilcoxon Signed Ranks Test. In addition, the validation of the research instrument was also investigated using the IOC index, a set of questionnaires, and Cronbach's Alpha Coefficient and contextual analysis. The results of the study revealed that teachers' characteristics mostly prioritized by the samples were faithfulness and honesty towards the profession, and teachers were likely to pay more attention to the prioritization of teachers' characteristics than the level of practice in every aspect. Considering the guidelines for the teachers' professional excellence development, it was found that the characteristics that should be further developed consisted of mindsets, teacher professionalism, instruction and research skills, working skills, philosophy of living, and relations with community.

The research results were confirmed and approved by six experts and could be the guidelines for the development of teachers' professional excellence.

Keywords: Guidelines for Teacher Development, Being Good Teachers, Primary Level Teachers

บทนำ

การศึกษาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันทั่วโลกต่างให้การยอมรับว่า การศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เพราะการศึกษาจะช่วยดึงศักยภาพในตัวมนุษย์ออกมาได้อย่างเต็มที่ และเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงชีวิต อีกทั้งยังเป็นกุญแจจัดความยากจนให้หมดไปในสังคม ทุกประเทศทั่วโลกจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา และผลักดันให้พลเมืองของตนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพ ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้แก่พลเมือง ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ที่ทรงพระราชทานไว้ความว่า “หน้าที่ของผู้จัดและผู้ให้การศึกษา นั้น กล่าวอย่างสั้นที่สุด ก็คือการให้คนได้เรียนดี เพื่อที่จะสามารถทำงานสร้างตัวและดำรงตัวให้เป็นหลักเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมได้”^๑

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดที่สอดคล้องกับพุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของครูไว้ว่า ครูคือปูชนียบุคคล เป็นผู้กวีวิญญาณของโลกโดยหน้าที่และสิทธิ เปิดประตูทางวิญญาณไปสู่คุณธรรมเบื้องสูง สอนให้รู้จักความรอดที่แท้จริง คือความดับทุกข์ ครูจึงเป็นผู้สร้างความอยู่รอดให้สังคมผ่านทาง การให้การศึกษาที่สมบูรณ์แก่ศิษย์^๒ จึงอาจกล่าวได้ว่า ครู คือ ผู้สร้างโลกในอนาคตผ่านผู้เรียนนั่นเอง รัฐบาลมีหน้าที่ต้องกำหนดให้พลเมืองของประเทศมีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และจำเป็นต้องจัดหรือส่งเสริม ตลอดจนปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสถียรภาพเหมาะสมแก่สภาวะการณบ้านเมืองและกาลสมัย^๓ หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทย คือ ครู เพราะครูต้องเป็นผู้สร้างพัฒนาการให้เด็ก

^๑ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๐-๒๕๒๑ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา วันจันทร์ที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๒๑, **ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๒๐ - ๒๕๒๓**, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔๖.

^๒ พุทธทาสภิกขุ บรรยายธรรมแก่คณะประชุมสัมมนาครู ณ สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๑๓.

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๓๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๖๐), หน้า ๑.

อย่างมีมิติครบทุกส่วนผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ครูมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญ ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ทั้งในด้านวิชาการ ทักษะด้านวิชาชีพ ทักษะการดำรงชีวิตในกระแสสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ครูจึงต้อง มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ มีความคิดที่ทันสมัย รวมถึงเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่ผู้เรียนเป็น ปุณ्यบุคคลที่ควรแก่การเคารพ แต่ในโลกปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมและกระแส โลกาวัตันต์ ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างมาก

อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตครูที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคม มีข่าวด้านลบ เกี่ยวกับครูอย่างมากมาย โดยเฉพาะในด้านจิตใจที่ตึงเครียด ด้านความเป็นครู และสภาพปัญหาในการ ครองตนและการขาดปรัชญาในการดำเนินชีวิต นำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่วงการศึกษาระดับวิชาชีพครู เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ดีของผู้ประกอบ วิชาชีพครู ทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาแก่ผู้ประกอบวิชาชีพครู นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทางเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างมากส่งผลต่อให้เข้าถึงความรู้ที่หลากหลายได้อย่างง่ายดาย ครูจึงต้อง มีการพัฒนาตนเองเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีทักษะด้านการสอนและการวิจัยเพิ่มขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปตาม ความเหมาะสมของยุคสมัย ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้ มาเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการ แสวงหาความรู้ให้กับผู้เรียน (Coach) มากกว่าจะเป็นเพียงผู้บอกให้จำหรือสอนให้รู้เพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังต้องกระตุ้นส่งเสริมค่านิยมและศักยภาพที่มีอยู่ในผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทน และสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ได้เหมาะสมกับงานที่ต้องทำในอนาคต^๔

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑ ได้สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT-Analysis ในภาพรวมของกลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนบน (๖ จังหวัด) จากการระดมข้อคิดเห็นร่วมกันของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การทบทวนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาภาค ๑ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๕ – ๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมโสฬส คัมภีร์พญาขอ รีสอร์ท จังหวัด สมุทรสงคราม พบว่า มีประเด็นที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ ดังต่อไปนี้

๑) ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในบางพื้นที่ที่ยังมีอยู่มาก ร่วมกับปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาแม่ค้าขาย ปัญหาอาชญากรรมของกลุ่มวัยรุ่น เป็นผู้ก่อเหตุ ปัญหาการย้ายถิ่นฐานของผู้ปกครอง และปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ปัญหา

^๔ กิตติภูมิ มีประดิษฐ์, “อุดมศึกษาไทยศตวรรษที่ ๒๑ : ผู้เรียน ผู้สอนที่ต้องปรับตัว”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/647035> [๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒]

เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนส่งผลให้เยาวชนไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับได้ดีพอ ปัญหาสภาพครอบครัวหย่าร้าง แยกกันอยู่ ส่งผลให้เยาวชนขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม ขาดคุณสมบัติต่อการเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ผู้เรียนทุกช่วงวัยขาดการใช้ดุลยพินิจในการบริโภคสื่อที่เหมาะสม ขาดการปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องต่อการสร้างภูมิสังคมด้วยกระบวนการเรียนรู้จากทั้งสถาบันทางการศึกษาและสถาบันครอบครัวในชุมชน

๒) ด้านความสามารถในการจัดการศึกษา พบว่า ยังไม่สามารถบริหารจัดการหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพบริบทเชิงพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ไม่สามารถผลิตกำลังคนได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเชิงพื้นที่ สถานศึกษาขนาดเล็ก ขาดงบประมาณ ครู และบุคลากรทางการศึกษา และทรัพยากรทางการศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา

๓) ด้านความรู้ ความสามารถของครู พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนของยังไม่คุ้มค่าและยังไม่เกิดประโยชน์สูงสุด

๔) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ยังมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในบางพื้นที่ มีอัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาบางพื้นที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นด้วย^๕ ประเด็นปัญหาดังกล่าว สามารถแก้ไขในระดับเบื้องต้นได้โดยการพัฒนาครู ดังคำกล่าวที่ว่า ครูเป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นผู้มีคุณูปการต่อการศึกษา เพราะครูคือผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงแก่ชีวิตศิษย์ หากครูเป็นครูที่ดี ผู้ที่ได้รับการศึกษาจะได้รับการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ

การวิจัยนี้ จึงมุ่งหาคำตอบเพื่ออธิบายว่า เราจะพัฒนาการศึกษาใน ๖ จังหวัดนี้ ผ่านการพัฒนาครู ให้มีคุณลักษณะที่ดีขึ้นจนถึงระดับครูดีได้อย่างไร ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาโดยมุ่งประเด็นไปที่การศึกษาคุณลักษณะของครูดีตามทัศนคติของครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน และศึกษาความสอดคล้องระหว่างระดับความสำคัญของคุณลักษณะของครูดีจากและระดับการปฏิบัติตามประเด็นที่ครูได้ให้ความสำคัญ รวมทั้งการสัมภาษณ์ครูที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคมว่าเป็นครูดีมีคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพครู เป็นครูที่ได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานทางการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน และกรรมการผู้คัดเลือกครูผู้รับรางวัล เพื่อตรวจทานความน่าเชื่อถือของรางวัลและศึกษาถึงคุณลักษณะของครูดีตามทัศนคติของครูที่ได้รับรางวัลและกรรมการผู้คัดเลือก ว่ามีความสอดคล้องตรงกันหรือไม่ และมีความสอดคล้องในเรื่องใดมากที่สุด เพื่อสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

^๕ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑, แผนพัฒนาการศึกษาระดับภาค พ.ศ.๒๕๖๓-๒๕๖๕, (ลพบุรี:สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑, ๒๕๖๒), หน้า ๖๒ - ๖๕.

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของคุณลักษณะครูดีตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามทัศนคติของครูระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

๒. เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างระดับความสำคัญและระดับการปฏิบัติต่อคุณลักษณะครูดีระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

๓. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดี มีค่าดัชนีในการหาคุณภาพของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ คน เท่ากับ ๐.๙๙๕ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ ๐.๙๔๐ เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนในประเทศไทย จำนวน ๔๓๖ คน ซึ่งเป็นครูที่สามารถเป็นตัวแทนประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้ เนื่องจากเป็นข้าราชการครู ปฏิบัติหน้าที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนเหมือนกัน ทำงานในกรอบภาระหน้าที่ และบทบาทใกล้เคียงกัน มีบริบทการทำงานในพื้นที่คล้ายคลึงกัน ได้รับนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดเดียวกัน ส่งผลให้ครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๔๓๖ คน สามารถเป็นตัวแทนประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดได้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายด้าน Wilcoxon Signed Ranks Test การวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช่วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูที่ได้รับรางวัลครูสุจริต ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนในประเทศไทย ประจำปี ๒๕๖๑ จำนวน ๙ คน และคณะกรรมการผู้คัดเลือกครูผู้รับรางวัลครูสุจริต จำนวน ๙ คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) เมื่อได้ผลการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยไปตรวจสอบยืนยันผลการวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๖ คน อีกครั้งหนึ่ง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรีมากที่สุด จำนวน ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘๓ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๐-๕๙ ปี จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๑๕ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุราชการต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๕ ปี จำนวน ๑๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒๒ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน ๓๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔๘ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง (๑๒๑-๖๐๐ คน) จำนวน ๒๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐๒

๒. การลำดับความสำคัญของคุณลักษณะของครูดีตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในทัศนคติของครูระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนในประเทศไทย พบว่า จรรยาบรรณที่ครูให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (๔๑.๕๑) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผกาทิพย์ ทรัพย์วิริยะกุล^๖ พบว่า ครูมีการปฏิบัติด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด

๓. ความสอดคล้องระหว่างระดับความสำคัญและระดับการปฏิบัติต่อคุณลักษณะของครูดี ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

๓.๑) ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. 0.33) และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. 0.34) โดยประเด็นที่ครูให้ความสำคัญมากที่สุดและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตรงกันมากที่สุด คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต (ระดับความสำคัญ $\bar{X} = 4.86$, S.D. 0.36 ระดับการปฏิบัติ $\bar{X} = 4.78$, S.D. 0.45)

๓.๒) ด้านความรู้และศาสตร์การสอน พบว่า มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. 0.60) และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. 0.65) โดยประเด็นที่ครู

^๖ ผกาทิพย์ ทรัพย์วิริยะกุล, “การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒”, วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑ - ๑๓.

ให้ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตรงกันมากที่สุด คือ ความรู้ในเนื้อหาสาระที่ตนสอน (ระดับความสำคัญ $\bar{X} = 4.74$, S.D. 0.45 ระดับการปฏิบัติ $\bar{X} = 4.51$, S.D. 0.56)

๓.๓) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู พบว่า มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. 0.51) และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. 0.60) โดยประเด็นที่ครูให้ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตรงกันมากที่สุด คือ ตั้งใจอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม (ระดับความสำคัญ $\bar{X} = 4.86$, S.D. 0.35 ระดับการปฏิบัติ $\bar{X} = 4.68$, S.D. 0.50)

๓.๔) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน พบว่า มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. 0.62) และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. 0.68) โดยประเด็นที่ครูให้ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ระดับความสำคัญ $\bar{X} = 4.57$, S.D. 0.58 ระดับการปฏิบัติ $\bar{X} = 4.37$, S.D. 0.68)

โดยมีผลสรุปค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญกับระดับการปฏิบัติต่อคุณลักษณะของครูดีทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 436 คน มีระดับความสำคัญของคุณลักษณะของครูดี สูงกว่าระดับการปฏิบัติในทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับความสำคัญและระดับการปฏิบัติสูงที่สุดคือ ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู (ระดับความสำคัญ $\bar{X} = 4.73$, S.D. 0.33 ระดับการปฏิบัติ $\bar{X} = 4.61$, S.D. 0.64) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญกับระดับการปฏิบัติต่อคุณลักษณะของครูดี ทั้ง 4 ด้าน ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบค่าดังกล่าวด้วย Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญกับระดับการปฏิบัติต่อคุณลักษณะของครูดี ทุกด้าน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 2 กลุ่ม ประกอบด้วยครูที่ได้รับรางวัลครูสุจริต ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนในประเทศไทย ประจำปี ๒๕๖๑ จำนวน ๙ คน และคณะกรรมการตัดสินรางวัลครูสุจริต จำนวน ๙ คน พบว่า คุณลักษณะของครูดีตามทัศนคติและการประพฤติปฏิบัติตนในเชิงประจักษ์และนำมาซึ่งการได้รับรางวัลของครูที่ได้รับรางวัลครูสุจริต ประกอบด้วยคุณลักษณะ ๗ ด้าน ได้แก่

๑. **ด้านจิตใจ** ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ ครูต้องมีจิตใจดี มีคุณธรรม มองโลกในแง่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต กตัญญูกตเวที รักและเมตตาศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา

ไม่นำผลงานทางวิชาการของผู้อื่นมาใช้ โดยไม่ได้รับความยินยอมเห็นชอบ ด้านความเป็นครู ด้านทักษะ การสอนและการวิจัย ด้านทักษะการทำงาน ด้านการครองตนและปรัชญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิต และ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สอดคล้องกับการวิจัยของคชกรณ์ บัวคำ^๗ และจักรพันธ์ จันทรเจริญ^๘ ที่ว่า คุณลักษณะที่ควรฝึกในการปฏิบัติหน้าที่ครูคือความซื่อสัตย์ สุจริตและเที่ยงธรรม และการสร้างเจตคติ ที่ดีเพื่อให้ครูเกิดความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน

๒. **ด้านความรู้** ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ ครูต้องมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้ ความรู้เกี่ยวกับ เนื้อหาสาระที่สอน ทฤษฎีการสอน หลักการสอน การจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การจัดการ ชั้นเรียน การวัดผลประเมินผล การผลิตสื่อการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน การเปลี่ยนแปลงใน สังคมโลก การให้คำแนะนำและการเป็นที่ปรึกษา เทคนิคการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำ ความรู้ไปใช้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชา หวังวิทยาคุณ^๙ ที่พบว่า การพัฒนาความรู้ให้แก่ครู เป็นกิจกรรมสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครู ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อทักษะในการทำงาน และ การมีเจตคติที่เอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู

๓. **ด้านความเป็นครู** ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ ครูต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความ รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีอุดมการณ์ความเป็นครู มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ เอาใจใส่ ศิษย์ ให้ความช่วยเหลือศิษย์ เข้มงวด กวดขัน มุ่งมั่นพัฒนาศิษย์ มีจิตวิทยา สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ ของศิษย์ได้ สร้างความไว้วางใจระหว่างครูและศิษย์ สอดคล้องกับการวิจัยของวัลนิกา ฉลากบาง^{๑๐} พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูช่วยยกระดับความคิดและทักษะที่จำเป็นในการสอน การมีศีลธรรม คุณธรรม และความรับผิดชอบในงาน มีความยืดหยุ่นปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มองผู้เรียนว่ามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความสุขและความภาคภูมิใจในอาชีพครู และได้รับการยอมรับและเกิดความศรัทธาจาก ผู้พบเห็น

^๗ คชกรณ์ บัวคำ. “แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน”, วารสารบริหารการศึกษาฉบับพิเศษ ฉบับที่ ๑๕ (ฉบับพิเศษ) (ตุลาคม- ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๒๗๑ – ๒๗๘.

^๘ จักรพันธ์ จันทรเจริญ. “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูของอาจารย์ในคณะครุศาสตร์และคณะ ศึกษาสาสตร์ในมหาวิทยาลัยกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๒๗-๔๒.

^๙ ปรีชา หวังวิทยาคุณ, “รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๒๖๘ – ๒๗๙.

^{๑๐} วัลนิกา ฉลากบาง. “จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ”, วารสารมหาวิทยาลัย นครพนม ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๙) : ๑๒๓ – ๑๒๘.

๔. **ด้านทักษะการสอนและการวิจัย** ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ ครูต้องทำแผนการสอน เตรียมการสอน ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ มีความสามารถในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และมีความสามารถในการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน ควบคุมชั้นเรียนได้ สอนให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ถูกต้องและทันสมัย สอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ มีความสามารถในการจูงใจผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนได้ สอนความรู้ควบคู่คุณธรรม ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนโดยคำนึงถึงความถนัด ความชอบของผู้เรียนรายบุคคล เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน และรู้ศักยภาพและข้อจำกัดของผู้เรียนแต่ละคน สามารถดึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้ สอนทักษะชีวิต ทำวิจัยในชั้นเรียน ผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการโค้ช สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันเพ็ญ นันทะศรี^{๑๑} ที่พบว่า คุณลักษณะของความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านพฤติกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสรุป การวัดและประเมินผล การใช้สื่อ การสร้างบรรยากาศชั้นเรียน

๕. **ด้านทักษะการทำงาน** ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ ครูต้องมีทักษะในการวางแผน ทำงานเป็นระบบ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า มีทักษะในการแก้ปัญหาที่ดี รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย มุ่งเน้นกระบวนการสร้างความเข้าใจ ทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่ตามความถนัด จัดสรรเวลาได้ดี มีทักษะในการประสานงานกับผู้อื่น มีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สอดคล้องกับการวิจัยของเอกรักษ์ ปาร์มวงศ์^{๑๒} พบว่า ทักษะในการทำงานโดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน สร้างแรงจูงใจให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. **ด้านหลักการครองตนและปรัชญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิต** ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ ครูต้องรู้จักตัวเอง มีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน เรียนรู้ สู้งาน ทุ่เมทะ เสียสละ มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือสังคม แสวงหาความรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง มีวินัยและความรับผิดชอบ ดูแลรักษาสุขภาพและมีสุขอนามัยที่ดี มีความสามารถในการปรับตัว มีแรงบันดาลใจจากหลักการทำงานของรัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต มีบุคคลเป็นต้นแบบในการทำงาน ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข เป็นบุคคลที่เข้าถึงได้ง่าย เป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย รักษา

^{๑๑} วันเพ็ญ นันทะศรี. “การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ ๒๑”, วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๙๖ – ๑๐๕.

^{๑๒} เอกรักษ์ ปาร์มวงศ์. “รูปแบบการบริหารจัดการการพัฒนาครูอาชีพศึกษาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน”. วารสารจันทเกษมสาร ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๔๒ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๖๑ – ๗๐.

ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือและไม่ดูหมิ่นศาสนาอื่น ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข วางตัวเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสุนทรสุวรรณาการ (ประทีป สุขเมธ)^{๑๓} พบว่า พฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ ได้แก่ การรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง ควบคุมตนเองได้ ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท มีหลักธรรมในการดำรงชีวิต อดทน สงบเสงี่ยม ให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับบุคคลทุกระดับชั้น

๗. **ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน** ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ ครูต้องมีความผูกพันกับโรงเรียนและชุมชน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองและชุมชน ประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร^{๑๔} พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน เป็นความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย ถือเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของโรงเรียน

ผลการตรวจสอบยืนยันผลการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบยืนยันผลการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๖ คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า หากต้องการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ควรต้องมุ่งพัฒนาให้ครูมีคุณลักษณะด้านจิตจรรยละเอียด ๙๔.๔๔ ด้านความเป็นครู ร้อยละ ๖๑.๑๑ และด้านทักษะการสอนและการวิจัย และด้านความรู้เป็นสำคัญ ร้อยละ ๒๒.๒๒ เท่ากัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

คุณลักษณะของครูที่ดีที่ควรพัฒนาแก่ครูเพื่อให้ครูเข้าสู่ความเป็นครูดี ประกอบด้วยการพัฒนาใน ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านความเป็นครู ด้านความรู้ ด้านการทักษะการสอนและการวิจัย ด้านทักษะการทำงาน ด้านหลักการครองตนและปรัชญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ

๑. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑) คุณลักษณะของครูควรได้รับการปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่กระบวนการผลิตครู จึงควรเสนอให้สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตครู นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการกำหนดหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในอนาคต

^{๑๓} พระครูสุนทรสุวรรณาการ. “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๑๓ ฉบับพิเศษ เล่ม ๓ (มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๒๒๓ – ๒๓๒.

^{๑๔} ชูชาติ พ่วงสมจิตร. “การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน”. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๓๔๒ – ๑๓๕๔.

๒) คุณลักษณะของครูควรนำไปจัดทำเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกครู จึงควรเสนอให้หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสอบคัดเลือก บรรจุ แต่งตั้งครู นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกครูในอนาคต

๓) คุณลักษณะของครูที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้ครูเข้าสู่ความเป็นครูดี จึงควรเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดของครู นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาครูในอนาคต

๒. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคตเพื่อประโยชน์ทางวิชาการที่กว้างขวางชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจาก ครูที่ได้รับรางวัลครูดีในกลุ่มพื้นที่ภาคกลางตอนบนมีจำนวนมากมายหลากหลายรางวัล ในแต่ละระดับชั้น และแต่ละสังกัด แต่การวิจัยนี้ มุ่งสัมภาษณ์ครูที่ได้รับรางวัลครูสุดดีในระดับชั้นประถมศึกษาเพียงรางวัลเดียว ถ้าสามารถดำเนินการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมมากขึ้น จะยิ่งทำให้งานชิ้นนี้มีคุณภาพดีขึ้น

บรรณานุกรม

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. **ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระ**

พระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๒๐ - ๒๕๒๓. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด, ๒๕๕๐.

คชกรณ บัวคำ. “แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต** ฉบับที่ ๑๕ (ฉบับพิเศษ) (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๒๗๑ - ๒๗๘.

จักรพันธ์ จันทร์เจริญ. “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูของอาจารย์ในคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์”. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์** ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๒๗ - ๔๒.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. “การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน”. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ** ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๓๔๒ - ๑๓๕๔.

ปรีชา หวังวิทยาคุณ, “รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์** ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๒๖๘ - ๒๗๙.

ผกาทิพย์ ทรัพย์วิริยะกุล, “การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขต เบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒”. **วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**, (มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑ - ๑๓.

พระครูสุนทรสุวรรณาการ. “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์** ปีที่ ๑๓ ฉบับพิเศษ เล่ม ๓ (มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๒๒๓ - ๒๓๒.

พุทธทาสภิกขุ, “ธรรมบรรยาย เรื่อง วิญญาณของความเป็นครู”, **ฐานข้อมูลเสียง หอจดหมายเหตุพุทธทาสอินทปัญญา**. ๘ เมษายน ๒๕๑๓.

วันเพ็ญ นันทะศรี. “การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ ๒๑”. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม** ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๙๖ - ๑๐๕.

วัลนิกา ฉลากบาง. “จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ”, **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม** ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๙) : ๑๒๓ - ๑๒๘.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๖๐.

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับภาค (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๒) (กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน)**. สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑, ๒๕๖๒ : ๖๒ - ๖๕.

เอกรักษ์ ปาร์มวงศ์. “รูปแบบการบริหารจัดการการพัฒนาครูอาชีพศึกษาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน”. **วารสารจันทเกษมสาร** ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๔๒ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๖๑ - ๗๐.

เว็บไซต์

กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. “อุดมศึกษาไทยศตวรรษที่ ๒๑ : ผู้เรียน ผู้สอนที่ต้องปรับตัว”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/47035> [15 สิงหาคม 2562]

การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓
The development of management Information system program
for classroom research of schools under the Office of
Phitsanulok Primary Educational Service Area 3

ศุภกรกัญญา กุลทองคำ*

Sukkarnya Kulthongkham

ปรีชา วิหคโต**

Preecha Vihokto

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, ประเทศไทย

Educational Administration Western University, Thailand

Email : sukkarnya@gmail.com

Received : February 28, 2020

Revised : March 4, 2020

Accepted : March, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต ๓ โดยใช้วิธีในการดำเนินการวิจัย คือ การกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย การออกแบบและสร้างโปรแกรมสารสนเทศและการทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (๑) แบบบันทึกข้อมูล (๒) ผังชุดคำสั่ง/โครงสร้างของโปรแกรมและโปรแกรมสารสนเทศและแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ (๓) แบบประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติ ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สารสนเทศเพื่อการบริหารการทำวิจัยในชั้นเรียนมี ๖ ด้าน คือ (๑) ข้อมูลครู (๒) ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย (๓) การดำเนินงานการทำวิจัย (๔) การสนับสนุนของผู้บริหารในการทำวิจัย (๕) ประสิทธิภาพจากการทำวิจัย และ (๖) การเผยแพร่งานวิจัย

* นางสาวศุภกรกัญญา กุลทองคำ Mrs.Sukkarnya Kulthongkham

** รศ.ดร.ปรีชา วิหคโต Assoc.Prof.Dr.Preecha Vihokto อาจารย์ที่ปรึกษา Adviser

๒. โปรแกรมสารสนเทศเพื่อบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนพัฒนาขึ้นบนระบบปฏิบัติการโดยใช้ระบบฐานข้อมูล MySQL กับใช้ภาษา PHP ในโปรแกรม Macromedia Dreamweaver ๘ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้ง (๑) ด้านปัจจัยนำเข้า (๒) ด้านการใช้งานและความสามารถและ (๓) ด้านผลลัพธ์ของโปรแกรม

๓. ประสิทธิภาพโปรแกรมสารสนเทศโดยรวมอยู่ระดับดีมากคือ $\bar{X} = ๔.๖๔$ และ S.D = ๐.๔๘

คำสำคัญ: โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหาร, การวิจัยในชั้นเรียน

Abstract

The objective of this research has to develop the management information system program for classroom research of schools under the office of Phitsanulok primary educational service area 3. The research methodology used in this study was the conceptual framework used in research, the design and implementation of information programs, and the experimental use of information technology for classroom management. The instrument used in the research were record program forms/ program structure, information programs/possible and appropriate evaluation forms. Data analysis was performed using content analysis and statistical analysis. The statistics used were frequency, mean and standard deviation.

The finding were:

1. Information for the administration of research in the classroom is six aspects: (1) teacher information (2) knowledge about research (3) research operation (4) research support from management (5) effectiveness of research (6) research dissemination.

2. The management information system program for classroom research was developed on Microsoft Windows XP Professional platform using MySQL database and PHP language in Macromedia Dreamweaver 8 is suitable and feasible in terms of: (1) factor Inputs of the program (2) Usage and ability of the program and (3) the program outputs.

3. The overall efficiency of the management information system program for classroom research was very good, $\bar{X} = 4.64$ and S.D = 0.48.

Keywords : Management information system program, Classroom research

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘, ๔๙ ที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานครูในระบบประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในมาตรฐานที่ ๒๓ ตัวบ่งชี้ที่ (๒) ครูต้องทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน^๑ โดยเน้นความสำคัญของการสอนและการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปด้วยกัน และการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการปรับตำแหน่งครูเป็นครูแกนนำครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ครูมืออาชีพและการพัฒนาเป็นครูชั้นสูงต่อไป ดังนั้นบทบาทของครูยุคใหม่เพื่อการพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยและทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นในจิตวิญญาณของความเป็นครู รวมทั้งสามารถปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^๒ เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมตามโครงการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นนวัตกรรมรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนประโยชน์ของการทำวิจัยไม่เพียงแต่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพแต่ยังช่วยพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาโดยให้ความสำคัญของการวิจัยเพื่อการพัฒนาคน พัฒนางาน และการใช้ผลงานวิจัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนรวมทั้งแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน โดยใช้การวิจัยในชั้นเรียน^๓

ประเด็นด้านความสำคัญของการทำวิจัยเปรียบเสมือนหัวใจในการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันนี้การวิจัยได้แพร่หลายไปในทุกวงการซึ่งแต่ละวงการเล็งเห็นความสำคัญและสนใจการวิจัยมากขึ้น การวิจัยจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อมวลมนุษย กรรมสามัญศึกษา ได้กล่าวว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะการวิจัยในชั้นเรียนนั้นสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.

^๑ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, พัฒนาการของคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาและแนวทางการประเมิน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๒๘.

^๒ มนสิข สิริธสมบุญ, รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพและรูปแบบการทำวิจัยในชั้นเรียน, (พิษณุโลก: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๔), หน้า ๘๘-๘๙.

^๓ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๔), หน้า ๕๘.

๒๕๔๒ มีสาระสำคัญที่เน้นการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับครูผู้สอนโดยตรง ดังนั้นครูในยุคปัจจุบัน จึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้เป็นผู้รอบรู้และสามารถทำวิจัยได้ แต่ปัญหาของการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาพบว่า มีทั้งผลการวิจัยที่ยังมีจำนวนน้อย และด้วยคุณภาพ ซึ่งมีสาเหตุครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพียงพอแม้ครูบางคนผ่านการอบรมมาแล้วก็ตาม แต่ไม่สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้^๔

แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้นำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System: MIS) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ คือ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System: DSS) ซึ่งเป็นระบบย่อยหนึ่งในระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร โดยเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจให้ผู้บริหารเรื่องการตัดสินใจในเหตุการณ์เพื่อวางแผนอนาคตภายในสถานศึกษา DSS เป็นซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการ การรวบรวม การวิเคราะห์ข้อมูล และการสร้างตัวแบบที่ซับซ้อนภายใต้ซอฟต์แวร์เดียวกัน นอกจากนั้นระบบ DSS ยังเป็นการประสานการทำงานระหว่างบุคลากรกับเทคโนโลยีทางด้านซอฟต์แวร์ โดยเป็นการกระทำโต้ตอบกัน เพื่อแก้ปัญหาแบบไม่มีโครงสร้าง และอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใช้ตั้งแต่เริ่มต้นถึงสิ้นสุดขั้นตอนหรืออาจกล่าวได้ว่า DSS เป็นระบบที่ได้ตอบกันโดยใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อหาคำตอบที่ง่าย สะดวก รวดเร็วจากปัญหาที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน

พัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน ทำให้ DSS สามารถช่วยผู้บริหารในด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ โดยนำข้อมูลที่จำเป็น แบบจำลองในการตัดสินใจที่สำคัญ และชุดคำสั่งที่ง่ายต่อการใช้งานรวมเข้าเป็นระบบเดียว เพื่อสะดวกต่อการใช้งานของผู้ใช้โดยสรุปแล้วคุณสมบัติของ DSS จะสร้างความเป็นเอกลักษณ์ในการทำงานของระบบ ซึ่งได้สอดคล้องกับความต้องการของการบริหารภายในองค์กรหรือสถานศึกษาในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากหลายองค์กรหรือสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการพัฒนาหรือซื้อระบบสารสนเทศที่ช่วยให้การตัดสินใจของผู้บริหารมีประสิทธิภาพขึ้นทั้งนี้ การกำหนดความรู้โดยรอบรอบดังที่เรียกว่า “ปรัญญา” เป็นการกำหนดหน้าที่ที่ผู้บริหารการศึกษาพึงกระทำ และพึงปฏิบัติ ด้วยการอบรมให้เกิดกระบวนการการสร้างความรู้อย่างรอบรอบ^๕ จึงเป็นที่มาของการพัฒนาระบบสารสนเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้เทคนิคด้านการศึกษาการวิเคราะห์และการออกแบบระบบสารสนเทศขององค์กรให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบางครั้งจะเรียกการดำเนินงานในลักษณะนี้ว่า “การวิเคราะห์

^๔ วิสัยทัศน์ อารมณัสวะ, การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร, (มหาสารคาม: การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๗.

^๕ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถระ), หลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

และการออกแบบระบบ” (System Analysis and Design) เนื่องจากผู้พัฒนาระบบจะต้องศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการไหลเวียนของข้อมูลตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าและทรัพยากรดำเนินงานและผลลัพธ์ เพื่อทำการออกแบบระบบสารสนเทศใหม่ ระบบสารสนเทศในหน่วยงานต่างๆ

จากการศึกษาวิเคราะห์สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่ายังมีปัจจัยที่สำคัญในองค์การที่ไม่เอื้อต่อการเสริมสร้างพลังความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลให้งอกงาม ทั้งปัจจัยของผู้บริหารที่ไม่กำหนดปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนในการทำงานวิจัยในชั้นเรียน ปัจจัยครูที่ไม่เห็นความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน อันเนื่องจากการสอนมุ่งเพียงการถ่ายทอดเนื้อหาโดยไม่เน้นกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวทางการปฏิรูปที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ครูต้องได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้านทั้งทางกาย จิตใจหรืออารมณ์ทางสังคมและทางสติปัญญา^๖

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการและก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อระบบการบริหารงานโดยใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ ว่ามีลักษณะอย่างไร และมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ ๑ การกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยคือ

๑. การวิจัยด้านเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน ๕๘ เล่มได้แก่ ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

๒. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกข้อมูล

^๖ กระทรวงศึกษาธิการ, การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน : แนวทางการศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๓), หน้า ๕๙.

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การศึกษาค้นคว้า หลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนมาจากเอกสาร ตำรา และบทความวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่

ผลที่ได้รับคือกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

ขั้นที่ ๒ การออกแบบและสร้างโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ ๑ มาดำเนินการออกแบบและร่างโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศที่จะนำไปใช้เป็นปัจจัยการนำเข้าของโปรแกรมและออกแบบผังชุดคำสั่ง/โครงสร้างแล้วเขียนโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน ๙ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (๑) ผังชุดคำสั่ง/โครงสร้างของโปรแกรมและโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน (๒) แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรม

๓. การรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคสนทนากลุ่ม

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาและค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่

ผลที่ได้รับคือ โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่เหมาะสมและเป็นไปได้

ขั้นที่ ๓ การทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ จำนวน ๑๖๗ โรงเรียน มีผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน จำนวน ๑,๐๓๕ คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๓ โรงเรียน (ตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก) จำนวน ๕๓ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (๑) โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนและ (๒) แบบประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้จริง และตอบแบบประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลที่ได้รับคือโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต ๓

สรุปผลการวิจัย

๑. สารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ

๑) ข้อมูลครู

๒) ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน

๓) การดำเนินงานด้านการวิจัยในชั้นเรียน

๔) การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา

๕) ประสิทธิภาพจากการทำวิจัยในชั้นเรียน

๖) การเผยแพร่งานวิจัย

๒. ผลการออกแบบสร้างโปรแกรมการวิเคราะห์ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่าโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต ๓ ได้ถูกพัฒนาขึ้นบนระบบปฏิบัติการ Microsoft Windows XP Professional โดยใช้ระบบฐานข้อมูล MySQL กับภาษา PHP ในโปรแกรม Macromedia Dreamweaver 8 เป็นตัวสร้างเว็บเพจและ appserv-win 32-2.4.5 เป็นตัวกลางที่ใช้ติดต่อระหว่างฐานข้อมูล MySQL กับภาษา PHP

๓. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่าโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารโดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.64$, $S.D = 0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือด้านที่ ๑ ปัจจัยนำเข้าของโปรแกรมอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.66$, $S.D = 0.47$) รองลงมาคือด้านที่ ๓ ผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.64$, $S.D = 0.48$) และด้านที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุดคือด้านที่ ๒ การใช้งานและความสามารถของโปรแกรมอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.60$, $S.D = 0.49$) ทุกรายการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาอยู่ในระดับดีมากทุกด้านและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านที่ ๑ ปัจจัยนำเข้าของโปรแกรมพบว่ารายการที่มีประสิทธิภาพดีที่สุดคือประสิทธิภาพจากการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.72$, $S.D = 0.45$) รองลงมาคือการเผยแพร่งานวิจัยอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.71$, $S.D = 0.46$) และรายการที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุดคือความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.61$, $S.D = 0.48$)

ด้านที่ ๒ การใช้งานและความสามารถของโปรแกรมพบว่ารายการที่มีประสิทธิภาพดีมากที่สุดคือ โปรแกรมมีความง่ายต่อการใช้งานอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๗๕$, $S.D = ๐.๔๓$) และรองลงมาคือโปรแกรมสามารถแสดงผลได้ถูกต้องอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๗๐$, $S.D = ๐.๔๖$) ส่วนรายการที่น้อยที่สุดคือการจัดเมนูหรือหมวดหมู่ของข้อมูลมีความเหมาะสมอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๕๔$, $S.D = ๐.๕๐$)

ด้านที่ ๓ ผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรมพบว่ารายการที่มีประสิทธิภาพดีมากที่สุดคือสามารถนำข้อมูลจากระบบไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๙$, $S.D = ๐.๔๖$) รองลงมาคือผลลัพธ์ที่ได้มีความทันสมัยอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๕$, $S.D = ๐.๔๘$) ส่วนรายการที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุดคือโปรแกรมมีการนำเสนอข้อมูลได้อย่างเพียงพออยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๐$, $S.D = ๐.๔๙$)

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

๑. ผลการออกแบบสร้างโปรแกรมการวิเคราะห์ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ ครอบคลุมทั้ง ๓ องค์ประกอบของระบบการบริหารงานภายในสถานศึกษา อันได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลลัพธ์ (output) ที่เกี่ยวข้องกระบวนการวิจัยที่พัฒนา

ขั้นตอนเริ่มจากการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผลการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) พบว่าการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษามีประเด็นสารสนเทศสำคัญเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา รวมทั้งระบบในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร (DSS) ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๔ ที่กล่าวว่าแนวการจัดการศึกษา ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด มาตรา ๒๔ และมาตรา ๓๐ กล่าวว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้กำหนดให้สถานศึกษาต้องสนับสนุน ให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ ใช้สื่อ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการสอนเสริมพัฒนาการเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ และแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา^๗

^๗ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

ในขั้นตอนการออกแบบและสร้างโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา ผลการนำข้อมูลจากขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยมาออกแบบพัฒนาและสร้างโปรแกรมสารสนเทศโดยต้องครอบคลุมทั้ง ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยด้านนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลลัพธ์ (output) และการป้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียนตามแนวทางประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในตัวเองซึ่งที่ ๗.๗ ครูมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบและใช้ผลในการปรับการสอน ครูมีการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา มีความรู้ใน การวิจัย มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและหรือพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ตนรับผิดชอบ^๔ อย่างน้อยปีละ ๑ เรื่อง ผลจากการวิจัยในชั้นเรียนแสดงถึงการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนได้และได้รับการยอมรับ มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย มีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าข้อมูลสารสนเทศการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนครอบคลุมทั้งหมด ๖ ด้าน ประกอบด้วย

- ๑) ข้อมูลของครู
- ๒) ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
- ๓) การดำเนินงานด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน
- ๔) การสนับสนุนด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร
- ๕) ประสิทธิภาพจากการทำวิจัยในชั้นเรียน
- ๖) การเผยแพร่งานวิจัย

๒. การทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ ที่นำไปทดลองใช้นั้น พบว่า มีแผนปฏิบัติการพัฒนางานสารสนเทศอย่างเป็นระบบมีการให้ความรู้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางด้านการศึกษเกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา วิเคราะห์นโยบายด้านสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ สร้างเสริมบุคลากรให้เกิดความตระหนักในทางคุณค่าของ

^๔ สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๕.

สารสนเทศเมื่อการวิจัยเปรียบเสมือนหัวใจในการพัฒนาการศึกษา^๙ ปัจจุบันนี้การวิจัยได้แพร่หลายไปในทุกวงการซึ่งแต่ละวงการเล็งเห็นความสำคัญและสนใจการวิจัยมากขึ้น การวิจัยจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ^{๑๐} การวิจัยในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะการวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยเฉพาะการนำระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมาใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอประกอบการตัดสินใจด้านการบริหารงานนั้นจึงมีความสำคัญยิ่งในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระบบการทำงานแทบทั้งสิ้น เทคโนโลยีสารสนเทศจึงจัดได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์การการดำเนินการกิจขององค์การ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการกระจายข่าวสารและสารสนเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วกว้างขวางและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ สารสนเทศจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้องค์การสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งทุกหน่วยงานจำเป็นต้องสร้างและพัฒนาระบบสารสนเทศขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารงานขององค์กรเพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาการบริหารของสถานศึกษาได้มีการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่จะยังประโยชน์สูงสุดด้านการบริหารกับผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม กระตุ้นบุคลากรกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการสำรวจหรือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำสารสนเทศ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลงานเกี่ยวกับสารสนเทศเป็นระยะ มีการให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ ประสานงานของบุคลากรส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการจัดทำและใช้สารสนเทศในการปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์นโยบายด้านสารสนเทศ เช่นการศึกษาดูงาน การอบรมสมมนา และได้มีการรายงานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรประเทศชาติสืบไป

ผลจากการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ มีการพัฒนาขึ้นบนระบบปฏิบัติการของ Microsoft Windows XP Professional โดยใช้ระบบฐานข้อมูล MySQL กับภาษา PHP ในโปรแกรม Macromedia Dreamweaver 8 เป็นตัวสร้างเว็บเพจ และ appserv-win 32-2.4.5 เป็นตัวกลางที่ใช้ติดต่อระหว่างฐานข้อมูล MySQL กับภาษา PHP ในการดำเนินงานข้อมูล (Data) เพื่อนำมาประมวลผลโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วยเป็นสารสนเทศในการจัดการสารสนเทศ ทำให้ได้ MIS แล้วเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ หากเป็นสารสนเทศที่ดีก็จะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจได้ถูกต้องแม่นยำขึ้น ทั้งนี้

^๙ ปรีชา วิหกโต และคณะ, คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา. การนำกระบวนการทักษะการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนรู้โครงการประกันคุณภาพการศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๕๐.

^{๑๐} สุวิมล ว่องวานิช, การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๘๕.

เพราะระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเป็นการรวมการทำงานด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ วิทยาการจัดการ และการวิจัยเชิงปฏิบัติในการพัฒนาระบบขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหา ดังนั้นระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ จึงถูกนำมาใช้เพื่อการใช้ที่ผู้บริหารจะได้ข้อมูลสารสนเทศประกอบเพื่อการตัดสินใจการบริหาร (DSS) อย่างทันทั่วทั้งที่^{๑๑}

การศึกษาข้อมูลการทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้านการ ทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยทำการการเลือกแบบเจาะจงจำนวน ๙ คน พบว่า บุคลากร มีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ดีขึ้น แต่ยังมีปัญหาที่พบในการพัฒนาบุคลากร เพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ การใช้โปรแกรมสารสนเทศเก็บรวบรวมข้อมูลและเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการขาดประสบการณ์ในด้านการใช้โปรแกรมสารสนเทศเขียนรายงาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความเห็นดังนี้

๑) ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน พบว่า ผู้ที่ทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งเสริมการใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ มีการ ประชุมชี้แจงในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการสนับสนุนการทำเอกสารและแบบสอบถามต่างๆ โดยใช้ การใช้โปรแกรมสารสนเทศอย่างเต็มที่ มีการกำหนดให้ทุกคนที่ทำวิจัยในชั้นเรียนมีการให้แต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ได้ร่วมปรึกษาหารือถึงปัญหาและการวางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน มีการสนับสนุน ให้รวบรวมงานวิจัยตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และเผยแพร่และจัดนิทรรศการในงานต่างๆ โดยการใช้ โปรแกรมสารสนเทศเพื่อ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและ ต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้และความหลากหลายในงานวิจัยชั้นเรียน

๒) ด้านการให้ความรู้การใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัย พบว่า ผู้ที่ทำวิจัย ในชั้นเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการใช้โปรแกรม สารสนเทศเพื่อทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความรู้ ได้แก่ มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูในการ ทำวิจัยในชั้นเรียน ให้การสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรไปศึกษาต่ออย่างเต็มที่

ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้าน การทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นต่อการใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อทำวิจัยใน ชั้นเรียนเพิ่มใน ๒ ด้าน ได้แก่

^{๑๑} โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๔), หน้า ๙๘.

๑) ความคิดเห็นด้านการใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อในกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียน

๒) ความคิดเห็นด้านคุณประโยชน์ของการการใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อทำวิจัยในชั้นเรียน โดยความคิดเห็นด้านการใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้ง ๒ ด้าน อยู่ในระดับมาก

๓. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

ในการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่าโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารโดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๔$, $S.D = ๐.๔๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือด้านที่ ๑ ปัจจัยนำเข้าของโปรแกรม อยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๖$, $S.D = ๐.๔๗$) รองลงมาคือด้านที่ ๓ ผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรมสารสนเทศ เพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๔$, $S.D = ๐.๔๘$) และด้านที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุดคือด้านที่ ๒ การใช้งานและความสามารถของโปรแกรมอยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๐$, $S.D = ๐.๔๙$) ทุกรายการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาอยู่ในระดับดีมากทุกด้านซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชาสุทธิ ทิพย์วงศ์^{๑๒} ที่ผลการวิจัยพบว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ ๒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเรียงค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้า ในตำแหน่งการทำงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนและยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนิสารัตน์ เชาว์ปรีชา^{๑๓} ที่พบว่าผลการวิจัยบุคลากรมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเก่าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๗๒$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

^{๑๒} วิชาสุทธิ ทิพย์วงศ์, บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ ๒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต ๒, (ชลบุรี: ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๒), หน้า ๖๒.

^{๑๓} นิสารัตน์ เชาว์ปรีชา, การพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑, (กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๗.

ผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรมพบว่ารายการที่มีประสิทธิภาพดีมากที่สุดคือสามารถนำข้อมูลจากระบบไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๖๙$, S.D. = ๐.๔๖) และทุกรายการประเมินมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมากทั้งหมดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย)^{๑๔} ที่ผลวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

การพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารงานในโรงเรียน โดยเฉพาะงานวิจัยในชั้นเรียน เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารซึ่งการใช้โปรแกรมบ่อยๆ จนชำนาญจะก่อให้เกิด “วสี”^{๑๕} คือความชำนาญ ความแคล่วคล่องว่องไว

โดยรวมมีสภาพอยู่ในระดับดีในปัจจุบันนี้ ถ้าคนเรานำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีการเรียนรู้ฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี ซึ่งทำให้มีชีวิตที่ดี มีสติ เพราะสติ เป็นจุดเริ่มต้นแห่งปัญญามีความสุขที่แท้จริง ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา รู้เท่าทัน

ความจริงที่เป็นธรรมดาที่เป็นเหตุปัจจัยในกฎของธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารการศึกษา และคุณครูภายในสถานศึกษาให้สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง ตั้งใจทำให้ดี พัฒนาตนเอง ให้ถึงจุดมุ่งหมายของชีวิต ทำให้เกิดคุณประโยชน์ต่างๆ จนส่งผลให้มีความประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เมื่อเรามีความตั้งใจในงานที่ได้รับ มีความพยายามในสิ่งที่ต้องรับผิดชอบ รู้จักใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหา สามารถไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลที่เป็นจริงได้ มีการพัฒนาหน้าที่การงานของตนเองไปในทางที่ดีที่เจริญ จากนั้นก็ร่วมมือพัฒนาสังคมต่อ มีการพัฒนาให้เจริญ

งอกงาม เมื่อสังคมมีการพัฒนา ที่มีการเน้นทางด้านการปรับพฤติกรรม พัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสม และยังเสริมไปสู่จุดมุ่งหมายสร้างในสิ่งที่ต้องการ วางแผนและแนวทางในการปฏิบัติ นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามายึดในการดำรงชีวิต ยึดหลักปฏิบัติที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการดำเนินชีวิตไปสู่การดำเนินชีวิตที่เข้าถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดต่อไป

^{๑๔} พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๓.

^{๑๕} สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ (อจฺ จ. อาสโภ) และคณะวิสุทธิมรรค, วิสุทธิมรรค ฉบับแปลโดย เล่ม ๑ ภาคสมาธิ, (ปริเฉทที่ ๔ ปถวิภินิเทศ, ๒๕๕๘), หน้า ๒๖๑.

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

๑) ผู้บริหารควรจัดทำแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตลอดจนให้แนวทางการปฏิบัติกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

๒) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และสามารถใช้สารสนเทศได้เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในระหว่างการใช้งาน

๓) ควรมีผู้ควบคุมในการรับผิดชอบดูแลการให้บริการเพื่อการใช้สารสนเทศแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

๔) ควรมีการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการบริหารทางด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาบนเครือข่ายเพื่อหน่วยงานองค์กรที่สนใจได้นำไปทดลองใช้ในการบริหารงาน

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาแนวทางที่ผู้บริหารควรนำความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีระบบสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในด้านอื่นๆเพิ่มเติมอีกต่อไป

๒) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ใช้และเก็บข้อมูลของตน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน:

แนวทางการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๓.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๔.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พัฒนาการของคุณภาพ นักเรียนประถมศึกษาและแนวทางการประเมิน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔.

นิศารัตน์ เชาว์ปรีชา. การพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ปรีชา วิหคโต และคณะ. **คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา: การนำกระบวนการทักษะการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนรู้โครงงานประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.**

มนสิข สิริสมบุรณ์. **รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพและรูปแบบการทำวิจัยในชั้นเรียน**. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๔.

วิชาสุทธิ์ ทิพย์วงศ์. **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู กลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ ๒สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒. ภาคนิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๒.**

วิสัยภรณ์ อารมณัสวะ. **การพัฒนาบุคลากรทางด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร. การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑.**

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถระ). **หลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ (อจ อาสโภ) และคณะวิสุทธิมรรค. **วิสุทธิมรรค ฉบับแปลโดย เล่ม ๑ ภาคสมาธิ. ปรีเฉพที่ ๔ ปถวิภคคณคทศ. ๒๕๕๘, หน้า ๒๖๑.**

สุวิมล ว่องวาณคช. **การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔.

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ด ยูเคชั่น, ๒๕๕๔.

พุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติ
ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
Buddhist Psychology for Building Resilience Quotient in Family
Caregivers of Patients with Non-Communicable Diseases

กนกวรรณ ขวัญอ่อน*

Kanokwan Khwan-on

พุทธชาติ แผนสมบุญ**

Phutthachat Phaensomboon

๓/๒๘๔ บ้านประชานิเวศน์ ๑ (อาคาร ๒) ถนนเทศบาลนิมิตเหนือ

แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐

3/284 Prachaniwet 1 (Building 2) Testsabarnnimitnuea Road

Latyao Chatuchak District Bangkok 10900

Email : july.0447@gmail.com

Received : 28 March, 2019

Revised : 28 April, 2019

Accepted : 6 March, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “พุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิธีการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ๒) เพื่อพัฒนาระบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และ ๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรม พุทธจิตวิทยาการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง รวมทั้งสิ้น ๑๐ รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำผลจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพไปตรวจสอบยืนยันด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงทดลอง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐ คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยกระบวนการสุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติแบบบรรยายและการทดสอบค่าทีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ

* จำสับตำรวจ หญิง กนกวรรณ ขวัญอ่อน Pol.Sgt.Maj.Kanokwan Khwan-on

** ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ Dr.Phutthachat Phaensomboon

ในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตนเอง ๘ ขั้นตอน คือ ๑) รู้จักตัวเราเข้าใจเขา ๒) ฝ่าประเพณีตน ๓) ค้นหาสภาวะ ๔) ทะยานสู่หนทาง ๕) ขวนขวายทางเลือก ๖) ขยายแผนชีวิต ๗) พิสูจน์มือทำ และ ๘) วัด skill พร้อมติดตาม แบ่งออกเป็น ๑๓ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการบูรณาการตามหลักพุทธจิตวิทยา 6-I 3-R (I have, I am, I can, I message, I plan, I do, Right Understanding, Right Effort, Right Mindfulness) นอกจากนี้ การประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมพุทธจิตวิทยาการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่แตกต่างกับระยะติดตามแสดงว่า มีความคงทนของระดับความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่เป็นผลจากการใช้โปรแกรม

คำสำคัญ: ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ, ญาติผู้ดูแล, โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

Abstract

The research article titled “Buddhist Psychology for Building Resilience Quotient in Family Caregivers of Patients with Non-Communicable Diseases” has the objectives of research: 1) to study concepts, theories, and methods of resilience quotient following the principles of Buddhist Psychology; 2) to develop Buddhist Psychological program for building resilience quotient in family caregivers of patients with non-communicable diseases; and 3) to propose Buddhist Psychological program for building resilience quotient in family caregivers of patients with non-communicable diseases. Mixed methods research using a quantitative method to extend qualitative results was used for research design. Qualitative data were collected by documentary study, field study and in-depth interview. Key informants were 10 family caregivers of patients with non-communicable diseases and were selected by using purposive sampling. Quantitative research was designed to confirm qualitative results using experimental research. Randomization was used for selecting 40 samples and was divided into experiment group and control group. For quantitative data, descriptive statistics and t-test were analyzed by computer package.

The research results were Process of building resilience quotient in family caregivers of patients with non-communicable diseases consisted of 8 process of self-experience learning which were 1) know myself and understand others, 2) self-assessment, 3) search for problems, 4) focus on goal, 5) find alternative ways, 6) extend life plan, 7) lead to action, and 8) measure skills and follow up. There were 13 workshop activities integrating with 6-I 3-R of Buddhist psychology consisted of I have, I am, I can, I message, I plan, I do, Right understanding, Right Effort and Right mindfulness in order to initiate self-learning from the process of passing experience. The assessment of using Buddhist Psychological program for building resilience quotient in family caregivers of patients with non-communicable diseases indicated that the average level of resilience quotient in family caregivers of patients with non-communicable diseases in experiment group after attended the program were higher than before attended the program and control group at .05 significant level and follow up was not different. It was shown that level of resilience quotient in family caregivers of patients with non-communicable diseases was sustainable.

Keywords: Resilience Quotient, Family Caregivers, Non-Communicable Diseases.

บทนำ

โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) หรือที่เรียกว่าโรคเรื้อรังเป็นสาเหตุการตายอันดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งคร่าชีวิตผู้คนจำนวน ๔๑ ล้านคนต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๗๑ ของการเสียชีวิตทั่วโลก และในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิต จำนวน ๑๕ ล้านคน อายุระหว่าง ๓๐-๖๙ ปี คิดเป็นมากกว่าร้อยละ ๘๕ ของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรที่เกิดขึ้นในประเทศมีรายได้ต่ำและปานกลาง โดยมี ๔ โรคหลัก คือ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคมะเร็ง โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง และโรคเบาหวาน สำหรับสถิติการเสียชีวิตของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ส่วนใหญ่เป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด จำนวน ๑๗.๙ ล้านคนต่อปี ตามด้วยโรคมะเร็ง จำนวน ๙.๐ ล้านคน โรคระบบทางเดินหายใจ จำนวน ๓.๙ ล้านคน และโรคเบาหวาน จำนวน ๑.๖ ล้านคน^๑

^๑ World Health Organization (WHO.), “Non-communicable diseases” [Online], Available : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases> [21 February 2019].

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)^๒ คนไทยมีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมากขึ้น และสาเหตุหลักของการเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำคัญใน ๕ โรคเพิ่มขึ้น ได้แก่ โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูง และโรคมะเร็ง โดยช่วงปี ๒๕๔๔-๒๕๕๗ มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยกว่าร้อยละ ๑๒ และจากนโยบายการให้บริการสุขภาพในปัจจุบัน ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจะได้รับการรักษาในโรงพยาบาลเมื่อวิธีการเจ็บป่วย (Illness Trajectory) อยู่ในภาวะวิกฤติหรือเฉียบพลันเท่านั้น เมื่ออาการคงที่ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจะได้รับการจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลโดยเร็ว ด้วยเหตุผลด้านค่าใช้จ่ายโรงพยาบาลเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค นานาชนิด และการกลับไปอยู่กับครอบครัว จะส่งผลดีต่อสุขภาพจิตของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง^๓ ดังนั้นสมาชิกในครอบครัว จึงต้องรับบทบาทในการดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่มีข้อจำกัดในการดูแลตนเอง เรียกว่า “ญาติผู้ดูแล” (Family Caregiver) อาจกล่าวได้ว่า ญาติผู้ดูแลเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในการดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่บ้าน และในระหว่างดูแลนั้นญาติผู้ดูแลต้องประสบกับความเครียดที่สะสมจนกลายเป็นความเครียดเรื้อรัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพจิตและกายของญาติผู้ดูแล ต่อจากนั้นก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วย ดังนั้น ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ควรให้ความสนใจและไม่ควรมองข้าม ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้แก่ญาติผู้ดูแล สามารถดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่บ้านได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันระบบการให้บริการสุขภาพ เน้นแต่การเตรียมญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นหลัก มิได้คำนึงถึงสวัสดิภาพของตัวญาติผู้ดูแล

กรมสุขภาพจิต^๔ ได้ตระหนักถึงปัญหาวิกฤติที่กระทบต่อชีวิตประชาชน เช่น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การสูญเสียทรัพย์สินเงินทองจำนวนมาก วิกฤตเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ปัญหาการดำเนินชีวิตเร่งด่วน ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว อย่างไรก็ตาม ปัจจัยภายในที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงคือ ความเข้มแข็งของจิตใจในการรับมือกับปัญหา ดังนั้นจึงให้ความสำคัญต่อจิตที่มีพลัง หรือ Resilience Quotient : RQ ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งของสุขภาพจิตที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการมีชีวิตอยู่ดีมีสุขของคนไทย เครื่องมือที่จะช่วยให้มนุษย์พ้นจากสภาวะเสี่ยงทางจิตเหล่านี้ได้คือ การส่งเสริมพลังจิตที่ดี หรือ RQ (Resilience Quotient) เพื่อเป็นแนวทางมนุษย์ได้เตรียมใจรับมือภาวะต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทุกเวลาทุกสถานที่ และเกิดได้กับทุกคน หากผู้ที่มี RQ (Resilience Quotient) ก็สามารถเผชิญชีวิตได้อย่างมีสติ มีจิตที่มั่นคง ยอมรับ

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/๒๕๕๙/A/๑๑๕/PDF/๑๘มีนาคม๒๕๖๐>, หน้า ๔๒.

^๓ สายพิน เกษมกิจวัฒนา และคณะ, (๒๕ เม.ย. ๒๕๕๒), “ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง: กลุ่มเสี่ยงที่ไม่ควรมองข้าม”, วารสารสภาการพยาบาล ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓) : ๒๒-๓๑.

^๔ กรมสุขภาพจิต, เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี พลังสุขภาพจิต (RQ: Resilience quotient), (นนทบุรี: ดินาตุ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒.

ความจริงของชีวิตที่ต้องมีทั้งด้านบวกและด้านลบ เรียนรู้ที่จะล้มแล้วลุกขึ้นใหม่ได้อย่างรวดเร็ว มีความสุข มีอิสระ มีพลังใจ ช่วยทำให้เหตุการณ์ที่ดีและไม่ดีมีความสุขได้

สำหรับสังคมไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมชาวพุทธ หากพิจารณาคำสอนของพระพุทธศาสนาจะเห็นได้ว่าคำสอนนั้นมุ่งเน้นกระบวนการทำงานของจิตใจและได้สรุปอาการที่เกิดจากการเสียสมดุลของจิตใจต่าง ๆ เช่น วิตกกังวล เศร้าโศก เสียใจ อันเป็นอาการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติกับคนทุกคนเรียกว่า “ความทุกข์” พระพุทธศาสนาได้อธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับความทุกข์และการปฏิบัติเพื่อความไม่ทุกข์ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาต้องการสร้างความเข้าใจต่อโลกและชีวิตที่ถูกต้องตามหลักความเป็นจริง มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความทุกข์และความดับทุกข์ดังเช่นพุทธพจน์ที่ว่า “ทั้งในกาลก่อนและในกาลบัดนี้ เราบัญญัติทุกข์และความดับทุกข์”^๕ พระองค์ยังทรงสอนให้เรารู้จักความทุกข์ตามสภาพคือตามที่เป็นจริง^๖ นอกจากให้เข้าใจความทุกข์ของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งและครอบคลุมแล้ว พระองค์ยังตรัสอธิบายเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดความทุกข์คือ ตัณหา และอธิบายกระบวนการเกิดขึ้นของความทุกข์โดยละเอียดตามหลักปฏิจจนสมุปบาท คือ ความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกันแห่งเหตุปัจจัย เริ่มตั้งแต่วิชาตลอดจนทรงสอนถึงเหตุแห่งทุกข์ ทางดับทุกข์ และกระบวนการไปสู่ความดับทุกข์คือ การพัฒนาตนเองตามหลักมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งพัฒนามนุษย์ขึ้นไปจนมีความพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่อาจเข้ามาในชีวิต ดังนั้น องค์ความรู้ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา จึงเป็นองค์ความรู้สำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์เข้าใจกระบวนการเกิดขึ้นของความทุกข์และแนวทางที่จะทำไปสู่ความพ้นทุกข์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง “พุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง” และขอกล่าวถึง “Resilience” โดยใช้คำว่า “ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ” เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่พัฒนาได้ ด้วยการส่งเสริมให้ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ เน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลโดยการปรับวิธีคิดและวิธีการเผชิญปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้ที่จะอยู่ภายใต้สภาวะยากลำบากหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดด้วยความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง^๗ เป็นการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจให้แก่ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เพื่อสามารถเผชิญกับปัญหาและจัดการกับความกดดันหรือสถานการณ์เลวร้ายในชีวิต ถือว่าเป็นความสามารถในการปรับตัวด้านบวกที่ทำให้บุคคลยังคงสุขภาพจิตที่ดีได้^๘

^๕ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๕๖/๒๖๔.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุง), พิมพ์ครั้งที่ ๓๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลีธัมม์, ๒๕๕๕), หน้า ๘๔-๘๘.

^๗ ศุภรา เชาว์ปรีชา, “Resilience ในเด็กที่ถูกทารุณกรรม”, วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย ปีที่ ๕๓ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๑) : ๓๐๙.

^๘ E. H. Grotberg, (2005), “Resilience for Tomorrow” in http://resilient.uluc.edu/library/grotberg/2005_resilience-for-tomorrow-brazil.pdf. [18 March 2018].

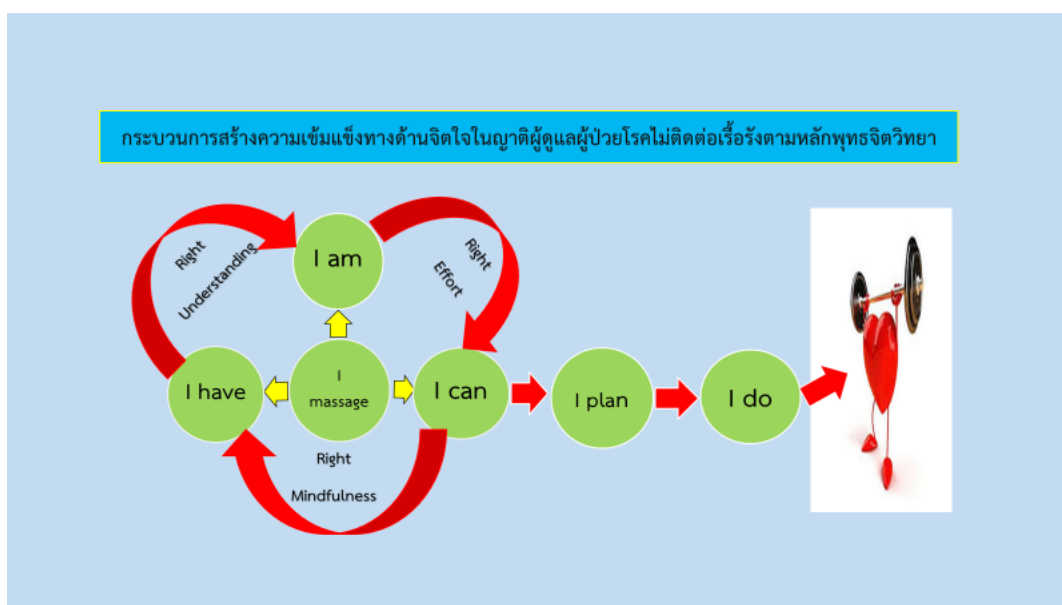
วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิธีการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักพุทธจิตวิทยา
- ๒) เพื่อพัฒนาระบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังตามหลักพุทธจิตวิทยา
- ๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรมพุทธจิตวิทยาการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี^๙ (Mixed Methods Research) ด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Extend Qualitative Results) เพื่อเป็นการที่จะเสริมการวิจัยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถที่จะช่วยปิดช่องว่างการวิจัยที่อาจไม่สามารถหาข้อมูลได้ครบซึ่งหากใช้วิธีการเดียว สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) การศึกษาภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยใช้วิธีการศึกษาผ่านเรื่องเล่าถึงวิเคราะห์เหตุการณ์ที่สำคัญและอยู่ในความทรงจำ (Critical Incident Technique) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ญาติผู้ดูแลที่มารับบริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัววัด ตำบลธาตุ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ที่มีคุณสมบัติคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการนำตนเองผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤติในชีวิตหรือเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเครียด โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๐ คน เพื่อศึกษาแนวคิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักจิตวิทยาและพุทธศาสนา แล้วนำมาพัฒนารอบแนวคิดโปรแกรมพุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังตามภาพที่ ๑

^๙ ลำพอง กลมกุล, “อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิภาพการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (ภาคศึกษาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๖.

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัยฝึกอบรม 6-I 3-R Model

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เป็นการนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ และนำมาพัฒนากระบวนการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังตามหลักพุทธจิตวิทยา และตรวจสอบความสอดคล้องของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อเสนอโปรแกรมพุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยการสุ่มจากญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่รับบริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัววัด ตำบลธาตุ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๔๐ คน (Random Selection) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อแยกญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ออกเป็น ๒ กลุ่ม (Random Assignment) คือ กลุ่มทดลอง จำนวน ๒๐ คน กลุ่มควบคุม จำนวน ๒๐ คน เป็นการทดลองแบบสองกลุ่ม (Randomized Control Group Pretest–Posttest Design)^{๑๐}

^{๑๐} จตุภูมิ เขตจัตุรัส, การวิจัยทางการศึกษา: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕), หน้า ๗๕.

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้ตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. แนวคิด ทฤษฎี วิธีการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า การสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักพุทธจิตวิทยา เกิดขึ้นจากองค์ประกอบของความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ

- ๑) แหล่งสนับสนุนภายนอกที่ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ
- ๒) ความเข้มแข็งภายในของแต่ละบุคคล
- ๓) ทักษะด้านการจัดการปัญหาและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
- ๔) การสื่อสารระหว่างบุคคล
- ๕) การวางแผน

๖) การลงมือทำ บูรณาการเข้ากับหลักสมาธิ ภูมิปัญญา และสัมมาสมาธิ ตามพุทธวิธี

๒. กระบวนการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังตามหลักพุทธจิตวิทยา

กระบวนการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตนเอง ๘ ขั้นตอน คือ

- ๑) รู้จักตัวเราเข้าใจเขา
- ๒) ฝ่าประเพณีตน
- ๓) ค้นหาสภาวะ
- ๔) ทะยานสู่หนทาง
- ๕) ขวนขวายทางเลือก
- ๖) ขยายแผนชีวิต
- ๗) พิสูจน์มือทำ
- ๘) วัด skill พร้อมติดตาม

แบ่งออกเป็น ๑๓ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการบูรณาการตามหลักพุทธจิตวิทยา 6-I 3-R (I have, I am, I can, I message, I plan, I do, Right Understanding, Right Effort, Right Mindfulness) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากกระบวนการที่ตนเองผ่านพ้นสถานการณ์นั้น

๓. ผลการทดลองใช้โปรแกรมพุทธจิตวิทยาสร้างความความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

การประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมพุทธจิตวิทยาการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่า

๑) คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒) คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ในกลุ่มทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามไม่แตกต่างกัน แสดงว่า มีความคงทนของระดับความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่เป็นผลจากการใช้โปรแกรมพุทฺธิจิตวิทยาการสร้าง ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ที่พัฒนาขึ้น ตามกระบวนการ ๘ ขั้นที่บูรณาการหลักพุทฺธิจิตวิทยา 6-I 3-R ด้วยการ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตนเองเพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤติในชีวิตและเกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ

องค์ความรู้จากการวิจัย

โปรแกรมพุทฺธิจิตวิทยาสร้าง ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เกิดขึ้นจากองค์ประกอบของความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ คือ

- ๑) แหล่งสนับสนุนภายนอกที่ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ
- ๒) ความเข้มแข็งภายในของแต่ละบุคคล
- ๓) ทักษะด้านการจัดการปัญหาและสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- ๔) การสื่อสารระหว่างบุคคล
- ๕) การวางแผน
- ๖) การลงมือทำ

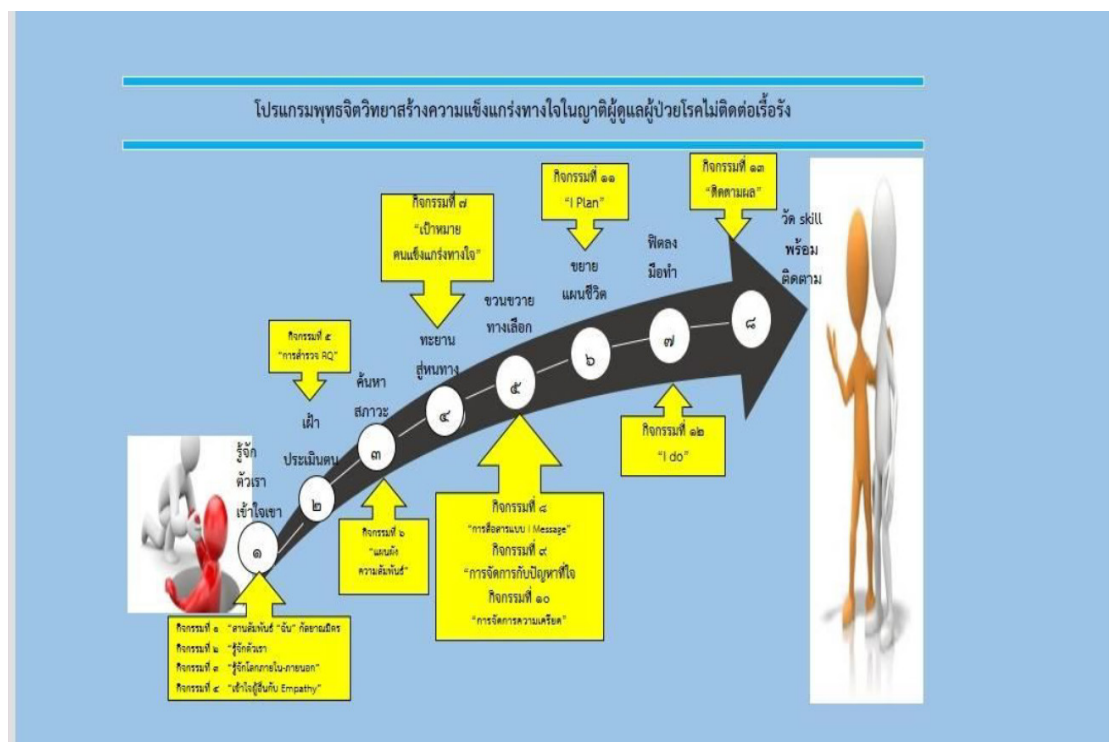
บูรณาการเข้ากับหลักสัมมาทิฐิ สัมมาวาจา และสัมมาสมาธิ ตามพุทฺธิวิธี โดยมีกระบวนการสร้าง ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ตนเอง ๘ ขั้นตอน คือ

๑) รู้จักตัวเราเข้าใจเขา	๒) ฝ่าประเพณีตน
๓) ค้นหาสภาวะ	๔) ทะยานสู่หนทาง
๕) ขวนขวายทางเลือก	๖) ขยายแผนชีวิต
๗) พิตลงมือทำ	๘) วัด skill

พร้อมติดตาม แบ่งออกเป็น ๑๓ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการบูรณาการตามหลักพุทฺธิจิตวิทยา 6-I 3-R (I have, I am, I can, I message, I plan, I do, Right Understanding, Right Effort, Right Mindfulness) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากกระบวนการที่ตนเองผ่านพ้นสถานการณ์นั้น

สำหรับผลจากการทดลองใช้โปรแกรมได้มีการประเมินผลการใช้โปรแกรมพุทฺธิจิตวิทยาการสร้าง ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือคะแนนเฉลี่ย ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ รวมทั้งคะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วย โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.๐๕ และคะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ในกลุ่มทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามไม่แตกต่างกัน แสดงว่า มีความคงทนของระดับความเข้มแข็งทางด้านจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่เป็นผลจากการใช้โปรแกรมพุทธิจิตวิทยาการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจที่พัฒนาขึ้น ตามกระบวนการ ๘ ขั้นที่บูรณาการหลักพุทธิจิตวิทยา 6-I 3-R ด้วยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตนเองเพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤติในชีวิตและเกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นผลการพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง รายละเอียดของโปรแกรมที่นำเสนอปรากฏดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ โปรแกรมพุทธิจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอนำเสนออภิปรายผลการวิจัยเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. แนวคิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักพุทธิจิตวิทยา ประกอบด้วย

- ๑) แหล่งสนับสนุนภายนอกที่ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ
- ๒) ความเข้มแข็งภายในของแต่ละบุคคล
- ๓) ทักษะด้านการจัดการปัญหาและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล
- ๔) การสื่อสารระหว่างบุคคล

๕) การวางแผน

๖) การลงมือทำ

ที่บูรณาการร่วมกับหลักมรรคมืองค์ ๘ ในทางพระพุทธศาสนา โดยใช้องค์ ๓ ของมรรค ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ สัมมาวายามะ และสัมมาสติ สอดคล้องกับ อรจิรา วงษาพาน^{๑๑} ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง พุทธวิธีในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันเพื่อการเผชิญวิกฤต ผลการวิจัยพบว่า ภูมิคุ้มกันเพื่อการเผชิญวิกฤต ตามหลักจิตวิทยา (Resilience) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการรักษาสมดุลของจิตใจไว้ได้ เมื่อประสบกับภาวะวิกฤต นอกจากนี้การศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลไม่สามารถรักษาภาวะสมดุลของจิตใจไว้ได้ คือ ความปรารถนาในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้และไม่สามารถยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นได้ (ตณฺหา) องค์ประกอบของภูมิคุ้มกันเพื่อการเผชิญวิกฤตมีความสอดคล้องกับ หลักอริยมรรคมืองค์ ๘ ที่ทำให้บุคคลเผชิญกับวิกฤตด้วยใจเป็นกลาง

๒. ผลการพัฒนากระบวนการพุทธจิตวิทยาสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจในญาติผู้ดูแล ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตนเอง ๘ ขั้นตอน คือ

๑) รู้จักตัวเราเข้าใจเขา

๒) เผชิญประณิทน

๓) ค้นหาสภาวะ

๔) ทะยานสู่หนทาง

๕) ขวนขวายทางเลือก

๖) ขยายแผนชีวิต

๗) พิถีพิถันมือทำ

๘) วัด skill พร้อมติดตาม

และได้แบ่งเป็น ๑๓ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ที่เกิดจากการบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา 6-I 3-R ประกอบด้วย I have, I am, I can, I message, I plan, I do, Right Understand, Right Effort และ Right Mindfulness ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากกระบวนการที่ตนเองผ่านพ้นสถานการณ์นั้น สอดคล้องกับ อรพิน ยอดกลาง^{๑๒} ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลของโปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งในชีวิตในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของความเข้มแข็งในชีวิตของนักเรียนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเข้มแข็งในชีวิตของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการร่วมโปรแกรม พบว่ากลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยของความเข้มแข็งในชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

^{๑๑} อรจิรา วงษาพาน, พุทธวิธีในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการเผชิญวิกฤต, *คชภูมินพนธ์พุทธศาสตร์คชภูมินันต*, (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

^{๑๒} อรพิน ยอดกลาง, โปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจของบุคคลที่มีภาวะซึมเศร้าจากการฆ่าตัวตายของสมาชิกในครอบครัว, *รายงานการศึกษานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๒๒๙.

๓. การประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมพุทธจิตวิทยาการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่า

๑) คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒) คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) คะแนนเฉลี่ยความเข้มแข็งทางจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ในกลุ่มทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามไม่แตกต่างกัน

แสดงว่า มีความคงทนของระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่เป็นผลจากการใช้โปรแกรมพุทธจิตวิทยาการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการ ๘ ขั้นที่บูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา 6-I 3-R ด้วยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตนเองเพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤติในชีวิตและเกิดความเข้มแข็งทางจิตใจ สอดคล้องกับ กานดา นาควารี^{๑๓} ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลของโปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งในชีวิตในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของความเข้มแข็งในชีวิตของนักเรียนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเข้มแข็งในชีวิตของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการร่วมโปรแกรม พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของความเข้มแข็งในชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี พลังสุขภาพจิต (RQ: Resilience quotient). นนทบุรี: ดีนาดู, ๒๕๕๒.

กานดา นาควารี. “ผลของโปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งในชีวิตในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น”.

วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖.

จตุภูมิ เขตจัตุรัส. การวิจัยทางการศึกษา: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕.

^{๑๓} กานดา นาควารี, “ผลของโปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งในชีวิตในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖), หน้า ๒๐๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๔๑. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมมในเครือบริษัทสำนักพิมพ์แพรวแอนดโฮม จำกัด, ๒๕๕๘.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ลำพอง กลมกุล. “อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิภาพการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ศุภรา เชาวรีชา. Resilience ในเด็กที่ถูกทารุณกรรม. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**. ปีที่ ๕๓ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๑) : ๓๐๙.

สายพิน เกษมกิจวัฒนา และคณะ. “ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง: กลุ่มเสี่ยงที่ไม่ควรมองข้าม”. **วารสารสภาการพยาบาล**. ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๒๒-๓๑.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/๒๕๕๙/A/๑๑๕/PDF \[๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐\]](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/๒๕๕๙/A/๑๑๕/PDF [๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐]).

อรจิรา วงษาพาน. พุทธวิธีในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการเผชิญวิกฤต. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

อรพิน ยอดกลาง. “โปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจของบุคคลที่มีภาวะซึมเศร้าจากการฆ่าตัวตายของสมาชิกในครอบครัว”. **รายงานการศึกษาอิสระปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

E. H. Grotberg, (2005), “**Resilience for Tomorrow**” http://resilient.uluc.edu/library/grotberg 2005_resilience-for-tommorrow-brazil.pdf. [18 March 2018].

World Health Organization (WHO.), “**Non-communicable diseases**” [Online], Available : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases> [21 February 2019].

คิดและเขียนอย่างไรให้มีเหตุผลเชิงปรัชญา ?

How to Think and Write for Philosophical Reasons ?

สงวน หล้าโพนตัน

Sanguan Laphontan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

Sowit Bamrungpha

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email : sowit.2502@gmail.com

Received : 28 March, 2019

Revised : 28 April, 2019

Accepted : 6 March, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายคำว่า การวิเคราะห์ ภายใต้ข้อความว่า การใช้เหตุผล และให้เหตุผล แล้วสรุปเนื้อหาจากการวิเคราะห์ด้วยการสังเคราะห์ การใช้เหตุผล หมายถึงการอ้างอิง แนวคิด ทฤษฎีหรือหลักการ เพื่อความสมเหตุสมผลในการวิพากษ์วิจารณ์งานเขียนทั้งหลาย หรือการ วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล การให้เหตุผล หมายถึงการโต้เถียง มีข้อโต้แย้ง หรือมีข้อพิสูจน์ด้วยการอ้างอิง เอกสารทั้งที่เป็นหนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่างๆ เพื่อสนับสนุนประเด็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แล้วสรุปลงด้วยการสังเคราะห์ซึ่งหมายถึงการถกเถียง การหลอมรวม การรวบรวมและเรียบเรียงให้เป็น เนื้อเดียวกัน ด้วยสำนวนและภาษาของผู้เขียนหรือผู้วิจัย และบทความนี้ได้วิเคราะห์เรื่องอัตตา (ตัวตน) ในพุทธศาสนาสุภาสิตและปรัชญานัตตาเป็นกรณีศึกษา เมื่อศึกษาแล้วทำให้ได้คำตอบว่า การสอนอัตตา ในพุทธศาสนาสุภาสิตและปรัชญานัตตามีวิธีการที่คล้ายกัน คือ เริ่มสอนจากคำว่า มี ไปสู่คำว่า ไม่มี หรือจาก สิ่งมี ไปสู่ สิ่งไม่มี โดยแนะนำให้ศึกษาคำว่า มีหรือสิ่งมีก่อน เพราะคำว่า ไม่มีหรือสิ่งไม่มีก็มีความหมาย ตรงกันข้ามกับคำว่า มีหรือสิ่งมี

คำสำคัญ : การคิดและการเขียน, การใช้เหตุผล, การให้เหตุผล, การสังเคราะห์,
เหตุผลเชิงปรัชญา

* ดร.สงวน หล้าโพนตัน Dr.Sanguan Laphontan

** ศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ Assoc.Prof.Dr.Sowit Bamrungpha

Abstract

This article aims to describe the term “analysis” under the terms ‘reasoning’ and ‘arguing’ and then summarizes the analyzed content by synthesis. ‘Reasoning’ refers to the references of ideas, theories or principles for the reasonability of criticizing writings, in other words called ‘reasonable critique’. ‘Arguing’ refers to argument or proofs with references to documents, books, texts, and research to support both agree and disagree issues, then synthesized; this means knitting, fusing, compiling, and composing the idea homogeneously through the expression and language of the author or researcher. And this article is analysed on Atta~ (Self) in Buddhist saying and Anatta philosophy were case studies, after studying, it made one to know that self teaching in Buddhist saying and Anatta~ philosophy were the similarly method as teaching from ‘having’ to ‘non-having’ or from ‘thing to nothing’. The first step starts studying ‘having or thing’, because of ‘non-having or nothing’ is the oppositional meaning with ‘having or thing’.

Keywords: thinking and writing, reasoning, arguing, synthesis, philosophical reason

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล ดูเหมือนว่าคนแรกๆ ที่กล่าวออกมาอย่างนี้ได้แก่นักปรัชญกรีกชื่อ อริสโตเติล (Aristotle) หรือแม้แต่จะไม่มีนักปรัชญาหรือใครคนใดมาบอก เราเองในฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่งในสังคมก็สามารถสังเกตเห็นได้ว่า ในการมีชีวิต การใช้ชีวิต หรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น เหตุผล (Reason) เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่เราขาดไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอาจกล่าวได้ว่าการมีเหตุผลทำให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้าน ชุมชนเป็นชุมชน สังคมเป็นสังคม ประเทศเป็นประเทศ ไม่เกิดความขัดแย้งจนกลายเป็นความรุนแรง ซึ่งต่างจากโลกของสัตว์เดรัจฉานที่ไม่มีภูมิปัญญา ไม่มีกฎหมาย ไม่มีเหตุผล และไม่มีอะไรอีกมากที่มนุษย์เรามี

เวลาที่เรากล่าวถึงเหตุผลหรือความมีเหตุผลนั้นเรามักจะคิดถึงการกระทำ ๒ ทาง ได้แก่ ความมีเหตุผลทางกายคือทำอย่างนี้มีเหตุผลหรือไม่ และความมีเหตุผลทางวาจาคือพูดอย่างนี้มีเหตุผลหรือไม่ โดยเพ่งพินิจไปที่ความมีเหตุผลที่ซ่อนอยู่ภายในใจที่เรียกว่า มโนกรรม โดยมองว่ามโนกรรมคือพื้นฐานของกายกรรมและวจีกรรม เมื่อกล่าวตามหลักวิชาจะมีอยู่วิชาหนึ่งคือวิชาตรรกศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยการใช้และให้เหตุผล จนก่อให้เกิดความมีเหตุผลหรือความสมเหตุสมผลในการทำและการพูด แต่เดิมมา

ตรรกศาสตร์เกิดและเติบโตขึ้นในโลกตะวันตก ได้แก่ ในหมู่ชนชาวกรีกและโรมัน ผู้เห็นความสำคัญของหลักการพูดโน้มน้าวใจในที่สาธารณะ เช่น สภา เป็นต้น ส่วนในโลกตะวันออกได้แก่ชาวอินเดียผู้มีความคิดคล้ายกับชาวกรีกและโรมันที่กล่าวแล้ว ถึงอย่างไรก็ตาม ตรรกศาสตร์ของชาวอินเดียจะแตกต่างจากของชาวกรีกและโรมันตรงที่ที่มีความเห็นว่า เมื่อคิดดีแล้วก็ควรพูดดีและทำดีด้วย ส่วนตรรกศาสตร์ของชาวกรีกและโรมันจะเน้นการคิดเพื่อหักล้างกัน เอาชนะกัน ไม่เกี่ยวกับการนำไปใช้ในทางจริยธรรม อันได้แก่ การทำชีวิตตนให้ดีขึ้นแล้วขยายออกไปยังบุคคลอื่น แต่ตรรกศาสตร์อินเดียจะโยงไปหาจริยธรรมด้วย^๑

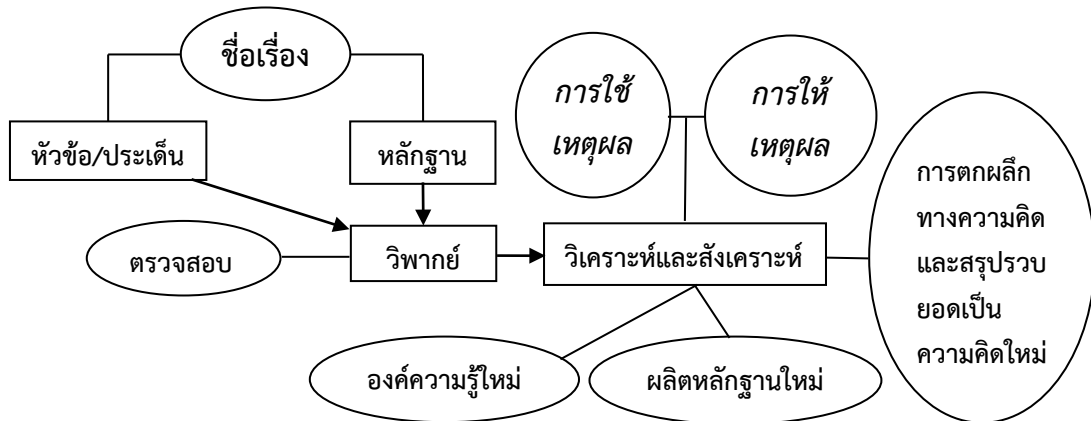
ข้อความที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่ไปที่มาของศาสตร์ที่ก่อเกิด ‘ความคิดในการแสวงหาเหตุผล’ (Logic) และวิชาปรัชญา (Philosophy) ซึ่งถือว่าเป็นแดนหรือพื้นที่ของการใช้ความคิดเพื่อแสวงหาเหตุผลหรือแสดงออกให้เห็นถึง ‘ความมีเหตุผล’ ในประเด็น เหลี่ยม มุม หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เรากำลังสนใจจะศึกษาให้ลึกซึ้งมากขึ้น การจะเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งนั้นต้องใช้วิธีการศึกษาที่เรียกว่า การวิเคราะห์ (Analysis) เพราะการศึกษาวิชาการทางปรัชญาจะใช้การวิเคราะห์เป็นเครื่องมือ (Tools) สำคัญ ทั้งวิธีการศึกษา การคิดและการเขียน

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ ‘ชวนคิด’ ให้มากขึ้น จึงนำเสนอหรือตั้งเรื่องเป็นลักษณะคำถามว่า คิดและเขียนอย่างไรให้มีเหตุผลเชิงปรัชญา (เหตุผลมีหลายเชิงหรือหลายนัยยะ เช่น เชิงสังคม เชิงการเมือง เป็นต้น) โดยผู้เขียนได้สร้างกรอบการคิดและการเขียนเอาไว้เป็นการเฉพาะ จึงชี้ชวนให้พิจารณาไปที่คำว่า **การวิเคราะห์** หมายถึงการแยกหรือการจำแนกส่วนทั้งหมดออกเป็นส่วนย่อยด้วยการตรวจสอบส่วนย่อยเหล่านี้เพื่อค้นหาธรรมชาติ^๒ ซึ่งมี ‘การใช้เหตุผล’ และ ‘ให้เหตุผล’ สนับสนุนการใช้เหตุผลนั้นให้ ‘มีความสมเหตุสมผล’ หรือให้ ‘มีเหตุผล’ มากขึ้น แล้ว ‘สังเคราะห์’ คือ การตกผลึกทางความคิดและสรุปรวบยอดเป็นความคิดใหม่ของผู้ศึกษาและผู้วิจัยเป็นลำดับต่อไป

^๑ เก็บความจาก สมภาร พรหมทา, **คิดอย่างไรให้มีเหตุผล**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๑), หน้า ๑-๗.

^๒ เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, **พจนานุกรมปรัชญาอังกฤษ-ไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ออฟเซ็ท เพรส จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๘.

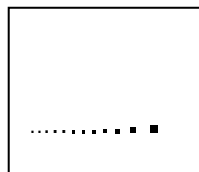
กรอบการวิเคราะห์

กรอบการวิเคราะห์ข้างบนนี้เป็นการนำเสนอสิ่งที่เป็นความคิดรวบยอด (Concept) ในเชิงประจักษ์ โดยอาศัยสัญลักษณ์ทรงกลมบ้างทรงสี่เหลี่ยมบ้าง แล้วบรรจุคำพูด (Wording) และข้อความ (Statement) ต่างๆ แทนความรู้ความเข้าใจและความคิด (Thought) ที่มีอยู่ภายใน โดยมุ่งประเด็นไปที่การวิเคราะห์ (Analysis) คือ กระบวนการใช้เหตุผล (Reasoning) และ การให้เหตุผล (Arguing) ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำไปพร้อมๆ กัน มีคำอธิบาย ดังนี้

๑. จุด (.) เริ่มต้นเหลี่ยมหรือมุมแห่งความคิด (Beginning of thought)

เพื่อเป็นการหาคำอธิบายในประเด็นคำถามที่กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนขอเริ่มต้นที่รูปแบบการสร้างความคิด โดยเริ่มพิจารณาว่า ในปัจจุบันหากจะมีคำถามที่น่าสนใจและน่าติดตามหาคำตอบมากที่สุด เห็นจะเป็นปัญหาน้ำจะท่วมกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดต่างๆ อีกหรือไม่ เหตุใดคนไทยจึงเสียชีวิตในเทศกาลต่างๆ เป็นจำนวนหลายร้อยคน หรือมีฉนวนนั้นอาจจะคิดว่า ปัญหายาเสพติดที่กำลังระบาดเป็นปัญหาใหญ่และรุนแรงมากกว่า แต่ผู้เขียนได้เสนอว่า แม้ปัญหาที่กล่าวมาจะใหญ่โตขนาดไหนก็ตาม แต่ทว่ายังไม่เทียบเท่ากับปัญหาที่เป็น **ต้นตอ** ของปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมา คือ ปัญหา **การคิดไม่เป็น การไม่รู้จักคิด และการไม่รู้จักเริ่มต้นที่จะคิด**^๑ เพราะฉะนั้นการคิดเป็น การรู้จักคิด และการมีความกล้าที่จะคิด ซึ่งบทความนี้มีความประสงค์ที่จะชวนท่านคิดและชวนท่านเขียน โดยเริ่มเป็นข้อความคำถามว่า ‘คิดและเขียนอย่างไรให้มีเหตุผลในเชิงปรัชญา’ ความละเอียดจักได้นำเสนอเป็นลำดับไป

^๑ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, *ลายแทงนักคิด*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชักเชสมีเดีย จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๘.

จากสัญลักษณ์ที่ปรากฏช่วยให้สังเกตเห็นว่า เมื่อเวลาเราขว้างก้อนหินลงไปในหนองน้ำ เราจะเห็นก้อนหินกระทบผิวน้ำ ยิ่งถ้าเราขว้างออกไปไกลเรื่อยๆ เราจะเห็นเพียงจุด (.) เล็กๆ ของน้ำที่กระเพื่อมจุด (.) ของก้อนหินที่วิ่งไปบนผิวน้ำและจมลงไปในน้ำ จึงเป็นสิ่งสร้างความรู้สึกผ่อนคลายหรือไม่เคร่งเครียดอะไรกับจุด (.) ที่จมลงไปในน้ำ แต่มีกรณีของจุด (.) ที่มีนัยตรงข้ามคือทุกครั้งที่มีการตรวจสอบสุขภาพประจำปี บุคลากรของมหาวิทยาลัยบางท่านมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลการ X-ray เพราะเกรงว่าจะพบจุด (.) ในกระเพาะ ในลำไส้ หรือในส่วนอื่นๆ ของร่างกาย ซึ่งอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นของโรคมะเร็งหรือโรคอื่นๆ อันที่จริงการพบจุด (.) ถือว่าเป็นสิ่งดี เพราะทำให้เรารู้ว่ามีโรคเกิดขึ้นในร่างกายแล้ว นั่นคือ ‘ข่าวสารธรรมชาติดี’ ที่ส่งมาให้เราทราบด้วยความหวังดี^๔ เพราะฉะนั้น จุด (.) ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสร้างความเครียดได้อย่างมหัศจรรย์ ทั้งๆ ที่เป็น จุด (.) เหมือนกัน แต่สร้างความรู้สึกให้แตกต่างกันได้

แต่จุด (.) ในที่นี้จะไม่มีความไม่เหมือนกับจุดที่กล่าวมาในเบื้องต้น โดยที่ จุด (.) ในที่นี้หมายถึงการเริ่มต้นแห่งความกล้าหาญและเริ่มต้นที่จะคิด แสดงว่าท่านค้นพบพลังแห่งชีวิตของท่านแล้ว จุดเริ่มต้นแห่งความคิดแม้จะเป็นจุดเล็กๆ แต่เมื่อท่านคิดบ่อยๆ คิดเรื่อยๆ คิดอย่างสม่ำเสมอ ความคิดก็จะโตขึ้น มีพลังมากขึ้น และมีความแข็งแกร่งมากขึ้น เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคให้เข้าใจว่า ‘อาหารอันโอชะ’ ของความคิดมาถึงท่านแล้ว แต่จากประสบการณ์กลับพบว่า คนส่วนมากมีความกล้าคิดอยู่แต่ไม่กล้า (หนึ่ง) ลงมือทำ เมื่อมีแต่ความคิดและมีแต่พูด ผลจึงไม่มีอะไรปรากฏ เพราะความคิดเป็นแค่ ‘นามธรรม’ และคำพูดก็เป็นเพียง ‘อากาศธาตุ’ เท่านั้น หรือหากพูดให้ชัดเจนไปอีกเป็นคำคมชนิดบาดจิตบาดใจด้วยคำพูดที่ว่า ร้อยคำ พันคำ หมื่นคำ แสนคำ และล้านคำ ไม่สู้หนึ่งลงมือทำ แต่ถึงอย่างไร จุด (.) คือการเริ่มต้นอันทรงพลัง ถ้าท่านรู้จักสร้าง จุด (.) ก็เป็นอันว่าชีวิตอันงดงามของท่านเริ่มต้นแล้ว ขอเพียงท่านรู้จักก้าวเดินก้าวแรกเท่านั้นเป็นพอ

๒. คำอธิบายผังมโนทัศน์ (Explanation of mind map/mindset)

ผังมโนทัศน์ข้างบนมีคำอธิบายว่า เรื่อง ซึ่งแตกออกไปเป็น ประเด็น กับ หัวข้อ (งานวิจัยหรืองานวิทยานิพนธ์ก็ได้) และนิยมเรียกเป็นอังกฤษว่า Story เมื่อได้ Story แล้วก็เป็นอันได้หลักฐาน (Evidence) อาจจะเป็น ‘หนังสือ ตำรา ใบลาน ฐูปแต้ม จิตรกรรมฝาผนัง ภาพวาด ภาพเขียน หลักธรรม ความคิด ความเชื่อ พิธีกรรม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ฆาตกรรม คำคม ข้อคิดข้อเขียน รวมทั้งการกระทำ พฤติกรรม นิสสัย อุปนิสัย วาสนา สันดาน’ เป็นต้น ที่ซ่อนความหมายหรือนัยสำคัญผ่านตัวอักษรหรือเส้นสายลายสี จนกลายเป็นหลักฐานให้คนทั้งหลายได้ศึกษาเรียนรู้อย่างไม่รู้จักจบสิ้น เมื่อได้หลักฐานสำหรับการวิจัยแล้วขั้นตอนต่อไปเป็นการนำหลักฐานไปสู่การวิพากษ์ ซึ่งเป็นการพิจารณาตัดสินว่าหลักฐาน ที่ได้มา (ยกขึ้นมา) เพื่อการวินิจฉัยว่างานวิจัยนั้นมีความเหมาะสมที่จะทำวิจัยต่อไปได้หรือไม่

^๔ สมภาร พรหมทา, คิดอย่างไรให้มีเหตุผล, หน้า ๖๖.

เพราะคำว่า การวิพากษ์หรือบทวิพากษ์ (Critical topic) เป็นวิธีการในการวินิจฉัยหรือตัดสิน (Considering) คุณค่าของงาน (วิจัย/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์) หากเป็นบุคคลเรียกว่าผู้มีทักษะ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการในการวินิจฉัย หรือเรียกอย่างเข้าใจง่ายๆว่า ผู้คอยจับผิด^๕ ซึ่งคำนี้มีความสัมพันธ์กับคำว่า การวิพากษ์วิจารณ์ เพราะผู้ทรงคุณวุฒิจะวิพากษ์วิจารณ์งานวิจัยตั้งแต่ชื่อเรื่อง หัวข้องานวิจัย วัตถุประสงค์และองค์ประกอบอื่นๆ รวมเรียกว่า โครงร่างงานวิจัย เป็นธรรมดาว่าผู้ทรงคุณวุฒิต้องทำหน้าที่จับผิด (วิพากษ์วิจารณ์) อย่างเต็มที่ โดยมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดของนิสิตนักศึกษาเป็นสำคัญ แต่ในทัศนะหรือมุมมองของนิสิตนักศึกษากลับรู้สึกว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้คอยจับผิดงานที่ตนเองนำเสนออยู่เสมอ และสามารถตีความการวิพากษ์ว่าเป็นการตรวจสอบ (Check) ข้อมูลหรือหลักฐานที่กำลังถูกหยิบยกขึ้นเป็นงานวิจัยว่า มีความเหมาะสมและสมควรมากน้อยเพียงใดที่จะนำไปทำวิจัย

ต่อไปเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต่อจากการวิพากษ์ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and Synthesis) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ดำเนินไปพร้อมๆ กัน โดยที่คำว่า การวิเคราะห์ หมายถึงการหาเหตุผลอธิบาย หรือใช้คำศัพท์ทางปรัชญา คือ การใช้เหตุผล (Reasoning) และการให้เหตุผล (Arguing) ดังนั้น คำว่า หาเหตุผลอธิบายก็คือการใช้เหตุผลและให้เหตุผล การใช้เหตุผล (Reasoning) หมายถึง การอ้าง ‘แนวคิด ทฤษฎีหรือหลักการ’ เพื่อความสมเหตุสมผลในการวิพากษ์วิจารณ์งานวิจัยต่างๆ (รวมทั้งงานด้านวรรณกรรมและงานด้านศิลปะด้วย) ทั้งนี้เพื่อช่วยยืนยันว่า เรื่อง ประเด็นหรือหัวข้อที่กำลังทำวิจัยนี้มีแนวคิด ทฤษฎีหรือหลักการอะไรรับรอง เพราะการจะวิพากษ์วิจารณ์อะไรจะต้องมีแนวคิด ทฤษฎีหรือหลักการรองรับ จะวิพากษ์วิจารณ์แบบคิดจินตนาการหรือคิดขึ้นมาเองแบบลอยๆ ไม่ได้โดยเด็ดขาด หลังจากมีการใช้เหตุผลจบลงสิ่งที่ติดตามมาได้แก่ การให้เหตุผล (Arguing) หมายถึงการโต้เถียง การให้เหตุผล ข้อโต้แย้ง ข้อพิสูจน์ การมโน นั้นหมายความว่า การหาเหตุผลอธิบายในเรื่อง ประเด็นหรือหัวข้อ (วิจัย) ต่างๆ นั้น ไม่ว่าจะตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็น (Yes or No) ก็จะต้องให้เหตุผลสนับสนุนตามความเห็นนั้นๆ ด้วยการอ้างอิงเอกสารทั้งที่เป็นหนังสือหรือตำรา ทั้งที่เป็นปฐมภูมิและทุติยภูมิ รวมทั้งงานวิจัยต่างๆ ด้วย ซึ่งการให้เหตุผลทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยนี้ ในทางปรัชญาถือว่าเป็น ‘การให้เหตุผล’ เหมือนกัน คือเมื่อเห็นด้วยก็ต้องหาเหตุผลมาสนับสนุน หรือไม่เห็นด้วยก็ต้องหาเหตุผลมาสนับสนุนเช่นกัน แต่เมื่อมีการใช้เหตุผลและให้เหตุผลครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการสังเคราะห์ (Synthesis) ซึ่งหมายถึง การถักทอหรือการหลอมรวม^๖ สิ่งที่ใช้เหตุผลและให้เหตุผล

^๕ เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, พจนานุกรมปรัชญาอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร : โสภณการพิมพ์, ๒๕๕๗), หน้า ๒๓๔.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

^๗ ดุริยละเอียดใน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงสังเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชักเชสมิเดีย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

แล้วนั้นให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วเขียนรวบรวมเรียบเรียงด้วยสำนวนภาษาของผู้วิจัย (ผู้เขียน) วิธีการสำคัญตรงนี้ได้แก่ การวิเคราะห์ (การใช้เหตุผลและใช้เหตุผล) และการสังเคราะห์ต้องทำหรือดำเนินไปพร้อมๆ กัน เพราะหากมีการวิเคราะห์แต่ไม่มีการสังเคราะห์แล้ว เหลี่ยมหรือมุมที่ค้นพบก็จะไม่สมบูรณ์และไม่ครบถ้วนไปด้วย นั่นหมายถึงจะไม่มีหลักฐานที่จะนำไปสู่การอ้างอิงต่อไปได้ เมื่อไม่มีหลักฐานก็เท่ากับไม่มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้น เพราะหลักฐานคือตัวอักษรหลายๆ ตัวรวมกันเข้าเป็นคำพูด ถ้อยคำ (Wording) หรือข้อความ (Statement) และคำพูด ถ้อยคำหรือข้อความที่ผู้วิจัยสรุปด้วยสำนวนภาษาของผู้วิจัยนั้นแหละ จะเป็นหลักฐานแทนความคิด ความรู้ และความเข้าใจของผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี จากหลักฐานจะกลายเป็นองค์ความรู้ใหม่

ดังนั้น วิธีการอันสำคัญของการคิดจึงเริ่มที่ผู้ทำวิจัยจะต้องเป็นคนมีเรื่อง ชื่อเรื่อง หัวเรื่องหรือประเด็น (Story) ในใจหรือในความคิดก่อน แล้วนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์หรือตรวจสอบ (Check) แล้วนำไปสู่การวิเคราะห์ (การใช้เหตุผลและให้เหตุผล) และสังเคราะห์ (ถักทอหรือหลอมรวม) ก่อน สิ่งที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์นี้เรียกว่า **องค์ความรู้ใหม่** (New knowledge) และองค์ความรู้ใหม่นี้จะกลายเป็น **หลักฐานใหม่** (New evidence) ทั้งองค์ความรู้ใหม่และหลักฐานใหม่นี้แหละที่จะนำไปสู่การวิจัยและศึกษาต่อไปเรื่อยๆ อย่างไม่รู้จักจบสิ้น

วิเคราะห์อัตตา (ตัวตน) ในพุทธศาสนสุภาษิตและปรัชญานัตตา

: กรณีตัวอย่างการคิดและเขียนอย่างมีเหตุผลเชิงปรัชญา

บทความชื่อ ‘คิดและเขียนอย่างไรให้มีเหตุผลเชิงปรัชญา’ นี้ ผู้เขียนได้ยกเรื่อง..อัตตา แปลว่าตัวตน แล้วใช้วิธีการศึกษาที่เรียกว่า วิเคราะห์หรือการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการนำเรื่องอัตตาไปวิเคราะห์ผ่านทัศนะทางพระพุทธศาสนาในพุทธศาสนสุภาษิตและทัศนะทางปรัชญาในปรัชญานัตตา เป็นกรณีตัวอย่างของการคิดและการเขียนอย่างมีเหตุผลเชิงปรัชญา มีวิธีการและกระบวนการวิเคราะห์ (การใช้เหตุผลและให้เหตุผล) ตามลำดับ ดังนี้

๑. อัตตา (ตัวตน) ในพุทธศาสนสุภาษิต

ในเบื้องต้นขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิต (Buddhist saying) ซึ่งเป็นพุทธภาษิตที่ชาวพุทธทั่วไปจำขึ้นใจและนิยมอ้างอิงในโอกาสต่างๆ ว่า อัตตา หิ อัตตโน นาโถ เป็นการเขียนแบบบาลีไทย แปลว่า ตนแลเป็นที่พึ่งของตน เพื่อความถูกต้องทางภาษาจึงควรเขียนเป็นภาษาบาลีว่า อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตามฉันทลักษณ์ภาษาบาลีเรียกว่า ๑ บาทพระคาถา แต่หากกล่าวตามหลักตรรกศาสตร์และปรัชญาเรียกว่าข้อความ (Statement) และกล่าวตามหลักไวยากรณ์เรียกว่า ประโยค (Sentence)

^๑ ขุ.ธ. ๒๕/๓๖/๖๖. อ้างใน สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พุทธศาสนสุภาษิต ฉบับรวมเล่ม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

พุทธศาสนสุภาษิตนี้เป็นเล่มที่ ๑ ในจำนวน ๓ เล่ม มีทั้งหมด ๘๑ หน้า ความละเอียดจากสารบัญพบหลักธรรม จำนวน ๓๓ หมวด เริ่มจากอัตตวรรค คือหมวดตน (อยู่ในลำดับที่ ๔ แห่งหมวดตน) จนถึงหมวดสุดท้าย ได้แก่ เสวนาวรรค คือหมวดคบมิตร ความเข้าใจในพุทธศาสนสุภาษิตอย่างย่อมีเพียงเท่านี้ ส่วนผู้สนใจจะศึกษาให้มากกว่านี้ได้โปรดศึกษาด้วยตนเอง^๙

ข้อความข้างบนสื่อความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิตว่ามีรายละเอียดอย่างไร ต่อไปเป็นการตอบคำถามตามประเด็นคำถามที่กล่าวแล้วข้างต้น ก่อนอื่นขอเริ่มต้นการตอบคำถามตามหลักตรรกศาสตร์ในเรื่องศัพท์และมโนภาพ (Word and Concept) ซึ่งให้รายละเอียดว่าศัพท์เป็นเครื่องแสดงความรู้สึกนึกคิดของเรา แม้การติดต่อกันด้วยพุทธิปัญญาก็ลงเอยด้วยศัพท์และนิมิต (Sign) ทุกอย่างที่มนุษย์กำหนดขึ้นหรือสร้างขึ้นในที่สุดก็ต้องการความหมาย ศัพท์จึงเป็นนิมิตเครื่องแสดงแทนความคิดของมนุษย์ได้ชัดเจนที่สุด จุดมุ่งหมายของศัพท์จริงๆ อยู่ที่การใช้ให้เป็นพาหะอะไรสักอย่างหนึ่งในสมอง หรือในความรู้สึกนึกคิดไปให้คนอื่นได้รู้ตาม ดังนั้นศัพท์จึงเป็นพยานในการชี้ให้เห็นความคิดที่มีอยู่ภายในของมนุษย์^{๑๐} คำศัพท์สำคัญในที่นี้คือ อัตตา เมื่อพูดถึง อัตตา เป็นเหตุให้เกิดมโนภาพถึงตัวตนของตนเองและหรือตัวตนของคนแต่ละคน เห็นอะไรก็เห็นตัวตนที่เป็นเนื้อหนังที่รวมกันเป็นก้อนเนื้อประกอบกันขึ้นเป็นร่างกาย จนก่อให้เกิดการกำหนดร่วมกันว่า นี่คือนาย ก. นาย ข. นายแดง นายดำ หมู เห็ด เป็ด ไก่ ฯลฯ ไม่ได้หมายถึงอย่างอื่นนอกจากที่กำหนดจนรับรู้ร่วมกันแล้ว ซึ่งตรงกับหลักตรรกศาสตร์เรื่องนิมิตตามสัญญา (Conventional sign) หมายถึงนิมิตที่กำหนดรู้ร่วมกัน เป็นนิมิตที่มนุษย์กำหนดขึ้นสร้างขึ้น (Artifacts) เป็นจำนวนมากและหาที่สุดมิได้ ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์ได้รู้สิ่งต่างๆ และติดต่อซึ่งกันและกันได้รวดเร็วมากขึ้น^{๑๑}

ข้อความที่กล่าวมา มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับทฤษฎีการบ่งถึง หมายถึงว่าความหมาย คือสิ่งต่างๆ ในโลกที่ถูกหมายถึง ในที่นี้ได้แก่คำว่า อัตตา (เป็นการกำหนดรู้ร่วมกันว่าภาวะอย่างนี้เรียกว่า อัตตา นะ หรือแม้แต่ภาวะอย่างนี้เรียกว่า God - พระเจ้า พระพรหม นะ ฯลฯ) ซึ่งเป็นคำที่พวกเรากำลังบ่งถึง ระบุถึงหรือกล่าวถึงมากอยู่ในขณะนี้ โดยไม่ได้บ่งถึง ระบุถึงหรือกล่าวถึงคำอื่น นอกจากคำว่า อัตตา เท่านั้น และสอดคล้องสัมพันธ์กับทฤษฎีภาพในใจ ซึ่งเป็นไปตามสามัญสำนึกเกี่ยวกับความหมายจนก่อให้เกิดมโนทัศน์หรือเกิดภาพในใจ^{๑๒} ว่า ผู้มีรูปร่างลักษณะท่าทางเป็นอย่างนี้เรียกว่า มนุษย์บ้าง คนบ้าง หากกล่าวในทางความหมายได้แก่ตัวตนของคนแต่ละคนนี่เอง มีคำถามแทรกระหว่างกลางว่าแล้วคนเรา

^๙ ดูรายละเอียดในเล่มเดียวกัน, หน้า ๑-๘๑.

^{๑๐} โสวิทย์ บำรุงศักดิ์, **ตรรกศาสตร์เบื้องต้น**, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๘.

^{๑๑} อ้างแล้ว.

^{๑๒} ไสร์จจ หงส์ดารมภ์, **ปรัชญาภาษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า

รู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างไร ? ตอบว่า การที่คนเราารู้สิ่งต่างๆ ได้เพราะคนเรามีอำนาจรู้ (Knowledge power) อยู่ภายใน (Interior) อย่างเช่น เมื่อคนเดินเข้าไปในป่าพอมองเห็นรอยเท้าข้างกับรอยเท้าไก่จะมีความรู้สึกที่ต่างกัน นั่นคือเมื่อเห็นรอยเท้าข้างจะรู้สึกตกใจและกลัวข้างจะเหยียบ โดยมองหาว่าข้างอยู่ไหนเผื่อจะได้วิ่งหนีทัน แต่ในขณะที่มองเห็นรอยเท้าไก่จะเกิดความรู้สึกตรงข้ามคือไม่รู้สึกกลัว แต่กลับรู้สึกอยากจับไก่เพื่อต้มหรือแกงกินเป็นอาหารด้วยซ้ำไป การที่คนมีความรู้สึกเป็นอย่างนี้เพราะทั้งรอยเท้าข้างกับรอยเท้าไก่เป็นนิมิตตามแบบ (Formal sign) หมายถึงนิมิตที่เกิดจากแม่แบบอันเป็นนิมิตที่อยู่ภายในอำนาจรู้^{๑๓} ความละเอียดที่กล่าวมาข้างต้นช่วยสะท้อนย้อนกลับไปสู่ความหมายของนิมิต (Sign) ซึ่งหมายถึงเครื่องแสดงให้ทราบถึงบางสิ่งบางอย่างนอกเหนือจากตัวมันเอง หรืออีกนัยหนึ่ง นิมิต หมายถึงความประทับใจที่เกิดทางประสาทสัมผัส และสามารถนำอะไรบางสิ่งบางอย่างนอกเหนือจากตัวมันเอง สู่จิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดได้ด้วย^{๑๔} ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ทั้งรอยเท้าข้างและรอยเท้าไก่ต่างเป็นสิ่งแทนตัวข้างและตัวไก่ ทั้งๆ ที่ตัวข้างและตัวไก่ไม่ปรากฏ ณ ตรงนั้น แต่ได้สร้างความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ อย่างประหลาดใจ

ปรัชญาสาขาหนึ่งคือปรัชญาภาษา (Philosophy of language) ซึ่งเป็นปรัชญาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับความหมาย สิ่งที่เราสนใจในขณะนี้คือในการคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของความหมาย เป็นธรรมชาติอยู่เองที่เราจะพบว่าความคิดกับความหมายมีสัมพันธ์กันอย่างมาก เมื่อเราจะพูดอะไรเรามักจะคิดก่อน หากเราพูดโดยไม่คิดอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ อย่างไรก็ตามสามัญสำนึกบอกเราว่า ความคิดกับความหมายสัมพันธ์กันในแง่ที่ว่า ความคิดคือคำพูดที่ยังไม่ได้พูดออกมา และคำพูดดังกล่าวนั้นย่อมเกิดจากความเข้าใจ ได้แก่การที่ผู้คิดรู้อยู่ว่าตนเองกำลังพูดอะไรออกมา และมีความตั้งใจหรือความประสงค์ที่จะสื่ออะไรออกมา^{๑๕} ในพุทธศาสนสุภาษิตบทว่า อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ หากนำแนวคิดปรัชญาภาษาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับความหมายมาอธิบายแล้ว สามารถอธิบายได้ว่า คำสำคัญอาจแบ่งได้ ๒ ส่วนคือ อตฺตา หิ กับ อตฺตโน นาโถ พุทธพจน์พระศาสดานี้กำลังนำเสนอคำว่า อตฺตา (ตัวตน) สู่ภาษาของชาวบ้านคือเป็นคำแห่งภาษาที่พอมิใคร่อยื่นชาวบ้านจะรู้และเข้าใจในทันที ซึ่งภาษาดังกล่าวเรียกตามปรัชญาภาษาว่า ภาษาธรรมดาหรือภาษาสามัญ (Common language)^{๑๖} คำว่า อตฺตา เป็นคำในทางภาษาที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักกันเป็นอย่างดี และคำว่า อตฺตา เป็นภาษาสามัญหรือภาษาธรรมดาที่ชาวบ้านรู้เข้าใจกันทั่วไปว่ามันคืออะไรหรือหมายถึงอะไร ทั้งนี้เพราะอัตตาเป็นชื่ออะไรที่นิยมเรียกกัน

^{๑๓} โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, *ตรรกศาสตร์เบื้องต้น*, หน้า ๑๙.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

^{๑๕} โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, *ปรัชญาภาษา*, หน้า ๑๗๑.

^{๑๖} โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, *ตรรกศาสตร์เบื้องต้น*, หน้า ๑๗.

ชื่อแต่ละชื่อหมายถึงวัตถุ (ตัวตนหรือตัวคน-ผู้เขียน) วัตถุคือความหมายของคำ (A name means an object. The object is its meaning.)^{๑๗}

ดังนั้น คำสำคัญแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า อตฺตา หิ จตฺตังสวณมมํ นนํ คือพอเอ่ยคำว่า อตฺตา จะรู้จักและเข้าใจตรงกันในทันทีว่า หมายถึงชาวบ้านทั้งชายและหญิงทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่เห็นๆ กันอยู่นี่เอง โดยจะไม่รู้จักและเข้าใจเป็นนัยอื่น ส่วนคำว่า อตฺตโน นาโถ เป็นส่วนของความหมาย นั่นคือพุทธพจน์ พระศาสดานี้ประสงค์หรือตั้งใจสอนคนธรรมดาทั่วไปให้ทำตนสร้างตนให้เป็นที่พึ่งที่อาศัยของตนและหากอธิบายตามหลักตรรกศาสตร์ว่าด้วยศัพท์และมโนภาพ (Word and concept) อธิบายได้ว่า อตฺตาก็ศัพท์หนึ่ง หิ ก็ศัพท์หนึ่ง อตฺตโน ก็ศัพท์หนึ่ง และ นาโถ ก็ศัพท์หนึ่ง เมื่อนำศัพท์ทั้ง ๔ ศัพท์มาเข้ารูปประโยคเป็น ๑ บาทพระคาถา

อีกนัยหนึ่งท่านเรียกว่า ข้อความอันหมายถึงความหมายของประโยค^{๑๘} เมื่อเป็นประโยคจึงก่อให้เกิดความหมายใหม่ (New meaning) ว่า ตนนั้นแหละ เป็นที่พึ่งของตน หรือตัวอย่างในทางตรรกศาสตร์ ได้แก่ ผม ก็ศัพท์หนึ่ง รัก ก็ศัพท์หนึ่ง คุณ ก็ศัพท์หนึ่ง เมื่อนำศัพท์ทั้ง ๓ มาเข้ารูปประโยคเป็น ผม รัก คุณ จึงก่อให้เกิดความหมายใหม่ว่า ผมรักคุณ (จริงๆ นะ จะทอดทิ้งและจะรักตลอดไป) ซึ่งผู้พูดกับคนที่กำลังฟังอยู่จะเกิดความรู้สึกใหม่ขึ้นมาทันที โดยที่ศัพท์ว่า ผม รัก และคุณไม่มีความหมายอะไรเลย แต่ผู้พูดต่างหากเป็นผู้เข้าใจในความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับทฤษฎีประพจน์ที่หมายถึงความหมายคือประพจน์ นั่นคือคำว่า ประพจน์ในทางตรรกศาสตร์มีความหมายเท่ากับคำว่า ญัตติ ญัตติก็คือประพจน์ (Proposition) หมายถึงข้อความหรือคำพูดที่เปล่งออกมาในลักษณะแถลงข้อความเชิงอุเทศ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นทราบว่าอะไรถูกอะไรผิด หรือประโยคที่มีค่าไม่จริงก็เท็จอย่างใดอย่างหนึ่ง

อีกนัยหนึ่ง ญัตติหรือประพจน์ก็คือประโยค (sentence) ในทางไวยากรณ์ ที่สามารถนำไปใช้ในการให้เหตุผลทางตรรกศาสตร์ได้^{๑๙} หากย้อนกลับไปทีบาทพระคาถาข้างต้นมาเข้ารูปประโยคจะได้ประโยคที่สมบูรณ์ใหม่ว่า อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โหติ. เพราะประโยคนี้เป็นประโยคกัตตุจาก รู้ได้จากศัพท์ว่า โหติ ศัพท์ว่า นาโถ เป็นศัพท์ขยายหรือเป็นคำคุณศัพท์ของโหติอีกทีหนึ่ง^{๒๐} เมื่อมีข้อความครบถ้วนอย่างนี้แล้วจึงเกิดความหมายใหม่ในทันที ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างความคิด (Thought) กับความหมาย (Meaning) ตรงกันจึงจะก่อให้เกิดความหมายใหม่ตามที่กล่าวแล้ว

^{๑๗} ไสริจ หงศ์ถารมภ์, “ขอบฟ้าแห่งปรัชญา ความรู้ ปรัชญา และสังคมไทย”, รายงานการวิจัย, ภาควิชาปรัชญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑, หน้า ๒๑๐.

^{๑๘} ปกรณ์ สิงห์สุริยา, “ความจริงของเรื่องเล่าทางศาสนา”, ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๙.

^{๑๙} ไสวิทย์ บำรุงภักดิ์, **ตรรกศาสตร์เบื้องต้น**, หน้า ๔๖.

^{๒๐} พระมหานายม อุตฺตโม, **หลักบาลีไวยากรณ์**, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาธรรม, ๒๕๓๗), หน้า ๔๗.

ประเด็นสำคัญต่อไปคือการตอบคำถามเกี่ยวกับอัตตา (ตัวตน) ผ่านทัศนะทางพระพุทธศาสนา โดยเริ่มที่คัมภีร์ปกรณ์วิเสสที่ชื่อว่า มิลินทปัญหา ในปฐมวรรค นามปัญหาที่ ๑ ซึ่งเป็นการสนทนากันระหว่าง พระนาคเสนกับพระยามิลินท์ว่า พอเริ่มสนทนา

พระยามิลินท์ตั้งคำถามว่า พระผู้เป็นเจ้าชื่อไร (กินนาโมสิ)

พระนาคเสนตอบว่า เพื่อนพรหมจรรย์เรียกอาตมาภาว่า นาคเสน (นาคเสนโต สมุทาจรณติ)

พระยามิลินท์ถามต่อว่า สมณะผู้ยืนอยู่ตรงหน้านี้คือนาคเสน

พระนาคเสนทูลตอบว่า หามีได้

แล้วพระยามิลินท์ก็ถามต่อว่า เกสา ผมหรือชื่อนาคเสน, โลมา ขนหรือชื่อนาคเสน, นขา เล็บหรือชื่อนาคเสน ฯลฯ ถามอะไรต่อมีอะไรมากมาย

พระนาคเสนได้แต่ทูลตอบว่า หามีได้ มหาบพิตร และทูลตอบเป็นวาจาสุดท้ายว่าทั้งหมดที่กล่าวมาเหล่านี้แหละรวมกันจึงเรียกว่า นาคเสน

แล้วทูลถามกลับว่า มหาบพิตรมาด้วยอะไร

พระยามิลินท์ตรัสตอบว่า มาด้วยราชรถ

พระนาคเสนทูลถามว่า อีโส งอนนั้นหรือชื่อวารรถ จุกัม จักรนั้นหรือชื่อวารรถ ยุคัม แอคนั้นหรือชื่อวารรถ ฯลฯ

พระยามิลินท์ได้ตรัสตอบปฏิเสธว่าหามีได้ หามีได้ และพระยามิลินท์ต่างตรัสตอบเป็นวาจาสุดท้ายเช่นกันว่า ทั้งหมดทั้งมวลที่กล่าวมาเหล่านี้แหละเรียกว่า ราชรถ^{๒๑}

ประเด็นที่ควรพิจารณาร่วมกันได้แก่การนำเสนอหลักธรรมข้อแรก ในหนังสือพุทธศาสนสุภาษิต คือหลักธรรมเรื่อง ‘อัตตา’ และในมิลินทปัญหาก็นำเสนอหลักธรรมเกี่ยวกับ ‘อัตตา’ เหมือนกัน เพราะหลังจากพระยามิลินท์ได้พบพระนาคเสนแล้ว คำถามแรกที่ตรัสถามถึงคือตัวตนว่าชื่ออะไรหรือเป็นใคร เป็นการถามตอบกันไปมาเกี่ยวกับตัวตนทั้งสิ้น ในที่สุดต่างเข้าใจกันเป็นอย่างดี การตอบอย่างนี้ชวนให้คิดว่าผู้ประพันธ์มิลินทปัญหาท่านกำลังนำเสนอสิ่งที่สามารถรับรู้ในระดับประสาทสัมผัส ในที่นี้ก็คืออัตตาหรือตัวตนของบุคคลแต่ละคน หรือคิดให้ละเอียดและลึกซึ้งไปมากกว่านี้ได้ว่า ผู้แต่งมิลินทปัญหาท่านกำลังอธิบายหลักธรรมเรื่องขันธ ๕ ท่านคงมีเป้าหมายเพื่อให้คนอ่านได้เข้าใจตัวตนของคนแต่ละคนว่าทุกคนล้วนเกิดจากองค์ประกอบที่เรียกว่า ธาตุ ๔ ขันธ ๕ สักวันหนึ่งจักต้องแตกสลายไป หาอะไรเป็นแก่นสารมิได้ เป็นสิ่งไม่ควรยึดถือ ให้รู้จักปลงใจวางใจกับสิ่งที่เรียกว่า สังขาร ส่วนเรื่องตนในหนังสือพุทธศาสนสุภาษิตผู้แต่งได้สอนเรื่องตนในหลายมิติ เช่น การชนะตนนั้นแหละเป็นดี (อตตฺตา หเว ชิตํ เสยฺโย), ได้ยินว่าตนแล ฝึกได้ยาก (อตตฺตา ทิ กิรฺ ทฺวฺทโม), ชนะตนนั้นแหละ เป็นดี (อตตฺตา หเว ชิตํ เสยฺโย).

^{๒๑} เก็บความจาก **มิลินทปัญหา**, (กรุงเทพมหานคร : โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕-๕๔.

ความรัก (อื่น) เสมอด้วยตนไม่มี (นตฺถิ อตฺตสมํ เปม) , ถ้ารู้ว่าตนเป็นที่รัก ก็ควรรักษานั่นให้ดี (อตฺตานญฺเจ ปิยํ ชญฺญา รุกฺเขยฺย นํ สุรฺกฺขิตํ) , และ ไม่ควรพราภัยประโยชน์ตน เพราะประโยชน์ผู้อื่นแม้มาก (อตฺตทตฺถํ ปฺรตฺเถน พหฺนฺนาปิ น หาปเย)^{๒๒} และอื่นๆ อีกมาก

ข้อความที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการคลี่หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต ให้เห็นรายละเอียดทั้งภาพรวมและภาพกว้างของหนังสือทั้งหมด ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้คิดต่อไปได้อีก ประเด็นที่ชวนให้คิดได้แก่การตั้งคำถามว่า ทำไมหรือเพราะเหตุใดท่านผู้แต่งหนังสือพุทธศาสนสุภาษิต จึงเริ่มที่เรื่องตนหรือตัวตนก่อน หากเรา คิดแบบธรรมดาสามัญ จะเห็นว่าสิ่งที่ใกล้ประสาธสัมผัสมากที่สุดคือตัวเราเอง โดยหลักตามสำรวจตั้งแต่ ศีระจรตเท่าจะเห็นส่วนประกอบของร่างกายได้ชัดว่า อวัยวะทั้งหมดทั้งปวงนี้คือสิ่งประกอบให้เกิด เป็นตัวตนของตนอย่างแท้จริง ไม่ใช่ของคนอื่นแต่อย่างใด เมื่อคนแต่ละคนมองเห็นตัวตนของตน กระจางชัดอย่างนี้แล้ว ลำดับต่อไปท่านจึงมุ่งสอนไม่ให้ตั้งตนไว้ในความประมาทขาดสติให้รู้จักใช้ชีวิตและ ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ (อปฺปมาโท อมตฺปทํ = ความไม่ประมาท เป็นทางไม่ตาย) จนมีชีวิตอยู่อย่างสุขสันต์ ชีวิตจะมีสุขสันต์ได้จะต้องทำกรรมดี (อกตํ ทุกฺกภูํ เสยฺโย = ความชั่ว ไม่ทำเลยดีกว่า) ต่อจากนั้น ท่านจะสอนเรื่องกิเลส เรื่องบุญ เรื่องบาป ฯลฯ จนถึงหมวดสุดท้ายว่าด้วยเรื่องการคบหาสมาคมกับคนอื่น (วิสุตฺตสฺส ภยฺยมนเวติ = เพราะความไวใจ ภยจึงตามมา หรือ ยํ เว เสวติ ตาทิสํ = คบคนใด ก็เป็นคน เช่นนั้นแล)^{๒๓}

ประเด็นสำคัญอีกข้อหนึ่งคือการตอบคำถามเรื่องอัตตาผ่านหลักบาลีไวยากรณ์ และเรื่องเล่าในคัมภีร์ อรรถกถาธรรมบท ประเด็นหลักแห่งคำถามที่ถามว่า การสอนเรื่องอัตตาในพุทธศาสนสุภาษิตเป็นบาท พระคาถาเต็มว่า **อัตตา** हि **อัตต**โน **นา**โถ **น**ั้นจะไม่ขัดกับการสอนเรื่อง **อนัตตา** ในหลักไตรลักษณ์ ดอกหรือ ? หากนำเรื่องอัตตากับเรื่องอนัตตาไปเปรียบเทียบกับคำว่า อัตถิ ปัจจัยกับ นตฺถิ ปัจจัย ซึ่งเป็น ปัจจัยหมวดอาขยาตแห่งบาลีไวยากรณ์ได้ว่า อัตถิ มีรากศัพท์มาจาก อสฺ ธาตุ ในความมีความเป็น ลง ติ วิภตติ แปลง อสฺ ธาตุกับ ติ วิภตติ สำเร็จรูปเป็น อัตถิ (อตฺถิ) แปลว่า ย่อมมี ย่อมเป็น ส่วน นตฺถิ มีรากศัพท์มาจาก อสฺ ธาตุ ในความมีความเป็น ลง น ศัพท์ (ซึ่งเป็นนิบาตบอกปฏิเสธ แปลว่า ไม่, มิใช่, หามิได้ มีไว้สำหรับใช้ปฏิเสธบทนามบ้าง กริยาบ้าง เมื่อปฏิเสธบทใดก็เรียงไว้หน้าบทนั้น) แปลง อสฺ ธาตุ กับ ติ วิภตติ สำเร็จรูปเป็น นตฺถิ (นตฺถิ) แปลว่า ย่อมไม่มี ย่อมไม่เป็น^{๒๔}

^{๒๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **พุทธศาสนสุภาษิต ฉบับรวบรวมเล่ม**, หน้า ๔.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๙.

^{๒๔} พระมหาเทียบ สิริญาโณ, **การใช้ภาษาบาลี**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๖.

เมื่อนำไปเปรียบเทียบแล้วสามารถวิเคราะห์ได้ว่าคำว่า นัตถิ หากไม่มีคำว่า อัตถิ อยู่ก่อนแล้ว นัตถิ จะไม่ปรากฏเป็นศัพท์ที่มีความหมายสมบูรณ์หรือจะไม่มีมีความหมายอะไรเลย เพราะในคำว่า นัตถิ มีคำว่า อัตถิ อยู่ภายในคำว่า นัตถิ นั้นด้วย (น + อัตถิ = นัตถิ) เป็นธรรมชาติของการเรียนภาษาบาลี ครูอาจารย์ ผู้สอนท่านจะสอนให้รู้จักอัตถิ (มี) ก่อนสอนให้รู้จักนัตถิ (ไม่มี) แต่พอรู้ความหมายของอัตถิแล้วจะเป็น การง่ายต่อการรู้ความหมายของนัตถิ หรือพูดแบบเข้าใจอย่างง่ายๆ คือพูดว่า คำว่า ไม่มี ยังมีคำว่า มี อยู่ในคำว่า ไม่มี นั้นเลย สำนวนภาษาบาลีท่านกล่าวว่าเรื่อง อัตถิกับนัตถิเข้าใจอย่างใด เรื่องอัตถิตกกับ อนัตตาก็ควรเข้าใจอย่างนั้น นั้นหมายความว่าคำว่า อัตตา แปลว่า ตนหรือตัวตน เป็นศัพท์นามศัพท์หนึ่ง ส่วนอนัตตาเป็นศัพท์นามที่สำเร็จรูปมาจากการลง น ศัพท์เป็นนิบาตบอกปฏิเสธคำว่า อัตตา (น + อัตตา) แล้วแปลง น เป็น อน (นำ อน ศัพท์ไปวางไว้หน้า อัตถิ ลดรูป อ ที่หน้า อัตถิ) จึงสำเร็จรูปเป็น อนัตตา ความตรงนี้หมายความว่าคำว่า อนัตตา จะไม่มีมีความหมายอะไรเลยหากไม่มีคำว่า อัตตา ซึ่งมีมาก่อนและ คำว่า อัตตา ที่แปลว่า ตน ตัวตน บุคคล เรา เขา ฯลฯ นี่เป็นภาษาสามัญหรือภาษาธรรมดา (Common language) ที่ชาวบ้านชาวเมืองรู้จักกันเป็นอย่างดี เมื่ออัตตาเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีแล้วการจะสอนเรื่อง อนัตตาจะกลายเป็นเรื่องง่ายมากขึ้น หรือไม่อย่างนั้นโดยถือความเป็นธรรมดาว่าเมื่อคนเราเบื่อหน่าย คลายความยึดมั่นในอัตตาแล้ว คนเราจะแสวงหาสิ่งที่มีใช้อัตตา (คืออนัตตา) ด้วยตนเอง ซึ่งจะกลายเป็น พลังสร้างกำลังใจในการปฏิบัติธรรมให้ยิ่งยวดต่อไป

ข้อความที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นการวิเคราะห์ตามหลักบาลีไวยากรณ์ ซึ่งได้ให้ความกระจ่าง ตามกรอบภาษาบาลี แต่เพื่อเป็นการศึกษากรณีตัวอย่างการสอนจาก..สิ่งมีไป..สู่..สิ่งไม่มี ผู้เขียนจะไม่ วิเคราะห์โดยให้ผู้อ่านได้เทียบเคียงกับข้อความที่กล่าวแล้วด้วยตัวตนของผู้อ่านเอง กรณีตัวอย่างปรากฏ ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทแห่งประวัติของพระอนุรุทธเถระ ความย่อว่า^{๒๕} มีอยู่ครอบครัวหนึ่งมีอาชีพเป็น ชาวนาแต่สืบเชื้อสายจากศากยวงศ์ ครอบครัวนี้มีลูกชาย ๒ คน พระอนุรุทธเถระเป็นหนึ่งในลูก ๒ คนนั้น พี่ชายตั้งใจจะออกบวช จึงเรียกน้องชายคือพระอนุรุทธเถระคราวเป็นเด็กหนุ่มมาพราสอนให้รู้จักวิธีทำไร่ ไถนา รวมทั้งการประกอบกิจกรรมอื่นๆ ให้น้องชายได้รู้ทั้งหมด น้องชายเป็นคนชอบเล่นการละเล่น ต่างๆ มาก ในการเล่นแต่ละครั้งจะมีขนมที่แม่ทำเป็นของขวัญของแลกเปลี่ยน มีอยู่วันหนึ่งเล่นแพ้บ่อยมาก จนเป็นเหตุให้ขนมหมดถาดที่เตรียมมาจากบ้าน จึงได้บอกให้สาวใช้ไปขอขนมที่บ้านมาเพิ่มเติมให้ สาวใช้ รีบไปที่บ้านแต่ไม่มีขนมติดมือมา เด็กหนุ่มจึงกลับมาที่บ้านเพื่อขอขนมเพิ่ม พอมาถึงบ้านแม่เลยบอกว่า **ขนมไม่มีแล้ว** ชีวิตเด็กหนุ่มเป็นคนไม่เคยได้ยินคำว่า **ไม่มี** เคยได้ยินแต่คำว่า **มี** คืออยากได้อะไรจะได้ ทุกอย่าง แม้แต่ขนมที่ชอบเวลาต้องการก็ต้องได้ตั้งใจปรารถนาทุกครั้ง คราวนี้เช่นกัน เด็กหนุ่มเอ่ยขอแม่

^{๒๕} มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๒-๑๓๕.

ต่อว่า ผมอยากได้ ‘ขนมไม่มี’ ภาษาบาลีท่านใช้ศัพท์ว่า **นัตถิปุโ** แปลว่า **ขนมไม่มี** เมื่อสถานการณ์เป็นอย่างนั้น แม่นึกขึ้นได้ว่าตลอดชีวิตของลูกชายคนนี้ไม่เคยได้ยินคำว่า **ไม่มี** แม้แต่ข้าวกินในงานข้าวเด็กหนุ่มยังไม่เคยเห็นเลยว่าข้าวมาจากไหน ชาวนาทำอะไรจึงมีข้าวมาอยู่ในจาน เพื่อเป็นการบอกความจริงกับลูกแม่จึงเปิดตลาดขนมที่ว่างเปล่าให้ลูกชายดู พร้อมกับพูดกับลูกชายว่า ขนมไม่มีก็คือไม่มีขนมในตลาด ตลาดว่างเปล่าจากขนม เด็กหนุ่มผู้เป็นลูกจึงได้รู้ความหมายของคำว่า ขนมไม่มี จากคำพูดของแม่ในวันนั้น

๒. อัตตา (ตัวตน) ในปรัชญาอนัตตา

การตอบอัตตา (ตัวตน) ผ่านทัศนะปรัชญาอนัตตานั้น ผู้ศึกษาสามารถพิจารณาได้จากศัพท์ภาษาบาลีว่า อนัตตา แปลว่า ความเป็นของไม่ใช่ตน แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Soullessness or Non-self^{๒๖} หรือในที่บางแห่งคำว่า Non-self มีนัยเดียวกับคำว่า Non-ego โดยไม่ได้ให้นิยามความหมาย (Definition) อะไร แต่ชี้ช่องบอกทางว่าคำว่า Non-ego และ Non-self มีความหมายตรงข้ามกับ อัตตา (Ego) ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบหนึ่งของมนุษย์ เป็นสิ่งเที่ยงแท้ถาวร ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับรู้ และแสดงปัจเจกภาพของแต่ละคน สำนักปรัชญาบางสำนักยอมรับว่า อัตตาที่เที่ยงแท้ถาวรนี้มีอยู่จริง แต่บางสำนักปฏิเสธว่า อัตตาที่ว่ามีไม่มีอยู่จริง^{๒๗} และในที่อีกแห่งหนึ่งก็กล่าวเป็นนัยเดียวกันคือ อนัตตา หมายถึง Non-ego เหมือนกันกับ Non-self ตรงข้ามกับ Ego (อัตตา) ที่หมายถึงตัวตน, เข้าใจได้หลายรูปการในฐานะที่เป็นสาระทางจิตวิญญาณที่รับรู้ด้วยการตรัสรู้ตรง, ตัวตนเป็นการแสดงปัจเจกภาพของแต่ละบุคคล, สำนักปรัชญาบางสำนักยอมรับว่าอัตตาเป็นสิ่งที่อยู่อย่างถาวร แต่บางสำนักก็ปฏิเสธ^{๒๘}

ถ้อยคำทั้งหมดข้างต้นเป็นความพยายามในการอธิบายความหมายคำว่า อนัตตา แต่ถ้อยคำทั้งหมดไม่ได้ให้ความหมายแบบตรงตามรูปศัพท์ว่าอนัตตาหมายถึงอะไรหรืออนัตตาคืออะไร? กล่าวเพียงว่าบางสำนักก็ปฏิเสธ (อัตตา/ตัวตน) โดยแนะนำให้ไปศึกษาความหมายของอัตตาอีกต่อหนึ่ง เมื่อพิจารณาคำอธิบายดังกล่าวทำให้เห็นว่า คำอธิบายในเชิงปรัชญา (อนัตตา) ก็ไม่ได้แตกต่างจากอธิบายตามหลักบาลีไวยากรณ์ หรือผ่านเรื่องเล่าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทแต่อย่างใด (คือชี้ให้เห็นอัตตาผ่านพุทธภาษิตว่า อัตตา หิ...ไปสู่อนัตตาผ่านไตรลักษณ์) เพราะมีวิธีการอธิบายและแสวงหาคำตอบในลักษณะเดียวกัน คือ การย้อนกลับไปศึกษาความหมายของอัตตาก่อนแล้วจะช่วยให้เข้าใจความหมายของอนัตตาได้เอง

^{๒๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๔.

^{๒๗} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ศักติโสภาคการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๐.

^{๒๘} เฉษฐา ทองรุ่งโรจน์, **พจนานุกรมปรัชญา อังกฤษ-ไทย**, หน้า ๖๑.

โดยกล่าวว่า Non-ego อนัตตา เหมือนกันกับ Non-self ตรงกันข้ามกับ Ego (อัตตา) ดู Ego ประกอบ^{๒๙} และในที่อีกแห่งหนึ่งก็กล่าวเป็นนัยเดียวกันคือกล่าวว่า Non-ego; Non-self อนัตตา : มีความหมายตรงกันข้ามกับ อัตตา (Ego) ดู Ego ประกอบ^{๓๐}

คำตอบที่กล่าวมาช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการตอบประเด็นปัญหาของบทความนี้ว่า วิธีการตอบมีความคล้ายกับวิธีการตอบพุทธภาษิตตามรายละเอียดที่กล่าวแล้วข้างต้น นั่นคือการกล่าวถึงความมีก่อนแล้วจึงกล่าวถึงความไม่มีในภายหลัง โดยให้เหตุผลว่าความไม่มีก็มีนัยตรงข้ามกันกับความมีนั้นแหละ หรือการกล่าวถึงความมีตัวตน (อัตตา) ก่อนแล้วจึงกล่าวถึงความไม่มีตัวตน (อนัตตา) ในภายหลัง โดยให้เหตุผลว่าความไม่มีตัวตน (อนัตตา) ก็มีนัยตรงกันข้ามกับความมีตัวตน (อัตตา) นั้นแหละ หรือกล่าวถึงวิธีการตอบอีกนัยหนึ่งได้ว่า วิธีการตอบประเด็นปัญหานี้เป็นการตอบด้วยการกล่าวถึงสิ่งที่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่สามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัสมีทางตาคือสามารถเห็นได้ด้วยสายตา ทางกายคือสามารถสัมผัสและต้องได้ด้วยกาย เป็นต้น แล้วจึงไปกล่าวถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมคือความไม่มีไม่เป็นที่ตัวตนที่แท้จริง แท้ที่จริงแล้วแก่นแท้แห่งตัวตนคือเป็นสิ่งที่ว่าง (Empty) ในประเด็นนี้มีคำถามว่า ทำไมจึงถือว่าสิ่งทั้งปวงว่าง? โดยท่านตอบว่า กรณีที่สิ่งทั้งปวงว่างนั้นเพราะว่ามันว่างจากตัวตนหรือของตน คือ สิ่งที่จะยึดเป็นสาระว่าตัวตนของตนนั้นไม่มี ในสิ่งใด ในนาม ในรูป ในผลิตผลต่างๆ ที่เกิดจากนามรูป การที่เรายืนยันตามหลักพระพุทธศาสนาว่าสิ่งทั้งปวงว่างนั้น ไม่มีความหมายอะไร นอกจากมันว่างจากความรู้สึกว่าตัวตนของตน^{๓๑}

ข้อความที่เป็นการวิเคราะห์การตอบประเด็นปัญหาเรื่องอัตตา (ตัวตน) ผ่านพุทธภาษิตที่ว่า อัตตา หิ อัตตะโน นาโถ และแนวคิดหลักการทางปรัชญาอนัตตาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจว่า การตอบประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นไปในทิศทางหรือลักษณะเดียวกัน คือ จะอธิบายหรือตอบในสิ่งที่สามารถพบเห็นได้ในระดับประสาทสัมผัสด้วยการพบเห็นได้ทางตาและสัมผัสและต้องได้ด้วยทางกายก่อน แล้วจึงอธิบายหรือตอบสิ่งที่ละเอียดลึกซึ้งลงไปอีก จนรู้แจ้งแทงตลอดด้วยปัญญาญาณเองว่า ที่มวลมนุษยชาติต่างพากันยึดมั่นถือมั่นว่าตัวกูของกู ตัวตนของตนนั้น แท้ที่จริงแล้วเป็นสิ่งหลอกลวง ภาพลวงตา หรือเป็นเพียงมายา (Illusion) คือมีภาวะว่างเปล่า (Empty) และในที่บางแห่งท่านเรียกว่า สุญญตา ซึ่งหมายถึงความว่างหรือความว่างเปล่า (Emptiness or Void) และการที่มีการยึดมั่นถือมั่นว่า ‘เป็นตัวตนของตนหรือตัวกูของกู’ นี้จัดว่าเป็นความผิดพลาดคลาดเคลื่อนอันหนักหน่วง (Core error) ของมวลมนุษยชาติตราบนานเท่านานนี้

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๘.

^{๓๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย, หน้า ๗๒.

^{๓๑} พุทธทาสภิกขุ, พระพุทธเจ้าสอนอะไร, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๐๒.

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. **ปัญหาพระยามิลินท์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, ๒๔๘๓.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **ลายแทงนักคิด**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชักเชสมิเดีย จำกัด, ๒๕๔๖.

_____. **การคิดเชิงสังเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชักเชสมิเดีย จำกัด, ๒๕๔๖.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : ไสภณการพิมพ์, ๒๕๕๗.

_____. **พจนานุกรมปรัชญาอังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด, ๒๕๔๗.

ปกรณ์ สิงห์สุริยา. “ความจริงของเรื่องเล่าทางศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระมหานายม อุตตโม. **หลักบาลีไวยากรณ์**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนันทธรรม, ๒๕๓๗.

พุทธทาสภิกขุ. **พระพุทธเจ้าสอนอะไร**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันธรรมสภา, ม.ป.ป..

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระมหาเทียบ สิริญาโณ. **การใช้ภาษาบาลี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **ธัมมปทัฏฐกถาธรรมบท ภาค ๘**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

มิลินทปัญหา. กรุงเทพมหานคร : ไสภณการพิมพ์, ๒๕๔๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร : ศักติไสภการพิมพ์, ๒๕๔๘.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พุทธศาสนสุภาษิต ฉบับรวมเล่ม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

สมภาร พรหมทา. **คิดอย่างไรให้มีเหตุผล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๑.

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. “ขอบฟ้าแห่งปรัชญา ความรู้ ปรัชญา และสังคมไทย”. **รายงานการวิจัย**. ภาควิชาปรัชญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

_____. **ปรัชญาภาษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

โสวิทย์ บำรุงศักดิ์. **ตรรกศาสตร์เบื้องต้น**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนันทวิทยา, ๒๕๔๖.

ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่ำ

Student's Attitudes Towards English Language Learning Behavior and Learning English in Low Level English Proficient

กฤษเชาว์ นันทสุดแสง*

Kritchouw Nanthasudsawaeng

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ประเทศไทย

King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

Email : Itliluks@hotmail.com

Received : 27 February, 2018

Revised : 24 August, 2019

Accepted : 8 March, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่ำ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ๒) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ๓) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี ภาคเรียนที่ ๑ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยใช้วิธีทางสถิติวิเคราะห์และประมวลผลด้วยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ๑) ทัศนคติของนักศึกษาที่มีระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษโดยรวม นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มีอยู่ในระดับต่ำ มีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษด้านความรู้ด้านความรู้สึก และด้านแนวโน้มพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ๒) นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ๓) นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีสภาพการเรียนภาษาอังกฤษด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๔) นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๐๐-๓.๕๙) และมีความ

* อาจารย์ กฤษเชาว์ นันทสุดแสง Mr.Kritchouw Nanthasudsawaeng

พึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก (= ๔.๐๐-๔.๙๙) ๕) อาจารย์สอนวิชา Preparatory English for University Study มีความคิดเห็นว่า นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ส่วนใหญ่มักมองเห็นความสำคัญที่แท้จริงของภาษาอังกฤษน้อย บางคนแสดงพฤติกรรมสนใจเรียน แต่บางคนไม่สนใจเรียน บางคนก็มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แต่บางคนก็ไม่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม สิ่งที่นักศึกษาคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากเรียนภาษาอังกฤษคือการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การสื่อสารในชีวิตประจำวัน และทักษะเบื้องต้นในการทำงานคือ ๑) ด้านเนื้อหาของหลักสูตรภาษาอังกฤษ ในด้านเนื้อหาที่สอนฟัง พูด อ่าน เขียน เข้าใจยาก ควรปรับให้อ่านเข้าใจง่าย ๒) ด้านเทคนิคการสอน รูปแบบการสอนที่ไม่หลากหลาย ปรับใช้วิธีการสอนให้หลากหลายรูปแบบ ๓) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ ควรจัดนิทรรศการทางภาษาอังกฤษ ให้มากขึ้น ๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจ จัดหาสื่อการสอนที่น่าสนใจ ๕) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียน จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน ๖) ด้านการวัดผลและประเมินผล ขาดการประเมินผลอย่างต่อเนื่องควรนำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ทศนคตินักศึกษา, การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ , ทักษะภาษาอังกฤษ, ระดับต่ำ

Abstract

The research subject, student's attitudes towards English language learning behavior and learning English in low level English proficient with the purposes of education and research by. This Research about student's attitudes towards English language learning behavior and learning English in low level English proficient in teaching and learning of English ,Teaching English in the University . The purpose of this study was 1) to study the attitude, problem of students and 2) to Suggestion behavior to help for improving English. 3) To study the relationship between attitudes and behaviors of English learning students with knowledge of English. In the lower level. The sample groups to this research are 322 students. Statistic use to analyst this result from distribution of frequency, percentage, mean, Standard deviation (S.D),.The results were found as follows: 1. An attitude of student to the teacher who come to teach An English course in school mainly is about the content of the course. Secondary is about how the teachers taught then follow by the environment then last is activity. 2. A comparison attitude of student to the teacher who come to teach a English course in school distinguish by sex, age, class

and size of school. We found out from the result that their attitude are not significance different distinguish by sex, age, class and size of school. Most of the resulted are only 0.05 % different from one another. 3. Problem, obstacle and suggestion to how student want to be taught in university. 1. The content, this subject is content to hard, should is easy to understand. 2. The teaching techniques, the teaching style is not very interesting, should is teaching techniques variety. 3. The activity of teaching, lack of Chance learning activities both in and out of place. 4. The medium of instruction, lack of medium of instruction interest, supply medium of instruction interest. 5. The environment for learning and teaching, both inside and outside the classroom is not conducive to learning, environment that is conducive to learning. 6. The evaluation measurement, the evaluation continues, the evaluation should is constantly updated.

Keywords : Student's attitudes, English learning, English language learning behavior, Low level

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษถูกใช้เป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนทั่วโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจบันเทิง ตลอดจน ชีวิตด้านสังคมทั่วไปนานาชาติประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและได้เน้นให้มีการเรียนภาษาอังกฤษในประเทศของตนมากขึ้น ทักษะภาษาอังกฤษจึงเป็นประตูไปสู่อาชีพการงานที่ก้าวหน้ากว้างไกลในอนาคตความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษทำให้ชีวิตมีคุณค่า สนุกสนาน มีสีสัน วัฒนธรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับประเทศไทยซึ่งให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศได้กำหนดให้นักเรียนไทยต้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับตั้งแต่มัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่กระนั้นก็ตาม สัมพันธ์ พันธุ์พุกษ์ (๒๕๕๓) กล่าวถึงการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนนักศึกษาไทยว่ายังได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะนักเรียน นักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังมีความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ นักเรียน นักศึกษาไทยเรามีผลคะแนนสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน Ordinary National Educational Test (ONET) ผลการสอบ General Aptitude Test (GAT) และ Professional and Academic Aptitude Test (PAT) อยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยผลคะแนนสอบภาษาอังกฤษย้อนหลัง ๓ ปีนั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ๕๐ % สอดคล้องกับ ธงทอง จันทรางศุ ที่ระบุว่าความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง ซึ่งแนวโน้มของความสามารถภาษาอังกฤษที่ลดลงของนักเรียนไทยดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อนักเรียนเมื่อศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจจะกระทบต่อการพัฒนา

ประเทศในอนาคต เนื่องจากคนไทยอาจไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร หรือเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ได้เท่าทันประเทศอื่น ทั้งนี้เนื่องจากผลการสำรวจทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนใน ๔๔ ประเทศทั่วโลกโดยสถาบัน Education First พบว่านักเรียนไทยอยู่ในระดับที่ ๔๒ ซึ่งจัดว่าอยู่ในกลุ่มที่มีทักษะภาษาอังกฤษต่ำกว่าระดับมาตรฐานมาก โดยมีผลคะแนนที่ต่ำกว่าหลายประเทศในอาเซียน ไม่ว่าจะเป็น กัมพูชา (อันดับที่ ๔๑) เวียดนาม (อันดับที่ ๓๙) มาเลเซีย (อันดับที่ ๙) เกาหลีใต้ (อันดับที่ ๑๓) ไต้หวัน (อันดับที่ ๒๕) จีน (อันดับที่ ๒๙) อินเดีย (อันดับที่ ๓๐) และ อินโดนีเซีย (อันดับที่ ๓๔)

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย รัฐบาลไทยจึงได้วางเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพทางภาษาอังกฤษให้นักเรียนไทยว่าภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒๐ ปีนี้ นักเรียนไทยจะต้องเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แรงงานไทยสามารถแข่งขันกับตลาดแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยเข้าสู่การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนไทยและคนไทยทุกคนที่จะต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อ ในการสื่อสารกับประชาชนในแต่ละประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน การศึกษา เศรษฐกิจการค้า สังคม การเมือง การท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างผู้คนในสมาคมอาเซียนที่มี เชื้อชาติและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยผ่านภาษาอังกฤษ ด้วยความจำเป็นดังกล่าว รัฐบาลไทยได้เร่งพัฒนาแนวทางเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการใช้ภาษาอังกฤษที่ด้อยลงของนักเรียนไทยให้พัฒนายิ่งขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔ ได้ระบุให้การจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในประเทศไทยต้องครอบคลุม ๔ แกนหลัก คือ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและภาษา กับความสัมพันธ์กับพลเมืองประชาชนชุมชนโลก

ทั้งนี้ถึงแม้ว่ากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จะได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาโดยตลอด แต่จากผลการวิจัยกลับแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือในระดับปริญญาตรีนั้นยังมีความสามารถทางภาษาอังกฤษไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การทำงาน หรือแสวงหาความรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งเมื่อพิจารณาความสามารถทางภาษาอังกฤษที่ลดลงของนักเรียนหรือนักศึกษาไทย^๑ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

^๑ สมิตรา อังวัฒนกุล, วิธีสอนภาษาอังกฤษ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), รุ่งศิริพันธ์ จันทรหอม “การสร้างเกณฑ์การประเมินผลงานของคหกรรมศาสตร์ด้วยรูบรีค”. วารสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี (๒๕๔๙).

ในประเทศไทยยังไม่ได้ผลตามเป้าหมายตามกำหนดไว้ว่า เนื่องจากผู้เรียนอาจไม่ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษ รวมถึงสาเหตุในแง่การขาดความพร้อมทั้งทางด้าน ครู ตำราเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน และปัจจัยอื่นๆ สอดคล้องกับ Walberg ซึ่งให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่านอกเหนือจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของผู้สอนแล้ว ปัจจัยที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือปัจจัยที่มาจากผู้เรียนโดยตรง เช่น สติปัญญาของผู้เรียน ความถนัดผลสัมฤทธิ์เดิม ทัศนคติต่อการเรียน การมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ การใช้กลยุทธ์การเรียน ทั้งนี้ จากผลการศึกษาของ นุชนาฏ วรยศศรี พบว่าปัจจัยทางด้านผู้เรียน ได้แก่พฤติกรรมในการเรียน แรงจูงใจ และทัศนคติต่อการเรียนรวมถึงปัจจัยทางด้านการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวก กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากปัจจัยที่กล่าวมามีความสัมพันธ์กันอีกทั้งยังส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้อีกด้วย^๒

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามียานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง หรือ ภาษาต่างประเทศอื่นๆ ทุกคนต้องเรียนรู้ และการใช้ภาษาอังกฤษให้ได้ทั้งสิ้น ตั้งแต่นายกรัฐมนตรีไปจนถึงชาวบ้านทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เด็กมัธยมศึกษาและเยาวชน ฯลฯ และระบุผลตรงกันคือปัจจัยด้านทัศนคติของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งปัจจัยหนึ่งต่อการเรียนภาษาเนื่องจากมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา จิตใจ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ ซึ่ง Stark & Paltridge (๑๙๙๖) และ Karahan (๒๐๐๓) กล่าวถึงทัศนคติว่าเป็นส่วนประกอบของแรงจูงใจซึ่งกระตุ้นความรู้สึกของผู้เรียนให้อยากเรียนรู้ภาษานั้นๆ อีกทั้งส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการการเรียนรู้ภาษาและควบคุมวิธีการเรียนรู้ภาษาแม่และภาษาต่างประเทศให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ Kara (๒๐๐๙) ย้ำว่าทัศนคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาที่ดีขึ้น โดยเฉพาะทัศนคติที่เป็นบวกของผู้เรียนภาษาสามารถช่วยผลักดันผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนากลยุทธ์หรือพฤติกรรมตลอดจนนิสัยในการเรียนรู้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น อันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนภาษามากขึ้น

ทั้งนี้ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ระบุนิสัยในการเรียนของผู้เรียนให้สำเร็จว่าประกอบด้วยพฤติกรรม การเอาใจใส่ในการเรียน การวางแผนและการจัดระบบการเรียน การมุ่งมั่นที่จะแสวงหาความรู้และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน รับผิดชอบ ฟังตนเอง และมีความภาคภูมิใจในผลการเรียนของตน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิราภรณ์ เทพนิม ซึ่งได้พบว่าทัศนคติหรือนิสัยตลอดจนวิธีการปฏิบัติตนในการเรียนของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ

^๒ นุชนาฏ วรยศศรี, ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพระนครใต้, *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*, (สาขาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๔).

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นคือหากผู้เรียนมีนิสัยในการเรียนดี จะมีแนวโน้มประสบความสำเร็จในการเรียนสูง ยังได้สำรวจพบว่าผู้เรียนที่มีผลการเรียนดีนั้นส่วนใหญ่เนื่องมาจากมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี มีความสนใจในการเรียน และมาจากเขาว่าปัญญาเป็นส่วนน้อย

ดังนั้น บทบาทสำคัญสำคัญของครูผู้สอนคือการช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น โดยการกระตุ้นผู้เรียนให้มีการใช้กลวิธีการเรียนรู้ภาษาหรือพฤติกรรมการเรียนภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้

จากความสำคัญของทัศนคติและพฤติกรรมในการเรียนดังกล่าวนำไปสู่คำถามว่าการที่นักศึกษาไทยมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษด้อยลงมีผลมาจากปัจจัยดังกล่าวด้วย หรือไม่ เพียงใด งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ โดยศึกษาจากนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา มหาวิทยาลัยบูรพาชลบุรี และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง ที่เข้าเรียนในปีการศึกษา ๒๕๕๙ นักศึกษากลุ่มดังกล่าวมีผลการเข้าสอบเข้าวิชา ภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ กล่าวคือนักศึกษาส่วนใหญ่ มากกว่า ๗๐% มีผลคะแนนสอบ (ONET) วิชาภาษาอังกฤษ อยู่ที่ระดับน้อยกว่า ๓๐% (งานทะเบียนกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา มหาวิทยาลัยบูรพาชลบุรี และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือวิทยาเขตระยอง)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อการศึกษาทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ
๒. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ
๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ

คำถามวิจัย

๑. นักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำมีทัศนคติอย่างไรต่อภาษาอังกฤษ
๒. นักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำมีพฤติกรรมอย่างไรในการเรียนภาษาอังกฤษ
๓. ทัศนคติและพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพียงใด

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีการศึกษา

ประชากร

กลุ่มประชากรสำหรับงานวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีคะแนนสอบ (O-NET) วิชาภาษาอังกฤษ น้อยกว่า ๓ % จำนวน ๑,๗๑๘ คน จาก ๖ คณะ คือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะรัฐศาสตร์ คณะวิทยาการสื่อสาร และคณะศิลปกรรมศาสตร์ (งานทะเบียนกลาง, ๒๕๕๙)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแบบของ Krejcie and Morgan (๑๙๗๐) โดยยึดตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนกลุ่มประชากรทั้งหมด ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนประชากร นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้งหมด วิทยาเขตปัตตานีที่มี คะแนนสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ น้อยกว่า ๓๐% มีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๐๕๔ คน และขนาดกลุ่มตัวอย่างของจำนวนประชากรดังกล่าวคือ ๓๒๒ คนหลังจากนั้นผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละคณะ และการสุ่มอย่างง่ายตามลำดับ ตารางที่ ๓.๑ แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ๑) แบบสอบถามนักศึกษา ๒) แบบสัมภาษณ์นักศึกษา และ ๓) แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชา Preparatory English for University Study ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือตามหลักการที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์นักศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ การพัฒนาเครื่องมือวิจัย

สรุปผล

๑. นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านแนวโน้มพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (= ๒.๐๐-๒.๙๙)

๒. นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (= ๒.๐๐-๒.๙๙)

๓. นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีสภาพการเรียนภาษาอังกฤษด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๐๐-๓.๙๙) มีสภาพการเรียนภาษาอังกฤษด้านสื่อประกอบการสอนและด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (= ๒.๐๐-๒.๙๙) จึงอาจสรุปได้ว่า สภาพการเรียนภาษาอังกฤษมีความเหมาะสมในระดับน้อยถึงปานกลาง

๔. นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๐๐-๓.๕๙) และมีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก (= ๔.๐๐-๔.๕๙)

๕. อาจารย์สอนวิชา Preparatory English for University Study มีความคิดเห็นว่า นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ส่วนใหญ่มักมองเห็นความสำคัญที่แท้จริงของภาษาอังกฤษน้อย บางคนแสดงพฤติกรรมสนใจเรียน แต่บางคนไม่สนใจเรียน บางคนก็มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แต่บางคนก็ไม่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม สิ่งนี้นักศึกษาคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากเรียนภาษาอังกฤษคือการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การสื่อสารในชีวิตประจำวัน และทักษะเบื้องต้นในการทำงาน การเรียนในชั้นเรียนนั้นมีบางส่วนไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหาเนื่องจากมีความรู้พื้นฐานน้อย นักศึกษาบางส่วนชอบเล่นโทรศัพท์มือถือ บางคนชอบหลับในห้องเรียน บางคนชอบคุยเสียงดัง สนใจอย่างอื่นมากกว่าการเรียน ส่วนใหญ่เมื่อกลับไปบ้านมากกว่าร้อยละ ๙๐ ไม่มีการกลับไปทบทวนบทเรียนโดยสังเกตได้จากการเรียนในครั้งต่อไป การส่งการบ้านของนักศึกษาในแต่ละครั้ง ประมาณร้อยละ ๘๐ ที่ส่งครบตามกำหนด ที่เหลือส่งไม่ตรงตามกำหนด แต่มีคนบางคนไม่ส่งการบ้านเลย นักศึกษามีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ บ้างเล็กน้อย เพื่อใช้ในการตอบแบบฝึกหัด มีบ้างที่ศึกษาเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต โดยการสังเกตจากการการนำคำถามมาถามในชั้นเรียนของนักศึกษา การนำภาษาอังกฤษไปใช้ในการสื่อสารนั้นนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถสื่อสารได้ บางคนสามารถพูดได้แต่พูดได้ไม่คล่อง นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการเรียนดี เมื่อเรียนแล้วเข้าใจก็จะนำความรู้ไปใช้ แต่บางส่วนขาดโอกาสในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษก็จะขยันทำแบบทดสอบและมีความรู้ดีกว่านักศึกษาที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาอังกฤษ ถ้ามีความรู้สึกลดต่อภาษา ก็ทำให้การเรียนดีขึ้น มีความสัมพันธ์กัน แต่บางคนถ้าได้ผลการเรียนภาษาอังกฤษไม่ดีก็จะกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น สัมพันธ์กัน คือ สมาธิและสติ จะเรียนดีขึ้น แต่ถ้ามีโทรศัพท์รบกวนก็จะเบี่ยงเบนความสนใจไม่ขจัดแย้ง คนที่ตั้งใจ ก็จะมีการถามตอบ และส่งงานตามกำหนด

ผลการศึกษา

จากผลการวิจัยการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๑. นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านแนวโน้มพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยหรืออาจกล่าวได้ว่า มีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญมากเพราะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความ

ฉลาดเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับว่ามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ การ์ดเนอร์ และ ลิทเทิร์น วูด ให้ความเห็นว่าความสำเร็จของการเรียนภาษาอังกฤษนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากความถนัดทางภาษาหรือความเฉลียวฉลาดเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้เรียนต่อภาษาอังกฤษนั้น เนื่องจากทัศนคติเป็นกุญแจที่สำคัญสู่ความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนเหมือนกับการเรียนรู้ในแขนงวิชาอื่นๆ ที่มีทัศนคติเป็นกำลังสำคัญสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ การ์ดเนอร์และ แลมเบิร์ท^๓ กล่าวว่าความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลมาจากความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษนั้น นอกจากนี้การมีทัศนคติที่ดียังช่วยให้กระบวนการเรียนนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ดีของผู้เรียนอีกด้วย และยังสอดคล้องกับ อิลลิส อาร์ ที่ระบุถึงความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษว่ามาจากอิทธิพลของทัศนคติต่อภาษาอังกฤษนั้น ต่อเจ้าของภาษา รวมถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และค่านิยมทางสังคม^๔ นอกจากนี้ แพตวิกค์ กล่าวว่า ธรรมชาติของการเรียนภาษาอังกฤษนั้นต้องเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยทางด้านสังคมและจิตวิทยาซึ่งโดยพื้นฐานแล้วขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและทัศนคติต่อการเรียนภาษาเป้าหมายนั้น และยังสอดคล้องกับ อัจฉรา วงศ์โสธร^๕ ซึ่งกล่าวว่า ความถนัดทางภาษาเป็นความสามารถด้านภาษาและองค์ประกอบย่อยส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชาวียอง ซึ่งมีความคิดเห็นว่าการมีความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นตัวกำหนดทัศนคติ กล่าวคือ ผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษได้ดีจะเกิดทัศนคติที่ดีในทางบวก ส่วนผู้เรียนที่เรียนภาษาไม่ดีจะเกิดทัศนคติทางลบ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่อิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชานี้ โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าหากผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวก น่าจะนำไปสู่แรงจูงใจในการเรียนมากกว่าทัศนคติเชิงลบ ทั้งนี้ ศิริรัตน์ ภูสกลเจริญศักดิ์^๖ และ วิชชุดา เตียวสกุล^๗

^๓ Gardner, R.C., & Lambert, W. E., *Attitude and Motivation in Second Language Learning*, Rowley, (Mass: Newbury House, 1972).

^๔ Ellis, R., *The study of second language acquisition*, (Oxford : Oxford University Press, 1994).

^๕ อัจฉรา วงศ์โสธร, การศึกษาความสัมพันธ์ของวิธีเรียนและความถนัดในการเรียนภาษาอังกฤษ ของผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษกับความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษตามความสามารถของแต่ละบุคคล, *รายงานการวิจัย*. (สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๗), หน้า ๓๑.

^๖ ศิริรัตน์ ภูสกลเจริญศักดิ์, ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์ส ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์, *ปริญญาานิพนธ์เกียรตินิยมศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑)

^๗ วิชชุดา เตียวสกุล, ผลการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มต่อนิสัยในการเรียนและทัศนคติทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต* (สาขาจิตวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑)

พบว่า ทักษะที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษคือความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีเกี่ยวกับตัวครู การศึกษา การจัดการเรียนรู้ และเพื่อน จะนำไปสู่การพฤติกรรมแสดงออก ๒ ลักษณะ คือ

๑) ทักษะที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษหรือทัศนคติเชิงบวก ซึ่งนักเรียนจะแสดงออกในลักษณะ ความพึงพอใจในการเรียน สนใจการเรียน มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่น่าเคารพ สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี ยอมรับความสามารถและวิธีสอนของครู เห็นคุณค่าของการศึกษา โรงเรียน และระบบการศึกษา และเห็นว่าเพื่อนให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน

๒) ทักษะที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษหรือทัศนคติเชิงลบ ซึ่งนักเรียนจะแสดงออกในลักษณะ ไม่ชอบการเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ชอบครู ไม่ชอบเพื่อน ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ขาดเรียนบ่อยๆ อาจกล่าวได้ว่าทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษมีความสำคัญเท่าๆ กับความถนัด ซึ่งจะชี้วัดความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการเรียนรู้วิชานี้ การมีทัศนคติที่ดีของผู้เรียนสามารถทดแทนความถนัดน้อยที่ผู้เรียนมีต่อ ภาษานี้ให้ประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ทัศนคติของผู้เรียนยังส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของ ผู้เรียนอีกด้วย กล่าวคือ การมีทัศนคติเชิงบวกเอื้อต่อการมีพฤติกรรมเรียนที่ดีหรือการเลือกใช้กลวิธี การเรียนที่เหมาะสมกว่าการมีทัศนคติเชิงลบซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมเรียนที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น นักศึกษา ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ จึงมีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งผลการวิจัย สอดคล้องกับ ชีรชัย ช่วงบุญศรี, ธมลวรรณ มาตรสิงห์ และจิรพจน์ ขวัญคง;“ วรุณี ทองแสง;“ นิสา บุญเจริญ^{๑๐} เป็นต้น

๒. ผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีพฤติกรรมการเรียน ภาษาอังกฤษที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผล สัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนของผู้เรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถ ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมทางการเรียนและวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ เช่น ความพยายาม ความตั้งใจ พักผ่อน ให้เพียงพอก่อนมาเรียน การรู้จักบริหารจัดการเวลา รู้จักเทคนิควิธีการเรียนที่ถูกต้อง หรือการวางแผนวิธี

^๙ ชีรชัย ช่วงบุญศรี, ธมลวรรณ มาตรสิงห์ และจิรพจน์ ขวัญคง, ทักษะต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่สอนโดยครู ต่างชาติในโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัด พิษณุโลก, **ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, พิษณุโลก, ๒๕๕๐)

^๙ วรุณี ทองแสง, ทักษะดีของนักเรียนโรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยาที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ๑๓๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, **รายงานการวิจัย**, (โรงเรียนผาอินทร์แปลง วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๒. เลย, ๒๕๕๐).

^{๑๐} นิสา บุญเจริญ, ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเดาความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากบริบท และ ทักษะต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการประสบความสำเร็จเป็นทีมกับรูปแบบการสอน แบบบรรยาย, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่, ๒๕๕๒).

ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ประสบความสำเร็จการเรียนได้ การเรียนภาษาอังกฤษก็เช่นเดียวกัน ผู้เรียนจะต้องรู้จักเลือกใช้พฤติกรรมทางการเรียนหรือเทคนิค การเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ ของตน พฤติกรรมทางการเรียนหรือเทคนิคการเรียนถือได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนาย ความสามารถทางภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนอีกด้วย แมตดอคค์

พฤติกรรมการเรียน เป็นวิธีการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือในการ เรียนภาษาอังกฤษที่จะช่วยให้พบแนวทางการแก้ปัญหาในเรียนวิชานี้ให้ได้เร็วและง่ายขึ้น ซึ่ง ริชาร์ด และ เพลทท์ ได้กล่าวไว้ว่าผู้เรียนที่มีการเลือกใช้พฤติกรรมการเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสมนั้น จะช่วยให้การ เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย เนื่องจากการมีพฤติกรรมหรือวิธีการเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจและจดจำข้อมูลที่ได้เรียนมาเร็วขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนรู้ภาษาอังกฤษ ได้เร็วขึ้นและสามารถพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้นักวิชาการหลายท่านยังระบุ ตรงกันว่าผู้เรียนที่เลือกพฤติกรรมการเรียนที่หลากหลายและเหมาะสมกับตนเองนั้น จะช่วยส่งเสริม ให้ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่ง อ็อกฟอร์ด กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนการเรียนรู้ ภาษาที่จำเป็นและเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายในการเรียน และ ลี และอ็อกฟอร์ด ยังกล่าวอีกว่าผู้เรียนที่มีการปรับปรุงพฤติกรรมในการ เรียนรู้ภาษา จะเป็นผู้เรียนที่สามารถพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ภาษาของตนเองให้ดีขึ้น และถ้าหาก ผู้เรียนเลือกใช้พฤติกรรมหรือเทคนิคการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองแล้วยังช่วยให้ตนเองจัดการ ภาระงานหรือแก้ปัญหาในการเรียนภาษาเป้าหมายได้ง่ายขึ้น อีกทั้ง ชามอท์และคูเปอร์ ยังกล่าวอีกว่า ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงเป็นผลเนื่องมาจากการเข้าใจวิธีการใช้พฤติกรรมที่ถูกต้องและ เหมาะสมในการเรียน ขณะที่ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำนั้นเขาไม่ชำนาญการเลือกใช้ พฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมในการเรียน และอ็อกฟอร์ดยังเน้นย้ำว่า ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ จะใช้ความหลากหลายของกลยุทธ์การเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ และจากการศึกษาของ โอ มอลเลย์ พบว่า ผู้เรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษาภาษาอังกฤษนั้นเป็นเพราะเขาไม่ยอมเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเดิมๆ ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พอร์ท พบว่าผู้เรียนที่มีสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษต่ำ เป็นเพราะเขาเลือกใช้พฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น นักศึกษา มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ จึงพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่เหมาะสม

๓. ผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีสภาพการเรียน ภาษาอังกฤษด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีสภาพการเรียนภาษาอังกฤษ ด้านสื่อประกอบการสอนและด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย จึงอาจสรุป

ได้ว่า สภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความเหมาะสมในระดับน้อยถึงปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

๑) การจัดการเรียนรู้ ที่ครูให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชนน้อย ไม่มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ครูไม่มั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง บางครั้งครูใช้ภาษาในการสอนยากเกินไปและไม่เหมาะสมกับเนื้อหา ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็นประชุม พูดคุยให้คำแนะนำ และรับฟัง ครูไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ การหาแนวทางป้องกัน และการแก้ปัญหา และมีการจัดการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนน้อย

๒) ด้านสื่อการสอนประกอบการสอน ครูยังไม่ค่อยใช้สื่อเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้ นักศึกษามีความสนใจและเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย มีการแจ้งรายชื่อหนังสือและระบบสืบค้นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่จะศึกษา ค้นคว้าได้ด้วยตนเองที่น้อย สื่อประกอบการเรียนการสอน ยังทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้น้อย

๓) บรรยากาศการจัดเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและกิจกรรมยังไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียน รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้เรียน จำนวนผู้เรียนต่อหนึ่งห้องมีจำนวนมากเกินไป การจัดสภาพแวดล้อม เช่น ห้องเรียนสะอาด เงียบสงบ ไม่ร้อนหรือไม่หนาวเกินไป ไม่มีสิ่งรบกวน เป็นต้น ยังไม่เหมาะต่อการเรียนรู้เท่าที่ควร

๔. ผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

๑) ด้านเนื้อหา เนื้อหาด้านต่างๆ ที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับที่พอใช้ได้ เช่น มีการเรียงลำดับจากง่ายไปยาก มีความน่าสนใจ ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ยากเกินไป สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีประโยชน์ต่อการนำไปประกอบอาชีพ เป็นต้น

๒) ด้านครูผู้สอน ครูมีการเตรียมพร้อมในการสอนที่มีความเหมาะสมในระดับที่พอใช้ได้เท่านั้น เช่น การเตรียมการสอนล่วงหน้า ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ความรอบรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ เป็นต้น ในด้านความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การประยุกต์สิ่งที่สอนเข้ากับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ครูสามารถทำได้เพียงระดับที่พอใช้เท่านั้น อีกทั้งยังโอกาสนักเรียนในการซักถาม และการเสริมแรงในการให้รางวัลแก่นักเรียนที่ทำกิจกรรมสำเร็จยังไม่มากเท่าที่ควร

๓) ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสามารถทำได้เพียงระดับพอใช้ได้เท่านั้น เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรม ได้คิดวิเคราะห์ปฏิบัติกิจกรรม การจัดกิจกรรมในรูปแบบฝึกที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้น เข้าใจความหมายได้ดี และนำไปใช้ได้ถูกต้อง การใช้สื่อและเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมในการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารระหว่างสมาชิก เช่น การเป็นผู้นำ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา การกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการค้นคว้าและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการใช้ภาษาอังกฤษและการสืบค้นข้อมูลความรู้ต่างๆ เป็นต้น

๔) ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวัดและประเมินผลครูสามารถทำได้เพียงระดับพอใช้ได้เท่านั้น เช่น การใช้เทคนิคหรือวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย การประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน การเฉลยหรือแนะแนวทางของคำตอบเพื่อให้ทราบผลการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของผู้เรียน การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน การแจ้งเกณฑ์การประเมินล่วงหน้า การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนมีความชัดเจนและยุติธรรม และการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง เป็นต้น

๕) ด้านการนำไปใช้ ความพึงพอใจของภาษาอังกฤษด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก เพราะภาษาอังกฤษสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และใช้ในการประกอบอาชีพได้

๕. ผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์สอนวิชา Preparatory English for University Study มีความคิดเห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ จะมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่ไม่ดีนั้น จะส่งผลให้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความฉลาดเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วย ความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลมาจากความรู้สึกรักหรือทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษนั้น นอกจากนี้ การมีทัศนคติที่ดียังช่วยให้กระบวนการเรียนนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ดีของผู้เรียนอีกด้วย

เช่น เมื่อผู้เรียนไม่ชอบเรียนก็จะทำให้ไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจปฏิบัติตามที่ครูสั่ง ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน ก็จะทำให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จ^{๑๑}

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

๑) การสร้างแบบสอบถามการวิจัยมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน และมีการปรึกษากับนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง

๒) งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียวทำแบบสอบถามเพียงครั้งเดียว อาจทำให้ข้อมูลที่ได้ อาจมีโอกาสคลาดเคลื่อนได้มาก ดังนั้นหากจะผลการวิจัยนี้ไปใช้ควรมีการวัดซ้ำอีกรอบ

๓) ถ้าต้องการนำเครื่องมือการวิจัยนี้ไปใช้ ควรมีการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมืออีกครั้ง ให้มั่นใจก่อนว่าเครื่องมือยังมีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

๑) ควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องในปีการศึกษาถัดไปของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ โดยใช้แบบสอบถามการวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ

๒) ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจส่งผลให้นักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำเช่น หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน บุคลิกภาพของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ธีรชัย ช่วงบุญศรี, ธมมวรรณ มาตรสิงห์ และจิรพจน์ ขวัญคง. ทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่สอนโดยครูต่างชาติในโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก. **ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, พิษณุโลก, ๒๕๕๐.

นิสา บุญเจริญ. ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเดาความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากบริบทและทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการประสบความสำเร็จเป็นทีมกับรูปแบบการสอนแบบบรรยาย. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่, ๒๕๕๒.

^{๑๑} Gardner, R.C., & Lambert, W. E., **Attitude and Motivation in Second Language Learning**. Rowley, (Mass: Newbury House, 1972).

นุชนาฏ วรยศศรี. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพระนครใต้. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.** สาขาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๕๔.

รุ่งศิริรินทร์ จันทร์หอม. “การสร้างเกณฑ์การประเมินผลงานของคหกรรมศาสตร์ด้วยรูบรีค”. **วารสารการศึกษา.** มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (๒๕๕๙).

วรุณี ทองแสง. ทัศนคติของนักเรียนโรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยาที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ๓๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. **รายงานการวิจัย.** โรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๒. เลย, ๒๕๕๐.

สุมิตรา อังวัฒนกุล. **วิธีสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

อัจฉรา วงศ์โสธร. การศึกษาความสัมพันธ์ของวิธีเรียนและความถนัดในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษกับความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษตามความสามารถของแต่ละบุคคล. **รายงานการวิจัย.** สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๗.

Bloom, B. S. **Human Characteristics and School Learning.** PP. New York : McGraw-Hill Book Co., 1976.

Ellis, R. **The study of second language acquisition.** Oxford : Oxford University Press, 1994.

Gardner, R.C. **Focus on Learner : Pragmatic Perspectives for the language Teacher.** Rowley : Newbury House, 1973.

Gardner, R.C., & Lambert, W. E. **Attitude and Motivation in Second Language Learning.** Rowley, Mass: Newbury House, 1972.

การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน
เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ
The Development of Web-Based Instruction on Creating an Office
Website to Promote Digital Skills for Government Officials

นพดล เพ็ญประชุม

Nopadol Penpachoom

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Master of Education Program in Educational Technology and Communications

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

นฤมล เทพนวล*

Naruemon Thepnuan

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย

Thesis Advisors Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

Email: nopadol_p@mail.rmutt.ac.th & naruemontt@gmail.com

Received : 19 July, 2019

Revised : 7 March, 2019

Accepted : 11 March, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) พัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานเพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ๒) ประเมินทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ ๓) ประเมินความพึงพอใจของบุคลากรภาครัฐที่มีต่อบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรภาครัฐได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลากเลือกตัวแทนจากผู้ดูแลเว็บไซต์ส่วนงานทั้งหมด จำนวน ๓๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แบบประเมินคุณภาพด้านสื่อและด้านเนื้อหาแบบประเมินทักษะด้านดิจิทัล และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระจากกัน ผลการวิจัยพบว่า ๑) บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ และมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ ๒) บุคลากรภาครัฐมีทักษะด้านดิจิทัลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๒๐.๕๖/๑๕.๑๕ และการทดสอบค่าทีก่อนเรียนและ

* ดร.นฤมล เทพนวล Dr.Naruemon Thepnuan

หลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ๓) บุคลากรภาครัฐมีความพึงพอใจต่อบทเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓

คำสำคัญ: บทเรียนผ่านเครือข่าย, ทักษะด้านดิจิทัล, บุคลากรภาครัฐ

Abstract

The objectives of the research were to 1) develop of the development of web-based instruction on creating an office website to promote digital skills for government officials, 2) evaluation the digital skills of government officials before and after, and 3) evaluation the students' satisfaction in learning with of web-based instruction on studying website. The samples of this study includes 30 government officials by samples random method with lottery method from website administrator. The research instruments to consist web-based instruction on creating an office website, quality evaluation guide to-words media and contents, digital skills evaluation form, and satisfaction evaluation form. The statisticals used to analyze the data were mean, standard deviation, and t-test for dependent samples. The results showed that: 1) web-based instruction on creating an office website to promote digital skills for government officials had quality of media at good level with an average of 4.39, quality of contents at good level with an average of 4.41, 2) government officials 's digital skills after studying through web-based instruction was higher than that before their studying with a mean 20.56/15.75 at a .05 level of significant. and 3) Government officials were satisfied with web-based instruction at a high level an average of 4.43.

Keywords: web-based instruction, digital skills, government officials

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก รัฐบาลนี้ได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ประกอบกับรัฐบาล ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลของประเทศไทย ตามวิสัยทัศน์ และแนวทางการพัฒนาตามภูมิทัศน์ดิจิทัล ๔ ระยะ แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ ๖ ยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีการ

กำหนดเป้าหมายเพื่อให้สามารถติดตาม และประเมินความก้าวหน้าได้อย่างชัดเจน และแผนงานเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์กำหนดนโยบายดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลวาระเร่งด่วนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘^๑

สังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัวทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมล้วนดำเนินไปอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้นส่งผลให้คุณลักษณะเด็กเปลี่ยนไปประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงโดยใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติด้วยการจัดการศึกษาการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมที่ก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัล^๒

การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะทรัพยากรบุคคลเป็นรากฐานที่สำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ที่จะช่วยให้บุคลากรมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคคลอย่างหนึ่ง ที่มีกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญ การพัฒนาฝีมือ ในการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จึงควรได้รับการพัฒนาและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง^๓

WordPress คือโปรแกรมสำเร็จรูปที่มีไว้เพื่อสร้างและจัดการเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต พัฒนาด้วยภาษาพีเอชพีและใช้ฐานข้อมูล MySQL มีสัญญาอนุญาตใช้งานแบบ GPL เริ่มพัฒนาโดย Matt Mullenweg และ Mike Little ในปี ๒๐๐๓ หลังจากซอฟต์แวร์สร้างบล็อก Movable Type ของบริษัท

^๑ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๖๓ ของประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร, ๒๕๕๘), หน้า ๒.

^๒ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ไทยแลนด์ ๔.๐, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.thaihealth.or.th/Content/33499-ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่%20ไทยแลนด์%204.0.html>, [๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^๓ ศิริชัย กาญจนวาสี, การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพหุระดับ การประชุมเชิงปฏิบัติ ครั้งที่ ๓ เรื่องหลักการและวิธีการวิจัยขั้นสูงเฉพาะการวิจัยและพัฒนากระบวนการพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๒๖๑.

Six Apart ได้เปลี่ยนแปลงการคิด ค่าใช้งานใน พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้ใช้เดิมของ Movable Type จำนวนมาก จึงหันมาใช้ WordPress แทน เนื่องจากว่ามีรูปแบบการใช้งานคล้ายคลึงกัน WordPress สามารถติดตั้งบนเว็บ เซิร์ฟเวอร์ เพื่อสร้าง เว็บไซต์, (บล็อก) ตอนเริ่มแรก WordPress เป็นเครื่องมือไว้สำหรับสร้างบล็อกแต่ได้รับการพัฒนามาจนสามารถสร้างเป็นเว็บไซต์ได้โดยมีระบบจัดการ บทความ (CMS) ทำให้สามารถสร้างและจัดการเนื้อหาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังง่ายต่อการใช้งาน ปัจจุบัน WordPress ได้รับความนิยมทั่วโลก เนื่องจากเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งานสูง อีกทั้งยังมีผู้ที่พัฒนาปลั๊กอิน (โปรแกรมเสริม) , ธีม (รูปแบบการแสดงผล) , รวมทั้งระบบอื่นๆ ที่สามารถใช้งานร่วมกับ WordPress ได้เป็นจำนวนมากจึงทำให้ WordPress ได้รับความนิยมอย่างยิ่ง^๔

หลายส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเลือกที่จะนำ CMS มาใช้ในการพัฒนาเว็บไซต์ส่วนงานของตนเอง ซึ่งประกอบกับส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นส่วนงานหลักในการรับผิดชอบในการจัดอบรมการพัฒนาเว็บไซต์ส่วนงานด้วย CMS รวมถึงบริการพื้นที่เซิร์ฟเวอร์กับส่วนงานภายในของมหาวิทยาลัย ทั้งส่วนกลาง วิทยาเขต วิทยาลัย หน่วยวิทยบริการ และห้องเรียนทั่วประเทศ พร้อมกับแนะนำการพัฒนาและดูแลเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นด้วย WordPress

การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ “การบูรณาการและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานรัฐบาลดิจิทัลตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔” โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจะรับผิดชอบในการยกระดับศักยภาพบุคลากรภาครัฐ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างผู้นำด้านดิจิทัลในภาครัฐและการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรภาครัฐในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการทำงาน และการให้บริการของรัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับงานของภาครัฐเป็นงานที่มีคุณค่าสูงขึ้น (High Value Job) นอกจากนี้ จะช่วยผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เน้นให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบมีเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะการฝึกอบรมเท่านั้น การเรียนรู้เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง และการเรียนรู้ที่มีการกำกับติดตามเป้าหมายและการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นระบบด้วยตามที่คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ ได้มีมติเห็นชอบ ในหลักการร่างแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลเพื่อให้ใช้เป็น

^๔ ณัฐกร ทองอ่อน, ทำเงินออนไลน์ให้รวยไม่รู้จบด้วย Amazon+wordpress, (กรุงเทพมหานคร : วิดีตี้ กรุ๊ป, ๒๕๕๔), หน้า ๑๖๒ – ๑๖๓.

กลไกสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพกำลังคนภาครัฐ โดยให้ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เร่งพัฒนาตนเองและสนับสนุนการพัฒนาผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง และให้ทุกส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐองค์กร กลางบริหารงานบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้มีการนำร่างแนวทางการพัฒนาทักษะด้าน ดิจิทัลดังกล่าวไปปรับใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างกำลังคนในสังกัด นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือนได้มีแนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เพื่อการ ปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล ในทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ ในมิติที่ ๑ รู้เท่าทัน และใช้เทคโนโลยีเป็น Digital Literacyซึ่งได้ให้ความหมายของ Digital literacy คือ ทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิคอมพิวเตอร์โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการ ทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพซึ่งครอบคลุมความสามารถ ๔ มิติ ได้แก่

๑) การใช้ (Use)	๒) เข้าใจ (Understand)
๓) การสร้าง(create)	๔) เข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- อีกทั้งได้แบ่งประเภทของทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

๑) การใช้งานคอมพิวเตอร์	๒) การใช้โปรแกรมประมวลคำ
๓) การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล	๔) การใช้งานอินเทอร์เน็ต
๕) การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ	๖) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์
๗) การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย	๘) การใช้โปรแกรมการนำเสนอผลงาน
๙) การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย	

รวมถึงแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐในข้อ ๔.๘.๔ กำหนด ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการจัดฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ รวมถึงหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดดำเนินการเพื่อให้ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ แต่ละกลุ่มได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจะกำหนด กระทรวงการคลังจึงมีนโยบายที่จะพัฒนาบุคลากรของภาครัฐทุกระดับให้มีความรู้ความสามารถ ด้านทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สามารถปฏิบัติงานในทุกส่วนราชการในสังกัดได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรภาครัฐให้มี

ความรู้ทางด้านทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถนำวิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและการบริหารงานของหน่วยงานต่างๆของภาครัฐ^๕

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการดูแลเว็บไซต์ส่วนงานที่มีจำนวนมากนั้น จะต้องมีการดูแลของแต่ละส่วนงานรับผิดชอบดูแล แก้ไข ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและจัดการในส่วนต่างๆ ของเว็บไซต์ด้วยตนเอง เนื่องมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการปรับโครงสร้างเว็บไซต์ส่วนงานใหม่ โดยนำ WordPress มาใช้ ผู้ดูแลจึงต้องมีการศึกษา การใช้งาน WordPress ใหม่ทั้งหมด และเพื่อรองรับปัญหาในการจัดการเว็บไซต์ที่จะตามมา เช่น การเปลี่ยนผู้ดูแลเว็บไซต์บ่อย ๆ ของบางส่วนงาน จึงต้องมีเครื่องมือที่จะช่วยสร้างทักษะให้กับผู้ดูแลเว็บไซต์เกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์ด้วย WordPress และรูปแบบของเครื่องมือหรือสื่อการสอนที่เหมาะสม นั่นคือบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีการนำสื่อต่างๆ มาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้กับผู้เรียนโดยอาศัยเว็บไซต์ในการเรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นผู้เรียนสามารถเรียนเวลาใดก็ได้ จากสถานที่ใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียน ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียนเท่านั้น เพียงแค่ผู้เรียนสามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ ผู้เรียนก็สามารถเข้าไปศึกษาเนื้อหาในเรื่องที่ตนเองสนใจได้ นอกจากนั้นแล้วผู้เรียนยังสามารถติดต่อสื่อสาร สนทนา อภิปรายกับผู้เรียนด้วยกัน หรือกับผู้สอนได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ที่จะช่วยให้บุคลากรที่รับผิดชอบดูแลเว็บไซต์ส่วนงาน มีทักษะความสามารถ และนำไปใช้ในการพัฒนาเว็บไซต์หรือดูแลเว็บไซต์ของส่วนงาน หรือโครงการ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในเรื่องการพัฒนาเว็บไซต์ด้วย WordPress ที่สามารถนำความรู้จากบทเรียนนี้ไปใช้พัฒนาเว็บไซต์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ที่มีคุณภาพระดับดี

๒. เพื่อประเมินทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ

๓. เพื่อประเมินความพึงพอใจของบุคลากรภาครัฐที่มีต่อบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ

^๕สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลภาครัฐ, สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลภาครัฐ, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, ๒๕๖๐), หน้า ๒๘๙ – ๒๙๐.

สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรภาครัฐที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ มีทักษะด้านดิจิทัลสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ WordPress ประกอบไปด้วย

บทที่ ๑ รู้จักกับ WordPress

ทำความรู้จักกับ WordPress

เรียนรู้การออกแบบเว็บไซต์

บทที่ ๒ การติดตั้งโปรแกรม

การติดตั้ง Xampp Server

การติดตั้งโปรแกรม WordPress

บทที่ ๓ แนะนำ Dashboard และการปรับแต่ง Customize

เรียนรู้ Dashboard

เรียนรู้การปรับแต่ง Customize

บทที่ ๔ การตั้งค่าทั่วไป (Settings)

เรียนรู้การตั้งค่าทั่วไป

เรียนรู้ตั้งค่าการเขียน

เรียนรู้ตั้งค่าการอ่าน

เรียนรู้ตั้งค่าการสนทนา

เรียนรู้ตั้งค่าสื่อ

เรียนรู้การตั้งค่าลิงค์

บทที่ ๕ การจัดการเนื้อหาใน WordPress

เรียนรู้การสร้างหน้า(Page)

เรียนรู้การสร้างเรื่อง(Post)

เรียนรู้การจัดการไฟล์สื่อ Media

บทที่ ๖ การทำงานกับธีม (Theme) และปลั๊กอิน (Plugin)

เรียนรู้เกี่ยวกับธีม (Theme)

เรียนรู้เกี่ยวกับปลั๊กอิน (Plugin)

บทที่ ๗ การปรับแต่งเมนู (Menu) และวิดเจ็ต (Widgets)

เรียนรู้การสร้างเมนู (Menu)

เรียนรู้การจัดการวิดเจ็ต (Widgets)

บทที่ ๘ จัดการผู้ใช้งาน (Users)

เรียนรู้การจัดการผู้ใช้งาน (Users)

เรียนรู้สิทธิ์การเข้าถึง (Users)

เรียนรู้การตั้งค่าโปรไฟล์ (Users)

๒. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บุคลากรภาครัฐผู้ที่รับผิดชอบดูแลเว็บไซต์ส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๙๖ คน

๒.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรผู้ที่รับผิดชอบดูแลเว็บไซต์ส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลากเลือกตัวแทนจากผู้ดูแลเว็บไซต์ส่วนงานทั้งหมด จำนวน ๓๐ คน

๓. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน ด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ

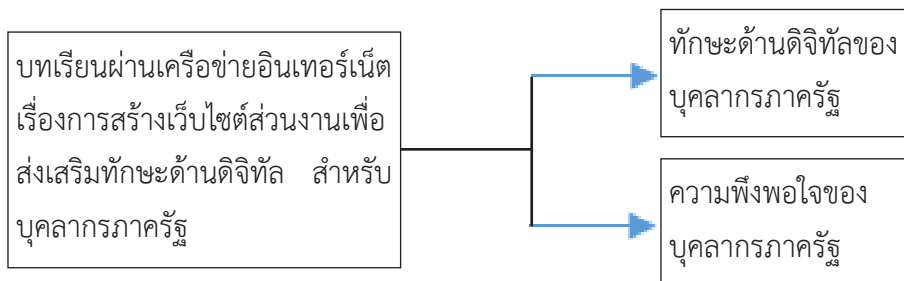
ตัวแปรตาม ได้แก่

๑) ทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐ

๒) ความพึงพอใจของบุคลากรภาครัฐ

๔. ระยะเวลาที่ใช้ได้แก่ ระหว่างเดือน มีนาคม ๒๕๖๒ ถึง เดือน พฤษภาคม ๒๕๖๒

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วน ด้วย WordPress สามารถนำไปใช้ได้จริงและเป็นต้นแบบสำหรับบทเรียนอื่นๆ ในการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

๒. เป็นแนวทางในการบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐที่มีคุณภาพตามเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาอื่นๆ

๓. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐและนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระตุ้นให้มีการคิดค้นและการพัฒนาด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน ด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลความเรียงตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อ

คุณภาพสื่อโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย และบทเรียนมีลักษณะจูงใจ และน่าสนใจ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๕.๐๐ รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่บทเรียน ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยง และความสะดวกในการใช้บทเรียน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๖ และความเหมาะสมในการจัดวางรูปแบบและองค์ประกอบของหน้าจอ ความเหมาะสมของปุ่มต่างๆ และความเหมาะสมของการเปลี่ยนหน้าจอ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓ ตามลำดับ

ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา

คุณภาพเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านเนื้อหา บทที่ ๒ การติดตั้งโปรแกรม อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๗ รองลงมา ได้แก่ บทที่ ๖ การทำงานกับธีม (Theme) และปลั๊กอิน (Plugin) อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๖ และบทที่ ๑ รู้จักกับ WordPress และบทที่ ๕ การจัดการเนื้อหาใน WordPress อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ ตามลำดับ

ผลการประเมินทักษะด้านดิจิทัล

ผลการวิเคราะห์ทักษะด้านดิจิทัลของผู้เรียนหลังจากการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อและรายด้าน

ตารางที่ ๔.๓ แสดงผลการประเมินทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐ ก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ

	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	๒๔	๑๕.๗๖	๒.๒๕		
หลังเรียน	๒๔	๒๐.๕๖	๑.๔๐	-๑๓.๐๓*	.๐๐

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓ ผลคะแนนทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๕.๗๖ คะแนนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๐.๕๖ เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ มีผลการทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อและรายด้าน บุคลากรภาครัฐมีความพึงพอใจต่อบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓

และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อและด้านเนื้อหาของบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ คุณภาพสื่อโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ คุณภาพเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ โดยผู้วิจัยได้นำหลักของ ADDIE model มาเป็นหลักในการสร้างบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน ๓ ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการสอนและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและด้านเนื้อหา ๓ ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาเว็บไซต์ และปฏิบัติงานด้านเว็บไซต์ ได้ประเมินและนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข จึงทำให้ได้บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัฐนันท์ พันทวีศักดิ์ (๒๕๕๗) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วย WordPress พบว่า บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ และคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ ผลการวิจัยของ สุภาพรณ มาลัย (๒๕๕๙) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการทบทวน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นโปรแกรมไมโครซอฟต์เอกเซล สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการทบทวนมีคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านเทคนิคการผลิตสื่อ ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก^๖

^๖ รัฐนันท์ พันทวีศักดิ์, การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วย WordPress, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^๗ สุภาพรณ มาลัย, การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการทบทวน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นโปรแกรมไมโครซอฟต์เอกเซล สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต, (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

๒. ด้านทักษะดิจิทัลของผู้บุคลากรภาครัฐที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับผู้บุคลากรภาครัฐ พบว่า ผลคะแนนทักษะด้านดิจิทัลของผู้บุคลากรภาครัฐก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับผู้บุคลากรภาครัฐ พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๕.๗๖ คะแนนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๐.๕๖ เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับผู้บุคลากรภาครัฐ มีผลการทดลอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปรีชา ใจหาญ (๒๕๕๘) เรื่องการพัฒนาบทเรียนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องอักษรคันจิขั้นต้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาญี่ปุ่นในเกณฑ์ต่ำโดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องอักษรคันจิขั้นต้น สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงคัลักษณ์ สมมี (๒๕๕๙) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาคณิตศาสตร์คอมพิวเตอร์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. ด้านความพึงพอใจของผู้บุคลากรภาครัฐที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับผู้บุคลากรภาครัฐ พบว่า บุคลากรภาครัฐมีความพึงพอใจต่อบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับผู้บุคลากรภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านจัดกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓ ตามลำดับสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ นงคัลักษณ์ สมมี (๒๕๕๙) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาคณิตศาสตร์คอมพิวเตอร์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาคณิตศาสตร์คอมพิวเตอร์ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านอยู่ในระดับดีมาก^๙

^๙ ปรีชา ใจหาญ, การพัฒนาบทเรียนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องอักษรคันจิขั้นต้น, *โครงการวิจัย*, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

^๙ นงคัลักษณ์ สมมี, การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาคณิตศาสตร์, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

ข้อสังเกตที่พบในระหว่างการเรียนรู้จากบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐผู้เรียนมีความตั้งใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถปฏิบัติตามบทเรียนได้อย่างสนุกสนาน ถูกต้องเป็นระเบียบ มีความเชื่อมั่นในการทำงานในตำแหน่งเว็บมาสเตอร์ ของส่วนงานมากขึ้นเพราะทุกคนได้ปฏิบัติจริงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการพัฒนาเว็บไซต์ด้วย WordPress รวมทั้งสามารถเรียนรู้ได้เองโดยอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพด้านทักษะดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑) ก่อนใช้งานบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ควรแนะนำการใช้งานบนเรียนเบื้องต้นให้กับผู้เรียน

๒) ในการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ควรเพิ่มสื่ออื่นๆ เช่น สื่อ อินโฟกราฟิก สื่อความจริงเสริม (Augmented Reality) มาปรับใช้ในการจำลองภาพหรือสถานการณ์เหมือนจริง มาประกอบในบทเรียน

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ควรมีการคำบรรยายใต้วิดีโอ

๒) การพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ส่วนงานด้วย WordPress เพื่อส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ ให้รองรับอุปกรณ์ที่หลากหลาย หรือ พัฒนาเป็นโมบายแอปพลิเคชัน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งานมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ระยะ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๖๓ ของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ๒๕๕๔.

ณัฐกร ทองอ่อน. ทำเงินออนไลน์ให้รวยไม่รู้จบด้วย Amazon+wordpress. กรุงเทพมหานคร : วิดีโอ กรู๊ป, ๒๕๕๔.

นงค์ลักษณ์ สมมี. การพัฒนาศึกษาผ่านคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชา
คณิตศาสตร์ วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
๒๕๕๙.

ปรีชาใจหาญ. การพัฒนาศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องอักษรคันจิขั้นต้น. โครงการวิจัย. มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๘.

รัฐนันท์ พันทวีศักดิ์. การพัฒนาศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์สถาบัน
ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วย WordPress. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๕๗.

ศิริชัย กาญจนวาสี. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพหุระดับ การประชุมเชิงปฏิบัติ ครั้งที่ ๓ เรื่องหลักการและ
วิธีการวิจัยขั้นสูงเฉพาะการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๘.

สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลภาครัฐ. สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, ๒๕๖๐.

สุภาพรณ มาลัย. การพัฒนาศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการทบทวน เรื่อง ความรู้เบื้องต้น
โปรแกรมไมโครซอฟต์แอคเซส สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตร์บัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๕๙.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <http://www.thaihealth.or.th/Content/33499-ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่%20ไทยแลนด์%204.0.html>. [๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑]

การผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณา
รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
A Production of Online Video Though Edutainment Learning on
Thai Dramatic Arts for Primary 3 Students

จุฑาทิพย์ อรุณรัตน์*

Juthathip Arunrat,

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Master of Education Program in Educational Technology and Communications

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

เทียมยศ ปะสาวะโน**

Tiamyod Pasawano

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย

Thesis Advisors Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

Email: juthathip@gmail.com & tiamyod@yahoo.com

Received : 23 July, 2019

Revised : 9 March, 2020

Accepted : 11 March, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณา รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ๒) เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้แบบบรรณา รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ๓) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้ แบบบรรณา รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓/๓ โรงเรียนวัดบางพูน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก เลือกห้องเรียนจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๓ ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์เพื่อการเรียนรู้แบบบรรณา รายวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ แบบประเมินคุณภาพ แบบประเมินทักษะปฏิบัติ และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* นางสาวจุฑาทิพย์ อรุณรัตน์ Msr.Juthathip Arunrat

** ผศ.เทียมยศ ปะสาวะโน Asst. prof. tiamyod Pasawano

และ Dependent samples t-test ผลการวิจัยพบว่า ๑) สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้แบบหรรษา รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ คุณภาพสื่ออยู่ในระดับคุณภาพดีมาก คุณภาพเนื้อหาอยู่ในระดับดีมากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก หลังเรียนสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้แบบหรรษาแล้วผู้เรียนเกิดเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์, การเรียนรู้แบบหรรษา, รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์

Abstract

The objectives of this research are 1) to develop and find the effectiveness of online video through edutainment learning on Thai dramatic arts for primary 3 students, 2) to compare the practical skills before and after online video learning through edutainment learning on Thai dramatic arts for primary 3 students, and 3) to study students' satisfaction on online video through edutainment learning on Thai dramatic arts for primary 3 students.

The sample group used in this research is primary 3 students at Wat Bang Poon School which was obtained by using simple random sampling through lottery. Choose 3 classrooms from primary 3 students. The research tools are online video through edutainment learning on Thai dramatic arts for primary 3 students, quality questionnaire, practice skills questionnaire, and students' satisfaction questionnaire. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation and Dependent t-test.

The results showed that 1) the quality of online video through edutainment learning on Thai dramatic arts for primary 3 students was at good level, 2) the content quality was very good, and 3) the learning achievement of the practice skills was very good. After learning online video through edutainment learning on Thai dramatic arts, students achieved higher learning achievement skills than before learning with the statistical significance at .05 level, and students are satisfied with the lesson at the highest level.

Keywords : Online video, Edutainment ,Thai Dramatic Arts

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวด ๙ เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา มาตรา ๖๕ ได้กำหนดไว้ว่า “ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ” จากบัญญัติที่เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครู ผู้สอนต้องพร้อมที่จะปรับตัว มีความรู้ ความเข้าใจ พร้อมทั้งมีการเตรียมความพร้อมในการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รู้จักนำเทคโนโลยีที่มีอยู่มาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เช่น การสืบค้นเนื้อหาสาระหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เป็น มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาความรู้ และทักษะของตนอยู่เสมอ โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ช่วยในการพัฒนาตนเอง เรียนรู้เทคนิค รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม กับลักษณะของนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างง่ายดาย รวดเร็ว แม่นยำ ถูกต้อง ซึ่งผู้เรียนยังสามารถทบทวนความรู้ ความเข้าใจได้ตลอดเวลา และที่สำคัญผู้เรียนสามารถเรียนรู้ จากสถานที่ต่าง ๆ ได้ ขอเพียงเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้^๑

วิดิทัศน์ถือเป็นสื่อการเรียนรู้อีกประเภทหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพราะ วิดิทัศน์เป็นสื่อที่สามารถสื่อสารไปยังคนกลุ่มใหญ่ได้สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เป็นสื่อที่น่าสนใจได้ทั้งภาพทั้งเสียงที่สมจริงไปพร้อมกัน ง่ายต่อการควบคุมและดัดแปลงแก้ไขภาพและ เสียงที่สมจริงทำให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ได้เป็นอย่างดี และเสียงก็สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อีกทางหนึ่งด้วย ในปัจจุบันเทคโนโลยี ด้านวิดิทัศน์ถือว่ามีพัฒนามากขึ้น สามารถส่งขึ้นไปเป็นไฟล์ที่สามารถออนไลน์อยู่บนระบบอินเทอร์เน็ต ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มีการนำเอาความรู้ต่างๆ มาสอดแทรกในรูปแบบของวิดิทัศน์ ซึ่งผู้เรียนยังสามารถเปิดชมได้ทุกที่ สามารถเรียนรู้ ในช่วงเวลาใดก็ได้ ทำให้เกิดความสะดวกและช่วยลดปัญหาด้านระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ โดยเปิดผ่านทางสื่อ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์และการนำ วิดิทัศน์ประเภทสื่อการเรียนรู้เผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตก็ยิ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว และเป็นวิธีการที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย วิดิทัศน์จึงจัดได้ว่าเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ในการเรียนการสอนโดยเป็นทั้งสื่อหลักและสื่อเสริมของการจัดการเรียนการสอนได้เพื่อทำให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ^๒

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ และ (ฉบับที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๗๕.

^๒ พงศ์ศักดิ์ บัวจมะ, การพัฒนาวิดิทัศน์บนอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมความมีจิตสาธารณะของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้กำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ได้กำหนดให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ สามารถแสดงท่าทางประกอบจังหวะเพลงตามรูปแบบนาฏศิลป์ รายวิชานาฏศิลป์ถือเป็นรายวิชาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมแก่นักเรียน แต่สภาพการจัดการเรียนการสอนยังคงมีปัญหาอยู่มาก ส่วนใหญ่เนื่องจากครูผู้สอน ขาดความรู้ความสามารถเฉพาะวิชาไม่มีทักษะในการปฏิบัติ ไม่นำเทคนิคการสอนที่แปลกใหม่และเหมาะสมมาสัมพันธ์กับนักเรียนและไม่สามารถสร้างสื่อการสอน ที่มีคุณภาพได้อีกทั้งการวัด และการประเมินผลไม่ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเป็นสาเหตุ ทำให้การเรียนการสอนสาระนาฏศิลป์ ไม่ประสบผลสำเร็จและจากผลการปฏิบัติการเรียนการสอนสาระนาฏศิลป์วิชานาฏศิลป์โรงเรียนวัดบางพูน อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต ๑ที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอน จากการจัดการเรียนการสอนของปีการศึกษา ๒๕๕๙-๒๕๖๐ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๖๐.๕๕ และ ๖๕.๔๕ ตามลำดับซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ (ร้อยละ ๗๐) ผู้วิจัยได้นำปัญหามาวิเคราะห์หาข้อบกพร่อง และพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ยังมีปัญหาอยู่บางเรื่องโดยเฉพาะเรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ การประดิษฐ์ท่าและนาฏยศัพท์จากปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องนาฏยศัพท์และ ภาษาทำนาฏศิลป์ ไม่สามารถแสดงท่านาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์อย่างถูกต้องได้ หากนักเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่สามารถแสดงท่านาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ได้อย่างถูกต้องแล้ว นักเรียนก็ไม่สามารถฝึกการรำที่ยากขึ้นต่อไปได้เมื่อไม่เข้าใจก็ทำให้นักเรียนก็ไม่สนใจไม่ชอบเรียนวิชานาฏศิลป์เกิดความเบื่อหน่าย เพราะคิดว่าเป็นวิชาที่ไม่สำคัญเรียนไปแล้วไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ จึงจำเป็นต้องใช้สื่อที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหากระบวนการ ที่มีความละเอียดไปยังผู้เรียนที่มีจำนวนมาก มาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังงานวิจัยของธัญญาดา คำลือ, อัญชลี ทองเอน^๓ ได้ทำการโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ใน การจัดการเรียนการสอน เรื่องผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะปฏิบัติและความรู้คงทนเรื่องภาษาทำนาฏยศัพท์ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์กับผู้สอนจริงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียน

^๓ ธัญญาดา คำลือ, อัญชลี ทองเอน, เปรียบเทียบการพัฒนาการเรียนรู้และความคงทน วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์กับผู้สอนจริง, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

ปริญญ์รอยแยลส์วิทยาลัย ผลการทดลองพบว่าผลการเปรียบเทียบพัฒนาการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติทำรำ เรื่องภาษาท่า วิชานาฏศิลป์ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์กับผู้สอนจริง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีทักษะปฏิบัติทำรำ เรื่องภาษาท่า วิชานาฏศิลป์ หลังการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์สูงกว่าการเรียนรู้จากผู้สอนจริง^๔

การจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากรูปแบบและวิธีการสอนในปัจจุบันเน้นการสอนแบบบรรยาย ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน การเรียนรู้แบบบรรยาย คือรูปแบบของการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนาน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง รื่นรมย์ มีอารมณ์ดี รู้สึกผ่อนคลาย ในขณะที่ซึมซับความรู้เข้าสู่สมองอย่างไม่รู้ตัว การเรียนรู้แบบบรรยายเป็นการออกแบบเพื่อการเรียนการสอนอย่างสนุกสนานมีความบันเทิงหรือการนำความบันเทิงเข้ามาใช้จัดการศึกษา เริ่มมาตั้งแต่ศตวรรษที่ผ่านมาได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน ว่าเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบบรรยาย จัดได้หลายรูปแบบ เช่น ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์พีพีทีวีซอฟต์แวร์ (Software) เกมส์เว็บไซต์ (Website) เป็นต้น ภาพยนตร์ แสง สี เสียง (Soundeffect) รูปแบบการศึกษาดังกล่าว สามารถสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนการเรียนรู้ยุคใหม่เป็นการช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ประสบด้วยตนเองมากกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียน การเรียนรู้แบบบรรยาย เป็นวิธีสอนแบบหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจความตั้งใจของผู้เรียน เนื่องจากมีความสนุกสนานหรือความบันเทิงในการเรียน การสอนการนำแนวความคิดการเรียนรู้แบบบรรยายมาทดลองจัดการเรียนการสอน พบว่ามีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จูงใจผู้เรียนให้มีความคิดวิเคราะห์ ทบทวนความเชื่อความรู้ และการรับรู้ของตนในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์มากขึ้น การสร้างจินตนาการของเด็กๆ เป็นการสร้างภาพ ที่นำความน่าตื่นตาตื่นใจ เสริมสร้างความอยากรู้อยากเห็นซึ่งจะนำไปสู่การรักการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง วาสนา อุปปอดารินทร์ พนาสันต์และจรูญลักษณ์ ป้องเจริญได้ศึกษาผลของการสอนแบบบรรยายในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรีพบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยการใช้รูปแบบการศึกษาเชิงบรรยาย มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันเล็กน้อย ที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐๑ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนโดย ใช้กิจกรรมการสอนเชิงบรรยายควบคู่กับวิธีการเรียนการสอนปกติ ทำให้นักศึกษามีความสนุกเพลิดเพลินจากการดูสื่อภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาด้านวิชาการตามที่นักศึกษาได้เรียนรู้ในห้องเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น^๕

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

^๕ วาสนา อุปปอดารินทร์ พนาสันต์และจรูญลักษณ์ ป้องเจริญ, ผลของการสอนแบบบรรยายในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ๑ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี, **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุขปีที่ ๒๗ (๒), (๒๕๖๐) : ๑๖๐ – ๑๗๕.**

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์จึงเห็นสมควรที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ เรื่อง ภาษาท่า ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตย เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน โดยการสร้างต้นแบบ การเรียนการสอนแบบบรรณาธิปไตย และผลิตสื่อเพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน ในรายวิชาการเรียนรู้และกระบวนการคิดให้นักเรียนมีสื่อทันสมัย ไร้ทั้งภาพทั้งเสียง พร้อมทั้ง การเรียนในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสนุกสนานกับการเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนากระบวนการคิดเพื่อนำ ผลการศึกษาวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตยรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
๒. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์เพื่อการเรียนรู้แบบ บรรณาธิปไตยรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์เพื่อการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตย รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

สมมติฐานการวิจัย

๑. สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตย รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ มีประสิทธิภาพ
๒. สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตย รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
๓. นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาธิปไตย รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้นำเสนอเนื้อหาเรื่องภาษาท่า โดยกล่าวถึงความหมายของภาษาท่า การใช้ภาษาท่า เกมสภาษาท่า

๒. ขอบเขตด้านประชากร

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดบางพูน จำนวน ๓ ห้องเรียน จำนวน ๑๑๙ คน

๒) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดบางพูน จำนวน ๑ ห้องเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๔๐ คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีจับสลาก

๓. ตัวแปรที่ศึกษา

๑) ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาการรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

๒) ตัวแปรตาม ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาการ รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ได้แก่

๒.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาการ รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

๒.๒ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาการ รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

คำจำกัดความในการวิจัย

๑. วีดิทัศน์ออนไลน์ หมายถึง สื่อที่ถ่ายทอดกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวีดิทัศน์ ที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนการปฏิบัติภาษาท่า ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วย ในลักษณะของสื่อที่เพิ่มเติมจากการเรียนการสอนปกติ โดยเน้นการเชื่อมต่อข้อมูล การมีปฏิสัมพันธ์ และความยืดหยุ่นทางการเรียนในเรื่องสถานที่และเวลา

๒. การเรียนรู้แบบบรรณาการ หมายถึง ประสบการณ์จัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์เรื่องภาษาท่า ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนาน เรียนรู้อย่าง ร่าเริง รื่นรมย์ มีอารมณ์ดี รู้สึกผ่อนคลาย มีการปฏิสัมพันธ์ สื่อวีดิทัศน์ ตัวครูผู้สอน รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อม ที่สนุกสนานและกระตุ้นให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมกับครูผู้สอน

๓. ภาษาท่า หมายถึง การแสดงบทบาทสมมติโดยใช้ภาษาท่าสื่อสารแทนคำพูด

๔. ประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ หมายถึง ผลจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่นักเรียนตอบคำถามได้ร้อยละ ๘๐ ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ซึ่งมีความหมายดังนี้

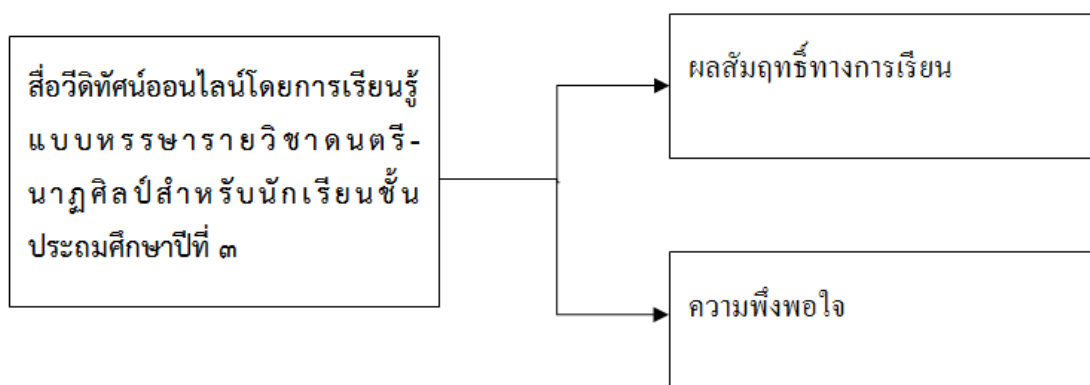
๘๐ ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียนถูกต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐

๘๐ ตัวหลัง หมายถึง จำนวนผู้เรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนถูกในแต่ละข้อไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐

๕. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการวัด การเปลี่ยนแปลง และประสบการณ์การเรียนรู้ ในเนื้อหาสาระรายวิชาดนตรี นาฏศิลป์ ที่เรียนมาแล้วว่าเกิดการเรียนรู้ โดยสามารถวัด การวัดผลตามสภาพจริง เพื่อบอกถึงคุณภาพการศึกษา

๖. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบหรรษา รายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

กรอบแนวคิดในวิจัย

รูปที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำวิจัย เรื่อง การผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบหรรษารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อ

ผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน ๓ ท่าน ที่ประเมินบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบหรรษารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้ แบบหรรษารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ ๓ โดยรวมอยู่ในคุณภาพระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๓ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า ความน่าสนใจของเนื้อหา และความเหมาะสมของระยะเวลากับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๔.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก รองลงมาได้แก่ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา ความเหมาะสมของผู้เรียนกับเนื้อหาและภาษาที่ใช้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก และน้อยที่สุด คือความถูกต้องของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า ความน่าสนใจของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๔.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก รองลงมาคือ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา และความเหมาะสมของผู้เรียนกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก และน้อยที่สุด คือความถูกต้องของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านการดำเนินเรื่อง โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๐ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า ความเหมาะสมของระยะเวลากับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๔.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก รองลงมาคือ ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง การนำเสนอและลำดับขั้นตอนเนื้อหา และความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๓ อยู่ในคุณภาพระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านภาษา โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๐ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๓.๖๗ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก รองลงมาคือ ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๓ อยู่ในคุณภาพระดับดี

ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อ

ผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน ๓ ท่าน ที่ประเมินสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ โดยการเรียนรู้แบบพระราชารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่เป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบพระราชารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยรวมอยู่ในคุณภาพระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ความเหมาะสมของภาพเคลื่อนไหว คุณภาพของภาพเคลื่อนไหวและความเหมาะสมของภาพประกอบเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ ๔.๐๐ อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือขนาดของภาพเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจ ความเหมาะสมของเสียงดนตรีตัวหนังสือที่บรรยายมีความชัดเจนเทคนิคถ่ายทำ รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ อยู่ในระดับดีมากและน้อยที่สุด คือ ความชัดเจนของเสียงบรรยายการลำดับภาพและเสียงมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๐ อยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านภาพ โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ความเหมาะสมของภาพเคลื่อนไหวคุณภาพของภาพเคลื่อนไหวความเหมาะสมของภาพประกอบเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๔.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก รองลงมา คือ ขนาดของภาพเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก และน้อยที่สุด คือ ความชัดเจนในการสื่อความหมายของภาพเคลื่อนไหว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๓ อยู่ในคุณภาพระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านเสียง โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๔ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ความเหมาะสมของเสียงดนตรี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ ๓.๖๗ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก รองลงมาคือความชัดเจนของเสียงบรรยาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านเทคนิควิธีการ โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ตัวหนังสือที่บรรยายมีความชัดเจนเทคนิคถ่ายทำ รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ ๓.๖๗ อยู่ในคุณภาพระดับดีมาก รองลงมาคือการลำดับภาพและเสียงมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๐ อยู่ในคุณภาพระดับดี

ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดบางพูน ที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบธรรมชาติรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ เรื่องภาษาท่า โดยให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบทักษะปฏิบัติก่อนเรียน แล้วจึงดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนเมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอน ให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบทักษะปฏิบัติเพื่อวัดผลหลังเรียน และเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบทักษะปฏิบัติก่อนการเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบกลุ่มที่มีการทดสอบก่อนการทดลองและทดสอบหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Designs) ผลการวิเคราะห์พบว่า ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบธรรมชาติรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์เรื่องภาษาท่า ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๑๓.๔๓ คะแนน และ ๓๑.๕๘ คะแนน ตามลำดับ เมื่อนำมาเปรียบเทียบพบว่า ผลทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบธรรมชาติรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์เรื่องภาษาท่า สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนทักษะปฏิบัติของนักเรียน โดยใช้รูปแบบที่มีการทดสอบก่อนการทดลองและทดสอบหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Designs) ผลการวิเคราะห์พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดบางพูน ที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบธรรมชาติรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์เรื่องภาษาท่าโดยรวมหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๖๕ อยู่ในทักษะระดับดีมาก

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ เรื่องภาษาท่าที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างประเมินระดับความพึงพอใจ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕ และเป็นเพศชายจำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕ ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ เรื่องภาษาท่าที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างประเมินระดับความพึงพอใจโดยมีระดับความพึงพอใจ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์เรื่องภาษาท่าโดยรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า วีดิทัศน์มีความเหมาะสมที่จะนำมาประกอบการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๓.๗๘ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อสามารถสร้างความรู้ และประสบการณ์ได้โดยตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และน้อยที่สุดคือ ความเหมาะสมของระยะเวลากับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๘ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณารายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า การประเมินคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน ๓ ท่าน มีความเห็นว่าสื่อวีดิทัศน์มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี จำนวน ๓ ท่าน มีความเห็นว่าวีดิทัศน์มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากผลทักษะปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ที่เรียนจากวีดิทัศน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณารายวิชา พบว่า ผลทักษะปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจจากการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณารายวิชา อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. จากการหาคุณภาพของการผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณารายวิชาดนตรี - นาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน ๓ ท่าน และด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน ๓ ท่าน จะเห็นได้ว่าวีดิทัศน์ที่ผู้สร้างวิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพ จึงทำให้ผู้เรียนมีผลของทักษะปฏิบัติสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรักชนก ขรินทร์พูลสุวรรณธนธิ และอาศิรา ราชเวียง^๖ ได้ทำการทดลองเรื่อง การพัฒนาวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องท่ารำมโนราห์เบื้องต้น พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ อยู่ในระดับดี โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ ๕.๐๐ น. อยู่ในระดับ

^๖ รักชนกขรินทร์ พูลสุวรรณธนธิและอาศิรา ราชเวียง, การพัฒนาวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ท่ารำมโนราห์เบื้องต้น, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ดีมากคือความชัดเจนของภาพ ความเหมาะสมของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ ทำให้ผู้เรียนได้ยินเสียง และเห็นอกับกิริยาท่าทางประกอบในสถานการณ์จริง สามารถบันทึกภาพและปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในการสาธิตให้ดีขึ้นได้ส่งผลให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพจริงและสามารถนำไปใช้ประกอบการสอนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิการ์ วงศ์ศิริวรรัตน์^๑ ได้ทำการทดลองเรื่อง การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์เรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสวนกุหลาบ นนทบุรี พบว่าวีดิทัศน์สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้อย่างดี เพราะช่วยให้ผู้เรียน เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนเช่นการทดลอง การสาธิต อีกทั้งสามารถแสดงสิ่งสัมพันธ์โดยใช้เทคนิค การถ่ายใกล้ (Close Up) ซึ่งในสภาพความเป็นจริงไม่สามารถกระทำได้

๒. จากผลทักษะปฏิบัติ เรื่องภาษาท่า รายวิชาดนตรี -นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๓ ที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์โดยการเรียนรู้แบบหรรษา พบว่า ผลทักษะปฏิบัติหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่า ก่อนเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสา เมลานนท์ ได้ทำการทดลองเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการสอน วิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏลีลา นาฏยศัพท์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ และการละครและสาขาวิชานาฏดุริยางคศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ที่เรียนโดยนวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏลีลานาฏยศัพท์ พบว่ามีคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๒ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลิกา วัฒนวันยู ได้ทำการทดลองเรื่อง การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องภาษาท่า กลุ่มสาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คะแนนหลังการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากผู้เรียนเห็นภาพเคลื่อนไหว จากบทเรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติท่าทางต่าง ๆ เหล่านั้น ตามสื่อวีดิทัศน์ได้ดี เป็นการเรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์โดยตรง อย่างเดียว ซึ่งวิธีการสอนแบบนี้สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะผู้เรียน ที่ยังขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติท่าทางตามผู้สอน จะสามารถปฏิบัติตามท่าทางและเข้าใจภาษาท่า ได้มากขึ้นและยังเป็นการช่วยเหลือผู้สอนให้เกิดความสะดวกในการสอนยิ่งขึ้น^๓

^๑ มัลลิการ์ วงศ์ศิริวรรัตน์, การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์เรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท**, (มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^๒ นิสา เมลานนท์, การพัฒนานวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏลีลา นาฏยศัพท์, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท**, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^๓ วัลลิกา วัฒนวันยู, การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องภาษาท่า กลุ่มสาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ สังกัดกรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท**, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

๓. จากผลความพึงพอใจในการใช้สื่อวีดิทัศน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาการ พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสา เมลานนท์ ได้ทำการทดลองเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏลีลานาฏยศัพท์ พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการละครกับสาขาวิชานาฏดุริยางคศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ที่มีต่อนวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏลีลานาฏยศัพท์ เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และสามารถเข้าใจในเนื้อหายิ่งขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิการ์ วงศ์ศิรินวรรณ์ ได้ทำการทดลองเรื่อง การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์พบว่า การนำเสนอน่าสนใจ ความยาวของรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสมเสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม ภาพชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติตามได้ หลังชมวีดิทัศน์แล้วนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการชมนาฏศิลป์ไทยให้มีความเข้าใจมากขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องการผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาการรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

๑. ผู้สอนสามารถนำสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบบรรณาการรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ไปใช้ในการเรียนการสอน เรื่องภาษาทำได้ แต่ผู้สอนจะต้องคอยติดตามและให้คำปรึกษากับผู้เรียนอยู่เสมอ เพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่ผู้เรียนเกิดความสงสัย

๒. การเรียนรู้แบบบรรณาการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนได้ทุกช่วงชั้น ของการศึกษา และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยการปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงชั้นหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้

๓. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีส่วนช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้สื่อ บทเรียนวีดิทัศน์การสอนแตกต่างกันเช่น เทคนิคการผลิตรายการ วิธีการนำเสนอ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. กรุงเทพมหานคร :

กระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๐.

ธัญญาดา คำลือ, อัญชลี ทองเฒ. เปรียบเทียบการพัฒนาการเรียนรู้และความคงทน วิชานาฏศิลป์ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์กับผู้สอนจริง. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,
๒๕๕๘.

นิสา เมลานนท์. การพัฒนานวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏลีลา นาฏยศัพท์. **วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕.

มัลลิการ์ วงศ์ศิริวรรณ. การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์เรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์ สำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**.
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

รักษนกขรินทร์ พูลสุวรรณนธิ และอาศิรา ราชเวียง. การพัฒนาวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง
ท่ารำมโนราห์เบื้องต้น. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๖.

วัลลิกา วัฒนวันยู. การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องภาษาท่า กลุ่มสาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ ๖ สังกัดกรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕.

วาสนา อุปปอดารินทร์ พนาสันต์และจรูญลักษณ์ ป้องเจริญ. ผลของการสอนแบบหรรษาในรายวิชา
การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ๑ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี สุพรรณบุรี. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข** ปีที่ ๒๗ (๒), (๒๕๖๐) :
๑๖๐ – ๑๗๕.

การถอดบทเรียนการพัฒนาทุนมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
ตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข จังหวัดสระแก้ว
Lesson Learnt From Human Capital Development
By The Project of “Sa Kaeo Happiness City” in Sa Kaeo Province

ฉัตรเกษม ดาศรี*

Chatkasem Dasri

พรรณี พิมพ์โพธิ์**

Panee Pimpo

ขจรศักดิ์ เอี่ยมนอก***

Kachonsak iammnok

นิตราภรณ์ ศรีกันต์****

Nitirapon Srikan

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว, ประเทศไทย

Valaya Alongkorn Rajbhat University, Sakaeo campus, Thailand

E-mail: chatkasemdasri@gmail.com

Received : 17 August, 2019

Revised : 4 March, 2020

Accepted : 5 March, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข และ ๒) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อบุกเบิกข้อมูล (Exploratory Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สุ่มตัวอย่างโดยวิธีลูกบอลหิมะ (Snow ball Sampling) ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขภายใต้ ๔ ดีวิถีพอเพียง มีระบบและกลไกการขับเคลื่อนที่มีความชัดเจน ซึ่งประกอบไปด้วยมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วนคือ (๑) ภาควิชาการ (๒) ภาคประชาสังคม และ (๓) ภาครัฐ/ท้องถิ่น ผ่านคณะทำงานใน ๔ ระดับ

* ฉัตรเกษม ดาศรี Chatkasem Dasri

** พรรณี พิมพ์โพธิ์ Panee Pimpo

*** ขจรศักดิ์ เอี่ยมนอก Kachonsak iammnok

**** นิตราภรณ์ ศรีกันต์ Nitirapon Srikan

ประกอบไปด้วยระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับชุมชน ซึ่งในหมวดคนดี มีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนซึ่งได้อาศัยรูปแบบการสานพลังประชารัฐ (บ้าน วัด และส่วนราชการ) ในส่วนของระดับอำเภอนั้น อำเภอตาพระยาได้ยกระดับการขับเคลื่อนหมวดคนดีด้วยกิจกรรมถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคม จากพื้นที่นาร่องตำบลทัพไทย ไปสู่การขับเคลื่อนในระดับอำเภอ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการระดมทุนจากคนในอำเภอเพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนเรารักตาพระยา คนตาพระยาไม่ทอดทิ้งกัน และมีการจัดทำธรรมนูญบ้านแห่งความสุข ๔ ดีวิถีพอเพียงขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนให้เกิดรูปธรรมที่ชัดเจนและมีความยั่งยืน และในระดับชุมชน มีตัวอย่างที่ชัดเจนคือบ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว ที่มีการจัดทำธรรมนูญบ้านคลองอารางขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และธรรมนูญดังกล่าวก็ได้ถูกพัฒนาและยกระดับไปเป็นธรรมนูญสุขภาพตำบลบ้านแก้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ๑) หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นหน่วยงานหลักในการทำงาน เนื่องจากเป็นหน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงมีงบประมาณและบุคลากร ๒) ควรจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน และ ๓) ควรมีการใช้สื่อที่มีความหลากหลาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญและต้นทุนไม่สูงที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกแห่ง เช่นหอกระจายข่าวชุมชน วิทยุท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น Social media วารสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในการสร้างความเข้าใจถึงแนวคิดจังหวัดจัดการตนเองให้การกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ถอดบทเรียน, สระแก้วเมืองแห่งความสุข, จังหวัดสระแก้ว

Abstract

The purpose of research are (1) to study the pattern of human development that is by the project of SA KAEH HAPPINESS City and (2) to offer the way to develop human by the project of "Sa Kaeo Happiness City" as a quantitative research for exploratory data by In-depth Interview from the key informants by snow ball sampling which has all the specific qualifications. The methods that use for collection is interview the analysis of quality informations by the content analysis to respond the purposes of research. The result of the research found that the conduction of the Sa Kaeo Happiness City. There is the obvious movement system including of 3 parts which are (1) Academic department (2) Civil society and (3) Local sector. Through a working group of 4 levels, including the provincial level, the district level, the sub-district

level and the community level. In the good people category, there is the Sa Kaeo Provincial Cultural Office as the main driven unit which relies on the form of civilization power (houses, temples and government offices). In the district level, Ta Phraya district has raised the level of driving the good people with the activities of Thanon Saiboon Kuea-nhun Sangkhom. From the area of Thap Thai subdistrict to drive at the district level. The main goal is to raise funds from people in the district to form a fund “We love Ta Phraya”. And having an established house statute 4 methods to be used as a guideline to drive clear and sustainable concrete. At the community level, there is a example: Ban Khlong Arang, Ban Kaeng Sub-district, Mueang Sa Kaeo District with the creation of the Khlong Arang House Statute in 2012 and the Constitution has been developed and upgraded to be the Ban Kaeng Sub district Health Statute in 2013. For suggestions: (1) The Ministry of Interior especially the local government organization should be the main work unit because it is an agency in the area including having budget and personnel. (2) It should hold meetings to listen to opinions to exchange knowledge with stakeholders in all sectors. (3) Using a variety of media which can be considered as an important tool and not a high cost that can reach people everywhere. Such as community news distribution tower Local radio Local cable TV Social media Journal and various publications In creating an understanding of the province’s concept of self-management to receive continuous stimulation.

Keyword : Lesson Learnt, Sa Kaeo Happiness City, Sa Kaeo Province

บทนำ

“มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นวลีที่สะท้อนถึงเป้าหมายของการพัฒนาประเทศของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ที่ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งหากจะมองย้อนกลับไปถึงจุดเริ่มต้นของการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อการวางแผนพัฒนาประเทศนั้น จุดสำคัญเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นปีที่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้น โดยในช่วงการเกิดขึ้นของแผนพัฒนาฉบับที่ ๑ นั้น มีกระแสสำคัญที่เข้ามาเป็นตัวแปรในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศคือกระแสการพัฒนาแบบทุนนิยม (Capitalism) ที่มาพร้อมกับกระแสของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มาเสริมกันทำให้แผนจะต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนา

จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาฉบับที่ ๑ - ๑๒ รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีแล้วนั้น จะพบว่า ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๓๙ เป็นช่วงที่แผนมุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มากจนเกินไป จนละเลยความสมดุลของการพัฒนาในมิติอื่นๆ ที่สำคัญ จึงส่งผลทำให้การพัฒนาไม่ยั่งยืน และส่งผลต่อปัญหาอื่นๆ ตามมา จนในช่วงของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน “คน” ถูกกลับมาให้ความสำคัญที่จะเข้าไปช่วยเติมเต็มการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนในฐานะของ “ทุนทางสังคม” ที่จะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศและ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๒ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นลำดับแรกโดยกำหนด เป็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายให้คนไทยมีคุณลักษณะ เป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและ พฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมือง ตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความ เป็นไทย^๑

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแปลงสู่นโยบายของจังหวัด โดยจังหวัดสระแก้ว ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะ ๕ ปี (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑) โดยมีเป้าหมายในการ เป็นเมืองแห่งความสุข ภายใต้ ๔ ดี วิถีพอเพียง ซึ่งประกอบประกอบด้วย คนดี สุขภาพดี รายได้ดี และ สิ่งแวดล้อมดี โดยการผนวกกำลังขององค์กรภาครัฐส่วนต่างๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาจนเริ่มเห็นภาพ ในเชิงประจักษ์มากขึ้น จนในปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ๔ ดี วิถีพอเพียง ณ ศาลากลางจังหวัด สระแก้ว และกระจายต่อไปยังการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ประจำอำเภอทั้ง ๙ อำเภอ และที่สำคัญยิ่งก็คือ การเกิดขึ้นของชุมชนต้นแบบในประเด็นต่างๆ ทั้ง ๔ มิติ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของนโยบาย ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการพัฒนามนุษย์ที่เป็นเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ สอดคล้องกับมิติการพัฒนาจังหวัดสระแก้วในมิติคนดี จึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนามิติอื่นๆ ต่อไป ซึ่งจากการรายงานของจังหวัดสระแก้วพบว่า เกิดพื้นที่ต้นแบบด้านการพัฒนามนุษย์ขึ้นในหลายอำเภอ ประกอบไปด้วย ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง เกิดการพัฒนาธรรมานุญตำบลและได้รับรางวัลหมู่บ้านดีเด่น ระดับประเทศ รวมถึงตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา และตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง ที่เกิดเป็นถนน สายบุญเกื้อหนุนสังคม หมู่บ้านรักษาศีล ๕^๒

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐, รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร จำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๘ -๒๕๕๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html> (๒๕๖๐), [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ฐานข้อมูลโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัดสระแก้ว-ปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ (ระยะที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร : สหมิตรพรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๘).

คณะผู้วิจัยจึงมุ่งที่ศึกษาถอดบทเรียนการพัฒนาชุมชนตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ภายใต้ ๔ ดี วิถีพอเพียง เพื่อให้สามารถนำเสนอรูปแบบของการพัฒนาชุมชน รวมถึงการประเมินผลแห่งความสำเร็จ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษารูปแบบการทุนพัฒนามนุษย์ตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ๔ ดี วิถีพอเพียง
๒. เพื่อเสนอแนวทางการทุนพัฒนามนุษย์ตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ๔ ดี วิถีพอเพียง

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อบุกเบิกข้อมูล (Exploratory Research) โดยกำหนดพื้นที่การศึกษาใน ๓ ตำบลประกอบด้วย

๑. ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง
๒. ตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา
๓. ตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชน องค์กรภาครัฐ และผู้สนับสนุนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการสุ่มแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) โดยเริ่มจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วในฐานะของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในมิติคนดี ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญกับการขับเคลื่อนโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญได้จากการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนก่อนหน้า

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยจะใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งแบบสัมภาษณ์เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง(Unstructured Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ให้อิสระแก่ผู้ตอบให้สามารถให้ข้อมูลได้มากที่สุดและเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการอ่านเอาเรื่อง การจับประเด็น และการจับใจความโดยการนำข้อมูลที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบมาอ่านทำความเข้าใจเพื่อจับประเด็นสำคัญของเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากวิธีการจัดเก็บข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการศึกษาเอกสารมาจัดกระทำให้เป็นระบบและจำแนกกลุ่มข้อมูลแล้วนำมาตีความเพื่อให้ได้แนวความคิดสำหรับสร้างความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา แล้วนำไปอธิบายความเพื่อให้เข้าใจภาพรวมตามวัตถุประสงค์การวิจัย และจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้ง

ผลการศึกษา

จังหวัดสระแก้วได้กำหนดโครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อนโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ๔ ดี วิถีพอเพียง ผ่านคณะทำงานใน ๔ ระดับประกอบไปด้วยระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับชุมชน และมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน มีกระบวนการทำงานที่เน้นการบูรณาการร่วมกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ คุณภาพชีวิตหรือความสุข (Happiness) ของประชาชนชาวสระแก้ว ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่เป้าหมายในมิติการพัฒนาทุนมนุษย์ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

๑. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วกับบทบาทการเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาจิตคนดี

จากการสัมภาษณ์วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วสามารถสรุปได้ว่า ผลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะเวลาดังกล่าวที่ผ่านมา จะพบว่ามิติการพัฒนาทุนมนุษย์เป็นด้านที่มีความสำคัญมาโดยตลอด ถึงแม้ในบางฉบับของแผนฯ จะให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากเกินไปจนส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบไม่สมดุล แต่ในช่วงระยะหลังก็กลับมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศที่ต้องทำควบคู่กับการพัฒนาทุนมนุษย์อยู่เสมอ

มิติการพัฒนาทุนมนุษย์หรือที่เรียกว่า “คนดี” จึงถูกส่งต่อมายังสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการขับเคลื่อนด้วยการประสานพลังของภาคีเครือข่ายภายใต้หลักการของ “บวร” ซึ่งแนวคิดกล่าวเป็นการประสานกันระหว่างหมู่บ้านหรือชุมชน ร่วมกับวัดหรือสถาบันทางศาสนาของหมู่บ้าน และโรงเรียน (ซึ่งปัจจุบันก็มีการให้ความสำคัญที่กว้างมากขึ้นให้หมายความถึงส่วนราชการ) โดยในปัจจุบันเรียกว่าทำงานในรูปแบบนี้ว่า “ประชารัฐ”

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วจึงนำกรอบการทำงานของ “บวร” ผสมผสานกับแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เรื่อง “การระเบิดจากข้างใน” และได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม มากำหนดกระบวนการทำงาน โดยการพูดคุยร่วมกันของภาคีเครือข่ายส่วนต่างๆ

ประกอบไปด้วย ชุมชน สถาบันทางศาสนา กับภาคีภาคีราชการในพื้นที่ เพื่อร่วมกันค้นหาประเด็นการพัฒนาต่างของพื้นที่เพื่อให้เห็นข้อมูลสภาพปัญหาต่างๆ ของชุมชน โดยอาศัยเครื่องมือการประเมินศักยภาพ SWOT Analysis และในขณะเดียวกันก็จะต้องไม่ละเลยที่จะค้นหาทุนทางสังคมของชุมชนที่เป็นศักยภาพที่จะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนได้^๓

๒. ตำบลบ้านแก้ง ต้นแบบการพัฒนาตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ๔ ดี วิถีพอเพียง ด้วยการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ

บ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เป็นชุมชนขนาดเล็กของผู้อพยพ ซึ่งปัจจุบันได้รับการยอมรับจากจังหวัดสระแก้วให้เป็นชุมชนต้นแบบในมิติของคนดี และด้วยการพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจึงมีรางวัลยืนยันความสำเร็จมากมาย ส่งผลให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าไปเยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้รูปแบบการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

จากการเล่าให้ฟังของผู้ใหญ่พัฒนา พรหมเผ่า^๔ ทำให้ทราบว่าในอดีตนั้นชุมชนแห่งนี้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการถูกบุกรุกลักลอบตัดไม้ ปัญหาที่ดินทำกิน และปัญหาสังคมต่างๆ การใช้สารเคมีรวมถึงปัญหาละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมดั้งเดิมของชุมชนไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ผู้ใหญ่บ้านในฐานะของผู้นำชุมชน ได้คิดหาวิธีการเปลี่ยนแปลงชุมชนเพื่อก้าวไปสู่สิ่งที่ดีกว่า การเริ่มเปลี่ยนแปลงจากตัวผู้นำในการเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูกบ้านเพราะ “ก่อนที่จะสอนคนอื่น ตนเองจะต้องทำให้ได้เสียก่อน” ผู้ใหญ่บ้านจึงเริ่มศึกษาเรียนรู้และไม่ปิดกั้นโอกาสที่จะเปิดรับประสบการณ์ความรู้ใหม่ๆ จากหน่วยงานภายนอกและนำมาปรับใช้ให้เกิดขึ้นกับชุมชนจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทำให้บ้านคลองอารางสามารถพัฒนาจนเป็นชุมชนต้นแบบนั้น เกิดจากการที่ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงเกิดการร่างกฎกติกาเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในชุมชนที่เรียกว่า “ธรรมนูญชุมชนคลองอาราง” และถูกพัฒนาไปสู่ “ธรรมนูญสุขภาพตำบลบ้านแก้ง” พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยวัตถุประสงค์สำคัญการจัดทำธรรมนูญนั้นก็เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางกรอบระเบียบกฎกติกาของชุมชนร่วมกับหน่วยงานจากภาครัฐและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้เป็นมาตรการเพื่อสร้างธรรมนูญสุขภาพและประชาธิปไตยชุมชน ปัจจุบันธรรมนูญฉบับนี้ทำให้ชุมชนเป็นต้นแบบของโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ๔ ดี วิถีพอเพียง

^๓ สัมภาษณ์ ไขยนันท์ แสงทอง, วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ พัฒนา พรหมเผ่า, ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว,

๓. ตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง พื้นที่นำร่องด้วยโครงการถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคม

ตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เป็นพื้นที่นำร่องในมิติการพัฒนาคนดี จากการให้ข้อมูลของ ทงสา ถาวรสาสิทธิ์^๕ กำนันตำบลแวง ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่าการที่ตำบลหนองแวงเป็นต้นแบบด้านคนดีนั้นประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ๓ ประการคือ

ประการแรกคือความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาของคนในชุมชน ซึ่งจะสะท้อนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมในพื้นที่ เช่น ในอดีตช่วงที่มีการสร้างวัดนั้น คนในชุมชนได้ร่วมกันบริจาคต้นไม้เพื่อจัดทำเสาของศาลาการเปรียญ และร่วมกันก่อสร้าง ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงมีความคงทนแข็งแรง และนอกจากนี้ ในชุมชนก็จะมีกิจกรรมประจำปีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาแล้วกว่า ๒๐ ปี คือการจัดปฐกฐนในวันขึ้น ๙ - ๑๕ มกราคมของทุกปี ในบริเวณที่คนในชุมชนเรียกว่า “โคกจันทนา”

ประการที่สองคือวัดหนองแวงได้รับการประกาศให้เป็นศูนย์ศึกษาพุทธศาสนวันอาทิตย์โดยศูนย์ฯ ดังกล่าวได้เริ่มกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๐๐ โดยพระพิมลธรรม^๖ (อาจ อาสภมหาเถร) และวัดหนองแวง ก็ถูกประกาศให้เป็นศูนย์ศึกษาพุทธศาสนวันอาทิตย์ เป็นลำดับที่ ๕๔ ของจังหวัดสระแก้ว

ประการที่สามคือการเป็นจุดกำเนิดของโครงการถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคมของจังหวัดสระแก้ว ซึ่งโครงการดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของอดีตสาธารณสุขอำเภอโคกสูง (นายณรงค์ ปุริสพันธ์) ได้ริเริ่มโครงการและกำหนดให้บ้านหนองแวงเป็นจุดเริ่มต้นและก็ได้มีการตอบรับขยายผลพื้นที่อื่นๆ

๔. ตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา กับแนวคิดถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคมในพื้นที่นำร่อง ตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว นายณรงค์ ปุริสพันธ์^๗ ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

โครงการถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคม ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอตาพระยานั้น มีที่มาที่สำคัญจากปรากฏการณ์และเหตุการณ์ในสังคมผ่านสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ป่วย คนยากไร้ และผู้พิการ ถูกทอดทิ้งอยู่เสมอ ผวนวกกับการที่สังคมไทยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาพุทธ กิจกรรมสำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเดือนคือการทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งให้แก่พระสงฆ์ ซึ่งสิ่งของหลายอย่างมีจำนวนเกินความจำเป็นของพระสงฆ์ จึงเกิดแนวคิดที่จะนำของเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่มีความจำเป็นและต้องการใช้มากที่สุดจึงเป็นเหตุผลเกิดโครงการถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคมขึ้นมา

^๕ สัมภาษณ์ ทงสา ถาวรสาสิทธิ์, กำนันตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง จ.สระแก้ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๖ กรมการศาสนา, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.dra.go.th/th/Buddhist%๒๐Studies/index.html> [๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑]

^๗ สัมภาษณ์ ณรงค์ ปุริสพันธ์, สาธารณสุขอำเภอตาพระยา, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

จากนั้นเริ่มมีการนำประเด็นปัญหาเข้าไปพูดคุยกับผู้ที่มีบทบาทสำคัญในอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงเจ้าคณะอำเภอ และสาธารณสุขอำเภอ จึงมีมติให้มีการจัดกิจกรรม ถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคมขึ้น โดยบูรณาการเข้ากับโครงการอำเภอยิ้ม ซึ่งจัดขึ้นในทุกเดือน

จากการดำเนินโครงการถนนสายบุญเกื้อหนุนสังคมที่ผ่านมา สามารถประเมินได้ว่าชาวบ้านให้การตอบรับโครงการนี้เป็นอย่างดี และได้ขยายผลพัฒนาต่อยอดไปสู่การจัดตั้ง “กองทุนคนเรารักตาพระยา คนตาพระยาไม่ทอดทิ้งกัน” “ศูนย์กายอุปกรณ์” และ“ศูนย์ถักไหมพรม”

อภิปรายผล

๑. รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ๔ ดี วิธีพอเพียง

การดำเนินโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขภายใต้ ๔ ดี วิธีพอเพียงในทุกหมวดยุทธศาสตร์คือการมีระบบ และกลไกการขับเคลื่อนที่มีความชัดเจน โดยมีการอาศัยทฤษฎีสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ซึ่งประกอบไปด้วย ๓ ส่วน คือ

๑. ภาควิชาการ จะเป็นส่วนประสานร่วมสร้างองค์ความรู้ วิจัยและพัฒนาความรู้การใช้ องค์ความรู้จากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานสนับสนุนด้านองค์ความรู้ต่างๆ

๒. ภาคประชาสังคม จะเป็นการใช้พลังของกลุ่มคนในสังคมและภาคีต่าง ๆ ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน สถานีนอมาภัยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. ภาครัฐหรือท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะระดับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และมีงบประมาณในการสนับสนุนให้เกิดผลในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

จังหวัดสระแก้วได้กำหนดโครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อนผ่านคณะทำงานใน ๔ ระดับ ตั้งแต่ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับชุมชน และมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน กระบวนการทำงานที่ต้องเน้นการบูรณาการงาน คน และการจัดการร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตหรือความสุข (Happiness) ของประชาชนชาวสระแก้ว โดยมีพื้นที่ต้นแบบ เพื่อนำร่องไปสู่การขยายผลในอนาคต ๓ พื้นที่คือ

๑. ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว

๒. ตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา

๓. ตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง

๒. แนวทางการพัฒนามนุษย์ตามโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุข ๔ ดี วิธีพอเพียง

๑. ต้องมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย

พบว่า จากแนวคิดการทำงานตั้งแต่ระดับบนคือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว มาจนถึง การปฏิบัติในระดับพื้นที่ จะต้องมีการใช้รูปแบบของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่ทำงาน สอดประสานกันตามภารกิจหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเรียกรูปแบบดังกล่าวว่าไตรภาคี

“กระบวนการทำงานก็จะใช้รูปแบบของพลัง บวร

บ้าน วัด และส่วนราชการ ซึ่งปัจจุบันก็ถูกเรียกว่าประชารัฐ”^๘

บ้านหรือชุมชนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนา เพราะปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนใด ชุมชนนั้นก็ต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยตัวชุมชนเองภายใต้แนวคิดของการสำนึกความเป็นพลเมือง และส่วนต่อมาก็คือภาคราชการในฐานะของหน่วยงานที่มีองค์ความรู้และทรัพยากรบางส่วนที่จะเข้ามาเป็นหน่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาและส่วนสำคัญส่วนสุดท้ายคือวัดซึ่งเป็นທີ່เคารพและเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ถึงแม้บางชุมชนอาจไม่มีวัด แต่ก็ใช้หลักธรรมคำสอนมาเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี

ดังตัวอย่างสำคัญในกิจกรรมถนนสายบุญเกี่ยวหนูนสงคม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานแบบไตรภาคีได้อย่างชัดเจน ดังเช่นกรณีของ ตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา ได้นำแนวคิดพื้นฐานของชาวพุทธเรื่องการทำบุญมาเป็นจุดเชื่อมโยงไปยังการช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ เมื่อประชาชนบุญต่อกับพระสงฆ์เรียบร้อยแล้ว ข้าวสารอาหารแห้งที่เหลือจากการจัดสรรของวัดต่างๆ จะถูกนำมาแบ่งเป็นส่วนๆ ซึ่งมีสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเป็นผู้ดูแลและประสานงาน และสุดท้ายสิ่งของเหล่านั้น ก็จะนำกลับไปสู่ผู้ที่ยากไร้หรือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในชุมชนต่อไป

“การทำงานครั้งนี้ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณของทางราชการอะไรเลย

ทุกคนมาเยี่ยมโดยไม่แบ่งแยก”^๙

๒. ต้องเริ่มต้นพัฒนาที่คน

คน เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะมุ่งเน้นการพัฒนาไปยังคนในชุมชนในฐานะที่เป็นทุนที่สำคัญ ซึ่งหากพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์ของกระทรวง กรม มาจนถึงแผนปฏิบัติการต่างๆ จะพบว่า การพัฒนาคนเป็นสิ่งที่ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญ

“ผมมีความเชื่อว่า ถ้าคนเราเป็นคนดีแล้ว ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาสิ่งดีๆ ในมิติอื่นๆ

ทั้งรายได้ดี สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดีตามมาด้วยเช่นกัน”^{๑๐}

“เราจะต้องปรับทัศนคติของคน ให้รู้สึกรักบ้านเกิด ตามโครงการที่จัดขึ้นก็คือ

เรารักตาพระยาคนตาพระยา ไม่ทอดทิ้งกัน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ท่านเห็นว่า

การที่เรามีจิตใจที่ดีเป็นสารตั้งต้น ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาในมิติอื่นอีก ๓ ดี

สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี รายได้ดี ตามลำดับ”^{๑๑}

^๘ สัมภาษณ์ ไซยพันธ์ แสงทอง, วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ ณรงค์ ปุริสพันธ์, สาธารณสุขอำเภอตาพระยา, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ไซยพันธ์ แสงทอง, วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ณรงค์ ปุริสพันธ์, สาธารณสุขอำเภอตาพระยา, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๓. ต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงชุมชนในช่วงเริ่มต้นนั้น เป็นเรื่องที่ได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่จะต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว การที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนนั้นคงเป็นเรื่องที่ยากมาก ในขณะเดียวกันการทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐที่จะนำมาสู่การปฏิบัติก็เป็นเรื่องยาก ประเด็นนี้จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้เกิดขึ้นร่วมกันเสียก่อน

ในฐานะของผู้นำชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ และขณะเดียวกันก็เป็นตัวกลางระหว่างภาครัฐกับประชาชนที่จะต้องคอยแปลงข้อมูลข่าวสารถึงกันอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น เมื่อผู้นำชุมชนได้รับมอบนโยบายใดมา หากจะต้องแปลงสู่การปฏิบัติจึงจะต้องกระทำให้เกิดขึ้นกับตนเองเสียก่อน เพื่อเป็นแบบอย่างให้สมาชิกในชุมชนกระทำตามโดยไม่มีข้อกังขาใดๆ

“เมื่อปี ๒๕๒๘ ผมได้ยกเลิกกิจกรรมมหรสพในพื้นที่วัดที่มีการตีเครื่องตีมอลกอลฮอลล์

เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นๆ ตามมานับไม่ถ้วน

เหตุการณ์ครั้งนั้น มีเสียงสะท้อนว่ากำนันโหดเกินไป ผมจึงสอบตก...

สมัยถัดมามีพี่น้องประชาชนบางส่วนให้การสนับสนุนให้มาลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง

และก็ได้รับการเลือกตั้งอยู่จนครบวาระจนถึง ๖๐ ปี”^{๑๒}

ในกรณีของกำนันตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง นั้น หากย้อนกลับไปในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๘ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองแวง และได้ใช้มาตรการที่มีความเข้มงวดโดยห้ามมิให้จัดกิจกรรมมหรสพในเขตวัดหากมีเครื่องตีที่มีมอลกอลฮอลล์ เพราะมีความเชื่อว่าการตีจะทำให้คนขาดสติ และจะส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นๆ ตามมา และด้วยความเข้มงวดนี้เองก็ส่งผลต่อคะแนนนิยมที่ลดลง ซึ่งหลังจากหมดวาระแล้ว ก็ไม่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ดังเช่นเดิมอีก แต่ด้วยความตั้งใจจริงและการเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับชุมชนด้วยไม่ตีมอลกอลฮอลล์ดังเช่นที่ห้ามคนอื่นตีมอลกอลฮอลล์ (เฉพาะในพื้นที่วัด) ส่งผลให้คนในชุมชนบางส่วนมาทาบทามให้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง จนในที่สุดก็ได้รับการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งกำนันตำบลหนองแวงจนถึงปัจจุบัน

“เราไม่สามารถทำให้ทุกคนถือปฏิบัติศีล ๕ ได้อย่างเคร่งครัด

แต่ในฐานะของผู้นำชุมชนเราต้องเป็นแบบอย่างแก่ลูกบ้าน”^{๑๓}

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญคือ ศีล ๕ นั้น กำนันทองสาได้ให้ความเห็นว่าศีล ๕ เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของสังคมอยู่แล้ว แต่ตนเองก็ไม่สามารถบังคับให้ทุกคนถือปฏิบัติได้ทุกข้อ แต่ในฐานะของผู้นำชุมชนทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะต้องปฏิบัติตามมาตรการ

^{๑๒} สัมภาษณ์ ทองสา ถาวรสาตี, กำนันตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง จ.สระแก้ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ทองสา ถาวรสาตี, กำนันตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง จ.สระแก้ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๒ ข้ออย่างเคร่งครัดซึ่งสอดคล้องกับข้อ ๕ คือการไม่ดื่มสุราในเวลาปฏิบัติหน้าที่ และการประพฤติผิดในกาม หากกระทำความผิดก็จะดำเนินการขั้นเด็ดขาดคือการให้ออกจากการดำรงตำแหน่งที่ทำอยู่ ซึ่งในอดีตเคยดำเนินการดังกล่าวมาแล้ว

กรณีตัวอย่างที่สำคัญจากหมู่บ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง ซึ่งในอดีตก่อนที่จะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ของชุมชน พบว่าเกิดปัญหาต่างๆ มากมายเช่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การพนัน หว่ย สุรา ฯลฯ ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะต้องเปลี่ยนชุมชนไปสู่สิ่งที่ดีกว่า เพราะฉะนั้นการจะเปลี่ยนคนอื่น จะต้องเริ่มเปลี่ยนที่ตนเองเสียก่อน

“ผมมีตัวอย่างการเปลี่ยนที่สำคัญคือผู้ช่วยยา หรือผู้ช่วยสุรียานี้ละคับ

เคยติดบุหรี่ และอบายมุขอื่นจนเกือบจะหมดตัว

แต่สุดท้ายก็เลิกทุกอย่าง และหันมาตั้งใจทำมาหากิน”^{๑๔}

เพราะฉะนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าหนึ่งบทเรียนแห่งความสำเร็จในการดำเนินโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขในหมวดของคนดีนั้นคือการมีผู้นำการเปลี่ยน (Change agent) ที่ต้องนำและเปลี่ยนตัวเอง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ดังสุภาษิตที่ว่า ตัวอย่างที่ดี มีค่ามากกว่าคำสอน

๔. ต้องมีแนวปฏิบัติ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับและชัดเจน

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขภายใต้ ๔ ดี วิธีพอเพียงในทุกหมวดนั้นคือการมีระบบและกลไกการขับเคลื่อนที่มีความชัดเจน โดยมีทฤษฎีที่ใช้คือสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ซึ่งประกอบไปด้วย

ส่วนแรกคือภาควิชาการ ซึ่งจะเป็นการประสานร่วมสร้างองค์ความรู้ วิจัยและพัฒนาความรู้ การใช้องค์ความรู้โดยภาคราชการและสถาบันการศึกษา ส่วนต่อมาคือ ภาคประชาสังคม ซึ่งจะเป็นการใช้พลังประชาสังคม ที่เป็นภาคีต่าง ๆ ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน สถานีนอนามัย/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนสุดท้ายคือภาครัฐหรือท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากองค์ประกอบ ๓ ภาคส่วนที่สำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น จังหวัดสระแก้วได้กำหนดโครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อนผ่านคณะทำงานใน ๔ ระดับประกอบไปด้วยระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับชุมชน และมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน กระบวนการทำงานที่ต้องเน้นการบูรณาการงาน คน และการจัดการร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตหรือความสุข (Happiness) ของประชาชนชาวสระแก้ว

^{๑๔} สัมภาษณ์ พัฒนา พรหมเผ่า, ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว,

“กระบวนการทำงานก็จะใช้รูปแบบของพลัง บวรบ้าน วัด และส่วนราชการ
ซึ่งปัจจุบันก็ถูกเรียกว่าประชารัฐ”^{๑๕}

ตัวอย่างที่สำคัญที่สะท้อนการทำงานที่อาศัยแนวปฏิบัติเดียวกัน ซึ่งในหมวดคนดี มีสำนักงาน
วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนในหมวดคนดีก็ได้อาศัยระบบและกลไกที่ถูก
กำหนดขึ้นเป็นแนวทางการขับเคลื่อน โดยอาศัยภาคประชาสังคม ด้วยรูปแบบการสานพลังประชารัฐ
(บ้าน วัด และส่วนราชการ) มาทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

“สำหรับอำเภอตาพระยา หลังจากที่ได้ดำเนินการและมีงบประมาณ
ก็จะถูกเก็บไว้เป็นกองกลางที่เรียกว่ากองทุนเรารักตาพระยา คนตาพระยาไม่ทอดทิ้งกัน
ปัจจุบันมีระบบการทำงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร
นั่นคือระเบียบว่าด้วยกองทุน...”^{๑๖}

ในระดับอำเภอนั้น อำเภอตาพระยาได้ยกระดับการขับเคลื่อนหมวดคนดีด้วยกิจกรรมถนนสายบุญ
เกื้อหนุนสังคม จากพื้นที่นำร่องตำบลทัพไทย ไปสู่การขับเคลื่อนในระดับอำเภอ โดยมีเป้าหมายสำคัญ
คือการระดมทุนจากคนในอำเภอเพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนเรารักตาพระยา คนตาพระยาไม่ทอดทิ้งกัน และมี
การจัดทำธรรมนูญบ้านแห่งความสุข ๔ดี วิถีพอเพียงขึ้น มีทั้งสิ้น ๘ หมวด ๑๔๔ ข้อ เพื่อใช้เป็นแนวทาง
ในการขับเคลื่อนให้เกิดรูปธรรมที่ชัดเจนและมีความยั่งยืน และในระดับชุมชน มีตัวอย่างที่ชัดเจนคือ
บ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว ที่มีการจัดทำธรรมนูญบ้านคลองอารางขึ้นในปี
พ.ศ. ๒๕๕๕ และธรรมนูญดังกล่าวก็ได้ถูกพัฒนาและยกระดับไปเป็นธรรมนูญสุขภาพตำบลบ้านแก้งในปี
พ.ศ. ๒๕๕๖

ด้วยเหตุนี้ บทเรียนสำคัญคือการมีแนวปฏิบัติ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และที่สำคัญจะต้อง
ได้รับการยอมรับจากผู้ปฏิบัติด้วย เพื่อให้เกิดการนำไปใช้อย่างจริงจังต่อไป

บทสรุป

การดำเนินโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขภายใต้ ๔ดี วิถีพอเพียงนั้น ถือได้ว่าระบบและกลไก
การขับเคลื่อนที่มีความชัดเจน ผ่านการกำหนดโครงสร้างขับเคลื่อนผ่านคณะทำงานใน ๔ ระดับ ตั้งแต่
ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล จนถึงระดับระดับชุมชน รวมถึงมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ
ที่ชัดเจน โดยกระบวนการทำงานนั้นที่เน้นการบูรณาการงาน คน และการจัดการร่วมกัน โดยมีเป้าหมาย
ร่วมกัน คือ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตหรือความสุข (Happiness) ของประชาชนชาวสระแก้ว

^{๑๕} สัมภาษณ์ ไซยพันธ์ แสงทอง, วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ณรงค์ ปุริสพันธ์, สาธารณสุขอำเภอตาพระยา, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สำหรับบทเรียนปัจจัยแห่งความสำเร็จในกระบวนการขับเคลื่อนโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขในหมวดคนดี คณะผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ให้เห็นถึงปัจจัยที่เด่นชัดที่จะนำไปสู่การขยายผลและสร้างความเป็นรูปธรรมให้เกิดขึ้นซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ๕ ปัจจัยประกอบไปด้วย

- ๑) ต้องมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย
- ๒) ต้องเริ่มต้นพัฒนาที่คน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง
- ๓) ต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- ๔) ต้องมีแนวปฏิบัติ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับและชัดเจน

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการสระแก้วเมืองแห่งความสุขภายใต้ ๔ ดีวิถีพอเพียงในทุกหมวดนั้นคือการมีระบบและกลไกการขับเคลื่อนที่มีความชัดเจน โดยมีทฤษฎีที่ใช้คือสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ซึ่งประกอบไปด้วยภาควิชาการ ภาคประชา และภาครัฐหรือท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานไปใช้

๑) หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยควรเป็นหน่วยงานหลักให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญอย่างจริงจังในกระบวนการส่งเสริมและขับเคลื่อนการพัฒนาสระแก้วให้เป็นเมืองแห่งความสุข ภายใต้ ๔ ดีวิถีพอเพียง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ศักยภาพในพื้นที่และมีทั้งงบประมาณและบุคลากรที่มีความสามารถ

๒) ควรจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการพัฒนาจังหวัด โดยเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการขั้นตอนและรายละเอียดต่างๆ ต่อไป

๓) ควรมีการใช้สื่อที่มีความหลากหลาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญและต้นทุนไม่สูงที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกแห่งรวมถึงหน่วยงานราชการต่างๆด้วย จึงจำเป็นจะต้องมีการใช้สื่ออย่างหลากหลาย เช่น หอกระจายข่าวชุมชน วิทยุท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น Social media วารสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในการสร้างความเข้าใจถึงแนวคิดจังหวัดจัดการตนเองให้การกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **ฐานข้อมูลโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัด สระแก้ว-ปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ (ระยะที่ ๓).** กรุงเทพมหานคร : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๘.
 อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ และธานินทร์ ณะเอม. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑-๑๑** (กันยายน ๒๕๕๒). เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง กระทรวงอุตสาหกรรม รุ่นที่ ๑๐, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

สัมภาษณ์

ไชนันท์ แสงทอง. วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

ณรงค์ ปุริสพันธ์. สารานุกรมอำเภอดาพระยา, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ทองสา ถาวรสาลี. กำนันตำบลหนองแวง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

พัฒนา พรหมเผ่า. ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จ.สระแก้ว, ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

เว็บไซต์

กรมการศาสนา. **ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.dra.go.th/th/Buddhist%๒๐Studies/index.html> [๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑]

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรจำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๘ -๒๕๕๗.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html> (๒๕๖๐). [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑].

การบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตร
ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
The integration of systematic attention and the association with
Good people to enhance learning of youth in nongkhai province

พระครูสมุห์หัตถพร ปิยธมโม*

PhrakrusamuHattaporn Piyadhammo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Email : chalermphong239@gmail.com

Received : 16 December, 2019

Revised : 4 March, 2020

Accepted : 18 March, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสาร และการจัดกิจกรรมกับเยาวชนในจังหวัดหนองคาย เพื่อค้นหาผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้าร่วมทั้งก่อน และหลังการจัดกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ๑) หลักโยนิโสมนสิการ เป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีคือ คิดแบบ สามัญลักษณ์ คิดแบบอริยสัจ คิดแบบคุณโทษและทางออก เป็นวิธีคิดที่ส่งเสริมชักนำไปในทางที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อการขัดเกลาและบรรเทาปัญหา หลักกัลยาณมิตร คือคุณสมบัติของมิตรแท้ ในการคบหา บุคคลเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ เช่น เป็นที่รักเคารพ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูง ไปในทางเสื่อมเสีย ๒) แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้น ผู้เรียนสามารถแปลความหมาย ดีความ หรือสรุปความสำคัญในสิ่งที่รับรู้ สามารถนำความเข้าใจที่เกิดจากการรับรู้มาสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนขึ้น ๓) การบูรณาการในการเสริมสร้างการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้น ให้เยาวชนเข้าใจการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่า รู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์ หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต โดยอาศัยความรักและความอบอุ่นในครอบครัวช่วยในการแก้ไขปัญหาของเยาวชน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : โยนิโสมนสิการ, กัลยาณมิตร, การเสริมสร้างการเรียนรู้, เยาวชน, จังหวัดหนองคาย

* พระครูสมุห์หัตถพร ปิยธมโม, ดร. PhrakrusamuHattaporn Piyadhammo, Dr.

Abstract

This It is Qualitative research Is a document analysis and activities with youth in Nong Khai Province. to find out the result of attending the event. The model used to evaluate the behavior of the participants before and after the event. Statistics used in data analysis are mean. And standard deviation And content analysis. The research found that 1) The main idea is to use analytical reflection correctly and is thinking of ordinary thinking a thought you look noble truth and the exit is a misleading promotion that is beneficial to the refined and alleviate the problem. The fellowship is the main feature of a true friend. In dating the person causing such prosperity and goodness is love, respect. Not recommended in the childish or directs the impairing. 2) The concept of learning as a process that makes people change in behaviour occurs. Learners can interpret interpretations or infer importance on things that perception. It able to bring understanding that arises from the perception of their behaviour schemes build up. 3) Integrated to reinforce learning, focusing on the youth to understand the functional analysis, factor 4 everyday to learn something useful or valuable knowledge what is not beneficial to life. By relying on the love and warmth of family help to resolve the problem of youth. Make it possible to resolve the issue of sustainable.

Keywords : Analytical reflection, true friend, reinforce learning, youth, nongkhai province.

บทนำ

การศึกษาเป็นการพัฒนาชีวิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่จะนำไปหรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านกระบวนการศึกษาที่ถูกต้องจะเป็นการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง พัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นการพัฒนาและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาบุคลากรของชาติ ทำให้พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตเป็นไปในทางสร้างสรรค์ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มั่งคั่ง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้คู่คุณธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวในเรื่องนี้ ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องการฝึก หมายความว่า การดำเนินชีวิตเพื่ออยู่ได้ และการอยู่ดีของมนุษย์ แทบไม่มีอะไรเลย ที่ได้มาแบบเปล่าๆ แต่ล้วนได้มา ด้วยการศึกษารเรียนรู้ ฝึกหัดพัฒนาขึ้นมาทั้งสิ้น โดยต่างจากสัตว์อื่นทั่วไปที่ดำเนินชีวิตได้ด้วยสัญชาตญาณ แทบไม่ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนา เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ หมายความว่า การที่เรียนรู้ฝึกหัดพัฒนาได้นี้ เป็นความพิเศษของมนุษย์ ซึ่งทำให้มนุษย์มีชีวิตที่ดั่งามประเสริฐ เลิศล้ำ จนแทบจะเป็นอะไรได้ทุกอย่าง อย่างที่ท่านว่า ฝึกตนจนประเสริฐกว่าเทวดา แม้กระทั่งพระพรหมก็เคารพบไหว้ ต่างจากสัตว์อื่นทั่วไป ที่เกิดมาด้วยสัญชาตญาณอย่างไร ก็ตายไปด้วยสัญชาตญาณอย่างนั้น”^๑ สิ่งที่จะแก้ปัญหาลำเลียงนี้ได้ คือ การให้การศึกษาแก่สังคมไทยโดยเฉพาะเยาวชน และ การศึกษาเริ่มต้นที่จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ “ดูเป็น” และ “ฟังเป็น” ซึ่งหมายถึง การรู้จักใช้อย่างตนะ หรือใช้อินทรีย์ให้ได้ประโยชน์ไม่เกิดโทษ คือ ใช้ตาหู หูฟัง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส และกายสัมผัส ซึ่งถือว่าสำคัญมากในการพัฒนามนุษย์เบื้องต้น จัดอยู่ในหลักที่เรียกว่า อินทรีย์สังวร ซึ่งรวมอยู่ในชั้น “กายภาวนา” คือ การพัฒนากาย หรือพัฒนาการทางกาย เป็นต้น

สำหรับคำว่า เยาวชน นั้นหมายถึงผู้ที่ยังอยู่ในวัยอ่อนเยาว์ไม่ประสาในเรื่องการดำเนินชีวิต ในบางครั้งหากถูกชักนำในทางที่ไม่ดีก็อาจจะประพฤติปฏิบัติตัวคล้อยตามแนวทางที่ดีได้ แต่หากเขาเหล่านั้นรู้จักและเข้าใจผู้ที่เป็นบัณฑิต หรือคนดี ครูดี เพื่อนที่ดีและได้รับการหล่อหลอมที่ดีก็จะสามารถ พัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายที่ดีได้ ดังนั้น การที่เยาวชนจะเกิดมาและดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ความดีได้นั้น ก็จะต้อง (๑) ได้รับการพัฒนาระบบความคิดที่ดี และ (๒) ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี คือมีผู้แนะนำหรือ กัลยาณมิตรที่ดี ซึ่งปัจจัยทั้ง ๒ ประการนี้พระพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นการมีโยนิโส มนสิการ และกัลยาณมิตร

จากสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบันเราจะพบว่าเยาวชนในสังคมไทยนั้นขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ และตกอยู่ภายใต้สถานการณ์อันตรายนี้อันเนื่องมาจากเป็นสังคมที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมโลกาภิวัตน์คือสังคม แห่งการบูชาวัตถุ ให้ค่าและความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ รวมถึงเป็นสังคมที่แวดล้อมไปด้วยอันตราย มากมาย เช่น การพนัน สิ่งเสพติด และอบายมุขต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งล่อแหลมต่อจิตใจของเยาวชนในฐานะ ที่เป็นบุคคลที่ยังอ่อนต่อโลกและอ่อนต่อการใช้ชีวิตในโลกของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นเหตุ ให้เยาวชนบางส่วนในสังคมไทยนั้นได้ใช้ชีวิตที่ลุ่มหลงและลื่นไหลไปตามกระแสของโลก เช่น การยอม แลกความสาวกับเงิน และวัตถุ เพียงเพื่อต้องการให้ได้มาซึ่งความพร้อมมูลที่สังคมได้ตั้งค่านิยมเอาไว้ หรือการมีค่านิยมของการแข่งรถชิง หรือการเป็นนักเลงหัวไม้ อันธพาล เป็นอันตรายต่อสังคม เป็นต้น ซึ่งภาวการณ์เช่นนี้ถือว่าเป็นภาวการณ์ที่สื่อแสดงถึงความลุ่มหลง

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๗), หน้า ๑๓.

๑) ทางความคิดหรือกระบวนคิด

๒) ทางสังคมคือการไม่มีเพื่อนหรือคนในสังคมที่ดีคอยให้คำแนะนำที่ดีกับเยาวชน เป็นต้น
ดังนั้น สิ่งที่สังคมไทยจำเป็นต้องทำเพื่อการพัฒนาเสริมสร้างการเรียนรู้ให้เกิดกับสังคมก็คือ

๑) การให้หลักการเรียนรู้ทางด้านความคิดที่ดีกับเยาวชน

๒) การให้สิ่งแวดล้อมทางความคิดหรือกลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความคิดและก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่ให้กับเยาวชนไม่ว่าจะเป็น เพื่อน ครู พระ หรือบิดามารดา ก็ตาม

ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ได้วางหลักการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดปัญญาเอาไว้ ๒ ประการ คือ

๑) หลักหรือวิธีการคิดที่เรียกว่าโยนิโสมนสิการ

๒) หลักการที่เรียกว่าปรโตโฆสะหรือกัลยาณมิตร

โดยคำว่า “โยนิโสมนสิการ” ประกอบด้วย “โยนิโส” กับ “นมนสิการ” ซึ่ง โยนิโส แปลว่า เหตุต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย วิธี ทาง ส่วน นมนสิการ แปลว่า การทำในใจ การคิดคำนึง นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็น โยนิโสมนสิการ จึงหมายถึง การทำในใจแบบคายโดยมีองค์ประกอบ เริ่มจาก อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือ คิดอย่างมีวิธี หรือ คิดถูกวิธี ปณมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง คือคิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ จักลำดับ หรือ มีลำดับ การมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผล หรือ คิดอย่างมีเหตุผล และ อุปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ เล็งถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งแนวคิดโยนิโสมนสิการ มีองค์ประกอบที่หลากหลาย สามารถแบ่งออกเป็น ๔ วิธีคิด ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบ แยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก

ในส่วนของหลักโยนิโสมนสิการนั้นท่านพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวพอสรุปได้ว่าคนเราจะเกิดการเรียนรู้ รู้ชอบ เห็นชอบหรือมีสัมมาทิฐิได้นั้นต้องเกิดจาก ๒ ปัจจัย คือปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอกนั้นเป็นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ดีหรือกัลยาณมิตรส่วนปัจจัยภายในคือ การทำในใจโดยแยบคาย หมายถึง คิดถูกวิธี ความรู้จักคิด หรือคิดเป็น เรียกว่าโยนิโสมนสิการ^๒

คำว่า “กัลยาณมิตร” มีรูปศัพท์มาจากคำว่า “กัลยาณมิตร” หมายถึง งาม ดี และคำว่า “มิตร” หมายถึงเพื่อนรักใคร่ที่สนิทสนมคุ้นเคย ดังนั้น กัลยาณมิตรจึงมีความหมายว่า เพื่อนที่ดีเพื่อนที่งามหรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยที่ดี เพื่อนรักใคร่คุ้นเคยที่งาม กัลยาณมิตรมิได้หมายถึงเพื่อนที่ดีตามความหมายทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรม มีความตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม ทำหน้าที่ของชาวพุทธที่ดี

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๗.

เพื่อยังประโยชน์ให้ถึงพร้อมทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นผู้สั่งสอนแนะนำ ชักนำไปในหนทางที่ถูกต้องดีงาม” ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายเพิ่มเติมเอาไว้ว่า กัลยาณมิตร หมายถึง ผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่ดีคบหา และบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคลหรือเข้าร่วมอยู่กับท่านผู้ทรงคุณ ทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งช่วยแวดล้อม สนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทางเป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่อง อุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษา อบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมาปฏิบัติ^๓ หรือหมายถึง มิตรที่ดีงามทำให้เจริญแก่บุคคลคบหา ได้แก่ ผู้สมบูรณ์ด้วยความรู้ ความคิด กิจการทุกขุ นำประโยชน์เกื้อกูลมาให้กับเพื่อนและคนอื่น มีรูปวิเคราะหว่า บุคคลใดเป็นมิตรมีอุปการะ ช่วยเหลือคนอื่นโดยอาการทุกอย่าง บุคคลนั้นเชื่อว่ากัลยาณมิตร^๔ ซึ่งความเป็นผู้เป็นกัลยาณมิตรนั้น โดยสรุปก็คือ การเสวนา คบหา รักดี มีจิตผูกพันไม่ว่าไปหาบุคคลที่มีศรัทธา มีศีลมีสุตะ เป็นพหูสูต มีจาคะ และมีปัญญาและกัลยาณมิตรตายเป็นแหล่งปัญญาและแบบอย่าง ที่ดี คืออยู่รวมหรือใกล้ชิดกัลยาณชน เริ่มจากพ่อแม่ การเข้าร่วมสังคมที่จะมีอิทธิพล ชักนำไปเจริญงอกงามในการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจและ ปัญญาโดยการเรียนรู้และพัฒนากการสื่อสารสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยเมตตา มีศรัทธาที่เป็นแบบอย่าง ที่ดี รู้จักปัจจัยภายนอกที่เป็นบุคคลสื่อสารต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ความดีงาม เพื่อการพัฒนาชีวิตแก้ปัญหาและสร้างสรรค์^๕

เราจะพบว่าการมีกัลยาณมิตรที่ดีเปรียบเหมือนบุญนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของคุณธรรมภายใน จะเป็นหนทางนำไปสู่การประสบความสำเร็จอันสูงสุดในชีวิตทั้งทางโลก และทางธรรม คือทางโลกก็ประสบความสำเร็จในการครองเรือน ทางธรรมก็จะนำไปสู่การบรรลุมรรคผลนิพพานกัลยาณมิตรมิได้หมายถึง เพื่อนที่ดีทั่วไปเท่านั้น แต่ยังหมายถึงบุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะชี้แนะหนทางสว่างในการ ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้กับผู้อื่น บุคคลใดมีกัลยาณมิตร ชื่อว่าเป็นผู้มีบุญที่สั่งสมมาดีแล้วควรคบบุคคล เช่นนั้น เพราะเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรที่ดี ในทำนองเดียวกันอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรก็มีความสำคัญต่อนักศึกษาเพราะอาจารย์เป็นผู้ที่ คอยให้คำแนะนำเพื่อให้นักศึกษาเป็นคนดี ให้ความรู้ให้ได้เรียนรู้พัฒนาไปในทางที่เหมาะสมและเต็มตาม

^๓ อย.สตตก (ไทย) ๒๓/๓๔/๓๓.

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

^๕ พระมหาสุวิชัย วิราม, “การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรตามหลักพุทธจริยศาสตร์ที่ศนะของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม และโรงเรียนสุวรรณพลับพลาวิทยาคม”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕.

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมานุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

ศักยภาพให้การยกย่องเมื่อศิษย์ได้ดี รวมทั้งในการปกป้องกันไม่ให้ศิษย์หลงผิดคิดในทางไม่ดีหลายทั้งปวง ดังนั้น ถ้าหากอาจารย์หรือผู้จะไปทำหน้าที่สอนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีลักษณะความเป็นกัลยาณมิตร สูงแล้วก็นั่นใจได้ว่านักศึกษาจะมีผู้ที่แนะนำที่ดี และเมื่อนักศึกษามีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็กหรือใหญ่ ก็กล้าที่จะเข้าไปปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากอาจารย์ ซึ่งจะทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปในทางที่ดีและเหมาะสม ซึ่งตามหลังคำสอนของพระพุทธศาสนาความเป็นกัลยาณมิตรนั้นมีความสำคัญอย่างมาก ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในปฐมสูตรปริยปมสูตรความตอนหนึ่งว่า

“...ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์กำลังอุทัย ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อนเป็นบุพนิมิต ฉันทใด กัลยาณมิตตดา (ความเป็นผู้มีมิตรดี) ก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิมิตเพื่อเกิดขึ้นแห่งโพฆณค ๗ ประการ ฉันทนั้น ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตร พึงหวังข้อนี้ได้ว่าจักเจริญโพฆณค ๗ ประการ ทำโพฆณค ๗ ประการ ให้มาก...”^๗

นอกจากนี้ พระองค์ยังตรัสไว้ใน กัลยาณมิตตาทิวัตรว่า

“...ภิกษุทั้งหลาย เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้สักอย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น เกิดขึ้น หรือเป็นต้นเหตุให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว เสื่อมไป เหมือนความมีกัลยาณมิตร(มิตรดี)นี้ เมื่อบุคคล กัลยาณมิตร กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น เกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป...”^๘

จะเห็นได้ว่าความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรนั้นถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ความเป็นคนธรรมดา จนถึงดำเนินตามอริยมรรคไปสู่ความเป็นอริยบุคคลได้ ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงความสำคัญของ กัลยาณมิตรในฐานะที่เป็นนิมิตแห่งอริยมรรคไว้หลายแห่งเช่น

“...ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุผู้มีมิตรดี ย่อมเจริญอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ย่อมกระทำให้มาก ซึ่งอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ อย่างไรเล่า ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญสัมมาทิฐิมีอันจำกัดราคะ เป็นที่สุด มีอันจำกัดโทสะเป็นที่สุด มีอันจำกัดโมหะเป็นที่สุด ฯลฯ ย่อมเจริญสัมมาสมาธิ มีอันจำกัดราคะ เป็นที่สุด มีอันจำกัดโทสะเป็นที่สุด มีอันจำกัดโมหะเป็นที่สุด ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีมิตรดี ย่อมเจริญ อริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ย่อมกระทำให้มากซึ่งอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ อย่างนี้แล...”^๙

การที่พระองค์ตรัสอย่างนี้ เพราะว่าการทำหน้าที่กัลยาณมิตรนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยชี้บอกหนทาง สวรรค์และพระนิพพานให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายให้เขาได้ดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย ไม่ผิดพลาด ไม่หลงทาง พระนิพพาน ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรจึงเปรียบเสมือนบุพนิมิตของการเกิดขึ้นแห่งอริยมรรค

^๗ ส.ม.(ไทย) ๑๙/๑๙๓/๑๒๖.

^๘ อ.จ.เอกก. (ไทย) ๒๐/๗๑/๑๓.

^๙ ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๓๘-๑๓๙/๗๘.

จากการกล่าวมาทั้งหมด เราจะพบว่าในแง่ของการเรียนรู้พระพุทธศาสนาได้ระบุถึงปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความรู้ ๒ ประการดังกล่าวก็คือ หลักคิดแบบโยนิโสมนสิการ และหลักปรัโธโสหรือหลักกัลยาณมิตร ซึ่งถือว่าเป็นหลักสำคัญของการเรียนรู้ตามที่ปรากฏในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

จังหวัดหนองคายถือว่าเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ชายแดนรอยต่อระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่รองมาจากจังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคายแบ่งการปกครองออกเป็น ๙ อำเภอ มีประชากรกว่า ๕ แสนคน ในจำนวนประชากรนี้มีวัยรุ่นหรือเยาวชนกว่า ๑ แสนคน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมาก และในฐานะที่จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดใหญ่ มีจำนวนเยาวชนวัยรุ่นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นธรรมดาที่จะต้องมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นเหมือนกับเมืองใหญ่อื่นๆ เช่น ปัญหาการขบถชิง ปัญหายาเสพติด ปัญหาการประทุติเสื่อมเสียหลายประการ เช่น การตั้งครุฑก่อนวัยอันควร การค้าประเวณี ปัญหาการทอดทิ้งบุพการี เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเสื่อมของศีลธรรมและก่อให้เกิดปัญหาในภาพรวมกับผู้คนในสังคม และเมื่อพิจารณาจากปมหรือสาเหตุของปัญหาจะพบว่า การก่ออาชญากรรมหรือการประทุติเสื่อมเสียของเยาวชนในจังหวัดหนองคายนั้นมีสาเหตุมาจาก

- ๑) การมีระบบคิดที่ไม่ดีหรือไม่มีกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์
- ๒) การคบเพื่อนที่ไม่ดี

ในสาเหตุ ๒ ประการนี้ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และแสดงออกต่อกระบวนการเรียนรู้ในทางที่ผิด เพราะเมื่อมีกระบวนการคิดที่ไม่ดี และมีเพื่อนที่ไม่ดีย่อมก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ดีตามไปด้วย ดังนั้น การที่เราจะแก้ไขปัญหายาของเยาวชนในจังหวัดหนองคายได้จะต้องมีการนำเอาหลักการเรียนรู้เบื้องต้นในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ก็คือหลักคือ ได้แก่ หลักโยนิโสมนสิการ และหลักการคบเพื่อนที่ดีก็ได้แก่หลักกัลยาณมิตร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากจะเข้าไปแก้ไขปัญหายาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนชาวจังหวัดหนองคายได้ก็จะต้องนำเอาหลักการทางพระพุทธศาสนาไปใช้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาหลักโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตรมาทดลองใช้ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในจังหวัดหนองคายได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดการเรียนรู้เรื่องโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตรในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
๒. เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตรในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานกึ่งทดลอง (Mixed Research) ได้แก่

๑) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และการจัดกิจกรรมกับเยาวชนในจังหวัดหนองคายเพื่อทดลองในการค้นหาผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม (ใช้แบบ Pre-test และ Post-test)

๒) การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการออกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลความคิดเห็นและนำมาวิเคราะห์ในเชิงสถิติจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ เยาวชนในจังหวัดหนองคายซึ่งเป็นการคัดเลือกเยาวชน จำนวน ๑๐๐ คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คนเพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลอง

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การศึกษาการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนตามหลักโยนิโสมนสิการ และหลักกัลยาณมิตรของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ขอบเขตด้านพื้นที่ เยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๓๐ คน

ขอบเขตด้านเวลา สำหรับระยะเวลาในการศึกษาผู้วิจัยนั้นได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนตามหลักโยนิโสมนสิการและหลักกัลยาณมิตรในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ในระยะเวลา ๑ ปี คือตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานกึ่งทดลอง (Mixed Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และการจัดกิจกรรมกับเยาวชนในจังหวัดหนองคายเพื่อทดลองในการค้นหาผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม (ใช้แบบ Pre-test และ Post-test) คือเป็นการออกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลความคิดเห็นและนำมาวิเคราะห์ในเชิงสถิติจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร

ประชากรที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนในจังหวัดหนองคายซึ่งเป็นโรงเรียน สังกัด สพม. เขต ๒๑ (หนองคาย) คือ โรงเรียนกวนวันวิทยา โรงเรียนคำยบกหวานวิทยา โรงเรียนปทุมเทพ

วิทยาคาร โรงเรียนพระธาตุบังพวนวิทยา โรงเรียนเวียงคำวิทยาคาร โรงเรียนหนองคายวิทยาคาร โรงเรียนหินโงม พิทยาคม เพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลอง

๒. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ เยาวชนในจังหวัดหนองคายซึ่งเป็นการคัดเลือกเยาวชนจำนวน ๑๐๐ คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง วัดผลก่อนและหลังการดำเนินการจัดกิจกรรม จากโรงเรียนใน สังกัด สพม.เขต ๒๑ (หนองคาย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย

๑. แบบสอบถาม

ประกอบด้วย ๓ ส่วน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน มีลักษณะ เป็นแบบเลือกตอบหรือตรวจสอบรายการ โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนตามหลักโยนโสมนสิการและหลักกัลยาณมิตรในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

๒. รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Design) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวโดยผู้วิจัยให้เยาวชน นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองที่เรียกว่า One group pretest-posttest design ซึ่งมีรูปแบบการทดลอง ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวกับการบูรณาการหลักโยนโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตรในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทั้งก่อนหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

๑. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๒. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้แบบการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตรในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นทดสอบสมมติฐานของการวิจัยโดยใช้ Dependent Samples t-test เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุป วิเคราะห์โดยการบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า

๑) หลักโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา โยนิโสมนสิการเป็นกระบวนการคิดเป็นวิธีการที่ให้ผู้คนมีหลักการและวิธีการคิดที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ในกระบวนการสอน ขอใช้ในความหมายง่าย ๆ ว่า โยนิโสมนสิการ คือ กระบวนการคิดหาเหตุ หรือ กระบวนการพิจารณาหาเหตุเป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีเมื่อเทียบในกระบวนการพัฒนาปัญญา โยนิโสมนสิการอยู่ในระดับที่เหนือศรัทธาเพราะเป็นขั้นที่เริ่มใช้ความคิดของตนเองเป็นอิสระ ส่วนในระบบการศึกษาอบรมโยนิโสมนสิการเป็นการฝึกการใช้ความคิดให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์ไม่มองเห็นสิ่งต่างๆ อย่างตื้นๆ ผิดเพี้ยน เป็นขั้นสำคัญในการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์เป็นอิสระ ทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้และนำไปสู่จุดหมายของพุทธธรรมอย่างแท้จริง กัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญได้แก่ เป็นที่รักเป็นที่พอใจ เป็นที่เคารพ เป็นที่ยกย่อง เป็นนักพูด เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ และไม่ชักนำในฐานะ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

๒) การบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการกับหลักกัลยาณมิตรในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนเข้าใจในการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่าและรู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เข้าใจในสิ่งที่ดีและไม่ดี เข้าใจสิ่งต่างๆ ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ และ เข้าใจสภาพปัญหาปัจจุบันอย่างมีสติและแก้ไขปัญหาในปัจจุบันอย่างทันเวลา และนำสิ่งที่ดีไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ลด ละ เลิกในสิ่งที่ไม่ดี อาศัยความรักและความอบอุ่นในครอบครัวช่วยในการแก้ไขปัญหาของเยาวชนในชีวิตประจำวันให้สามารถแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

๓) ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามหลักโยนิโสมนสิการ ดังนี้

ระดับการเรียนรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test) อยู่ในระดับต่ำ เรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจในการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่าและรู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = ๑.๙๓$, S.D. = .๔๕๐) ท่านเข้าใจในสิ่งที่ดีและไม่ดี เข้าใจสิ่งต่างๆ ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ ($\bar{X} = ๑.๙๓$, S.D. = .๕๒๑) และ ท่านเข้าใจสภาพปัญหาปัจจุบันอย่างมีสติและแก้ไขปัญหาในปัจจุบันอย่างทันเวลา ($\bar{X} = ๑.๙๐$, S.D. = ๐.๔๘๑)

ระดับการเรียนรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Post-test) อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจในการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่าและรู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = ๒.๑๓$, S.D. = .๕๗๑) ท่านเข้าใจในสิ่งที่ดีและไม่ดี เข้าใจสิ่งต่างๆ ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ ($\bar{X} = ๒.๑๓$, S.D. = .๖๒๙) และ ท่านเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี และนำสิ่งที่ดีไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ลด ละ เลิกในสิ่งที่ไม่ดี ($\bar{X} = ๒.๐๗$, S.D. = ๐.๔๕๐)

๔) ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนตามหลักกัลยาณมิตร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามหลักกัลยาณมิตรดังนี้

ระดับการเรียนรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test) อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจหลักและวิธีการพูดอย่างได้ผลและศึกษาเทคนิคการโน้มน้าวจิตใจเพื่อแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = ๒.๘๐$, S.D. = .๕๕๑) ท่านเข้าใจในสภาพสังคม สภาพชุมชน และสภาพแวดล้อมในชีวิตของเยาวชน และปฏิบัติตนเป็นที่น่ายกย่อง ($\bar{X} = ๒.๗๓$, S.D. = .๖๔๐) และ ท่านเข้าใจในสภาพแวดล้อม สภาพบริบทของสังคม เข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและเกิดขึ้นกับเยาวชนและพร้อมที่จะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะว่าสถานที่ไหนดีหรือไม่ดีอย่างไร ($\bar{X} = ๒.๗๐$, S.D. = ๐.๖๕๑)

ระดับการเรียนรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Post-test) อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจในสภาพสังคม สภาพชุมชน และสภาพแวดล้อมในชีวิตของเยาวชน และปฏิบัติตนเป็นที่น่ายกย่อง ($\bar{X} = ๒.๘๐$, S.D. = .๕๕๑) ท่านเข้าใจหลักและวิธีการพูดอย่างได้ผลและศึกษาเทคนิคการโน้มน้าวจิตใจเพื่อแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = ๒.๘๐$, S.D. = .๕๕๑) และ ท่านเข้าใจในสภาพแวดล้อม สภาพบริบทของสังคม เข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและเกิดขึ้นกับเยาวชนและพร้อมที่จะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะว่าสถานที่ไหนดีหรือไม่ดีอย่างไร ($\bar{X} = ๒.๗๐$, S.D. = ๐.๖๕๑)

๕) การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนตามหลักโยนิโสมนสิการทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้

ระดับการเรียนรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test) อยู่ในระดับต่ำ เรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจในการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่าและรู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์

หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = ๑.๙๓$, S.D. = .๔๕๐) ท่านเข้าใจในสิ่งที่ดีและไม่ดี เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ ($\bar{X} = ๑.๙๓$, S.D. = .๕๒๑) และ ท่านเข้าใจสภาพปัญหาปัจจุบันอย่างมีสติและแก้ไขปัญหาในปัจจุบันอย่างทันเวลา ($\bar{X} = ๑.๙๐$, S.D. = ๐.๔๘๑)

ระดับการเรียนรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Post-test) อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจในการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่าและรู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = ๒.๑๓$, S.D. = .๕๗๑) ท่านเข้าใจในสิ่งที่ดีและไม่ดี เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ ($\bar{X} = ๒.๑๓$, S.D. = .๖๒๙) และ ท่านเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี และนำสิ่งที่ดีไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ลด ละ เลิกในสิ่งที่ไม่ดี ($\bar{X} = ๒.๐๗$, S.D. = ๐.๔๕๐)

๖) การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนตามหลักกัลยาณมิตรทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้

ระดับการเรียนรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test) อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจหลักและวิธีการพูดอย่างได้ผลและศึกษาเทคนิคการโน้มน้าวจิตใจเพื่อแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = ๒.๘๐$, S.D. = .๕๕๑) ท่านเข้าใจในสภาพสังคม สภาพชุมชน และสภาพแวดล้อมในชีวิตของเยาวชน และปฏิบัติตนเป็นที่น่ายกย่อง ($\bar{X} = ๒.๗๓$, S.D. = .๖๔๐) และ ท่านเข้าใจในสภาพแวดล้อม สภาพบริบทของสังคม เข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและเกิดขึ้นกับเยาวชนและพร้อมที่จะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะว่าสถานที่ไหนดีหรือไม่ดีอย่างไร ($\bar{X} = ๒.๗๐$, S.D. = ๐.๖๕๑)

ระดับการเรียนรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Post-test) อยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ๓ อันดับ ได้แก่ ท่านเข้าใจในสภาพสังคม สภาพชุมชน และสภาพแวดล้อมในชีวิตของเยาวชน และปฏิบัติตนเป็นที่น่ายกย่อง ($\bar{X} = ๒.๘๐$, S.D. = .๕๕๑) ท่านเข้าใจหลักและวิธีการพูดอย่างได้ผลและศึกษาเทคนิคการโน้มน้าวจิตใจเพื่อแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = ๒.๘๐$, S.D. = .๕๕๑) และ ท่านเข้าใจในสภาพแวดล้อม สภาพบริบทของสังคม เข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและเกิดขึ้นกับเยาวชนและพร้อมที่จะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะว่าสถานที่ไหนดีหรือไม่ดีอย่างไร ($\bar{X} = ๒.๗๐$, S.D. = ๐.๖๕๑)

อภิปรายผล

โยนิโสมนสิการไม่ใช่ตัวปัญหาเอง แต่เป็นปัจจัยให้เกิดปัญหา นั่นคือเป็นการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) ซึ่งนำไปสู่การสืบค้นหาความจริง เป็นความคิดสร้างสรรค์ และนำไปสู่ปัญหาหรือก่อให้เกิดปัญหาได้ จึงนับว่ามีส่วนสำคัญและมีความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์นั้น เป็นการใคร่ครวญตรึกตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนและรอบคอบ โดยแยกองค์ประกอบของเรื่องต่าง ๆ ออกเป็นส่วน ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาจุดเด่น จุดด้อยของเรื่องนั้น ๆ และ

เสนอแนะสิ่งที่เหมาะสมอย่างมีความเป็นธรรมและเป็นไปได้ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการคิดเชิงวิเคราะห์ จึงสามารถกระทำได้ โดยการฝึกฝนให้ผู้เรียน มีทักษะในการคิดและให้โอกาสแก่ผู้เรียนทำการวิเคราะห์ จนสามารถเสนอความคิดของตนเองและอภิปรายร่วมกันในกลุ่มอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยครูและผู้เรียน ต่างยอมรับเหตุผลและทัศนะของแต่ละคนด้วยความมั่นใจว่า ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงแค่ว่าคำตอบเดียว พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^{๑๐} กล่าวไว้ว่า ในระบบการศึกษาของเรา กระบวนการเรียนรู้ถูกปรไปด้วยองค์ประกอบ ๒ ส่วนที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาปัญญา คือ การเรียนรู้จากผู้อื่น (ปรโตโมสะ) และการทำไว้ในใจโดยแยบคาย (โยนิโสมนสิการ)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๑} อธิบายได้ว่า วิธีโยนิโสมนสิการพอประมวลเป็นแบบใหญ่ได้ ๑๐ วิธีดังต่อไปนี้

๑. วิธีแบบสืบสาวเหตุปัจจัย รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไขด้วยการ ค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ ส่งผลสืบทอดกันมาทำความเข้าใจกับข้อมูลข่าวสารต่างๆ และ หาหนทางแก้ไขด้วยการสืบค้นหาสาเหตุต่างๆ โดยใช้สติและปัญญาหาสาเหตุของปัญหาในชีวิตประจำวัน และสร้างแบบแผนปฏิบัติตนให้ดีขึ้นตามแผน

๒. วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แล้วคิดวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบเข้าใจ ในเนื้อหาองค์ประกอบของปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และวิเคราะห์หาทางแก้ไขปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของตนเองตามแนวทางแก้ไขปัญหาที่ได้คิดวิเคราะห์และแยกแยะปัญหาต่าง ๆ ตามแนวทางที่วางไว้

๓. วิธีคิดแบบรู้เท่าทันรับรู้ข่าวสาร และปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเท่าทัน โดยอาศัยประสบการณ์หรือสติ ของตนไม่หลงกับปัญหาที่เกิดขึ้นเข้าใจในปัญหาอย่างเท่าทันและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหามในชีวิตประจำวัน ด้วยสติและปัญญาของตนเองปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การกระทำของตนเองอย่างเท่าทันสภาพสังคมและเท่าทันปัญหา

๔. วิธีคิดแบบแก้ปัญหารับรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง คิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยสติและปัญญาเข้าใจสภาพปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหาย่างถ่องแท้ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติตนเองในชีวิต ประจำวันให้ดีขึ้นด้วยวิธีแก้ไขปัญหามาจากการคิดวิเคราะห์

๕. วิธีการคิดตามหลักการและความมุ่งหมายรับรู้หลักการ และความมุ่งหมายที่ถูกต้องสามารถ นำไปแก้ไขปัญหามาได้เข้าใจหลักการที่ดีงามและถูกต้องในการปฏิบัติตนและการแก้ไขปัญหามาที่เกิดขึ้นในชีวิต

^{๑๐} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *โลกทัศน์ของชาวพุทธ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๕-๔๗.

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖๑ – ๒๖๓.

ประจำวันปรับเปลี่ยนวิธีการคิด และแนวทางปฏิบัติโดยยึดหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามและผลของการปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

๖. วิธีคิดแบบคุณโทษ รับรู้ข่าวสาร ปัญหาที่เกิดขึ้น รู้ในสิ่งที่ดีและไม่ดีในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเข้าใจในสิ่งที่ดีและไม่ดี เข้าใจสิ่งต่างๆว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่ดีขึ้นในการดำเนินชีวิต

๗. วิธีคิดแบบรู้คุณค่ารับรู้ และคิดวิเคราะห์ในการบริโภคใช้สอย ปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างคุ้มค่า และมีประโยชน์มากที่สุด เข้าใจในการวิเคราะห์การใช้สอยปัจจัย ๔ ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่าและรู้สิ่งไหนเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สอยปัจจัย ๔ อย่างฟุ่มเฟือย คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการร่วมกับหลักเทคโนโลยีและปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัว

๘. วิธีคิดแบบรากุศล หรือ คิดแบบกุศลภาวนารับรู้สิ่งต่างๆ และคิดที่ส่งเสริมชักนำไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์เป็นการขัดเกลาและบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเข้าใจในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี และนำสิ่งที่ดีไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ลด ละ เลิกในสิ่งที่ไม่ดีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองสิ่งไหนที่ดีก็ปฏิบัติให้ดีและสุดความสามารถสิ่งไหนที่ไม่ดีให้ลด ละ และเลิกสิ่งต่างๆ

๙. วิธีคิดแบบอยู่ในปัจจุบันรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคิดในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ในปัจจุบันด้วยสติ และปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตเป็นสิ่งบทเรียนในการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันเข้าใจสภาพปัญหาปัจจุบันอย่างมีสติและแก้ไขปัญหาในปัจจุบันอย่างทันเวลาปรับเปลี่ยนการคิด วิเคราะห์และการปฏิบัติตนโดยนำอดีตมาเป็นบทเรียนสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง

๑๐. วิธีคิดแบบวิเคราะห์รับรู้สภาพปัญหาต่างๆ จากสื่อและเทคโนโลยีและคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ด้วยสติและปัญญาเข้าใจวิธีคิดและวิเคราะห์สภาพปัญหาอย่างเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันปรับเปลี่ยนวิธีคิดโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกับการนำการปฏิบัติของตนมาปรับปรุงและวิเคราะห์ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกันกับ พระมหาไพริชน ธมฺมทีโป^{๑๒} ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ดังกล่าวสามารถพัฒนาให้เป็นจริงได้ด้วยการจัดการศึกษาให้มีความสมดุลกันคือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางโลกได้แก่วิชาการสมัยใหม่และทางธรรมได้แก่หลักคำสอนทางศาสนา โดยกระบวนการเรียนการสอนในทุกวิชาหรือทุกกิจกรรมให้ใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเข้าไปด้วยและในครอบครัวหรือวิถีชีวิตจริงก็ควรส่งเสริมและปลูกฝังเยาวชนให้ได้มีโอกาสมีอิสระในการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การตัดสินใจ

^{๑๒} พระมหาไพริชน ธมฺมทีโป, “การบูรณาการโยนิโสมนสิการสู่การศึกษาไทยเพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์”, วารสารมหาจุฬาริชาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๕๒.

และความรับผิดชอบด้วยตัวเองให้มาก เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้การฝึกฝนพัฒนาตนของเยาวชนให้ต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

หลักกัลยาณมิตรในการส่งเสริมการเรียนรู้ กัลยาณมิตรเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดผู้เรียนมีความรู้ วิธีคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นพื้นฐานของการเกิดสัมมาทิฐิ คือ หลักการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎีกับ สัมมาสังกัปปะ คือ ความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง หรือโนทัศน์ มโนคติ เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับหลักการ กฎเกณฑ์ และความคิดรวบยอดเหล่านี้จะนำไปใช้ในการตรึงตรองในกระบวนการคิดพิจารณาความสัมพันธ์ของเหตุและผลในโยนิโสมนสิการ ด้วยเหตุที่คุณลักษณะของกัลยาณมิตรประกอบด้วย

๑. เป็นที่รักเป็นที่พอใจ คือรับรู้สภาพปัญหา และปฏิบัติในสิ่งที่สบายใจและมีความสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม เข้าใจสภาพปัญหาของเยาวชน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือทำให้เขารู้สึกว่ามีเพื่อนแนะนำให้เยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติตน คอยให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด

๒. เป็นที่เคารพ คือรับรู้ปัญหาของเยาวชน และใช้สติปัญญาช่วยเหลือผู้ปกครอง ครูอาจารย์จะต้องเป็นผู้มีความหนักแน่น มีคุณธรรม เข้าใจปัญหา เข้าใจเยาวชนเยาวชนและเข้าใจในหลักธรรมที่ควรนำไป แก้ไขปัญหาให้แก่เยาวชนอย่างถูกต้องและเหมาะสมปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี น่าเคารพ และคอยให้ คำปรึกษา คำแนะนำและวิธีแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง

๓. เป็นที่ยกย่อง คือรับรู้สิ่งต่างๆ มีประสบการณ์ในชีวิต สามารถอธิบาย เสนอแนะให้แก่เยาวชน ได้อย่างดีเยี่ยมเข้าใจในสภาพสังคม สภาพชุมชน และสภาพแวดล้อมในชีวิตของเยาวชน และปฏิบัติตน เป็นที่น่ายกย่องน่าเจริญใจในฐานะทรงคุณคือความรู้สึกและภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและ ปรับปรุงตนอยู่เสมอ ทำให้แนะนำสิ่งต่างๆ แก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี

๔. เป็นนักพูด คือรับรู้สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมที่จะแนะนำและศึกษา วิธีการพูดอย่างได้ผลเข้าใจหลักและวิธีการพูดอย่างได้ผลและศึกษาเทคนิคการโน้มน้าวจิตใจเพื่อแก้ไข ปัญหา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจบอกวิธีแก้ไขให้ สิ่งไหนที่เราทำถูกต้อง

๕. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือรับรู้ปัญหา รับฟังปัญหาข้อซักถามต่างๆ ของเยาวชน ไม่ฉุนเฉียว รับฟังการวิพากษ์วิจารณ์อย่างอดทนเข้าใจปัญหา เข้าใจในชีวิต และพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับเยาวชน ให้เขารู้สึกว่าเราพร้อมที่จะช่วยเหลือเขาอย่างเต็มกำลังอดทนต่อถ้อยคำคือพร้อมที่จะรับฟังคำ ปรึกษา ซัก ถาม คำเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว พยายามที่จะช่วยชี้แจง จนกระทั่ง เกิดความเข้าใจชัดเจนทั้งไม่ท้อถอยและไม่ปล่อยปละ แต่จะเอาใจใส่อดทนต่อการที่จะแนะนำสั่งสอน

๖. เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้ง คือได้รับรู้ และศึกษาคำพูดที่ลึกซึ้งเป็นอย่างดีเข้าใจ และอธิบายเรื่อง ลึกซึ้งให้เข้าใจง่ายสามารถทำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

๗. ไม่ชักนำในฐานะ คือรับรู้ รับทราบ และศึกษาข้อมูลสถานที่ที่ดีหรือไม่ดี สามารถแนะนำสั่งสอนเยาวชนได้เข้าใจในสภาพแวดล้อม สภาพบริบทของสังคม เข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และเกิดขึ้นกับเยาวชนและพร้อมที่จะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะว่าสถานที่ไหนดีหรือไม่ดีอย่างไร นำพาเยาวชนไปในสถานที่ดีของชุมชนและของสังคม เช่น วัด สถานที่ราชการ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงประวัติศาสตร์ และไม่แนะนำ ชักชวนไปในสถานที่ที่ไม่ดี และสิ่งสำคัญต้องเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดีในการนำไปสถานที่ต่างๆ^{๑๓}

สอดคล้องกับ ฉัตรชัย เสนสาย^{๑๔} ได้กล่าวว่า กัลยาณมิตร จะมีลักษณะคือ น่ารัก น่าเคารพ น่าเทิดทูน ฉลาดในการสอน อดทนต่อถ้อยคำ อธิบายเรื่องยากได้ และไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย จากลักษณะของกัลยาณมิตรที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่านักเรียนนั้นจะมีผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรได้หลายประเภท ไม่เพียงเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกันเท่านั้น ยังมีความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ปกครอง ความเป็นกัลยาณมิตรของครู และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน เพราะบุคคลทั้งสามกลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อนักเรียนในการแสดงพฤติกรรม กัลยาณมิตรทั้งสามกลุ่มนี้จึงมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาที่สุดนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัย ซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ดังนี้

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาของเยาวชนโดยจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แก่เยาวชนเพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

^{๑๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), การพัฒนาการศึกษา เครื่องมือที่ยังต้องพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙.

^{๑๔} ฉัตรชัย เสนสาย, อิทธิพลของกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ ความเชื่อในกุศลกรรมบถ ๑๐ และปัจจัยทางจิต ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน, ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑.

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้วยการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยหลักโยนโสมนสิการสำหรับเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัด
หนองคาย

๒. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยหลักกัลยาณมิตรสำหรับเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัด
หนองคาย

บรรณานุกรม

ฉัตรชัย เสนสาย. อิทธิพลของกัลยาณมิตร โยนโสมนสิการ ความเชื่อในกุศโลภกรรมบท ๑๐ และปัจจัย
ทางจิตที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน. **ปริญญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต,**
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **โลกทัศน์ของชาวพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **การพัฒนาการศึกษา เครื่องมือที่ยังต้องพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ
พุทธธรรม, ๒๕๔๑.

_____. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____. **ธรรมบุญชีวิต.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พระมหาไพรีขันธ์ ธรรมทีโป. “การบูรณาการโยนโสมนสิการสู่การศึกษาไทย เพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์”.

วารสารมหาจุฬาริชาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๕๒.

พระมหาสุภวิชัย วิราม. “การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรตามหลักพุทธจริยศาสตร์ทัศนะ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม และโรงเรียนสุวรรณ
พลับพลาวิทยาคม”. **วิทยานิพนธ์ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานพุทธศาสนา
ประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การธุรกิจ
Adoption of Sufficiency Economy Principle adhering
to Buddhist-oriented practice to business organizations

เปชฌางค์ ยอดมณี*

Pekhanang Yodmanee

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา, ประเทศไทย

Burapha University International College, Thailand

pekhanang@go.buu.ac.th

Received : 28 January, 2019

Revised : 4 March, 2020

Accepted : 19 March, 2020

บทคัดย่อ

หลักเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงพระเมตตาพระราชดำรัสแก่ปวงชนชาวไทยนั้นไม่ได้จำกัดเพียงการใช้ในภาคเกษตรกรรมเท่านั้น สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การธุรกิจเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนขององค์กรได้ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการกำหนดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยความยั่งยืน ภายใต้ความบอบซ้ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ภายใต้ความผันผวน แปรปรวน ของสถานะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันโดยยึดหลัก ๓ ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อยู่บน ๒ เงื่อนไข นั่นคือ การใช้หลักความรู้ คู่คุณธรรม บนความไม่ประมาท อันจะเป็นสิ่งที่ทำให้องค์การธุรกิจของไทย สามารถที่จะดำเนินธุรกิจของตน โดยการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : หลักเศรษฐกิจพอเพียง, พุทธศาสนา, องค์การธุรกิจ

* ผศ.ดร.เปชฌางค์ ยอดมณี Asst.Prof.Dr.Pekhanang Yodmanee

Abstract

The Sufficiency Economy Principle that His Majesty King Rama IX graciously gave royal speeches to Thai people is not only limited to agricultural use. Able to apply the Sufficiency Economy Principles in the management of business organizations for the sustainable existence of the organization and the economic development plan of the National Economic and Social Development Agency National Economic and Social Development plan (No.12) by adhering to the Sufficiency Economy Philosophy in defining the vision of the National Strategic Framework to propel Thailand with sustainability under the economic trauma that occurred under the volatility of the current Thai economic conditions, based on 3 principles follow as; modesty, reasonableness and self-immunity on 2 conditions are the use of moral knowledge principles and precaution which makes the Thai business organizations able to run their business by self-reliance and sustainability.

Keywords : Sufficiency Economy, Buddhist, Business Organization

บทนำ

เนื่องจากหลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ นั้น ได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙-๑๑ และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ และขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม สำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี ๒๕๗๙ ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน ๕ ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์กรระหว่างประเทศกำหนดขึ้น อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐) และเมื่อพิจารณาจากบทเรียนจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี ๒๕๔๐ ที่เราได้เผชิญ ได้สร้างความบอบช้ำ เสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจไทยเป็นอันมาก

ภายใต้หลักการบริหารองค์การธุรกิจเพื่อผลกำไรสูงสุดนั้น ทำให้ภาคธุรกิจประกอบกิจการโดยมุ่งหวังที่จะเป็นผู้นำทางธุรกิจ โดยขาดความรอบคอบ ระมัดระวังในการบริหารงาน การลงทุน การผลิตสินค้าและบริการที่เน้นปริมาณการขายมากกว่าคุณภาพ จนเป็นการลงทุนที่เกินตัว ขาดรากฐานอันมั่นคงและประมาท ส่งผลให้ธุรกิจสั่นคลอน ผลพวงอันเป็นลูกโซ่ให้ธุรกิจของชาติอ่อนแอตามไปด้วย เกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ เกิดการเลิกจ้างงานเป็นจำนวนมาก แรงงานภาคธุรกิจขาดรายได้ในการดำรงชีพ ทำให้ประชาชนเดือดร้อนเป็นอันมาก และในเศรษฐกิจครั้งปีแรกของ พ.ศ. ๒๕๖๐ ของประเทศไทย พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ หายอดกันปิดกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายได้จากสินค้าและบริการที่ส่งออกหดตัวมากในรอบหลายสิบปีอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน^๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นนักปราชญ์ที่มีพระอัจฉริยภาพในทางเศรษฐกิจ ท่านทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” แก่คณะบุคคลที่เข้าถวายชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิตเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ สาระสำคัญตอนหนึ่งว่า^๒ “คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เท่านั้นเอง แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ ในศาลานี้เมื่อปี ๒๕๑๗ ถึง ๒๕๔๑ นี้ก็ ๒๔ ปี ใช่ไหม วันนั้น ได้พูดว่าเราควรจะต้องปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมี พอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยในเวลานั้นก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนั้นจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมโนนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่ามีความพอมีพอกินอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้ว่าบางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็หมายความว่าอีกอย่างของเศรษฐกิจหรือระบบพอเพียง”

“ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การฟุ่มเฟือยสร้างเครื่องกลอันก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นใช้ในการผลิต ทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นรวดเร็ว และมากมายจนอาจถึงขั้นฟุ่มเฟือย พร้อมกันนั้นก็ทำให้คนว่างงานลง เพราะถูกเครื่องจักรกลแย่งไปทำ เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากตกต่ำทางเศรษฐกิจขึ้น เพราะคนที่ว่างงานยากจนลงและผู้ผลิตก็ขาดทุน เพราะสินค้าขายไม่ออก จึงน่าจะจะต้องดัดแปลงแนวคิด แนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเจริญด้านอุตสาหกรรมไปบ้างให้สมดุลกับด้านอื่นๆเพื่อความอยู่รอด” (พระบรมราโชวาทฯ พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘)

^๑ วีรพงษ์ รามางกูร, “ข่าวสารเศรษฐกิจครั้งแรกของปี,” แหล่งที่มา มติชนออนไลน์ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.matichon.co.th/news/601210>. [๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐].

^๒ อุดม อมรธรรม, **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพมหานคร: แสงดาว, ๒๕๕๙), หน้า ๕-๔๐.

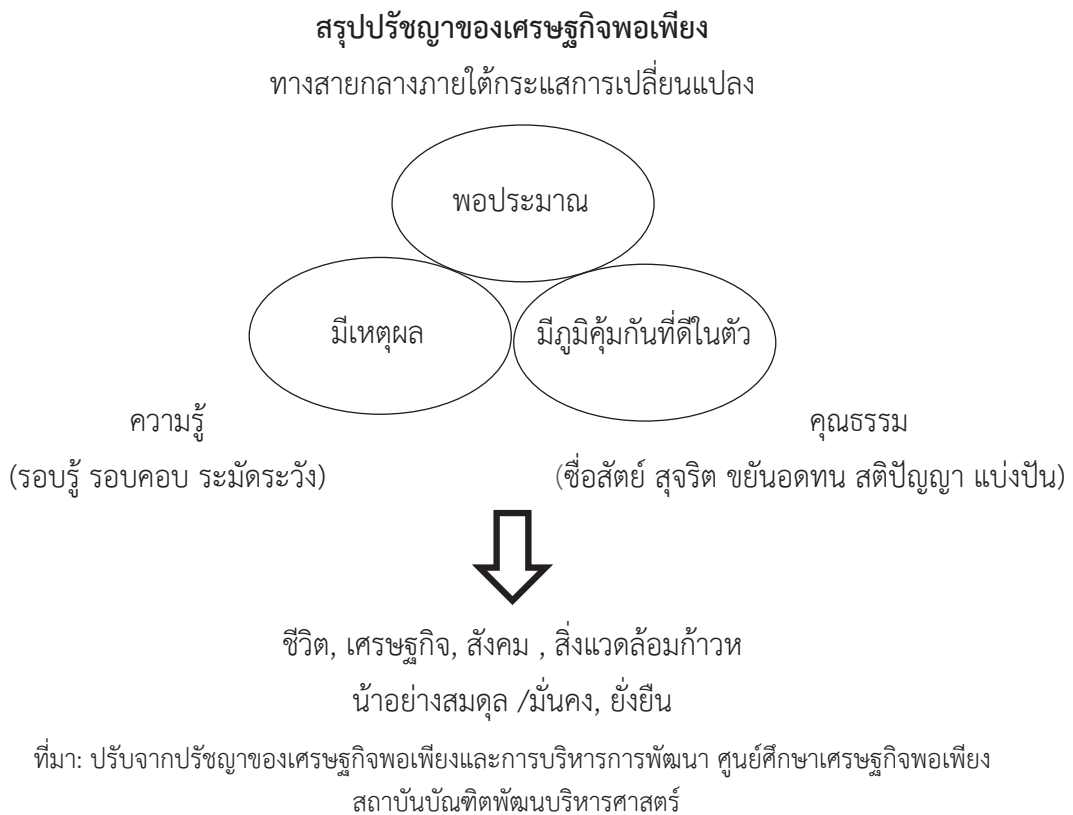
เมื่อนำพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผนวกกับ พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงได้แนวทางในการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การธุรกิจเพื่อความคงอยู่ที่ยั่งยืนของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ “เศรษฐกิจพอเพียง”^๓ คือ เศรษฐกิจที่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยมีพื้นฐานเศรษฐกิจที่ดีของตนเองเสียก่อน ไม่มุ่งหวังต้องการความเจริญทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วอย่างเดียว แต่ควรมี ค่านิยม อุดมการณ์ และวัฒนธรรมของความพอเพียง มีความมั่นคง ไม่วูบวาบ ใช้หลักทางสายกลางเชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกัน ทั้งทางด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อที่สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืนองค์การธุรกิจทุกประเภทอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งภาคธุรกิจเป็นเจ้าของดูแล ควบคุมกิจการ โดยมีเป้าหมายเพื่อทำกำไรสูงสุด โดยอาศัยระบบตลาด ซึ่งคุณลักษณะของทุนนิยมคือการสะสมทุน ตลาดแข่งขัน และค่าจ้างแรงงาน ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันโดยกำหนดราคาที่มีการแลกเปลี่ยน สินค้าและบริการ เมื่อระบบหลักความคิดเดิมทางด้านธุรกิจทำให้เศรษฐกิจไทยมาถึงทางตัน จึงเป็นเวลาของการปรับเปลี่ยนระบบหลักความคิดเดิมไปสู่หลักความคิดรูปแบบใหม่โดยใช้หลักความรู้ คู่คุณธรรม พอประมาณ และมีเหตุมีผล มาประยุกต์ใช้กับองค์การธุรกิจ และนั่น คือ “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” นั่นเอง อย่างไรก็ตาม แต่เดิมนั้นมีความเชื่อว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ใช้ได้กับภาคเกษตรกรรมเท่านั้น ไม่เหมาะสมกับองค์การธุรกิจสมัยใหม่ในโลกยุค 4G ซึ่ง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล^๔ ได้กล่าวไว้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงมิได้จำกัดเฉพาะของเกษตรกรหรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพทั้งที่อยู่ในเมืองและอยู่ในชนบท เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียงถ้าจะต้องขยายกิจการเพราะความเจริญเติบโตของโรงงานโดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะกู้ยืมก็กระทำตามความเหมาะสม ไม่ใช่กู้มาลงทุนจนเกินตัวจนไม่เหลือที่มั่นให้ยืมอยู่ได้ ต้องรู้จักใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือยเกินตัว”

ดังนั้น หลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่ใช่หลักการที่ใช้แต่กับภาคการเกษตรกรรมเท่านั้น การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์การธุรกิจ ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องที่ทำนายต่อผู้บริหารองค์การ เป็นอย่างยิ่ง การมีวิสัยทัศน์ หน่วยงานองค์การที่มีความพอเพียงเพื่อนำทางธุรกิจไปอย่างมั่นคง หนักแน่นด้วยพันธกิจที่ชัดเจน พอเพียงเช่นเดียวกับวิสัยทัศน์และกำหนดนโยบายองค์การธุรกิจที่เป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานจริงในทุกแผนก ทุกฝ่ายขององค์การโดยมี

^๓ เรื่องเดียวกัน, ๕-๔๐.

^๔ สุเมธ ตันติเวชกุล, “จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มุลนิธิชัยพัฒนา”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.chaipat.or.th>site_content. [๑๒ มกราคม ๒๕๖๒]

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำเนินทางสายกลาง ประกอบด้วยหลัก ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานของความรู้ คือ รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ควบคู่กับคุณธรรม คือ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน สติปัญญา แบ่งปัน เพื่อนำสู่ ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ก้าวหน้า อย่างสมดุล และมั่นคง ยั่งยืน ตามแผนภาพ

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลางภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง มีหลัก ๓ ประการ คือ

๑. ความพอประมาณ ความพอเหมาะ พอควร ทำทุกอย่างแต่พอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และคำนึงถึง ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม
๒. มีเหตุมีผล การดำเนินไปด้วยการคำนึงถึง หลักการ เหตุผล ความรู้ และคุณธรรมต่างๆ มาประกอบการตัดสินใจ
๓. มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การสร้างเกราะป้องกัน เตรียมรับมือกับสิ่งที่จะมากระทบ

ตั้งอยู่บนเงื่อนไข

- ความรู้ การศึกษาอันเป็นประโยชน์แก่องค์กรในทุกๆ ด้าน รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติม ค้นคว้า รู้จักการประชาสัมพันธ์ การรับฟังผลสะท้อนกลับ และพัฒนาศักยภาพขององค์การ ให้พัฒนาจนถึงขีดสุดรวมทั้งองค์การควรมีความรู้ทางด้านรักษาสິงแวดล้อมการดำเนินงานกิจการ โดยมีความรู้ถึงการไม่ทำลายสิ่งแวดลอมทางธรรมชาติมีความรอบคอบในการลงทุน รอบคอบ ในการตัดสินใจ ไม่ทิ้งโอกาสที่ดีในการลงทุน หรือดำเนินงานต่างๆ แต่ต้องมีความรอบคอบ ทำทุกอย่างด้วยความมั่นคง
- คุณธรรม โปร่งใส มีหลักธรรมาภิบาล ซื่อสัตย์สุจริต มีศีลนี้ ถูกต้องตามกฎหมายและตามกฎ ศีลธรรมการมีพันธมิตรที่ดี ย่อมทำให้องค์การธุรกิจเจริญงอกงาม พันธมิตรทางธุรกิจที่ดีนั้น ควรมีความจริงใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันเมื่อประสบปัญหา ไม่ผลประโยชน์ ความขยันหมั่นเพียร รู้หน้าที่ของตน รู้ว่าตนต้องทำอะไรไปในทิศทางไหน ดำเนินไปด้วยความ มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคปัญหา ควรมีปัญญา เห็นทุกสิ่งทั้งปวง โดยเฉพาะความโลภ

การรู้จักตนเองและการพึ่งตนเอง การรู้จักตนเองและพึ่งตนเองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสิ่งแรกในการ ดำเนินธุรกิจ การรู้จักตนเอง คือ การรู้จักองค์การเราประกอบธุรกิจอะไร มีทรัพยากรอย่างไร มีการทำงาน ของและอย่างไร และใช้หลักการใดในการดำเนินงานการสร้างที่พึ่งแก่ตน หรือ นาถกรณีธรรม ๑๐ ประการ ในพระไตรปิฎก^๕ ดังนี้

๑) ศีล องค์การควรดำเนินธุรกิจโดย มั่นคง โปร่งใส มีหลักธรรมาภิบาล ซื่อสัตย์สุจริต ต่อพนักงาน ในองค์การธุรกิจ ลูกค้า ซัพพรายเออร์ ผู้ถือหุ้น ซึ่งการมีศีลนี้จะทำให้องค์การมีการประกอบธุรกิจที่สะอาด ถูกต้องตามกฎหมายและตามกฎศีลธรรม

๒) พาหุสัจจะ การศึกษาอันเป็นประโยชน์แก่องค์กรในทุกๆ ด้าน คลอบคลุมถึง พวกอุตสาหกรรม ทางการผลิตคุณภาพ พวกอุตสาหกรรมลอจิสติกส์, การจัดการสมัยใหม่, เทคโนโลยี, วัตถุดิบรวมทั้ง ส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติม การฝึกอบรมความรู้ทางทักษะอาชีพของพนักงาน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพ บุคลากร และศักยภาพขององค์การให้พัฒนาจนถึงขีดสุดรวมทั้งองค์การควรมีความรู้ทางด้านรักษาสິงแวดลอมการดำเนินงานกิจการ โดยมีความรู้ถึงการไม่ทำลายสิ่งแวดลอมทางธรรมชาติ

๓) กัลยาณมิตรการมีพันธมิตรที่ดี ย่อมทำให้องค์การธุรกิจเจริญงอกงาม พันธมิตรทางธุรกิจที่ดีนั้น ควรมีความจริงใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันเมื่อประสบปัญหา ภายใต้เศรษฐกิจปัจจุบัน องค์การธุรกิจไม่สามารถดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ดังนั้น การมีพันธมิตรทางธุรกิจที่ดีทำให้มีชัยไปกว่าครึ่ง

^๕ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย “พระไตรปิฎกออนไลน์ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๔๕ เล่ม ”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://tripitaka-online.blogspot.com/2016/07/tpd24-01.html> [๑๕ มีนาคม ๒๕๖๓]

๔) โสจสุตสา รับฟังความคิดเห็นของลูกค้า ลูกค้าเป็นบุคคลสำคัญทางธุรกิจ ฉะนั้น ความพึงพอใจของลูกค้าจึงเป็นสิ่งสะท้อนการดำเนินงานของภาคธุรกิจ เนื่องจาก ทุกผลิตภัณฑ์และบริการนั้นก็เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า

๕) กิ๊งกรณียะสุ ทักขตาการชวนชวน เอาใจใส่ที่จะช่วยเหลือชุมชน สังคม ประเทศชาติ การทำ CSR โดยวิธีที่ถูกต้อง เหมาะสม รอบคอบ และเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และ ประเทศชาติเป็นสำคัญ

๖) อัมกามาตาขอศึกษา ค้นคว้า รู้จักการประชาสัมพันธ์ การรับฟังผลสะท้อนกลับ และความรู้สึกของลูกค้า ว่ามีความเห็นเช่นไรกับ สินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการเสียงสะท้อนกลับนี้เป็นสิ่งที่สำคัญและมีประโยชน์เป็นอันมากซึ่งองค์การธุรกิจสามารถนำมาปรับปรุงคุณภาพของสินค้า และองค์การ ทำให้ องค์การพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิผลได้ อีกทั้งยังสามารถเปิดมุมมองทางธุรกิจได้กว้างไกล และสุดท้าย เมื่อมีการนำผลสะท้อนกลับจากลูกค้ามาพัฒนาและแก้ไขจุดบกพร่องแล้วองค์การจะสามารถนำมาซึ่ง ผลกำไร

๗) วิริยารัมมะ ความขยันหมั่นเพียรขององค์การธุรกิจ การที่องค์การธุรกิจ รู้หน้าที่ของตน รู้ว่า ตนต้องทำอะไรไปในทิศทางไหน ดำเนินไปด้วยความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคปัญหา สภาพเศรษฐกิจ ผลกำไรก็ตามยังเดินหน้าด้วยความไม่ยอมแพ้ ทอดทิ้งพนักงานในองค์การตนเอง

๘) สันตุมภูจิ ความสันโดษ รู้จักพอดี ความพึงพอใจในความสำเร็จขององค์การ ที่ได้ร่วมพยายาม กับมาความพึงพอใจในผลกำไร ที่ได้รับมาอย่างไม่โลภ ไม่เห็นแก่ผลกำไรอันมากเกินไปจนเกินความจนไรซึ่งความ ชอบธรรม การธุรกิจที่เป็นการสะสมเงินออกและมีเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสม ควรเป็นการทำกำไร ในระยะยาวดีกว่ากำไรในระยะสั้น

๙) สติ องค์การธุรกิจจำเป็นต้องมีสติที่มั่นคง ดำเนินธุรกิจทุกอย่างก้าวด้วยความไม่ประมาท ไม่ผลิผลามมีความรอบคอบในการลงทุน รอบคอบในการตัดสินใจ ไม่ทิ้งโอกาสที่ดีในการลงทุนหรือ ดำเนินงานต่างๆ แต่ต้องมีความรอบคอบ ทำทุกอย่างด้วยความมั่นคง

๑๐) ปัญญา องค์การธุรกิจ ควรมีปัญญา เห็นทุกสิ่งทั้งปวง โดยเฉพาะความโลภ หากองค์การ ถูกความโลภครอบงำโดยไม่ใช้ปัญญา ใช้วิจารณ์ญาณ ธุรกิจสันคลอนไม่มั่นคง หรืออาจก่อหนี้ ก่อสินและ ล้มเหลวได้การมีปัญญารู้เท่าทันธุรกิจก็เป็นสิ่งสำคัญให้เรา รู้จักคิดวิเคราะห์ และดำรงอยู่ในโลกธุรกิจ ภายใต้อะไรสิ่งแวดล้อมที่เป็นพลวัตร รู้จักวิเคราะห์ ความคุ้มค่า ความคุ้มค่าในการลงทุน หลีกเลี่ยงความเสี่ยง

การย่างก้าวต่อไปข้างหน้าด้วยความไม่ประมาท ความไม่ประมาทขององค์การธุรกิจ คือ การประกอบ ธุรกิจอย่างมีสติ ดำเนินธุรกิจด้วยความรอบคอบ ไม่ละเลยต่อสิ่งที่ต้องทำ มุ่งสู่ความก้าวหน้า และผลสำเร็จ ขององค์การด้วยความมุ่งมั่น และคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคมและประเทศชาติด้วยความไม่ประมาท ควรต้องประยุกต์ใช้ในทุกด้านของการบริหารธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็น ด้านการบริหารภายในองค์การ การผลิต การตลาด ซัพพลายเออร์ ผู้ถือหุ้น ลูกค้า ชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีบนหลักของความรู้และคุณธรรมผสมผสานกับกลยุทธ์ของบริษัท โดยองค์กรควรนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม โดยพิจารณาถึงปัจจัยการบริหารจัดการภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงลำดับต้นๆ นอกจากนี้อ่องค์การธุรกิจต้องทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร การคำนึงถึงจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร และสถานะของโอกาสและอุปสรรคขององค์กรด้วย กรณีตัวอย่างของ บริษัทโพธิ์คสาเวน (โพธิ์คสาเวนจะถูกบังคับเรียกคืนรณ ๘.๕ ล้านคันทั่วยุโรปจากกลไกมลพิษ ASTV ผู้จัดการออนไลน์ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ ๒๓.๓๒) ที่มีความประมาทในการบริหารจัดการ ทำให้ถูกศาลบังคับให้เรียกคืน ๘.๕ ล้านคันทั่วยุโรป สาเหตุจากบริษัทใช้ ซอฟแวร์เืองการทดสอบมลพิษในท่อไอเสีย เครื่องยนต์ดีเซล จึงทำให้บริษัทต้องใช้เงินจำนวน ๓๕,๐๐๐ ล้านยูโร เพื่อสำรองค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหา ซึ่งรวมค่าปรับ ค่าชดใช้ในคดีฟ้องร้องผลกระทบที่มีต่อประชาชนประมาณ ๑ ล้านคน จากกรณีนี้ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า บริษัทดำเนินธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมโลก และสิ่งแวดล้อม แต่คำนึงถึงผลประโยชน์ตนเองเท่านั้น การบริหารจัดการที่มีความประมาท ไม่ซื่อสัตย์ คิดว่าไม่มีผู้ใด มีความรู้ ความสามารถล่วงรู้กลไกของตนเองได้ แต่เมื่อความจริงถูกเปิดเผย บริษัทต้องสูญเสียเป็นการมาก ไม่ว่าจะเป็นเงิน ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ ความเชื่อใจของลูกค้า จนกระทั่งผู้บริหารต้องประกาศลาออก ดังนั้น การบริหารจัดการองค์การควรระลึกเสมอว่า ควรไม่ประมาท ทำงานด้วยความถูกต้อง หากผลทดสอบมลพิษเป็นเช่นไร ควรรายงานตามความจริงแล้วหันไปปรับปรุง พัฒนาแก้ไขปัญหาแทนด้วยความรู้ความพยายามจะได้ผลที่ดีกว่าหลายเท่า

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์

ผลสัมฤทธิ์ทางการใช้เหตุผล

การดำรงอยู่ขององค์การต้องอาศัยปัจจัยสำคัญนั้นคือทรัพยากรมนุษย์ การมีเหตุผลในการรับพนักงาน การรับพนักงานจำนวนพอเหมาะพอควร พอประมาณ มีความสามารถที่เพียงพอและเหมาะสมกับตำแหน่ง และมีการจัดตั้งระบบการรับพนักงานในรูปแบบคณะกรรมการด้วยความเป็นธรรม เมื่อรับพนักงานผู้มีความเหมาะสมเข้ามาแล้ว ก็มีการอบรมบ่มิให้การศึกษาความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี และทักษะที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งงานนั้นๆ พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ มีธรรมาภิบาลในการทำงาน อีกทั้งให้พนักงานเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การที่ใช้ หลักความพอเพียงเป็นหลักการชี้นำในองค์กร เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน นอกจากนี้อ่องค์การธุรกิจควรต้องมีการจัดระบบการประเมินการทำงานและเลื่อนตำแหน่งด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส ตัดระบบอุปถัมภ์ เลือกที่รักมักที่ชังออกไป พิจารณาเงินเดือนที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และผลงาน นอกจากนี้ควรมีการวางแผนในระยะเพื่อส่งพนักงานไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ความพอประมาณในการผลิตก็เช่นกัน องค์การธุรกิจนั้น

ควรที่จะผลิตสินค้าที่พอประมาณกับความต้องการของลูกค้าและไม่ควรรับคำสั่งซื้อที่องค์กรไม่สามารถผลิตได้ เนื่องจากจะทำให้เสียชื่อเสียงขององค์กร และอาจเสียลูกค้าตามมา ไม่ผลิตสินค้า เกินความต้องการของลูกค้าและตลาด จนทำให้เป็นสินค้าที่ล้นตลาด ขายไม่ออก จะทำให้สินค้าราคาตกต่ำลงและขาดทุนในที่สุด ดังนั้น องค์กรจึงควรบริหารการผลิตให้เหมาะสม รวมทั้งการคำนวณวัตถุดิบในการผลิตให้พอดีกับการผลิตด้วย

การใช้หลักความพอประมาณทางการตลาดขององค์กรธุรกิจนั้น ควรมีการวางกลยุทธ์ทางการตลาดที่พอประมาณ ไม่ทุ่มเทกับการตลาดมากเกินไป เช่น การทุ่มงบในการจ้างฟรีเซ็นเตอร์ราคาแพงมาก จนต้องเพิ่มราคาขายสินค้าเนื่องจากค่าโฆษณา ไม่ได้เพิ่มจากคุณภาพของสินค้าจริงๆ การขยายตลาดขององค์กรก็เช่นกัน ควรทำอย่างพอประมาณ การขยายตลาดนั้นควรจะเป็นค่อยเป็นค่อยไป ตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนตลาดภายในประเทศให้ประสบความสำเร็จเสียก่อน แล้วจึงค่อยขยายไปสู่ตลาดต่างประเทศ ในส่วนของการเงินและการลงทุนก็เช่นกัน ควรมีความพอประมาณ ประมาณตนเอง ควรมีการวิเคราะห์ทางการเงิน บริหารความเสี่ยงให้สมดุล มีการกระจายความเสี่ยงที่เหมาะสม การลงทุนก็ควรทำแต่พอดี ไม่ละโมภหวังผลกำไรมากเกินไป จนลืมนำเงินถึงหนี้สิน องค์กรธุรกิจทุกประเภทอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งภาคเอกชนเป็นเจ้าของ ดูแล ควบคุมกิจการ โดยมีเป้าหมายเพื่อทำกำไรสูงสุดโดยอาศัยระบบตลาด ซึ่งคุณลักษณะของทุนนิยมคือ การสะสมทุนตลาดแข่งขัน และค่าจ้างแรงงาน ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันโดยกำหนดราคาที่มีการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ สินค้าและบริการ ทุกการขับเคลื่อนขององค์กรธุรกิจจึงดำเนินไปเพื่อทำกำไรสูงสุด บนต้นทุนที่ต่ำสุด ทำให้เกิดความเห็นแก่เม็ดเงิน ประโยชน์ส่วนตนจนละเลยประโยชน์ของส่วนรวม ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากค่านิยมที่เห็นแก่ความร่ำรวย ความหรูหราฟุ่มเฟือยและภาพลวงตาภายนอก ผู้ตกอยู่ในภายใต้ของระบบทุนนิยมทางเศรษฐกิจ จึงให้ความสำคัญกับระบบทุนนิยมภายนอก มากกว่าความมั่นคงจิตใจ และนี่เป็นเหตุผลให้ผู้ประกอบการทางธุรกิจ จึงหากลยุทธ์ทางการตลาดกระตุ้นความต้องการการบริโภคสินค้าอย่างสูงสุดจากกลุ่มลูกค้า โดยขาดวิธีการอันชอบธรรม จิตวิญญาณในการขับเคลื่อนและหลักความพอเพียง จึงทำให้เศรษฐกิจของไทยดำเนินมาถึงจุดล้มเหลวในที่สุด

ความมีเหตุมีผลขององค์กรควรเริ่มตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ขององค์กร การกำหนดนั้นควรใช้ความเป็นเหตุเป็นผล อยู่บนหลักของความเป็นไปได้ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องมีการศึกษาวิจัย ถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายในขององค์กร ให้ครอบคลุมทุกด้าน และต้องดูความสามารถขององค์กรด้วยว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ หากพิจารณาแล้วขาดความเป็นไปได้อาจพิจารณาการสู่ความสำเร็จ องค์กรจำเป็นต้องปรับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ให้เหมาะสม ในส่วนของการบริหารงานบุคคล ควรให้การทำงานเหมาะสมกับเงินเดือนเหมาะสมกับงานที่ทำ ความสามารถ ประสบการณ์ การศึกษา ความถนัดของบุคคล การกำหนดการทำงานล่วงเวลา

ที่เหมาะสม มีเหตุผล ไม่มากเกินไปจนเลยความจำเป็น หรือน้อยเกินไปจนไม่สามารถทำงานได้เสร็จทันกำหนดเวลา แต่ควรพิจารณาตามเนื้อหา ความเร่งรีบของงาน การคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมการฝึกอบรม และศึกษาต่อกีเช่นเดียวกัน องค์การควรพิจารณาถึงความเหมาะสม และเป็นระบบ สามารถให้เกณฑ์การคัดเลือกได้ชัดเจน เนื่องจากจำนวนที่นั่งมีจำกัด จึงต้องให้เหตุผลแก่ผู้ที่พลาดหวังได้ว่าเพราะเหตุใดจึงไม่ผ่านการคัดเลือก ความสมเหตุสมผลทางการผลิตเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งหย่อนไปกว่าด้านอื่น เนื่องจากการผลิตเป็นรากฐานที่สำคัญของธุรกิจ ดังนั้นจึงต้องมีการคำนวณต้นทุน จำนวนสินค้าที่ผลิตต่อครั้ง เวลา คน วัตถุดิบ เงินที่ใช้ ซึ่งหากวัตถุดิบที่ใช้ได้มาจากท้องถิ่น จะเป็นการประหยัดต้นทุนทางวัตถุดิบ เนื่องจากควบคุมการขนส่ง และสามารถควบคุม ปริมาณ คุณภาพ ลดความเสี่ยงในการขาดแคลนวัตถุดิบ อีกทั้งยังช่วยให้ชุมชนมีรายได้อีกด้วย ในส่วนของการตลาด องค์การธุรกิจควรสำรวจความต้องการ และความพึงพอใจของลูกค้า รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของลูกค้าเพื่อปรับปรุง คุณภาพสินค้าและบริการ แผนทางการตลาดควรออกแบบแผนให้เหมาะสมกับ ประเภทธุรกิจ และคำนึงถึงสถานการณ์ปัจจุบันอีกด้วย การเงินและการลงทุน แผนการลงทุนที่รอบคอบ สามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่เกินความจำเป็น ผู้บริหารควรที่จะรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากแต่ละฝ่ายมีความชำนาญคนละด้าน จึงสามารถให้เหตุผลประกอบในความชำนาญของตนเองได้ดี

ผลสัมฤทธิ์การสร้างภูมิคุ้มกัน

การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์การธุรกิจนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องสร้างเกราะป้องกันในองค์การไม่ว่าจะดำเนินธุรกิจได้ดีเพียงใด หากขาดเกราะป้องกันก็จะทำให้ธุรกิจโดนปัจจัยภายนอกจู่โจมได้ง่าย ภูมิคุ้มกันทางธุรกิจสามารถสร้างได้โดย การบริหารแบบบูรณาการความรู้ต่างๆ โดยใช้คุณธรรมเป็นเครื่องนำทาง อย่างรอบคอบ มีสติ ทั้งนี้ควรวางระบบตรวจสอบต่างๆ ให้รัดกุม และมีระบบการตรวจสอบภายนอกที่น่าเชื่อถือมาตรวจอีกครั้งหนึ่ง เพื่ออุดรอยรั่ว การจัดการมาตรฐานต่างๆ เช่น ISO9001:2008 เป็นต้น การวิจัยและพัฒนาก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ ในการค้นคว้าหาวัตกรรม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความรู้ต่างๆ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจลูกค้าอยู่เสมอ โดยไม่หยุดนิ่ง การสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ และรักษาลูกค้าเก่าที่มีความยึดมั่นซื่อสัตย์ในแบรนด์สินค้า ยกกระดับความเชื่อมั่นในตัวสินค้าและบริการเพิ่มกลุ่มและจำนวนลูกค้าใหม่เพื่อความเจริญของธุรกิจ สร้างเครือข่ายทางธุรกิจและความสัมพันธ์อันดี ไม่ว่าจะเป็นองค์การธุรกิจ องค์การภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ชุมชน เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีอีกทั้งการคงอยู่และพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีกรณีตัวอย่างของบริษัท บริษัท ปูนซีเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน)^๖ ที่เป็นตัวอย่างที่ดีของนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การ ในปี ๒๕๕๙ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทยจำกัด

^๖ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) “รายงานประจำปี ๒๕๖๑,” [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.scg-th.listedcompany.com>. [๑๒ มกราคม ๒๕๖๒], หน้า ๑๔-๒๐.

(มหาชน) มีความพอประมาณในการบริหารจัดการ สามารถประเมินสถานการณ์ และปรับโครงสร้างองค์การ จากเดิม โดยไม่มีการปลดพนักงานออกแต่เน้นการใช้ Best Practice เมื่อพิจารณาถึงความพอดีในการบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจเดิมมี ๑๐ กลุ่มธุรกิจมาเหลือเพียง ๕ กลุ่มธุรกิจ เพื่อดูแลได้อย่างเต็มที่และสามารถประสบความสำเร็จได้ดังตาม บริษัท ปูนซีเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) ได้นำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การ ทั้งในแผนระยะสั้น และแผนระยะยาว โดยมีผลงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มีทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเช่น บริษัท ปูนซีเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) ได้มีโครงการให้พนักงานศึกษาต่อทั้ง สถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศชั้นนำมากมาย แล้วบุคลากรเหล่านั้นกลับมาพัฒนาบริษัทให้เจริญก้าวหน้าต่อไปโดยใช้ความรู้ ความสามารถที่ได้เรียนมา ส่วนการบริหารงานภายในที่พอประมาณนั้น องค์การควรมีการจัดการแต่ละแผนกให้พอประมาณ ไม่มีแผนกมากเกินไปจนการทำงานซ้ำซ้อนหรือว่างงาน และไม่ใช่ว่ามีแผนกน้อยจนเกินไปจนทำให้แต่ละแผนกรับไม่ไหว ต้องเครียดและผลงานออกมาไม่ดี ระบบควบคุมการทำงานก็พอประมาณ กล่าวคือ ไม่ควบคุมการทำงานที่มากเกินไป จนพนักงานไม่กล้าตัดสินใจ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากจะทำให้พนักงานขาดความคิดสร้างสรรค์ อันก่อให้เกิดความไม่พัฒนาขององค์การ หรือการปล่อยปละละเลยไม่ติดตามดูแลก็จะก่อให้เกิดความหะหลวม และการทำงานที่ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ โดยผลที่เห็นชัดเจน คือ รายได้จากสินค้าและบริการ ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ๑๖๐,๙๑๐ ล้านบาท มีรายได้จากการขายสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๑๗๐,๕๐๑ ล้านบาท พนักงานในสาขาวิจัยและพัฒนา จำนวน ๑,๘๒๓ คน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในปริญญาเอก จำนวน ๑๐๘ คน ซึ่งถือเป็นการบริหารจัดการ และลงทุนที่สมเหตุผล ได้รับผลตอบแทนที่มีความคุ้มค่า นอกจากนี้ยังมีการสร้างภูมิคุ้มกันในการลงทุน นั่นคือ ลงทุน ๖๐% กับธุรกิจในประเทศไทย และอีก ๔๐% กับธุรกิจต่างประเทศ ถือเป็นการกระจายความเสี่ยงตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจากตนเองก่อนให้แก่ผู้บริโภคนในท้องถิ่นก่อน แล้วจึงวางแผนขยายธุรกิจสู่ต่างประเทศ บริษัทสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อต่อยอดธุรกิจ และตอบสนองความต้องการของลูกค้า มองหาโอกาสใหม่ๆ ทางธุรกิจ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ทำให้ ยอดขาย ๙ เดือนแรกของปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑๒๐,๐๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) ยังรับผิดชอบต่อชุมชน โดยการร่วมกับชุมชน สร้างเครือข่ายโครงการ รักษาเพื่ออนาคต สร้างฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ ๗๐,๐๐๐ ฝาย ๖ จังหวัด เพื่อช่วยแก้ปัญหาภัยแล้งชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถต่อยอดสร้างตนเอง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

กรณีตัวอย่างขององค์การทางธุรกิจที่ประสบปัญหาจากการมุ่งเป้าหมายไปที่ผลกำไรสูงสุด เช่น บริษัท โตชิบา คอร์ป^๗ บริษัทเอกชนรายใหญ่ของญี่ปุ่นที่มีสาขาในประเทศไทย มีธุรกิจที่หลากหลาย อายุ ๑๔๒ ปี ประกาศว่า ระหว่างเดือน เมษายน ถึง เดือน ธันวาคม บริษัทขาดทุนสุทธิ ๕.๗๖๒ แสนล้านเยน หรือ ประมาณ ๑.๘ แสนล้านบาทไทย ปัจจุบันหน่วยงานรัฐบาลของรัฐบาลญี่ปุ่นชื่อ กองทุนบริษัท เครือข่ายนวัตกรรมแห่งญี่ปุ่น หรือ INCJ ได้ช่วยให้เงินมาช่วยเหลือเป็นจำนวน ๒ แสนล้านเยน หรือประมาณ ๖ หมื่นล้านบาท สาเหตุเกิดจากบริษัทตัดสินใจลงทุนในธุรกิจนิวเคลียร์โดยเข้าซื้อกิจการบริษัทเวสต์ ینگแฮส ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเกิดภัยพิบัติเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์โรงไฟฟ้าระเบิด ที่ฟูกูชิมะระ ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตทางการเงิน จนถึงขั้นล้มละลาย และยังโดนเปิดเผยว่า ตกแต่งบัญชีทางการเงินยาวนานถึง ๗ ปี ทำให้บริษัทดูมีกำไรเกินจริง ๑.๒ พัน ล้านดอลลาร์สหรัฐ บริษัทขาดการใช้หลักการพอประมาณ พอดีในการลงทุน เนื่องจากต้องใช้เม็ดเงินจำนวนมากศาลในการลงทุนกับธุรกิจนิวเคลียร์ซึ่งเป็นธุรกิจใหม่ เนื่องจากเครือข่ายธุรกิจเดิมของตนมีจำนวนมากอยู่แล้วสถานะทางการเงินจึงไม่เพียงพอที่จะบริหารจัดการ รับภาระหนี้สินได้ บริษัทไม่ได้ใช้เหตุผลในการลงทุน ขาดความรอบคอบในการคำนึงถึง หลักการ เหตุและ ผลที่จะได้รับ เนื่องจากโตชิบามีความถนัด มีความรู้ ความชำนาญ ในการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า แต่กลับตัดสินใจลงทุนข้ามธุรกิจ อีกทั้งบริษัทขาดการมีภูมิคุ้มกันในการบริหารจัดการ การหวังผลกำไรอย่างรวดเร็ว โดยใช้ทางลัดในการซื้อกิจการ แทนที่จะสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาเองในการวิจัยและพัฒนาต่อยอดธุรกิจที่ตนถนัด ไม่หือหวา ควรที่จะสร้างเกราะป้องกันต่อสถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต

บทสรุป

กล่าวโดยสรุป สภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีความผันผวนเป็นอันมาก ทำให้องค์การธุรกิจต่างๆพากันทยอยปิดตัวลงไป เนื่องจากไม่สามารถทนต่อแรงกระแทกได้ ในท่ามกลางมรสุมทางธุรกิจจากบทเรียนที่ประเทศไทยได้รับตั้งแต่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี พ.ศ.๒๕๔๐ มาจวบจนปัจจุบันทำให้ต้องพิจารณาหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น และทางออกที่สำคัญ คือ การน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์การธุรกิจ โดยยึดหลักทางสายกลาง นั่นคือ ความพอประมาณ มีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บน ความรู้ คู่คุณธรรม ด้วยความไม่ประมาท ซึ่งหากองค์การธุรกิจมีการศึกษาให้เข้าใจท่องแท้ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ก็จะสามารถทำให้องค์การธุรกิจสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

^๗ โปสททูเดย์. “ทางรอดโตชิบา”, ๒๕๖๐. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.posttoday.com>. [๑๓ มกราคม ๒๕๖๒]

บรรณานุกรม

- นิภา วิริยะพิพัฒน์. “ผู้นำเศรษฐกิจกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร”. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๒).
- ประสพโชค มั่งสวัสดิ์. “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารเศรษฐกิจ”. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔๗ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๐).
- ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง, ๒๕๕๑.
- อุดม อมรธรรม. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงดาว, ๒๕๕๑.
- เว็บไซต์**
- บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). “รายงานประจำปี ๒๕๕๙”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.scg-th.listedcompany.com>. [๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑].
- โพสต์ทูเดย์. “ทางรอดโตชิบา”, ๒๕๖๐. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.posttoday.com>. [๑๓ มกราคม ๒๕๖๒].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย “พระไตรปิฎกออนไลน์ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๔๕ เล่ม ”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://tripitaka-online.blogspot.com/2016/07/tpd24-01.html> [๑๕ มีนาคม ๒๕๖๓]
- มูลนิธิชัยพัฒนา. “จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.chaipat.or.th>site_content. [๑๑ มกราคม ๒๕๖๒].
- วิระพงษ์ รามางกูร. “ข่าวเศรษฐกิจครั้งแรกของปี ๒๕๖๐”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.matichon.co.th/news/601210>. [๕ ธันวาคม ๒๕๖๑].
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒, ๒๕๖๐. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th>. [๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑].
- อาชว์ เตาลานนท์. “การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคเอกชน”. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.social.nesdb.go.th>. [๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. “โพธิ์สวาแกน 2558.” [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/home/astv>. [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

ผลกระทบโครงสร้างเงินทุนและกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทน
หลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
The Impact of Capital Structure and Cash Flow on Stock Return
of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand

สุพศรี บุตรวงศ์

Suksri Butwong,

นักศึกษามหาบัณฑิต หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Master of Accountancy Program in Accountancy, Sripatum University

ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์*

Titaporn Sincharoonsak

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย

Faculty of Accountancy, Sripatum University, Thailand

Email : Suksri_khee@hotmail.com

Received : September 7, 2019

Revised : March 18, 2020

Accepted : March 19, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบโครงสร้างเงินทุน ประกอบด้วย สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร และกระแสเงินสด ประกอบด้วย กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากการลงทุน และกระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน ที่มีต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ รวมจำนวน ๕ ปี การวิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบสมมติฐานใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ ผลการวิจัยพบว่า กระแสเงินสด ไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ ในส่วนของโครงสร้างเงินทุน มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕

คำสำคัญ: โครงสร้างเงินทุน, กระแสเงินสด, อัตราผลตอบแทน

* ผศ.ดร.ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ Ass.Prof.Dr.Titaporn Sincharoonsak

Abstract

The research aimed to study the impact of capital structure consisting of the shareholding ratio of major shareholders, shareholding ratio of institutional investors, shareholding ratio of foreign investors, shareholding ratio of executives and cash flow consisting of cash flow from operations activities, cash flow from investment activities and cash flow from financing activities affecting on the rate of return of securities of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. By the quantitative research data were collected from 2014-2018 total 5 years. Data analysis for hypothesis testing using multiple regression analysis methods at a significant level of .05. The results of this research found that cash flow does not have any effect on the rate of return of securities. As for the capital structure affecting the rate of return of securities with a statistical significance of .05.

Keyword: Capital Structure, Cash Flow, Rate of Return

บทนำ

การสร้างมายั่งยืนให้กับกิจการนั้นนอกจากปัจจัยด้านแผนธุรกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยีที่สามารถรองรับการเติบโตของกิจการผ่านแผนกลยุทธ์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ปัจจัยทางการเงินถือเป็นปัจจัยที่สำคัญเช่นกัน มีผู้ประกอบการหลาย ๆ ราย ที่มีไอเดียทางธุรกิจที่เป็นที่ต้องการของตลาด แต่ต้องประสบกับปัญหาด้านเงินทุน และสภาพคล่องที่ไม่สามารถต่อยอดให้สินค้าหรือบริการไปสู่ตลาดได้ ดังนั้น ปัจจัยด้านเงินทุน และสภาพคล่อง จึงเป็นสิ่งที่ธุรกิจไม่ควรละเลยในการวางแผนกลยุทธ์ระยะยาวของกิจการ หากกิจการไม่ได้เตรียมวางแผนเงินทุนและกระแสเงินสดควบคู่กันไปให้เพียงพอต่อการขยายตัว ก็มักจะเสียเปรียบคู่แข่งที่มีการวางแผนความพร้อมและชิงส่วนแบ่งตลาดได้ก่อน แหล่งเงินทุนของกิจการแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทหลัก ๆ คือ โครงสร้างเงินทุนและกระแสเงินสดของธุรกิจประกอบไปด้วยหนี้สินระยะยาวและส่วนของผู้ถือหุ้น แต่ละธุรกิจมักจะกำหนดสัดส่วนระหว่างแหล่งเงินทุน และกระแสเงินสดแต่ละประเภทแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารงานและสภาพแวดล้อมของกิจการ^๑

^๑ รวงฝน ใจสมุทร, โครงสร้างเงินทุนพื้นฐานความสำเร็จของกิจการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.thai-iod.com>, [๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

ในปัจจุบันสิ่งสำคัญของผู้ลงทุนต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ และหลากหลายในการพิจารณาเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่สนใจ ซึ่งองค์ประกอบหลักในการพิจารณาตัดสินใจลงทุนนอกจาก โครงสร้างเงินทุน^๒ ผลตอบแทนจากเงินปันผล^๓ และ ผลตอบแทนราคาหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้ลงทุนจึงจำเป็นต้องศึกษาโครงสร้างเงินทุน^๔ และการวิเคราะห์งบกระแสเงิน เพื่อการแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มา และแหล่งที่ใช้ไปของเงินสด ทั้งในส่วนของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากการลงทุน และกระแสเงินสดจากการหาเงิน ถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน (Fundamental analysis) รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์อัตราผลตอบแทน กับอัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น กำไรต่อหุ้นด้วย^๕ ดังนั้น การวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุน และกระแสเงินสด มีความสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน การวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบโครงสร้างเงินทุนที่ประกอบด้วย สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร และกระแสเงินสดที่ประกอบด้วย กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากการลงทุน กระแสเงินสดจากการจัดหาเงินต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ โดยมีอายุของธุรกิจ และกำไรต่อหุ้น มาเป็นตัวแปรควบคุม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นตลาดทุนที่มีความเข้มแข็ง มีการส่งเสริมและบังคับให้ปฏิบัติตามหลักการค้ากับดูแลกิจการที่ดี กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และนอกจากผลประกอบการที่ดีแล้วบริษัทจดทะเบียนที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะได้รับความสนใจจากผู้ลงทุนอีกด้วย^๖

^๒ แก้วมณี อุทรมัย และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์, ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET100), รมยสาร, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓) : ๑๑๕-๑๒๘.

^๓ กฤตยชญ์ ศรีสุข, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมของหลักทรัพย์ในดัชนี (SET50), วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๖).

^๔ นันทภา กุลสัมพันธ์โกศล, การใช้อัตราส่วนทางการเงินในการเลือกหลักทรัพย์ลงทุนกรณีศึกษาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๖).

^๕ ไพสิฐ โกวิทยามงคล, ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๓).

^๖ รมิดา คงเขตวนิช, การประเมินหลักการค้ากับดูแลกิจการที่ดีกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, วสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๖ (ฉบับพิเศษ เนื่องในงานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๒) : ๒๗๙-๒๙๐.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาผลกระทบโครงสร้างเงินทุน กระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

๒. ศึกษาผลกระทบโครงสร้างเงินทุนกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน ๒๓๐ บริษัท เก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินที่ได้จากงบการเงินรวมรายปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยนำมาบันทึกลงบนแบบฟอร์มบันทึกข้อมูล และ ตรวจสอบความไม่ครบถ้วนของข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่มีค่าแยกหรือแตกต่างออกไปจากกลุ่ม เมื่อทำการตรวจสอบความเรียบร้อย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ความเป็นอิสระต่อกันของตัวแปร และข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ผลการวิจัย

การศึกษามูลกระทบโครงสร้างเงินทุน และกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ ๑ โครงสร้างเงินทุน ได้แก่ สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (BMS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (INS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ (FIS) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร (EMS) มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY)

ตาราง ๑ ตารางแสดงผลการทดสอบผลกระทบของตัวแปรชุดโครงสร้างเงินทุนภายในที่มีต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY) โดยมีตัวแปรอายุของธุรกิจ (BNA) กำไรต่อหุ้น (EPS) เป็นตัวแปรควบคุม

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
๑	(Constant)	๒.๒๔๓	.๒๙๐		๗.๗๔๑	.๐๐๐		
	BMS	.๐๐๐	.๐๐๓	.๐๐๔	.๑๔๘	.๘๘๒	.๙๖๙	๑.๐๓๒
	INS	.๐๓๙	.๐๑๓	.๐๙๕	๓.๐๑๒	.๐๐๓*	.๘๖๖	๑.๑๕๕
	FIS	.๐๑๗	.๐๐๕	.๑๑๐	๓.๔๖๐	.๐๐๑*	.๘๔๘	๑.๑๗๙
	EMS	.๐๐๘	.๐๐๔	.๐๖๐	๑.๙๔๖	.๐๕๐*	.๙๑๐	๑.๐๙๙
	BNA	.๐๐๐	.๐๑๐	.๐๐๐	-.๐๑๐	.๙๙๒	.๙๗๙	๑.๐๒๑
	EPS	.๐๐๕	.๐๑๐	-.๐๑๕	-.๕๑๗	.๖๐๖	.๙๕๗	๑.๐๔๕

Adjusted R Square = ๐.๐๒๐, F = ๔.๙๑๕, Sig. = .๐๐๐, R Square = ๐.๐๒๕

หมายเหตุ. *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ผลการทดสอบ พบว่า ค่า Variance Inflation Factors (VIF) ซึ่งค่าที่ได้ไม่เกิน ๕ แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง ทำให้สามารถทดสอบด้วยสถิติการถดถอยแบบพหุคูณได้ ทั้งนี้ ตัวแปรชุดที่ ๑ โครงสร้างเงินทุน ประกอบด้วย สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (INS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ (FIS) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร (EMS) มีผลกระทบต่อ อัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY) ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ โดยตัวแปรสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (INS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ (FIS) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร (EMS) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY) ได้ร้อยละ ๒ ขณะที่อีกร้อยละ ๙๘ เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น ส่วนสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (BMS) ไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY)

สมมติฐานที่ ๒ โครงสร้างเงินทุน ได้แก่ สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (BMS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (INS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ (FIS) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร (EMS) มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP)

ตาราง ๒ ตารางแสดงผลการทดสอบผลกระทบของตัวแปรชุดโครงสร้างเงินทุนภายในที่มีต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP) โดยมีตัวแปรอายุของธุรกิจ (BNA) กำไรต่อหุ้น (EPS) เป็นตัวแปรควบคุม

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
๑ (Constant)	-๓๘.๒๗๕	๗.๔๗๘		-๕.๑๑๘	.๐๐๐		
BMS	.๓๐๕	.๐๗๑	.๑๑๓	๔.๒๙๐	.๐๐๐**	.๙๖๙	๑.๐๓๒
INS	.๔๘๘	.๓๓๒	.๐๘๓	๒.๙๗๗	.๐๐๓*	.๘๖๖	๑.๑๕๕
FIS	.๗๕๒	.๑๒๙	.๑๖๔	๕.๘๓๗	.๐๐๐**	.๘๔๘	๑.๑๗๙
EMS	.๑๔๖	.๑๗๕	.๐๓๘	๑.๓๙๓	.๑๖๔	.๙๑๐	๑.๐๙๙
BNA	๑.๒๕๓	.๒๕๓	.๑๓๐	๔.๙๕๖	.๐๐๐**	.๙๗๙	๑.๐๒๑
EPS	๓.๓๕๖	.๒๔๖	.๓๖๐	๑๓.๖๒๙	.๐๐๐**	.๙๕๗	๑.๐๔๕

Adjusted R Square = .๒๓๒, F = ๕๘.๘๓๒, Sig. = .๐๐๐, R square = .๒๓๖

หมายเหตุ. *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ผลการทดสอบ พบว่า ค่า Variance Inflation Factors (VIF) ซึ่งค่าที่ได้ไม่เกิน ๕ แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง ทำให้สามารถทดสอบด้วยสถิติการถดถอยแบบพหุคูณได้ ทั้งนี้ตัวแปรชุดที่ ๑ โครงสร้างเงินทุน ประกอบด้วย สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (BMS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (INS) สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ (FIS) มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP) ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ โดยตัวแปรสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (BMS) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP) ได้ร้อยละ ๒๓.๒ ขณะที่อีกร้อยละ ๗๖.๘ เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่นส่วนสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร (EMS) ไม่มีผลกระทบต่อ อัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP)

สมมติฐานที่ ๓ กระแสเงินสด ประกอบด้วย กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) กระแสเงินสดจากการลงทุน (CFI) กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน (CFS) มีผลกระทบต่อ อัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY)

ตาราง ๓ ตารางแสดงผลการทดสอบผลกระทบของตัวแปรชุดกระแสเงินสด มีต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY) โดยมีตัวแปรอายุของธุรกิจ (BNA) กำไรต่อหุ้น (EPS) เป็นตัวแปรควบคุม

Model B		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		Std. Error	Beta				Tolerance	VIF
๑	(Constant)	๒.๗๔๗	.๒๑๗		๑๒.๖๗๖	.๐๐๐		
	CFO	.๐๐๐	.๐๐๐	.๑๐๐	๑.๔๕๕	.๑๔๖	.๑๘๕	๕.๔๑๒
	CFI	.๐๐๐	.๐๐๐	.๐๗๔	๑.๔๐๕	.๑๖๐	.๓๑๑	๓.๒๑๗
	CFF	.๐๐๐	.๐๐๐	-.๐๔๒*	-.๙๑๙	.๓๕๙	.๔๑๘	๒.๓๙๔
	BNA	.๐๐๒	.๐๑๐	.๐๐๗*	.๒๓๕	.๘๑๔	.๙๘๐	๑.๐๒๑
	EPS	-.๐๐๕	.๐๑๐	-.๐๑๖*	-.๕๑๐	.๖๑๐	.๙๒๖	๑.๐๘๐

Adjusted R Square = .๐๐๔, F = ๑.๙๑๕, Sig. = .๐๘๙, R Square = .๐๐๘

ผลการทดสอบ พบว่า ตัวแปรชุดที่ ๒ กระแสเงินสด ประกอบด้วย กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) กระแสเงินสดจากการลงทุน (CFI) กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน (CFS) ไม่มีผลกระทบต่อ อัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY) ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ โดยตัวแปร กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) กระแสเงินสดจากการลงทุน (CFI) กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน (CFS) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนเงินปันผล (SDY) ได้ร้อยละ .๔ ขณะที่อีกร้อยละ ๙๙.๖ เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น

สมมติฐานที่ ๔ กระแสเงินสด ประกอบด้วย กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) กระแสเงินสดจากการลงทุน (CFI) กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน (CFS) มีผลกระทบต่อ อัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP)

ตาราง ๔ ตารางแสดงผลการทดสอบผลกระทบของตัวแปรชุดกระแสเงินสด มีต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP) โดยมีตัวแปรอายุของธุรกิจ (BNA) กำไรต่อหุ้น (EPS) เป็นตัวแปรควบคุม

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
๑ (Constant)	-.๔.๔๘๙	๕.๗๓๖		-.๗๘๓	.๔๓๔		
CFO	.๐๐๐	.๐๐๐	-.๐๐๔	-.๐๖๔	.๙๔๙	.๑๘๕	๕.๔๑๒
CFI	.๐๐๐	.๐๐๐	-.๐๒๓	-.๔๗๙	.๖๓๒	.๓๑๑	๓.๒๑๗
CFF	.๐๐๐	.๐๐๐	-.๐๔๐	.๙๖๕	.๓๓๕	.๔๑๘	๒.๓๙๔
BNA	๑.๒๕๓	.๒๖๑	.๑๓๐	๔.๘๐๔	.๐๐๐*	.๙๘๐	๑.๐๒๑
EPS	๓.๕๑๐	.๒๕๙	.๓๗๗	๑๓.๕๖๔	.๐๐๐*	.๙๒๖	๑.๐๘๐

Adjusted R Square = -.๑๘๐, F = ๕๑.๓๕๒, Sig. = .๐๐๐, R Square = .๑๘๓

ผลการทดสอบ พบว่า ตัวแปรชุดที่ ๒ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) กระแสเงินสดจากการลงทุน (CFI) กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน (CFS) ไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP) ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง (RCP) ได้ร้อยละ ๑๘ ขณะที่อีกร้อยละ ๘๒ เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น

สรุปผลการวิจัย

โครงสร้างเงินทุน

ผลการวิเคราะห์ของหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โครงสร้างเงินทุนในด้านสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีส่วนช่วยในเรื่องการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานของกิจการทำหน้าที่เสมือนในฐานะเป็นตัวสอดส่องและยับยั้งพฤติกรรมฉกฉวยโอกาสของผู้บริหาร แต่ผู้บริหรมองนักลงทุนประเภทนี้เป็นตัวทดแทนการใช้หนี้สิน และการกระตุ้นการจ่ายเงินปันผลเพื่อลดปัญหาตัวแทน^๗ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่ว่า ผู้ถือหุ้นสถาบันมีผลกระทบทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลการดำเนินงานของบริษัทและอัตราผลตอบแทนเงินปันผลในตลาด

^๗ Charfeddine, L. & Elmarzougui A, Institutional Ownership and Firm Performance: Evidence from France, *The IUP Journal of Behavioral Finance*, Vol.7 (4), (2010) : 35-46.

หลักทรัพย์ประเทศฝรั่งเศส^๔ และพบว่า สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลงที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ โครงสร้างพื้นฐานของบริษัทในประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่อยู่ในระดับที่สูง โดยวัดจากสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ๕ อันดับคือบริษัทมีการกระจุกตัวสูงมากเท่าใด ทำให้อัตราเงินปันผลตอบแทนอยู่ในระดับที่สูง เนื่องจากนักลงทุนจะมองว่าผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีสัดส่วนในการถือครองหุ้นในระดับที่สูง จึงต้องการส่วนแบ่งจากการลงทุนที่สูงเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีอัตราผลตอบแทนสูงจะเป็นที่น่าสนใจของนักลงทุน นอกจากนี้ยังพบว่า ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราเงินปันผลตอบแทน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และอัตราการจ่ายเงินปันผลในอดีต ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อเงินปันผลตอบแทนเช่นกัน^๕

กระแสเงินสด

ผลการวิเคราะห์ของหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการวิเคราะห์กลุ่มย่อยจากกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ พบว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากการลงทุน กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน ไม่มีผลกระทบต่อ อัตราผลตอบแทนเงินปันผล และอัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติสำหรับ กล่าวคือ อิทธิพลของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากการลงทุน กระแสเงินสดจากการจัดหาเงินไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผลและอัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากงบกระแสเงินสด คือข้อมูลที่สะท้อนผลการดำเนินงาน และสภาพคล่องของกิจการ รวมถึงความสามารถในการขยายทุนและความสามารถในการชำระหนี้ มากกว่าการแสดงผลการสร้างผลกำไรหรือมูลค่ากิจการ การค้นพบนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรพิจารณาวิเคราะห์หรือคาดการณ์ผลตอบแทนโดยพิจารณาตัวแปรอื่นหรือตัวเลขทางการบัญชีที่สามารถสะท้อนอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ เช่น อัตราส่วนทางการเงินประเภทต่าง ๆ

^๔ Ting H.-I, The Influence of Insiders and Institutional Investors on Firm Performance, *Review of Pacific Basin Financial Markets and Policies*. Vol.16 (4), (2013).

^๕ ปราญชลี สมภพโกศาจารย์, โครงสร้างผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริษัท กับนโยบายการจ่ายเงินปันผล, การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการเงิน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๐).

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การศึกษาครั้งต่อไปควรดำเนินการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเจาะลึกเพื่อให้ค้นคว้าและค้นพบตัวแปรใหม่ๆ ที่จะสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีประสบการณ์ด้านการเงินกับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ก่อนที่จะทำการสรุปตัวแปรใหม่ๆ และทำการเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบอีกครั้ง

๒. การศึกษาครั้งต่อไปควรรวบรวมข้อมูลตัวแปรประเภทอัตราส่วนทางการเงินและทำการทดสอบทางสถิติ เพื่ออธิบายให้ได้ว่าอัตราส่วนทางการเงินส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่

บรรณานุกรม

แก้วมณี อุทัยมัย และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET100). **รมยสาร.**

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๑๑๕-๑๒๘.
กฤตยชญ์ ศรีสุข. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมของหลักทรัพย์ในดัชนี (SET50). **วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.**

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ๒๕๕๖.

นันทภา กุลสัมพันธ์โกศล. การใช้อัตราส่วนทางการเงินในการเลือกหลักทรัพย์ลงทุนกรณีศึกษาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(SET). **การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.**
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ๒๕๕๖.

ปราณูชลี สมภพโกศาเดชฐ์. โครงสร้างผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริษัท กับนโยบายการจ่ายเงินปันผล. **การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการเงิน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,**
๒๕๖๐.

ไพสิฐ โกวิทยามงคล. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,**
๒๕๕๓.

รมิดา คงเขตวนิช. การประเมินหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ ๖ (ฉบับพิเศษ เนื่องในงานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๒) : ๒๗๙-๒๙๐.**

รวงฝน ใจสมุทร. โครงสร้างเงินทุนพื้นฐานความสำเร็จของกิจการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.thai-iod.com>. [๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

Charfeddine, L. & Elmarzougui A. Institutional Ownership and Firm Performance: Evidence from France. **The IUP Journal of Behavioral Finance**. Vol. 7 (4). 2010 : 35-46.

Ting, H.-I. The Influence of Insiders and Institutional Investors on Firm Performance. **Review of Pacific Basin Financial Markets and Policies**. Vol. 16 (4). (2013).

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ Ecotourism Management System for Royal Thai Navy

บรรจบ มูลเชื้อ*

Banchob Moonchua

บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการกีฬาและการบันเทิง มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Doctor of Sports and Entertainment Business Sripatum University

Email: Banchob.m@gmail.com

Received : March 4, 2020

Revised : March 10, 2020

Accepted : March 24, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ ๒) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ Factor analysis เพื่อจัดกลุ่มตัวชี้วัดและจัดทำ Reliability test มีความสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือ ตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ที่พิจารณาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวแปร ที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : การท่องเที่ยว, เชิงนิเวศ, กองทัพเรือ

* นาวาเอก บรรจบ มูลเชื้อ Captain Banchob Moonchua

Abstract

This research is aimed at studying 1) to study the ecotourism management models for Royal Thai Navy 2) to study the influence of causal factors affecting ecotourism management for Royal Thai Navy 3) to develop a model of ecotourism management for Royal Thai Navy. Research is mixed method between qualitative research and quantitative research which management by continue to select samples with multiple randoms sampling method and collected the data by using a query, feedback questionnaire data analysis by factor analysis approach to group metrics and reliability test are consistent statistically significant. The statistics used for data analysis that is the percentage, the mean, the standard deviation, confirmatory factors analysis and the path analysis by LISREL program version 9.10.

The results of the relationship analysis between the observed variables of a system relationship causal structure that determines the value of relationship whether or not different from zero to see the relationships of the co-constituents before It was confirmed by using the linear constituents analyses of the correlation coefficients analysis of Pierson Model. It found that the relationship between the observed variables are all variables that have a different value from zero and It found that statistically significant at a level 0.05. The results of the models consistency analysis in the relationship causal structure of the ecotourism management for Royal Thai Navy with empirical data.

Keywords : Ecotourism, Management System, Royal Thai Navy

บทนำ

รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคตจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางเพื่อสร้างความสอดคล้องทั้งในแง่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และความต้องการที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ไปด้วยกันจะไม่มุ่งเน้นเฉพาะการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว แต่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น ทั้งในเรื่องการเพิ่มระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อวันหรือต่อครั้ง การพัฒนาในระดับพื้นที่ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในกลุ่มท่องเที่ยวและระหว่างกลุ่มท่องเที่ยว การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้ไปสู่

ท้องถิ่นมากขึ้น การคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน^๑

แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจและแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นทั่วไป เพราะมีความหลากหลายทั้งในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม การผจญภัย และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำมารวมไว้ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกันได้อย่างสอดคล้อง ซึ่งการท่องเที่ยวในแต่ละค่ายทหารนั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพที่ตั้ง อีกทั้งยังมีความปลอดภัยสูง เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอยให้คำแนะนำและดูแลการประกอบกิจกรรม มีอุปกรณ์สำหรับการประกอบกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ได้ มาตรฐาน จึงถือได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งที่สมควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมากขึ้นสอดคล้องกับการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ทหาร ในยุโรปและสหรัฐอเมริกาเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานานและได้รับความนิยมอย่างยิ่ง เพราะในเขตพื้นที่ทหารแทบทุกประเทศล้วนแต่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือคุณค่าทางประวัติศาสตร์ด้านการเมือง สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงรูปแบบการเมือง การปกครอง และความมั่นคงของแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี การนำทรัพยากรทั้งในรูปธรรมและนามธรรมในพื้นที่มาสร้างกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และผลประโยชน์^๒ ด้วยเหตุนี้กองทัพเรือจึงได้จัดทำโครงการการท่องเที่ยวในเขตทหารโดยมีแผนการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในกองทัพเรือเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและให้สอดคล้องกับแผนแม่บทอุตสาหกรรมบริการแห่งชาติเรื่อยมาจนปัจจุบัน^๓

กองทัพเรือมีหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มากมาย ที่ประชาชนและนักท่องเที่ยวเดินทางมาพักผ่อนเป็นจำนวนมาก พื้นที่กองทัพเรือยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย มีสภาพพื้นที่ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลล้อมรอบด้วยหุบเขา เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณให้แก่หน่วยงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว ในด้านการท่องเที่ยวให้แก่ท้องถิ่นเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการคนงานและลูกจ้างของกองทัพเรือและบุคคลทั่วไปได้ใช้บริการร่วมกันภายใต้ข้อบังคับ กฎระเบียบ ของเจ้าของพื้นที่ที่หน่วยทหารนั้น ๆ กำหนด

^๑ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย, แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร : กรมการท่องเที่ยว, ๒๕๕๘).

^๒ LCTA Lauku celotajs, **Service Marketing**, (New York: Harper Collins, 2011).

^๓ ศูนย์อำนวยการการท่องเที่ยวกองทัพเรือ, นโยบายและแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารเรือสำหรับปีงบประมาณ ๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร : กองทัพเรือ, ๒๕๕๘).

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าหากกองทัพเรือจะดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพเรือให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ก็ควรที่จะมีการบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้หน่วยทหารของกองทัพเรือที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ปรับปรุงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป ภายใต้หลักการพัฒนายั่งยืน ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือ ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพเรือ นำไปพัฒนาให้ครอบคลุม ทุกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ทหารกองทัพเรือ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการให้หน่วยทหารในกองทัพเรือที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ปรับปรุงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. ศึกษาเพื่อศึกษาปัจจัยเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือ
๒. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือ
๓. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ต่อปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานที่ ๑ ปัจจัยการตลาดการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อกับปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานที่ ๒ ปัจจัยแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อกับปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานที่ ๓ ปัจจัยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อกับปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

กลุ่มที่ ๒ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานที่ ๔ ปัจจัยการตลาดการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

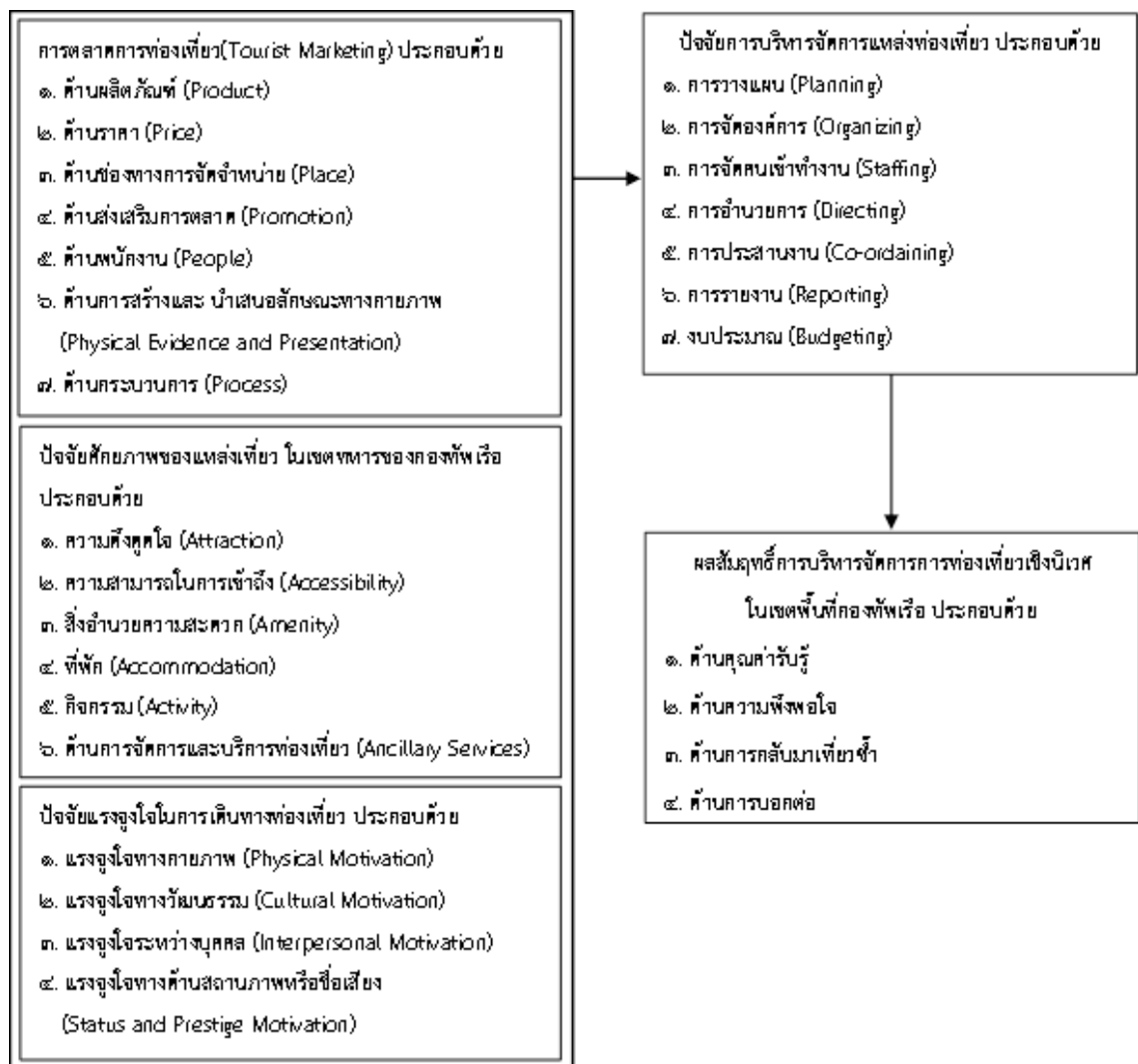
สมมติฐานที่ ๕ ปัจจัยแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานที่ ๖ ปัจจัยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานที่ ๗ ปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

สมมติฐานที่ ๘ ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตามทฤษฎีระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

๑. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งทำการสำรวจความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพเรือ เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการตลาดการท่องเที่ยว ปัจจัยแรงจูงใจในการท่องเที่ยว ปัจจัยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการนำข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาทดสอบกับตัวแบบเชิงทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและประเด็นที่สำคัญและอิทธิพลของตัวแปรทางด้านต่าง ๆ ดังได้มีการทบทวนวรรณกรรม ต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือโดยการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถิติเทคนิคหนึ่งที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationships) เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้สามารถตอบคำถามในการวิจัยได้ครบถ้วน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการนำ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาทดสอบกับตัวแบบเชิงทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและประเด็นที่สำคัญในการศึกษาแบบจำลองเชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุของปัจจัยการตลาดการท่องเที่ยว, ปัจจัยแรงจูงใจในการท่องเที่ยว, ปัจจัยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว, ปัจจัยด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือเพื่อเป็นแนวทางในสร้างตัวแบบที่ดีให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือโดยทำการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามจากกลุ่มบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ จำนวน ๑๒๕๕ คน ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๖๑ - เดือนธันวาคม ๒๕๖๒

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานใน กองทัพเรือไทย มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

กลุ่มที่ ๒ นายทหารสัญญาบัตรผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

กลุ่มที่ ๓ ผู้ทำหน้าที่ในการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ขอบเขตของ ประชากรมีขนาดใหญ่มาก โดยการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square statistics) วัดระดับความกลมกลืน (Goodness of-fit index (GFI) ระหว่างสมมติฐาน และ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งนักสถิติกำหนดไว้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องมีขนาดใหญ่^๕ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมลิสเรล^๖ เพราะฟังก์ชันการกลมกลืนจะมีการแจกแจงปกติต่อเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ เท่านั้น เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ และป้องกันการผิดพลาดของข้อมูลที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการ เก็บข้อมูลออนไลน์ ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือทางเทคนิค สถิติ Structural Equation Modeling (SEM) ที่เหมาะสมจำนวน ๔๐๐ คน^๖

ทั้งนี้สำหรับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

กลุ่มที่ ๒ นายทหารสัญญาบัตรผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

กลุ่มที่ ๓ ผู้ทำหน้าที่ในการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวในในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

^๕ Hair, Joseph F; Anderson, Rolph E; Tatham, Ronald L; & Black, William C, **Multivariate Data Analysis with Readings**. 4th ed, (Englewood Cliffside-Hall, 1995).

^๖ Joreskog, Karl G; & Sorbom, Dag, **LISREL8 User's Reference Guide**, (United States : Scientific Software International, 1996).

^๖ นงลักษณ์ วิรัชชัย, **โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

๓. เครื่องมือในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามการกับกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานในกองทัพเรือไทย โดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยกับกลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานในกองทัพเรือไทย ทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่กองทัพเรือ โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๒ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในการ สัมภาษณ์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตัวเองจากกลุ่มตัวอย่างเป็น รายบุคคลตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อช่วยในการสัมภาษณ์

๔. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อได้ดำเนินการในการเก็บรวบรวม และทำการเก็บข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ๔ ส่วนดังนี้

๔.๑ สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผู้วิจัยได้นำมาใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อการอธิบายบรรยายถึงคุณสมบัติ หรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ ตามปัจจัยด้านคุณลักษณะของกลุ่มโดยกำหนดการวัดเป็นค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าเฉลี่ย (Mean)

๔.๒ สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) สำหรับใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการที่ปฏิบัติงานในกองทัพเรือไทยโดยเกณฑ์ การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -๑ หรือ ๑

๔.๓ สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยพิจารณาความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: ρ_C) และค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average Variance Extracted: ρ_V)^๗

๔.๔ สถิติการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุของปัจจัยการตลาดการท่องเที่ยว (X1), ปัจจัยแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (X2), ปัจจัย

^๗ Diamantopoulos, A. & Siguaw, J. A, *Introducing LISREL*, (London, United Kingdom: Sage, 2000).

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว (X3), ปัจจัยด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ (Y1) ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ (Y2) ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและกำหนดให้เป็นแบบจำลอง การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรม LISREL for Windows version เพื่อตรวจสอบ ความกลมกลืนของแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบ ความสอดคล้องของแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Assessment of Model Fit) โดยดัชนีที่ใช้ในการ ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งประกอบด้วยดัชนีค่า Chi-Square, (χ^2/df , CFI, GFI, AGFI, RMSEA และ SRMR)

๔.๕ ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยค่า RMSEA ที่ดีมากที่สุดควรมีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ หรือมีค่าระหว่าง ๐.๐๕ ถึง ๐.๐๘ หมายถึงแบบจำลองค่อนข้างสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าระหว่าง ๐.๐๘ ถึง ๐.๑๐ แสดงว่าแบบจำลองสอดคล้องกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์เล็กน้อยและค่าที่มากกว่า ๐.๑๐ แสดงว่าแบบจำลองยังไม่สอดคล้องกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์

๔.๖ ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อนโดยดัชนีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการ พิจารณา คือรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) เป็นค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Residual) ซึ่งเป็นค่า ความคลาดเคลื่อนหารด้วยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า (Estimated Standard Error) โดยควรมีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ จึงจะสรุปได้ว่าแบบจำลองสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยหากแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกันผู้วิจัยจำเป็นต้องดำเนินการ ปรับแบบจำลองแล้วกระทำจนกว่าแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะสอดคล้องกลมกลืนกัน

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ ประกอบด้วย ๑) การตลาดการท่องเที่ยว ๒) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ๓) แรงจูงใจในการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้ได้ข้อค้นพบที่ได้ นำเสนอมาแล้วข้างต้น แต่เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงนัยสำคัญที่มีคุณค่าทางด้านวิชาการ ตลอดจน คุณประโยชน์ของการนำเสนอข้อค้นพบไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต พื้นที่กองทัพเรือให้มีประสิทธิภาพได้ ดังนี้

ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตามทฤษฎีระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง จากผลการวิจัย พบว่า ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตามทฤษฎีระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในระดับสูงและมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ใกล้เคียงกัน คือ

ปัจจัยการตลาดการท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ ๐.๙๒ และมีค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ ๐.๒๓ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ ๐.๗๙-๐.๙๔ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

ปัจจัยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ ๖ ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ ๐.๘๑ และมีค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ ๐.๒๗ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ ๐.๗๕-๐.๘๘ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

ปัจจัยแรงจูงใจในการท่องเที่ยวประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ ๐.๙๐ และมีค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ ๐.๒๑ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ ๐.๗๔-๐.๙๒ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

ปัจจัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ ๐.๘๔ และมีค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ ๐.๓๓ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ ๐.๗๑-๐.๘๘ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกค่า

การอภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ แสดงทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือในระดับสูง พฤติกรรมการท่องเที่ยวในนักท่องเที่ยวอาจไม่เกิดขึ้น ถ้านักท่องเที่ยวไม่รู้สึถึงความต้องการมากพอ ดังนั้นนักการตลาดสามารถใช้เครื่องมือทางการตลาดที่เรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ซึ่งประกอบด้วยบริการ (product) ราคา (price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (place) การสื่อสารการตลาด (promotion) บุคลากร (people) กระบวนการบริการ (process) และสภาพทางกายภาพ (physical evidence) เพื่อใช้สร้างความต้องการและสร้างความพึงพอใจสูงสุดสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ซึ่งสามารถวัดประเมินผลได้จากการพฤติกรรมการรับรู้ ความพึงพอใจ การกลับมาเที่ยวซ้ำ การบอกต่อ^๔ ตรวจสอบความสำคัญของความ

^๔ Kotler, P, **Marketing Management: Analysis Planning Implementation and Control** (8th ed), (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1997).

คาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริษัทนำเที่ยว ด้วยคุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ การประกันและการตอบสนองจากลูกค้ามีความสำคัญต่อการให้บริการของบริษัทนำเที่ยว ที่จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ ความพึงพอใจ การกลับมาเที่ยวซ้ำ และการบอกต่อ^๙ ปัจจัยทางจิตวิทยามีอิทธิพลในการเกิดพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว จะต้องมีความเข้าใจถึงจิตวิทยาของตัวคน และขอบเขตที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยจิตวิทยาประกอบด้วย การรับรู้ การรับรู้ ความพึงพอใจ การเรียนรู้ บุคลิกภาพ และทัศนคติ ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพอากาศไม่ใช่เรื่องง่ายจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบของปัจจัยหลายปัจจัยและใช้วิธีการที่หลากหลายจะใช้แนวคิดทฤษฎีใด ทฤษฎีหนึ่งไม่ได้แต่จะต้องใช้วิธีการบูรณาการให้เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยว ที่อาศัยการดำเนินการด้านตลาดการท่องเที่ยว ที่จะต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว และการจัดองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอุปสงค์ โดยให้ความสำคัญกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมของการท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาปรับปรุงอย่างยั่งยืนต้องเริ่มจากการพัฒนาคนซึ่งเป็นแกนกลางในการพัฒนา การเรียนรู้จากฐานสู่ฐาน การเข้าร่วมในการถ่ายทอดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ จะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่มีคุณภาพหากบุคคล และสังคมร่วมพัฒนาไปด้วยกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ขึ้นในชุมชน^{๑๐} รวมถึงความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้สร้างความต้องการ และสร้างความพึงพอใจสูงสุดสำหรับนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการประกอบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างจริงจังและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว ในการพัฒนาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับให้ผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพอากาศ โดยผู้บริหารควรให้การสนับสนุนให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการตลาดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยมีการลงทุนในด้านการตลาดการท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจัยการตลาดการท่องเที่ยวมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพอากาศ และเป็นหัวใจสำคัญของการเริ่มการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพอากาศ ที่มุ่งเน้นไปที่นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญการจัดการตลาดการท่องเที่ยวจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากปราศจากการใช้ตลาดการท่องเที่ยว

^๙ Atilgan, E, Akinci, S, & Aksoy, S, **Mapping Service Quality: The Tourism Industry**, (Managing Service Quality, 2003) 13(5), pp 412-422.

^{๑๐} พระสุธีรัตนบัณฑิต, **LIST Model for Research and Social Development**, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๓๗.

๒. ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านศักยภาพของแหล่ง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ และควรศึกษา เรียนรู้องค์ประกอบของหลักเกณฑ์ การพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในการประเมินมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการที่จะจัดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศนั้นับว่ามีความสำคัญที่สุด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัส กับระบบนิเวศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่ง ในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยววนั้น ๆ นอกจากนี้ การคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็น สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ

๓. ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเหตุ ด้านแรงจูงใจในการท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต พื้นที่กองทัพเรือให้สูงขึ้น

๔. ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเหตุ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือให้สูงขึ้น และใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้ง แผนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การรักษาความปลอดภัย หรือการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว หรือมาตรการควบคุมทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการนำรูปแบบและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไปทำการวิจัยซ้ำ ในธุรกิจบริการอื่น ๆ ในบริบทของประเทศไทยหรือในประเทศอื่น ๆ เพื่อทำการตรวจสอบโมเดลว่ามีความ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

๒. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเหตุด้านอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่กองทัพเรือ

๓. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่ กองทัพเรือกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อตรวจสอบระดับของการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องจาก ระดับมาตรฐานที่แตกต่างกันของแหล่งท่องเที่ยวอาจมีผลต่อระดับ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน

๔. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาที่ประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์ ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศไทย รวมถึงภาวะวิกฤตภัยทางธรรมชาติ (อุทกภัย) ดังนั้น การวิจัย

ครั้งต่อไปควรมีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระยะเวลาที่เศรษฐกิจมีความเป็นปกติ หรือเศรษฐกิจขาขึ้น เพื่อทำการตรวจสอบโมเดลว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

บรรณานุกรม

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. โมเดลลิสเรล:สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต. LIST Model for Research and Social Development. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. “แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว: กรมการท่องเที่ยว พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐”. กรุงเทพมหานคร: กรมการท่องเที่ยว, ๒๕๕๘.
- ศูนย์อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “นโยบายและแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารเรือสำหรับปีงบประมาณ ๒๕๕๙”. กรุงเทพมหานคร : กองทัพเรือ, ๒๕๕๘.
- Atilgan. E. Akinci. S. and Aksoy. S. Mapping service qUality: the tourism industry. (Managing Service Quality, 2003), 13(5) pp. 412-422.
- Diamantopoulos. A. & Siguaw. J. A. Introducing LISREL. London. United Kingdom: Sage, 2000.
- Hair. Joseph. F.; Anderson. Rolph E.; Tatham. Ronald L. & Black. William C. Multivariate Data Analysis with Readings. 4th ed. Englewood Cliffs-Hall, 1995.
- Joreskog. Karl G. & Sorbom. Dag. LISREL8 User’s Reference Guide. United States: Scientific Software International, 1996.
- Kotler. P. Marketing management: Analysis planning implementation and control 8th ed. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall, 1997.
- LCTA Lauku celotajs. Service Marketing. New York : Harper Collins, 2011.

The Imperative of A Global Ethic in A Global Society

Khaimook Laopipattana*

๕๕-๕๗ ซ. พัฒนา ๑ ถนนสุขุมวิท อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐, ประเทศไทย

No. 55-5 Soi Phiphatthana 1, Sukhumvit Road, Si Racha District,

Chon Buri Province 20110, Thailand

Email : sriya-ad@hotmail.com

Received : 29 March, 2019

Revised : 4 March, 2020

Accepted : 21 March, 2020

Abstract

This paper will explore a core ethical consensus that is found, shared and accepted in world's religious teachings in response to core universal problems; growing injustice, inequality, poverty and difficulty that are prevalent in all countries and cultures.

To achieve ethical consensus that would offer a solid foundation for 'A Global Ethic' is a big challenge. This common human ethic has to tolerate and understand differences, to transcend religious and cultural conflicts and most importantly to alleviate the sufferings of all mankind in our global society.

Mankind's global society is in need of a global ethic. Hans Kung, a renowned Catholic theologian has confirmed that this world only has a chance of survival if it is endowed with a common, universal standard of values, ideals and goals that serve as an adhesive that holds a global society together.

Keyword: Global Ethics, Society, Value

* Dr.Khaimook Laopipattana ดร.ไข่มุก เหล่าพัฒนา

The Imperative of A Global Ethic in A Global Society Fundamental Problems

An **ethical consensus** – an agreement on particular values, criteria, attitudes – as a basis for the world society that is coming into being: is that not a great, beautiful illusion? In view of the differences which have always existed between nations, cultures and religions; in view of the current tendencies and trends towards cultural, linguistic and religious self-assertion ..., is it possible to envisage any ethical consensus at all, let alone in global dimensions? However, one can also argue in the opposite direction: precisely **in view of this oppressive situation, a basic ethical consensus** is necessary.¹

From the excerpt above, one concern that weighs heavily on many ethicists, hearts is that – we all live in an increasingly multi religious and multicultural society which the diversity of cultural norms and religious values makes the prospect of arriving at an ethical consensus more than remote. For an ethos to become universally accepted, it has to somehow tolerate and understand differences in beliefs and customs, to embrace common ethical principles found in most of the world's religions in order to transcend religious and cultural conflicts; and most significantly, this common basic human ethic has to serve as a cement that holds a global society together.

As our global society advances into the 21st century, the world is experiencing a pace of technological culture and globalization. Every day brings further not only the evidence of socio-economic advancement, but also the unacceptable divide in our world ... millions living in extreme poverty and enduring conflict. In an ever more interdependent world, global society must be guided by: “a global ethic based on a shared ethical values that transcend religious beliefs and narrow definitions of national interests” in order to strengthen the moral health of the humankind.

¹ Kung, Hans. *A Global Ethic for Global Politics and Economics*. (Oxford: Oxford University Press. 1998), p. 91.

Therefore, the challenge of this paper is – to seek a common basic human ethic which is acceptable to all in the world of differences. *As achieving ethical consensus that would offer a palatable foundation for a global ethic is a major challenge, it will remain meaningless at the abstract level unless the common values shared by the world's religion were unpacked and explored in a practical dimension of human's life.* It is to say that – if a global ethic finds a compatibility with the basic value system of the world's religions, it can be suggested that the shared ethical values could be virtually employed and the implementation would be firmly secured.

Fortunately, Hans Kung, Swiss theologian and the director of the Ecumenical Institute at the university of Tübingen was the first to introduce us to the concept of a global ethic by spending his lifelong commitment to bringing people of different spiritual traditions and backgrounds together around the common values that unite us as one human family. Before we embark on moral reflection for our global society, it would be good if we first go through a brief review of a global ethic and its significant messages.

What is A Global Ethic ?

1. A common basic human ethic.

Aware of the world's agony, Hans Kung was the first to introduce us to the concept of a global ethic. He drafted the 5,000- word “Declaration of a Global Ethic” at a meeting of the Parliament of the World Religions held in Chicago from 28 August to 4 September, 1993. The Assembly of 6,500 religious and spiritual leaders from all over the world attended the 100th anniversary of the Parliament's original assembly and Kung's declaration was examined and endorsed by 250 outstanding religious leaders. They briefly traced several aspects of spiritual movement for the New World Order, showing some common sets of core values shared and found in world's religious teaching and affirming that a global ethic is: “a minimal **fundamental consensus** concerning binding **values**, irrevocable **standard**, and fundamental **moral**

attitudes”² or it can be elucidated in the negative connotations that it is not: “a global ideology or **a single unified religion** beyond all existing religions, and certainly not the domination of one religion over all others”³

In order to encourage the challenging pace to world peace, Kung has made a variety of efforts to prevent the predominance of any other institutional influences and cultural paradigms in Declaration of a Global Ethic. To achieve a genuine unity of ethic characterized by a sound and healthy diversity interacting by the world’s religions – Christianity, Islam, Buddhism, Hinduism, Judaism, Confucianism and so on, he attentively seeked the new way of defining a global ethic, as follow:

Ethic is the translation of the Greek word **Ethos** and means **a basic human moral attitudes**, whereas ethics denotes the philosophical or theological theory of moral attitudes and norms. Global ethic should offer a **minimal ethic**, it can not replace or generate, lets say the Christian Sermon on the Mount. The Discourses of Buddha or the Sayings of Confucius. All these particular religions state a **maximal ethic**.⁴

Ethic is therefore often the product of particular traditions of a community. The emergence of the particularist basis (-- vaguely defined as we cannot transcend particular moral or cultural principles) may hinder all humanity from the true understanding of a global ethic. If each religion always believes that one’s own creed and cult are the most powerful and can solely inspire the followers to live a much more superior life, a global ethic’s concerns cannot be given a hearing. Thus, Kung emphasized in the document that: “the one world in which we live has a chance of survival only if there is no longer any room in it for spheres of differing, contradictory and even antagonistic ethics”⁵

² Kung, Hans. *A Global Ethic for Global Politics and Economics*. (Oxford: Oxford University Press. 1998), p. 18.

³ Ibid., p. 21.

⁴ Kung, Hans. *A Global Ethic for Global Politics and Economics*. (Oxford: Oxford University Press. 1998), p. 4.

⁵ Kung, Hans. *Global Responsibility: In Search of a New World Ethic*. 9 New York: Continuum. 1996, p. 138.

Central to Kung's endeavor, declaration of a global ethic tends to give the primacy to the quest of mankind – for survival and global peace. Then, a true ethic of humanity and for humanity must:

... penetrate to **a deeper ethical level**, the level of **binding values, irrevocable criteria and inner basic attitudes**... an ethic is primarily concerned with the inner realm of a person, the sphere of the conscience, of the heart. It must be capable of securing a consensus ... must be critical ... must be related to reality ... must be generally comprehensible and must have a religious foundation.⁶

A beginning attempt along these lines deals with the common human path to a global society. The path which 'down – to – earth' human values in world's religions are meaningfully found. We can realize the coming of ethic 'from below'. Of course, this human ethic does not belong to any specific castes, creeds or cults because the main themes of this true ethic are beyond the reach of institutional or authoritative power. As long as the old command – and – control language and the rigid image of existing religions was oriented to the past rather than the future, we should prefer a simpler, common statement of a minimal ethic – a real human value embedded in the heart, rather than in the scripture. There comes to be established a global ethic, as operational norms and values, in the framework of a global responsibility to be acted on.

2. A universal moral wisdom – *the Golden Rule*

All human societies have their own systems of generally accepted values which provide goals, means, and orientation for the individual as well as for society. History reveals that mankind's great value systems are rooted in the great historic religions and their deep-rooted traditions. The values and standards people followed were an integral part of their communal culture, from which they also obtained their motivation for moral.

⁶ Kung, Hans. *A Global Ethic for Global Politics and Economics*. (Oxford: Oxford University Press. 1998), p. 58-59.

Kung stated that '*there can be no new global order without a new global ethic*'. Nonetheless, the basis for this global ethic can already be found in the world's religions. To foster a future collaboration, it is affirmed that:

There is an irrevocable, unconditional norms for all areas of life, for families and communities, for nations, and religions. There already exist ancient guidelines for human behavior which are found in the teachings of the religions of the world and which are the condition for sustainable world order.⁷

There are common ethical teachings in the world's religions that can serve as a framework for interreligious relations. They can also provide a basic for united response to many of the crises and conflicts of our time. Significantly, the pursuit of a global ethic shared by world's religions starts its spiritual pace with the "Golden Rule" – Treat others as we would be treated and this would become the fundamental demand along the development of a true vision of universality. The universal norm "every human being must be treated humanely" must be applied to all in the context of concrete situation. As Kung says:

This means that every human being without distinction of age, sex, race, skin color, physical or mental ability, language, religion, political view, or national or social origin possesses an inalienable and untouchable dignity, and everyone is therefore obliged to honor this dignity and protect it.⁸

From its fundamental principles, declaration of a global ethic features four "irrevocable directives" or "moral guidelines for human behavior" on which world's religions agree:

1. Commitment to a culture of non-violence and respect for all life:

The age-old directive: You shall not kill! Or in positive terms: Have respect for life!

⁷ Ibid., p. 21.

⁸ Ibid., p. 110.

2. Commitment to a culture of solidarity and a just economic order:

The age-old directive: You shall not steal! Or in positive terms: Deal honestly and fairly!

3. Commitment to a culture of tolerance and life of truthfulness:

The age-old directive: You shall not lie! Or in positive terms: Speak and act truthfully!

4. Commitment to a culture of equal rights and partnership between

men and women: The age-old directive: You shall not commit sexual immorality! Or in positive terms: Respect and love one another!

These commitments could comfortably form part of a global ethic, along with the Golden Rule, and thus derive from common features of world's religion. Thus, it is uniquely focused on a shared vision of basic values to be implemented by all religions for the sake of a sustainable global society. Notwithstanding, people are often surprised and pleased to discover version of the Golden Rule in many spiritual Traditions. It should be noted, however, that the Golden Rule crosses so many traditions and philosophies, it possesses tremendous moral authority and indicates a profound human unity. Here are some religious expressions to facilitate the universal moral truth – “*The Golden Rule is Across the World's Religions*”:

Buddhism

Treat not others in ways that you yourself would find hurtful.

The Buddha, Udāna-Vagga 5.1

Christianity

In everything, do to others as you would have them do to you; for this is the law and the prophets.

Jesus, Matthew 7:12

Confucianism

One word which sums up the basis of all good conduct ... loving-kindness. Do not do to others what you do not want done to yourself.

Confucius, Analects 15.23

Hinduism

This is the sum of duty: do not do to others what could cause pain if done to you.

Mahabharata 5: 1517

Islamism

Not one of you truly believes until you wish for others what you wish for yourself.

The Prophet Muhammad, 13th of the 40 Hadiths of Nawawi etc.

Jainism

One should treat all creatures in the world as one would like to be treated.

Mahavira, Suttrakritanga

Judaism

What is hateful to you, do not do to your neighbor. This is the whole. *Torah*; all the rest is commentary. Go and learn it.

Hillel, Talmud, Shabbath 319

Sikhism

I am a stranger to no one; and no one is a stranger to me. Indeed, I am a friend to all.

Guru Granth Sahib, pg. 1299

Taoism

Regard your neighbor's gain as your own gain and your neighbor's loss as your own loss.

Lao Tzu (T'ai Shang Kan Ying P'ien), 213-218 and so on.

At a dramatic pace of multicultural and multireligious movement, the effort to develop a global ethic, which calls upon the shared wisdom of the world's religion considers the Golden Rule to be a key reference point. Here, the Golden Rule – **Treat others as we would be treated** – is not just a moral ideal for relationships between people but also for relationships among nations, cultures, races and religions. Or it is to say that the Golden Rule, as a universal value for all, makes us conscious of the interdependence and interrelatedness of all lives on earth.

Up to this point, we come to the main task of this paper, ... to seek a common basic human ethic which is seen to be universally applicable to all human being but the real challenge is that – how can we gain access to the village of “a common basic human ethic” or “how can we acquire the wisdom of the Golden Rule? As it is believed that – this is the most fundamental and moral quest of all humanity.

How Can We Make A Full Use of A Global Ethic ?

It is important to recognize that a global ethic is a common basic human ethic which all people of different nations and religions already hold in common. The pursuit of a global ethic shared by all world's religions starts with the Golden Rule – “*Do unto others as you would have them do unto you*”, the maxim which has persisted in many ethical traditions of humankind for thousands of years. The Parliament of the World Religions agreeably endorsed the message of the Golden Rule as a vitally important and unifying ethical principle leading to the development of a global responsibility. The society based on this kind of ethic should be the society filled with a good life—a life of mutual respect, understanding and collaboration; why in many cases – the world is still in agony and conflict?

For what I have been studying, a global ethic as defined by Hans Kung as “a minimal fundamental consensus on ethic” has a strength – it is undebatable for the world's religions as long as this common basic human ethic already existed and all commonly accept it, moreover, it shows good values among humanity. (*there is some human values in common that I have it ... you have it ... and we have it ... Hurrah!*). Unfortunately, what is common always seems to be trivial considering a global ethic by Hans Kung did not provide the answer to the vital question of our time

Thing needed to be noted at this point is that – before we can acquire the soul of a global ethicist to carry out a global responsibility to promote the New World Order; we have to deal with the most basic quest of humanity first, -- how can we acquire the wisdom of the Golden Rule?

As long as its wisdom is universal, it is time the Golden Rule has come to mean not **less**, but a great deal **more** to a global society only if **good moral habits based on the teaching of the Golden Rule is wholeheartedly implanted to individual human being's life throughout the process of values formation**. In the Nichomachean Ethics; for Aristotle, *moral virtue is something that is practiced and thereby learned – it is habit (hexis)*:

Moral virtue comes about as a result of habit, whence also its name **ethike** is one that is formed by a slight variation from the word **ethos** (habit). From this it is also plain that none of the moral virtues arises in us by nature; for nothing that exists by nature can form a habit contrary to its nature ... Nor can anything else that by nature behaves in one way be trained to behave in another. Neither by nature, then, nor contrary to nature do the virtues arise in us; rather we are adapted by nature to receive them, and are made perfect by habit.⁹

This has clear implications for moral education, because *Aristotle obviously thinks that you can teach people to be virtuous*. Thus, if the wisdom of the Golden Rule is commonly inculcated as a major principle of the moral education, our children can gradually realize its universal value and would view things in the eyes of all humanity. Anyway, as expressed by the African phrase, “*it takes a village to raise a child*”, children are raised through their interaction with numerous influential people, media, and institution – for good or ill –, some may wonder about the effectiveness of the Golden Rule in our media and market-dominated culture. Again, the formation of moral virtues is gradually developed by learning:

Every virtue is both produced and destroyed ... men will be good or bad builders as a result of building well or badly. This, then, is the case with the virtues also; by doing the acts that we do in our transactions with other men we become just or unjust, and by doing the acts that we do in the presence of danger, and being habituated to feel fear or confidence, we become brave or

⁹ Nichomachean Ethics, 2.1.

cowardly. The same is true of appetites and feelings of anger; some men become temperate and good-tempered, others self-indulgent and irascible, by behaving in one way or the other in the appropriate circumstances. Thus, in one word, states of character arise out of like activities.¹⁰

As an old proverb says “*Like father, like son. Like mother, like daughter. Like begets like*”. Acknowledging this: parents, educators and clergy must search for ways to teach appropriate moral and religious education in their home as well as in private religious schools and places of worship. The home and family are the essential components of the values formation and the primary responsibility for teaching common basic human ethic to our children falls on parents. Teaching the Golden Rule, as a universal value to all mankind parents and children will find support and profound insights in the wisdom of other traditions for their own understanding and behavior. Furthermore, children can thus learn a mature way of relating to the members of other religions that they increasingly find in their communities, in order to respect and recognize the others as a human person like themselves.

Significantly, a good home environment and good example from the parents are major factors in the nonacademic education of children. Teaching the Golden Rule during early childhood, children should be encouraged and even forced to do acts which are universally good by exploring this universal wisdom in real-life situations. We could see that if the minds of the children are well-trained, so that the children may live good adult lives, as will become clear:

For the things we have before we can do them, we learn by doing them, e.g. men become builders by building and lyre-players by playing the lyre; so too we become just by doing just acts, temperate by doing temperate acts, brave by doing brave acts.¹¹

Good moral habits must be acquired in childhood, or they are very difficult to acquire. Thus, the parents should provide the ‘appropriate’ moral and

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

religious instructions to their children; the Golden Rule is best fitted to a purpose of a global society!

Far from being only a maxim for playground behavior, the Golden Rule were thus restored to prominence in an authoritative global ethic; which is applicable in their diversity to all spheres of our personal, international and spiritual lives together on this global society.

Conclusion

We are now living in the world of confusions and conflicts. When we look around, we find that numberless mankind has been entrapping in the growing injustice, poverty and difficulty in all paces of life: political, social, economic and most importantly moral aspects. The bonds which hold society together are constantly weakening, living together with others is becoming increasingly more difficult – one becomes indifferent to the well-being of others and is only concerned to get the best for oneself. The need for an ethic for mankind, though, is increasingly recognized.

Mankind's global society is in need of a global code of ethics. Hans Kung, a renowned Catholic theologian, has acknowledged that *this world only has a chance of survival if it is endowed with a common, universal standard of values, ideals and goals*. The recent centenary celebration of the parliament of the World Religions in Chicago has approved a Declaration of a Global Ethic and solemnly presented **a statement of a minimal ethic on which all could agree**. This global ethic can only be based on the common values of the great world's religions – **the Golden Rule** which can provide man with an absolute norm and is also practical in our global society. It is opined, thus:

... if we could articulate the points of agreement among the world religions, a transcultural revelation of the basic values of human life which the world religions hold in common would emerge. We would identify the spiritual heritage of the entire human family, However diversely each religion and culture celebrates it. If this consensus could then be injected, with one voice, into the global arena, the world religions would be contributing an all-important spiritual dimension to the decision making process

In an ever more interdependent world, human responsibility toward the well-being of oneself and others must be guided by a global ethic which its core principle – the Golden Rule is compatible with the basic values the world's culture and religions hold in common. The aim of this paper is to explore its wisdom educationally with an eye for practical implementation considering today most parents no longer impart this universal consciousness to their children, as a result, a lack of common human value gradually threatens a global society from inside.

For Aristotle, moral virtue is something that is practiced and thereby learned – it is habit (*hexis*). Thus, it can be stated that we can teach people to be virtuous, thus, good moral habits must be acquired throughout the period of values formation especially in childhood, or they are very difficult to acquire.

In purpose and result, a global ethic can provide us the necessary first step in achieving peace among religions. But is peace possible? Kung states: “Wars, are in no way a part of human nature, ... they are not **innate** but **learned**. Ethical progress is possible, according to Kung, through our choice to act more ethically than we have before. The future is up to us”.

Bibliography

- Bodhi's, Bhikkhu *Nourishing the Roots*, Kandy: The Wheel Publications. 1978.
- Blocker, Gence H. *Ethics: An Introduction*. New York: Heaven Publications, 1986
- Kung, Hans. *Global Responsibility: In Search of a New World Ethic*. New York: Continuum. 1996.
- Kung, Hans. *A Global Ethic for Global Politics and Economics*. Oxford: Oxford University Press. 1998.
- Kung, Hans and Schmidt, Helmut (eds). *A Global Ethic and Global Responsibilities : Two Declaration*. London: SMC Press.1998.
- Kung, Hans and Kuschel, Karl-Josef. (eds) *A Global Ethic: The Declaration of the Parliament of the World's Religions*. New York: The Continuum. 1998.

Sivaraksa, Sulak. *Seeds of Peace*. Bangkok: Ruen Kaew Press.1992.

Kung, Hans. *Don't Be Afraid of Ethics! Why We Need to Talk of Responsibilities as well as Rights*', in Kung and Schmidt (eds), *A Global Ethic and Global Responsibilities*: London: SMC Press. 1998.

Swidler, Leonard. *Toward a Universal Declaration of a Global Ethic*. HTML

Wettstein, Harri. *A Global Ethic as presented by Hans Kung*, paper presented at the Net Work AGM, 4th July 1996. Venlo. 1996.

Development of a Causal Model for Sustainable Employee Engagement with Buddhist Psychological Traits

Miss Bundhita Thiratitsakun
Buddhist Psychology Department, Faculty of Humanities
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Email : bundhita@outlook.com

Received : march 29, 2019 Revised : April 1, 2019 Accepted : April 23, 2019

Abstract

The purposes of this research were 1) to study Buddhist concepts and psychological traits theory for sustainable employee engagement; 2) to develop the causal model for sustainable employee engagement with Buddhist psychological traits and; 3) to validate and propose the causal model for sustainable employee engagement with Buddhist psychological traits. Mixed methods research applying quantitative methods to extend qualitative results was used for research design. The qualitative method used the in-depth interview of 15 key informants for the confirmation of the research framework. For quantitative method, the survey using the constructed questionnaires was used for data collection with the respondents of 540 employees who were working in Bangkok. Model was validated for the goodness of fit test by LISREL. The findings of goodness of fit test for the developed models, the result found that the model fit with the empirical data, Chi-Square (χ^2) = 79.06, degree of freedom = 63, P-value = 0.833, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.022, accounting for the variations in sustainable employee engagement at 95 percent.

Keywords : Buddhist Psychological Traits, Sustainable Employee Engagement, Causal Model

Introduction

Employee engagement has become a real concern for most organizations, however, in current world of changes, it is not enough to have only engagement but also must be sustainable for future business survival and growth. Apart from being member of AEC, Thailand is currently undergoing major changes and engaging in Thailand 4.0 or 4IR (Fourth Industrial Revolution) that emphasizing more on digitalization and innovation. All organizations prepare to change in many aspects or to transform the business to match of the world of changes such as technology, marketing, value added to the products and etc. Human Resource is one of the key areas in competitive advantage to make business survival. Therefore, it is important to drive the businesses with the development of potentiality of human resource to achieve the extraordinary results, to increase competitive advantages, to make the profitability. Harvard Business Review surveyed that there are many factors most likely to bring success, one of them is having high level of employee engagement which accounted for 71%.¹ The survey was conducted by Gallup Organization, the data indicates that Thailand has the engaged employees 14%, not engaged 84% and actively disengaged 2%.² The engaged employees feel a sense of attachment towards their organization, investing themselves not only in their role but in the organization as a whole.³ The organization should manage the diversity of employees such as body, mind, emotion, feeling, personality, experience, norm, belief and potentiality to be the same direction and ultimate goal of employee engagement. The level of psychological well-being in the organization and employee engagement are

¹ Harvard Business Review Analytic Services, The Impact of Employee Engagement on Performance, **Harvard Business Review Report**, 2013, p.4.

² Gallup, State of the Global Workplace: Employee Engagement Insights for Business Leader Worldwide, **Gallup Report**, 2013, p.75.

³ Gemma Robertson-Smith and Carl Markwick, Employee Engagement: A review of Current Thinking, **Institute for Employment Studies Report**, 2009, p.V.

effect to the employee's working behavior, personal success and business success and performance.⁴ In the organization, the people must learn how to deal with others, therefore, the individual differences, knowing the personality traits is very important to let people know the difference characteristics of each other in the organization. The individual differences perspective is the theory to emphasize the individual traits such as intellectual, personality,⁵ skill, competencies,⁶ values, perception, emotions.⁷ It can identify the cooperation and lead to the employee engagement. The measurement of personality adjustment for strengthen and increase potentiality⁸ and it is an important factor in forming employee engagement, also an accurate predictor of whether or not an individual is likely to be engaged.⁹ Currently, the most powerful personality trait is studied by Costa and McCrae called Big Five Personality Traits Theory¹⁰ which consisted of Openness to experience, Conscientiousness, Extraversion, Agreeableness and Neuroticism which can measured the employee engagement. In order make sustainable employee engagement, the integration of Buddhist principle that

⁴ Ivan. T. Robertson, Cary L. Cooper, "Full Engagement: the Integration of Employee Engagement and Psychological Well-Being", **Leadership & Organization Development Journal**, 2010, Vol. 31 No. 4, pp. 324-336.

⁵ Chuchai Smithikrai, **Industrial and Organizational Psychology**, 2nd Edition, (Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2011), p.65.

⁶ Christine A. Grant et.al., "An Exploration of the Psychological Factors Affecting Remote E-worker's Job Effectiveness, Well-Being and Work-Life Balance", **Employee Relations**, 2013, Vol.35 Iss 5 pp.527-526.

⁷ Wanida Poldej, **Organization Behavior and Strategic Human Resource Management**, (Bangkok: Happy Print, 2017), p.49.

⁸ Sriruen Kaewkangwan, **Personality Theory**, (Bangkok: Mor Chaw Ban Print, 2011), p.302.

⁹ Aon Hewitt. 2015 Trends in Global Employee Engagement: Making Engagement Happen. **AON Hewitt Report**. (2015): 30.

¹⁰ McCrae, R. R., & Costa, P.T. Jr. Brief Version of the NEO-PI-3 (Electronic Version). **Journal of Individual Differences**. 2007. 28.

called in Pāli, Saṅgahavatthu Four¹¹ as the bases of unity and can be the fundamental traits of employees in Thai context that consists of Dāna (Good Heart), Piyavācā (Good Speech), Atthacariyā (Good Sociable), and Samānattatā (Good Consistency Behavior). Moreover, leader is the one key driver for employee engagement. The leadership traits can create trust between followers and leaders. William A. Kahn stated that the leader account for 70% affecting the level of employee engagement.¹² However, in terms of Buddhist, there is one Dhamma principle that can create trust between leader and follower. This principle is called in Pāli, Kalyāṇamitta¹³ principle, it is the qualities of good friend that can be the Buddhist leadership concept. Kalyāṇamitta consists of seven elements in Pāli; 1) Piyo (Be Lovable), 2) Garu – Be Respectable, 3) Bhāvanīyo (Be Admirable), 4) Vattā ca (Be Good Counsellor), 5) Vacanakkhamo (Be Patient Listener), 6) Gambhīraṇca kathaṁ kattā (Be Good Explainer) and 7) No caṭṭhāne niyojaye (Be Good Advisor). In the organization, there are many factors that can enhance the engagement but how to make it be sustainable in the inner self of employees, the development must be wisdom development. The Buddhist principle called Iddhipāda Four,¹⁴ the path of accomplishment or success was investigated as Buddhist principle for sustainable employee engagement. Iddhipāda Four consists of Chanta (Self-passion), Viriya (Self-dedication), Citta (Self-evaluation) and Vīmaṁsā (Self-development). In terms of Buddhism, Thais believes that consistency inner mind is sustainability.

¹¹ Somdet Phra Buddhaghosacharya (P.A.Payutto), **Dictionary of Buddhism: Pramuantham Version**, 38th Edition, (Bangkok: Palitham Printing, 2016), p.143.

¹² William A. Kahn. “Psychological Conditions of Personal Engagement and Disengagement at Work”. **Academy of Management Journal**. Vol. 33. Iss:4. 1990. 705.

¹³ Somdet Phra Buddhaghosacharya (P.A.Payutto), **Dictionary of Buddhism: Pramuantham Version**, 38th Edition, (Bangkok: Palitham Printing, 2016), p.204.

¹⁴ Ibid

Research Objectives

- 1) To study Buddhist principles and personality traits theory for sustainable employee engagement,
- 2) To develop the causal model for sustainable employee engagement with Buddhist psychological traits,
- 3) To validate and propose the causal model for sustainable employee engagement with Buddhist psychological traits.

Literature Review

In current world of changes, the business must be survival and it is important that all the people must know the individual differences of personality traits of each people in the organization and how to do the business sustainable not just only for survival. Saṅgahavatthu Four is Buddhist principle that can be inner traits of human being. It can apply in the social life for connecting with others by giving without any return, making the people in sociable or organization living together with happiness, be virtues making for group integration, voluntary contribution to the community. Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto)¹⁵ stated that Saṅgahavatthu Four can bring the sharing, cooperative, unity in the community. In order to have a harmonious relationship or engagement among the members of community or organizations, each member should have the certain principle regarding the services that are to be rendered to others which Saṅgahavatthu Four principle aims to render service to others. It consists of Dāna (Good Heart), Piyavācā (Good Speech), Atthacariyā (Good Sociable), and Samānattatā (Good Consistency Behavior). The most venerable Phra Dharmakosajarn (Prayoon Dharmmacitto)¹⁶ stated good heart is giving helps to others linked to have

¹⁵ Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto), **Dictionary of Buddhism**, Pramuantham Version, 31st Edition, (Bangkok: Palitham Printing, 2015), p.143.

¹⁶ Phra Dharmakosajarn (Prayoon Dharmmacitto), **Buddhist Administrative and Management**, (Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing, 1997), pp.72-74.

engaging mind with others. The most venerable Prarajsuthiyanmongkol (Jaran Thitithammo)¹⁷ stated good speech is speaking with others to love, not speaking with others to hate and not speak with slander. In addition, the most venerable Prarajsuthiyanmongkol Jaran Thitithammo)¹⁸ also said that good sociable is behaving good things for sociable, not be useless and be patient in doing for sociable is a part of this principle. Lastly, the most venerable Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto)¹⁹ described that good consistency behavior is participation, behaving consistently and impartially; behaving equitably toward all people, not taking advantage of them; sharing in their happiness and suffering, equal treatment, getting along with others, unity and cooperative under same goals or directions, including acknowledging problems and participating in resolving them for the common good.

Apart from Buddhist trait, working in the organization, it is necessary to know the personality traits of the employees that currently the most powerful personality traits are Big Five Personality Traits Theory which studied by Costa and McCrae which consisted of openness to experience, conscientiousness, extraversion, agreeableness and neuroticism. Open to experience is trait for people who like to learn new things and enjoy new experiences including imaginative. Conscientiousness is trait for people who have a high degree of self-discipline, direction to be goal-oriented, intention to work till successful. Extraversion is trait for people who interact with others, be talkative, building connection. Agreeableness is trait for people who has cooperative and compassionate and believes that other people help them in return, be friendly and ease to adjust, emphasizing on teamwork and

¹⁷ Phra Rajsuthiyanmongkol (Jaran Thitithammo), **Buddhaloyi: Buddhist Principles and Changes of Life**, (Bangkok: Thurakit Kaona, 1999), p.35.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), **Son Nak – Son Tit, Chewit Phra – Chewit Phut**, (Bangkok: Palitham Printing, 2013), p.66.

sympathetic. Neuroticism is trait for people who bases on one's emotional stability, no reasonable and cannot control own emotion. This Big Five can be measured the employee engagement.

Nowadays, there are rapid changes in the organization in various areas, therefore, as the leader, he also plays the important roles to manage and deliver these changes as well. The leader account for 70% affecting the variance in employee engagement and it can help to create or increase the engagement of employee.²⁰ There is Dhamma principle that can build trust between leader and followers be called in Pāli, Kalyāṇamitta.²¹ Kalyāṇamitta is the qualities of good friend, consists of seven elements; Piyo (Be Lovable), Garu – Be Respectable, 3) Bhāvanīyo (Be Admirable), 4) Vattā ca (Be Good Counsellor), 5) Vacanakkhamo (Be Patient Listener), 6) Gambhīraṇa kathāṃ kattā (Be Good Explainer) and 7) No caṭṭhāne niyojaye (Be Good Advisor). Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto)²² described that Kalyāṇamitta is having a good friend who is a person or social environment that is helpful to one's life development, seeking out sources of wisdom and good examples. The Buddhist leadership must be made the employees to be more sustainable engaged employee.

The engaged employee can be measured by many researchers. Schaufeli & Bakker²³ described that the employee engagement has vigor,

²⁰ Molraudee Saratun, "Performance Management to Enhance Employee Engagement for Corporate Sustainability", **Asia-Pacific Journal of Business Administration**, Vol.8 Iss.1 (2016): 84-102.

²¹ Somdet Phra Buddhaghosacharya (P.A. Payutto), **Dictionary of Buddhism: Pramuantham Version**, 38th Edition, (Bangkok: Palitham Printing, 2016), p.204.

²² Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), **A Constitution for Living**, 120th Edition, (Bangkok: Sahadhammika Co.,Ltd., 2010), pp.63-34.

²³ Schaufeli, W.B., & Bakker, A.B., "A Measurement of Work Engagement with a Short Questionnaire, A Cross-National Study", **Educational and Psychological Measurement**, Vol.66, 4 (2006): 701-716.

dedication, absorption. May et.al.²⁴ studied engagement and found that the engagement elements can be described three factors, physical factor in the form of energy used to carry out the work; emotional factor shown by the dedication of employee; and mind factor in the form of employee's absorption in his or her work till forgets the things happened around he or she. However, in order to make it sustainability, the employee engagement can be measured by Buddhist principles called in Pāli, Iddhipāda Four which are the way to accomplishment and be investigated in this study as the sustainable employee engagement. Iddhipāda Four consists of Chanda (Self-passion), Viriya (Self-dedication), Citta (Self-evaluation) and Vīmaṃsā (Self-development).

Research Methodology

This research was mixed methods research that use quantitative method to explain qualitative results then analyzed by Structural Equation Modeling (SEM). This research had been conducted in 3 steps as following.

Step 1 : The researcher reviewed the documents related to Buddhist principles, personality traits of Big Five and employee engagement concepts from textbooks, academic journals, dissertation and related documents in order to construct the conceptual framework.

Step 2 : The qualitative method

The researcher uses in-depth interview by selecting purposive sampling. Sampling size was 15 key informants who were classified in 3 qualified groups.

²⁴ May et.al. (2004) cited in Kartono, Hilmiana & Wa Ode Zusnita Muizu, "the Influence of personality on employee engagement and emotional intelligence (an empirical study on employees of rural Banks in West Java, Indonesia)", **South East Asia Journal of Contemporary Business, Economics and Law**, 2017, Vol. 12, Issue 2 (April), 54-66.

Group 1) the venerable monks who are experts in Buddhism,

Group 2) the academic experts in industrial and organizational psychology field and

Group 3) the executive management who managing in human management field.

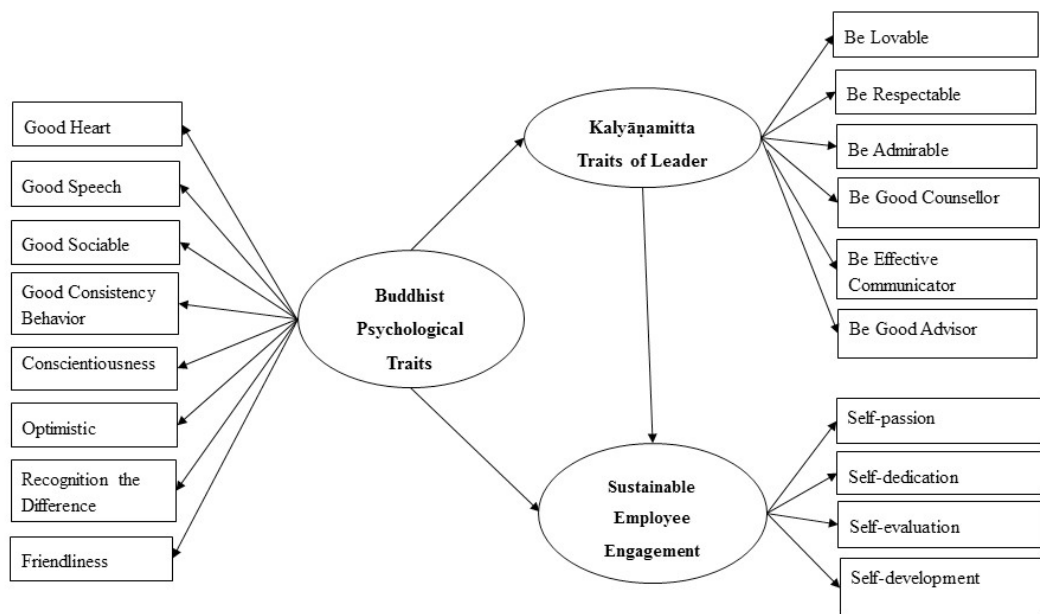
The instrument was the constructed questionnaire. The data collection was face-to-face in-depth interview. And the researcher implemented the data analysis by the predetermined lists, classifying, categorizing the data and ordering the data according to the guideline of questions, and interpreting the interview data. The data were confirmed the conceptual framework and finally the research got the research framework model (as shown in Figure 1). Then the operational definitions were defined before developing the questionnaire for next step.

Step 3 : The quantitative method

The instrument of this research was survey, by using questionnaire that constructed from the field study of in-depth interview. The researcher constructed 112 questions using 5 points Likert Scale upon the defined operational terms used in this research and verified and proved Index of Item-Objective Congruence (IOC) by 5 experts. The researcher implemented the try-out for 30 participants in order to ensure the consistency of the constructed questionnaire. The CFA was run for all constructs of the model in order to check the reliability of the questionnaires. The reliability of overall constructs, Cronbach's Alpha Coefficient (α) was 0.947. The data collection, the researcher distributed 600 questionnaires with the total returned questionnaire of 540 respondents. The sampling group was employees who are working in the private firms located in Bangkok.

Results

The result of research framework was confirmed by in-depth interview.

A Causal Model for Sustainable Employee Engagement with Buddhist Psychological Traits

Figure 1: Results of Research Framework from Field Study (In-depth Interview)

The demographic data information showed that the respondents of 60.40% were female and 39.60% were male. Majority age of respondents were between 25-45 years old accounted for 73.70%. The education level were bachelor degree accounted 65.90%. Most of the respondents were single accounted for 58.70%. The respondents were in officer level accounted for 73.90%.

The results of this study the causal model for sustainable employee engagement with Buddhist psychological traits by Kalyāṇamitta traits of leader as mediator which composed of 18 observed variables. The endogenous latent variables were consisted of 4 observed variables of Sustainable Employee Engagement; Self-passion, Self-dedication, Self-evaluation and Self-development, and 6 observed variables of Kalyāṇamitta Traits of Leader as mediator; Be Lovable, Be Respectable, Be Admirable, Be Good Counsellor, Be Effective Communicator and Be Good Advisor.

The exogenous latent variable was Buddhist Psychological Traits that an integration of Buddhist trait and personality traits, there were 8 observed variables; Good Heart, Good Speech, Good Sociable, Good Consistency Behavior, Conscientiousness, Optimistic, Recognition of Difference (Adaptability) and Friendliness.

The results were illustrated as below Figure 2, the results of goodness of fit test of the developed model was fitted with the empirical data. Chi-Square (X^2) = 79.06, degree of freedom = 63, P-value = 0.833, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.022, at .01 level of significance. Result of R^2 indicated that Kalyāṇamitta Traits of Leader can be explained by Buddhist Psychological Traits at 47% while Sustainable Employee Engagement can be explained by Buddhist Psychological Traits and Kalyanamitta traits of leader at 95%.

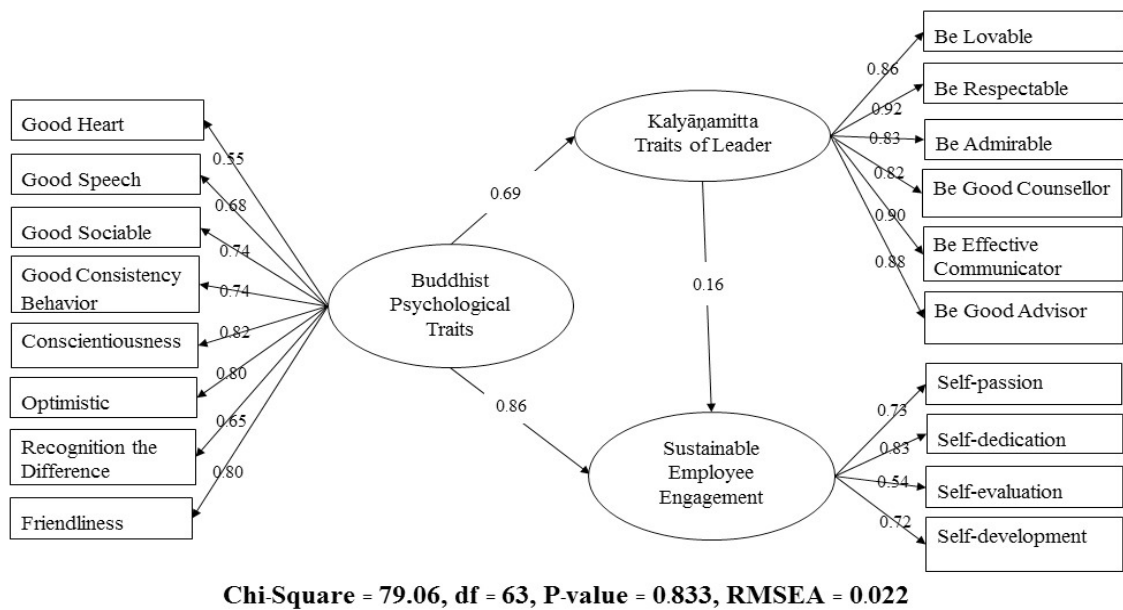

Figure 2: SEM Analysis

Discussions

Employee Engagement is very important for organizations as mentioned by Schaufeli et.al..²⁵ However, the employee engagement is not enough to study in the current world of changes, but how to cultivate it as sustainable. The researcher investigated the model to know the Buddhist Psychological Traits that can enhance the sustainable employee engagement. The employees must have their own set of traits and their sustainability must occur from their inner selves.

This research can conclude that Buddhist psychological traits can be integrated the trait of Buddhist principle and trait of the psychological personality trait. This Buddhist Psychological Trait can be predicted the Sustainable Employee Engagement. The Buddhist trait composes of; Good Heart, the employees give, share his own things with others, always welcome to teach jobs, helping others what they can do and fully support all activities in organization, self-sacrifice for public (voluntarily mind), giving encouragement to the colleagues; Good Speech, the employees speak positive toward the organization, always say thank you and complimentary words to your colleagues for their success or cheer up for motivation, speaking with nice and polite words; Good Sociable, the employees perform actions that are useful to the organizations, willing to help the organization's activities coordinating with leaders, supervisors or colleagues to do work, and be patient to do work with others in the organization, understanding the feeling of others and joint feeling empathy with colleagues; Good Consistency Behavior, the employees behave consistently and impartially manner, being a good performer or role model in the organization such as coming to work on time, behaving equitably towards all co-workers or

²⁵ Schaufeli et.al. (2002). cited in Richa Chaudhary et.al., "Relationships between Occupational Self Efficacy, Human Resource Development Climate, and Work Engagement", Team Performance Management: **An International Journal**. Vol.18 Iss 7/8, 2012. 370-383.

colleagues, behaving in the right place, right time and right position. The psychological personality trait compose of; Conscientiousness, the employees have the self-consciousness, self-discipline, completion works on time with timeframe, have vigor and motivation to work, being proud to work in this organization; Optimistic, the employees always have positive thinking toward organization and departments, be pleased with the organizational success, be happy with current work and current organization, be proud to be member in the organization, accepting and complying all objectives, Recognition of Differences (Adaptability), the employees accept the changes, listen and accept the good comments of colleagues, willing to comply the new changes, opened-mind to the unexpected situations, ready to do what have never been done before, welcome the advice receiving from others; and Friendliness, the employees have trust, sincerity and good intention toward others, be glad to help others, feeling of “We and I”, go together.

The Buddhist psychological traits can predict the sustainable employee engagement that the employees themselves have their own inner self-predictors, there are four predictors; self-passion, the employees love their works or jobs, feeling that their works are important; love their organization that they are working with and be proud to be part of organization’s success, talk positive toward their organization; self-dedication, the employees commit to work hard with their fully capabilities, dedicate themselves for achievement, give the extra miles for working without any requests, working with objectives and targets, working with challenged jobs and complete jobs with timeframe; self-evaluation, the employees regularly search themselves for the improvement points, accept other’s recommendations and feedback without any dispute, always monitor other’s work performance for improvement and accomplishment; self-development, the employees continue to learn more on new things, new jobs, seek new knowledge and challenged jobs for more skills, always develop themselves. The summarized of components of Buddhist

Psychological Traits for Sustainable Employee Engagement can be illustrated in BPT4SEE Model as below Figure 3.

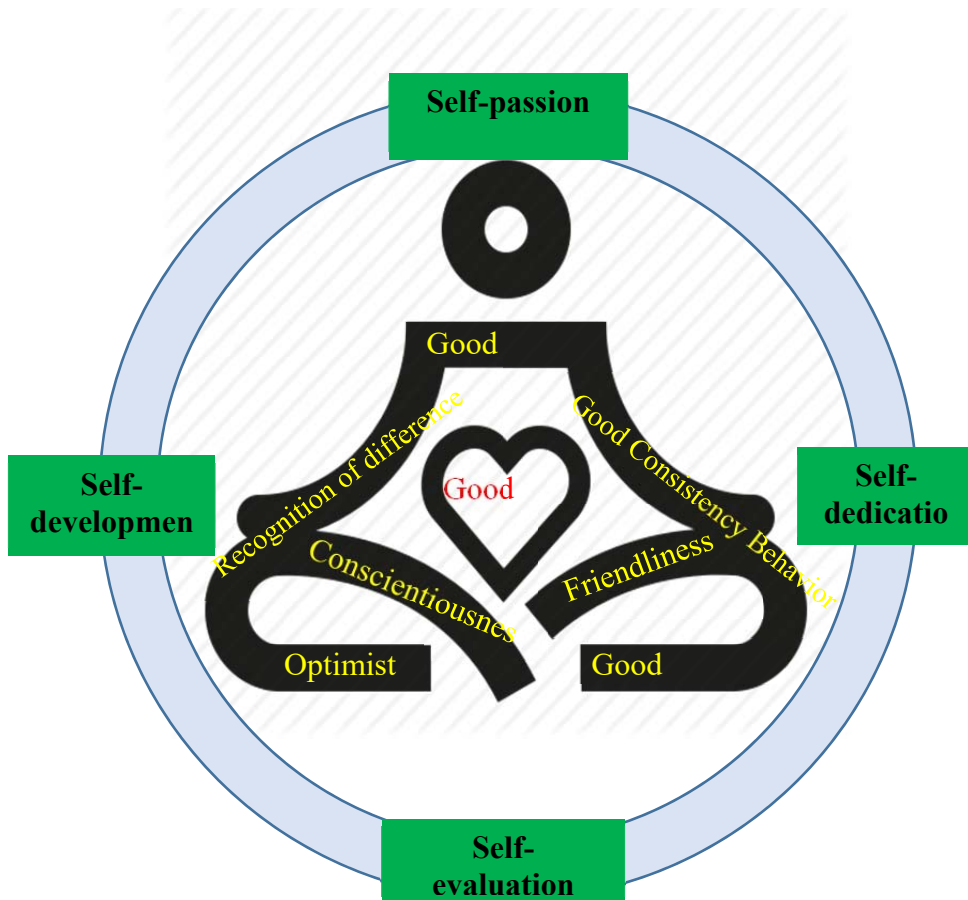

Figure 3: BPT4SEE Model

(Buddhist Psychological Traits for Sustainable Employee Engagement Model)

Conclusion

The development of a causal model for sustainable employee engagement with Buddhist psychological traits by Kalyāṇamitta traits of leader as mediator was fitted with the empirical data. However it shown that the leadership of leader, Kalyāṇamitta Traits was not significant as driver to enhance sustainable employee engagement. If the employees have their own set of Buddhist psychological traits that consisted of 8 characteristics; good

heart, good speech, good sociable, good consistency behavior, conscientiousness, optimistic, recognition of differences and friendliness, they can be sustainable engaged employee with their inner self that consisted of four elements; self-passion, self-dedication, self-evaluation and self-development. This is a paradigm shift that moving forward from employee engagement to be sustainable employee engagement with composited with Dhamma well-being. The benefits to human resource and organizational development is to know the individual differences and develop the employees' potentialities by enhancing employees to be knowledge employee – knowing themselves, knowing others, knowing community and finally deliver to the sustainable development.

Suggestions

Implications

1) Human Resource Development (HRD) and Organization Development (OD) practitioners have a direction for human capital development or career development, a guideline of selection, hiring people, performance evaluation or appraisal in the workplace.

2) Leaders or managers have the tools to cultivate the engaged employees for better performance of their individual, team and organization

3) Employees can strengthen their behavior and performance in any position level and can apply to use in the daily working life to get and achieve the individual outcome and goals.

Future Research

1) The future research can be developed the other research design such as experimental research.

2) The future research areas can be different organizations and job groups which might have the different characteristics under the cultural differences, such as small enterprise, government or state enterprise, nurses, technician, teleworker, security guards.

Bibliography

- Aon Hewitt. 2015 Trends in Global Employee Engagement: Making Engagement Happen. **AON Hewitt Report**. (2015): 30.
- Bakker, Arnold. Tims, Maria & Derks, Daantje. "Proactive Personality and Job Performance: The role of job crafting and work engagement". **Human Relations**. (2012): 364.
- Chaudhary, Richa et.al., "Relationships between Occupational Self Efficacy, Human Resource Development Climate, and Work Engagement". **Team Performance Management: An International Journal**. Vol.18 Iss 7/8, 2012: 370-383.
- Grant, Christine et.al. "An Exploration of the Psychological Factors Affecting Remote E-worker's Job Effectiveness, Well-Being and Work-Life Balance". **Employee Relations**. Vol.35 Iss 5 (2013): 527-526.
- Gallup, State of the Global Workplace: Employee Engagement Insights for Business Leader Worldwide, **Gallup Report**, 2013: 75.
- Harvard Business Review Analytic Services. The Impact of Employee Engagement on Performance. **Harvard Business Review Report**, 2013: 4.
- Hilmiana, Kartono & Wa Ode Zusnita Muizu. "the Influence of personality on employee engagement and emotional intelligence (an empirical study on employees of rural Banks in West Java, Indonesia)". **South East Asia Journal of Contemporary Business, Economics and Law**. Vol. 12, Issue 2 (April) (2017): 54-66.
- Huczynski, Andrzej. & Buchanan, David. **Organizational Behavior**. 8th Edition. United Kingdom: Pearson Education, 2013.
- Kaewkangwan, Sriruen. **Personality Theory**. Bangkok: Mor Chaw Ban Print. 2011.
- Kahn, William. "Psychological Conditions of Personal Engagement and Disengagement at Work". **Academy of Management Journal**. Vol. 33, (1990): 705.

- McCrae, R. R., & Costa, P.T. Jr. Brief Version of the NEO-PI-3 (Electronic Version). **Journal of Individual Differences**. 2007: 28.
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). **Dictionary of Buddhism, Pramuantham Version**. 31st Edition. Bangkok: Palitham Printing, 2015.
- Phra Rajsuthiyanmongkol (Jaran Thitithammo). **Buddhaloyi: Buddhist Principles and Changes of Life**. Bangkok: Thurakit Kaona, 1999.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). **A Constitution for Living**. 120th Edition. Bangkok: Sahadhammika Co., Ltd., 2010.
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). **Son Nak – Son Tit, Chewit Phra – Chewit Phut**. Bangkok: Palitham Printing, 2013.
- Phra Dharmakosajarn (Prayoon Dhammacitto). **Buddhist Administrative and Management**. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing, 1997.
- Poldej, Wanida. **Organization Behavior and Strategic Human Resource Management**. Bangkok: Happy Print, 2017: 49.
- Robertson, Ivan. & Cooper, Cary. “Full Engagement: the Integration of Employee Engagement and Psychological Well-Being”. **Leadership & Organization Development Journal**. Vol. 31 No. 4 (2010): 324-336.
- Robertson-Smith, Gemma and Markwick, Carl. Employee Engagement: A Review of Current Thinking. **Institute for Employment Studies Report**, 2009: V.
- Saks, Alan M. “Antecedents and Consequences of Employee Engagement”. **Journal of Managerial Psychology**. Vol.21. Iss:7 (2006): 600-619.
- Saratun Molraudee. “Performance Management to Enhance Employee Engagement for Corporate Sustainability”. **Asia-Pacific Journal of Business Administration**. Vol.8 Iss.1 (2016): 84-102.
- Schaufeli, W.B. & Bakker, A.B. “A Measurement of Work Engagement with a Short Questionnaire, A Cross-National Study”. **Educational and Psychological Measurement**. Vol.66, 4. (2006): 701-716.

- Smithikrai, Chuchai. **Industrial and Organizational Psychology**. 2nd Edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2011: 65.
- Somdet Phra Buddhaghosacharya (P.A.Payutto). **Dictionary of Buddhism: Pramuantham** Version 38th Edition. Bangkok: Palitham Printing, 2016.
- Thienchaipurk, Pannatorn. “An Application of Saṅgahavatthu IV for Creation of Organization Commitment: A Case Study of Bangkok Hospital”. **Master of Arts** (Public Administration). Graduate School. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2009.
- Zaidi, Nayyar Raza et.al. “The Big Five Personality Traits and Their Relationship with Work Engagement among Public Sector University Teachers of Lahore”. **African Journal of Business Management**. Vol.7 (15) (2013): 1344-1353.

บทวิพากษ์หนังสือ “ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก”

งานเขียนของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

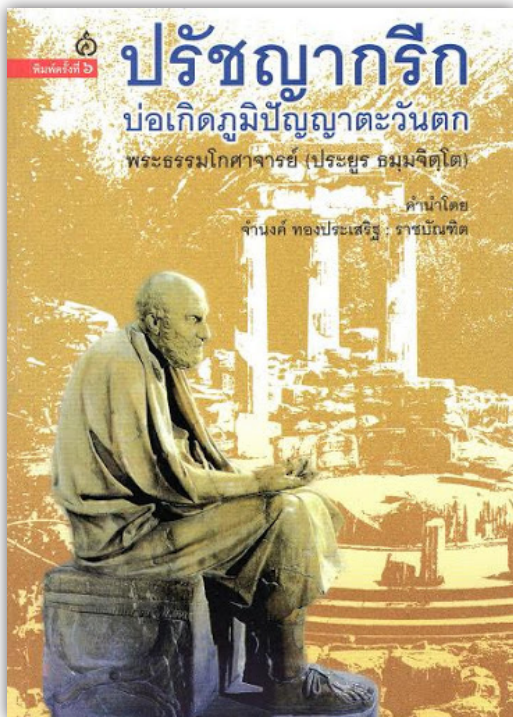
พระมหาขวัณชัย ปุตุตฺติเสโส

นักวิชาการศึกษา กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นายสุชนา ศิริธัญญกร

หัวหน้ากองบรรณาธิการ วารสารมหาจุฬาวិชาการ

หากต้องการอ่านหนังสือปรัชญาสักเล่ม และหากต้องการรู้ว่าภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่มีอยู่บนโลกมีวิวัฒนาการมาอย่างไร หนังสือเรื่อง “ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก” เล่มนี้ เป็นตัวเลือกที่ดีที่สุดอีกเล่มหนึ่ง เพราะเนื้อหาสาระในเล่มได้อธิบายให้เห็นถึงพัฒนาการของปรัชญาไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน สามารถอ่านได้ทั้งนักศึกษาและบุคคลทั่วไป มีภาพประกอบสอดแทรกไว้ในแต่ละตอนพร้อมกับคำอธิบาย แบ่งวรรคตอนได้อย่างลงตัว

“ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก”

: พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

ISBN : 978-974-7236-78-1

พิมพ์ครั้งที่ ๖ : พฤษภาคม ๒๕๕๐

ปก : ทองทิพย์ สุทธกรณ

ผลิตโดย : บริษัทส่องสยาม จำกัด

จัดจำหน่าย : สายส่งศึกษา บริษัทเคล็ดไทย จำกัด

ราคาปก : ๒๓๐ บาท

หนังสือเล่มนี้เขียนโดย พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (ปัจจุบัน คือ พระพรหมบัณฑิต) กรรมการมหาเถรสมาคม รักษาการเจ้าคณะใหญ่หนกลาง และเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาราม ซึ่งหนังสือเล่มนี้ พระเดชพระคุณได้เรียบเรียงไว้ เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเมธีธรรมาภรณ์ และพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ประมาณ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว และเขียนคำนำ โดย จานงค์ ทองประเสริฐ : ราชบัณฑิต นับเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าทางปรัชญาอย่างยิ่งทีเดียว ดังที่ศาสตราจารย์พิเศษ จานงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต ได้ให้ทัศนะต่อหนังสือเล่มนี้ไว้ว่า เป็นหนังสือที่ดีมีคุณค่ายิ่งเล่มหนึ่ง การเรียบเรียงของท่านนับว่ามีหลักฐานที่มาน่าเชื่อถือ ทั้งท่านยังได้แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ประกอบไว้อีกส่วนหนึ่ง จึงนับว่ามีประโยชน์อย่างมากต่อนิสิตนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจในความคิดของนักปรัชญาตะวันตก ในสมัยโบราณ หนังสือ “ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก” จึงนับว่าเป็นหนังสือวิชาการที่มีคุณค่าสามารถนำไปศึกษาและอ้างอิงได้เป็นอย่างดี^๑

เนื้อหาสาระในเล่ม

เนื้อหาในเล่มมุ่งเสนอประวัติและพัฒนาการของปรัชญากรีกในลักษณะสังเคราะห์ คือนอกจากจะอธิบายแนวคิดของนักปรัชญาแต่ละท่านแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าแนวคิดเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อกันอย่างไร และมีส่วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กันที่ตรงไหนบ้าง เหตุที่นำเสนอในลักษณะนี้ เพราะผู้เขียนเชื่อว่า นักปรัชญาไม่ได้คิดปรัชญาขึ้นจากความว่างเปล่า แท้ที่จริงนั้น นักปรัชญาแต่ละท่านได้รับอิทธิพลทางความคิดจากนักปรัชญาอื่นและสายความคิดอื่นที่แพร่หลายอยู่ในสังคมที่ตนเติบโตขึ้นมา ดังจะเห็นได้ว่า นักปรัชญากรีกแต่ละท่าน ต่างได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักปรัชญากรีกด้วยกัน และนอกจากนั้น การเมือง ประวัติศาสตร์ ศาสนา วิทยาศาสตร์ และวรรณกรรมกรีก เป็นต้น ก็มีผลกระทบต่อการพัฒนาการทางความคิดของนักปรัชญากรีก ในทุกยุคทุกสมัย ดังคำกล่าวที่ว่า “ปรัชญากรีก เป็นฐานความเชื่อของชาวตะวันตก” เพราะกรีกเป็นชาติที่เคยรุ่งเรืองในทางศิลปวิทยาการมาก่อนชาติอื่น ปรัชญาตะวันตกเริ่มต้นอย่างมีระบบโดยชนชาติกรีก คือ ธาเลส เมื่อประมาณ ๒๖๐๐ ปีที่ผ่านมา^๒

เนื้อหาสาระมีทั้งหมดแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ๓๒ บท ดังนี้

^๑ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๐), หน้า คำนำ.

^๒ นายแพทย์ สุวัฒน์ จันทระจำนง, *ความเชื่อของมนุษย์ เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, ๒๕๔๐), หน้า ๓๒.

ตอนที่ ๑ แนะนำปรัชญากรีก^๓

เป็นตอนที่แนะนำให้รู้จักคำว่าปรัชญาและความหมายของปรัชญาอย่างละเอียดลึกซึ้ง เป็นการสร้างความเข้าใจขั้นแรกที่จะนำผู้อ่านไปรู้จักกับปรัชญาแขนงต่าง ๆ โดยเนื้อหาในตอนแบ่งออกเป็น ๒ บท ได้แก่

บทที่ ๑ ความหมายและขอบข่ายของปรัชญา ปรัชญา แปลว่า ความรอบรู้ เป็นศัพท์บัญญัติใช้กับคำว่า Philosophy ในภาษาอังกฤษ และคำว่า Philosophy ก็มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Philos (Love) + Sophia (Wisdom) ซึ่งแปลว่า ความรักความรอบรู้ (Love of Wisdom) ส่วนคำว่า นักปรัชญา หรือ Philosopher เกิดขึ้นเมื่อประมาณสองพันห้าร้อยปีมาแล้ว นักปรัชญากรีกชื่อ พิธาโกรัส เป็นผู้ใช้นี้เป็นคนแรก

ถามว่า ปรัชญาเป็นความรู้เกี่ยวกับอะไร ตอบว่า ปรัชญาพยายามเรียนรู้ทุกสิ่ง โลกยังมีแง่มุมลึกลับอีกเท่าใด นักปรัชญาก็จะเรียนรู้อีกเท่านั้น ปรัชญาในสมัยโบราณจึงเป็นชื่อรวมของวิทยาการหลายแขนง เพราะปรัชญาหมายถึงความรักในความรู้ วิทยาการนั้นเป็นปรัชญา หลักฐานที่แสดงว่าปรัชญาในอดีตเป็นที่รวมของสรรพวิทยาการก็มาจากผลงานของอาริสโตเติล ปรัชญากรีกได้รวมศาสตร์ไว้เกือบทุกสาขาศาสตร์ต่าง ๆ ได้ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิชาปรัชญาอยู่นับศตวรรษ จนกระทั่งศาสตร์ทั้งหลายค่อยๆ ออกจากปรัชญาไปทีละศาสตร์ วิทยาการที่เหลืออยู่จึงเป็นเนื้อหาสำคัญของวิชาปรัชญาสมัยปัจจุบัน เนื้อหาแท้ ๆ ที่เหลืออยู่นั้นเรียกว่า ปรัชญาบริสุทธิ์ (Pure Philosophy) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ สาขา คือ อภิปรัชญา (Metaphysics) ญาณวิทยา (Epistemology) และตรรกศาสตร์ (Logic)

เมื่อนักปรัชญานำเอาปรัชญาบริสุทธิ์ไปประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานสนับสนุนการสร้างแนวคิดเพื่อชีวิตและสังคม หรือการศึกษาวิเคราะห์ผลสรุปของวิทยาการต่าง ๆ จึงก่อเกิดเป็นปรัชญาแนวใหม่ เรียกว่า ปรัชญาประยุกต์ มีสาขามากมายตามจำนวนวิทยาการและกิจกรรมที่นักปรัชญาเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ปรัชญาศีลธรรม (จริยศาสตร์) ปรัชญาศิลปะ (สุนทรียศาสตร์) ปรัชญาการศึกษา ปรัชญาประวัติศาสตร์ ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ปรัชญาการเมือง ปรัชญาสังคม ปรัชญากฎหมาย ปรัชญาคณิตศาสตร์ ปรัชญาภาษา ปรัชญาจิต ปรัชญาชีวิต ฯลฯ

ทั้งนี้ในหนังสือเล่มนี้ ยังได้อธิบายให้เห็นความแตกต่างระหว่าง ศาสนา และ ปรัชญา ไว้อย่างชัดเจนที่สุด คือ ปรัชญา มีลักษณะเป็นปัญหาปลายเปิด สามารถตั้งคำถามและค้นคว้าได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังเราจะพบว่า โสกราตีสเสนอปรัชญาไว้อย่างหนึ่ง ต่อมา ศิษย์ของท่านชื่อพลาโตได้พัฒนาปรัชญานั้นต่อไป และอาริสโตเติลผู้เป็นศิษย์ของพลาโตก็ออกมาวิจารณ์อาจารย์ของตน แล้วเสนอแนวคิดใหม่ต่อไป แต่เรื่องแบบนี้ไม่เกิดขึ้นกับศาสนา เพราะศาสนาเป็นปัญหาปลายปิดที่มีคำตอบชัดเจนในตัวเองอยู่แล้ว ต่างศาสนา

^๓ ดูรายละเอียดใน พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๓- ๓๖.

ก็ต่างคำสอน ต่างนิกายก็ตีความต่างกัน ในกรณีนี้ศาสนาได้เข้าสู่พรมแดนของปรัชญาและเกิดปรัชญาแห่งศาสนานั้น ๆ ขึ้น เช่น พุทธปรัชญา ปรัชญาคริสต์ ปรัชญาฮินดู ประเด็นนี้ทำให้เราเห็นข้อแตกต่างระหว่างปัญญา (ศาสนา) และปรัชญา กล่าวคือปัญญาทางศาสนาเป็นความรู้แจ้งที่ไม่มีความเคลือบแคลงสงสัย แต่ปรัชญา (Philosophy) เป็นความรู้ที่ยังต้องพิสูจน์กันต่อไป

บทที่ ๒ ประวัติศาสตร์และศาสนากรีก คำว่า กรีก (Greek) เป็นคำที่ชาวโรมันเรียกขานชาวกรีก แต่ชาวกรีกเรียกตนเองว่า เฮลเลนส์ (Hellenes) และเรียกชื่อประเทศของตนว่า เฮลลัส (Hellas) ชาวกรีกโบราณเป็นพวกชนเผ่าอินโด-ยูโรเปียน ที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งกระจายอยู่ในดินแดนที่ปัจจุบันได้กลายเป็นพรมแดนของประเทศกรีซ ตุรกี และอิตาลี มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน

ในหนังสือได้อธิบายแยกเป็นช่วงเวลาให้เห็นชัดเจนด้วยเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เช่น

ก่อน ค.ศ. ๑๘๕๐ - ๑๖๐๐ (ก.พ.ศ. (ก่อน พ.ศ.) ๑๓๐๗ - ๑๐๕๗) ชาวกรีกแห่งเผ่าอินโด-ยูโรเปียน ๒ เผ่า คือ เผ่าเอเคียนและเผ่าไอโอเนียนอพยพเข้าไปตั้งหลักแหล่งในดินแดนกรีกและอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับคนพื้นเมือง

ก.ศ.ศ. ๖๒๔ (ก.พ.ศ. ๘๑) ธาเลสผู้เป็นบิดาของปรัชญาตะวันตก เกิดที่นครรัฐไมเลตุส ปรัชญากรีกเข้าสู่สมัยเริ่มต้น ฯลฯ

อย่างนี้เป็นต้น จนไปถึงจุดสิ้นสุดของปรัชญากรีก ทำให้ได้ทราบระยะเวลาและเหตุการณ์สำคัญของปรัชญากรีกอย่างชัดเจน

ในส่วนศาสนากรีก ความรู้เรื่องศาสนากรีกโบราณเป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษาปรัชญากรีก ทั้งนี้ เพราะนักปรัชญากรีกในระยะเริ่มต้นได้วิจารณ์เรื่องเทพเจ้าและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกำเนิดของโลกแข่งกับคำสอนทางศาสนา ปรัชญากรีกบางสำนักในระยะหลังได้พยายามเสนอคำสอนทางศาสนาและทำหน้าที่เป็นสำนักศาสนา เราเรียนรู้เรื่องศาสนากรีกโดยอาศัยงานนิพนธ์ของโฮเมอร์และเฮสิียด ศาสนาของชาวกรีกโบราณเป็นพหุเทวนิยม คือนับถือเทพเจ้าหลายองค์ โฮเมอร์แต่งกาพย์เรื่อง อีเลียด และ โอดิสซีย์ พรรณนาบุคลิกของเทพเจ้าเอาไว้ ซึ่งแม้ว่าความประพฤติดิของเทพเจ้าจะไม่แสดงว่าท่านมีคุณธรรมมากกว่ามนุษย์ (เพราะยังมีความ โลภ โกรธ หลง อยู่) แต่ชาวกรีกโบราณก็ยังให้ความเคารพบูชา ทั้งยังทำพิธีบวงสรวงอันงดงามต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะเทพเจ้าทรงมหิทธิธานภาพ และมีอำนาจให้คุณและโทษแก่มนุษย์ ชาวกรีกจึงสร้างวิหารสำหรับบูชาเทพเจ้าตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่ว จนกระทั่งในช่วง ๖๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช ชาวกรีกเริ่มหันมานับถือรหัสลัทธิที่มีผู้นำเข้าเผยแพร่จากต่างประเทศ อย่างน้อยที่สุด สองลัทธิที่ควรกล่าวถึง ได้แก่

๑) ลัทธิดีโอนิซิเนีย (Dionysian Mysticism) ได้รับอิทธิพลจากรหัสลัทธิของอียิปต์เกี่ยวกับเรื่องราวลึกลับของเทพโอซิริสและเทพีไอซิส ชาวกรีกได้ดัดแปลงให้เข้ากับเรื่องราวของเทพดีโอนิซุสของศาสนากรีก

๒) ลัทธิออร์ฟิ (Orphism) มีออร์เฟอุสเป็นศาสดาผู้ก่อตั้งลัทธินี้ที่เมืองเธรสเป็นเวลานาน ก่อนที่จะเข้ามาแพร่หลายในดินแดนกรีกเมื่อประมาณ ๖๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช

ท้ายที่สุดแล้วแม้ศาสนากรีกจะมีความสลับซับซ้อน แต่ท้ายที่สุดแล้วก็มีเพื่อความหลุดพ้นของมนุษย์ ดังตอนท้ายในบทได้อธิบายว่า ออร์เฟอุสได้รับบัญชาจากเทพดีโอนิซุสให้สอนทางแห่งความหลุดพ้นสำหรับมนุษย์ นั่นคือ มนุษย์ต้องพยายามตัดกิเลสตัณหาให้หมดสิ้นจึงจะพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ดวงวิญญาณจะกลายเป็นเทพเจ้าผู้อมตะ

ในส่วนท้ายบทได้สรุปไว้ว่า ปรัชญากรีก หมายถึง ปรัชญาของชาวกรีกผู้มีภูมิลำเนาตามนครรัฐต่าง ๆ ในสมัยโบราณ ประวัติปรัชญากรีกเริ่มต้นในราว ๕๘๕ ปีก่อนคริสต์ศักราช อันเป็นเวลาที่เขาเลส นักปรัชญาคนแรกเริ่มเผยแพร่ปรัชญาของเขา ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่พระพุทธเจ้าเริ่มประกาศศาสนา ปรัชญากรีกไปสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. ๕๒๙ (พ.ศ. ๑๐๗๒) อันเป็นปีที่จักรพรรดิยุสติเนียน (Justinian) ออกพระราชกฤษฎีกาปิดสำนักปรัชญาทุกแห่งที่ไม่นับถือศาสนาคริสต์

ตอนที่ ๒ ปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น^๔

เป็นการอธิบายให้เห็นถึงสำนักปรัชญาและบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อปรัชญากรีกในสมัยเริ่มต้น และทำให้ทราบถึงปรัชญาของแต่ละสำนักอย่างละเอียดในทุกแง่มุม รวมถึงความสัมพันธ์ของสำนักปรัชญาที่มีอิทธิพลสืบเนื่องถึงกันอย่างไรบ้าง โดยแบ่งออกเป็น ๗ บท ได้แก่

บทที่ ๓ สำนักไมเลตุส สำนักปรัชญาแรกของกรีก ได้แก่ สำนักไมเลตุส (Milesian School) ในนครรัฐไมเลตุส ในสมัยชาเลสเป็นนครรัฐที่มั่งคั่งที่สุด เพราะมีอาณานิคม ๙๐ แห่ง และเป็นท่าศูนย์การค้าระหว่างยุโรปกับเอเชีย สำนักไมเลตุสมีนักปรัชญา ๓ ท่าน คือ ชาเลส อานักซิมานเดอร์ และอานักซิเมเนส ชาเลสเป็นผู้ก่อตั้งสำนักปรัชญาไมเลตุสและได้รับยกย่องให้เป็นบิดาของปรัชญาตะวันตก ชื่อเสียงของชาเลสขึ้นถึงขีดสุดเมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในเจ็ดบัณฑิตกรีก ปรัชญาของชาเลสนั้น อลิสโตเติลได้สรุปทัศนะทางปรัชญาของชาเลสไว้ ๓ ประการ คือ

- ๑) มีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่ในสรรพสิ่ง
- ๒) โลกมีสัจฐานแบบกลมลอยอยู่บนน้ำ
- ๓) น้ำซึ่งเป็นปฐมธาตุของโลกนั้นเป็นสสาร

ปรัชญาของชาเลสจึงเป็นวัตถุนิยม นอกจากนี้ ชาเลสยังมีศิษย์ที่เป็นนักปรัชญาคนสำคัญอีกท่านหนึ่ง คือ อานักซิมานเดอร์ ซึ่งก็ได้ปฏิเสธคำตอบเรื่องน้ำของอาจารย์ไป อานักซิมานเดอร์ มีศิษย์สืบสายปรัชญาท่านหนึ่งคือ อานักซิเมเนส เป็นผู้มีความสนใจเรื่องปฐมธาตุเหมือนกัน แต่ก็ได้ปฏิเสธปรัชญาของอาจารย์

^๔ ดูรายละเอียดใน พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), *ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๓๗ - ๑๑๔.

โดยแสดงทัศนะไว้ว่า น้ำและอนันต์ต่างก็ไม่ใช่ปฐมธาตุของโลก อากาศ (Air) ต่างหากเป็นปฐมธาตุของโลก สรุบบทที่ ๓ นี้ เป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับปฐมธาตุของโลกนั่นเอง นับเป็นจุดเริ่มต้นของปรัชญาตะวันตก

บทที่ ๔ พิธาโกรัส พิธาโกรัส (Pythagoras) เป็นบุคคลสำคัญท่านหนึ่งผู้เป็นทั้งนักปรัชญาและเจ้าสำนักศาสนาที่มีคนนับถือมากที่สุดคนหนึ่งในสมัยโบราณ มีอายุอยู่ในช่วง ก.พ.ศ. ๒๗ - พ.ศ. ๔๖ เกิดที่เกาะซามอส อันเป็นนครรัฐที่สังกัดกลุ่มไอโอเนีย อยู่ในเครือเดียวกันกับนครรัฐไมเลตุส พิธาโกรัสได้ก่อตั้งสมาคมทางศาสนาขึ้น มีนิกการเมืองและนักปกครองจำนวนมากสมัครเป็นสมาชิก เพื่อวัตถุประสงค์ทางศาสนา สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติเคร่งครัดเยี่ยงนักพรต มีการห้ามกินถั่วกินเนื้อสัตว์ พิธาโกรัสเป็นศาสดาที่มีคำสอนเรื่องวิถีแห่งการหลุดพ้น (The Way of Salvation) แต่จะแสดงเฉพาะแก่สมาชิกของสมาคม และคำสอนจะถูกเก็บเป็นความลับ ศาสนาของพิธาโกรัสจึงเข้าข่ายเป็นรหัสลัทธิ จนเมื่อศาสนาถูกล้มล้าง คำสอนจึงถูกเปิดเผยออกมา

พิธาโกรัสเป็นคนแรกที่เรียกตัวเองว่า นักปรัชญา (Philosopher) เพราะไม่ใช่เป็นเพียงศาสดาแห่งลัทธิลึกลับ หากยังเป็นนักปรัชญาอีกด้วย ปรัชญาของพิธาโกรัสว่าด้วยทฤษฎีจำนวนเลข ท่านบอกว่าจำนวนเลข (Number) เป็นลักษณะสำคัญที่สุดของสรรพสิ่ง ผู้เขียนได้ให้ทรรศนะไว้ว่า ในทรรศนะของพิธาโกรัส ปฐมธาตุของโลกคือหน่วย (Unit) หน่วยน่าจะได้แก่ปริมาณหรืออะตอมนั่นเอง

บทที่ ๕ เฮราคลีตัส เฮราคลีตัสเป็นนักปรัชญาที่เสนอว่า สาระต้องเปลี่ยนแปลงเสมอ และไม่มีอะไรแน่นอน นอกจากกฎแห่งความไม่แน่นอน เฮราคลีตัส มีอายุอยู่ในช่วง พ.ศ. ๘ - ๖๘ ถือกำเนิดในนครรัฐเอเฟซุส (Ephesus) ท่านเป็นนักปรัชญาคนแรกที่ขบคิดเรื่องความเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจัง ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ว่า ปฐมธาตุหรือแก่นแท้เปลี่ยนแปลงเป็นสรรพสิ่งได้อย่างไร ประเด็นสำคัญของเฮราคลีตัสอยู่ที่ว่าความเปลี่ยนแปลงมีจริงหรือไม่ และเป็นผู้ที่ยืนยันว่า ความเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะที่แท้จริงของสรรพสิ่ง

บทที่ ๖ สำนักเอเลีย เอเลีย (Elea) เป็นชื่อของนครรัฐหนึ่งของกรีกในดินแดนภาคใต้ของคาบสมุทรอิตาลี สำนักปรัชญาที่ตั้งอยู่ ณ นครรัฐนี้ได้ชื่อว่า สำนักเอเลีย (The Eleatic School) ปรัชญาของสำนักนี้ขัดแย้งตรงกันข้ามกับปรัชญาของ เฮราคลีตัส ข้างต้นนั้น คือ สำนักเอเลียสอนว่า โลกเที่ยงเป็นนิรันดร์ ความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในโลกเป็นเพียงภาพลวงตา สำนักนี้มีนักปรัชญาที่มีชื่อเสียง ๓ ท่าน ได้แก่ เซโนฟอนเนส ปาร์มินิเดส และเซโน

บทที่ ๗ เอมเปโดเคลส เอมเปโดเคลส (Empedocles) เป็นชาวเมืองอะกรีเจนตุม มีชีวิตอยู่ช่วง พ.ศ. ๔๘ - ๑๐๘ เป็นผู้มีความสามารถรอบด้าน เป็นนักการเมือง นักพูด กวี แพทย์ นักสอนศาสนา และนักปรัชญา ปรัชญาของท่าน เป็นปรัชญาผสมโดยการนำเอาจุดเด่นจากหลักปรัชญาคุณนั้นมาปรุงรวมเป็นปรัชญาสมัยใหม่ขึ้น โดยเสนอว่า ปฐมธาตุมีอยู่ ๔ อย่าง คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม (มีความคล้ายคลึงกับ

มหาภูตรูป ๔ ของพระพุทธศาสนา)^๕ ธาตุทั้งสี่นี้รวมเข้าและแยกออกจากกันด้วยพลัง ๒ อย่าง คือ ๑) ความรัก ๒) ความเกลียด โดยความรักจะทำหน้าที่รวมธาตุทั้ง ๔ ไว้ด้วยกัน แต่ความเกลียดจะทำหน้าที่ผลักธาตุทั้ง ๔ ออกจากกัน ผู้เขียนหนังสือได้ให้ทรรศนะไว้ว่า เอ็มเพโดเคลสเป็นนักพหุนิยม (Pluralist) ท่านหนึ่ง เพราะท่านยอมรับว่าความจริงสูงสุดมีมากมายหลายอย่าง

บทที่ ๘ อานักซาโกรัส อานักซาโกรัส (Anaxagoras) เกิดที่เมืองคลาโซเมเน มีอายุอยู่ช่วง พ.ศ. ๔๓-๑๑๕ ท่านเป็นคนแรกที่นำปรัชญาไปเผยแพร่ในเอเธนส์ ปรัชญาของอานักซาโกรัส คือ ท่านเห็นว่า สิ่งทั้งหลายไม่อาจเกิดขึ้นจากความว่างเปล่า โลกนี้ไม่ได้ผุดเกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันทีด้วยฝีมือ เนรมิตของพระเจ้า อานักซาโกรัสแย้งเอ็มเพโดเคลสว่า ปฐมธาตุมีจำนวนมากกว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ และ ถูกควบคุมไว้ด้วยจิตหรือมโน (Mind or Nous) นับว่าเป็นนักปรัชญากรีกคนแรกที่พูดถึง จิต ไวชัดเจน โดยแยกจิตออกจากสสารอย่างเด็ดขาด นักปรัชญายุคต่อมาจับประเด็นแห่งความแตกต่างนี้เป็นจุดแยก ไปสร้างปรัชญาจิตนิยม (Idealism)

บทที่ ๙ สำนักปรมาณู สำนักปรมาณู ถูกก่อตั้งโดย ลิวชิปัส ซึ่งเป็นชาวไมเลตุส แต่ได้ศึกษาปรัชญา จากนักปรัชญาเซโนแห่งเอเลีย ลิวชิปัสมีศิษย์คนสำคัญท่านหนึ่งคือ เดมอคลิตัส ได้เผยแพร่ปรัชญาของ สำนักปรมาณูนิยมให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ปรัชญาของเดมอคลิตัส คือ ปฐมธาตุคือปรมาณู หรือ อะตอม (Atom) คำว่า ปรมาณู หมายถึง วัตถุที่มีขนาดเล็กที่สุด ไม่สามารถจะแยกย่อยได้อีกแล้ว มันเป็น วัตถุที่บสสร้างโลก มีอยู่ก่อนหน้ากำเนิดโลก เพราะปรมาณูรวมตัวกัน สรรพสิ่งในโลกจึงเกิดขึ้น เพราะปรมาณู ทั้งหมดแยกตัวออกจากกัน สรรพสิ่งจึงดับสลาย

ตอนที่ ๓ ปรัชญากรีกสมัยรุ่งเรือง^๖

แสดงให้เห็นว่าปรัชญากรีกในยุคสมัยหนึ่งนั้นได้เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ กรุงเอเธนส์ เพราะผลงานทางปรัชญาของโสกราตีส พลาโต และอาริสโตเติล นักปรัชญากรีกในสมัย เริ่มต้นเป็นนักปรัชญาธรรมชาติ ความสนใจของพวกเขาวนเวียนอยู่ที่ปัญหาเรื่องปฐมธาตุของโลก อันเป็น ปัญหาไกลตัวมนุษย์ แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรุ่งเรือง นักปรัชญากรีกหันมาสนใจปัญหาใกล้ตัวมนุษย์ยิ่งขึ้น พวกเขาถามปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ปัญหาใกล้ตัวมนุษย์กลายเป็นหัวข้อถกเถียง ในหมู่นักปรัชญาขึ้นมา ก็ด้วยอิทธิพลของนักคิดกลุ่มโซฟิสต์ (Sophists) ทั้งนี้ เพราะพวกโซฟิสต์ได้ยก ปัญหาประเภทนี้ขึ้นอภิปรายตามสถานที่ชุมนุมทั่วไป จนมีผู้สนใจขบคิดปัญหานี้อย่างกว้างขวาง โดยใน ตอนที่ ๓ นี้ แบ่งออกเป็น ๑๘ บท ได้แก่

^๕ ที.สี. (ไทย) ๙/๑๗๑/๑๕๗.

^๖ ดูรายละเอียดใน พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๑๑๕ - ๓๐๒.

บทที่ ๑๐ โซฟิสต์ คำว่า โซฟิสต์ (Sophist) ในภาษาอังกฤษแปลงมาจากคำในภาษากรีก อันเป็นคำเรียก ครู ในสมัยที่ปรัชญารุ่งเรือง โซฟิสต์เป็นนักปรัชญากลุ่มแรกที่น่าพาปรัชญาเข้าสู่ยุครุ่งเรือง เพราะพวกเขาได้ยกปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ขึ้นอภิปรายตามสถานที่ชุมนุมทั่วไป จนมีผู้สนใจขบคิดปัญหานี้อย่างกว้างขวาง พวกโซฟิสต์สอนวิทยาการหลายแขนง โพรแทกอร์สเป็นโซฟิสต์คนแรกผู้มีปรัชญาเป็นที่ยอมรับของโซฟิสต์คนอื่น ๆ ปรัชญาของโพรแทกอร์สตั้งอยู่ในประเพณีญาณวิทยาหรือทฤษฎีความรู้ ซึ่งผู้เขียนให้ทัศนะว่า แนวความคิดของโพรแทกอร์สมีความใกล้เคียงกับปรัชญาสำนักปฏิบัตินิยม (Pragmatism)

บทที่ ๑๑ โซคราติส โซคราติส (Socrates) เป็นนักปรัชญาที่อุทิศชีวิตเพื่อการแสวงหาความรู้ทางปรัชญา มีชีวิตอยู่ช่วง พ.ศ. ๗๓ - ๑๔๔ ปรัชญาของโซคราติสมีอยู่สองส่วนด้วยกัน คือ ทฤษฎีความรู้และ จริยศาสตร์ ท่านมีทัศนะว่า เหตุผล (Reason) เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้คนเราค้นพบความจริงแบบปรนัยหรือมโนภาพของสิ่งทั้งหลาย ทฤษฎีความรู้นี้เองที่ทำให้โซคราติสมีชื่อเสียงมาจนถึงปัจจุบัน

บทที่ ๑๒ พลาโต พลาโต (Plato) ชื่อเดิมคือ อริสโตคลีส (Aristocles) มีชีวิตอยู่ในช่วง พ.ศ. ๑๑๖ - ๑๙๖ ในบรรดานักปรัชญากรีก พลาโตเป็นหนึ่งในนักปรัชญาที่มีความสำคัญที่สุด เพราะปรัชญาของท่านมีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวความคิดของนักปรัชญายุคต่อมา พลาโต เป็นผู้ก่อตั้งสำนักอคาเดมี ที่นับว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของกรีก มีวิชาหลักสองวิชาได้แก่ คณิตศาสตร์และปรัชญาการเมือง

บทที่ ๑๓ ญาณวิทยาของพลาโต คำสอนที่ถือกันว่าเป็นหัวใจแห่งปรัชญาของพลาโตก็คือทฤษฎีมโนคติหรือแบบ คำสอนอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีความรู้ จริยศาสตร์ ศิลปะ และการเมือง ล้วนมีรากฐานมาจากทฤษฎีมโนคติ สำหรับพลาโต ความรู้หมายถึงการค้นพบมโนคติ (Idea) ในบทสนทนาเรื่องอุดมรัฐ เล่มที่ ๗ พลาโตเสนอหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตให้สามารถหยั่งเห็นมโนคติด้วยการศึกษาวิชาการต่อไปนี้ ๑) เลขคณิต ๒) เรขาคณิต ๓) ดาราศาสตร์ ๔) การประสานเสียง ๕) วิชาวิธี

บทที่ ๑๔ อภิปรัชญาของพลาโต อภิปรัชญาของพลาโตเป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีแห่งมโนคติและจักรวาลวิทยา พลาโตเสนอว่า แก่นแท้ของสรรพสิ่งเป็นมโนคติที่ไม่กินที่ ไม่มีรูปร่าง มโนคติคือสิ่งสากลที่มีอยู่จริงภายนอกความคิดหรือสิ่งสากลที่เป็นความจริงแบบปรนัย พลาโตเรียกสิ่งสากลอันเป็นจริงอมตะนั้นว่า มโนคติ หรือ แบบ

บทที่ ๑๕ จักรวาลวิทยาของพลาโต พลาโตยืนยันว่ามีโลกแห่งมโนคติซึ่งมีความเป็นจริงยิ่งกว่าโลกแห่งผัสสะหรือสัญชาตญาณ โลกแห่งมโนคติเป็นของจริงแท้ ส่วนโลกแห่งผัสสะเป็นของเทียม พลาโตยอมรับทฤษฎีสองโลก เราทราบแล้วว่า โลกแห่งมโนคติมีความเป็นจริงในตัวเอง ไม่มีใครสร้าง และไม่มีวิวัฒนาการมาจากสิ่งอื่นใด ปัญหาจึงเหลืออยู่ว่า โลกแห่งผัสสะเกิดมาจากอะไร ใครสร้าง และมีความเกี่ยวข้องอย่างไร

กับโลกแห่งมโนคติ คำตอบของพลาโตต่อปัญหานี้จัดว่าเป็นจักรวาลวิทยา พลาโตกล่าวว่า โลกแห่งผัสสะคือ รอยประทับของมโนคติที่ปรากฏบนสสาร องค์ประกอบที่ทำให้เกิดโลกนี้จึงมี ๒ ประการ คือ มโนคติและ สสาร

บทที่ ๑๖ จิตวิทยาของพลาโต จิตวิทยาของพลาโตหมายถึงปรัชญาว่าด้วยวิญญาณและความสัมพันธ์ของวิญญาณกับพฤติกรรมมนุษย์ วิญญาณของมนุษย์มีอยู่ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ วิญญาณแห่งเหตุผล วิญญาณแห่งเจตนาธรรม และ วิญญาณแห่งความต้องการ วิญญาณแต่ละส่วนมีธาตุแตกต่างกัน และบางทีก็ขัดแย้งอย่างตรงกันข้าม นี่เป็นเหตุแห่งการขัดแย้งที่เกิดในจิตใจมนุษย์ พลาโตจัดประเภทบุคคลไปตามอุปนิสัย แล้วให้เหตุผลว่าการที่บุคคลมีอุปนิสัยต่างกัน เป็นเพราะวิญญาณที่มีอำนาจมาก ในตัวของแต่ละคนต่างกัน

บทที่ ๑๗ จริยศาสตร์ของพลาโต พลาโตได้พยายามตอบปัญหาเหล่านี้ คือ ความดีคืออะไร ความดีมีอยู่อย่าง เป็นอัตนัยหรือปรนัย คนดีต้องมีคุณธรรมอะไร การทำความดีในปรัชญาของพลาโต หมายถึงการกระทำด้วยความรู้ ว่า สิ่งที่ดีนั้นกำลังทำเป็นสิ่งที่ดี เพราะนำไปสู่จุดหมายสูงสุดอันใด ซึ่งจุดหมายสูงสุดหรือความดีสูงสุดในปรัชญาของพลาโต ได้แก่ มโนคติแห่งความดี (Idea of the Good) คุณค่าทางจริยธรรมของมนุษย์เกิดมีขึ้นได้เมื่อมีมโนคติแห่งความดีเป็นฐานรองรับ

บทที่ ๑๘ ปรัชญาการเมืองของพลาโต พลาโตเสนอทฤษฎีการเมืองออกมาเพื่อตอบปัญหาเหล่านี้คือ รัฐที่ดีควรยึดระบอบการปกครองใด อำนาจสิทธิขาดในการปกครองควรอยู่ในมือใคร อะไรคือ คุณธรรมของนักปกครอง ประชาชนควรมีสติเสรีภาพมากเพียงใด คำตอบของพลาโตต่อปัญหาเหล่านี้ และข้ออื่น ๆ ส่วนใหญ่เราได้จากบทสนทนาขึ้นอมตะชื่อ อุดมรัฐ (Republic) พลาโตได้เสนอแบบอย่างของ รัฐที่ดี สมบูรณ์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนารัฐต่าง ๆ ในโลกนี้ รัฐที่เป็นแม่แบบนี้จัดเป็นรัฐในอุดมคติ หรืออุดมรัฐ รัฐประกอบด้วยชนชั้น ๓ ระดับ คือ ๑) นักปกครอง ๒) พิตักชน ๓) ราชนิก ความยุติธรรม ภายในรัฐเกิดจากการที่ชนชั้นทั้ง ๓ ระดับปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ประสานกลมกลืนกับชนชั้นอื่น ๆ ไม่มีการขัดแย้งหรือก้าวร้าวหน้าที่ ทุกคนเชื่อฟังกันตามลำดับ ระบอบการปกครองที่ดีที่สุดในทัศนะของ พลาโตก็คือ อภิชนาธิปไตย

บทที่ ๑๙ สุนทรียศาสตร์ของพลาโต สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) หมายถึง ปรัชญาส่วนที่ เกี่ยวกับความงามและศิลปะ คำสอนด้านสุนทรียศาสตร์ของพลาโตแทรกปะปนอยู่กับสาขาอื่น ๆ ความงาม ไม่ได้ถูกผูกขาดอยู่กับผลงานของศิลปิน ความงามมีแทรกอยู่ในงานอื่น ๆ สิ่งใดมีความงาม ก็เพราะสิ่งนั้นมีส่วนร่วมกับมโนคติของความงาม พลาโตไม่ได้ยกย่องเชิดชูศิลปะ ท่านเห็นว่า ศิลปะคือการเลียนแบบ ในทัศนะของพลาโต ศิลปะจะมีค่าก็ต่อเมื่อมันส่งเสริมศีลธรรมหรือให้ความรู้ด้านปรัชญา

บทที่ ๒๐ อริสโตเติล อริสโตเติล (Aristotle) เกิดเมื่อ พ.ศ. ๑๕๙ เป็นศิษย์ของพลาโต ที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าอาจารย์ของตน เป็นนักปรัชญาคนสุดท้ายของปรัชญากรีกสมัยรุ่งเรือง เป็นอาจารย์ถวายอักษรแด่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ อริสโตเติลได้ตั้งสำนักของตนขึ้น เรียกว่า ลีเซียม (Lyceum) อริสโตเติลได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาของศาสตร์อย่างน้อย ๒ สาขา คือ ตรรกศาสตร์ และ สัตววิทยานักปรัชญายุคหลังจัดแบ่งงานนิพนธ์ของอริสโตเติลออกเป็น ๗ หมวด ดังนี้

๑) หมวดตรรกศาสตร์	๒) หมวดวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
๓) หมวดจิตวิทยา	๔) หมวดอภิปรัชญา
๕) หมวดจริยศาสตร์	๖) หมวดรัฐศาสตร์
๗) หมวดศิลปะ	

ในปรัชญาของอริสโตเติล ท่านได้แบ่งกลุ่มวิชาการออกเป็น ๓ ภาค ดังนี้

๑) วิชาการภาคทฤษฎี	๒) วิชาการภาคปฏิบัติ
๓) วิชาการภาคผลิต	

อริสโตเติลไม่ได้จัดตรรกศาสตร์เป็นองค์ความรู้หรือวิชาการ เพราะท่านเห็นว่าตรรกศาสตร์ไม่ใช่ความรู้ แต่เป็นเครื่องมือ (Organon) ที่จำเป็นต่อการศึกษาแสวงหาความรู้ในศาสตร์ทั้งหลาย

บทที่ ๒๑ ตรรกศาสตร์ของอริสโตเติล ตรรกศาสตร์ (Logic) เป็นวิชาที่ศึกษากฎเกณฑ์ของการใช้เหตุผล เนื้อหาของวิชานี้เกี่ยวกับวิธีการอ้างเหตุผลและหลักเกณฑ์ในการตัดสินความสมเหตุสมผลของการอ้างเหตุผลนั้น ๆ อริสโตเติลได้ชื่อว่าเป็นบิดาผู้ก่อตั้งวิชาตรรกศาสตร์ เพราะท่านเป็นนักปรัชญาคนแรกที่รวบรวมกฎเกณฑ์การใช้เหตุผลมาจัดเข้าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งด้วย ตรรกศาสตร์ที่อริสโตเติลสร้างไว้เป็นระบบก็คือตรรกศาสตร์นินัย ผลงานด้านตรรกศาสตร์ของอริสโตเติลมีชื่อรวมว่า Organon แปลว่าเครื่องมือแสวงหาความรู้ ประกอบด้วยหนังสือ ๖ เรื่อง คือ

- ๑) Categories (ปทาระยะ)
- ๒) On Interpretation (เรื่องการตีความ)
- ๓) Prior Analytics (ปริมิวิเคราะห์)
- ๔) Posterior Analytics (ปัจนิมิวิเคราะห์)
- ๕) Topics (หัวข้อ)
- ๖) On Sophistical Refutations (ว่าด้วยการหักล้างปรีปวาท)

บทที่ ๒๒ อภิปรัชญาของอริสโตเติล ผลงานด้านอภิปรัชญาของอริสโตเติลมาจากงานนิพนธ์ที่มีชื่อเรื่องว่า เมตาฟิสิกส์ (Metaphysics) ในทัศนะของอริสโตเติล เมตาฟิสิกส์ หรือ อภิปรัชญา ได้แก่วิทยาศาสตร์ความจริงแท้ของสรรพสิ่ง นั่นคือ ภาวะบริสุทธิ์ (Being Qua Being) และเรื่องเกี่ยวกับภาวะ

๑) ภววิทยา (Ontology) ๒) เทววิทยา (Theology)

- ๑) การเคลื่อนไหวทางสสาร
- ๒) การเคลื่อนไหวทางปริมาณ
- ๓) การเคลื่อนไหวทางคุณภาพ
- ๔) การเคลื่อนไหวทางสถานที่

บทที่ ๒๔ จิตวิทยาของอริสโตเติล ในทัศนะของอริสโตเติล สรรพสิ่งในโลกแบ่งออกได้เป็น ๒
ประเภทใหญ่ คือ

- ๑) อนินทรีย์สาร (Inorganic) หมายถึงสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลาย
- ๒) อินทรีย์สาร (Organic) หมายถึงสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย

บทที่ ๒๕ จริยศาสตร์ของอริสโตเติล อริสโตเติลเสนอทัศนะด้านจริยศาสตร์ไว้ในงานนิพนธ์เรื่อง จริยศาสตร์นิโคมาคัส (Nicomachean Ethics) จริยศาสตร์ของท่านเป็นอันตวิทยา เพราะถือว่าพฤติกรรมมนุษย์มุ่งไปที่จุดหมายสูงสุดเดียวกัน โดยแสดงจุดหมายออกเป็นสองประเภท ได้แก่

- ๑) จุดหมายระหว่างทาง หมายถึงจุดหมายเฉพาะหน้าที่มีมนุษย์ต้องการ
- ๒) จุดหมายปลายทาง หมายถึงจุดหมายสูงสุดที่เป็นจุดจบในตัวเอง

อะไรคือจุดหมายปลายทางของชีวิตมนุษย์ ? อาริสโตเติลตอบว่า พฤติกรรมมนุษย์มีจุดหมายสูงสุด อยู่ที่ความดี ในทัศนะของอาริสโตเติล ความดีคือความสุข (Happiness) ความสุขคืออะไร ? อาริสโตเติลตอบว่า “ความสุขคือกิจกรรมของวิญญาณที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่สมบูรณ์” และว่า “คนที่มีความสุข คือคนที่ดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรมที่สมบูรณ์”

บทที่ ๒๖ ปรัชญาการเมืองของอาริสโตเติล อาริสโตเติลได้พูดถึงรัฐในอุดมคติว่าต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ๑) พื้นที่ของรัฐต้องไม่กว้างใหญ่หรือเล็กจนเกินไป
- ๒) พลเมืองของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามวัย
- ๓) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพลเมือง รัฐจัดการศึกษาให้ประชาชน

บทที่ ๒๗ สุนทรียศาสตร์ของอาริสโตเติล สุนทรียศาสตร์ของอาริสโตเติลปรากฏอยู่ในงานนิพนธ์เรื่อง กวีศาสตร์ (Poetics) อาริสโตเติลแบ่งศิลปะออกเป็น ๒ ประเภท คือ

- ๑) ประติพจน์ศิลป์ ได้แก่ ศิลปะที่มุ่งประติพจน์เครื่องมืออุปกรณ์ไว้ช่วยการทำงานของมนุษย์
- ๒) วิจิตรศิลป์ ได้แก่ ศิลปะที่มุ่งเลียนแบบธรรมชาติด้วยการสร้างโลกแห่งจินตนาการขึ้นมาเลียนแบบโลกแห่งความเป็นจริง ปรัชญาศิลปะของอาริสโตเติลเกี่ยวข้องกับศิลปะประเภทที่สอง คือ วิจิตรศิลป์

ตอนที่ ๔ ปรัชญากรีกสมัยเสื่อม^๗

ในยุคสมัยนี้ปรัชญากรีกดำเนินมาถึงจุดสิ้นสุดของความเจริญรุ่งเรืองด้วยสาเหตุหลาย ๆ อย่าง ปรัชญากรีกภายหลังก่อตั้งโดยอาริสโตเติลจัดเป็นสมัยเสื่อม เพราะผลิตแนวคิดใหม่ให้กับวงการปรัชญาเพียงเล็กน้อย สำนักอะคาเดมีของพลาโตและสำนักลีเซียมของอาริสโตเติลไม่สามารถพัฒนาปรัชญาต่อจากอาจารย์ผู้ก่อตั้ง ศิษย์ของสำนักทั้งสองเพียงแต่รักษามรดกทางปรัชญาของอาจารย์ไว้เท่านั้น นอกจากนั้นในบรรดาสถาปนาปรัชญาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ในสมัยนี้ ก็ไม่สำนึกใดที่เสนอแนวคิดปรัชญาที่แปลกแหวกแนวไปจากแนวคิดของนักปรัชญากรีกก่อนหน้านั้น ในสมัยนี้ ปรัชญากรีกได้ประสบภาวะชะงักงัน จนกระทั่งจักรพรรดิยูลิอุสซีซาร์แห่งโรมได้สั่งปิดสำนักปรัชญากรีกที่ไม่นับถือศาสนาคริสต์เมื่อ พ.ศ. ๑๐๗ เป็นการปิดฉากยุครุ่งเรืองแห่งปรัชญาที่เคยยิ่งใหญ่ เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ที่ต้องมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปเป็นวัฏจักรธรรมดา เป็นไปตามหลักของไตรลักษณ์^๘ ในพระพุทธศาสนา โดยในตอนี่ ๔ นี้แบ่งออกเป็น ๖ บท ได้แก่

บทที่ ๒๘ สำนักเอพิคิวเรียน สำนักเอพิคิวเรียน ก่อตั้งโดยเอพิคิวรัส (Epicurus) มีชีวิตอยู่ช่วง พ.ศ. ๒๐๒ - ๒๖๗ เอพิคิวรัสได้เปิดสอนปรัชญาที่กรุงเอเธนส์โดยใช้สวนของท่านเป็นสถานศึกษา เน้นการสอนศิษย์ให้ท่องจำหลักปรัชญาสำคัญ ๆ ท่านได้ผลิตงานนิพนธ์ไว้ไม่น้อยกว่า ๓๐๐ เรื่อง แต่งงานนิพนธ์เหล่านั้นสูญหายไปเกือบหมด เหลือไว้เพียงเศษนิพนธ์บางส่วนเท่านั้น

^๗ ดูรายละเอียดใน พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๓๐๓ - ๓๖๗.

^๘ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๕๘/๓๕๔-๓๕๖.

ในด้านญาณวิทยา ในทัศนะของเอพิคิวรุส ปรัชญามีเป้าหมายอยู่ที่การช่วยให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ญาณวิทยาหรือทฤษฎีความรู้มีส่วนสำคัญในการช่วยให้มนุษย์รู้ความจริงได้ เมื่อมนุษย์รู้ความจริง ความกลัวต่าง ๆ ก็จะหมดไป เมื่อปราศจากความกลัว จิตใจมนุษย์จะมีความสุขมากขึ้น เอพิคิวรุสเสนอเกณฑ์ตัดสินความจริงไว้ ๓ ประการ คือ

- ๑) สัญชาตญาณ (Perception)
- ๒) มโนภาพ (Concepts)
- ๓) เวทนา (Feelings)

ในด้านอภิปรัชญา เอพิคิวรุสเป็นนักวัตถุนิยม เพราะเขายอมรับแนวความคิดของเดโมคริตุสที่ว่าสรรพสิ่งเกิดจากการรวมตัวของปริมาณ แม้วิญญาณก็เกิดจากปริมาณเหมือนกัน เมื่อมนุษย์ถึงแก่ความตาย วิญญาณก็ดับสลาย มนุษย์ตายแล้วสูญ ปรัชญาของเอพิคิวรุสเป็นอุจเฉทญาณ

ในด้านจริยศาสตร์ ในทัศนะของเอพิคิวรุส จริยศาสตร์ไม่ใช่วิชาที่แสวงหากฎเกณฑ์ทางศีลธรรม แต่เป็นวิชาที่แสวงหาวิธีสร้างความสุขมากที่สุดให้กับชีวิต แนวคิดด้านจริยศาสตร์ของเอพิคิวรุสจัดอยู่ในประเภทสุขนิยม (Hedonism) ท่านถือว่าความสุขเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต ทุกชีวิตต้องการความสุข แต่ก็ไม่ได้เสนอให้มนุษย์แสวงหาความสุขสุดเหวี่ยงจนขาดการสำรวมระวัง ตรงกันข้าม เขากลับสอนให้มนุษย์ควบคุมตัณหา คนฉลาดจะไม่เพิ่มตัณหา ดังนั้น จริยศาสตร์ของเอพิคิวรุสจึงมีลักษณะเป็นพรตนิยม (Asceticism)

บทที่ ๒๙ สำนักสโตอิก เซโนแห่งคิตียม (Zeno of Citium) เป็นนักปรัชญาผู้ก่อตั้งสำนักสโตอิก มีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๐๗ - ๒๗๘ เกิดที่เมืองคิตียม เซโนได้ตั้งสำนักปรัชญาของตนขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๒ โดยใช้บริเวณระเบียงของซุ้มประตูเมืองเป็นที่สอนปรัชญา คำว่า สโตอา (Stoa) ในภาษากรีกแปลว่า ประตูเมือง เหตุนี้สำนักนี้จึงมีชื่อว่า สโตอิก (Stoic) แปลว่า สำนักประตูเมือง พัฒนาการของสำนักสโตอิกนี้แบ่งออกเป็น ๓ ยุค ดังนี้

- ๑) สำนักสโตอิกเก่า
- ๒) สำนักสโตอิกกลาง
- ๓) สำนักสโตอิกใหม่

ปรัชญาสำนักสโตอิกแบ่งเป็น ๓ สาขา คือ ตรรกศาสตร์ อภิปรัชญา และจริยศาสตร์ แท้ที่จริงหัวใจปรัชญาสโตอิกอยู่ที่จริยศาสตร์

ในด้านตรรกศาสตร์ ตรรกศาสตร์ของพวกสโตอิกเหมือนกับตรรกศาสตร์ของอริสโตเติล ส่วนที่ต่างออกไปคือประเด็นที่ครีชีปูลเสนอว่า ประโยค (Proposition) เท่านั้นที่บอกเราได้ว่าจริงหรือเท็จ หาใช่ คำ (Term) ดังที่อริสโตเติลเสนอแต่อย่างใดไม่

ในด้านอภิปรัชญา พวกสโตอิกมีทัศนะว่า จักรวาลเกิดจากหลักการเบื้องต้น ๒ ประการคือ กัตตุภาวะที่เป็นฝ่ายเคลื่อนไหวกระทำและการก่อสร้างสรรพสิ่ง และกัมมภาวะที่เป็นฝ่ายถูกเคลื่อนที่

ถูกกระทำและถูกก่อสร้าง ในที่นี้ กัตตุภาวะ หมายถึงพระเจ้า และ กัมมภาวะ หมายถึง สสาร ทศณะของพวกสโตอิกไม่เป็นทวินิยม (Dualism) เพราะในความเป็นจริง พระเจ้าและสสารเป็นสิ่งเดียวกัน

ในด้านจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ของสำนักสโตอิกพัฒนามาจากแนวคิดทางอภิปรัชญา ๒ ประการคือ

- ๑) จักรวาลถูกปกครองด้วยกฎเหตุผลที่ตายตัว
- ๒) ธรรมชาติอันเป็นแก่นแท้ของมนุษย์

วิธีดำเนินชีวิตที่ดีในทัศนะของพวกสโตอิกก็คือ “มีชีวิตรอยู่ตามธรรมชาติ (Live According to Nature)” การดำรงชีวิตตามธรรมชาติหมายถึง การดำเนินชีวิตคล้อยตามกฎเหตุผล ซึ่งได้แก่การดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมนั่นเอง

บทที่ ๓๐ วิมตินิยมและสังคหนิยม ปัจจุบันเราใช้คำว่า Sceptic (นักวิมตินิยม) ให้หมายถึงผู้ที่ถือว่าความจริงเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจรู้ได้ ไพรโร (Pyrrho) มีชีวิตรอยู่ช่วง ๓๗๘ - ๒๗๓ เป็นผู้ที่กำเนิดปรัชญาวิมตินิยมที่เป็นระบบ ในด้านญาณวิทยา ไพรโรมีทัศนะว่า สัญชาตญาณและเหตุผลไม่สามารถให้ความรู้แท้จริงแก่มนุษย์ ในด้านจริยศาสตร์ ไพรโรเสนอให้คนเรายับยั้งการตัดสินใจว่าอะไรดีอะไรชั่ว หรือผิด เพราะเราไม่มีทางพิสูจน์เรื่องนี้ว่าเป็นจริง ตามที่เราตัดสินหรือไม่

สังคหนิยม (Eclecticism) สังคหนิยมเป็นผลจากเป็นผลจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างนักปรัชญากรีกและชาวโรมัน สิ่งที่ชาวโรมันทำก็คือ เลือกรสรสส่วนดีจากปรัชญากรีกสำนักต่าง ๆ แล้วนำมาผสมผสานเป็นปรัชญาของตน นักปรัชญาชาวโรมันจึงได้ชื่อว่าเป็นสังคหนิยม (Eclectics) มีสำนักปรัชญา ๒ แห่งที่อ้างว่าเป็นพวกสังคหนิยม คือ

๑) สำนักแห่งอาเล็กซานเดรีย ก่อตั้งโดยโปตามอน (Potamon) สำนักนี้ผสมผสานปรัชญาสโตอิกเข้ากับปรัชญาของอาริสโตเติล

๒) สำนักแห่งโรม ก่อตั้งโดย ควินตุส เซกตียุส (Quintus Sextius) สำนักนี้ผสมผสานปรัชญาของสโตอิก ซีนิค พิธาโกรัส พลาโต และอาริสโตเติล

บทที่ ๓๑ ลัทธิพลาโตใหม่ ลัทธิพลาโตใหม่ (Neo-Platonism) เป็นปรัชญากรีกสำนักสุดท้ายที่เกิดขึ้นภายหลังสำนักสโตอิกและสำนักเอพิคิวเรียนไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ปี สำนักพลาโตใหม่เกิดขึ้นในขณะที่อภิปรัชญาและญาณวิทยาของกรีกกำลังประสบภาวะชะงักงัน เพราะนักวิมตินิยมได้ประกาศว่าการแสวงหาความจริงด้วยการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ลัทธิพลาโตใหม่แก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยการประกาศวิธีการใหม่ในการแสวงหาความจริง นั่นคือ วิธีการที่อิงอาศัยประสบการณ์ลึกลับทางศาสนา อัมโมนิอุส สัคคัส (Ammonius Saccas) มีชีวิตรอยู่ช่วง พ.ศ. ๗๑๘ - ๗๘๕ แห่งเมืองอาเล็กซานเดรียเป็นผู้ก่อตั้งลัทธิใหม่ โพลติอุส (Plotinus) พ.ศ. ๗๔๗ - ๘๑๒ เป็นนักปรัชญาคนแรกผู้พัฒนาลัทธิพลาโตใหม่ให้เป็นระบบ ปรัชญาของโพลติอุสมี ๒ ส่วนสำคัญ คือ อภิปรัชญา และ ญาณวิทยา

บทที่ ๓๒ สรุปปรัชญากรีก ในบทสรุปของเล่ม ได้แสดงให้เห็นถึงปรัชญากรีกในแต่ละยุคอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ที่มีเกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งช่วงเวลาที่กรีกมีความสัมพันธ์กับศาสนา แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้ ๑) ระยะปรัชญาขัดแย้งกับศาสนา เป็นระยะที่ปรัชญาและศาสนาต่างวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างหนักเพื่อให้ฝ่ายตนเหนือกว่า ๒) ระยะปรัชญาแข่งขันกับศาสนา เป็นระยะที่ปรัชญากรีกสร้างระบบจริยธรรมขึ้นมาแข่งกับคำสอนทางศาสนา ๓) ระยะปรัชญารวมกับศาสนา เป็นระยะที่ปรัชญากรีกมาถึงทางตัน สำนักปรัชญากรีกสมัยเสื่อมยอมรับความเป็นจริงสูงสุดทางปรัชญา และในที่สุดได้รวมปรัชญาเข้ากับศาสนา เนื่องจากปรัชญาไม่สามารถเข้าถึงความจริงสูงสุดของชีวิตได้ จึงยอมรับประสบการณ์ความลึกลับบางอย่างที่จะนำให้มนุษย์สามารถเข้าถึงความจริงสูงสุดของชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนในศาสนา เพราะเหตุนี้เองจึงทำให้ปรัชญากรีกเดินทางมาถึงจุดจบในที่สุด

บทสรุปการวิพากษ์

จากเนื้อหาสาระและรายละเอียดที่อธิบายมา สรุปได้ว่า หนังสือเรื่อง “ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก” เป็นหนังสือปรัชญา แม้จะเรียงบทจะมีมากถึง ๓๒ บท แต่ก็ได้แสดงถึงพัฒนาการของปรัชญาและความสัมพันธ์ที่ปรัชญามีอิทธิพลต่อศาสตร์อื่น ๆ ไว้อย่างละเอียดครบถ้วนโดยเฉพาะศาสตร์ของตะวันตก ในเล่มมีการเรียบเรียงลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบระเบียบทำให้อ่านแล้วเข้าใจง่าย ไม่สับสน นับว่าเป็นหนังสืออีกตัวเลือกหนึ่งที่แนะนำสำหรับผู้เริ่มต้นสนใจศึกษาเรื่องปรัชญา และที่มาของปรัชญารวมถึงผู้ที่สนใจเกี่ยวกับอิทธิพลของปรัชญาที่มีต่อศาสนาต่าง ๆ และศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันอีกด้วย

บรรณานุกรม

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**. พิมพ์ครั้งที่ ๖.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๐.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สุวัฒน์ จันทรวงศ์. **ความเชื่อของมนุษย์ เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๐.

ภาคผนวก

คำแนะนำ

สำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยวารสาร

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์วารสารมหาวิทยาลัยวารสาร กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ และมีค่าตีพิมพ์บทความตามประกาศ เรื่อง เกณฑ์ค่าใช้จ่ายวารสารมหาวิทยาลัยวารสาร

๑. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสีขนาดเอ ๔ โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ ๓.๑๗ เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ ๒.๕๔ เซนติเมตร

๑.๒ รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร Angsana New หรือ TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

๑.๒.๑ ขนาดกระดาษ ประกอบด้วย

๑) ชื่อเรื่องต้นฉบับของผู้เขียน ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

๒) เลขหน้า ขนาด ๑๔ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา

๑.๒.๒ ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด ๒๐ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

๑.๒.๓ ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด ๒๐ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

๑.๒.๔ ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ) พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการ ขนาด ๑๔ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่มิอาจารย์ที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

๑.๒.๕ ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด ๑๔ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อผู้เขียนและในบรรทัดถัดมา

- ให้ใส่อีเมลมือถือ (ถ้ามี).....
- Received :
- Revise :
- Accepted :

๑.๒.๖ หัวข้อของบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด ๑๘ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษ ด้านซ้าย ใต้ที่อยู่/หน่วยงานสังกัดของผู้เขียน

๑.๒.๗ เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น ๑ แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

๑.๒.๘ หัวข้อของคำชี้แจง ภาษาไทย ขนาด ๑๘ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาไทย

๑.๒.๙ หัวข้อของคำชี้แจงภาษาอังกฤษ ขนาด ๑๘ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

๑.๒.๑๐ หัวข้อเรื่อง ขนาด ๑๘ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

๑.๒.๑๑ หัวข้อย่อ ขนาด ๑๖ ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับ หมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

๑.๒.๑๒ เนื้อหา ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

๑.๓ จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวประมาณ ๘-๑๖ หน้า

๑.๔ การอ้างอิงการเขียน เอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรม และการใช้อักษรย่อคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๒. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับมหาจุฬาริชาการ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อนเนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

๒.๑ ชื่อเรื่อง (title of the article) ควรสั้น และกระชับรัด ความยาวไม่ควรเกิน ๑๐๐ ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้หน้าชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

๒.๒ ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

๒.๓ ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (บรรทัดถัดมา)

- ให้ใส่อีเมลมือถือ (ถ้ามี).....

- Received :

- Revise :

- Accepted :

๒.๔ บทคัดย่อ (Abstract) เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน ๕๐๐ คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

๒.๕ บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกเหตุผลนำไปสู่การศึกษางานวิชาการหรืองานวิจัย และควรอ้างอิงงานวิชาการหรืองานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ

๒.๖ วัตถุประสงค์ (Objective) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

๒.๗ วิธีการศึกษา (methods) ต้นฉบับด้านศาสนา และปรัชญา รวมถึงพระพุทธศาสนาที่บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ควรอธิบายรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยให้ละเอียดพอที่ผู้อ่านสามารถทำการศึกษาค้นคว้าได้ รวมทั้งสถิติที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๘ ผลการศึกษา (Results) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตาราง ด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดา ไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน ๕ ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้ และภาพประกอบ (Figure) และตาราง (Table) ควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ ๑ ภาพ หรือ ๑ ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์ได้ภาพหรือตาราง

๒.๙ บทสรุป (Conclusion) และข้อเสนอแนะ (recommendation) เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต หรือ

วิจารณ์ (Discussion) เป็นการอภิปรายผลจากข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ด้วย

๒.๑๐ กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นการแสดงความขอบคุณแก่ผู้ช่วยเหลือในงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพียงสั้นๆ (อาจมี หรือไม่มีก็ได้)

๒.๑๑ บรรณานุกรม (Bibliography) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และแนวทางการอ้างอิงแนวการเขียนตำราของมหาวิทยาลัย และการอ้างอิงคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาให้ใช้ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงตามมาตรฐานของคู่มือการทำวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถสืบค้นได้จาก <http://jma.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2019/05/ref.pdf>

๓. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารมหาจุฬาราชการ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

๒. บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการไม่เข้มข้นนัก เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนทั่วไป

๓. บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

๔. บทความปริทรรศน์ (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือและวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

๕. ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ วิพากษ์แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่นำเสนอ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

๔. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๒ ชุด พร้อมแผ่นดิสก์ ส่งด้วยตนเอง หรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนมาที่

กองบรรณาธิการ วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ หรือทาง e-mail : su_cha2509@hotmail.com กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) ที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูลที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

๕. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนพร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารเสียก่อน

๖. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย ในสาขาวิชานั้นๆ ไม่น้อยกว่า ๒ ท่าน ต่อเรื่อง ประเภทของการ Peer Review คือ Double Blinded และส่งผลการอ่านประเมินคืน ผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

๗. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่า จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร และเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์ บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

๘. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

๙. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย “บรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย” กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๗๗๓, ๘๗๕๖, ๘๗๗๔) (นายสุชนา ศิริชัยฤกษ์, นายสุกัญญา สูดำจันทร์, พระมหาขวัญชัย ปุตุตติโส)

โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๑๓ ภายใน ๘๗๗๓, e-mail : su_cha2509@hotmail.com

อัตราค่าวารสาร กำหนดออกวารสารปีละ ๓ ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ ๓๐๐ บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก ปีละ ๖๐๐ บาท

๑๐. เกณฑ์ค่าใช้จ่ายวารสารมหาวิทยาลัยการ

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ค่าตีพิมพ์บทความภาษาไทย/บทความภาษาอังกฤษ

๑.๑ คณาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	ประเภทผู้เขียน	ประเภทบทความ	ค่าตีพิมพ์
๑	อาจารย์ภายใน มจร	บทความวิชาการ	๒,๐๐๐ บาท
๒	อาจารย์ภายนอก มจร	บทความวิชาการ	๒,๕๐๐ บาท
๓	อาจารย์ภายใน มจร	บทความวิจัย	๓,๐๐๐ บาท
๔	อาจารย์ภายนอก มจร	บทความวิจัย	๓,๕๐๐ บาท
๕	ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักปราชญ์/ผู้เชี่ยวชาญ	บทความวิชาการ หรือบทความวิจัย	ฟรีค่าใช้จ่าย

๑.๒ ประเภทนิสิต/นักศึกษา

๑) ระดับปริญญาโท

ที่	ประเภทผู้เขียน	ประเภทบทความ	ค่าตีพิมพ์
๑	นิสิตภายใน มจร	บทความวิชาการ หรือบทความวิจัย	๒,๐๐๐ บาท
๒	นิสิตภายนอก มจร	บทความวิชาการ หรือบทความวิจัย	๒,๕๐๐ บาท

๒) ระดับปริญญาเอก

ที่	ประเภทผู้เขียน	ประเภทบทความ	ค่าตีพิมพ์
๑	นิสิตภายใน มจร	บทความวิชาการ หรือบทความวิจัย	๓,๐๐๐ บาท
๒	นิสิตภายนอก มจร	บทความวิชาการ หรือบทความวิจัย	๓,๕๐๐ บาท

๒. ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิตรวจบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ

ที่	ประเภทผู้ทรงคุณวุฒิ	ประเภทบทความ	บทความละ
๑	ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก มจร	บทความภาษาไทย	๗๐๐ บาท
๒	ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก มจร	บทความภาษาอังกฤษ	๑,๐๐๐ บาท
๓	ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก มจร	บทความภาษาอังกฤษ(ด่วน)	๑,๒๐๐ บาท

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสารมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

๒. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด..... ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี).....

๓. สถานภาพผู้เขียน

☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....

โปรแกรม..... คณะ.....

☐ บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน)

๔. ขอส่ง

ต้นฉบับ (Original Article) เรื่อง.....

๕. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)

๖. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่

แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail

๗. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน ๒ ชุด

๘. หากบทความนี้ จำเป็นต้องเชิญให้ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ ๓ อ่านอีก ข้าพเจ้ายินดียอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม

และหากยังไม่ผ่านอีก ข้าพเจ้ายอมรับและไม่ขอเรียกร้องค่าใช้จ่ายทั้งหมดคืน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)

(.....)

วันที่...../...../.....

สมาชิกลำดับที่.....

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ

ที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กรabanมีสการ/เรียน บรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย)

หรือ (ชื่อภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้)

เลขที่ ถนน..... หมู่..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail

มีความประสงค์จะขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

☐ สมาชิกประเภทรายปี ๒๐๐ บาท (รับวารสารฟรีปีละ จำนวน ๒ เล่ม)

(ไม่รวมค่าจัดส่ง, ประมาณการ ๓๐ บาท ต่อเล่ม)

☐ สั่งซื้อวารสารเป็นเล่ม เล่มละ ๑๕๐ บาท (ไม่รวมค่าจัดส่ง)

พร้อมกันนี้ ข้าพเจ้าได้

☐ จ่ายเงินสด

☐ โอนเงินผ่านเลขที่บัญชีธนาคารกรุงเทพ 905-002051-1

ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (หนังสือวิชาการ)

โปรดนำส่งวารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ

☐ ตามที่อยู่ข้างบน

สถานที่ติดต่อ

☐ ที่บ้าน

☐ ที่ทำงาน

เลขที่ ถนน..... หมู่..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail

ลงชื่อ.....

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

คำบรรจุ..... พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ

ลงวันที่ เดือน..... พ.ศ.....

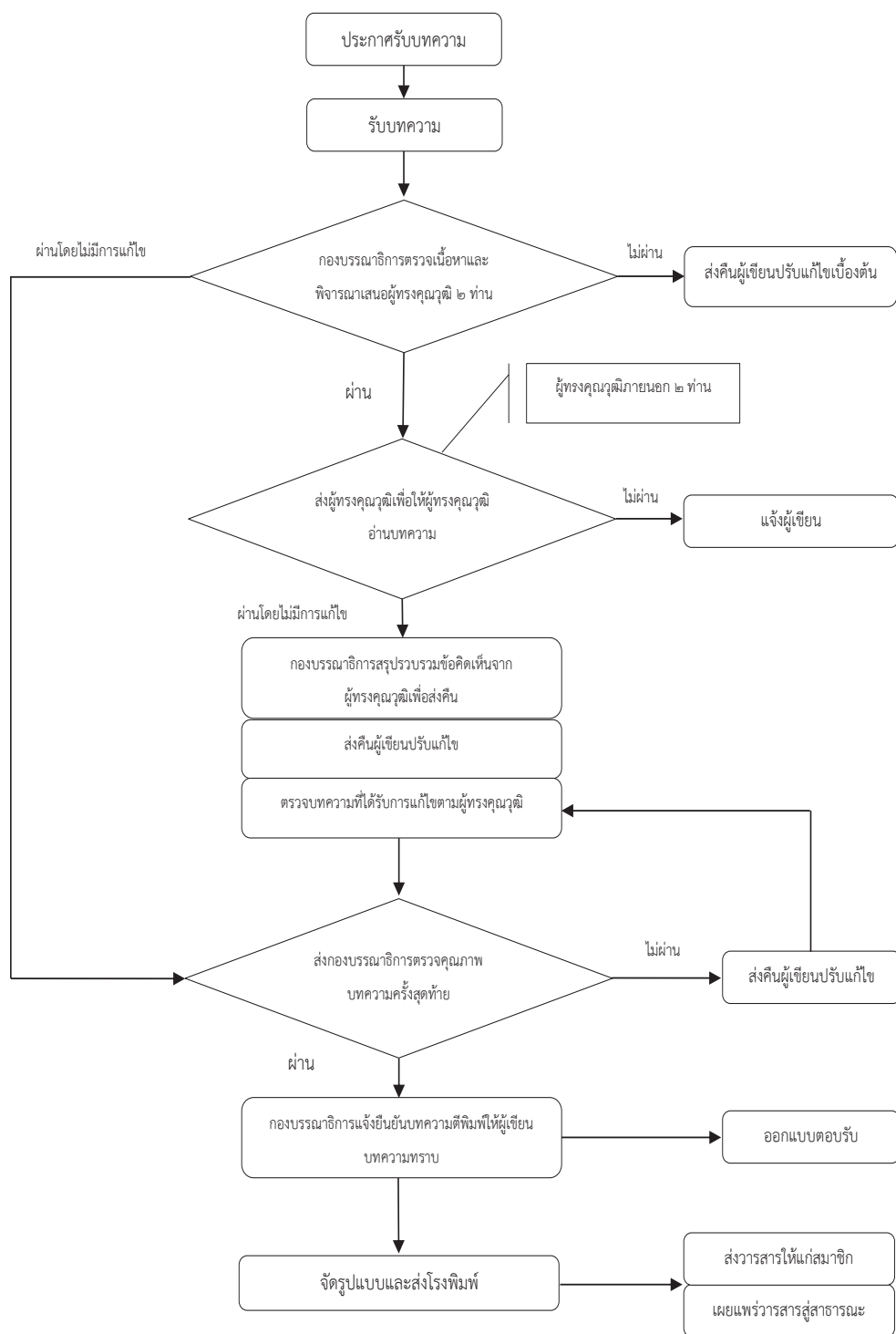
ลงบัญชีแล้ว

กระบวนการจัดทำวารสารมหาจุฬาริชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารมหาจุฬาริชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวารสารทางวิชาการ ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานบทความวิชาการหรืองานวิจัย ในลักษณะนิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article) และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผลงานวิจัย เพื่อส่งเสริมการผลิต ผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา แก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อยกมาตรฐานการเผยแพร่งานวิชาการ ทางพระพุทธศาสนาในประเทศให้มีคุณภาพดี เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของ มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ปีละ ๓ ฉบับ (มกราคม - เมษายน, พฤษภาคม - สิงหาคม, กันยายน - ธันวาคม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารมหาจุฬาริชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยดังต่อไปนี้

๑. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์ หรือนักวิจัย ช่วงที่ ๑ พ.ย.-ธ.ค., ช่วงที่ ๒ มี.ค.-ก.ค. ช่วงที่ ๓ ก.ค. - ส.ค.
๒. กองบรรณาธิการวารสารฯ รับบทความ ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของ ต้นฉบับและพิจารณาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ๒ ท่าน
๓. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่านประเมินต้นฉบับ ไม่น้อยกว่า ๒ ท่าน ต่อเรื่อง ประเภทของการ Peer Review คือ Double Blinded
๔. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
๕. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบคุณภาพบทความและจัดทำเนื้อหาต้นฉบับวารสาร มหาจุฬาริชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖. กองบรรณาธิการแจ้งยืนยันรับบทความให้ผู้เขียนบทความทราบ
๗. ดำเนินการจัดพิมพ์
๘. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสารฯ

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสาร

ที่ อร ๔๐๐๐.๗/๐๒๔๙

มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์ ๒ ฉบับต่อปี เป็น ๓ ฉบับต่อปี

เรียน หัวหน้าศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

ตามที่ วารสารมหาจุฬาริชาการ (Mahachula Academic Journal) ISSN 2408-1078 (Print) 2651-2440 (Online) กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นวารสารวิชาการ กำหนดออกปีละ ๒ ฉบับ คือ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ ๒ เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม และได้เริ่มตีพิมพ์มา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นมา

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๓ จึงขออนุญาตเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์ ๒ ฉบับต่อปี เป็น ๓ ฉบับต่อปี คือ

ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ ๒ เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ ๓ เดือน กันยายน – ธันวาคม

โดยจะพิมพ์เผยแพร่ทั้ง ๒ รูปแบบ คือ (๑) รูปเล่มวารสารและ (๒) รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น บรรณาธิการวารสารมหาจุฬาริชาการ จึงขออนุญาตเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์ ๒ ฉบับต่อปี เป็น ๓ ฉบับต่อปี โดยจะเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่วารสารมหาจุฬาริชาการ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รศ.ดร.โกนิฐ ศรีทอง)

บรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาริชาการ

หมายเหตุ: ผู้ติดต่อประสานงาน

นายสุชญา ศิริธัญญ์ โทร. ๐๘๖ ๔๔๘ ๔๖๔๖

